ព្រះ
ត្រៃបិដកចាលី
និង
សេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ
សុត្តន្តបិដក
ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស
បឋមភាគ
១៧

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ
៣-ស ២៥០៤

ឯកសារគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកស្កានេះ
ត្រូវបានថតចេញពី ច្បាប់គម្ពីរព្រះត្រៃបិដកជប៉ុន ។

ឯកសារគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកនេះ ចាប់ពីភាគ៥១ ដល់ ភាគ១១០
ត្រូវបានវៀបចំធ្វើទៅឡើងដោយ គេហទំព័រ៥000ឆ្នាំ បូជា
ចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា សម្រាប់ជាធម្មទាន ។

ផ្តល់សៀវភៅគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកសម្រាប់ការងារ
ដោយ ឧបាសិកា កាំង ហ្គិចណៃ ។

គ្រប់គ្រងគម្រោង (ទូទៅ និងផ្នែកបច្ចេកទេស)
ដោយ ឧបាសក ស្រុង-ចាន់ណា ។

ត្រួតពិនិត្យឡើងវិញ
ដោយ ចន-ស្រីស្រស់ ។

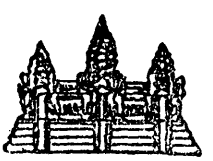
ថតស្កានដោយ
ភ្នួនប្រុស ម៉ាន់ សាវ៉ែត

www.5000-years.org

ក្រោមការឧបត្ថម្ភយ៉ាងក្រៃលែងអំពីៈ

- ឧបាសិកា កាំង ហ៊ួចណៃ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ដុត លីស្រុង និង ឧបាសិកា លី សុខា ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក សន ចន និង ឧបាសិកា អ៊ូច សាទៀង ព្រមទាំងបុត្រ (បាត់ដំបង)
- ឧបាសក ជា ស៊ុវត្ថានា និងឧបាសិកា ឃុន សូនីម៉ា ព្រមទាំងបុត្រី ជា សុមេធាធីតា (ស.ទ.អ)
- លោក ជីម-ជា និងលោកស្រី រតនំ ស្រីមុំ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ផែង យឿន (កូរ៉ែ)
- លោក ស៊ុក ចាន់សេរី (បន្ទាយមានជ័យ)
- ឧបាសិកា យ៉ា វ៉ានី (បន្ទាយមានជ័យ)
- ប្អូនស្រី យ៉ា សុភៈ (បន្ទាយមានជ័យ)
- ឧបាសិកា កោ សេង (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ប៉ាន សុគន្ធានីន និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ស្រុង ចាន់ណា និង ឧបាសិកា ចន ស្រីស្រស់
  ព្រមទាំងបុត្រ ចាន់ណា សុធានធីរាជ, ចាន់ណា សុធានធិរោធ (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ស្រុង ចាន់រស្មី និង ស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- កញ្ញា ស្រុង ចាន់រតនា (ភ្នំពេញ)
- លោក ស្រុង ឃូហេង (ភ្នំពេញ)
- លោក នង សុផល (កូរ៉ែ)
- ប្អូនស្រី សុខ អេង (កំពង់ចាម)
- កញ្ញា ចន កក្កដា (បាត់ដំបង)
- លោកស្រី ចន សត្យា និងលោក ឡូត សេរីសំភ ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- លោក ចន រចនា (បាត់ដំបង)
- កញ្ញា ស៊ែ សុផានី (បាត់ដំបង)
- កញ្ញា យឿម សុផានី (បាត់ដំបង)
- លោក ម៉ៅ គន្ធា និងលោកស្រី ធៀង សេដ្ឋា (បាត់ដំបង)
- លោក សៅ សារ៉ុម (បាត់ដំបង)
- ព្រះតេជព្រះគុណ ជុំ សារៈ (ព្រះចៅអធិការវត្ត សម សាន្ត ខេត្តបាត់ដំបង)
- ឧបាសិកា វ៉ាន់ លុយ និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ហួ ច័ន្ទសុវណ្ណ និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ស.ទ.អ)

ព្រះ
វិន័យបិដក
និង
សេចក្តីប្រៀបធៀបភាសាខ្មែរ
សូត្រន្តបិដក
ខុទ្ទកនិកាយ ជាតិឯទ្វេសៅ
បឋមភាគ
៦៧

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត ក្រុងភ្នំពេញ

ព.ស. ២៥០៤

ឧទ្ទិសកថា

យើងខ្ញុំ សូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះជនជាតិខ្មែរ ។
ឥឡូវ យើងខ្ញុំអាចជូនគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកនេះ ទៅអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិខ្មែរបានហើយ ។
ព្រះធម៌នៃព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់នេះ ត្រូវបានសូត្រចេញពីជម្រៅដួងចិត្តនៃអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា
ជនជាតិជប៉ុន ។

このカンボジア版南伝大蔵経を
カンボジアの佛教徒へ
贈ることができることに感謝します。
これが日本の佛教徒の心です。

It is with a deep sense of gratitude that I present the translation of the complete TRIPITAKA to Cambodian Buddhists on behalf of the Japanese Buddhist community.

អារម្ភកថា

ជូនចំពោះជនជាតិខ្មែរ ជាទីរាប់អាន !

ជូនចំពោះជនជាតិខ្មែរដែលកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា ជាទីគោរព !

គម្ពីរព្រះត្រៃបិដកខ្មែរនេះ ត្រូវបាន" ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក" នៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ នៅភ្នំពេញ បកប្រែពីភាសាបាលីមកជាភាសាខ្មែរ តាំងពីឆ្នាំ ១៩៣០ ទៅឆ្នាំ ១៩៦៨ គឺត្រូវចំណាយពេល ៣៩ ឆ្នាំ ទើបបានសម្រេចហើយសព្វគ្រប់ ។ នេះពិតជាកំណប់ព្រះធម៌របស់ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរ ហើយក៏ជាកំណប់វប្បធម៌ខាងផ្នែកបោះពុម្ពរបស់ជនជាតិខ្មែរផងដែរ ។ យើងខ្ញុំ ពុទ្ធសាសនិកជាតិជប៉ុន មានសន្តានចិត្តរីករាយនឹងបោះពុម្ពជាថ្មីឡើងវិញ ដោយសង្ឃឹមថា ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរក៏នឹងរុងរឿងឡើងវិញដែរ ។

នេះគឺជាអំណោយពីជម្រៅដួងចិត្ត ជូនទៅដល់ជនជាតិខ្មែរទាំងអស់ ព្រមទាំងមនុស្សជាតិទូទៅ នៅក្នុងពិភពលោកនេះ ដែលមានចិត្តស្រឡាញ់សន្តិភាព ។

ខ្មែរបានរងសោកនាដកម្មដែលមិនធ្លាប់មានពីមុនមក ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរ ក៏ត្រូវរន្ធត់យ៉ាងខ្លាំង ក៏ប៉ុន្តែឥឡូវនេះ យើងទាំងអស់គ្នា បានឈានជើងកន្លងផុតពីសេចក្តីទុក្ខសោកដ៏ធ្ងន់ធ្ងរនេះ ចាកផុតពីអំពើហោរហៅ បញ្ចប់គំនុំគុំគួន ដើរតាមពុទ្ធដីកាព្រះបរមគ្រូ ខិតខំព្យាយាមធ្វើឱ្យមានសន្តិភាពក្នុងពិភពលោក ។

ការណ៍ដែលយើងខ្ញុំជូនគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកពេលនេះ គឺជានិមិត្តរូបនៃការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិជប៉ុនថា យើងខ្ញុំធ្វើសហប្រតិបត្តិការដើម្បីសន្តិភាពក្នុងពិភពលោក ដើម្បីទុកជាភស្តុតាងនៃចំណងមេត្រីភាព និងមិត្តភាពរវាងប្រជាជាតិជប៉ុន និងប្រជាជាតិខ្មែរ ។

ថ្ងៃនក្ខត្តឫក្ស កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤

សមាគមជំនួយដល់ការបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដកឡើងវិញ

អ្នកតំណាងចាត់ការ The Rev. Seikyo Muchaku

ប្រធានការិយាល័យ The Rev. Eiitsu Shinohara

អ្នកចាត់ការ

The Rev. Zendo Matsunaga The Rev. Jitsujo Arima The Rev. Yoshimichi Ito
The Rev. Keiichi Watai The Rev. Gijun Sugitani The Rev. Shincho Shigeta
The Rev. Risho Maeda The Rev. Kyoshi Nakajima Mr. Rokusuke Ei

『トリピタカ』復刻進呈にあたって

親愛なるカンボジアの皆さん！
敬愛するカンボジアの仏教徒の皆さん！

カンボジア版『トリピタカ』は、プノンペンの仏教研究所が、仏教界の英知を集め、1930年から1968年まで、39年の歳月をかけて翻訳し、分類し、集大成して完成されました。まさにカンボジア仏教の法宝であると共に、カンボジア出版文化の至宝です。日本仏教徒の有志は、カンボジア仏教の復興再生を願いつつ、これを復刻刊行し、贈らせていただきます。

これはカンボジア仏教徒のみならず、カンボジア全人民、否、平和を愛する地球上のすべての人々への、心からの贈り物です。

カンボジアは、古今未曾有の悲劇を体験しました。カンボジア仏教もこの受難の時代に壊滅的な打撃を受けました。しかし、今はその悲しみを乗りこえ、瞋りを離れ、怨みを怨し、ブッダの教えに従い、世界平和の実現に努力するときです。

この本の贈呈は、日本の仏教徒も共々に、世界平和のために努力することを誓うしるしであり、相互の連帯と友情の証なのです。

合掌

1994年７月吉日

カンボジア版トリピタカ（南伝大蔵経）復刻救援委員会

世話人代表	無着　成恭	世話人	松永　然道	有馬　実成
事務局長	篠原　鋭一		伊藤　佳通	渡井　奎一
			杉谷　義純	茂田　真澄
			前田　利勝	中島　教之
			永　六輔	

Acknowledgment

Dear Cambodian friends and respected members of the Cambodian Buddhist community,

It is a matter of great joy that the translation into Cambodian of the Pali Tripitaka has been completed and published. The Tripitaka Commisson of the Buddhist Institute, Phnom Penh, launched the translation project in 1930 and completed the translation, after 39 years of effort, in 1968.

The Cambodian translation of this great work will not only become a cherished treasure of the Cambodian Buddhist community but will also be an important milestone in the history of publication in Cambodia.

The revival and prosperity of Buddhism in Cambodia are the ardent wish of the Japanese Buddhist community, it is in this spirit that we have completed this important project and now present the entire work to the Cambodian Buddhist community, it is a gift not only to the Buddhist community in Cambodia but also to all Cambodian people and all peace-loving people in the world.

Cambodia experienced great tragedies in modern times, and the Cambodian Buddhist community also underwent severe trials and suffered crushing blows during this period. But now a time has come to surmount grief and anger, to forgive, and to start working again for world peace.

This great work is a symbol of the Japanese Buddhist community's resolve to work with our Cambodian brothers and sisters toward world peace and is a testimony to the friendship between our people.

With hands joined in reverence.
July 1994

TRIPITAKA PUBLISHING SUPPORT COMMITTEE
Project Manager : The Rev. Seikyo Muchaku
Secretary General : The Rev. Eiitsu Shinohara
Management Team :
The Rev. Zendo Matsunaga The Rev. Jitsujo Arima The Rev. Yoshimichi Ito
The Rev. Keiichi Watai The Rev. Gijun Sugitani The Rev. Shincho Shigeta
The Rev. Risho Maeda The Rev. Kyoshi Nakajima Mr. Rokusuke Ei

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

បឋមភាគ

៦៧

ព.ស. ២៥០៤

សុត្តន្តបិដកេ

ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

បឋមោ ភាគោ

នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។

បារាយនវគ្គោ

ឯកគាថា

(១) តោសលានំ បុរ រម្ម អភមា ឧក្កំណាបថំ
អាគញ្ឆុញ្ជំ បត្តយានោ ព្រាហ្មណោ មន្តចារកូ ។

(២) សោ អស្សកស្ស វិសយេ បុឡកស្ស[1] សមាសនេ
វសី តោណារីក្ខលេ ខុញ្ជេន ច ជលេន ច ។

(៣) តស្សេវ ខុបនិស្សាយ តាមោ ច វិបុលោ អហុ
តតោ ជាតេន អាយេន មហាយញ្ញំ អកប្បយិ ។

(៤) មហាយញ្ញំ យជិត្វាន បុន ទារំសិ អស្សមំ
តស្មឹ បដិបវិដ្ឋម្ហិ អញ្ញោ អាគញ្ឆិ ព្រាហ្មណោ ។

---

១ ម. មឡកស្ស ។

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ ឫទ្ធិទ្វេសបឋមភាគ

សូមនមស្ការ ចំពោះព្រះអរហន្ត សម្មាសម្ពុទ្ធព្រះអង្គនោះ ។

បារាយនវគ្គ

វត្ថុគាថា

(១) *ពាវរីព្រាហ្មណ៍ អ្នកដល់ត្រើយនៃមន្ត ប្រាថ្នាសេចក្តីមិនមានកង្វល់ ចេញចាកបុរីជាទីរីករាយ នៃពួកអ្នកដែនកោសល ទៅកាន់ទក្ខិណាបថជនបទ ។*

(២) *គាត់អាស្រ័យនៅ ទៀបច្រាំងស្ទឹងគោធាវរី ក្នុងទីព្រំដែនអស្សកៈ នឹងមុឡកៈ (ចិញ្ចឹមជីវិត) ដោយការស្វែងរកមើមនឹងផលាផល ។*

(៣) *ស្រុកអាស្រ័យជិតស្ទឹងគោធាវរីនោះ ជាស្រុកសម្បូរ ព្រាហ្មណ៍ក៏បានបរិច្ចាគមហាយ័ញ្ញ ដោយសួយ ដែលកើតអំពីស្រុកនោះ ។*

(៤) *លុះពាវរីព្រាហ្មណ៍ បរិច្ចាគមហាយ័ញ្ញរួចហើយ ក៏ចូលមកកាន់អាស្រមវិញ កាលគាត់ត្រឡប់ចូលមកហើយ ព្រាហ្មណ៍ដទៃ បានមកដល់ដែរ ។*

(๙) ឧក្ខដ្ឋចាទោ តសិតោ បក្កន្ទន្តោ វនស្សភោ
សោ ច នំ ឧបសង្កម្ម សតានំ បញ្ច យាចតិ ។

(๑๐) តមេនំ ពារី និស្សា អាសនេន និមន្តយិ
សុខញ្ច កុសលំ បុច្ឆិ នំ វចនមព្រវិ ។

(๑๑) យំ ខោ មមំ នេយ្យធម្មំ សព្ពំ វិសជ្ជិតំ មយា
អនុជានាហិ មេ ព្រហ្មេ ឧត្តរិបញ្ច សតានិ មេ ។

(๑๒) សចេ មេ យាចមានស្ស អវំ ជានុបរុទ្ធស្សតិ
សត្តមេ ទិវសេ តុយ្ហំ មុទ្ធា ផលតុ សត្តធា ។

(๑๓) អតិសន្ធិវត្វា កុហកោ ភេរវំ សោ អតិត្តយិ
តស្ស តំ វចនំ សុត្វា ពារី ទុក្កិតោ អហុ ។

(๑๔) ឧស្សុស្សតិ អជាហកោ សោកសល្លសមប្បិតោ
អថោបិ ឃវំ ចិត្តស្ស ផហានេ ន[1]រមតី មនោ ។

---

๑ ឧ. ម. ឈានេ ។

(๕) ព្រាហ្មណ៍នោះ មានដើងដ៏ធំឡើង សស្អាត់សស្អើត មានផ្នែញ្ញាតិណាកត់ ក្បាលប្រឡាក់ធូលី ចូលមករកពារីព្រាហ្មណ៍នោះ ហើយសូមទ្រព្យ ចំនួន ៩០០ ។

(៦) ពារីព្រាហ្មណ៍ លុះឃើញព្រាហ្មណ៍យាចកនោះហើយ ក៏អញ្ជើញដោយអាសនៈ ហើយសាកសួរសេចក្តីសប្បាយស្រួល ទើបពោលនូវពាក្យនេះថា

(៧) ទេយ្យធម៌ណា ដែលខ្ញុំគប្បីឲ្យ ទេយ្យធម៌ទាំងអស់នោះ ខ្ញុំបរិច្ចាគអស់រលើងហើយ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរអនុញ្ញាត ដល់ខ្ញុំផងចុះ ខ្ញុំមិនមានទ្រព្យ ៩០០ ទេ ។

(៨) (ព្រាហ្មណ៍យាចកពោលថា) អ្នកដ៏ចំរើន កាលបើខ្ញុំសូម ប្រសិនបើ អ្នកដ៏ចំរើន មិនឲ្យ សូមឲ្យក្បាលអ្នក ចែកជា ៧ ភាគ ក្នុងថ្ងៃជាគំរប់ ៧ ។

(៩) ព្រាហ្មណ៍ អ្នកកុហកនោះ ឆ្កួនក្តៅក្តាយ ពោលពាក្យគួរខ្ពើមពារីព្រាហ្មណ៍ ជាពាក្យនៃព្រាហ្មណ៍នោះហើយ ក៏តើតខ្លួន ។

(១០) គាត់អត់អាហារ ដោតដោយសរ គឺសោកក្រៀមក្រំ មួយទៀត កាលព្រាហ្មណ៍មានចិត្តយ៉ាងនេះហើយ ចិត្តក៏មិនរីករាយ ក្នុងការលះបង់(១) ។

---

๑ ជាន ជំនួសចិត្តដែលមិនរីករាយ ក្នុងការចំរើនឈាន ។ អដ្ឋកថា ។

วัตุคาถา

(๑๑) อุตฺรสฺตุ ขุกฺขิตํ ธมฺมา เอวาตา อตฺตกามิโน
ภาวาย อุปสงฺกมฺม สตฺถา วจนมพฺรวิ ฯ

(๑๒) ย เสา มุนิ ปชานาติ ภาวาโภ เสา ยนฺตฺเภา
มุนินฺ มุนิภาเวตา ญาณา ตสฺส น วิชฺชติ ฯ

(๑๓) ปโหติ[๑] จรหิ ชานาติ ตมฺเห อกฺขาหิ ปุจฺฉิตา
มุนิ มุนิภาวตญฺ ตำ สุณาม วโจ ตว ฯ

(๑๔) อหาเมฺปตำ น ชานามิ ญาณาเมฺหตฺ น วิชฺชติ
มุนิ มุนิภาเวจ[๒] ปชานำ โหตนสฺสุ[๓] ฯ

(๑๕) อย เภา จรหิ ชานาติ อสฺมึ ปถวิมณฺฑเล
มุนิ มุนิภาวตญฺ ตมฺเห อกฺขาหิ เอวเต ฯ

(๑๖) ปุก กปิลวตฺถุมฺหา นิกฺขนฺโต โลกนายเภา
อปโภ ปิกฺกาภชสฺส สกฺยปุตฺโต ปภงฺกเร ฯ

---

๑ ฉ. ภาติ ฯ ม. ภาติ ฯ ๒ ม. มุนิภาเวติ ฯ ๓ ม. ปิตาสญฺเญตฺ
ทสฺสนำ ฯ

វត្ថុគាថា

(១១) ទេវតា អ្នកប្រាថ្នាប្រយោជន៍ បានឃើញពាវរីព្រាហ្មណ៍ កំពុងមានសេចក្តីតក់ស្លុត កើតទុក្ខ ទើបចូលទៅរក ពាវរីព្រាហ្មណ៍ ហើយពោលពាក្យនេះថា

(១២) (ព្រាហ្មណ៍នោះ) មិនដឹងប្រាកដនូវអំបែងក្បាល ព្រាហ្មណ៍នោះ ជាអ្នកកុហក ប្រាថ្នាទ្រព្យ ញាណសម្រាប់ដឹងនូវក្បាល ឬធម៌ធ្វើក្បាលឲ្យធ្លាក់ចុះ របស់គាត់នោះ មិនមានទេ ។

(១៣) (ពាវរីព្រាហ្មណ៍សួរថា) នរណា អាចដឹងនូវក្បាល ដឹងធម៌ធ្វើក្បាលឲ្យធ្លាក់ចុះ ខ្ញុំសួរហើយ អ្នកចូរប្រាប់ដំណើរនោះដល់ខ្ញុំ ខ្ញុំនឹងស្តាប់ពាក្យរបស់អ្នកនោះ ។

(១៤) (ទេវតាតបថា) ខ្ញុំក៏មិនដឹងដំណើរនោះដែរ ការដឹងក្នុងដំណើរនុ៎ះ របស់ខ្ញុំមិនមានទេ លុះតែព្រះជិនៈ ទើបទ្រង់ជ្រាបនូវក្បាល នឹងធម៌ធ្វើក្បាលឲ្យធ្លាក់ចុះ ។

(១៥) (ពាវរីព្រាហ្មណ៍សួរថា) លើប្រថពីមណ្ឌលនេះ តើនរណា ទើបដឹងនូវក្បាល នឹងធម៌ធ្វើក្បាល ឲ្យធ្លាក់ចុះ ម្នាលទេវតា អ្នកចូរប្រាប់បុគ្គលអ្នកដឹងនោះ ដល់ខ្ញុំ ។

(១៦) (ទេវតាតបថា) ព្រះលោកនាយក ជាពូជពង្សរបស់ព្រះកាឝក្យបៈ ជាសក្យបុត្រ ជាអ្នកធ្វើនូវពន្ធឺ ព្រះអង្គស្តេចចេញចាកកបិលវត្ថុបុរី (ទ្រង់ព្រះផ្នួស) ។

(๑๗) សោ ហំ ព្រាហ្មណ សព្ពញ្ញោ សព្ពទស្សាវី អាកង្ខ
សញ្ញកញ្ញាពលប្បត្តោ សព្ពទម្មេសុ ចក្ខុមា
សព្ពទម្មក្ខយំ បត្តោ វិមុត្តោ ឧបធិក្ខយេ ។
(๑๘) ពុទ្ធោ សោ ភគវា លោកេ ធម្មំ ទេសេតិ ចក្ខុមា
តំ តុំ កច្ចាន បុច្ឆស្សុ សោ តេតំ ព្យាករិស្សតិ ។
(๑๙) សម្ពុទ្ធោតិ វចោ សុត្វា ឧទគ្គោ ពាវរី អហុ
សោកស្ស តនុកោ អាសិ បីតិញ្ច វិបុលំ លភិ ។
(๒๐) សោ ពាវរី អត្តមនោ ឧទគ្គោ
តំ ទេវតំ បុច្ឆតិ វេទជាតោ
កតមម្ហិ គាមេ និគមម្ហិ វា បន
កតមម្ហិ វា ជនបទេ លោកជាបោ
យត្ថ កច្ចា ឧបសេ្សម្ហ[1]
សម្ពុទ្ធំ ទិបទុត្តមំ ។
(๒๑) សាវត្ថិយំ កោសលមទ្ទិរេ ជិនោ
បហូតបញ្ញោ វរភូរិមេធសោ
សោ សក្យបុត្តោ វិជុរោ អគាសកេ
មុច្ចាជិតស្ស វិទ្ធ ឧបាសកោ ។

---

๑ ម. បស្សេម្ហ ។

(๑๗) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ព្រះលោកនាយកនោះ ជាអ្នកត្រាស់ដឹង ដល់នូវត្រើយនៃធម៌ទាំងពួង ទ្រង់ដល់ហើយនូវអភិញ្ញាទឹងពលៈ សព្វគ្រប់ប្រកបដោយសមន្តចក្ខុ ក្នុងធម៌ទាំងពួង ទ្រង់ដល់នូវធម៌ទាំងពួងជាទីអស់តិលេស ទ្រង់ផុតវិសេសហើយ ទិមិត្តធម៌ជាទីក្សយនៃទុបធិ ។

(๑๘) ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ជាព្រះពុទ្ធ ក្នុងលោក មានបញ្ញាចក្ខុ តែងសំដែងធម៌ អ្នកចូរទៅក្រាបទូលសួរព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនោះចុះ ទ្រង់នឹងព្យាករនូវធម៌នោះ ដល់អ្នក ។

(๑๙) ពាវរីព្រាហ្មណ៍ ឮពាក្យថា សម្ពុទ្ធ ដូច្នេះហើយ ក៏មានចិត្តអណ្តែតឡើង មានសោកស្រាល ទាំងបានជ័តដ៏ខ្ជាំងក្លា ។

(๒๐) ពាវរីព្រាហ្មណ៍នោះ មានចិត្តត្រេកអរ មានចិត្តអណ្តែតឡើង មានចិត្តរីករាយ សួរទៅតានោះថា ព្រះលោកនាថ ទ្រង់គង់នៅ ក្នុងស្រុកណា ទិគមណា ឬក្នុងជនបទណា យើងនឹងទៅនមស្ការព្រះសម្ពុទ្ធដ៏ទុតមជាងសត្វដើរទាំងពីរនោះក្នុងទីណា ។

(๒๑) (ទេវតាតបថា) ព្រះជិនៈ ទ្រង់សម្រេចសម្រាន្តព្រះវិហារក្នុងកោសលមន្ទីរ ដ៏តក្រុងសាវត្ថី ទ្រង់មានបញ្ញាច្រើន មានបញ្ញា ដូចផែនដីដ៏ប្រសើរ ព្រះអង្គជាសក្យបុត្ត ទ្រង់មិនមានធុរៈ មិនមានអាសវៈ ជាទុតមបុរស ប្រសើរជាងជន ជ្រាបច្បាស់នូវក្បាលនឹងធម៌ធ្វើក្បាល ឲ្យខ្ជាក់ចុះ ។

(๒๒) តតោ អាមន្តយី សំសេរ្ហ ព្រាហ្មណោ មន្តធារកេ
ឃ៩ មាណាក អក្ខិសុំ្ប សុណោ៩ វចនំ មម ។

(๒๓) យសេរ្ហសោ ឧល្លកោ លោកេ ចាតុកាកេ
អកិណ្ហាសោ
ស្វាជ្ជ លោកម្ហិ ឧបរ្ហន្តោ សម្ពុទ្ធោ ៩តំ វិសរ្ហុតោ
ទិបរ្ហំ តន្តាន សារ៩តិ បសរ្ហេ ធិបធុត្តមំ ។

(๒๔) កថំ ចរហិ ជានេមុ ធិស្សា ពុទ្ធោតិ ព្រាហ្មណា
អជានតំ ណោ បព្រូហិ យថា ជានេមុ តំ មយំ ។

(๒๕) អាកតាធិ ហិ មន្តេសុ មហាបុរិសលក្ខណា
ទ្វត្តឹសា ច ព្យាខ្យាតា[1] សមត្តា អនុបុព្វសោ ។

(๒๖) យសេរ្ហតេ ហោន្តិ កន្តេសុ មហាបុរិសលក្ខណា
ឧវេ វ[2] តសរ្ហ កតាយោ តតាយា ហិ ន វិជ្ជតិ ។

---

๑ ឧ.ម. ព្យាកាសិ ។ ๒ ឧ.ម. ទ្វេយេវ ។

វត្តគាថា

(២២) លំដាប់នោះ ពាវរីព្រាហ្មណ៍ ហៅពួកព្រាហ្មណ៍ជាសិស្ស អ្នក ដល់នូវត្រើយនៃមន្ត ថា ម្នាលមាណពទាំង៦ឆ្ងាយ អ្នកទាំង៦ឆ្ងាយ ចូរមក យើងនឹងប្រាប់ អ្នកទាំង៦ឆ្ងាយ ចូរស្តាប់ពាក្យរបស់យើង។

(២៣) ការកើតប្រាកដរឿយ ។ ក្នុងលោក នៃព្រះសម្ពុទ្ធអង្គណា ដែលរកកម្របាន ថ្ងៃនេះ ព្រះសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់អង្គនោះ ទ្រង់កើតហើយ ក្នុងលោក គេដឹងឮល្បីល្បាញប្រាកដថា ព្រះអង្គគ្រាស់ដឹងឯង អ្នកទាំង៦ឆ្ងាយ ចូរប្រញាប់ទៅកាន់ក្រុងសាវត្ថី គាល់ព្រះអង្គ ទ្រង់ទត្តមជាងសត្វដើងពីរនោះ ។

(២៤) (ព្រាហ្មណ៍ជាសិស្សច្បងសួរថា) បពិត្រព្រាហ្មណ៍ ឆ្នើមម្តេចយើងទាំង៦ឆ្ងាយ ឃើញហើយ ទើបស្គាល់ថាជាព្រះពុទ្ធ សូមលោកប្រាប់ទាំងឆ្ងាយ ជាហេតុឲ្យយើងស្គាល់ នូវព្រះសម្ពុទ្ធនោះ ដល់យើងទាំង៦ឆ្ងាយ ដែលមិនធ្លាប់ស្គាល់ ។

(២៥) (ពាវរីព្រាហ្មណ៍តបថា) មហាបុរិសលក្ខណៈទាំង៦ឆ្ងាយ ៣២ ប្រការ មានមកក្នុងមន្តទាំង៦ឆ្ងាយ (ដែលពួកព្រាហ្មណាចារ្យ) ព្យាករត្រង់គ្រាន់ហើយ តាមលំដាប់ ។

(២៦) មហាបុរិសលក្ខណៈទាំង៥នុ៎ះ រមែងមានក្នុងកាយរបស់មហាបុរសណា មហាបុរសនោះ មានគតិ២ទៀងតែ ២ មិនមានគតិ៣ ជាគំរប់បីទេ ។

(๒๗) សចេ អតារំ អាវសតិ វិជេយ្យ បឋមំ នរំ
អនណ្ណេន អសត្តេន ឯម្មេនមនុសាសតិ ។
(๒๘) សចេ ច សោ បញ្ញវតិ អតារ អនតារិយំ ។
វិវជ្ជយេ សម្ភោគ្ហោ អរហា ភវតិ អនុត្តរោ ។
(๒๙) ជានតី តោត្តញ្ច លក្ខណំ មន្តេ សិស្សេ បុជាបរេ
មុទ្ធំ មុទ្ធាធិទាតញ្ច មនសាយេវ បុច្ឆថ ។
(๓๐) អជាវរណនស្សារី យទិ ពុទ្ធោ ភវិស្សតិ
មនសា បុច្ឆិតេ បញ្ហេ ភថាយ វិសជ្ជេស្សតិ ។
(๓๑) ពាវរិស្ស វចោ សុត្វា សិស្សា សោឡស
ព្រាហ្មណា
អជិតោ តិស្សមេត្តេយ្យោ បុណ្ណោ អថ មេត្តគូ
ធោតកោ ឧបសីវោ ច នន្ទោ ច អថ ហេមកោ
តោទេយ្យកប្បា ឧភយោ ដត្តុកណ្ហី ច បណ្ឌិតោ
ភទ្រាវុធោ ឧទយោ ច ទោសាលោ ជាតិ
ព្រាហ្មណោ
មោឃរាជា ច មេធាវី បិង្គិយោ ច មហាឥសិ

(๒๗) បើមហាបុរសនោះ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ គប្បីឈ្នះប្រថពីមណ្ឌលនេះ ដោយមិនមានប្រើអាជ្ញា សស្ត្រាវុធ តាំងគ្រប់គ្រងតាមធម្មាប់ ។

(๒๘) ប្រសិនបើ មហាបុរសនោះ (ចេញ) ចាកផ្ទះហើយ ឬសក្នុងកេសនៃបុគ្គលមិនមានផ្ទះ នឹងបានជាព្រះពុទ្ធ មានជម្ងួលគឺកិលេសបើកហើយ ជាអរហន្ត ឥតមានបុគ្គលដទៃប្រសើរដូច ។

(๒๙) អ្នកតាំងឮ្លាយ ចូរសួរនូវជាតិ គោត្ត លក្ខណៈ មន្ត ទំនៀមសិស្សតាំងឮ្លាយដទៃទៀតផង នូវក្បាល ទំនៀមធម្មើក្បាល ឲ្យភ្ញាក់ប្លុះផង ដោយចិត្តតែម្យ៉ាង ។

(๓๐) ប្រសិនបើ ព្រះអង្គជាព្រះពុទ្ធ មានកិរិយាឃើញ ឥតមានអ្វីទើសទាល់ កាលបើអ្នកតាំងឮ្លាយ សួរប្រស្នា ដោយចិត្តហើយ ទ្រង់ទំនឹងវិសជ្ជនា ដោយវាចា ។

(๓๑) លុះស្តាប់ពាក្យពារីព្រាហ្មណ៍ហើយ ព្រាហ្មណ៍ជាសិស្ស ๑๖ នាក់គឺ អជិត: ๑ តិស្សមេត្តេយ្យ: ๑ បុណ្ណក: ๑ មេត្តគូ ๑ ធោតក: ๑ ឧបសីវ: ๑ នន្ទ: ๑ ហេមក: ๑ តោទេយ្យ: ๑ កប្ប: ๑ ជតុកណ្ណីបណ្ឌិត ๑ ភទ្រាវុធ ๑ ឧទយ: ๑ ពោសាលព្រាហ្មណ៍ ๑ មោឃ-រាជមេការី ๑ បិង្គិយមហាឫសី ๑ ។

(๓๖) បច្ចេកគណិនោ សព្ពេ សព្ពលោកស្សវំសុតា
ឈាយី ឈានរតា ធីរា បុព្ពាសនភាសិតា

(๓๗) ពារំ អភិភវេត្វា កត្វា ច ឱបធិកំ្ខណំ
ជជ្ជរិនធរ សព្ពេ បក្កាមុំ ខុត្តមុខា

(๓๘) មុទ្ធកស្ស បតិដ្ឋានំ បុរិមំ(๑) អាហិស្សតីតជា
ខុជ្ជនិញ្ចាបិ តោនទ្ធំ វេធិសំ វនសុព្ភយំ
កោសម្ពិញ្ចាបិ សាកេតំ សាវត្ថិញ្ច បុរុត្តមំ
សេតព្យំ កបិលវត្ថុំ កុសិនារញ្ច មន្ទិរំ
ចារញ្ច ភោគនគរំ វេសាលិ មាគធី បុរំ
ចាសាឡាកំ ចេតិយញ្ច រមណីយំ មនោរមំ

(๓๙) តសិតោ ពុទ្ធកំ សីតំ មហាលាភំវ ភណិនោ
ជាយំ ឃម្មាភិតត្តោវ តុរិតា បព្ភតមារុហុំ

(๓๐) ភគវា ច តម្ហិ សមយេ ភិក្ខុសង្ឃបុរក្ខតោ
ភិក្ខំ ឆម្មុំ នេសេតិ សិរោវ ឧនតិ វរេ ។

---

๑ បុរិន្តិ ពាហោ ទិស្សតិ អដ្ឋកថាយំ ។

(៣២) អ្នកទាំងអស់គ្នា ជាគណាចារ្យមួយៗ ល្បីខ្ចរទៅពេញលោកថា ជាអ្នកមានឈាន ត្រេកអរក្នុងឈាន ជាអ្នកប្រាជ្ញ សឹងមានវាសនាអប់រំមកហើយ ក្នុងបុព្វជាតិ ។

(៣៣) (ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ) ក៏ក្រាបអភិវាទ ធ្វើប្រទក្សិណ នូវពារីព្រាហ្មណ៍នោះ ទាំងអស់គ្នា ជាអ្នកមានជជា ច្រើនអង្គ ដើរចេញទៅ ។

(៣៤) ក្នុងកាលនោះ តាបសទាំងនោះ ទៅកាន់ក្រុងឈ្មោះ មហិស្សតី ជាទីប្រតិស្ឋាននៃដែនមុខ្លក: ១ ក្រុងទន្ធេនី ១ ក្រុងគោនទ្ធ:១ វិទេវទិស: ១ ក្រុងកោសម្ពី ១ ក្រុងសាកេត ១ ក្រុងសាវត្ថីដ៏ឧត្តម ១ ក្រុងសេតព្យ: ១ ក្រុងកបិលវត្ថុ ១ ក្រុងកុសិនារ ១ ក្រុងបាវា ១ កោគនគរ ១ ក្រុងវេសាលី ១ ក្រុងក្នុងដែនមគធ: ១ ទីធ៌ថាសាណាកចេតិយស្ថាន ជាទីត្រេកអរពេកយចិត្ត ១ ។

(៣៥) (ពួកព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ) នាំគ្នាឡើងកាន់ភ្នំ ប្រញាប់ប្រញាល់ ដូចជាបុគ្គលស្រេក បានទឹកត្រជាក់ ដូចជាពាណិជ បានលាភធំ ឬដូចជាបុគ្គលដែលត្រូវក្តៅ បានម្លប់ ។

(៣៦) សម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគ មានភិក្ខុសង្ឃរោមរោម កំពុងសំដែងធម៌ដល់ពួកភិក្ខុ ដូចសីហ:កំពុងបន្ទឺ ក្នុងព្រៃ ។

(๓๗) អដ្ឋិតោ អដ្ឋសិ សម្មុខំ វីតរំសីវ ភាណុមំ
ឧទ្ធំ យថា បណ្ឌរសេ ចារុប្បរី ឧចាតតំ ។
(๓๘) អថស្ស តត្ថេ និស្ទាន បរិប្ផរញ្ច ព្យញ្ជនំ
ឯកមន្តំ ឋិតោ ហាដ្ឋោ មនោមញ្ច អបុច្ឆថ
(๓๙) អាធិស្ស ជម្មនំ ព្រូហិ តោត្តំ ព្រូហិ សលក្ខណំ
មន្តេសុ ចារមី ព្រូហិ កតំ ភវេតំ ព្រាហ្មណា ។
(๔๐) វីសំ វស្សសតំ អាយុ សោ ច តោត្តេន ពារវី
តិណាស្ស លក្ខណាតត្តេ តិណ្ណំ វេទាន ចារកូ
(๔๑) លក្ខណោ ឥតិហាសេ ច សនិឃណ្ឌូ សតេជុតេ
បញ្ចសតានិ ភវេតំ សព្ពមេ ចារមី តតោ ។
(๔๒) លក្ខណានំ បរិចយំ ពារវស្ស ឧរុត្តម
តណ្ហាច្ឆិទ(๑) បតោសេហិ មា នោ កង្ខាយិតំ
អហុ ។

---

๑ ម. តណ្ហាច្ឆិទំ ។

(៣៧) អជិតមាណព បានឃើញព្រះសម្ពុទ្ធ ហាក់ដូចព្រះអាទិត្យកំពុងផ្សាយចេញនូវរស្មី ពុំនោះសោត ដូចព្រះចន្ទពេញវង់ រះឡើងក្នុងវេលាថ្ងៃពេញបូណ៌មី ។

(៣៨) លុះអជិតមាណព ឃើញព្រះកាយ របស់ព្រះសម្ពុទ្ធ ដ៏បរិបូណ៌ដោយព្យញ្ជនៈ ក៏មានចិត្តរីករាយ ឋិតនៅក្នុងទីសមគួរ ហើយសួរបញ្ហា ដោយចិត្តនឹកថា

(៣៩) សូមព្រះអង្គ ទ្រង់សំដែងអាឯ នូវចំណាស់ សំដែងនូវគោត្តព្រមទាំងលក្ខណៈ សំដែងនូវសេចក្តីសម្រេច ក្នុងមន្តទាំងឡាយ តើព្រាហ្មណ៍ (ជាអាចារ្យរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ) បង្រៀនសិស្សប៉ុន្មាន។

(៤០) (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) ព្រាហ្មណ៍ ជាអាចារ្យរបស់អ្នកនោះឈ្មោះពាវរី ដោយគោត្ត មានអាយុ ១២០ វស្សា កាយរបស់គាត់មានលក្ខណៈ ៣ យ៉ាង អ្នកដល់នូវត្រើយនៃវេទទាំងបី ។

(៤១) គាត់បង្រៀនលក្ខណៈ ទំនិតតិហាសសាស្ត្រ ព្រមទាំងនិឃណ្ឌុ-សាស្ត្រ នឹងកេដុភសាស្ត្រ ដល់សិស្ស ៥០០ នាក់ ដល់នូវការសម្រេច ក្នុងធម៌របស់ខ្លួន ។

(៤២) (អជិតមាណពទូលសួរថា) បពិត្រព្រះអង្គឧត្តមជាងជន ជាអ្នកផ្តាច់បង់នូវតណ្ហា សូមព្រះអង្គ ជ្រើសរើសលក្ខណៈទាំងឡាយ របស់ពាវរីព្រាហ្មណ៍ហើយប្រកាស កុំឲ្យយើងខ្ញុំសង្ស័យឡើយ ។

วัตถุคาถา

(๔๓) มุขំ ฉิทฺวาย ชาเนตำ ขุณฺณาสฺส ภมุกนฺตเร
เกาเสาหิตำ วตฺตุยฺยำ ฌำ ชาชาหิ มาณวา ฯ

(๔๔) ปุจฺฉิ หิ เกฏฺเ อสุณาเถฺล สุตฺวา ปญฺหวิยากเต
วิจิเนฺตสิ ฉเฉ สเฏฺเ เวเฉชาเต กตญฺลิ

(๔๕) เกา ฉุเฉเวว ฺราหฺมา ฬเฉฺเ ภวิ สุฉมฺปติ
มเนสา ปุจฺฉเต ปญฺเห เกเมสำ ปฉิกาสติ ฯ

(๔๖) มุขฺเ มุฬฺหาฉิตาตฺเ ตาวรี ปวิปุจฺฉติ
สำ ฺยากเวหิ ภควา เกจฺเ วิเนยเฉ สเส ฯ

(๔๗) อวิชฺชา มุฬฺหาสิ ชาชาหิ วิชฺชา มุฬฺหาฉิตาสิ
สฬฺหาสติสมาธีหิ ฉฬฺภิวิเยน สำยุตา ฯ

(๔๘) ตาเต เวเฉน มหาตา สนฺตฺถิาน มาณเว
ฬเกสำ อฉิสำ กตฺวา ชาเนสุ สิวสา ปติ

(៤៣) (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) ពាវរីព្រាហ្មណ៍ចិញ្ចាំងមុខ ដោយជដាបាន មានខ្មុញ្ញាលោម ត្រង់ចន្ទោះចិញ្ចើម មានវត្តគុយ្ហៈទៅក្នុងស្រោម ម្នាលមាណព អ្នកចូរដឹងយ៉ាងនេះចុះ ។

(៤៤) ពួកជនគាំងពួន មិនឮនូវការសួរនីមួយៗសោះ លុះឮបញ្ហាដែលព្រះមានព្រះភាគព្យាករហើយ ក៏កើតសេចក្តីរីករាយ ប្រណម្យអញ្ជលីគំនរផ្សែង ។ ថា

(៤៥) នរណាហ្ន៎ ជាទេវតា ឬជាព្រហ្ម ឬជាព្រះឥន្ទ្រឈ្មោះសុជម្បតិ កាលបើគេសួរប្រស្នាដោយចិត្ត ម្តេចក៏ទ្រង់ឆ្លើយតបប្រស្នានោះបាន ។

(៤៦) (អជិតមាណព ទូលសួរដោយចិត្តតទៅទៀតថា) បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ពាវរីព្រាហ្មណ៍សួរនូវក្បាល ទំនងមិនឆ្លើក្បាល ឲ្យជ្រាបចុះ សូមព្រះអង្គព្យាករប្រស្នានោះ បពិត្រព្រះអង្គជាឥសី សូមព្រះអង្គកំចាត់បង់នូវកង្វាររបស់យើងខ្ញុំទាំងពួយ ។

(៤៧) (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) អ្នកចូរដឹងថា អវិជ្ជា ជាក្បាល វិជ្ជាដែលប្រកបដោយ សទ្ធា សតិ សមាធិ ឆន្ទៈ វីរិយៈ ជាធម៌ឆ្លើក្បាល ឲ្យជ្រាបចុះ ។

(៤៨) លំដាប់នោះ (អជិតមាណព) មានបីតិ មានកម្លាំងក្លាខ្លាំងកើតហើយ ទើបឆ្លើអដ្ឋនចម្ចាករណៈ ឆ្លៀងស្មាម្ខាង ក្រាបទៀបព្រះបាទដោយសិរសោ ទូលថា

(៤៩) ពាវរី ព្រាហ្មណោ កោសោ សហ សិស្សេហិ អាវសិ

ឧទក្កចិត្តោ សុមនោ ចាទេ វន្ទតិ ចក្ខុមំ ។

(៥០) សុចិនោ ពាវរី មោគ្គ សហ សិស្សេហិ ព្រាហ្មណោ

ឆឝ្ឍេ សុចិនោ មោហា ចិរំ ជីវហិ មាណវ ។

(៥១) ពាវរិស្ស ច តុយ្ហំ វា សព្វេសំ សព្វសំសយំ

កតាវកាសា បុច្ឆវ្ហោ យថិច្ឆកំ មនសិច្ឆថ ។

(៥២) សម្ពុទ្ធេ កោសោ កាសោ ជិនសីហិ ឆាន បញ្ចលិ

អជិនោ បមមំ បញ្ហំ តត្ថ បុច្ឆិ តថាគតំ ។

វត្ថុគាថា និដ្ឋិតា ។

(๘๙) បពិត្រព្រះអង្គទ្រង់នូវទុក្ខមានចក្ខុ ពាវរីព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងពួកសិស្ស មានចិត្តរីករាយសោមនស្ស ថ្វាយបង្គំព្រះបាទ នៃព្រះអង្គដ៏ចំរើន ។

(๙๐) (ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់តបថា) ពាវរីព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងពួកសិស្ស ចូរបានសុខ ម្នាលមាណព ទាំងអ្នកក៏ចូរបានសុខ ចូរមានជន្មាយុយឺនយូរ ។

(๙๑) អ្នកទាំងឡាយ តថាគតបើកទុកាសឲ្យហើយ ច្រានចោលនូវសេចក្តីសង្ស័យ (ដើម្បីសួរ) នូវប្រស្នាណាមួយ ចូរសួរមកចុះ ដើម្បីកំចាត់បង់សេចក្តីសង្ស័យគ្រប់ប្រការ របស់ពាវរីព្រាហ្មណ៍ផង របស់អ្នកផង ទាំងអស់គ្នា ។

(๙๒) អជិតមាណព ដែលព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់បើកទុកាសឲ្យហើយ ក៏អង្គុយប្រណម្យអញ្ជលី សួរប្រស្នាជាបឋម ចំពោះព្រះតថាគត ក្នុងបាសានកចេតិយនោះ ។

ចប់ វត្ថុគាថា ។

អដិតមាណវកប្បញ្ហានិទ្ទេសោ

(៩៣) កេនស្ស ជិវ្ហតោ លោកោ (ឥច្ចាយស្មា អជិតោ)

កេនស្ស ឧបសេវនា

កិស្សាភិលេបនំ ព្រូហិ(១)

កីសុ តស្ស មហព្ភយំ ។

(៩៤) កេនស្ស(២) ជិវ្ហតោ លោកោតិ ជិវ្ហាយ លោកោ តណ្ហាយនលោកោ បិត្តំវស្ស លោកោ មនុស្សលោកោ ទេវលោកោ ខន្ធលោកោ ធាតុលោកោ អាយតនលោកោ អយំ លោកោ បរោ លោកោ ព្រហ្មលោកោ សទេវលោកោ អយំ វុច្ចតិ លោកោ ។ អយំ លោកោ កេន អាវុតោ ជិវ្ហតោ ជិដ្ឋោ បិហិតោ បដិច្ឆន្នោ បដិកុជ្ជិតោតិ កេនស្ស ជិវ្ហតោ លោកោ ។

(៩៥) ឥច្ចាយស្មា អជិតោតិ ឥច្ចាតិ បទសន្ធិ បទសំសគ្គោ បទច្ចាវេក្ខា អក្ខរសមវាយោ ព្យញ្ជនសិលិដ្ឋតា បទានុបុព្វកមេតំ ឥច្ចាតិ ។ អាយស្មាតិ បិយវចនំ គរុការវចនំ សការវសម្បត្តិសប្បតិវចនមេតំ អាយស្មាតិ ។

---

១ ឧ. ម. ព្រូសិ ។ ២ ឧ. ម. ឥមេ ឯវំ កេនស្ស ជិវ្ហតោត្យាទីសុ ឥត្ថំ ។

អដិតមាណវកប្បញ្ហានិទ្ទេស

(៩៣) (អដិតមាណព មានអាយុ សួរដូច្នេះថា)

លោក ត្រូវអ្វី បិទចាំង

លោក មិនភ្លឺស្វាង ព្រោះហេតុអ្វី

សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់នូវធម៌អ្វី ថាជាគ្រឿងលាប

លោកនោះ អ្វីជាភ័យធំ របស់លោកនោះ ។

(៩៤) ពាក្យថា លោក ត្រូវអ្វីបិទចាំង សេចក្តីថា និយយលោក តំរាច្ចនលោក បិត្តំរំសេយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក លោកនេះ លោកខាងមុខ ព្រហ្មលោក ព្រមទាំងទេវលោក នេះហៅថា លោក ។ លោកនេះ ត្រូវអ្វីបិទចាំង បិទទាំងខាងក្រោម បិទទាំងខាងលើ បិទក្លិត គ្រប ហេតុនោះ (លោក សួរថា) លោក ត្រូវអ្វីបិទចាំង ។

(៩៥) ពាក្យថា ដូច្នេះ នៃពាក្យថា អដិត: មានអាយុ សួរ ដូច្នេះ គឺជាពាក្យតបទ ជាពាក្យឆ្លាប់បទ ជាពាក្យបំពេញបទ ជាទីប្រជុំ នៃអក្ខរៈ ជាសេចក្តីពីពេះដោយព្យញ្ជនៈ ពាក្យថា ដូច្នេះ នុ៎ះ ជាលំដាប់ នៃបទ ។ ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ជាពាក្យគោរព ពាក្យថា មានអាយុ នុ៎ះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព កោតក្រែង ។

អដ្ឋសាតំ តស្ស ព្រាហ្មណស្ស ឆាមំ សង្ឃា សមញ្ញា បញ្ញត្តំ ភេមាភេ ឆាមំ ឆាមកម្មំ ឆាមឆេយ្យំ ឯវុត្តំ ព្យញ្ជនំ អកំលាភោតំ ឥច្ចាយស្មា អដ្ឋសាតោ ។

(๕๖) កេនស្ស ឆម្បកាសតីតំ កេន លោកោ ឆម្បកាសតំ ឆ ភាសតំ ឆ តបតំ ឆ វិរោចតំ ឆ សញ្ញាយតំ ឆ បញ្ញាយតីតំ កេនស្ស ឆម្បកាសតំ ។

(๕๗) តំសច្ចកំលេបនំ ព្រូហីតំ កឹ អស្ស លោ-កស្ស អកំលេបនំ លក្ខណំ ពន្ធនំ ឧបក្កិលេសោ កេន លោកោ លំត្តោ បលំត្តោ តំលំដ្ឋោ សង្កិ-លំដ្ឋោ មក្ខិតោ សំសដ្ឋោ លក្តោ លក្តិតោ បលំ-ពុទ្ធោ ព្រូហី អាចំក្កាហី ឧេសេហី បញ្ញបេហី បដ្ឋបេហី វិវរហី វិភជាហី ឧត្តានីករោហី បកាសេ-ហីតំ តំសច្ចកំលេបនំ ព្រូហី ។

(๕๘) កឹសុ តស្ស មហាភ្ភយន្តិ កឹ តស្ស លោកស្ស មហាភ្ភយំ បីឍនំ ឃដ្ដនំ ឧបទ្ទវោ ឧបសគ្គោតំ កឹសុ តស្ស មហាភ្ភយំ ។

តេជាវោ សោ ព្រាហ្មណោ

ពាក្យថា អជិតៈ គឺជានាម ជាសង្ខា ជាឈ្មោះ ជាបញ្ញត្តិ ជាវោហារ ជានាម ជានាមកម្ម ជានាមធេយ្យ ជាការសា ជាព្យញ្ជនៈ ជាពាក្យហៅ របស់ព្រាហ្មណ៍នោះ ហេតុនោះ មានពាក្យថា អជិតមាណពមាន អាយុ សូរ ដូច្នេះ ។

(៥៦) ពាក្យថា លោកមិនក្តីស្វាធ៍ព្រោះហេតុអ្វី គឺលោកមិនក្តីស្វាធ មិនមានរស្មី មិនមានពន្លឺ មិនរុងរឿង មិនយល់ច្បាស់ មិនច្បាស់ព្រោះហេតុអ្វី ហេតុនោះ លោកសួរថា លោកមិនក្តីស្វាធ៍ព្រោះហេតុអ្វី ។

(៥៧) ពាក្យថា សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់ នូវធម៌អ្វីជាគ្រឿងលាបលោកនោះ គឺអ្វីជាគ្រឿងលាប ជាគ្រឿងចំពាក់ ជាគ្រឿងចង ជាឧបក្កិលេស របស់លោកនោះ លោក ត្រូវអ្វីលាប ស្រឡាប ធ្វើឲ្យសៅហ្មង ឲ្យសៅហ្មងព្រម ឲ្យប្រឡាក់ ឲ្យប្រឡំព្រម ឲ្យជាប់ ឲ្យចំពាក់ ឲ្យជាប់ស្អិត សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់ សំដែងបញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក រំលែក ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាស ហេតុនោះ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់នូវអ្វី ជាគ្រឿងលាបលោកនោះ ។

(៥៨) ពាក្យថា អ្វីជាភ័យធំ របស់លោកនោះ គឺអ្វីជាភ័យធំ ជាគ្រឿងបៀតបៀន ជាគ្រឿងគាប ជាឧបទ្រព ជាឧបសគ្គ របស់លោកនោះ ហេតុនោះ លោកសួរថា អ្វីជាភ័យធំ របស់លោកនោះ ។

ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលហើយថា

កោធសប្ប ឯតរហិ លោកោ (ឥត្ថិយស្មា អដ្ឋកថា)

កោធសប្ប ឧបប្បជ្ជិស្សតិ

កាសាវវត្ថលេបនំ ព្រហ្មចរិយំ

ភក្ខិស្សតិ តស្ស មហព្ភយន្តិ ។

(៥៩) អវិជ្ជាយ ឯតរហិ លោកោ (អដ្ឋកថាយំ ភគវា)

អវិជ្ជា (បមាទា) ឧបប្បជ្ជិស្សតិ

ឧបប្បាតលេបនំ ព្រហ្មចរិយំ

ទុក្ខមស្ស មហព្ភយំ ។

(៦០) អវិជ្ជាយ ឯតរហិ លោកោតិ អវិជ្ជាតិ ទុក្ខេ

អញ្ញាណំ ទុក្ខសមុទយេ អញ្ញាណំ ទុក្ខនិរោធេ អញ្ញា-

ណំ ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ អញ្ញាណំ បុព្ពន្តេ

អញ្ញាណំ អបរន្តេ អញ្ញាណំ បុព្ពន្តាបរន្តេ អញ្ញាណំ

ឥទប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ អញ្ញាណំ

លោក ត្រូវអ្វី បិទបាំង

លោក មិនភ្លឺស្វាង ព្រោះហេតុអ្វី

សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់នូវធម៌អ្វី ជាគ្រឿងលាប

លោកនោះ អ្វីជាភ័យធំ របស់លោកនោះ ។

(៥៨) (ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលអជិត:)

លោកត្រូវអវិជ្ជាបិទបាំង លោក មិនភ្លឺស្វាង

ព្រោះសេចក្តីប្រាថ្នាផ្សេងៗ (ទើសេចក្តីប្រែ-

ហែស) តថាគតពោលនូវសេចក្តីប្រាថ្នា ថាជា

គ្រឿងលាប ទុក្ខជាភ័យធំ របស់លោកនោះ ។

(៦០) អធិប្បាយពាក្យថា លោក ត្រូវអវិជ្ជាបិទបាំង ត្រង់ពាក្យថាអវិជ្ជា បានន័យថា សេចក្តីមិនដឹងក្នុងទុក្ខ សេចក្តីមិនដឹងក្នុងតណ្ហា ជាហេតុឲ្យកើតទុក្ខ សេចក្តីមិនដឹងក្នុងកិរិយារលត់ទុក្ខ សេចក្តីមិនដឹងក្នុងបដិបទាជាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់ទុក្ខ សេចក្តីមិនដឹងក្នុងទីបំផុតខាងដើម សេចក្តីមិនដឹងក្នុងទីបំផុតខាងចុង សេចក្តីមិនដឹងក្នុងទីបំផុតខាងដើម ទើទីបំផុតខាងចុង សេចក្តីមិនដឹងក្នុងធម៌ដែលកើតឡើងហើយ អាស្រ័យធម៌នេះជាបច្ច័យ

ยถา ฯเปฯ อญฺญตฺร สทฺธาย อญฺญตฺร รุจิยา อญฺญตฺร อนุสฺสวา อญฺญตฺร อาการปริวิตกฺกา อญฺญตฺร ทิฏฺฐินิชฺฌานกฺขนฺติยา อญฺญตฺร ภพฺพรูปตาย อญฺญตฺร ตสฺส ภควโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส สพฺพญฺญุตญาณสฺส ปฏิลาภา ฯ

(๑๐) ตตฺถ กตมา ปญฺญา ปชานนา ฯ ยา ปญฺญา ปชานนา ปชานิตฺตา ปชานิตพฺพา ปชานิตฺวา ปชานนฺตา ปชานนฺติ ปชานิสฺสนฺติ ปชานนฺติยา ปชานนฺติยา ปชานนฺติยา

កំរើយាមិនដឹង ការមិនឃើញ ការមិនត្រាស់ដឹង ការមិនត្រាស់ដឹងតាម ការមិនត្រាស់ដឹងព្រម ការមិនចាក់ធ្លុះ ការមិនចុះចិត្ត ការមិនចុះចិត្តស៊ប់ ការមិនមានការរំពៃ ការមិនមានការពិចារណា ការមិនមានការយល់ច្បាស់ ការយល់ច្បាស់ដោយក្រ ភាពជាពាល ភាពមិនមានសម្បជញ្ញៈ សេចក្តីវង្វើងខ្លួន សេចក្តីវង្វើងព្រម ទុយ:គឺអវិជ្ជា យោគ:គឺអវិជ្ជា អនុស័យគឺអវិជ្ជា ការស្អុកដំណើរគឺអវិជ្ជា បណ្តាញគឺអវិជ្ជា មោហៈ អកុសលមូល ណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះហៅថា អវិជ្ជា ។ ពាក្យថា លោក គឺនិរយលោក តិរច្ឆានលោក បិត្តិវិសយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក លោកនេះ លោកខាងមុខ ព្រហ្មលោក ព្រមទាំងទេវលោក នេះហៅថា លោក ។ លោក ត្រូវអវិជ្ជានេះ បិទបាំង បិទ បិទខាងក្រោម បិទខាងលើ បិទក្លិត គ្រប ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លោក ត្រូវអវិជ្ជាបិទបាំង ។

(៦១) ពាក្យថា អដិតៈ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅ នូវព្រាហ្មណ៍នោះចំឈ្មោះ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគនេះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ មួយទៀត ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់បំបាក់បង់ភគៈ ។ ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់បំបាក់បង់ទោសៈ ។

កក្ខមោហោតិ កកភ ។ កក្ខមាឆោតិ កកភ ។ កក្ខឆិដ្ឋិតិ កកភ ។ កក្ខកណ្ឌាសោតិ កកភ ។ កក្ខ-ក្កិលេសោតិ កកភ ។ កដិ វិកដិ បដិវិកដិ ឆម្ម-រតនន្តិ កកភ ។ កភំ អន្តកវោតិ កកភ ។ កា-រិតភាយោតិ កកភ ។ ភារិតសីលោតិ ភារិតឆិត្តោតិ ភារិតប្បញ្ញោតិ កកភ ។ កដិ ភ កកភ អវញ្ញ-បត្តិ បត្តិ សេឆាសឆិ អប្បសន្និ អប្បិ-ក្សាសិ វិដឆឆិតិ មធុស្សវមហាសេយ្យភាឆិ បដិ-សល្លាឆសារុប្បាឆិតិ កកភ ។ ភាតិ ភ កកភ ចីវរ-បិណ្ឌបាតសេឆាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារឆន្តិ កកភ ។ ភាតិ ភ កកភ អត្តាសស្ស ឆម្មាសស្ស វិមុត្តិាសស្ស អឆិសីលស្ស អឆិឆិត្តស្ស អឆិប្បញ្ញា-យាតិ កកភ ។ ភាតិ ភ កកភ ឆតុន្នំ ឈានំ ឆតុន្នំ អប្បមញ្ញានំ ឆតុន្នំ អរូបសមាបត្តិនន្តិ កកភ ។

ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់បំបាក់បង់មោហៈ ។ ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់បំបាក់បង់មានៈ ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់បំបាក់បង់ទិដ្ឋិ ។ ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់បំបាក់បង់បន្ទាតឹកាម ។ ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់បំបាក់បង់កិលេស ។ ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់ចែកចែងរំលែកនូវធម្មរតនៈ ។ ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់ធ្វើនូវទីបំផុតកត ។ ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់មានកាយចំរើន ។ ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់មានសីលចំរើន ព្រោះទ្រង់មានចិត្តចំរើន ព្រោះទ្រង់មានបញ្ញាចំរើន ។ ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់គប់រកសេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ ដែលតាំងនៅក្នុងព្រៃតូចព្រៃធំ មិនមានសូរសេពូ មិនមានគឹកកង ជាទីប្រាសចាកខ្យល់ដែលកើតអំពីសរីរៈនៃមនុស្ស គួរជាទីតំបាំងនៃមនុស្ស គួរដល់កិរិយាសម្ងំនៅ ។ មួយទៀត ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះព្រះមានបុណ្យទ្រង់មានភាគនៃចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ នឹងគ្រឿងបរិក្ខារគឺថ្នាំគ្រាប់ ។ ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រភាគ ព្រោះព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មានភាគនៃអត្ថរស ធម្មរស វិមុត្តិរស អធិសីល អធិចិត្ត នឹងអធិបញ្ញា ។ ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះព្រះមានបុណ្យមានភាគនៃឈាន៤ អប្បមញ្ញ៤ នឹងអរូបសមាបត្តិ៤។

ភាគី ឯ តតិយំ អដ្ឋកំ វិមោក្ខានំ អដ្ឋកំ អភិភាយ-
តនានំ នវកំ អនុបុព្ពវិហារសមាបត្តីនញ្ច តតិយំ ។
ភាគី ឯ តតិយំ ឧសភំ សញ្ញាភាវនានំ ឧសភំ កសិណ-
សមាបត្តិំ អានាបានសតិសមាធិស្ស អសុភសមា-
បត្តិយាតិ តតិយំ ។ ភាគី ឯ តតិយំ ចតុក្កំ
សតិបដ្ឋានានំ ចតុក្កំ សម្មប្បធានានំ ចតុក្កំ ឥទ្ធិបា-
ទានំ បញ្ចកំ ឥន្ទ្រិយានំ បញ្ចកំ ពលានំ សត្តកំ
ពោជ្ឈង្គានំ អរិយស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស មគ្គស្សាតិ តតិយំ ។
ភាគី ឯ តតិយំ ឧសភំ តថាគតពលានំ ចតុក្កំ វេសា-
រជ្ជានំ ចតុក្កំ បដិសម្ភិទានំ ចក្កំ អភិញ្ញានំ ឆក្កំ
ពុទ្ធធម្មានញ្ចាតិ តតិយំ ។ តតិយាតិ ឯតំ ជាមំ មាតរ
តតិំ ឯ បិតរ តតិំ ឯ ភាតរ តតិំ ឯ តតិយា
តតិំ ឯ មិត្តាមច្ចេហិ តតិំ ឯ ញាតិសាលោហិ-
តេហិ តតិំ ឯ សមណព្រាហ្មណេហិ តតិំ ឯ
ទេវតាហិ តតិំ វិមោក្ខន្តិតមេតំ ពុទ្ធានំ ភគវន្តានំ
ពោធិយា មូលេ សហ សព្ពញ្ញុតញ្ញាណស្ស បដិលាភា
សង្ខតា បញ្ញត្តិ យទិទំ តតិយាតិ អធិតាតិ តតិយា ។

ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មានភាគ
នៃវិមោក្ខ ៨ អភិភាយតនៈ ៨ នឹងអនុបុព្វវិហារសមាបត្តិ ៩ ។
ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មានភាគនៃសញ្ញា-
ភាវនា ១០ កសិណសមាបត្តិ ១០ អានាបានស្សតិសមាធិ នឹងអសុភ-
សមាបត្តិ ។ ព្រះនាមថា មានព្រះភាគ ព្រោះព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មាន
ភាគនៃសតិបដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥
ពោជ្ឈង្គ ៧ នឹងមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ ។ ព្រះនាមថា ព្រះមាន
ព្រះភាគ ព្រោះព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មានភាគនៃតថាគតពល ១០ វេសារជ្ជៈ
៤ បដិសម្ភិទា ៤ អភិញ្ញា ៦ នឹងពុទ្ធធម៌ ៦ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ
នេះ មិនមែនព្រះមាតាថ្វាយ មិនមែនព្រះបិតាថ្វាយ មិនមែនបងប្អូនប្រុស
ថ្វាយ មិនមែនបងប្អូនស្រីថ្វាយ មិនមែនមិត្តនឹងអាមាត្យថ្វាយ មិនមែន
ញាតិសាលោហិតថ្វាយ មិនមែនសមណៈនឹងព្រាហ្មណ៍ថ្វាយ មិនមែន
ទេវតាទាំងឡាយថ្វាយទេ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគនុ៎ះ តើតកងទីបំផុត
វិមោក្ខរបស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ទ្រង់មានភាគ ។ បញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះ-
ភាគនេះ (តើតហើយ) ដោយកិរិយាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ព្រមទាំងការបាន
ចំពោះនូវសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ទៀបគល់ពោធិព្រឹក្ស ហេតុនោះ ទើបមាន
ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលអជិតៈ ។

(๑๒) វេរិញ្ចា (បមាទា) ឧបរ្ឈាសតីតំ វេរិញ្ចំ វុច្ចតិ បញ្ច មច្ឆរិយានិ អាវាសមច្ឆរិយំ កុលមច្ឆរិយំ លាភមច្ឆរិយំ វណ្ណមច្ឆរិយំ ធម្មមច្ឆរិយំ ។ យំ ឥត្ថិបុំ មច្ឆរិយំ មច្ឆាយនា មច្ឆាយិតត្តំ វេរិញ្ចំ ការិយំ ការិកាយ្យតា អក្ខាតត្តំ ចិត្តស្ស ឥទំ វុច្ចតិ មច្ឆរិយំ ។ អបិច ខន្ធមច្ឆរិយំបិ មច្ឆរិយំ ធាតុមច្ឆរិយំបិ មច្ឆរិយំ អាយតនមច្ឆរិយំបិ មច្ឆរិយំ តាហោ វុច្ចតិ មច្ឆរិយំ ។ បមាទោ វុត្តោ តាយ ទុច្ចរិតេន ឯ វចីទុច្ចរិតេន ឯ មនោទុច្ចរិតេន ឯ បញ្ចសុ ឯ កាមគុណេសុ ចិត្តស្ស ភេស្សត្តោ ភេស្សត្តាធុប្ប-ធានំ ឯ កុសលានំ ឯ ធម្មានំ ភាវនាយ អស-ក្កច្ចកិរិយតា អសាតច្ចកិរិយតា អនដ្ឋិតតា ឱលី-ឞ្ឋិតតា និក្កិត្តច្ឆន្ទតា និក្កិត្តធុរតា អនាសេវនា អភាវនា អពហុលីកម្មំ អនធិដ្ឋានំ អនធុយ្យោគោ បមាទោ យោ ឥត្ថិ បមាទោ បមជ្ជនា បមជ្ជិ-តត្តំ អយំ វុច្ចតិ បមាទោ ។

(๖๒) ពាក្យថា លោក មិនភ្លឺស្វាង ព្រោះសេចក្តីប្រាថ្នាផ្សេងៗ (ទើង សេចក្តីប្រហែស) អធិប្បាយថា សេចក្តីតំណាញ់ ៩ គឺ តំណាញ់អាថស តំណាញ់ត្រកូល តំណាញ់លាភ តំណាញ់វណ្ណៈ តំណាញ់ធម៌ ហៅថា សេចក្តីប្រាថ្នាផ្សេងៗ។ សេចក្តីតំណាញ់ អាការនៃសេចក្តីតំណាញ់ ភាពនៃសេចក្តីតំណាញ់ សេចក្តីតំណាញ់ផ្សេងៗ សេចក្តីតំណាញ់ធំ ភាពនៃសេចក្តីតំណាញ់ក្តៅ ភាពនៃចិត្តហួងហែងមាំ ណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះហៅថា សេចក្តីតំណាញ់។ មួយទៀត សេចក្តីតំណាញ់ខ្លួន ហៅថា តំណាញ់ សេចក្តីតំណាញ់ធាតុ ហៅថា តំណាញ់ សេចក្តីតំណាញ់អាយតនៈ ហៅថា តំណាញ់ សេចក្តីតាន់ (ក្តាប់ទុក) ហៅថា តំណាញ់។ សេចក្តីប្រហែស ខ្ញុំគប្បីពោលដូចតទៅនេះ ការបណ្តែតបណ្តោយចិត្ត ការឲ្យកម្លាំងដល់ការបណ្តែតបណ្តោយចិត្ត ភាវៈដែលមិនប្រតិកិរិយា ភាវៈដែលមិនប្រតិកិរិយាវិញ ភាវៈដែលមិនប្រតិកិរិយាតាម ភាវៈដែលមិនប្រតិកិរិយាតាមគុណប្រាំក្តី ឬភាពនៃការធ្វើមិនគោរព ភាពនៃកិរិយាមិនធ្វើព្យាយាមរឿយៗ ភាពនៃចិត្តមិនតាំងនៅមាំ ភាពនៃចិត្តប្រព្រឹត្តរួញរា ភាពនៃសេចក្តីប្រាថ្នាជាក់ចុះ ភាពនៃធុរៈជាក់ចុះ ការមិនសេព ការមិនចំរើន អំពើមិនសន្សំរឿយៗ ការមិនតាំងចិត្ត ការមិនប្រកបព្យាយាមរឿយៗ សេចក្តីប្រហែសក្នុងការចំរើនធម៌កុសលធម៌ទាំងឡាយ សេចក្តីប្រហែស អាការនៃសេចក្តីប្រហែស ភាពនៃសេចក្តីប្រហែស ណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះហៅថា សេចក្តីប្រហែស។

เวทิตฺวา (ปมาตา) ฉนฺนกาสตีสตี ๙ติตา มชฺฌิเมน ๙ติตา ปมาเตน เลาเกา ฉนฺนกาสตี ฉ ภาสตี ฉ ตมตี ฉ วิเภตี ฉ สญฺญายตี ฉ ปญฺญายตีสตี เวทิตฺวา (ปมาตา) ฉนฺนกาสตี ฯ

(๖๗) ฉนฺนกิเลสนี ทุติยี ฉนฺนา วุฏฺฐตี ตณฺหายโย ภเวา สาภเวา อนุนยโย อนุภเวโน ฉนฺโท ฉนฺนภเวา จิตฺตสฺส สาภเวา ๙ติตา มุติตา อเปฺปสานี เตโน ปลิเตโน สเงฺค ปเงฺก ฯติ มายา ชนิกา สญฺชนนี สนฺธินี ชาลินี สริตา วิสตฺติกา เสตุ วิสตา อายูหนี ธาตโย ปณิธิ ภวเนตฺติ วนี วนโถ สนฺถเว สิเนหเน อเปกฺขา ปฏิพนฺธา อาสา อาสีสนา อาสีสิตตฺตี รูปาสา สทฺทาสา คนฺธาสา รสาสา โผฏฺฐพฺพาสา ลาภาสา ธนาสา ปุตฺตาสา ชีวิตาสา ฉนฺนา ปฉนฺนา อติฉนฺนา ฉนฺนตา ฉนฺนตฺตี

ពាក្យថា លោក មិនភ្លឺស្វាង ព្រោះសេចក្តីច្រោះថ្នាងផ្សែង ។ (នឹងសេចក្តីប្រហែស) បានសេចក្តីថា លោក មិនភ្លឺស្វាង មិនមានរស្មី មិនមានពន្លឺ មិនរុងរឿង មិនយល់ច្បាស់ មិនច្បាស់ផង ព្រោះសេចក្តីតំណាញ់នេះ ព្រោះសេចក្តីប្រហែសនេះ ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា) លោក មិនភ្លឺស្វាង ព្រោះសេចក្តីច្រោះថ្នាងផ្សែង ។ (នឹងសេចក្តីប្រហែស) ។

(៦៣) ពាក្យថា តថាគត ពោលនូវសេចក្តីច្រោះថ្នាងថាជាគ្រឿងលាបអធិប្បាយថា តណ្ហា លោកហៅថា សេចក្តីច្រោះថ្នាង បានដល់តម្រេកតម្រេកខ្លាំង សេចក្តីត្រេកអរ សេចក្តីត្រេកអរខ្លាំង សេចក្តីត្រេកត្រអាល សេចក្តីត្រេកត្រអាលខ្លាំង គឺតម្រេក ចិត្តត្រេកខ្លាំង សេចក្តីច្រោះថ្នាង សេចក្តីជ្រប់ចុះកិរិយាលង់ចុះចំណង់ចំណង់ខ្លាំង ការជាប់កក់ ញាប់ញ័រការលាក់ពុត ធម្មជាតញ៉ាំងសត្វឲ្យកើត គ្រឿងញ៉ាំងទុក្ខឲ្យកើត គ្រឿងចាក់ស្រេះបណ្តាញ គ្រឿងហូរទៅ ធម្មជាតដូចពិស ខ្សែតណ្ហា គ្រឿងផ្សព្វផ្សាយ គ្រឿងញ៉ាំងអាយុឲ្យវិនាស សំឡាញ់ ប្រណិធាន គ្រឿងនាំសត្វទៅកាន់កំព ព្រៃធំ ព្រៃតូច សន្ទវៈ: ស្នេហា អាល័យ សេចក្តីជាប់ចំពាក់បំណង សេចក្តីប៉ុនប៉ងឆ ភាពនៃសេចក្តីប៉ុនប៉ងឆ បំណងរូប បំណងសម្លេង បំណងក្លិន បំណងរស បំណងផ្សព្វ បំណងលាភ បំណងទ្រព្យ បំណងបុត្រ បំណងជីវិត ការជាប់ចិត្ត ការជាប់ចិត្តខ្លាំង ការជាប់ចិត្តក្រៃលែង អាការជាប់ចិត្ត ភាពនៃការជាប់ចិត្ត

លោលុបា្ប លោលុបា្បយតា លោលុបា្បយិតត្តំ បុច្ឆ-
ញ្ចិកតា សាធុកមា្យតា អធម្មកតោ វិសមលោភោ
ឯកច្ចំ ឯកាមតា បត្តតា បិហតា សម្បត្តតា កាម-
តណ្ហា ភវតណ្ហា វិភវតណ្ហា រូបតណ្ហា អរូបតណ្ហា
ឯកេតតណ្ហា រូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រស-
តណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ឱឃោ យោគោ
គន្ថោ ឧបាទានំ អាវរណំ នីវរណំ ឆទនំ ពន្ធនំ
ឧបក្កិលេសោ អនុសយោ បរិយុដ្ឋានំ លតា វេវិច្ឆំ
ទុក្ខមូលំ ទុក្ខនិទានំ ទុក្ខបា្បកវេ មារបាសោ
មារពលិសំ មារវិសយោ មារគោចរោ មារពន្ធនំ
តណ្ហាជនី តណ្ហាជាលំ តណ្ហាគទ្ទុលំ តណ្ហាសមុទ្ទោ
អកិដ្ឋា លោភោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ ជប្បា ។
លោភស្ស លេបនំ លគ្គនំ ពន្ធនំ ឧបក្កិលេសោ
ឥមាយ ជប្បាយ លោភោ លិត្តោ បលិត្តោ
កិលិដ្ឋោ សន្តិលិដ្ឋោ មក្ខិតោ សំសដ្ឋោ លគ្គោ
លគ្គិតោ បលិពុទ្ធោ ។ ព្រូមិ អាចិក្ខាមិ ទេសេមិ
បញ្ញបេមិ បដ្ឋបេមិ វិវរាមិ វិភជាមិ ឧត្តានី-
ករោមិ បកាសេមីតិ ជប្បាភិលេបនំ ព្រូមិ ។

សេចក្តីលោភលន់ អាការលោភលន់ ភាពនៃសេចក្តីលោភលន់ សេចក្តីប្រាថ្នាអន្ទះអន្ទែង សេចក្តីប្រាថ្នា កន្ធអារម្មណ៍ស្រួល តម្រេកខុសធម៌ លោភខុសខ្នង អាល័យ អាការអាល័យ ការប្រាថ្នា សេចក្តីស្រឡាញ់ ការប្រាថ្នាខ្លាំង ចំណង់កាម ចំណង់ភព ចំណង់វិភវតា ចំណង់រូប ចំណង់អរូប ចំណង់និរោធ ចំណង់រូប ចំណង់សម្ងួន ចំណង់កូន ចំណង់រស ចំណង់ផ្សព្វ ចំណង់ធម្មារម្មណ៍ អន្ទង់ គ្រឿងប្រកប គ្រឿងសាំញុំ គ្រឿងប្រកាន់ គ្រឿងពាំង គ្រឿងហាម គ្រឿងប្រក់ គ្រឿងចង គ្រឿងចូលទៅឲ្យសៅហ្មង គ្រឿងដេកគ្រាំ គ្រឿងស្អាក់ដំណើរ វល្ល៍ សេចក្តីប្រាថ្នាផ្សេង ។ ឫសនៃទុក្ខ ហេតុនៃទុក្ខ កំណើតទុក្ខ អន្ទាក់មារ សន្ទូចមារ វិស័យមារ គោចរមារ ចំណងមារ ស្នឹងគឺតណ្ហា បណ្តាញគឺតណ្ហា ទន្លីងគឺតណ្ហា សមុទ្គគឺតណ្ហា សេចក្តីសំឡឹងលោក អកុសលមូល ណា នេះហៅថា សេចក្តីប្រាថ្នា ។ គ្រឿងលាប គ្រឿងជាប់ គ្រឿងចង គ្រឿងចូលទៅឲ្យសៅហ្មង របស់លោក លោកលាប លាបស្រឡាប សៅហ្មង សៅហ្មងព្រម ប្រឡាក់ ប្រឡំព្រមជាប់ ចំពាក់ ជាប់ស្អិតហើយ ដោយសេចក្តីប្រាថ្នានេះ ។ តថាគតពោល ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក វិលែក ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតពោល នូវសេចក្តីប្រាថ្នាថាជាគ្រឿងលាប ។

(๑๔) ទុក្ខមស្ស មហាភយន្តិ ទុក្ខន្តិ ជាតិទុក្ខំ ជរាទុក្ខំ ព្យាធិទុក្ខំ មរណទុក្ខំ សោកបរិទេវទុក្ខ-ទោមនស្សុបាយាសទុក្ខំ ឥរយិកំ ទុក្ខំ តិរច្ឆាន-យោនិកំ ទុក្ខំ បេត្តិវិសយិកំ ទុក្ខំ មានុសិកំ ទុក្ខំ គព្ភោក្កន្តិមូលកំ ទុក្ខំ គព្ភដ្ឋិតិមូលកំ ទុក្ខំ គព្ភ-វុដ្ឋានមូលកំ ទុក្ខំ ជាតស្សូបនិពន្ធកំ ទុក្ខំ ជាតស្ស បរាធេយ្យកំ ទុក្ខំ អត្តូបក្កមំ ទុក្ខំ បរូបក្កមំ ទុក្ខំ ទុក្ខទុក្ខំ សង្ខារទុក្ខំ វិបរិណាមទុក្ខំ ចក្ខុរោគោ សោតរោគោ ឃានរោគោ ជិវ្ហារោគោ កាយរោគោ សីសរោគោ កណ្ណរោគោ មុខរោគោ ទន្តរោគោ កាស-សោ សាសោ បិនាសោ ឌាហោ ជរោ កុច្ឆិរោគោ មុច្ឆា បក្ខន្ទិកា សូលា វិសូចិកា កុដ្ឋំ គណ្ឌោ កិលាសោ សោសោ អបមារោ ទទ្ទុ កណ្ឌុ កច្ឆុ រខសា វិតច្ឆិកា លោហិតំ បិត្តំ មធុមេហោ អំសា បិឡកា ភគន្ទលា

(๖๔) អធិប្បាយពាក្យថា ទុក្ខជាភ័យធំរបស់លោកនោះ ត្រង់ពាក្យថា ទុក្ខ គឺទុក្ខព្រោះកំណើត ទុក្ខព្រោះសេចក្តីចាស់ ទុក្ខព្រោះជម្ងឺ ទុក្ខព្រោះសេចក្តីស្លាប់ ទុក្ខព្រោះសេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីលំបាកកាយ សេចក្តីតូចចិត្ត សេចក្តីក្រៀមក្រំ ទុក្ខកើតក្នុងកំណើតនរក ទុក្ខកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ទុក្ខកើតក្នុងកំណើតបេតវិសัย ទុក្ខកើតក្នុងកំណើតមនុស្ស ទុក្ខមានការចុះកាន់គភ៌ជាមូល ទុក្ខមានការបែកនៅក្នុងគភ៌ជាមូល ទុក្ខមានកិរិយាចេញចាកគភ៌ជាមូល ទុក្ខជាបំណងរបស់[1]សត្វ ដែលកើតហើយ ទុក្ខគាក់ទងដោយបុគ្គលដទៃនៃសត្វ ដែលកើតហើយ ទុក្ខកើត ព្រោះព្យាយាមរបស់ខ្លួន ទុក្ខកើត ព្រោះព្យាយាមរបស់បុគ្គលដទៃ ទុក្ខគឺទុក្ខវេទនា (ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយនឹងចិត្ត) ទុក្ខព្រោះសង្ខារ ទុក្ខព្រោះការផ្លាស់ប្តូរ រោគភ្នែក រោគត្រចៀក រោគច្រមុះ រោគអណ្តាត រោគកាយ រោគក្បាល រោគស្មៅត្រចៀក រោគមាត់ រោគធ្មេញ ក្អក ហឺត ឫសដូងច្រមុះ ក្តៅក្រហាយ ស្កាំងស្គម រោគផ្តៃ រលាមុខ ជ្រាក់ឈាម បុកសៀត ចុះពក ឃ្លង់ ពក ស្រែង រីដាំរ ឆ្កួតជ្រូក ដំណួចពិស រមាស់ កម រោគកន្ធគីខ្វារដោយក្រចក កមរលាយ ប្រមាត់ក្រហម ទឹកនោមផ្អែម ឫសដូងដុះ រលាកកែវ ឫសដូងបាត

---

๑ បានដល់សេចក្តីទុក្ខដោយការចែកចាំ ពី ងួតទឹក លាបប្រេង ទំពាស៊ី ហូត ដឹក ជាដើម ។ អដ្ឋកថា ។

បឋ្ឋសមុដ្ឋាន អាពាធា សេម្ហសមុដ្ឋាន អាពាធា
ឯតសមុដ្ឋាន អាពាធា សន្និបាតិកា អាពាធា ឧតុ-
បរិណាមជា អាពាធា វិសមបរិហារជា អាពាធា ឱប-
ក្កមិកា អាពាធា កម្មវិបាកជា អាពាធា សីតំ
ឧណ្ហំ ជិឃច្ឆា បិបាសា ឧច្ចារេ បស្សាវេ ឌំសម-
កសវាតាតបសិរិំសបសម្ផស្សទុក្ខំ អាតុមរណំ ទុក្ខំ
បិតុមរណំ ទុក្ខំ ភាតុមរណំ ទុក្ខំ ភគិនីមរណំ ទុក្ខំ
បុត្តមរណំ ទុក្ខំ ធីតុមរណំ ទុក្ខំ ញាតិព្យសនំ ទុក្ខំ
ភោគព្យសនំ ទុក្ខំ រោគព្យសនំ ទុក្ខំ សីលព្យសនំ
ទុក្ខំ ទិដ្ឋិព្យសនំ ទុក្ខំ យេសំ ឆម្ភានំ អានិតោ សមុ-
ជាគមនំ បញ្ញាយតិ អត្តត្ថមតោ និរោធោ បញ្ញាយតិ
កម្មសន្និស្សិតោ វិបាកោ វិបាកសន្និស្សិតំ កម្មំ
ជាមសន្និស្សិតំ រូបំ រូបសន្និស្សិតំ ជាមំ ជាតិយា អនុ-
គតំ ជរាយ អនុសដំ ព្យាធិជា អភិភូតំ មរណេន
អព្ភាហតំ ទុក្ខេ បតិដ្ឋិតំ អតាណំ អលេណំ អសរណំ
អសរណីភូតំ តំទំ វុច្ចតិ ទុក្ខំ ។ អស្ស លោកស្ស
ទុក្ខំ មហព្ភយំ បីឡនំ ឃដ្ដនំ ឧបទ្ទវេ ឧប-
សគ្គេតិ ទុក្ខមស្ស មហព្ភយំ ។ តេជាមា ភគវា

អាពាធកើតអំពីប្រមាត់ អាពាធកើតអំពីស្លេស្ម អាពាធកើតអំពីខ្យល់ អាពាធកើតអំពីការប្រជុំ (ខ្យល់ប្រមាត់ស្លេស្ម) អាពាធកើតអំពីការផ្លាស់ប្តូររដូវ អាពាធកើតអំពីការរក្សាឥរិយាបថមិនស្មើ អាពាធកើតអំពីព្យាយាម (មានការសម្លាប់ទឹងចង់ជាដើម) អាពាធកើតអំពីផលកម្ម ត្រជាក់ ក្តៅ សេចក្តីឃ្លាន សេចក្តីស្រេក ឧច្চារៈ បស្សាវៈ ទុក្ខកើតអំពីសម្ផស្សនៃរោមមួស ខ្យល់ កំដៅថ្ងៃ ទំងន់ ការស្លាប់មាតាជាទុក្ខ ការស្លាប់បិតាជាទុក្ខ ការស្លាប់បងប្អូនប្រុសជាទុក្ខ ការស្លាប់បងប្អូនស្រីជាទុក្ខ ការស្លាប់កូនប្រុស ជាទុក្ខ ការស្លាប់កូនស្រីជាទុក្ខ ការព្រាត់ប្រាសញាតិជាទុក្ខ ការវិនាសភោគៈជាទុក្ខ វិនាសគឺរោគជាទុក្ខ វិនាសសីលជាទុក្ខ វិនាសទិដ្ឋិជាទុក្ខ ការកើតឡើងនៃធម៌តាំងព្យាយណា រមែងប្រាកដក្នុងខាងដើម ការរលត់ទៅ (នៃធម៌តាំងព្យាយនោះ) រមែងប្រាកដដោយការវិនាស វិបាក អាស្រ័យកម្ម កម្មអាស្រ័យវិបាក រូបអាស្រ័យនាម នាមអាស្រ័យរូប ត្រូវជាតិទៅតាមហើយ ត្រូវជកផ្តេកផ្តិតហើយ ត្រូវព្យាធគ្របសង្កត់ហើយ ត្រូវមរណៈកំចាត់ហើយ តាំងនៅស៊ប់ក្នុងសេចក្តីទុក្ខ ឥតមានទីពឹង ឥតមានទីជ្រក ឥតមានទីពួក ឥតមានទីសង្ឃឹម នេះហៅថា ទុក្ខ ។ ទុក្ខជាភ័យធំ ជាគ្រឿងបៀតបៀន ជាគ្រឿងតាប ជាគ្រឿងបង្រួញ ជាឧបស័គ្គ របស់លោកនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ទុក្ខជាភ័យធំរបស់លោកនោះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហើយថា

អវិជ្ជាយ ត្វេវ សោ លោកោ (អដ្ឋកថាតិ ភគវា)

វេវិច្ឆា (បមាទា) ឥមស្សកាសតិ

ជម្ពាតិលេបនំ ព្រូមិ

ឧក្កមសរ្ស មហាភូយត្តំ ។

(៦៥) សវត្តិ សព្ពត្ថ សោតា (ឥច្ចាយស្មា អដ្ឋសោ)

សោតានំ តេត្តិភវាណំ

សោតានំ សំវរំ ព្រូមិ

តេន សោតា បិធិយ្យរេ ។

(៦៦) សវត្តិ សព្ពត្ថ សោតាតិ សោតាតិ តណ្ហា.

សោសោ តិដ្ឋតិសោសោ តិរិលេសសោសោ ឧប្បជ្ជតិសោ.

សោ អវិជ្ជាសោសោ ។ សព្ពត្ថតិ សព្ពេសុ អាយតនេ.

សុ ។ សវត្តីតិ សវត្តិ អាសវត្តិ សន្តត្តិ បវត្តត្តិ ចក្ខុ.

សោ រូបេ សវត្តិ អាសវត្តិ សន្តត្តិ បវត្តត្តិ សោតសោ

សទ្ទេ សវត្តិ ឃានសោ គន្ធេ សវត្តិ ជិវ្ហាសោ រសេ

សវត្តិ កាយសោ ផោដ្ឋព្ពេ សវត្តិ មនសោ ធម្មេ

សវត្តិ អាសវត្តិ សន្តត្តិ បវត្តត្តិ ចក្ខុសោ រូបតណ្ហា

សវត្តិ អាសវត្តិ សន្តត្តិ បវត្តត្តិ សោតសោ

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) ម្នាលអជិតៈ លោក ត្រូវអវិជ្ជា
បិទបាំង លោក មិនភ្លឺស្វាង ព្រោះសេចក្តីប្រាថ្នាផ្សេង ។
(នឹងសេចក្តីប្រហែស) តថាគត ពោលនូវសេចក្តីប្រាថ្នាថា
ជាគ្រឿងលាប ទុក្ខជាភ័យធំ របស់លោកនោះ ។

(៦៥) (អជិតមាណពមានអាយុ ក្រាបបង្គំទូលសួរដូច្នេះថា) ខ្សែ
ពាំងឆ្ការ រមែងហូរទៅ ក្នុងទីពាំងពួន អ្វីជាគ្រឿងពាំង
នូវខ្សែពាំងឆ្ការ សូមព្រះអង្គ ទ្រង់សម្តែងធម៌ជាគ្រឿងបិទ
ខ្សែពាំងឆ្ការ បុគ្គលបិទខ្សែពាំងឆ្ការ ដោយអ្វី ។

(៦៦) អធិប្បាយពាក្យថា ខ្សែពាំងឆ្ការ រមែងហូរទៅក្នុងទីពាំង
ពួន ត្រង់ពាក្យថា ខ្សែពាំងឆ្ការ បានដល់ខ្សែគឺតណ្ហា ខ្សែគឺទិដ្ឋិ ខ្សែ
គឺកិលេស ខ្សែគឺទុច្ចរិត ខ្សែគឺអវិជ្ជា ។ ពាក្យថា ក្នុងទីពាំងពួន គឺក្នុង
អាយតនៈពាំងពួន ។ ពាក្យថា ហូរទៅ សេចក្តីថា ហូរទៅ ហូរសំយុង
ហូរមិនដាច់ ប្រព្រឹត្តទៅ គឺហូរទៅ ហូរសំយុង ហូរមិនដាច់ ប្រព្រឹត្តទៅ
អំពីភ្នែកទៅកាន់រូប ហូរអំពីត្រចៀកទៅកាន់សម្លេង ហូរអំពីច្រមុះទៅ
កាន់ក្លិន ហូរអំពីអណ្តាតទៅកាន់រស ហូរអំពីកាយទៅកាន់ផ្សព្វ ហូរទៅ
ហូរសំយុង ហូរមិនដាច់ ប្រព្រឹត្តទៅ អំពីចិត្តទៅកាន់ធម្មារម្មណ៍ រួម-
តណ្ហា ហូរទៅ ហូរសំយុង ហូរមិនដាច់ ប្រព្រឹត្តទៅ អំពីភ្នែក

សទ្ទតណ្ហា សវន្តំ អាសវន្តំ សន្ថវន្តំ បវត្តន្តំ យា. ឧតោ គន្ធតណ្ហា សវន្តំ ជិវ្ហាតោ រសតណ្ហា សវន្តំ កាយតោ ផោដ្ឋព្វតណ្ហា សវន្តំ មនតោ ធម្មតណ្ហា សវន្តំ អាសវន្តំ សន្ថវន្តំ បវត្តន្តីតិ សវន្តំ សព្ពំ សោតា ។

(๖๗) ឥច្ចាយស្មា អជិតោតិ ឥច្ចាតិ បទសន្ធិ បទសំសគ្គោ បទបារិបូរិ អក្ខរសមវាយោ ព្យញ្ជន-សិលិដ្ឋតា បជានុបុព្វកមេតំ ឥច្ចាតិ ។ អាយស្មាតិ បិយវចនំ គរុវចនំ សការសម្បត្តិសញ្ជនវចនមេតំ អាយស្មាតិ ។ អជិតោតិ តស្ស ព្រាហ្មណស្ស នាមំ សង្ខា សមញ្ញា បញ្ញត្តិ វោហារោ នាមំ នាមកម្មំ នាមធេយ្យ និរុត្តិ ព្យញ្ជនំ អភិលាបោតិ ឥច្ចាយស្មា អជិតោ ។

(๖๘) សោតានំ កិន្តិ វទាមីតិ សោតានំ កិំ អាវរណំ និវរណំ សំវរណំ បច្ឆាទនំ កោបនន្តិ សោតានំ កិន្តិ វទាមិ ។

សទ្ធតណ្ហា ហូរទៅ ហូរសំយុទ្ធ ហូរមិនជាប់ ប្រព្រឹត្តទៅ អំពីត្រចៀក គន្ធតណ្ហា ហូរទៅអំពីច្រមុះ រសតណ្ហា ហូរទៅអំពីអណ្តាត ផោដ្ឋព្វ-តណ្ហា ហូរទៅអំពីកាយ ធម្មតណ្ហាហូរទៅ ហូរសំយុទ្ធ ហូរមិនជាប់ ប្រព្រឹត្តទៅ អំពីចិត្ត ហេតុនោះ លោកសួរថា ខ្សែទាំងឡាយ រមែង ហូរទៅ ក្នុងទីទាំងពួង ។

(៦៧) ពាក្យថា ដូច្នេះនៃបទថា អដិតៈមានអាយុ (ខ្ញុំសួរ) ដូច្នេះ គឺជាការតបទ ជាការជាប់ដោយបទ ជាការបំពេញបទ ជាការប្រជុំនៃអក្សរៈ ជាសេចក្តីពីរោះ ដោយព្យញ្ជនៈ ពាក្យថា ដូច្នេះ នេះ ជាលំដាប់នៃបទ ។ ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ជាពាក្យគោរព ពាក្យថា មានអាយុនេះ ជាពាក្យពោល ដោយគោរព កោតក្រែង ។ ពាក្យថា អដិតៈ គឺជានាម ជាសង្ខារ ជាឈ្មោះ ជាបញ្ញត្តិ ជាវោហារ ជានាម ជានាមកម្ម ជានាមធេយ្យ ជាគាសា ជាព្យញ្ជនៈ ជាពាក្យពៅ របស់ព្រាហ្មណ៍នោះ ហេតុនោះ មានពាក្យ ថា អដិតៈមានអាយុ (ខ្ញុំសួរ)ដូច្នេះ ។

(៦៨) ពាក្យថា អ្វីជាគ្រឿងពាំងនូវខ្សែទាំងឡាយ គឺអ្វីជាគ្រឿង ឃាត់ទាំង ជាគ្រឿងពាំង ជាគ្រឿងបិទ ជាគ្រឿងរក្សា ជាគ្រឿង គ្រប់គ្រង នូវខ្សែទាំងឡាយ ហេតុនោះ លោកសួរថា អ្វីជាគ្រឿង ពាំង នូវខ្សែទាំងឡាយ ។

(๖๙) សោតានំ សំវរំ ព្រូមីតិ សោតានំ អាវរណំ នីវរណំ សំវរណំ រក្ខនំ គោបនំ ព្រូមិ អាចិក្ខាមិ ទេសេមិ បញ្ញបេមិ បដ្ឋបេមិ វិវរាមិ វិភជាមិ ឧត្តានីករោមិ បកាសេមីតិ សោតានំ សំវរំ ព្រូមិ ។

(๗๐) កេន សោតា បិថិយ្យរេតិ កេន សោតា បិថិយ្យន្តិ បច្ចិដ្ឋន្តិ ន សវន្តិ ន អាសវន្តិ ន សន្ទន្តិ ន សម្បវត្តន្តីតិ កេន សោតា បិថិយ្យរេ ។ តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

សវន្តិ សព្វធិ សោតា (ឥច្ចាយស្មា អជិតោ)
សោតានំ កិំ និវារណំ
សោតានំ សំវរំ ព្រូមិ
កេន សោតា បិថិយ្យរេតិ ។

(๗๑) យានិ សោតានិ លោកស្មិំ (អជិតាតិ ភគវា)
សតិ តេសំ និវារណំ
សោតានំ សំវរំ ព្រូមិ
បញ្ញាយេតេ បិថិយ្យរេ ។

(๖๙) ពាក្យថា សូមព្រះអង្គ ទ្រង់សំដែងធម៌ជាគ្រឿងបំពេញ តាំងឡាយ គឺសូមព្រះអង្គ ពោល ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាស នូវធម៌ជាគ្រឿងឃាត់ខាំង គ្រឿងការពារ គ្រឿងបំពេញ គ្រឿងរក្សា គ្រឿងគ្រប់គ្រង តាំងឡាយ ហេតុនោះ លោកសួរថា សូមព្រះអង្គ ទ្រង់សំដែងធម៌ជាគ្រឿងបំពេញតាំងឡាយ ។

(๗๐) ពាក្យថា បុគ្គលបំពេញតាំងឡាយ ដោយអ្វី គឺតាំងឡាយ បុគ្គលបំពេញ ជាប់សូន្យ មិនហួរភ្លេច មិនហួរសាបសូន្យ មិនហួររឿយៗ មិនប្រព្រឹត្តភ្លេច ដោយអ្វី ហេតុនោះ លោកសួរថា បុគ្គលបំពេញតាំងឡាយ ដោយអ្វី ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលថា

តាំងឡាយ រមែងហួរភ្លេច ក្នុងទីតាំងពួងអ្វីជា គ្រឿងការពារ នូវតាំងឡាយ សូមព្រះអង្គទ្រង់សំដែងធម៌ ជាគ្រឿងបំពេញតាំងឡាយ បុគ្គលបំពេញតាំងឡាយ ដោយអ្វី ។

(๗๑) (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលអជិត:) តាំងឡាយ ណា ក្នុងលោក សត្វ ជាគ្រឿងបំពេញតាំងនោះ តថាគត ពោលនូវការបំពេញតាំងឡាយ តាំងទុះ បុគ្គលបំពេញបាន ដោយបញ្ញា ។

(๗๒) យានំ សោតានំ លោកស្មិំ យានំ ฯ. តានំ សោតានំ មយា កិត្តិតានំ អាចិក្ខិតានំ ទេ-សិតានំ បញ្ញបិតានំ បដ្ឋបិតានំ វិវរិតានំ វិភជិតានំ ឧត្តានីកតានំ បកាសិតានំ សេយ្យថីទំ តណ្ហាសោ-តោ ទិដ្ឋិសោតោ កិលេសសោតោ ទុច្ចរិតសោតោ អវិជ្ជាសោតោ ฯ លោកស្មិំ អថាយលោកេ ម-នុស្សលោកេ ទេវលោកេ ខន្ធលោកេ ធាតុលោ-កេ អាយតនលោកេតំ យានំ សោតានំ លោ-កស្មឹ ฯ អដ្ឋិតាតំ ភគវា តំ ព្រាហ្មណំ ជានមេន អាលបតំ ฯ

(๗๓) សតំ សេសំ និវារណាត្តំ សតីតំ យា សតំ អនុស្សតិ បដិសតិ សតិ សរណតា ចារណ-តា អបិលាបនតា អសម្មុស្សនតា សតិ សតិន្ទ្រិយំ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ឯកាយនមគ្គោ អយំ វុច្ចតិ សតិ។ និវារណាត្តំ អាវរណំ នីវរណំ សំវរណំ រក្ខនំ គោ-បនត្តំ សតិ សេសំ និវារណំ ฯ

(๗๒) ពាក្យថា ខ្សែចាំងឡាយណា ក្នុងលោក សេចក្តីថា ខ្សែចាំងឡាយណា ដែលគថាគត ពោល ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំង ទុក ញែក ចែក ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាសហើយថា ខ្សែគឺតណ្ហា ខ្សែគឺទិដ្ឋិ ខ្សែគឺកិលេស ខ្សែគឺទុច្ចរិត ខ្សែគឺអវិជ្ជា ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ខ្សែចាំងឡាយណា ក្នុងលោក ។ ពាក្យថា អដិតៈ គឺ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះចំឈ្មោះ ។

(๗๓) ពាក្យថា សតិជាគ្រឿងបិទទាំងនោះ ត្រង់ពាក្យថា សតិ បានដល់សេចក្តីរឭក សេចក្តីរឭករឿយ ។ សេចក្តីរឭកចំពោះ សេចក្តីរឭក អាការនៃសេចក្តីរឭក សេចក្តីចាំ សេចក្តីជ្រួតជ្រាប សេចក្តីមិនវង្វេង សេចក្តីរឭក ឥន្ទ្រិយគឺសតិ អង្គនៃធម៌ជាគ្រឿងត្រាស់ដឹងគឺសតិ ផ្សេងជាទីពឹងនៃបុគ្គលតែមួយ នេះហៅថា សតិ ។ ពាក្យថា ជាគ្រឿងបិទ គឺជាគ្រឿងពារាំង ជាគ្រឿងបិទ ជាគ្រឿងឃាត់ទាំង ជាគ្រឿងរក្សា ជាគ្រឿងគ្រប់គ្រង ហេតុនោះ ទ្រង់ត្រាស់ថា សតិ ជាគ្រឿងបិទខ្សែចាំងនោះ ។

(๗๘) សោតានំ សវរំ ព្រូមីតិ សោតានំ អាវរណំ នីវរណំ សំវរណំ វក្ខាមំ តោបនំ ព្រូមិ អាចិក្ខាមិ ទេសេមិ បញ្ញបេមិ បដ្ឋបេមិ វិវរាមិ វិភជាមិ ឧត្តានីករោមិ បកាសេមីតិ សោតានំ សំវរំ ព្រូមិ ។

(๗๙) បញ្ញាយេតេ បិដិយ្យរេតិ បញ្ញាតិ យា បញ្ញា បជាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បញ្ញាយេតេ បិដិយ្យរេតិ បញ្ញាយ ឯតេ សោតា បិដិយ្យន្តិ បច្ចិន្តិ ន សវន្តិ ន អាសវន្តិ ន សន្ទន្តិ នប្បវត្តន្តិ ។ សព្ពេ សង្ខារ អនិច្ចាតិ ជាននោ បស្សនោ បញ្ញាយ ឯតេ សោតា បិដិយ្យន្តិ បច្ចិន្តិ ន សវន្តិ ន អាសវន្តិ ន សន្ទន្តិ នប្បវត្តន្តិ ។ សព្ពេ សង្ខារ ទុក្ខាតិ ជាននោ បស្សនោ បញ្ញាយ ឯតេ សោតា បិដិយ្យន្តិ បច្ចិន្តិ ន សវន្តិ ន អាសវន្តិ ន សន្ទន្តិ នប្បវត្តន្តិ ។ សព្ពេ ធម្មា អនត្តាតិ ជាននោ បស្សនោ បញ្ញាយ ឯតេ សោតា បិដិយ្យន្តិ បច្ចិន្តិ ន សវន្តិ ន អាសវន្តិ ន សន្ទន្តិ នប្បវត្តន្តិ ។

(๗๔) ពាក្យថា តថាគតពោល នូវការបិទខ្សែទាំងឡាយ គឺ តថាគតពោល ច្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំងទុក ញែក ចែក ធ្វើ ឲ្យងាយ ប្រកាសនូវការពារទាំង ឃាត់ទាំង បិទរក្សា គ្រប់គ្រងនូវ ខ្សែទាំងឡាយ ហេតុនោះ ទ្រង់ត្រាស់ថា តថាគតពោល នូវការ បិទខ្សែទាំងឡាយ ។

(๗๕) អធិប្បាយពាក្យថា ខ្សែទាំង+នុ៎ះ បុគ្គលបិទបាន ដោយ បញ្ញា ត្រង់ពាក្យថា បញ្ញា បានដល់ច្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។បេ។ សេចក្តី មិនវង្វែង ការពិចារណាធម៌ សេចក្តីយល់ត្រូវ ។ ពាក្យថា ខ្សែទាំង+នុ៎ះ បុគ្គលបិទបាន ដោយបញ្ញា គឺខ្សែទាំងនោះ បុគ្គលបិទ ជាប់សូន្យ មិនហូរទៅ មិនហូរសំយុង មិនហូររឿយ។ មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដោយបញ្ញា។ ខ្សែទាំង+នុ៎ះ បុគ្គលបិទ ជាប់សូន្យ មិនហូរទៅ មិនហូរសំយុង មិនហូរ រឿយ ។ មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដោយបញ្ញា របស់បុគ្គលអ្នកដឹង អ្នកឃើញថា សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង ។ ខ្សែទាំង+នុ៎ះ បុគ្គលបិទ ជាប់សូន្យ មិនហូរទៅ មិនហូរសំយុង មិនហូររឿយ ។ មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដោយបញ្ញារបស់បុគ្គល អ្នកដឹង អ្នកឃើញថា សង្ខារទាំងពួងជាទុក្ខ ។ ខ្សែទាំង+នុ៎ះ បុគ្គលបិទ ជាប់សូន្យ មិនហូរទៅ មិនហូរសំយុង មិនហូររឿយ ។ មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដោយបញ្ញា របស់បុគ្គលអ្នកដឹង អ្នកឃើញថា ធម៌ទាំងពួងជាអនត្តា ។

អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារាតំ ជាឧតោ បសុត្តោ បញ្ញាយ ឃតេ សោតា បិដិយ្យន្តិ បច្ចិដ្ឋន្តិ ន សវន្តិ ន អាសវន្តិ ន សន្ទន្តិ ឧបប្បវត្តន្តិ ។ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណន្តិ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបន្តិ នាមរូបប្ប-ច្ចយា សឧប្បាយតនន្តិ សឧប្បាយតនបច្ចយា ផស្សា-តំ ផស្សបច្ចយា វេទនាតំ វេទនាបច្ចយា តណ្ហាតំ តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានន្តិ ឧបាទានបច្ចយា ភវេតំ ភវបច្ចយា ជាតីតំ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណន្តិ ជាឧ-តោ បសុត្តោ បញ្ញាយ ឃតេ សោតា បិដិយ្យន្តិ បច្ចិដ្ឋន្តិ ន សវន្តិ ន អាសវន្តិ ន សន្ទន្តិ ឧបប្បវត្តន្តិ ។ អវិជ្ជានិរោធា សង្ខារនិរោធោតំ សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណ-និរោធោតំ វិញ្ញាណនិរោធា នាមរូបនិរោធោតំ នាម-រូបនិរោធា សឧប្បាយតននិរោធោតំ សឧប្បាយតន-និរោធា ផស្សនិរោធោតំ ផស្សនិរោធា វេទនានិរោធោតំ

ម្នាលមាណព! ក្នុងសាសនានេះ បុគ្គលខ្លះ ជាអ្នកមិនសូន្យ មិនហួរខ្មៅ មិនហួរសំយុង មិនហួរឃ្មើរ។ មិនប្រព្រឹត្តខ្មៅ ដោយបញ្ញា របស់បុគ្គលអ្នកដឹង អ្នកឃើញថា សង្ខារទាំងឡាយ (កើតមាន) ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ។ ម្នាលមាណព! ក្នុងសាសនានេះ បុគ្គលខ្លះ ជាអ្នកមិនសូន្យ មិនហួរខ្មៅ មិនហួរសំយុង មិនហួរឃ្មើរ។ មិនប្រព្រឹត្តខ្មៅ ដោយបញ្ញារបស់បុគ្គលអ្នកដឹង អ្នកឃើញថា វិញ្ញាណ (កើតមាន) ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ឋានាមនឹងរូប (កើតមាន) ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ឋាអាយតនៈប្រាំមួយ (កើតមាន) ព្រោះនាមនឹងរូបជាបច្ច័យ ឋាផស្សៈ (កើតមាន) ព្រោះអាយតនៈប្រាំមួយជាបច្ច័យ ឋាវេទនា (កើតមាន) ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ឋាតណ្ហា (កើតមាន) ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឋាឧបាទាន (កើតមាន) ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ឋាភព (កើតមាន) ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ឋាជាតិ (កើតមាន) ព្រោះភពជាបច្ច័យ, ឋាជរាទុក្ខមរណៈ (កើតមាន) ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ។ ម្នាលមាណព! ក្នុងសាសនានេះ បុគ្គលខ្លះ ជាអ្នកមិនសូន្យ មិនហួរខ្មៅ មិនហួរសំយុង មិនហួរឃ្មើរ។ មិនប្រព្រឹត្តខ្មៅ ដោយបញ្ញារបស់បុគ្គលអ្នកដឹង អ្នកឃើញថា សេចក្តីលះសង្ខារ ព្រោះការលះអវិជ្ជា ឋាសេចក្តីលះវិញ្ញាណ ព្រោះការលះសង្ខារ ឋាសេចក្តីលះនាមនឹងរូប ព្រោះការលះវិញ្ញាណ ឋាសេចក្តីលះអាយតនៈប្រាំមួយ ព្រោះការលះនាមនឹងរូប ឋាសេចក្តីលះផស្សៈ ព្រោះការលះអាយតនៈប្រាំមួយ ឋាសេចក្តីលះវេទនា ព្រោះការលះផស្សៈ

វេទនានិរោធា តណ្ហានិរោធោតិ តណ្ហានិរោធា ឧបាទា-
ននិរោធោតិ ឧបាទានានិរោធា ភវនិរោធោតិ ភវនិរោធា
ជាតិនិរោធោតិ ជាតិនិរោធា ជរាមរណានិរោធោតិ
ជានតោ បស្សតោ បញ្ញាយ ឯតេ សោតា បិទិយ្យន្តិ
បច្ឆិជ្ជន្តិ ន សវន្តិ ន អាសវន្តិ ន សន្ទន្តិ ន ឧប្បវត្តន្តិ ។
ឥទំ ទុក្ខន្តិ អយំ ទុក្ខសមុទយោតិ អយំ ទុក្ខនិរោ-
ធោតិ អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ ជានតោ
បស្សតោ បញ្ញាយ ឯតេ សោតា បិទិយ្យន្តិ បច្ឆិជ្ជន្តិ
ន សវន្តិ ន អាសវន្តិ ន សន្ទន្តិ ន ឧប្បវត្តន្តិ ។ ឥមេ
អាសវាតិ អយំ អាសវសមុទយោតិ អយំ អាសវ-
និរោធោតិ អយំ អាសវនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ
ជានតោ បស្សតោ បញ្ញាយ ឯតេ សោតា បិទិយ្យន្តិ
បច្ឆិជ្ជន្តិ ន សវន្តិ ន អាសវន្តិ ន សន្ទន្តិ ន ឧប្ប-
វត្តន្តិ ។ ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យាតិ ឥមេ ធម្មា
បរិញ្ញេយ្យាតិ ឥមេ ធម្មា បហាតព្ពាតិ ឥមេ ធម្មា
ភាវេតព្ពាតិ ឥមេ ធម្មា សច្ឆិកាតព្ពាតិ ជានតោ
បស្សតោ បញ្ញាយ ឯតេ សោតា បិទិយ្យន្តិ បច្ឆិជ្ជន្តិ
ន សវន្តិ ន អាសវន្តិ ន សន្ទន្តិ ន ឧប្បវត្តន្តិ ។

ថាសេចក្តីរលត់តណ្ហា ព្រោះការរលត់វេទនា ថា សេចក្តីរលត់ឧបាទាន ព្រោះការរលត់តណ្ហា ថាសេចក្តីរលត់កត ព្រោះការរលត់ឧបាទាន ថា សេចក្តីរលត់ជាតិ ព្រោះការរលត់កត ថា សេចក្តីរលត់ជរាមរណៈ ព្រោះការរលត់ជាតិ ។ ខ្សែ តាំង ន៖ បុគ្គលបិទ ជាប់សួន្យ មិនហួរ៧ មិនហួរសំយុង មិនហួរឿយ ។ មិនប្រព្រឹត្ត៧ ដោយបញ្ញារបស់បុគ្គលអ្នកដឹង អ្នកឃើញថា នេះទុក្ខ ថានេះហេតុឲ្យកើតទុក្ខ ថា នេះសេចក្តីរលត់ទុក្ខ ថានេះបដិបទាដំណើរ៧កាន់ទីរលត់ទុក្ខ ។ ខ្សែ តាំង ន៖ បុគ្គលបិទ ជាប់សួន្យ មិនហួរ៧ មិនហួរសំយុង មិនហួរឿយ ។ មិនប្រព្រឹត្ត៧ ដោយបញ្ញា របស់បុគ្គលអ្នកដឹង អ្នកឃើញថា នេះពួកអាសវៈ ថានេះហេតុឲ្យកើតអាសវៈ ថា នេះសេចក្តីរលត់អាសវៈ ថានេះបដិបទាដំណើរ៧កាន់ទីរលត់អាសវៈ ។ ខ្សែ តាំង ន៖ បុគ្គលបិទ ជាប់សួន្យ មិនហួរ៧ មិនហួរសំយុង មិនហួរឿយ ។ មិនប្រព្រឹត្ត៧ ដោយបញ្ញារបស់បុគ្គលអ្នកដឹង អ្នកឃើញថា ធម៌តាំងនេះ គប្បីត្រាស់ដឹង ថាធម៌តាំងនេះ គប្បីកំណត់ដឹង ថាធម៌តាំងនេះ គប្បីលះ ថាធម៌តាំងឡាយនេះ គប្បីចំរើនថា ធម៌តាំងឡាយនេះ គប្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ខ្សែ តាំង ន៖ បុគ្គលបិទ ជាប់សួន្យ មិនហួរ៧ មិនហួរសំយុង មិនហួរឿយ ។ មិនប្រព្រឹត្ត៧ដោយបញ្ញា របស់បុគ្គលអ្នកដឹង អ្នកឃើញសេចក្តីកើតឡើង វិនាស៧ អានិសង្ស ទោស នឹងគឺរួចរលាស់ចេញ នូវផស្សាយតន៖តាំងប្រាំមួយ ។

ឆដ្ឋំ ជសប្បាយតជាតំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច ជានតោ បស្សតោ បញ្ញាយ ឯតេ សោតា បិទិយ្យន្តិ បច្ឆិជ្ជន្តិ ន សវន្តិ ន អាសវន្តិ ន សន្ទន្តិ នប្បវត្តន្តិ ។ បញ្ចមំ ឧបាជាឆក្ខន្ធានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច ជានតោ បស្សតោ ឆដ្ឋំ មហាភូតានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច ជានតោ បស្សតោ យង្កិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ និរោធធម្មន្តិ ជានតោ បស្សតោ បញ្ញាយ ឯតេ សោតា បិទិយ្យន្តិ បច្ឆិជ្ជន្តិ ន សវន្តិ ន អាសវន្តិ ន សន្ទន្តិ នប្បវត្តន្តីតិ បញ្ញាយ ឯតេ សោតា បិទិយ្យរេ ។ តេនាហ ភគវា

យានិ សោតានិ លោកស្មិំ (អដិតាតិ ភគវា)
សតិ តេសំ និវារណំ
សោតានំ សំវរំ ព្រូមិ
បញ្ញាយេតេ បិទិយ្យរេតិ ។

ខ្សែតំណ+ទុះ បុគ្គលបិទ ជាប់សូន្យ មិនហូរទៅ មិនហូរសំយុង មិនហូរ
រឿយ ។ មិនប្រព្រឹត្តទៅដោយបញ្ញារបស់បុគ្គលអ្នកដឹង អ្នកឃើញ
សេចក្តីកើតឡើង វិនាសទៅ អានិសង្ស ទោស នឹងកិរិយារលាស់ចេញ
នូវផស្សាយតនៈតំណ+ក្រុំមួយ ។ ខ្សែតំណ+ទុះ បុគ្គលបិទ ជាប់សូន្យ មិន
ហូរទៅ មិនហូរសំយុង មិនហូររឿយ ។ មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដោយបញ្ញា
របស់បុគ្គលអ្នកដឹង អ្នកឃើញ សេចក្តីកើតឡើង វិនាសទៅ អានិសង្ស
ទោស នឹងកិរិយារលាស់ចេញ នូវទុបាទានក្ខន្ធ ៥ អ្នកដឹង អ្នកឃើញ
នូវការកើតឡើង វិនាសទៅ អានិសង្ស ទោស នឹងកិរិយារលាស់ចេញ នូវ
មហាភូតតំណ ៤ អ្នកដឹង អ្នកឃើញថា ធម៌ណាមួយមានសភាពកើតឡើង
ហើយ ធម៌តំណអស់នោះ មានកិរិយារលត់ទៅវិញ្ញាជាធម្មតា (ហេតុនោះ
ទ្រង់ត្រាស់ថា) ខ្សែតំណ+ទុះ បុគ្គលបិទបាន ដោយបញ្ញា ។ ហេតុនោះ
ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

> ម្នាលអដិតៈ ខ្សែតំណ+ឡាយណា ក្នុងលោក សត្វជាគ្រឿង
> បិទ ខ្សែតំណ+នោះ តថាគតពោល នូវការបិទខ្សែតំណ+ឡាយ
> ខ្សែតំណ+ទុះ បុគ្គល បិទបានដោយបញ្ញា ។

(๗๖) បញ្ចា ចេវ សតា ចាបិ (ឥត្ថាយស្មា អដ្ឋិតោ)

ជាមរូបញ្ច មារិស

ឯតម្ហេ បុដ្ឋោ បព្រូហិ

កតេ្តតំ ឧបរុជ្ឈតិ ។

(๗๗) បញ្ចា ចេវ សតា ចាបីតិ បញ្ចាតិ យោ បញ្ចា បជានតា វិចយោ បវិចយោ សល្លក្ខណា ឧបលក្ខណា បច្ចុបលក្ខណា បណ្ឌិច្ចំ កោសល្លំ នេបុញ្ញំ វេភព្យា ចិន្តា ឧបបរិក្ខា ភូរី មេធា បរិ-ណាយិកា វិបស្សនា សម្បជញ្ញំ បតោនោ បញ្ញា បញ្ចិន្ទ្រិយំ បញ្ញាពលំ បញ្ញាសត្ថំ បញ្ញាបាសាទោ បញ្ញាអាលោកោ បញ្ញាឱភាសោ បញ្ញាបជ្ជោតោ បញ្ញារតនំ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ។ សតីតិ យា សតិ អនុស្សតិ ។បេ។ សម្មាសតីតិ បញ្ចា ចេវ សតា ចាបិ ឥត្ថាយស្មា អដ្ឋិតោ ។

(៧៦) (អដិតៈមានអាយុក្រាបបង្គំទូលថា) បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ បញ្ញា ១ សតិ ១ នាមនុទ្ធ័រូប ១ ខ្ញុំព្រះអង្គសួរហើយ សូមទ្រង់សំដែងប្រាប់ នូវសេចក្តីទុ+ះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ តើធម៌ទុ+ះរលត់ទៅកន្លែងណា ។

(៧៧) ពាក្យថា បញ្ញា ១ សតិ ១ ត្រង់ពាក្យថា បញ្ញា បានភាវៈប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ការពិចារណា ការពិចារណា ឃើញ ការកំណត់ ការកំណត់ដឹង ការកំណត់ដឹងសព្វ ភាពនៃការឈ្លាសវៃ ភាពនៃការរៀនវៃ ភាពនៃបញ្ញាដ៏ពេញលេញ សេចក្តីយល់ច្បាស់ ការគិត ការរំពឹង ប្រាជ្ញាគ្រាស ប្រាជ្ញាសម្រាប់ទំលាយបង់នូវកិលេស ប្រាជ្ញាសម្រាប់ដឹកនាំ ប្រាជ្ញាសម្រាប់ឃើញច្បាស់ សេចក្តីដឹងច្បាស់ សភាពនៃការទំលុះបញ្ញា ឥន្ទ្រិយគឺបញ្ញា កំឡាំងគឺបញ្ញា សស្ត្រាគឺបញ្ញា ប្រាសាទគឺ បញ្ញា ពន្លឺគឺបញ្ញា រស្មីគឺបញ្ញា ការរុងរឿងគឺបញ្ញា កែវគឺបញ្ញា សេចក្តីមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ សេចក្តីយល់ត្រូវ ។ ពាក្យថា សតិ បានដល់សេចក្តីរឭក សេចក្តីរឭករឿយ ។ ។ បេ ។ សេចក្តីរឭកត្រូវ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) អដិតមាណពដ៏មានអាយុពោលថា បញ្ញា ១ សតិ ១ ។

(๗๘) ជាមវូបញ្ហ មាវំសាតិ ជាមដ្ឋិ ចត្តារោ អវូបិនោ ១ឆ្ហ ។ វូបដ្ឋិ ចត្តារោ ច មហាភូតា ចតុន្នញ្ហ មហាភូតានំ ឧភោជាយវូបំ ។ មាវំសាតិ បិយវចនំ គរុវចនំ សការសម្បវត្តិសញ្ជនិវចនមេតំ មាវំសាតិ ជាមវូបញ្ហ មាវំស ។

(๗๙) ឯតម្ហេ បុដ្ឋោ បព្រូហីតិ ឯតម្ហេតិ យំ បុដ្ឋាមិ យំ យាចាមិ យំ អជ្ឈេសាមិ យំ បសាទេមិ ។ បុដ្ឋោតិ បុដ្ឋិតោ យាចិតោ អជ្ឈេសិតោ បសាទិតោ ។ បព្រូហីតិ ព្រូហិ អាចិក្ខាហិ ទេសេហិ បញ្ញបេហិ បដ្ឋបេហិ វិវរាហិ វិភជាហិ ឧត្តានីករោហិ បកាសេហីតិ ឯតម្ហេ បុដ្ឋោ បព្រូហិ ។

(๘๐) កតេ្តតំ ឧបវុដ្ឋតីតិ កតេ្តតំ ឯវុដ្ឋតិ វូបសមតិ អគ្គិ តច្ឆតិ បដិបស្សម្ភតីតិ កតេ្តតំ ឧបវុដ្ឋតិ ។ តេជាមោ សោ ព្រាហ្មណោ

(๗๘) ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គ៑ជានិរុត្តិ នាមនឹងរូប ๑ ត្រង់ពាក្យថា នាម បានដល់អរូបក្ខន្ធ ๔ ។ ពាក្យថា រូប គឺមហាភូតរូប ๔ នឹងរូបដែលអាស្រ័យមហាភូតរូបទាំង ๔ ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គ៑និរុត្តិ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ជាពាក្យគោរព ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គ៑ជានិរុត្តិ ជាពាក្យពោលដោយគោរព គោតក្រែង ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះអង្គ៑និរុត្តិ នាមនឹងរូប ๑ ។

(๗๙) ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គ៑សួរហើយ សូមទ្រង់សំដែងប្រាប់ នូវសេចក្តី+ដែ+ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ៑ ត្រង់ពាក្យថា នូវសេចក្តី+ដែ+ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ៑ គឺខ្ញុំព្រះអង្គ៑សួរសេចក្តីណា សូមសេចក្តីណា អាពាធនាសេចក្តីណា ជ្រះថ្លាសេចក្តីណា ។ ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គ៑សួរហើយ គឺខ្ញុំព្រះអង្គ៑សួរ សូមអាពាធនា ជ្រះថ្លាហើយ ។ ពាក្យថា សូមទ្រង់សំដែងប្រាប់ គឺសូមទ្រង់ពោល ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្តិ តាំងទុក ញែក ចែក ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាស ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ខ្ញុំព្រះអង្គ៑សួរហើយ សូមទ្រង់សំដែងប្រាប់នូវសេចក្តី+ដែ+ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ៑ ។

(๘๐) ពាក្យថា តើធម៌+ដែ+ រលត់ទៅក្នុងទីណា គឺធម៌+ដែ+ រលត់ទៅរម្ងាប់ទៅ ដល់នូវសេចក្តីវិនាស ស្ងប់រម្ងាប់ទៅក្នុងទីណា ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ធម៌+ដែ+រលត់ទៅក្នុងណា ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា :

បញ្ញា ចេវ សតិ ចាបិ (ឥច្ចាយស្មា អជិតោ)

ជាគរូបញ្ហ អារិស

ឯតម្ហេ បុដ្ឋោ បព្រូហិ

កត្តេតំ ឧបរុជ្ឈតីតិ ។

(៨១) យមេតំ បញ្ហំ អបុច្ឆិ អជិត តំ វទាមិ តេ

យត្ត ជាគញ្ហ រូបញ្ហ អសេសំ ឧបរុជ្ឈតិ

វិញ្ញាណស្ស និរោធេន ឯត្តេតំ ឧបរុជ្ឈតិ ។

(៨២) យមេតំ បញ្ហំ អបុច្ឆិតំ យមេតន្តំ បញ្ញញ្ហ សតិញ្ហ ជាគរូបញ្ហ ។ អបុច្ឆិតំ អាបុច្ឆសិ អាយាចសិ អជ្ឈេសសិ បសាទេសីតិ យមេតំ បញ្ហំ អបុច្ឆិ ។

(៨៣) អជិត តំ វទាមិ តេតំ អជិតាតិ ភគវា តំ ព្រាហ្មណំ ជាគរេន អាលបតិ ។ តន្តំ បញ្ញញ្ហ សតិញ្ហ ជាគរូបញ្ហ ។ វទាមីតិ តំ វទាមិ អាចិ. ក្ខាមិ ទេសេមិ បញ្ញបេមិ បដ្ឋបេមិ វិវរាមិ វិភជាមិ ឧត្តានីករោមិ បកាសេមីតិ អជិត តំ វទាមិ តេ ។

បពិត្រព្រះអង្គជានិរទុក្ខ បញ្ញា ๑ សតិ ๑ នាមនឹងរូប ๑ ខ្ញុំព្រះអង្គសួរហើយ សូមទ្រង់សំដែងប្រាប់នូវសេចក្តីទុ+ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ តើធម៌ទុ+រលត់ទៅកន្លងបង់ណា ។

(๘๑) (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) ម្នាលអជិត: អ្នកបានសួរហើយនូវប្រស្នាណា តថាគតនឹងពោលនូវប្រស្នានោះដល់អ្នក នាមនឹងរូប រលត់មិនមានសេសសល់កន្លងបង់ណា នាមនឹងរូបទុ+រលត់កន្លងទុ+ ព្រោះកិរិយារលត់វិញ្ញាណ ។

(๘๒) ពាក្យថា អ្នកបានសួរហើយ នូវប្រស្នាណា ត្រង់ពាក្យថា នូវប្រស្នាណាគឺ នូវបញ្ហា សតិនឹងនាមរូប ។ ពាក្យថា បានសួរហើយ គឺសួរ សូម អាពាធនា ជ្រះថ្លាហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកបានសួរហើយ នូវប្រស្នាណា ។

(๘๓) ពាក្យថា អជិត: នៃបទថា ម្នាលអជិត: តថាគតនឹងពោលប្រស្នានោះដល់អ្នក គឺព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះចំឈ្មោះ ។ ពាក្យថា នូវប្រស្នានោះ គឺនូវបញ្ហាផង សតិផង នាមនឹងរូបផង ។ ពាក្យថា នឹងពោល គឺ នឹងពោល ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំងទុក ញែក បែក ដើម្បីងាយ ប្រកាស នូវប្រស្នានោះ ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្នាលអជិត: តថាគត នឹងពោលនូវប្រស្នានោះដល់អ្នក ។

(๘๘) យត្ត ជាមញ្ញ រូបញ្ញ អាសេសំ ឧបរុជ្ឈ-តីតំ ជាមដ្ឋំ ចត្តារោ អរូបិនោ ខន្ធា ។ រូបដ្ឋំ ចត្តារោ ច មហាភូតា ចតុដ្ឋញ្ច មហាភូតានំ ឧបា-ទាយរូបំ ។ អាសេសដ្ឋំ សព្ពេន សព្ពំ សព្ពថា សព្ពំ អាសេសំ និស្សេសំ បរិយាទាយវចនមេតំ អាសេសដ្ឋំ ។ ឧបរុជ្ឈតីតំ និរុជ្ឈតំ រូបសមតំ អត្ថំ គច្ឆតំ បដិប្បស្សទ្ធតីតំ យត្ត ជាមញ្ញ រូបញ្ញ អាសេសំ ឧបរុជ្ឈតិ ។

(๘๙) វិញ្ញាណស្ស និរោធេន ឋិត្តំ ឧបរុជ្ឈតីតំ សោតាបត្តិមគ្គញាណេន អកិសង្ខារវិញ្ញាណស្ស និរោ-ធេន សត្ត ភវេ ឋបេត្វា អនមតគ្គេ សំសារេ យេ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ ជាមញ្ញ រូបញ្ញ ឋិត្តេ និរុជ្ឈនំ រូបសមនំ អត្ថំ គច្ឆនំ បដិប្បស្សទ្ធនំ ។ សកទាគាមិមគ្គញាណេន អកិសង្ខារវិញ្ញាណស្ស និរោធេន ទ្វេ ភវេ ឋបេត្វា បញ្ចសុ ភវេសុ យេ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ ជាមញ្ញ រូបញ្ញ ឋិត្តេ និរុជ្ឈនំ រូបសមនំ អត្ថំ គច្ឆនំ បដិប្បស្សទ្ធនំ ។

(៨៤) ពាក្យថា នាមនឹងរូប រលត់ មិនមានសេសសល់ ក្នុងទីណា ត្រង់ពាក្យថា នាម បានដល់ អរូបក្ខន្ធ ៤ ។ ពាក្យថា រូប គឺ មហាភូត-រូប ៤ នឹងរូបអាស្រ័យមហាភូតរូប ៤ ។ ពាក្យថា មិនមានសេស សល់ គឺគ្រប់ចាំងអស់ សព្វចាំងអស់ មិនមានសេសសល់ រកសេស សល់គ្មាន ពាក្យថា មិនមានសេសសល់ នេះជាពាក្យរួមយក ។ ពាក្យថា រលត់ គឺរលត់ រម្ងាប់ ដល់នូវការវិនាស សូម្បីរម្ងាប់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នាមនឹងរូប រលត់ មិនមានសេសសល់ ក្នុងទីណា ។

(៨៥) ពាក្យថា នាមនឹងរូប+ នុ៎ះ រលត់ ក្នុងទី+ នុ៎ះ ព្រោះកិរិយារលត់ វិញ្ញាណ អធិប្បាយថា ធម៌ចាំងឮយណា គឺនាមនឹងរូប គប្បីកើត ក្នុងសង្សារ មានទីបំផុតខាងដើម ដែលគេមិនអាចដឹងបាន រៀរលែងតែ កំណើតប្រាំពីរចេញ ធម៌ចាំង+ នុ៎ះ រលត់ រម្ងាប់ ដល់នូវការវិនាស សូម្បី រម្ងាប់ ក្នុងសោតាបត្តិមគ្គ+ នុ៎ះ ព្រោះកិរិយារលត់ អកិសង្ខារវិញ្ញាណ[1] ដោយសោតាបត្តិមគ្គញ្ញាណ ។ ធម៌ចាំងឮយណា គឺនាមនឹងរូប គប្បីកើតក្នុងកំណើតប្រាំ រៀរលែងតែកំណើតពីរ ធម៌ចាំង+ នុ៎ះ រលត់ រម្ងាប់ ដល់នូវការវិនាស សូម្បីរម្ងាប់ ក្នុងសកទាគាមិមគ្គ+ នុ៎ះ ព្រោះ កិរិយា រលត់ អកិសង្ខារវិញ្ញាណ ដោយសកទាគាមិមគ្គញ្ញាណ ។

---

១ បានដល់ចិត្តដំសម្បយុត្ត ដោយកុសលាកុសលចេតនា ។ អដ្ឋកថា ។

អនាគាមិមគ្គញាណេន អកតិសង្ខារវិញ្ញាណស្ស ឯកេ-
ឆេន ឯកំ ភវំ ឋបេត្វា តាមជាតុយា ឯ រូបជាតុ-
យា ឯ អរូបជាតុយា ឯ យេ ខុបប្បជ្ជេយ្យុំ ឆាមញ្ច
រូបញ្ច ឯត្តេតេ ឯវុដ្ឋឆ្ឌំ រូបសមឆ្ឌំ អត្តំ តច្ឆឆ្ឌំ
បដិបស្សទ្ធភ្ឆឆ្ឌំ ។ អរហាត្តមគ្គញាណេន អកតិសង្ខារ-
វិញ្ញាណស្ស ឯកេឆេន យេ ខុបប្បជ្ជេយ្យុំ ឆាមញ្ច រូបញ្ច
ឯត្តេតេ ឯវុដ្ឋឆ្ឌំ រូបសមឆ្ឌំ អត្តំ តច្ឆឆ្ឌំ បដិបស្ស-
ទ្ធភ្ឆឆ្ឌំ ។ អរហាតោ អនុបាឯសេសាយ បរិនិព្ពាន-
ធាតុយា បរិនិព្ពាយឆ្ឌស្ស បុរិមវិញ្ញាណស្ស ឯកេឆេន
បញ្ច ច សតំ ច ឆាមញ្ច រូបញ្ច ឯត្តេតេ ឯវុដ្ឋឆ្ឌំ
រូបសមឆ្ឌំ អត្តំ តច្ឆឆ្ឌំ បដិបស្សទ្ធភ្ឆឆ្ឌតំ វិញ្ញាណស្ស
ឯកេឆេន ឯត្តតំ ខុបវុដ្ឋតំ ។ តេនាហ កតភ

យមេតំ បញ្ចំ អបុច្ឆិ អជិត តំ វទាមិ តេ
យត្ត ឆាមញ្ច រូបញ្ច អសេសំ ខុបរុជ្ឈតិ
វិញ្ញាណស្ស ឯកេឆេន ឯត្តតំ ខុបរុជ្ឈតីតិ ។

ធម៌ទាំង៤ឣាយ ណា គឺនាមនឹងរូប គប្បីកើតក្នុងកាមធាតុក្តី រូបធាតុក្តី ឣរូបធាតុក្តី រៀរលែងតែកំណើតមួយ ធម៌ទាំង៤ុ លត់រម្ងាប់ ដល់នូវការវិនាស ស្ងប់រម្ងាប់ ក្នុងឣនាគាមិមគ្គ៤ុ ព្រោះកិរិយាលត់ឣភិសង្ខារវិញ្ញាណ ដោយឣនាគាមិមគ្គញាណ ។ ធម៌ទាំង៤ឣាយ ណា គឺនាមនឹងរូប គប្បីកើត ធម៌ទាំង៤ុ លត់ រម្ងាប់ ដល់នូវការវិនាស ស្ងប់រម្ងាប់ ក្នុងឣរហត្តមគ្គ៤ុ ព្រោះកិរិយាលត់ឣភិសង្ខារវិញ្ញាណ ដោយឣរហត្តមគ្គញាណ ។ ព្រះឣរហន្ត កាលបរិនិព្វាន ដោយឣនុបាទិសេសបរិនិព្វានធាតុ បញ្ចាឥន្ទ្រិយ សតិឥន្ទ្រិយ នាមនឹងរូបឥន្ទ្រិយ ធម៌ទាំង៤ុ តែងរលត់ រម្ងាប់ ដល់នូវការវិនាស ស្ងប់រម្ងាប់ ក្នុងឣរហត្តមគ្គ៤ុ ព្រោះកិរិយាលត់វិញ្ញាណមុន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នាមនឹងរូប៤ុ លត់ក្នុងទី៤ុ ព្រោះកិរិយាលត់វិញ្ញាណ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ម្នាលឣជិត: ឣ្នកបានសួរហើយ នូវប្រស្នាណា តថាគតនឹងពោលនូវប្រស្នានោះដល់ឣ្នក នាមនឹងរូប រលត់មិនមានសេសសល់ ក្នុងទីណា នាមនឹងរូប៤ុ រលត់ក្នុងទី៤ុ ព្រោះកិរិយាលត់វិញ្ញាណ ។

(๘๖) យេ ច សង្ខារធម្មា សេ យេ ច សេក្ខា បុថុជ្ជ ឥធ
តេសំ មេ ឯបតោ ឥរិយំ បុដ្ឋោ បព្រូហិ មារិស ។

(๘๗) យេ ច សង្ខារធម្មា សេតំ សង្ខារធម្មា
វុច្ចន្តិ អរហាត្តេ ខីណាសវា ។ កតីតោរណា សង្ខា-
រធម្មា វុច្ចន្តិ អរហាត្តេ ខីណាសវា ។ តេ សង្ខា-
រធម្មា ញាតធម្មា តុលិតធម្មា តីរិតធម្មា វិភូតធម្មា
វិភាវិតធម្មា សព្ពេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ សង្ខារធម្មា
ញាតធម្មា តុលិតធម្មា តីរិតធម្មា វិភូតធម្មា វិភាវ-
ធម្មា សព្ពេ សង្ខារា ទុក្ខាតិ សង្ខារធម្មា ។ បេ ។
សព្ពេ ធម្មា អនត្តាតិ សង្ខារធម្មា ។ បេ ។
អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារាតិ សង្ខារធម្មា ។ បេ ។

(๘๖) (อธิตะ:สฺวุ ยา) ปุคฺคลตาวตาวฺ ยณา มานธมฺมิตาวาณา ยาวฺ ญาเยาวฺ ยา ตาวฺ ปุคฺคลตาวตาวฺ ยณา ชาสตฺถุ: มานปฺปมาณา ปฺเรน กฺตาวฺ ตาวฺ นาวฺ ตาวฺ ปาตาวฺ ปฺราวฺ อาวฺ คฺตาวฺ นาวฺ ทุกฺขา ปฺราวฺ อาวฺ คฺตาวฺ ชาปุคฺคลมาน ปญฺญาจกฺขุกฺขา ขฺเวาวฺ ปฺราวฺ อาวฺ คฺตาวฺ สฺวุ ยา เหาวฺ ยา สูมาวฺ ทฺรงฺสฺ ตฺราสฺ ปฺรุปฺปาวฺ ทุวฺ ยา สาวจกฺตาวฺ ปฺรวฺ ตฺตาวฺ ติ รปสฺปุคฺคลตาวตาวฺ ยาโนาวฺ ตาวฺ ลาวฺ ขฺเวาวฺ ปฺราวฺ อาวฺ คฺตาวฺ ฯ

(๘๗) ภาคฺยปา ปุคฺคลตาวตาวฺ ยณา มานธมฺมิตาวาณายาวฺ ญา เหาวฺ ยา อภิปฺปายปา อรหนฺตาวฺ ขีณาสฺรวตาวตาวฺ ยาวฺ โลกาหาวฺ ปา อฺกมานธมฺมิตาวาณายาวฺ ญาเหาวฺ ยา ฯ ปฺเราวฺ หาตุอฺวีฺ อรหนฺตาวฺ ขีณาสฺรวตาวตาวฺ ยาวฺ โลกาหาวฺ ปา อฺกมานธมฺมิตาวาณายาวฺ ญาเหาวฺ ยา ฯ อรหนฺตาวฺ ขีณาสฺรวตาวตาวฺ นาวฺ: มานธมฺมิตาวาณายาวฺ ญาเหาวฺ ยา มานธมฺมาวฺ ฒาวฺ เหาวฺ ยา มานธมฺมาวฺ ถูวฺ ฒาวฺ เหาวฺ ยา มานธมฺมิตาวฺ นิตฺยาเหาวฺ ยา มานธมฺมิปฺปฺรุกฺกาวฺ ชาเหาวฺ ยา มานธมฺมิจฺฉินฺนาวฺ ปฺปฺรวฺ ตฺตาเหาวฺ ยา ตาวฺ มานธมฺมิตาวาณายาวฺ ญาเหาวฺ ยา มานธมฺมาวฺ ฒาวฺ เหาวฺ ยา มานธมฺมาวฺ ถูวฺ ฒาวฺ เหาวฺ ยา มานธมฺมิตาวฺ นิตฺยาเหาวฺ ยา มานธมฺมิปฺปฺรุกฺกาวฺ ชาเหาวฺ ยา มานธมฺมิจฺฉินฺนาวฺ ปฺปฺรวฺ ตฺตาเหาวฺ ยาวฺ ยา สงฺขารตาวฺ ตาวฺ ถูวฺ ฒาวฺ มินาวฺ ขฺเยาวฺ มานธมฺมิตาวาณายาวฺ ญาเหาวฺ ยา ฯ เป ฯ ยา สงฺขารตาวฺ ตาวฺ ถูวฺ ฒาวฺ ชาทุกฺขา มานธมฺมิตาวาณายาวฺ ญาเหาวฺ ยา ฯ เป ฯ ยา ธมฺมิตาวฺ ตาวฺ ถูวฺ ฒาวฺ ชาอนตฺตา มานธมฺมิตาวาณายาวฺ ญาเหาวฺ ยา ฯ เป ฯ

យង្កិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ និរោធធម្មន្តំ សង្ខារធម្មា ញាតធម្មា តុលិតធម្មា តីរិតធម្មា វិភូតធម្មា វិភាវិតធម្មា អថវា តេសំ ខជ្ជា សង្ខារា ជាតុយោ សង្ខារា អាយតជានំ សង្ខារានំ កតិយោ សង្ខារា ឧបបត្តិយោ សង្ខារា បដិសន្ធិយោ សង្ខារា ភវា សង្ខារា សំសារា សង្ខារា វដ្ដា សង្ខារា ។ អថវា តេ ខន្ធបរិយន្តេ បិតា ជាតុបរិយន្តេ បិតា អាយតន-បរិយន្តេ បិតា កតិបរិយន្តេ បិតា ឧបបត្តិបរិយន្តេ បិតា បដិសន្ធិបរិយន្តេ បិតា ភវបរិយន្តេ បិតា សំសារ-បរិយន្តេ បិតា វដ្ដបរិយន្តេ បិតា អន្តិមភវេ បិតា អន្តិមសមុស្សយេ បិតា អន្តិមទេហធរា អរហន្តោ ។

តេសំ ចាយំ បច្ឆិមកោ ចរិមោយំ សមុស្សយោ
ជាតិមរណសំសារោ នត្ថិ ទេសំ បុនព្ភវោតិ ។

ថា សង្ខារគាំងឡាយកើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ មានធម៌ពិចារណាឃើញហើយ មានធម៌ដឹងហើយ មានធម៌ថ្លឹងហើយ មានធម៌ពិនិត្យហើយ មានធម៌ច្រាកដហើយ មានធម៌ចំរើនច្បាស់ហើយថា ធម្មជាតណាមួយ មានកិរិយាកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតគាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់ទៅវិញជាធម្មតា ។ មួយទៀតថា ព្រះអរហន្តគាំងនោះ មានខន្ធពិចារណាឃើញហើយ មានធាតុពិចារណាឃើញហើយ មានអាយតនៈពិចារណាឃើញហើយ មានគតិពិចារណាឃើញហើយ មានឧបបត្តិពិចារចាណាឃើញហើយ មានបដិសន្ធិពិចារណាឃើញហើយ មានភពពិចារណាឃើញហើយ មានសង្សារ ពិចារណាឃើញហើយ មានវដ្តៈពិចារណាឃើញហើយ ។ មួយទៀតថា ព្រះអរហន្តខីណាស្រពគាំងឡាយនោះ គាំងទៅកន្លងបំផុតខន្ធ គាំងទៅកន្លងបំផុតធាតុ គាំងទៅកន្លងបំផុតអាយតនៈ គាំងទៅកន្លងបំផុតគតិ គាំងទៅកន្លងបំផុតឧបបត្តិ គាំងទៅកន្លងបំផុតបដិសន្ធិ គាំងទៅកន្លងបំផុតភព គាំងទៅកន្លងបំផុតសង្សារ គាំងទៅកន្លងបំផុតវដ្តៈ គាំងទៅកន្លងភពជាទីបំផុត គាំងទៅកន្លងសរីរៈជាទីបំផុត មានកិរិយាទ្រទ្រង់នូវកាយជាទីបំផុត ។

នេះ កាយ ជាទីបំផុត នេះកាយខាងក្រោយរបស់ព្រះអរហន្តគាំងនោះ ការអន្ទោលទៅកាន់ជាតិដ៏មរណៈ ទំនាក់កើតកន្លងភពថ្មីរបស់ព្រះអរហន្តគាំងនោះ មិនមានទេ ។

ตณฺหาวาณา สงฺขาตธมฺมา ปฏิฆฏฺเฐ อารมฺมเณ ปฏิฆานุสยาติ
เย จ สงฺขาตธมฺมา เสฯ

(๘๘) เย จ เสกฺขา ปุคฺคลา ฯเปฯ เสกฺขาติ
ตีหาวาณา ปฏิฆฏฺเฐ เสกฺขา ฯ สีเลปฏิลาภาติ เสกฺขา ฯ
กึ สีเลปฏิลาภาติ ฯ อธิสีลมฺปิ สีเลปฏิลาภาติ
สีเลปฏิลาภาติ อธิปญฺญมฺปิ สีเลปฏิลาภาติ ฯ

กตมา จ อธิสีลสิกฺขา ฯ ฯเปฯ กิกฺขา สีลาภา
โหตา ชาตา โหตา ภูตา สญฺชาตา นิพฺพตฺตา ปาตุภูตา ปาติโมกฺขสํวรสํวุตฺโต วิหรติ อาจารโคจร-
สมฺปนฺโน อณุมตฺเตสุ วชฺเชสุ ภยทสฺสาวี
สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ ขุทฺทกานิปิ สี-
ลกฺขนฺโธ มหนฺตานิปิ สีลกฺขนฺโธ สีลํ ปติฏฺฐา
อาทิ มุขํ ปมุขํ กุสลานํ
ธมฺมานํ สมาปตฺติยา อยํ อธิสีลสิกฺขา ฯ

กตมา จ อธิจิตฺตสิกฺขา ฯ ฯเปฯ กิกฺขา วิวิจฺเจว
กาเมหิ วิวิจฺจ อกุสเลหิ ธมฺเมหิ สวิตกฺกํ
สวิจารา วิเวกชํ ปีติสุขํ ปมชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหรติ อยํ อธิจิตฺตสิกฺขา ฯ

ហេតុនោះ ព្រះអរហន្តខីណាស្រពតាំងឡាយ លោកហៅថា អ្នកមានធម៌ពិចារណាឃើញហើយ ហេតុនោះ លោកសួរថា បុគ្គលតាំងឡាយណា មានធម៌ពិចារណាឃើញហើយ ។

(៨៨) អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលតាំងឡាយណា ជាសេក្ខៈ មានប្រមាណប្រើនកន្លះនេះ ប្តូរត្រង់ពាក្យថា សេក្ខបុគ្គលតាំងឡាយ ដែលលោកហៅថា សេក្ខៈ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ឈ្មោះថា សេក្ខៈ ព្រោះនៅសិក្សា ។ នៅសិក្សាអ្វី ។ នៅសិក្សាអធិសីលខ្លះ សិក្សាអធិចិត្តខ្លះ សិក្សាអធិប្បញ្ញាខ្លះ ។

អធិសីលសិក្ខា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុ កន្លងធម្មវិន័យនេះ ជាអ្នកមានសីល សង្រួមកន្លងបាតិមោក្ខសំវរសីល បរិបូណ៌ដោយអាចារៈ គោចរៈ យើញភ័យ កន្លងោសចន្តិចបន្តិច សមាទានសិក្សាកន្លងសិក្ខាបទតាំងឡាយ សីលក្នុងតូចក្តី សីលក្នុងធំក្តី សីលជាទីពឹង ជាគ្រឿងពាំង ជាការសង្រួម ជាការបិទ ជាប្រធាន ជាប្រមុខនៃការបានន្ទូវកុសលធម៌តាំងឡាយ នេះជា អធិសីលសិក្ខា ។

អធិចិត្តសិក្ខា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុ កន្លងធម្មវិន័យនេះ ស្ងាត់ចាកកាមតាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌តាំងឡាយ ចូលចម្រើនបឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយវិតក្កៈ វិចារៈ នឹងបីតិ សុខៈ ដែលកើតអំពីវិវេក ទុតិយ-ជ្ឈាន តតិយជ្ឈាន ចតុត្ថជ្ឈាន នេះជា អធិចិត្តសិក្ខា ។

កាមមា ច អនិច្ចញ្ញាសិក្ខា ។ ឥធ តិក្ខុ
បញ្ញោ ហោតិ ខុទយត្តគាមិនិយា បញ្ញាយ ស-
មន្នាគតោ អរិយាយ និព្វេធិកាយ សម្មាទុក្ខក្ខយ-
គាមិនិយា សោ ឥទំ ទុក្ខន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ
អយំ ទុក្ខសមុទយោតិ អយំ ទុក្ខនិរោធោតិ អយំ
ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ យថាភូតំ បជានាតិ
ឥមេ អាសវាតិ អយំ អាសវសមុទយោតិ អយំ អា-
សវនិរោធោតិ អយំ អាសវនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ
យថាភូតំ បជានាតិ អយំ អនិច្ចញ្ញាសិក្ខា ។

ឥមា តិស្សោ សិក្ខា អាវជ្ជន្តោ សិក្ខតិ ជា-
នន្តោ សិក្ខតិ ចិត្តំ អធិដ្ឋហន្តោ សិក្ខតិ សទ្ធាយ
អធិមុច្ចន្តោ សិក្ខតិ វីរិយំ បគ្គណ្ហន្តោ សិក្ខតិ សតឹ
ឧបដ្ឋបេន្តោ សិក្ខតិ ចិត្តំ សម្មាទហន្តោ សិក្ខតិ
បញ្ញាយ បជានន្តោ សិក្ខតិ អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានន្តោ
សិក្ខតិ បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានន្តោ សិក្ខតិ បហាតព្ពំ
បជហន្តោ សិក្ខតិ ភាវេតព្ពំ ភាវេន្តោ សិក្ខតិ សច្ឆិ-
កាតព្ពំ សច្ឆិករោន្តោ សិក្ខតិ ចរន្តិ អាចរន្តិ ស-
មាចរន្តិ សមាទាយ វត្តន្តិ តំការណា ភិក្ខវេ សិក្ខា ។

อธิปญฺญาสิกฺขา តើដូចម្តេច ។ កិកុ កងធម្មវិនយនេះ ជាអ្នក
មានប្រាជ្ញា ប្រកបដោយប្រាជ្ញា ញ៉ាំងសេចក្តីចំរើនធំសេចក្តីវិនាស
ជាប្រាជ្ញាដ៏ប្រសើរ ចាក់ធ្លុះដល់នូវសេចក្តីអស់ទុក្ខដោយប្រពៃ កិកុនោះ
ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះហេតុឲ្យកើតទុក្ខ
នេះសេចក្តីរលត់ទុក្ខ នេះបដិបទាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់ទុក្ខ ដឹងច្បាស់
តាមពិតថា នេះអាសវៈ នេះហេតុឲ្យកើតអាសវៈ នេះសេចក្តីរលត់អាសវៈ
នេះបដិបទាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់អាសវៈ នេះជា អធិបញ្ញាសិក្ខា ។

សេក្ខបុគ្គលតាំងធ្វើយ ពិចារណាសិក្សាសិក្ខាតាំង ៣ នេះ ដឹង
សិក្សា តាំងចិត្តសិក្សា ចុះចិត្តស៊ប់ដោយសទ្ធាសិក្សា ផ្គងព្យាយាមសិក្សា
តាំងសតិសិក្សា តាំងចិត្ត ដោយប្រពៃសិក្សា ដឹងច្បាស់ ដោយបញ្ញា
សិក្សា ដឹងប្រាកដនូវធម៌ ដែលគួរដឹងប្រាកដសិក្សា កំណត់ដឹងធម៌
ដែលគួរកំណត់ដឹងសិក្សា លះបង់ធម៌ដែលគួរលះបង់សិក្សា ចំរើនធម៌
ដែលគួរចំរើនសិក្សា ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់
ច្បាស់សិក្សា ប្រព្រឹត្ត ប្រព្រឹត្តដោយគោរព ប្រព្រឹត្តដោយប្រពៃ
សមាទាន ប្រព្រឹត្ត ហេតុនោះ ទើបឈ្មោះហៅថា សេក្ខ: ។

ปุจฺฉตฺ ๓ ภนฺเต ภควา ยาเต สงฺขา สงฺขาตปญฺญา จ ปฏิ-
ปญฺญา จ สงฺขาตาทิโน จ ปฏิปญฺญา จ อสงฺขาทิ-
โน จ ปฏิปญฺญา จ อรหนฺตา จ ปฏิปญฺญา จ ฯ
๔ ตาตฺ ๔ ทิฏฺฐิสมฺปนฺนา ทิฏฺฐิยา ๔ ทิฏฺฐิสมฺปนฺนา
ขนฺติยา ๔ ทิฏฺฐิสมฺปนฺนา รุจิยา ๔ ทิฏฺฐิสมฺปนฺนา อาทายเย ๔ ทิฏฺฐิสมฺปนฺนา วิสเย ๔ ทิฏฺฐิ
๔ ทิฏฺฐิสมฺปนฺนา ธมฺมวิสเย ๔ ทิฏฺฐิสมฺปนฺนา ฉนฺทาคเม ๔ ทิฏฺฐิสมฺปนฺนา ปฺรหฺมจริ-
เย ๔ ทิฏฺฐิสมฺปนฺนา สตฺถุสาสเน ๔ ทิฏฺฐิสมฺปนฺนา อตฺถกาเร ๔ ทิฏฺฐิ
ปนฺนสฺสาโกเตตฺ เย จ สงฺขา ปุจฺฉ ๔ ฯ

(๘๙) เตสุ เม ตินฺนกาย ๔ริยา ปุเรชา ปฺรหฺมจา
ริโนตฺ ตุมฺเห ตินฺนกาย ปณฺฑิโต ปญฺจงฺคสมนฺนาคโต
ปาริหาริ เมธาวี เตสุ สงฺขาตธมฺมาธิ สงฺขาธิ
๔ริยา จริยา ปุคฺคลา อาจารา โคจรา วิหารา ปฏิปทา ฯ

ពាក្យថា មានប្រមាណច្រើន សេក្ខបុគ្គលទាំងឡាយនុ៎ះ មានប្រមាណច្រើន គឺសោតាបន្នបុគ្គល ១ បុគ្គលប្រតិបត្តិ (ដើម្បីសោតៈ ១) សកទាគាមិបុគ្គល ១ បុគ្គលប្រតិបត្តិ(ដើម្បីសកទាគាមិ ១) អនាគាមិបុគ្គល ១ បុគ្គលប្រតិបត្តិ (ដើម្បីអនាគាមិ ១) អរហន្ត ១ បុគ្គលប្រតិបត្តិ (ដើម្បីព្រះអរហត្ត ១) ។ ពាក្យថា ក្នុងទីនេះ គឺក្នុងទិដ្ឋិនេះ ក្នុងការគួរនេះ ក្នុងសេចក្តីគាប់ចិត្តនេះ ក្នុងសេចក្តីប្រកាន់នេះ ក្នុងវិន័យនេះ ក្នុងធម៌នេះ ក្នុងធម្មវិន័យនេះ ក្នុងសាសនានេះ ក្នុងព្រហ្មចរិយៈនេះ ក្នុងសត្ថុសាសនានេះ ក្នុងអត្តភាពនេះ ក្នុងមនុស្សលោកនេះ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បុគ្គលទាំងឡាយណា ជាសេក្ខៈ មានប្រមាណច្រើន ក្នុងទីនេះ ។

(៨៩) ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ ព្រះអង្គជាបុគ្គលមានបញ្ញាចាស់ក្លា ខ្ញុំព្រះអង្គសួរហើយ សូមព្រះអង្គត្រាស់សំដែង សេចក្តីប្រព្រឹត្តិរបស់បុគ្គលទាំងឡាយនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ សេចក្តីថា ព្រះអង្គជាបុគ្គលមានបញ្ញាចាស់ក្លា ជាបណ្ឌិតមានបញ្ញា មានបញ្ញាជាគ្រឿងត្រាស់ដឹង មានញាណ មានបញ្ញា ជាគ្រឿងជ្រាបច្បាស់ មានបញ្ញាជាគ្រឿងកំណត់លក្ខណៈ (សូមទ្រង់ត្រាស់ប្រាប់) នូវសេចក្តីប្រព្រឹត្តិ បរិយា ការប្រព្រឹត្តិ មារយាទ គោចរ អរិយាបថ បដិបទានៃអរហន្តទាំងសេក្ខបុគ្គលទាំងឡាយនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

បុដ្ឋោតិ បុដ្ឋោ បុដ្ឋវោ យាចិតោ អជ្ឈ-
សិតោ បសាទិតោ ។ បព្រហ្មេតិ ព្រហ្មេ
អាចរិយាហិ ឥសេហិ បញ្ចមេហិ បដ្ឋមេហិ វាវាហិ
វាកជាហិ ពុទ្ធនិកភេហិ បតាសេហិ ។ មារិសាតិ
បិយវចនំ គរុវចនំ សគារវសប្បតិស្សព្ភិវចនមេតំ
មារិសាតិ តេសំ មេ ឯបតោ ឥរិយំ បុដ្ឋោ បព្រ-
ហ្មេ មារិស ។ តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

យេ ច សង្ខាតធម្មា សេ យេ ច សេក្ខា បុថូ ឥធ
តេសំ មេ ឯបតោ ឥរិយំ បុដ្ឋោ បព្រូហិ មារិសាតិ ។

(៤០) កាមេសុ នាភិគំជ្ឈេយ្យ មនសានាវិលោ សិយា
ខុសលោ សព្ពធម្មានំ សតោ ភិក្ខុ បរិព្វជេ ។

សួរហើយ គឺសួរ ដណ្តឹង សូម អាកាធនា ជ្រះថ្លាហើយ ។ ពាក្យថា សូមទ្រង់ ត្រាស់ប្រាប់ គឺសូមទ្រង់ពោល ត្រាស់បញ្ចេញ សំដែង បញ្ញត្ត តាំង ទុក្ខ វែកញែក ចែក ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាស ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ នេះជាពាក្យ ជាទីស្រឡាញ់ ជាពាក្យគោរព ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ នេះជាពាក្យពោល ដោយគោរព កោតក្រែង ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ ព្រះអង្គជាបុគ្គលមានបញ្ញាចាស់ក្លា ខ្ញុំព្រះអង្គសួរហើយ សូមទ្រង់ត្រាស់ប្រាប់ សេចក្តីប្រព្រឹត្តិ នៃបុគ្គលតាំងឡាយនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលថា

បុគ្គលតាំងឡាយណា មានធម៌ពិចារណាឃើញហើយ ន័យ បុគ្គលតាំងឡាយណា ជាសេក្ខៈ មានប្រមាណច្រើន ក្នុងទីនេះ បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ ព្រះអង្គជាបុគ្គលមានបញ្ញាចាស់ក្លា ខ្ញុំព្រះអង្គសួរហើយ សូមទ្រង់ត្រាស់ប្រាប់សេចក្តីប្រព្រឹត្តិ នៃបុគ្គលតាំងឡាយនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

(៩០) (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) បុគ្គលមិនគប្បីប្រាថ្នាក្នុងកាមតាំងឡាយ មិនគប្បីធ្វើចិត្តឲ្យល្អក់ ជាបុគ្គលឈ្លាសវៃ ក្នុងធម៌តាំងពួន គប្បីប្រព្រឹត្ត មានសតិ ជាភិក្ខុ ។

(៤១) តាមេសុ ជាតកំ ឥច្ឆិតព្ពំ តាមតំ ពុទ្ធ-
ដ្ឋេ ធម្មេ តាមេ វត្ថុតាមេ ច កិលេសតាមេ ច ។
តត្ថមេ វត្ថុតាមេ ។ មជាបតិ រូបេ មជាបតិ
សទ្ទេ មជាបតិ គន្ធេ មជាបតិ រសេ មជាបតិ ផោ-
ដ្ឋព្ពេ អត្ថវសេ ចាបុរិសេ ជាសីជាសេ អវេឡតា
កុក្កុច្ចសង្ខាតេ ហត្ថិតរាសព្ពវត្ថុម្ហិ ខេត្តំ វត្ថុ ហិរញ្ញំ សុ-
វណ្ណំ តាមដ្ឋេ តមេវ ជាដ្ឋេ យេ រដ្ឋេ ជនបទេ ច តោ-
សេ ច តោដ្ឋារេ យដ្ឋិញ្ចិ រដ្ឋេ យដ្ឋេ វត្ថុតាមេ ។
អបិច អតីតា តាមេ អនាគតា តាមេ បច្ចុប្បន្នា តាមេ
អជ្ឈត្តា តាមេ ពហិទ្ធា តាមេ អជ្ឈត្តពហិទ្ធា តាមេ
ហីនា តាមេ មជ្ឈិមេ តាមេ បណីតា តាមេ អាបាយិ-
តា តាមេ តាមេ ទុក្ខសិតា តាមេ ទិដ្ឋេ តាមេ បច្ចុបដ្ឋិតា
តាមេ ដិដ្ឋិតា តាមេ បរដិដ្ឋិតា តាមេ បរិក្ខតា-
តា តាមេ អបរិក្ខតា តាមេ មមាយិតា តាមេ
អមមាយិតា តាមេ សព្ពេបិ តាមេវចក ធម្មេ
សព្ពេបិ រូបេវចក ធម្មេ សព្ពេបិ អរូបេវចក ធម្មេ
តណ្ហាវត្ថុតា តណ្ហាវត្ថុតា តាមដ្ឋេ រដ្ឋេ យដ្ឋេ-
ដ្ឋេ មដ្ឋេ តាមេ តមេ រូបដ្ឋេ វត្ថុតាមេ ។

(๙๑) អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គល មិនគប្បីប្រាថ្នា ក្នុងកាមទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា កាម បើតាមទុកាន កាមមាន ๒ គឺ វត្ថុកាម ๑ កិលេសកាម ๑ ។

វត្ថុកាម តើដូចម្តេច ។ រូបជាទីគាប់ចិត្ត សំឡេងជាទីគាប់ចិត្ត ក្លិនជាទីគាប់ចិត្ត រសជាទីគាប់ចិត្ត ផ្សព្វជាទីគាប់ចិត្ត កម្រាល គ្រឿងស្បែកពាក់ ខ្ញុំស្រី ខ្ញុំប្រុស ពពែ ចៀម មាន់ ជ្រូក ដំរី គោ សេះឈ្មោល-ញី ស្រែ ចម្ការ ច្រូតស្រូវ អាស ស្រុក ទឹកម ពជ-ឆានី ដែន ជនបទ សេនានិគម រាជធានី ឃ្លាំង វត្ថុជាទីតាំងនៃសេចក្តីត្រេកអរណាមួយ ឈ្មោះថា វត្ថុកាម ។ មួយទៀត កាមជាអតីត កាមជាអនាគត កាមជាបច្ចុប្បន្ន កាមខាងក្នុង កាមខាងក្រៅ កាមទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅ កាមថោកទាប កាមយ៉ាងកណ្តាល កាមខ្ពង់ខ្ពស់ កាមប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអបាយ កាមជារបស់មនុស្ស កាមជាទិព្វ កាមដែលតាំងឡើងឯង កាមដែលនិម្មិត កាមដែលបុគ្គលជាទៃនិម្មិត កាមដែលហួងហែង កាមដែលមិនហួងហែង កាមដែលរាប់អាន កាមដែលមិនរាប់អាន ធម្មជាកាមាវចរទាំងអស់ក្តី ធម្មជារូបាវចរទាំងអស់ក្តី ធម្មជាអរូបាវចរទាំងអស់ក្តី ជាវត្ថុនៃតណ្ហា ជាអារម្មណ៍នៃតណ្ហា ឈ្មោះថាកាម ដោយសេចក្តីថា គប្បីប្រាថ្នា ដោយសេចក្តីថា គប្បីត្រេកអរ ដោយសេចក្តីថា គប្បីស្រេកឃ្លាន ទាំងនេះ លោកហៅថា វត្ថុកាម ។

កតមេ កាលេសកាមា ។ ឆន្ទោ កាមោ រាគោ កាមោ ឆន្ទរាគោ កាមោ សង្កប្បោ កាមោ រាគោ កាមោ សង្កប្បរាគោ កាមោ យោ កាមេសុ កាមច្ឆន្ទោ កាមរាគោ កាមនន្ទិ កាមតណ្ហា កាមសិនេហោ កាមបរិឡាហោ កាមមុច្ឆា កាមជ្ឈោសានំ កាមោឃោ កាមយោគោ កាមុបាទានំ កាមច្ឆន្ទនីវរណំ ។

អច្ឆរំ កាមេ តេ ម្ញូលំ សង្កប្បា កាមេ ជាយរតិ ឆន្ទំ សង្កប្បយិសប្បតិ ឯវំ កាមេ ឆន្ទោ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កាលេសកាមា ។ តេជោ វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ អកិញ្ចញ្ញំ លោភោ អកុសលម្ញូលំ ។ កាមេសុ ជាតិតិជ្ឈយ្យាតិ កាលេសកាមេសុ វត្ថុកាមេសុ ជាតិតិជ្ឈយ្យ ឆ ម. លិពុជ្ឈយ្យ អតិក្ខោ[1] អតនិតោ អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈាបន្នោ វីតតេជោ[2] ចត្តតេជោ វន្តតេជោ មុត្តតេជោ បហីនតេជោ បដិនិស្សដ្ឋតេជោ វីតរាគោ ចត្តរាគោ វន្តរាគោ មុត្តរាគោ បហីនរាគោ បដិនិស្សដ្ឋរាគោ

---

១ ម. អតិក្ខោ អស្ស ។ ២ ម. វិតតេជោ វិតតតេជោ ។

កិលេសកាម តើដូចម្តេច ? ចំណង់ឈ្មោះថា កាម តម្រេកឈ្មោះថា កាម ចំណង់នឹងតម្រេក ឈ្មោះថា កាម តម្រិះឈ្មោះថា កាម តម្រេកឈ្មោះថា កាម តម្រិះនឹងតម្រេក ឈ្មោះថា កាម ចានដល់ចំណង់ គឺកាមក្នុងកាមធាតុទាំងឡាយ តម្រេកគឺកាម សេចក្តីរីករាយគឺកាម តណ្ហាគឺកាម សេចក្តីស្នេហាគឺកាម សេចក្តីស្រេកឃ្លានគឺកាម សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងគឺកាម សេចក្តីច្រឡំគឺកាម សេចក្តីជ្រប់គឺកាម កិរិយាលង់ចុះគឺ កាម អន្ទក់គឺកាម គ្រឿងប្រកបគឺកាម សេចក្តីប្រកាន់គឺកាម នីវរណៈគឺកាមច្ឆន្ទៈ។

ម្នាលកាម តថាគតឃើញ ទីតាំងរបស់អ្នកហើយ ម្នាលកាម អ្នកកើតអំពីសេចក្តីត្រិះរិះ តថាគត នឹងលែងត្រិះរិះរកអ្នក ម្នាលកាម អ្នកនឹងមិនមានដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។

ពួកនេះ លោកហៅថា កិលេសកាម ។ តណ្ហា លោកហៅថា សេចក្តីច្រឡំ ចានខាង តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។បេ។ អកិច្ចា លោកៈ អកុសលមូល ។ ពាក្យថា បុគ្គលមិនគប្បីច្រឡំ ក្នុងកាមធាតុទាំងឡាយ ចានសេចក្តីថា បុគ្គលមិនគប្បីច្រឡំ មិនគប្បីជាប់នៅ ក្នុងកិលេសកាមនឹងវត្ថុកាមធាតុទាំងឡាយ គឺជាអ្នកមិនច្រឡំ មិនលង់ចុះ មិនជ្រប់ មិនងប់ ច្រាសចាកច្រឡំ ចោលច្រឡំ ខ្ជាក់ច្រឡំ លែងច្រឡំ លះច្រឡំ លះចោលច្រឡំ ច្រាសចាកពាគ ចោលពាគៈ ខ្ជាក់ពាគៈ លែងពាគៈ លះពាគៈ លាស់ចោលពាគៈ ចេញចាកតណ្ហា

ដិច្ចាតោ ដព្វតោ សីតិភូតោ សុខប្បដិសំវេទី ព្រហ្ម-
ភូតេន អត្តនា វិហរេយ្យាតិ តាមេសុ ឆាតិតិដ្ឋេយ្យ ។

(៨២) មនសាឆារិលោ សិយាតិ មនោតិ យំ ចិត្តំ
មនោ មានសំ ហទយំ បណ្ឌរំ[1] មនាយតនំ មនិន្ទ្រិ-
យំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ[2] មនោវិញ្ញាណធាតុ ។
តាយទុច្ចរិតេន ចិត្តំ អារិលំ ហោតិ លុឡិតំ ឃវិតំ
យដ្ឋិតំ ចលិតំ កន្តំ អវូបសន្តំ ។ចីតទុច្ចរិតេន មនោ-
ទុច្ចរិតេន ភតេន នោសេន មោហេន តោធេន ឧបនា-
ហេន មក្ខេន បឡាសេន ឥស្សាយ មច្ឆរិយេន
មាយាយ សាឋេយ្យេន ថម្ភេន សារម្ភេន មានេន
អតិមានេន មទេន បមាទេន សព្វកិលេសេហិ សព្វ-
ទុច្ចរិតេហិ សព្វទរថេហិ សព្វបរិឡាហេហិ សព្វសន្តា-
បេហិ សព្វកុសលាភិសង្ខារេហិ ចិត្តំ អារិលំ ហោតិ
លុឡិតំ ឃវិតំ យដ្ឋិតំ ចលិតំ កន្តំ អវូបសន្តំ ។

---

๑ ម. បណ្ឌរំ មនោ ។ ๒ ម. ឯត្តាវតា ឥដ្ឋំ ។

មានសភាពរលត់ មានត្រជាក់កើតហើយ មានកិរិយាបានចំពោះនូវសុខ គប្បីនៅដោយខ្លួនដ៏ប្រសើរ ហេតុនោះ ទ្រង់ត្រាស់ថា បុគ្គលមិនគប្បីប្រាថ្នា ក្នុងកាមទាំងឡាយ ។

(๔๒) អធិប្បាយពាក្យថា មិនគប្បីធ្វើចិត្តឲ្យល្អក់ ត្រង់ពាក្យថា ចិត្ត បានដល់ធម្មជាតសម្រាប់ត្រិះរិះ សម្រាប់ដឹង សម្រាប់ប្រាថ្នាហតឹយ ភវង្គចិត្ត មនាយតនៈ មនិន្ទ្រិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មនោវិញ្ញាណធាតុ ។ ចិត្ត ជាធម្មជាតល្អក់ រឹតវែរ ញាប់ញ័រ ចង្អៀតចង្អល់ ឃ្វេងឃ្វាង ភ្ញាក់ផ្អើល មិនស្ងប់ ដោយកាយទុច្ចរិត វចីទុច្ចរិត មនោទុច្ចរិត កគៈ ទោសៈ មោហៈ ក្រោធ ការចងក្រោធទុក ការលុបលាងគុណ ការវាយឫកស្មើ សេចក្តីឈ្នានីស សេចក្តីកំណាញ់ ការលាក់ពុត ការអួតអាង ការចចេស ការប្រណាំងវាសនា មានៈ ការមើលងាយ សេចក្តីស្រវឹង នឹងសេចក្តីប្រមៀស ចិត្តនោះ ជាធម្មជាតល្អក់ រឹតវែរ ញាប់ញ័រ ចង្អៀតចង្អល់ ឃ្វេងឃ្វាង ភ្ញាក់ផ្អើល មិនស្ងប់ ដោយកិលេសតាំងពួនទុច្ចរិតតាំងពួន សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយតាំងពួន សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងតាំងពួន សេចក្តីក្តៅក្រហាយតាំងពួន អកុសលាភិសង្ខារតាំងពួន ។

มนสาภาวิโต สิยาติ จิตฺเตน อภาวิโต สิยา อลุทฺธิโต อโนวิโต อยฏฺฐิโต อจลิโต อกปฺเปน ปฺปสนฺเนน อาวิลกเรน กิเลเสน ชาเนยฺย ปชาเนยฺย วิญฺญาเณยฺย ฑฺฐิกเรยฺย อนุปฺปาทเนยฺย อาวิล-กเรหิ กิเลเสหิ จ อาโรโต วิรโต[๓] ปฏิวิรโต นิกฺขนฺโต นิสฺสฏโ ปฺปสนฺโต วิมุตฺโต วิสญฺญุตฺโต วิมริยาทิกเตน เจตสา วิหเรยฺยาติ มนสาภาวิโต สิยา ฯ

(๔๓) กุสลา สพฺพธมฺมาปิ สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจาติ กุสลา สพฺพธมฺมา สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขาติ กุสลา สพฺพธมฺมา สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตาติ กุสลา สพฺพธมฺมา อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขา-ราติ กุสลา สพฺพธมฺมา ฯ เป ฯ ยญฺจิญฺจิ สมุทยธมฺมา สพฺเพ เต นิโรธธมฺมาปิ กุสลา สพฺพธมฺมา ฯ

๓ ม. อสฺส วิรโต ฯ

ពាក្យថា មិនគប្បីធ្វើចិត្តឲ្យល្អក់ បានន័យថា មិនគប្បីមានចិត្តល្អក់ មិនរឹតវែ មិនញាប់ញ័រ មិនបង្កើតបង្កួល មិនឃ្វេងឃ្វាង មិនភ្ញាក់ផ្អើល សូប់ គប្បីលះបង់ លះបង់ផ្តាច់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាពទូវត្ថុលេសទាំងឡាយជាគ្រឿងធ្វើឲ្យល្អក់ មួយទៀតជាបុគ្គលឆ្ងាយ វៀរ វៀរស្រឡះ ចេញផុត សូប់ រួចស្រឡះ ប្រកបច្រាស ចាកវត្ថុលេសទាំងឡាយជាគ្រឿងធ្វើឲ្យល្អក់ គប្បីទៅដោយចិត្តច្រាសចាកសេចក្តីសល់រឹល (ហេតុនោះទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីធ្វើចិត្តឲ្យល្អក់ ។

(៤៣) ពាក្យថា ឈ្មោះវៃកឆធម៌ទាំងពួង អធិប្បាយថា ឈ្មោះវៃកឆធម៌ទាំងពួងថា សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង ឈ្មោះវៃកឆធម៌ទាំងពួងថា សង្ខារទាំងពួងជាទុក ឈ្មោះវៃកឆធម៌ទាំងពួងថា ធម៌ទាំងពួងជាអនត្តា ឈ្មោះវៃកឆធម៌ទាំងពួងថា សង្ខារទាំងឡាយ (មាន) ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ឈ្មោះវៃកឆធម៌ទាំងពួងថា ធម្មជាតណាមួយ មានសភាពកើតឡើង ធម្មជាតទាំងអស់នោះ មានសភាពរលត់ទៅជាធម្មតា បុគ្គលឈ្មោះវៃកឆធម៌ទាំងពួង យ៉ាងនេះឯង ។

อชฺฌตฺตา อนิจฺจา กุสลา สพฺพธมฺมา ทุกฺขา ภยา อโรคา คณฺฑา สลฺลา อฆา อาพาธา ปรา ปโลกา ปีติ อุปทฺทวา อสาตา กยา อุปสคฺคา จลา ปภงฺคุ อทฺธุวา อตาณา อเลณา อสรณา อสรณีภูตา ริตฺตา ตุจฺฉา สุญฺญา อนตฺตา อาทีนวา วิปริณามธมฺมา อสารกา อฆมูลา วธกา วิภวา สาสวา สงฺขตา มารามิสา ชาติธมฺมา ชราธมฺมา พฺยาธิธมฺมา มรณธมฺมา โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสธมฺมา สงฺกิเลสธมฺมา สมุทยา อตฺถงฺคมา อสฺสาทา[๑] อาทีนวา นิสฺสรณา กุสลา สพฺพธมฺมา ฯ อชฺฌตฺตา ขนฺธกุสลา ธาตุกุสลา อายตนกุสลา ปฏิจฺจสมุปฺปาทกุสลา สติปฏฺฐานกุสลา สมฺมปฺปธานกุสลา อิทฺธิปาทกุสลา อินฺทฺริยกุสลา พลกุสลา โพชฺฌงฺคกุสลา มคฺคกุสลา ผลกุสลา นิพฺพานกุสลา ปริยตฺติกุสลา สพฺพธมฺมา ฯ

๑ ม. อสฺสาทา ฯ

មួយទៀតឈ្មោះវៃកឆ៌ធម៌តំពូង ថាមិនទៀង ថាជាទុក្ខ ជារោគ ជាបូស ជាសរ ជាអន្តកយ ជាជម្ងឺ ជារបស់ដទៃ ជារបស់វិនាស ជាចង្រៃ ជាឧបទ្រព ជារបស់មិនគួរជ្រុលថ្នា ជាភ័យ ជាឧបស័គ្គ ជារបស់ញាប់ញ័រ ជារបស់ពុករលួយ ជារបស់មិនបិតរបេ ជារបស់ពឹងមិនបាន ជារបស់តួនមិនបាន ជារបស់មិនមែនជាទីពឹក ជារបស់សង្ឃឹមមិនបាន ជារបស់ឥតអំពើ ជារបស់ទទេ ជារបស់សូន្យ ជារបស់មិនមែនខ្លួន ជាទោស ជារបស់តែងប្រែប្រួល ជារបស់ឥតខ្លឹម ជាទីតាំងនៃទុក្ខ ជាអ្នកសម្លាប់ ជារបស់ជ្រុលចាកសេចក្តីចំរើន ជារបស់ប្រកបដោយអាសវៈ ជារបស់ដែលបច្ច័យតាក់តែង ជានុយរបស់មារ ជារបស់មានជាតិជាធម្មតា មានជរាជាធម្មតា មានព្យាធិជាធម្មតា មានមរណៈជាធម្មតា មានសោកខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តីតានតឹងជាធម្មតា មានគ្រឿងសៅហ្មងជាធម្មតា មានការកើត មានការវិនាស មានសភាពមិនគួរជ្រះថ្លា ជាទោស មានការរើរេចញមិនបាន បុគ្គលឈ្មោះវៃកឆ៌ធម៌តំពូង យ៉ាងនេះឯង ។ មួយទៀត ឈ្មោះវៃកឆ៌ខន្ធ ឈ្មោះវៃកឆ៌ធាតុ ឈ្មោះវៃកឆ៌អាយតនៈ ឈ្មោះវៃកឆ៌បដិច្ចសមុប្បាទ ឈ្មោះវៃកឆ៌សតិប្បដ្ឋាន ឈ្មោះវៃកឆ៌សម្មប្បធាន ឈ្មោះវៃកឆ៌ឥទ្ធិបាទ ឈ្មោះវៃកឆ៌ឥន្ទ្រិយ ឈ្មោះវៃកឆ៌ពលៈ ឈ្មោះវៃកឆ៌ពោជ្ឈង្គ ឈ្មោះវៃកឆ៌មគ្គ ឈ្មោះវៃកឆ៌ផល ឈ្មោះវៃកឆ៌និព្វាន បុគ្គលជាអ្នកឈ្មោះវៃកឆ៌ធម៌តំពូងយ៉ាងនេះឯង ។

អជ្ឈ សព្ពធម្មា វុច្ចន្តិ ទ្វាទសាយតនានិ ចក្ខុ ចេវ រូបា ច សោតញ្ច សទ្ទា ច ឃានញ្ច គន្ធា ច ជិវ្ហា ច រសា ច កាយោ ច ផោដ្ឋព្ពា ច មនោ ច ធម្មា ច ។ យតោ ច អជ្ឈត្តិកពាហិរេសុ អាយតនេសុ ឆន្ទោ[1] បហីនោ ហោតិ ឧច្ឆិន្នមូលោ តាលាវត្ថុកតោ អនភាវង្កតោ អាយតឹ អនុប្បាទធម្មោ ឋិតាវ តាបិ កុសលោ សព្ពធម្មានន្តិ កុសលោ សព្ពធម្មានំ ។

(៤៦) សតោ ភិក្ខុ បរិព្ភជតិ សតោតិ ចក្ខុមា ការណេមា សតោ កាយេ កាយានុបស្សនាសតិបដ្ឋានំ ភាវេត្តា សតោ វេទនាសុ វេទនានុបស្សនាសតិបដ្ឋានំ ភាវេត្តា សតោ ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សនាសតិបដ្ឋានំ ភាវេត្តា សតោ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនាសតិបដ្ឋានំ ភាវេត្តា សតោ ។ អបរេមាបិ ចក្ខុមា ការណេមា សតោ អសតិបរិវជ្ជនាយ សតោ សតិការណីយានំ ធម្មានំ កតត្តា សតោ សតិបដិលាភានំ ធម្មានំ ហេតត្តា សតោ សតិនិមិត្តានំ ធម្មានំ អបច្ចុដ្ឋត្តា សតោ ។

---

១ ម. ឆន្ទរាគោ ។

មួយទៀត អាយតនៈ ១២ គឺភ្នែកនឹងរូប ត្រចៀកនឹងសំឡេង ច្រមុះនឹងក្លិន អណ្តាតនឹងរស កាយនឹងផ្សព្វ ចិត្តនឹងធម៌ ហៅថា ធម្មាំងពួង ។ តម្រេកក្នុងអាយតនៈ ជាខាងក្នុងខាងក្រៅទាំងឡាយ ជាកិលេសដែលបុគ្គលនោះលះបង់ មានឫសផ្តាច់ចោលហើយ ធ្វើមិនឲ្យមានទីតាំងដូចជាដើមត្នោត មិនឲ្យមានបែបភាព មិនឲ្យមានសភាពកើតឡើងតទៅ ដោយហេតុណា បុគ្គលនោះឈ្មោះថា ឈ្វាសវៃក្នុងធម៌ទាំងពួងដោយហេតុប៉ុណ្ណោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឈ្វាសវៃក្នុងធម៌ទាំងពួង ។

(៤៦) អធិប្បាយពាក្យថា តប្បីប្រព្រឹត្ត មានសតិជាកិរិយា ត្រង់ពាក្យថា មានសតិ គឺឈ្មោះថា មានសតិ ដោយហេតុ ៤ គឺ បំរើនកាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ក្នុងកាយ ឈ្មោះថា មានសតិ បំរើនវេទនានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ ឈ្មោះថា មានសតិ បំរើន ចិត្តានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ក្នុងចិត្ត ឈ្មោះថា មានសតិ បំរើន ធម្មានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ឈ្មោះថា មានសតិ ។ មានសតិដោយហេតុ ៤ ដទៃទៀតគឺ ឈ្មោះថា មានសតិ ព្រោះវៀរចាកការមិនមានសតិ មានសតិ ព្រោះបានធ្វើធម៌ ដែលគប្បីធ្វើដោយសតិ មានសតិ ព្រោះកំចាត់ចោលធម៌ ដែលជាសត្រូវដល់សតិ មានសតិ ព្រោះមិនក្រេចធម៌ ជាមិត្តរបស់សតិ ។

អបរេហិបិ ចតូហិ ការណេហិ សោ សត្តិយា សមន្នាគតត្តា សោ សត្តិយា វសិតត្តា សោ សត្តិ-យា កាតុញ្ញតាយ(๑) សោ សត្តិយា អបច្ចោរោហ-ណតាយ សោ ។ អបរេហិបិ ចតូហិ ការណេហិ សោ សតត្តា សោ សន្តត្តា សោ សមិតត្តា សោ សន្តទន្តសមន្នាគតត្តា សោ ។ ពុទ្ធានុស្សតិ-យា សោ ធម្មានុស្សតិយា សោ សង្ឃានុស្សតិយា សោ សីលានុស្សតិយា សោ ចាគានុស្សតិយា សោ ទេវតានុស្សតិយា សោ អានាបានស្សតិយា សោ មរណានុស្សតិយា សោ កាយគតាសតិយា សោ ឧបសមានុស្សតិយា សោ ។ យា សតិ ។ បេ ។ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ឯកាយនមគ្គោ អយំ វុច្ចតិ សតិ ។ ឥមាយ ឧបេតោ ហោតិ សមុបេតោ ឧបាគតោ សមុបាគតោ ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមន្នាគតោ សោ វុច្ចតិ សោ ។

---

๑ ម. ញាតុញ្ញេន ។

មានសតិដោយហេតុ ៤ ដង ខែខ្មែរគឺ ឈ្មោះថា មានសតិ ព្រោះជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយសតិ មានសតិ ព្រោះចូរឹកដោយសតិ មានសតិ ព្រោះសូត់ដំនាញដោយសតិ មានសតិ ព្រោះមិនភ្លាតចោលសតិ ។ មានសតិដោយហេតុ ៤ ដង ខែខ្មែរគឺ ឈ្មោះថា មានសតិ ព្រោះជាអ្នកមានសតិ មានសតិ ព្រោះជាអ្នកស្ងប់ មានសតិ ព្រោះជាអ្នករម្ងាប់ មានសតិ ព្រោះបរិបូណ៌ ដោយសប្បុរិសធម៌ ។ ឈ្មោះថា មានសតិ ព្រោះការរឭករឿយ ។ នូវព្រះពុទ្ធ មានសតិ ព្រោះការរឭករឿយ ។ នូវព្រះធម៌ មានសតិ ព្រោះការរឭករឿយ ។ នូវព្រះសង្ឃ មានសតិ ព្រោះការរឭករឿយ ។ នូវសីល មានសតិ ព្រោះការរឭករឿយ ។ នូវចាគៈ មានសតិ ព្រោះការរឭករឿយ ។ នូវធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាទេវតា មានសតិ ព្រោះការរឭករឿយ ។ នូវឧស្ម័យដង្ហើមចេញចូល មានសតិ ព្រោះការរឭករឿយ ។ នូវសេចក្តីស្ងប់ មានសតិ ដោយការរឭក ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ មានសតិ ព្រោះការរឭករឿយ ។ នូវព្រះនិព្វាន ។ ការរឭក ។ បេ ។ ការរឭកត្រូវ ការរឭកជាអង្គនៃធម៌ ជាគ្រឿងត្រាស់ដឹង ជាផ្លូវជាទីទៅនៃបុគ្គលម្នាក់ឯង ឈ្មោះនេះលោកហៅថា សតិ ។ កិរិយាប្រកប ប្រកបព្រម ចូលទៅ ចូលទៅជិតព្រម ចូលទៅដល់ ចូលទៅដល់ព្រម ប្រកបព្រមហើយដោយសតិនោះ កិរិយានោះ លោកហៅថា មានសតិ ។

កិច្ចតំ សត្តនំ ឆម្ភានំ កិន្តន្តា កិច្ចំ សញ្ញាយនិដ្ឋំ កិច្ចា
ហោតំ វិចក្ខិច្ចា កិច្ចា ហោតំ សីលវតមហាសោ កិច្ចោ
ហោតំ ភតោ កិច្ចោ ហោតំ នោសោ កិច្ចោ ហោតំ មោ-
ហោ កិច្ចោ ហោតំ មានោ កិច្ចោ ហោតំ កិន្តសទ្ធ ហោ-
ន្តំ ចាបតោ អកុសលា ឆម្ភា សង្ខិលេសិកោ នោនោភវ-
វិកោ សនភ ទុក្ខវិបាកោ អាយតឹ ជាតិជរាមរណាយា ។

បដ្ឋេន កតេន[1] អត្តនា (សកិយាតំ កតភ)
បរិនិព្ពានតោ វិតិណ្ណាកង្ខោ
វិតរញ្ច ករញ្ច វិមុញ្ចយ
ទុសិតភ ខិណាបុនព្ភវេ[2]ស កិច្ចតំ ។

សតោ កិច្ច បរិញ្ញេតំ សតោ កិច្ច បរិញ្ញេ សតោ
កន្ធេយ្យ សតោ តិដ្ឋេយ្យ សតោ និសីទេយ្យ សតោ
សេយ្យំ កប្បេយ្យ សតោ អភិក្កមេយ្យ សតោ បដិ
ក្កមេយ្យ សតោ អាលោកេយ្យ សតោ វិលោកេយ្យ
សតោ សម្មិញ្ជេយ្យ សតោ បសារេយ្យ សតោ សង្ឃា-
ដិបត្តចីវរំ ធារេយ្យ សតោ ចរេយ្យ សតោ វិហរេយ្យ
វត្តេយ្យ ឥរិយេយ្យ ចរិលេយ្យ យបេយ្យ យាបេយ្យាតំ
សតោ កិច្ច បរិញ្ញេ ។ តេជាមា កតភ

---

១ ម. បដោតកតេន ។ ២ ម. ខិណជាតិបុនព្ភវោ ។

ពាក្យថាភិក្ខុ គឺថាភិក្ខុ ព្រោះជាអ្នកចំឡាយធម៌ច្រាំពីរគឺ ចំឡាយ
សក្កាយទិដ្ឋិ ចំឡាយវិចិកិច្ឆា ចំឡាយសីលព្វតបរាមាស ចំឡាយរាគៈ
ចំឡាយទោសៈ ចំឡាយមោហៈ ចំឡាយមានៈ ចំឡាយអកុសលដ៏
លាមកទាំងពួងឯណោះ ប្រកបដោយគ្រឿងសៅហ្មងព្រម ដែលឲ្យបដិសន្ធិ
កើតក្នុងភពថ្មី ប្រកបដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ មានទុក្ខជាផល ជាបច្ច័យ
នៃជាតិ ជរា មរណៈ ក្នុងអនាគត ។

ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលសកិយៈ បុគ្គលដល់នូវបរិ-
និព្វាន ដោយមគ្គដែលខ្ជិនចំរើនហើយ មានសេចក្តីសង្ស័យ
ធ្លាងហើយ លះបង់នូវសេចក្តីនោសន្ធិនឹងសេចក្តីចំរើន មានមគ្គ
អប់រំហើយ មានកិលេសអស់ហើយ បុគ្គលនោះហៅថា ភិក្ខុ ។

ពាក្យថា គប្បីប្រព្រឹត្តមានសតិជាភិក្ខុ បានន័យថា គប្បីប្រព្រឹត្តមាន
ស្មារតីជាភិក្ខុ គឺគប្បីមានសតិដើរទៅ មានសតិឈរ មានសតិអង្គុយ
មានសតិសម្រេចនូវសេយ្យាសន៍ មានសតិឈានទៅ មានសតិឈានថយ
មានសតិក្រឡេកមើល មានសតិក្រឡេកមើលផ្សេង ។ មានសតិបត់
ចូល (នូវអវយវៈ) មានសតិលា (នូវអវយវៈ) មានសតិទ្រទ្រង់
សង្ឃាដិ ចីវរ បាត្រ នឹងចីវរ មានសតិត្រាច់ទៅ គប្បីមានសតិសម្រាន្តនៅ
ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ ហេតុនោះទ្រង់ត្រាស់ថា គប្បី
ប្រព្រឹត្តមានសតិជាភិក្ខុ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ตาเมสุ ตาทิสญฺเจว มหาสาตาทิเลา สิยา
กุสเลา สพฺพตฺถานิ สเตา กิจฺเจ ปริพฺพเตติ ฯ
(๙๙) สเห ตาทิปริโยสาเน เตน ปฺรหฺมณาน
สฺหิ ปกติยา ปกติปฺปโยคา ปกาลิปฺปายา ปก-
กสนกสิตา เตสํ อเนกกาลาสหสฺสานิ ปริวุ
ตฺถมลิ ตมฺหกฺเก ขนฺธาทิ ยนฺเตฺวว สมุทยตมฺหิ สพฺพ-
ตฺถิ ตีเรนตมฺหิ ตสฺส จ ปฺรหฺมณสฺส อนุปาทาย
อาสเวหิ จิตฺตานิ วิมุจฺจิ ฯ สเห อรหตฺตปฺปตฺตา อสี-
ติมหาสาวกจริยาคมนานุกาเรน จ มสฺสู จ
อนฺตรหิตา ฯ ภณฺฑาคาริยวตฺถุสเมา สงฺฆาฏิปตฺต-
จีวรเมว ภิกฺขุ อนฺตรปฺปฏิปตฺติยา ปญฺญเตา ภควโต
ธมฺมสฺสามิเมา ติสิเนฺน เหาติ สตฺถา เม ภนฺเต ภค-
วา สาวเกหิ มหิสฺสตีติ ฯ

อฏฐิตมาณวกปญฺหานิทฺเทโส นิฏฐิเมา ฯ

បុគ្គលមិនគប្បីប្រាថ្នា ក្នុងកាមទាំងឡាយ មិនគប្បីធ្វើចិត្តឲ្យស្អប់ ជាបុគ្គលឈ្មោះវៃកង់ធម៌ទាំងពួង គប្បីប្រព្រឹត្ត មានសតិជាដើម។

(๙๙) ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ មានអធ្យាស្រ័យតែមួយ មានបយោគតែមួយ(๑) មានសេចក្តីប៉ុនប៉ងតែមួយ មានធម៌ជាគ្រឿងអប់រំតែមួយ អប់រំហើយ (ក្នុងពុទ្ធសាសនាជាអតីត) ជាមួយគ្នា មួយអន្ទើរដោយព្រាហ្មណ៍ (ឈ្មោះអជិត:) នោះ ធម្មចក្ខុ គឺសោតាបត្តិមគ្គ មានជួលៅប្រាសហើយ មានមន្ទិលៅប្រាសហើយ កើតឡើងដល់ពាន់នៃសត្វដ៏ច្រើនទាំងនោះថា ធម្មជាតណាមួយ មានកិរិយាកើតឡើងដ៏ជាធម្មតា ធម្មជាតទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់ទៅវិញជាធម្មតា ឯ(អជិត:)ព្រាហ្មណ៍នោះ មានចិត្តផុតស្រឡះហើយ ចាកអាសវ:ទាំងឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ដំណាលគ្នាដោយការចប់គាថា។ (លំដាប់នោះ) ស្បែកខ្លាជជា សំពត់សំបកឈើ ឈើច្រត់ កុណ្ឌិកឹត ទឹងសក់ពុកមាត់ពុកចង្កា ក៏ចាត់ទៅជាមួយទឹងពេលដែលដល់ នូវភាពនៃខ្លួនជាព្រះអរហន្ត។ (អជិតព្រាហ្មណ៍)ជាឯហិកិក្ខុ ស្ទៀកដណ្តប់នូវកណ្តាប់ គឺសំពត់កាសាយៈទ្រទ្រង់នូវសង្ឃាដិ ចាត្រ ទឹងចីវរ អង្គុយប្រណម្យអញ្ជលី នមស្ការព្រះមានព្រះភាគដោយប្រតិបត្តិសមគួរដល់ប្រយោជន៍ (ហើយប្រកាសថា) បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ព្រះមានព្រះភាគជាសាស្តារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គជាសាវក។

๑ បយោគមាន ๓ យ៉ាងគឺ កាយប្បយោគ ๑ វចីបយោគ ๑ មនោបយោគ ๑ ។

(៨៦) កោធ សន្តសិតោ លោកេ (ឥច្ចាយស្មា តិសរ្សមេត្តេយ្យោ)

កស្ស នោ សន្តិ ឥញ្ជិតា
កោ ឧភន្តមភិញ្ញាយ
មជ្ឈេ មន្តា ន លិម្បតិ
កំ ព្រូសិ មហាបុរិសោតិ
កោ ឥធ សព្ពទស្សាវី(១) ។

(៨៧) កោធ សន្តសិតោ លោកេតិ សន្តដ្ឋោ អត្តមនោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោតិ កោធ សន្តសិតោ លោកេ ។ ឥច្ចាយស្មា តិសរ្សមេត្តេយ្យោតិ ឥច្ចាតិ បទសន្ធិ បទសំសគ្គោ បទបារិបូរិ អក្ខរសមវាយោ ព្យញ្ជនសិលិដ្ឋតា បទានុបុព្ពកមេតំ ឥច្ចាតិ ។ អាយស្មាតិ បិយវចនំ គរុវចនំ សការសម្បត្តិសប្បតិស្សវចនមេតំ អាយស្មាតិ ។ តិសរ្សាតិ តិស្ស ព្រាហ្មណស្ស ជាមំ សង្ខា សមញ្ញា បញ្ញត្តិ វោហារោ ជាមំ ជាមកម្មំ ជាមនេយ្យំ ឯតំ ព្យញ្ជនំ អភិលាបោ ។

---

(១) ម. សព្ពទស្សាវីតិ ។

តិស្សមេត្តេយ្យមាណវកប្បញ្ហានិទ្ទេស

(៩៦) (តិស្សមេត្តេយ្យ មានអាយុ ទូលសួរ ដូច្នេះថា)

បុគ្គលណា ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកត្រេកអរពេញលេញ បុគ្គលណា មិនមានសេចក្តីញាប់ញ័រ បុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវទីបំផុតទាំងពីរនៃកណ្តាល ដោយប្រាជ្ញាហើយ ព្រះអង្គទ្រង់ហៅបុគ្គលណាថា មហាបុរស បុគ្គលណា បានកន្ទួលនូវតណ្ហា ជាគ្រឿងចាក់ស្រេះ ក្នុងលោកនេះ ។

(៩៧) ពាក្យថា បុគ្គលណា ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកត្រេកអរពេញលេញ គឺជាអ្នកត្រេកអរពេញហើយ មានចិត្តរីករាយ មានសេចក្តីត្រេះត្រៃពេញលេញ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បុគ្គលណា ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកត្រេកអរ ពេញលេញ ។ ពាក្យថា ដូច្នេះ ក្នុងបទថា តិស្សមេត្តេយ្យមានអាយុ (ទូលសួរ) ដូច្នេះ គឺជាបទស្លាប់ ជាពាក្យស្លាប់បទ បំពេញបទ ប្រជុំអក្ខរៈ សម្រួលព្យញ្ជនៈ ពាក្យថា ដូច្នេះ + នុ៎ះ ជាលំដាប់បទ ។ ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ជាពាក្យគោរព ពាក្យថា មានអាយុ + នុ៎ះ ជាពាក្យពោល ដោយគោរពកោតក្រែង ។ ពាក្យថា តិស្សៈ គឺជាឈ្មោះ ជាពាក្យសម្រាប់ហៅ សម្រាប់សំគាល់ ជាបញ្ញត្តិ ជាវោហារ ជានាម ជានាមកម្ម ជានាមបញ្ញត្តិ ជាសំដី ជាគ្រឿងបញ្ជាក់ ជាគ្រឿងប្រកាស នៃព្រាហ្មណ៍នោះ ។

មេត្តេយ្យាតំ តសរ្ស ព្រាហ្មណស្ស តោតំ សទ្ធំ សមញ្ញា បញ្ញតំ ភវេយាភេតំ ឥច្ចាយស្មា តំសរ្ស-មេត្តេយ្យោ ។

(៩៨) កសរ្ស នោ សន្តំ ឥញ្ជិតតំ តណ្ហាញ្ជិតំ ទិដ្ឋញ្ជិតំ មានញ្ជិតំ កិលេសញ្ជិតំ កម្មញ្ជិតំ កសរ្ស-មេ ឥញ្ជិតា នត្ថិ ន សន្តិ ន សំវិជ្ជន្តិ ន្ទូបលព្ភន្តិ បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិ-កា ញាណគ្គិនា ឌឌ្ឍាតំ កសរ្ស នោ សន្តិ ឥញ្ជិតា ។

(៩៩) តោ ឧភន្តមភិញ្ញាយាតំ តោ ឧភោ អន្តេ អភិញ្ញាយ ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភា-វយិត្វា វិភូតំ កត្វាតំ តោ ឧភន្តមភិញ្ញាយ ។

(១០០) មជ្ឈេ មន្តា ន លិម្បតីតិ(១) អលិត្តោ អន្ទុបលិត្តោ ឯក្កន្តោ ឯសរ្ឋជ្ជោ វិប្បមុត្តោ វិសំយុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរតីតិ មជ្ឈេ មន្តា ន លិម្បតិ ។

---

១ ម. ឯត្តន្តរេ មជ្ឈេ មន្តាយ ន លិម្បតីតិ ទិស្សតិ ។

ពាក្យថា មេត្តេយ្យ គឺជាគោត្រ ជាពាក្យសម្រាប់ហៅ ជាពាក្យសម្រាប់សំគាល់ ជាបញ្ញត្តិ ជាវោហារ នៃព្រាហ្មណ៍នោះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) តិស្សមេត្តេយ្យ មានអាយុ (ខ្ញុំសួរ) ដូច្នេះ ។

(៩៨) ពាក្យថា បុគ្គលណា មិនមានសេចក្តីញាប់ញ័រ សេចក្តីថា ការញាប់ញ័រ ដោយតណ្ហា ញាប់ញ័រដោយទិដ្ឋិ ញាប់ញ័រដោយមានះ ញាប់ញ័រដោយកិលេស ញាប់ញ័រដោយកម្ម សេចក្តីញាប់ញ័រទាំងនេះ របស់បុគ្គលណា គ្មាន មិនមាន មិនមានព្រម មិនបាន គឺបុគ្គលណា លះបង់ ផ្តាច់បង់ ចូលទៅរម្ងាប់ រម្ងាប់ចំពោះ ធ្វើមិនឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បុគ្គលណា មិនមានសេចក្តីញាប់ញ័រ ។

(៩៩) ពាក្យថា បុគ្គលណា ដឹងច្បាស់ខ្ទប់ទីបំផុតទាំងពីរ គឺបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់ ដឹង ថ្លឹង ពិចារណា សំដែងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ខ្ទប់ទីបំផុតទាំងពីរ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បុគ្គលណា ដឹងច្បាស់ខ្ទប់ទីបំផុតទាំងពីរ ។

(១០០) ពាក្យថា ទឹងកណ្តាល ដោយប្រាជ្ញា ហើយមិនជាប់ គឺមិនជាប់ មិនចូលទៅជិតជាប់ ចេញ រលាស់ចេញ រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ នៅដោយចិត្ត ដែលប្រាសចាកទំនប់គឺកិលេស ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ទឹងកណ្តាលដោយប្រាជ្ញា ហើយមិនជាប់ ។

(១០១) កាំ ព្រូសិ មហាបុរិសោតិ មហាបុរិសោ អក្ខុបុរិសោ សេដ្ឋបុរិសោ វិសេដ្ឋបុរិសោ ទាមោក្ខបុរិសោ ឧត្តមបុរិសោ បវរបុរិសោតិ កាំ ព្រូសិ កាំ ភគេថសិ កាំ មញ្ញសិ កាំ ភណាសិ កាំ បសូសិ កាំ ភេមារេសីតិ កាំ ព្រូសិ មហាបុរិសោតិ ។

(១០២) តោ ឥធ សិព្ភិនិមច្ចូតិ តោ សិព្ភិនី តណ្ហាំ អច្ចូតិ ឧបច្ចូតិ អតិក្កន្តោ សមតិក្កន្តោ វីតិវត្តោតិ តោ ឥធ សិព្ភិនិមច្ចូតិ ។ តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

តោធ សង្គសិតោ លោកេ (ឥច្ចាយស្មា តិស្សមេត្តេយ្យោ)

កុសូ ជោ សព្ពំ ឥញ្ជិតា

តោ ឧភន្តមភិញ្ញាយ

មជ្ឈេ មន្តា ន លិម្បតិ

កាំ ព្រូសិ មហាបុរិសោតិ

តោ ឥធ សិព្ភិនិមច្ចូតិ ។

(១០១) ពាកយថា ព្រះអង្គទ្រង់ហៅបុគ្គលណាថា មហាបុរស គឺព្រះអង្គទ្រង់ហៅបុគ្គលណា ទ្រង់សំដែងបុគ្គលណា ទ្រង់សំគាល់បុគ្គលណា ទ្រង់ត្រាស់បុគ្គលណា ទ្រង់ឃើញបុគ្គលណា ទ្រង់ប្រកាសបុគ្គលណាថា មហាបុរស បុរសលើស បុរសប្រសើរ បុរសវិសេសផុត បុរសចម្បង់ បុរសទុត្តម បុរសថ្លៃថ្លា ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ព្រះអង្គទ្រង់ហៅបុគ្គលណាថា មហាបុរស ។

(១០២) ពាក្យថា បុគ្គលណាបានកន្ទុងនូវតណ្ហា ជាគ្រឿងចាក់ស្រេះកង់លោកនេះ គឺបុគ្គលណា បានកន្ទុង កន្ទុងបង់ ឈានកន្ទុង កន្ទុងព្រម ប្រព្រឹត្តកន្ទុង នូវតណ្ហាជាគ្រឿងចាក់ស្រេះ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បុគ្គលណា បានកន្ទុងនូវតណ្ហាជាគ្រឿងចាក់ស្រេះ កង់លោកនេះ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលហើយថា

(តិស្សមេត្តេយ្យ មានអាយុ ទូលសួរ ដូច្នេះថា)

បុគ្គលណា កង់លោកនេះ ជាអ្នកត្រេកអរពេញលេញ បុគ្គលណា មិនមានសេចក្តីញាប់ញ័រ បុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវទីបំផុតទាំងពីរ ទីដ៏កណ្តាល ដោយប្រាជ្ញា ហើយមិនជាប់ ព្រះអង្គទ្រង់ហៅបុគ្គលណាថា មហាបុរស បុគ្គលណា បានកន្ទុងនូវតណ្ហាជាគ្រឿងចាក់ស្រេះ កង់លោកនេះ ។

(๑๐๓) តាមេសុ ព្រហ្មចរិយវា (មេត្តេយ្យាតិ ភគវា)

វីតតណ្ហោ សទា សតោ
សង្ខាយ និព្ពុតោ ភិក្ខុ
តស្ស នោ សន្តិ ឥញ្ជិតា
សោ ឱឃន្តរភិញ្ញាយ
មជ្ឈេ មន្តា ន លិម្បតិ
តំ ព្រូមិ មហាបុរិសោតិ
សោ ឥធ សិព្ពនិមច្ចគាតិ ។

(๑๐๔) តាមេសុ ព្រហ្មចរិយវាតិ តាមាតិ ឱភាន-
តោ ទ្វេ តាមា វត្ថុតាមា ច កិលេសតាមា ច
។បេ។ អយំ វុច្ចតិ វត្ថុតាមា ។បេ។ អយំ វុច្ចតិ
កិលេសតាមា ។ ព្រហ្មចរិយវាតិ ព្រហ្មចរិយំ វុច្ចតិ
អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ សេយ្យថីទំ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មា-
សង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ
សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។

តិស្សមេត្តេយ្យមាណវកប្បញ្ហានិទ្ទេស

(១០៣) (ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា ម្នាលមេត្តេយ្យ) កិក្ខុណា មានព្រហ្មចរិយៈ សង្រ្គមកន្ត័កាមតំណាំឆ្លាយ ច្រាសចាកតណ្ហា មានស្មារតីសព្វកាល ដឹងហើយ រលត់ហើយ ឯសេចក្តីញាប់ញ័រ របស់កិក្ខុនោះ មិនមានទេ កិក្ខុនោះ ដឹងច្បាស់ទីបំផុតតំណាំពីនេឹងតណ្ហាល ដោយការដឹង ហើយមិនជាប់តថាគតហៅកិក្ខុនោះថា មហាបុរស កិក្ខុនោះ បានកន្ទុងន្ទូវតណ្ហាជាគ្រឿងចាក់ស្រេះ កន្ត័លោកនេះ ។

(១០៤) អធិប្បាយពាក្យថា មានព្រហ្មចរិយៈ កន្ត័កាមតំណាំឆ្លាយ ត្រង់ពាក្យថា កាមតំណាំឆ្លាយ បើតាមទុកូន កាមមាន ២ គឺ វត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។ បេ ។ នេះ ហៅថាវត្ថុកាម ។ បេ ។ នេះ ហៅថាកិលេសកាម ។ ពាក្យថា មានព្រហ្មចរិយៈ សេចក្តីថាការរៀវ ការចៀសវាង ការរៀវស្រឡះ ការបណ្តេញចេញនូវតៀវ កិរិយាមិនធ្វើ ការមិនធ្វើ ការមិនត្រូវ ការមិនប្រព្រឹត្តិកន្ទុងន្ទូវដែន ចាកការដល់ព្រម នៃអស្សទ្ធម្ម លោកហៅថា ព្រហ្មចរិយៈ ។ មួយទៀត ដោយនិប្បរិយាយ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ គឺប្រាជ្ញាយល់ត្រូវ សេចក្តីត្រិះរិះត្រូវ វាចាត្រូវ ការងារត្រូវ ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ ព្យាយាមត្រូវ សេចក្តីពេកត្រូវ ការតាំងចិត្តទឹងត្រូវ លោកហៅថា ព្រហ្មចរិយៈ ។

យោ ឥមិនា អរិយេន អដ្ឋង្គិកេន មគ្គេន ខុបេតោ សមុបេតោ ឧបាគតោ សមុបាគតោ ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមង្គាគតោ សោ វុច្ចតិ ព្រហ្មចរិយវា ។ យថា ច ឆន្ទេន ឆន្ទវតិ វុច្ចតិ ភោគេន ភោគវតិ វុច្ចតិ យសេន យសវតិ វុច្ចតិ សិប្បេន សិប្បវតិ វុច្ចតិ សីលេន សីលវតិ វុច្ចតិ វីរិយេន វីរិយវតិ វុច្ចតិ បញ្ញាយ បញ្ញវតិ វុច្ចតិ វិជ្ជាយ វិជ្ជវតិ វុច្ចតិ ឯវមេវ យោ ឥមិនា អរិយេន អដ្ឋង្គិកេន មគ្គេន ឧបេតោ សមុបេតោ ឧបាគតោ សមុបាគតោ ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមង្គាគតោ សោ វុច្ចតិ ព្រហ្មចរិយវតិ ភាវេមិសុ ព្រហ្មចរិយវា ។ មេត្តេយ្យាតិ ភគវន្តំ ព្រាហ្មណំ គោត្តេន អាលបតិ ។ ភគវន្តិ តារវន្តិ វចនមេតំ ។ បេ ។ សង្ខិត្តា បញ្ចាតិ យទិទំ ភគវន្តិ មេត្តេយ្យាតិ ភគវា ។

បុគ្គលណាប្រកប ប្រកបព្រម ចូលមកជិត ចូលមកជិតព្រម ចូលទៅជល់ ចូលទៅជល់ព្រម ប្រកបព្រម ដោយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរនេះ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានព្រហ្មចរិយៈ ។ ឧបមាដូចជា បុគ្គលដែលលោកហៅថា អ្នកមានទ្រព្យ ព្រោះទ្រព្យ ហៅថា អ្នកមានភោគៈ ព្រោះភោគៈ ហៅថាអ្នកមានយស ព្រោះយស ហៅថាអ្នកមានសិល្បៈ ព្រោះសិល្បៈ ហៅថាអ្នកមានសីល ព្រោះសីល ហៅថាអ្នកមានព្យាយាម ព្រោះព្យាយាម ហៅថាអ្នកមានប្រាជ្ញា ព្រោះប្រាជ្ញា ហៅថាអ្នកមានវិជ្ជា ព្រោះវិជ្ជា យ៉ាងណាមិញ បុគ្គលណាប្រកប ប្រកបព្រម ចូលមកជិត ចូលមកជិតព្រម ចូលទៅជល់ ចូលទៅជល់ព្រម ប្រកបព្រម ដោយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរនេះ បុគ្គលនោះលោកហៅ ថាអ្នកមានព្រហ្មចរិយៈ យ៉ាងនោះឯង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមានព្រហ្មចរិយៈកុង្គកាមចាំងឡាយ ។ ពាក្យថា ម្នាលមេត្តេយ្យ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ដោយគោត្រ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះគឺជាពាក្យសំពះហៅដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា មានព្រះភាគ នេះ (តើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា ម្នាលមេត្តេយ្យ ។

(១០៥) រតនញ្ញោ សទា សតោតំ តណ្ហាតំ រូប-
តណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្ព-
តណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ យស្សេសា តណ្ហា បហីនា
សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា
ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍា សោ វុច្ចតិ រតនញ្ញោ ចត្ត-
តណ្ហា វន្តតណ្ហា មុត្តតណ្ហា បហីនតណ្ហា បដិ-
និស្សដ្ឋតណ្ហា រតកតោ ចត្តកតោ វន្តកតោ មុត្តក-
តោ បហីនកតោ បដិនិស្សដ្ឋកតោ និច្ចតោ និព្ពុតោ
សីតិភូតោ សុខប្បដិសំវេទី ព្រហ្មភូតេន អត្តនា វិហរ-
តិ ។ សទាតំ សទា សព្ពទា សព្ពកាលំ និច្ចកាលំ
ធុវកាលំ សតតំ សមិតំ អព្ភោកាសំ ទោទាន្ទុ-
ទោទំ អវិចិ សមច្ឆិសមិតំ ជុសិតំ(១)បុរេភត្តំ បច្ឆា-
ភត្តំ បុរិមយាមំ មជ្ឈិមយាមំ បច្ឆិមយាមំ កា-
ឡេ ជុណ្ហេ វស្សេ ហេមន្តេ គិម្ហេ បុរិមេ វយោ-
ខន្ធេ មជ្ឈិមេ វយោខន្ធេ បច្ឆិមេ វយោខន្ធេ ។

---

១ ម. ខ្ទកុម្ភូកជាតំ អវិចិ សត្តសហិតំ បស្សតិ ។

តំស្សមេត្តេយ្យមាណវិប្បញ្ហានិទ្ទេស

(๑๐๙) អធិប្បាយពាក្យថា ទ្រាសចាកតណ្ហា មានស្មារតីសព្វកាល ត្រង់ពាក្យថា តណ្ហា បានដល់រូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ តណ្ហានេះ បុគ្គលណាបានលះបង់ ផ្តាច់បង់ រម្ងាប់ រម្ងាប់ចំពោះ ធ្វើមិនគួរឲ្យតើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះលោកហៅថា អ្នកទ្រាសចាកតណ្ហា អ្នកលះបង់តណ្ហា មានតណ្ហាខ្ជាក់ចោល មានតណ្ហាលែងហើយ អ្នកលះតណ្ហា អ្នករលាស់ចោលតណ្ហា អ្នកទ្រាសចាកពាគៈ អ្នកលះពាគៈ អ្នកខ្ជាក់ពាគៈ អ្នកលែងពាគៈ អ្នកលះបង់ពាគៈ អ្នករលាស់ចោលពាគៈ មិនមានសេចក្តីស្រេកឃ្លាន មានទុក្ខរលត់ហើយ មានសេចក្តីត្រជាក់តើតហើយ អ្នកសោយសុខ មានខ្លួនជាប្រសើរ ។ ពាក្យថា សព្វកាល គឺកន្លងកាលតាំងពួង កន្លងកាលតាំងអស់ អស់កាលតាំងស្រុង អស់កាលជានិច្ច អស់កាលជាំទៀងរឿយៗ ប្រព្រឹត្តទៅព្រម ប្រឡូកប្រឡំ មិនឃ្លាត គ្មានបន្ទោះ ប្រកបដោយសេចក្តីព្រមព្រៀង ពាល់ត្រូវ កាលមុននៃភត្ត កាលជាខាងក្រោយនៃភត្ត យាមខាងដើម យាមកណ្តាល យាមខាងក្រោយ រនោច ខែត រដូវក្តៅ រដូវវស្សា រដូវក្តៅ ខន្ធអស់ទៅ កន្លងខាងដើម ខន្ធអស់ទៅ កន្លងកណ្តាល ខន្ធអស់ទៅ កន្លងខាងក្រោយ ។

សតោតំ ចក្ខវេ ការណេហេ សតោ កាយេ កាយានុបស្សនាសតិបដ្ឋានំ ភាវិតត្តា[1] សតោ វេទនាសុ វេទនានុបស្សនាសតិបដ្ឋានំ ភាវិតត្តា សតោ ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សនាសតិបដ្ឋានំ ភាវិតត្តា សតោ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនាសតិបដ្ឋានំ ភាវិតត្តា សតោ ។ បេ ។ សោ វុច្ចតិ សតោតិ វិតតណ្ហោ សតោ សតោ ។

(១០៦) សង្ខាយ និព្ពុតោ កិក្ខតិ សង្ខាតិ[2] ញាណំ យោ បញ្ញា បជានតា វិចយោ ។ បេ ។ អមោហោ ធម្ម-វិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ។ សង្ខាយាតិ សង្ខាយ ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា សព្ពេ សង្ខារ អនិច្ចាតិ សង្ខាយ ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា សព្ពេ សង្ខារ ទុក្ខាតិ សព្ពេ ធម្ម អនត្តាតិ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារតិ ។ បេ ។ យញ្ហិ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ និរោធធម្មន្តិ សង្ខាយ ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា ។

---

១ ម. ភាវេត្តា ។ ២ ម. សង្ខា វុច្ចតិ ។

ពាក្យថា មានស្មារតី គឺឈ្មោះថា អ្នកមានស្មារតីដោយហេតុ ๔ គឺ មានស្មារតី ព្រោះបានចំរើនសតិប្បដ្ឋាន គឺការពិចារណារឿយៗ នូវកាយ ក្នុងកាយ ๑ មានស្មារតី ព្រោះបានចំរើនសតិប្បដ្ឋាន គឺការពិចារណារឿយៗ នូវវេទនា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ ๑ មានស្មារតីព្រោះបានចំរើនសតិប្បដ្ឋាន គឺការពិចារណារឿយ ๆ នូវចិត្ត ក្នុងចិត្ត ๑ មានស្មារតី ព្រោះបានចំរើនសតិប្បដ្ឋាន គឺការពិចារណារឿយៗនូវធម៌ ក្នុងធម៌ ๑ ๆ បេ ๆ បុគ្គលនោះលោកហៅថា អ្នកមានស្មារតី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ទ្រាសចាកតណ្ហា មានស្មារតី សព្វកាល ។

(๑๐๖) ពាក្យថា ដឹងហើយ រលត់ហើយ ជាកិរិយាដែលអធិប្បាយថា ញាណឈ្មោះថា ការដឹង បានដល់បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ការពិចារណា ។បេ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ សេចក្តីយើញត្រូវ ។ ពាក្យថា ដឹងហើយ គឺបានដឹង យល់ ពិចារណា ត្រិះរិះ សំដែង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ គឺថាដឹងយល់ ពិចារណា ត្រិះរិះ សំដែង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ថា សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង បានដឹង យល់ ពិចារណា ត្រិះរិះ សំដែង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ថា សង្ខារទាំងពួងជាទុក្ខ ថា ធម៌ទាំងពួង ជាអនត្តា ថា សង្ខារ (កើត) ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។បេ។ ថាធម្មជាតណាមួយ មានកិរិយាកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់ទៅជាធម្មតា ។

อชฺฌ อนิจฺจโต สงฺขาย ชานิตฺวา ตุลยิตฺวา ตีรยิตฺวา วิภาวยิตฺวา วิภูตํ กตฺวา ทุกฺขโต โรคโต คณฺฑโต สลฺลโต ฯเปฯ อนิสฺสรโต สงฺขาย ชานิตฺวา ตุลยิตฺวา ตีรยิตฺวา วิภาวยิตฺวา วิภูตํ กตฺวา ฯ อิทฺธิโตปิ ภวสฺส อิญฺชิตตฺตา อิทฺธิโต ปิ โสตสฺส อิญฺชิตตฺตา อิทฺธิโต ปิ ฆานสฺส อิญฺชิตตฺตา อิทฺธิโต ปิ ชิวฺหาย อิญฺชิตตฺตา อิทฺธิโต ปิ กายสฺส อิญฺชิตตฺตา อิทฺธิโต ปิ มนสฺส อิญฺชิตตฺตา อิทฺธิโต ปิ รูปานํ ปวตฺติยา อิทฺธิโต ปิ สทฺทานํ ปวตฺติยา อิทฺธิโต ปิ คนฺธานํ ปวตฺติยา อิทฺธิโต ปิ รสานํ ปวตฺติยา อิทฺธิโต ปิ โผฏฺฐพฺพานํ ปวตฺติยา อิทฺธิโต ปิ ธมฺมานํ ปวตฺติยา อิทฺธิโต ปิ ปฐวิยา ปวตฺติยา อิทฺธิโต ปิ อาโปยา ปวตฺติยา อิทฺธิโต ปิ เตชสฺส ปวตฺติยา อิทฺธิโต ปิ วายสฺส ปวตฺติยา อิทฺธิโต ปิ ภูตานํ ปวตฺติยา อิทฺธิโต ปิ ภูตานํ สนฺต

មួយទៀត ជានដឹង យល់ ពិចារណា ត្រិះរិះ សំដែង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ថា មិនទៀង ជានដឹង យល់ ពិចារណា ត្រិះរិះ សំដែង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ថា ជាទុក្ខ ជារោគ ជាបូស ជាសរ ។បេ។ ថាមិនមែនជាគ្រឿងរលាស់ ខ្លួនចេញចាកទុក្ខ ។ ពាក្យថា រលត់ហើយ គឺរលត់ហើយព្រោះលោភ ញ្ចាំងរាគៈឲ្យរលត់ រលត់ហើយ ព្រោះញ្ចាំងទោសៈឲ្យរលត់ រលត់ហើយ ព្រោះញ្ចាំងមោហៈឲ្យរលត់ រលត់ហើយ ព្រោះញ្ចាំងក្រោធ ការចងក្រោធ ទុក សេចក្តីលុបគុណ ការវាយឫកស្មើ សេចក្តីប្រណែន សេចក្តីកំណាញ់ ការបិទបាំងទោសរបស់ខ្លួន សេចក្តីអួតអាង សេចក្តីរឹងត្អឹង ការប្រណាំងប្រជែង មានៈ សេចក្តីមើលងាយ សេចក្តីស្រវឹង សេចក្តីធ្វេសតិលេសតាំងពួង ទុច្ចរិតតាំងពួង សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយតាំងពួង សេចក្តីរោលពាលតាំងពួង សេចក្តីក្តៅក្រហាយតាំងពួង អកិសង្ខារជាអកុសលតាំងពួងឲ្យរលត់ ។ ពាក្យថា កិក្ខុ គឺឈ្មោះថា កិក្ខុ ព្រោះទំលាយបង់ធម៌ប្រាំពីរ ។បេ។ មានមគ្គអប់រំ មានកពឋ្ចីអស់ បុគ្គលនោះលោកហៅថាកិក្ខុ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដឹងហើយ រលត់ហើយ ជាកិក្ខុ ។

(១០៧) អធិប្បាយពាក្យថា សេចក្តីញាប់ញ័រ របស់កិក្ខុនោះ មិនមាន ត្រង់ពាក្យថា របស់កិក្ខុនោះ បានដល់ការញាប់ញ័រតាំងច្បាយ គឺការញាប់ញ័រដោយតណ្ហា ញាប់ញ័រដោយទិដ្ឋិ ញាប់ញ័រដោយមានៈ ញាប់ញ័រដោយតិលេស ញាប់ញ័រដោយកម្ម របស់ព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។

តស្សមេ ឥញ្ជិតា ឧត្តិ ឧ សត្តិ ឧ សំវិជ្ជន្តិ ឧបលព្ភន្តិ បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ឌឌ្ឍាតិ តស្ស ឯោ សត្តិ ឥញ្ជិតា(១) ។

(១០៨) សោ ខុកន្តមភិញ្ញាយ មជ្ឈេ មត្តា ឧ លិម្ប-តីតិ អត្តោតិ ជសេ្ស្ស ឯកោ អត្តោ ជស្សសមុទយោ ខុតិយោ អត្តោ ជស្សនិរោធោ មជ្ឈេ អតីតំ ឯកោ អត្តោ អនាគតំ ខុតិយោ អត្តោ បច្ចុប្បន្នំ មជ្ឈេ សុខា វេឧនា ឯកោ អត្តោ ខុក្ខា វេឧនា ខុតិយោ អត្តោ អទុក្ខមសុខា វេឧនា មជ្ឈេ ជាមំ ឯកោ អត្តោ រូបំ ខុតិយោ អត្តោ វិញ្ញាណំ មជ្ឈេ ឧ អជ្ឈត្តិកានិ អាយតនានិ ឯកោ អត្តោ ឧ ពាហិរានិ អាយតនានិ ខុតិយោ អត្តោ វិញ្ញាណំ មជ្ឈេ សក្កាយោ ឯកោ អត្តោ សក្កាយសមុទយោ ខុតិយោ អត្តោ សក្កាយ-និរោធោ មជ្ឈេ ។ មត្តា វុច្ចតិ បញ្ញា យា បញ្ញា បជា-ឧនា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ។ លេ-ចាតិ ទ្វេ លេចា តណ្ហាលេចោ ឧ ទិដ្ឋិលេចោ ឧ ។

---

១ ម. ឥតោបរំ ពេឧហេ ភគវា កាមេសុ ព្រហ្មចរិយវិ មេឧេយ្យតិ ភគវា វីតឥច្ឆា សទា សតោ សង្ខាយ ឯកូតោ វិហរតិ តស្ស តោ សត្តិ ឥញ្ជិតាតិ ។ សោ ខុកន្តមភិញ្ញាយ មជ្ឈេ មត្តា ឧ លិម្បតិ តំ ព្រូមិ មហាបុរិសោតិ សោ ឥធ សព្វទិមដ្ឋិតា ។

សេចក្តីញាប់ញ័រទាំងនេះ របស់ព្រះខីណាស្រពនោះ គ្មាន មិនមាន មិនមានព្រម មិនបាន (គឺលោក) បានលះបង់ ផ្តាច់បង់ រម្ងាប់ រម្ងាប់ចំពោះ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សេចក្តីញាប់ញ័ររបស់កិកូនោះ មិនមាន ។

(១០៨) អធិប្បាយពាក្យថា កិកូនោះ ដឹងច្បាស់នូវទីបំផុតទាំងពីរ ទីឆ្កណ្តាលដោយការដឹង ហើយមិនជាប់ ត្រង់ពាក្យថា ទីបំផុត គឺ ផស្សៈជាទីបំផុតមួយ ការកើតឡើងនៃផស្សៈ ជាទីបំផុតទីពីរ ការរលត់នៃផស្សៈ ទុកជាកណ្តាល អតីតជាទីបំផុតមួយ អនាគតជាទីបំផុតទីពីរ បច្ចុប្បន្នទុកជាកណ្តាល សុខវេទនាជាទីបំផុតមួយ ទុក្ខវេទនាជាទីបំផុតទីពីរ អទុក្ខមសុខវេទនា ទុកជាកណ្តាល នាមជាទីបំផុតមួយ រូបជាទីបំផុតទីពីរ វិញ្ញាណទុកជាកណ្តាល អាយតនៈ ខាងក្នុង ៦ ជាទីបំផុតមួយ អាយតនៈ ខាងក្រៅ ៦ ជាទីបំផុតទីពីរ វិញ្ញាណទុកជាកណ្តាល សក្កាយៈ ជាទីបំផុតមួយ ការកើតឡើងនៃសក្កាយៈ ជាទីបំផុតទីពីរ ការរលត់នៃសក្កាយៈ ទុកជាកណ្តាល ។ បញ្ញា លោកហៅថា ការដឹង គឺ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ សេចក្តីយើញត្រូវ ។ ពាក្យថា ការជាប់ ចានដល់ការជាប់ដំពាក់ពីរគឺ ការជាប់ដំពាក់ ដោយតណ្ហា ១ ការជាប់ដំពាក់ ដោយទិដ្ឋិ ១ ។

กตเมา ตณฺหาลเขา ฯ ยาวตา ตณฺหาสงฺ-
เขฺ สีมกตา มริยาทิกตา ขณฺฑิกตา ปริยนฺติกตา
ปริกฺขิตฺตา มหายนฺตา ๙ธา มหึ ฯตา มหึ ฯตฺตกา มหึ
ฯตฺตาย มหึ มห ฯฺจา สงฺขา คณฺนา สมฺขฺยา ปาริ-
ยนฺตา อนฺตรณา จาปุรณา[๑] ธาสีธาสา อเชฺฌกา
กุกฺกุชสฺสกรา หาลิทฺทวสฺสวฺชฺชา เขตฺตํ วตฺถุ หิรญฺ
สุวณฺณา คามนิคมราชธานิโย รฏฺฐญฺ ชนปเทา
จ โกาสา จ โกฏฺฐาคารญฺ เกวลมฺป มหาปถวึ
ตณฺหาวเสน มหายนฺตา ยาวตา อฏฺฐสตตณฺหาวิจริตา[๒]
อยํ ตณฺหาลเขา ฯ กตเมา ทิฏฺฐิลเขา ฯ วีสติ-
วตฺถุกา สกฺกายทิฏฺฐิ ๙สวตฺถุกา มิจฺฉาทิฏฺฐิ ๙สวตฺถุกา
อนฺตคฺคาหิกา ทิฏฺฐิ ยา ฯฺวฺจา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิคตํ ทิฏฺฐิคหนํ
ทิฏฺฐิกนฺตาโร ทิฏฺฐิวิสูกายิกํ ทิฏฺฐิวิปผนฺทิตํ ทิฏฺฐิส-
ญฺโชชนํ คาโหา ปฏิคฺคาโหา อภินิเวโสา ปก-
ฺขนฺทนา ถามาโส จิตฺตสฺส อธิฏฺฐานาภิโรหนา มิจฺฉาปถา
มิจฺฉตฺตา ตสฺมึ ตสฺมึ ตสฺสาย ตนฺนินฺนา
วิปริยาสคฺคาโหา วิปรีตคฺคาโหา วิปลฺลาสคฺคาโหา
มิจฺฉาคาโหา อยาถาวกสฺมึ ยาถาวกนฺติ คาโหา

---

๑ ม. ปุริณา ฯ ๒ ม. อฏฺฐสตตณฺหาวิจริตา ฯ

ការជាប់ចំពាក់ដោយតណ្ហា តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីហួងហែង សេចក្តីប្រកាន់ដែលធ្វើឲ្យជាដែន ធ្វើឲ្យជាខ្ទប់ ធ្វើឲ្យជាចំណែក ធ្វើឲ្យជាទីបំផុត ដោយចំណែកនៃតណ្ហា ជាកំណត់ថា នេះរបស់អញ ទុះរបស់អញ វត្ថុមានប្រមាណប៉ុណ្ណេះ របស់អញ ធម្មជាតមានប្រមាណប៉ុណ្ណេះ របស់អញ រូប សំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វ តម្រេល សំពត់ដណ្តប់ ខ្ញុំស្រី ខ្ញុំប្រុស ពពែ ចៀម មាន់ ជ្រូក ដំរី គោ សេះឈ្មោល-ញី វាល ចំការ ច្រកល់ មាស ស្រុក និគម រាជធានី ដែន ជនបទ ឃ្លាំង ជង្រែក របស់អញ មួយវិញទៀត បុគ្គលប្រកាន់មហាប្រថពីពាំងមូល ដោយអំណាចនៃតណ្ហា តណ្ហាវិបរីត យ៉ាងពិស្តារ ១០៨ ជាកំណត់ នេះឈ្មោះថា ការជាប់ចំពាក់ដោយតណ្ហា ។ ការជាប់ចំពាក់ដោយទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។ សក្កាយទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ២០ មិច្ឆាទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ១០ អន្តគ្គាហិកាទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ១០ ទិដ្ឋិ ជំណើរតឹងទិដ្ឋិ ព្រៃស្បាតតឹងទិដ្ឋិ ផ្លូវលំបាកតឹងទិដ្ឋិ ចំរូងតឹងទិដ្ឋិ សេចក្តីញាប់ញ័រតឹងទិដ្ឋិ សរោជនៈ តឹងទិដ្ឋិ ការប្រកាន់ ការប្រកាន់ចំពោះ ការផ្តេកផ្តិត ការស្អប់អង្កែល ផ្លូវខុស ផ្លូវអាក្រក់ ភាពនៃសេចក្តីខុស លទ្ធិដូចជាកំពង់ សេចក្តីប្រកាន់ដោយការស្មើងខុស សេចក្តីប្រកាន់វិបរីត សេចក្តីប្រកាន់វិបល្លាស សេចក្តីប្រកាន់ខុស សេចក្តីប្រកាន់ថា ជារបស់ពិត កន្លងបង់ដែលមិនពិត

យោវតា ឆ្វាសដ្ឋី និដ្ឋិតតាឝ អយំ និដ្ឋិលេខោ ។ សោ ខុកន្តមភិញ្ញាយ មជ្ឈេ មត្តា ឝ លិម្បតីតិ សោ ខុកោ ច អន្តេ មជ្ឈេ មត្តាយ អភិញ្ញាយ ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា ឝ លិម្បតិ(๑) ឆ្ឝលិម្បតិ អលិត្តោ(๒) អឆ្ឝលិត្តោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសំយុត្តោ វិមរិយា-និកតេន ចេតសា វិហរតីតិ សោ ខុកន្តមភិញ្ញាយ មជ្ឈេ មត្តា ឝ លិម្បតិ ។

(๑๐๙) តំ ព្រូមិ មហាបុរិសោតិ អត្តបុរិសោ សេដ្ឋបុរិសោ វិសេដ្ឋបុរិសោ ចាមោក្ខបុរិសោ ខុត្តម-បុរិសោ បវរបុរិសោតិ តំ ព្រូមិ តំ កថេមិ តំ ភញ្ញាមិ តំ កឝាមិ តំ បសដ្ឋាមិ(๓) តំ ឱភាវេមិ ។ អាយស្មា សារីបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច មហាបុរិសោតិ ភន្តេ ពុទ្ធិតិ កិត្តាវតា ឩ ខោ ភន្តេ មហាបុរិសោ ហោតីតិ ។

---

๑ ម. ឯត្តាវតា ឩ ឧលិម្បតីតិ ទិស្សតិ ។ ๒ ម. ឯត្តាវតា អសំលិត្តោ ។ ๓ ម. ទីបេមិ ។

ទិដ្ឋិ ៦២ ទាំងប៉ុន្មាន ឯណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះឈ្មោះថា ការជាប់ចំពាក់ដោយទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា កិកុនោះដឹងច្បាស់ទីបំផុត ទាំងពីរនឹងកណ្តាល ដោយការដឹង ហើយមិនជាប់ ជានន័យថា កិកុនោះដឹងច្បាស់ យល់ ពិចារណា ត្រិះរិះ សំដែង ធ្វើឲ្យច្បាស់ដ ទីបំផុតទាំងពីរនឹងកណ្តាល ដោយការដឹងហើយ មិនចូលទៅជិតជាប់ គឺជាអ្នកមិនជាប់ចំពាក់ មិនចូលទៅជិតជាប់ ចេញ រលាស់ ចេញ ផុតស្រឡះ មិនប្រកបព្រម នៅដោយចិត្តដែលធ្វើកិលេសដូចជាទំនប់ ទៅច្រាស់ហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កិកុនោះដឹងច្បាស់ ទីបំផុតទាំងពីរនឹងកណ្តាល ដោយការដឹងហើយ ។

(១០៩) ពាក្យថា តថាគតហៅបុគ្គលនោះថាមហាបុរស អធិប្បាយថា តថាគតហៅបុគ្គលនោះ ច្រាប់បុគ្គលនោះ សំគាល់បុគ្គលនោះ ពោលបុគ្គលនោះ ឃើញបុគ្គលនោះ ហៅបុគ្គលនោះថាមហាបុរស បុរសដ៏លើស បុរសដ៏ប្រសើរ បុរសវិសេសបំផុត បុរសជាប្រធាន បុរសទត្តម បុរសថ្លៃថ្លា ។ ទាហរណ៍ដូចព្រះសារីបុត្តមានអាយុ ទូលសួរពាក្យនេះ នឹងព្រះមានបុណ្យថា សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាច្រាស បុគ្គលដែលគេហៅថា មហាបុរស សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាច្រាស បុគ្គលដែលជាមហាបុរស តើដោយហេតុប៉ុន្មាន ។

วิมุตฺตจิตฺตา ภิกฺขเว สารีปุตฺต มหาปุริเสหิ วิมุตฺตจิตฺตา เจว มหาปุริเสหิ วิมุตฺตจิตฺตา จ สารีปุตฺต วิมุตฺตจิตฺตา เหเตสุ ๕ สารีปุตฺต กิกฺขุ อชฺฌตฺตํ กาเย กายานุปสฺสี วิหาเรสุ อาตาปี สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌา-โทมนสฺสํ ตสฺส กาเย กายานุปสฺสิโน วิหารโต จิตฺตํ วิวฏฺเฏติ วิมุจฺจติ อนุปาทาย อาสเวหิ เวทนาสุ จิตฺเต ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสี วิหาเรสุ อาตาปี สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌา-โทมนสฺสํ ตสฺส ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสิโน วิหารโต จิตฺตํ วิวฏฺเฏติ วิมุจฺจติ อนุปาทาย อาสเวหิ ฯ เหเต สารีปุตฺต ภิกฺขู วิมุตฺตจิตฺเตา วิมุตฺตจิตฺตา ภิกฺขเว สารีปุตฺต มหาปุริเสหิ วิมุตฺตจิตฺตา เจว มหาปุริเสหิ วิมุตฺตจิตฺตา จ ตํ ปฺหมิ มหาปุริเสหิ ฯ

ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតហៅថា មហាបុរស ព្រោះបុគ្គលនោះមានចិត្តរួចស្រឡះហើយ មិនហៅថា មហាបុរស ព្រោះបុគ្គលនោះមានចិត្តគ្រាន់តែដឿខេ ម្នាលសារីបុត្ត បុគ្គលមានចិត្តរួចស្រឡះហើយដោយប្រការដូចម្តេច ម្នាលសារីបុត្ត ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវកាយក្នុងកាយជាខាងក្នុង ជាអ្នកមានព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស ដឹងច្បាស់ មានស្មារតី បន្ទោបង់អភិជ្ឈាទឹងចោមនសក្នុងលោក ភិក្ខុនោះកាលពិចារណាឃើញរឿយ។ នូវកាយក្នុងកាយ ចិត្តក៏ប្រាសចាកតម្រេក រួចស្រឡះចាកអាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ជាអ្នកពិចារណាឃើញរឿយ ។ (នូវវេទនា) ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ ពិចារណាឃើញរឿយ ។ (នូវចិត្ត) ក្នុងចិត្ត ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម្មក្នុងធម្មទាំងឡាយ ជាអ្នកមានព្យាយាម ដុតកំដៅកិលេស ដឹងច្បាស់ មានស្មារតី បន្ទោបង់អភិជ្ឈាទឹងចោមនសក្នុងលោក ភិក្ខុនោះ កាលពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម្មក្នុងធម្មទាំងឡាយ ចិត្តក៏ប្រាសចាកតម្រេក រួចស្រឡះចាកអាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ម្នាលសារីបុត្ត ភិក្ខុមានចិត្តរួចស្រឡះហើយ យ៉ាងនេះឯង ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតហៅថា មហាបុរស ព្រោះភិក្ខុនោះមានចិត្តផុតស្រឡះហើយ មិនហៅថា មហាបុរស ព្រោះភិក្ខុនោះមានចិត្តគ្រាន់តែដឿខេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតហៅបុគ្គលនោះថា មហាបុរស ។

(១១០) សោ ឥធ សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ បរិយេសតិ តណ្ហា យោ ភវោ សោ ភវោ ។ បេ ។ អកុសលមូលំ ។ យស្សេសោ សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍា សោ សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ អច្ចគា ឧបច្ចគា អតិក្កន្តោ សមតិក្កន្តោ វីតិវត្តោតិ សោ ឥធ សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ ។ តេនាហ ភគវា

កាមេសុ[1] ព្រហ្មចរិយវា (មេត្តេយ្យាតិ ភគវា)

វីតតណ្ហោ សទា សតោ

សង្ខាយ និព្ពុតោ ភិក្ខុ

តស្ស នោ សន្តិ ឥញ្ជិតា

សោ ខុគ្គមភិញ្ញាយ

មជ្ឈេ មន្តា ន លិម្បតិ

តំ ព្រូមិ មហាបុរិសោតិ

សោ ឥធ សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ ។

---

១ ម. ពីធកាមេសុត្យាទិ នត្ថិ ។

(១១០) ពាក្យថា កិកូនោះបានកន្ទងតណ្ហាជាគ្រឿងចាក់ស្រេះក្នុងលោកនេះ សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា ធម្មជាតជាគ្រឿងចាក់ស្រេះ បានខាងសេចក្តីត្រេកអរ សេចក្តីត្រេកអរខ្លាំង ។បេ។ អកិដ្ឋាលោកៈ អកុសលមួល ។ តណ្ហាជាគ្រឿងចាក់ស្រេះនេះ ដែលបុគ្គលណា លះបង់ ផ្តាច់បង់ រម្ងាប់ រម្ងាប់ចំពោះ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះបានកន្ទង ចូលទៅកន្ទង ឈានកន្ទង ឈានកន្ទងព្រម ប្រព្រឹត្តកន្ទង ន្ទូវតណ្ហាជាគ្រឿងចាក់ស្រេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កិកូនោះបានកកន្ទងតណ្ហាជាគ្រឿងចាក់ស្រេះ ក្នុងលោកនេះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលមេត្តេយ្យ)

(កិកូណា) មានព្រហ្មចរិយៈ (សង្រួម) ក្នុងកាមទាំងពួយ ប្រាសចាកតណ្ហា មានស្មារតី សព្វកាល ដឹងហើយ រលត់ហើយ សេចក្តីញាប់ញ័រមិនមានដល់កិកូនោះ មិនមានទេ កិកនោះដឹងច្បាស់ទីបំផុតទាំងពីរនឹងតណ្ហាល ដោយការដឹងហើយមិនជាប់ តថាគតហៅកិកូនោះថា មហាបុរស កិកូនោះបានកន្ទងតណ្ហាជាគ្រឿងចាក់ស្រេះ ក្នុងលោកនេះ ។

ติสฺสเมตฺเตยฺยมาณวกปญฺหานิทฺเทโส

(๑๑๑) สหา ตาหิ ปริโยสานา[๑]เตน ព្រាហ្ម-
ណេน สទฺธึ ปกฺกนฺตา ปกฺกมฺปยาตา ปกฺกามิปฺปา-
យา ปกฺกมสงฺกมิตา เตสํ អเนกคาณสา-
หสฺสานิ ปริวารา ปริสมลา ธมฺมจกฺขุ อุทปาทิ យង្កិញ្ចិ
สมุทยธมฺมา สพฺพนฺตา นิโรธธมฺมนฺติ តស្ស ច ព្រាហ្ម-
ណស្ស អนุปาทาย អาสวេหิ จิตฺตំ วิมุจฺจิ ។ สหา
អរหตฺตปฺปตฺตา អฑฺฒนวมานิ ปกติปริสฺสณฺฐาปกมณฺฑลุเตสา
ច មสฺสุ ច អนฺตรหิตา ។ ปณฺฑาสาสยาตฺวาสเตา
สชฺฌายิตฺวา ปริปุจฺฉิตฺวา อนฺตรปฺปริปุจฺฉิยา បញ្ចលิเตา
ปกปกฺขนฺติ ธมสฺสุมาเตา นิสินฺนา ហោតិ សตฺถา មេ
ปกนฺโต ปกปกา สาวเกหิ ปริสฺสุติ ។

ติสฺสเมตฺเตยฺยมาณวกปญฺหานิทฺเทโส ทุติโย ។

---

๑ ม. ปริปุนฺนานิ เย ติสฺสุ ។

តំស្សមេត្តេយ្យមាណវកប្បញ្ហានិទ្ទេស

(១១១) ព្រាហ្មណ៍មាណពចាំងឡាយ មានអធ្យាស្រ័យតែមួយ មានប្រយោគតែមួយ មានសេចក្តីប៉ុនប៉ងតែមួយ មានធម៌ជាគ្រឿងអប់រំតែមួយ បានអប់រំហើយ (ក្នុងពុទ្ធសាសនាជាអតីត) ជាមួយគ្នា មួយអន្ទឹងដោយព្រាហ្មណ៍ (ឈ្មោះតំស្សមេត្តេយ្យ) នោះ ធម្មចក្ខុ (សោតាបត្តិមគ្គ) មានធូលីទៅប្រាសហើយ មានមន្ទិលទៅប្រាសហើយ កើតឡើងដល់ពាន់នៃសត្វដ៏ច្រើនចាំងនោះថា ធម្មជាតណាមួយ មានកិរិយាកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតចាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់ទៅវិញជាធម្មតា ឯ (តំស្សមេត្តេយ្យព្រាហ្មណ៍នោះ) មានចិត្តផុតស្រឡះហើយចាកឧបាទានៈចាំងឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់ ដំណាលគ្នានឹងការចប់គាថា ។ (លំដាប់នោះ) ស្បែកខ្លា ជដា សំពត់សម្បកឈើ ឈើច្រត់ កុណ្ឌិកទឹកនឹងសក់ ពុកមាត់ ពុកចង្កា កំបាត់ទៅ ជាមួយនឹងពេលដែលដល់នូវភាពនៃខ្លួនជាព្រះអរហន្ត ។ (តំស្សមេត្តេយ្យព្រាហ្មណ៍បានជាឯហិភិក្ខុ) ស្បែកជណ្តាប់នូវកណ្ឌៈ គឺសំពត់កាសាយៈ ទ្រទ្រង់នូវសង្ឃាដីបាត្រនឹងចីវរ អង្គុយប្រណម្យអញ្ជលីនមស្សការព្រះមានព្រះភាគ ដោយប្រតិបត្តិសមគួរដល់ប្រយោជន៍ (ហើយប្រកាសថា) បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ព្រះមានព្រះភាគ ជាសាស្តារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គជាសាវ័ក ។

ចប់ តំស្សមេត្តេយ្យមាណវកប្បញ្ហានិទ្ទេស ទី ២ ។

(១១២) អនេនំ មូលនិស្សាវំ (ឥច្ចាយស្មា បុណ្ណោ)

អត្ថំ បញ្ហេន អាគមំ

កឹ និស្សតា ឥសយោ មនុជា

ខត្តិយា ព្រាហ្មណា នេវតានំ

យញ្ញមកប្បយុំសុ[1] បុថូធ លោកេ

បុច្ឆាមិ តំ ភគវា ព្រូហិ មេ តំ ។

(១១៣) អនេនំ មូលនិស្សាវិន្តិ ឯជា វុច្ចតិ តណ្ហា យោ ភវោ សាភវោ ។ បេ ។ អកិញ្ចា លោកោ អកុសលមូលំ ។ សា ឯជា តណ្ហា ពុទ្ធស្ស ភគវតោ បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្កតា អាយតឹអនុប្បាទធម្មា តស្មា ពុទ្ធោ អនេជោ ។ ឯជាយ បហីនត្តា អនេជោ ។

---

1 ម. យញ្ញមកប្បយិំសុ ។

បុណ្ណកមាណវកបញ្ហានិទ្ទេស

(១១២) (បុណ្ណក:មានអាយុ ក្រាបទូលសួរថា) យើងខ្ញុំមកដោយ ត្រូវការសួរប្រស្នា ចំពោះព្រះអង្គ ជាបុគ្គលមិនមានការ ញាប់ញ័រ ទ្រង់ឃើញនូវមូល ចុះពួកមនុស្ស គឺឥសី ក្សត្រ ខត្តិយព្រាហ្មណ៍ ច្រើននាក់ ក្នុងលោកនេះ អាស្រ័យអ្វី ទើប បានសម្រេចយញ្ញៈ ដល់ទេវតាទាំងឡាយ បពិត្រព្រះ មានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គ ទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គ ប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

(១១៣) ពាក្យថា ជាបុគ្គលមិនមានការញាប់ញ័រ ទ្រង់ឃើញនូវ មូល អធិប្បាយថា តណ្ហាលោកហៅថាការញាប់ញ័រ បានដល់សេចក្តី ត្រេកអរ សេចក្តីត្រេកអរខ្លាំង ។ បេ ។ អកិញ្ចនៈ លោកៈ អកុសលមូល ។ ការញាប់ញ័រ គឺតណ្ហានោះ ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ លះបង់ហើយ មានឫសផ្តាច់ផ្តិលហើយ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើមត្នោត ធ្វើឲ្យដល់នូវការមិនមានបែបភាព មិនឲ្យមានការកើតទៀតតទៅជា ធម្មតា ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធ ឈ្មោះថា មិនមានការញាប់ញ័រ ។ ព្រះពុទ្ធឈ្មោះថា មិនញាប់ញ័រ ព្រោះព្រះអង្គលះនូវការញាប់ញ័រ ។

ភគវា លោកេបិ ឧ ៨ញ្ញតំ អលោកេបិ ឧ ៨ញ្ញតំ យ-
សេបិ ឧ ៨ញ្ញតំ អយសេបិ ឧ ៨ញ្ញតំ បសំសាយបិ
ឧ ៨ញ្ញតំ និន្ទាយបិ ឧ ៨ញ្ញតំ សុខេបិ ឧ ៨ញ្ញតំ
ទុក្ខេបិ ឧ ៨ញ្ញតំ ឧ ចលតំ ឧ វេធតំ ឧបប្ផវ-
ឆតីតំ អនេជំ ។ មូលឧស្សាវិន្តិ ភគវា មូលឧស្សាវី
ហេតុឧស្សាវី និទានឧស្សាវី សម្ភវឧស្សាវី សមុដ្ឋា-
ឧឧស្សាវី អាហារឧស្សាវី អារម្មណឧស្សាវី បច្ចយ-
ឧស្សាវី សមុទយឧស្សាវី ។ តីណិ អកុសលមូលានិ
លោភោ អកុសលមូលំ ទោសោ អកុសលមូលំ
មោហោ អកុសលមូលំ ។ វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា តី-
ណីមានិ ភិក្ខវេ និទានានិ កម្មានំ សមុទយាយ
លោភោ និទានំ កម្មានំ សមុទយាយ ទោសោ និទានំ
កម្មានំ សមុទយាយ មោហោ និទានំ កម្មានំ សមុ-
ទយាយ ន ភិក្ខវេ លោភជេន កម្មេន ទោសជេន
កម្មេន មោហជេន កម្មេន ទេវា បញ្ញាយន្តិ មនុស្សា
បញ្ញាយន្តិ យា វា បនញ្ញាបិ តាទិ សុគតិយោ

ទុកជាកង់លាក ព្រះមានព្រះភាគក៏មិនញាប់ញ័រ ទុកជាកង់អលាកក៏មិន
ញាប់ញ័រ ទុកជាកង់យសក៏មិនញាបញ័រ ទុកជាកង់អយសក៏មិនញាប់ញ័រ
ទុកជាកង់សេចក្តីសរសើរក៏មិនញាប់ញ័រ ទុកជាកង់សេចក្តីតិះដៀលក៏មិន
ញាប់ញ័រ ទុកជាកង់សុខក៏មិនញាប់ញ័រ ទុកជាកង់ទុក្ខក៏មិនញាប់ញ័ មិន
កម្រើក មិនរំភើប មិនរន្ធត់ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ជាបុគ្គលមិនមានការ
ញាប់ញ័រ ។ ពាក្យថា ឃើញមូល គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ឃើញឫស-
គល់ ឃើញហេតុ ឃើញនិទាន ឃើញសម្ភវៈ ឃើញសមុដ្ឋាន ឃើញ
អាហារ ឃើញអារម្មណ៍ ឃើញបច្ច័យ ឃើញសមុទ័យ ។ អកុសលមូល
៣ គឺ លោភៈ ជាអកុសលមូល ទោសៈ ជាអកុសលមូល មោហៈ
ជាអកុសលមូល ។ សមដូចព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ព្រះតម្រាស់នេះថា
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មជាត ៣ នេះ ជាហេតុឲ្យកើតកម្មទាំងឡាយ
គឺលោភៈ ជាហេតុឲ្យកើតកម្ម ទោសៈជាហេតុឲ្យកើតកម្ម មោហៈជាហេតុ
ឲ្យកើតកម្ម ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មិនមែនដោយកម្មកើតអំពីលោភ ដោយ
កម្មកើតអំពីទោសៈ ដោយកម្មកើតអំពីមោហៈទេ ដែល (ធ្វើឲ្យ) ពួកទេវតា
ប្រាកដ ពួកមនុស្សប្រាកដ ឬក៏ពួកសុគតិណាមួយសូម្បីដទៃ (ប្រាកដ)

อฏฺเฐว กิงฺกเร เลเขน เกมฺเน เทเสเน เกมฺเน เมเฆเน เกมฺเน นิรเย ปญฺญายติ
ติรจฺฉานโยนิ ปญฺญายติ ปิตฺติวิสเย ปญฺญายติ ยา ปิ ปนญฺเญปิ ตาทิ ธมฺมตฺถิเย นิรเย ติรจฺฉาน-
โยนิยํ ปิตฺติวิสเย อตฺตภาวกิริยาย ปมาณิกา ตีณิ กุสลมูลานีติ เกจิ ฉนฺนนฺติ ปฏิกฺขิปิตฺวา
ฌานนฺติ ปฏิชานนฺติ ฯ ฌานนฺติ ปฏิชานนฺตา ปน ปฐมชฺฌานนฺติ วา ทุติยชฺฌานนฺติ วา
ตติยชฺฌานนฺติ วา จตุตฺถชฺฌานนฺติ วา ปฏิชานนฺติ ฯ ตีณิ กุสลมูลานีติ ปฏิชานนฺตา ปน
อโลภกุสลมูลนฺติ วา ปฏิชานนฺติ อโทสกุสลมูลนฺติ วา ปฏิชานนฺติ อโมหกุสลมูลนฺติ วา
ปฏิชานนฺติ ฯ ตตฺถ กตมา อโลภกุสลมูลนฺติ ปฏิชานนฺตา ปน อโลภกุสลมูลนฺติ วา ปฏิชานนฺติ
อโทสกุสลมูลนฺติ วา ปฏิชานนฺติ อโมหกุสลมูลนฺติ วา ปฏิชานนฺติ ฯ ตตฺถ กตมา อโลภกุสลมูลนฺติ
ปฏิชานนฺตา ปน อโลภกุสลมูลนฺติ วา ปฏิชานนฺติ อโทสกุสลมูลนฺติ วา ปฏิชานนฺติ อโมหกุสล-
มูลนฺติ วา ปฏิชานนฺติ ยา ปิ ปนญฺเญปิ ตาทิ ธมฺมตฺถิเย นิรเย ติรจฺฉานโยนิ ปิตฺติวิสเย
อตฺตภาวกิริยาย ปมาณิกา ตีณิ กุสลมูลานีติ เกจิ ฉนฺนนฺติ ปฏิกฺขิปิตฺวา ฌานนฺติ ปฏิชานนฺติ ฯ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តាមពិត ដោយកម្មកើតអំពីលោភៈ ដោយកម្មកើតអំពីទោសៈ ដោយកម្មកើតអំពីមោហៈ នរកទើបប្រាកដ កំណើតតិរច្ឆានប្រាជញ វិស័យនៃប្រេតប្រាកដ ឬក៏ពួកទុគ្គតិឯណាមួយសូម្បីដទៃ ដើម្បីញុំាងអត្តភាពឲ្យកើតក្នុងនរក ក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ក្នុងវិស័យនៃប្រេត (ក៏ប្រាកដ) នេះអកុសលមូល ៣ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជ្រាប ទ្រង់ឃើញដូច្នេះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គឃើញឬសគល់ ។ បេ ។ ឃើញសមុទ័យ យ៉ាងនេះឯង ។ កុសលមូល មាន៣គឺ អលោភៈ ជាកុសលមូល អទោសៈ ជាកុសលមូល អមោហៈ ជាកុសលមូល ។ ជួបព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ព្រះតម្រាស់នេះថា កុសលមូលទាំង ៣ នេះ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មិនមែនដោយកម្មកើតអំពីអលោភៈ ដោយកម្មកើតអំពីអទោសៈ ដោយកម្មកើតអំពីអមោហៈទេ ដែលនរកប្រាកដ កំណើតតិរច្ឆានប្រាកដ វិស័យនៃប្រេតប្រាកដ ឬក៏ពួកទុគ្គតិឯណាមួយសូម្បីដទៃ (ប្រាកដ) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តាមពិត ដោយកម្មកើតអំពីអលោភៈ ដោយកម្មកើតអំពីអទោសៈ ដោយកម្មកើតអំពីអមោហៈ ពួកទេវតាទើបប្រាកដ ពួកមនុស្សប្រាកដ ឬក៏ពួកសុគតិ ឯណាមួយសូម្បីដទៃ ដើម្បីញុំាងអត្តភាពឲ្យកើត ក្នុងទេវតានិងមនុស្ស (ក៏ប្រាកដ) នេះ កុសលមូល ៣ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាប ទ្រង់ឃើញដូច្នេះ ។

ឯវម្បិ ភគវា មូលឧស្សាវី ។បេ។ សមុទយឧស្សាវី ។ វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា យេកេចិ ភិក្ខវេ ធម្មា អកុសលា អកុសលភាគិយា អកុសលបក្ខិកា សព្ពេ តេ អវិជ្ជាមូលកា អវិជ្ជាសមោសរណា អវិជ្ជាសមុក្ខ្លាតា សព្ពេ តេ សមុក្ខ្លាតំ គច្ឆន្តីតិ ភគវា ជានាតិ បស្សតិ ។ ឯវម្បិ ភគវា មូលឧស្សាវី ។បេ។ សមុទយឧស្សាវី ។ វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា យេកេចិ ភិក្ខវេ ធម្មា កុសលា កុសលភាគិយា កុសលបក្ខិកា សព្ពេ តេ អប្បមា. ធម្មូលកា អប្បមាឧសមោសរណា អប្បមាធោ តេសំ ធម្មានំ អក្ខមក្ខាយតីតិ ភគវា ជានាតិ បស្សតិ ។ ឯវម្បិ ភគវា មូលឧស្សាវី ។បេ។សមុយឧស្សាវី។ អថវា ភគវា ជានាតិ បស្សតិ អវិជ្ជា មូលំ សង្ខារានំ សង្ខារា មូលំ វិញ្ញាណស្ស វិញ្ញាណំ មូលំ នាមរូបស្ស នាមរូបំ មូលំ សឡាយតនស្ស សឡាយតនំ មូលំ ផស្សស្ស ផស្សោ មូលំ វេទនាយ វេទនា មូលំ តណ្ហាយ តណ្ហា មូលំ ឧបាទានស្ស ឧបាទានំ មូលំ ភវស្ស ភវោ មូលំ ជាតិយា ជាតិ មូលំ ជរាមរណស្សាតិ ភគវា ជានាតិ បស្សតិ ។

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ឃើញឫសគល់ ។ បេ ។ ឃើញសមុទ័យយ៉ាងនេះឯង ។ មួយទៀត ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ព្រះតម្រាស់នេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ទាំងឡាយណានីមួយ ជាអកុសល ជាចំណែកអកុសល ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកអកុសល ធម៌ទាំងអស់នោះ មានអវិជ្ជាជាឫស ប្រជុំចុះក្នុងអវិជ្ជា ធម៌ទាំងអស់នោះ ដល់នូវការរបើកឡើង ព្រោះរបើកឡើងនៃអវិជ្ជា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាប ទ្រង់ឃើញដូច្នេះ ។ ព្រះមានព្រភាគ ទ្រង់ឃើញឫសគល់ ។បេ។ ឃើញសមុទ័យយ៉ាងនេះឯង ។ មួយវិញទៀត ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ព្រះតម្រាស់នេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ទាំង-ឡាយណានីមួយ ជាកុសល ជាចំណែកកុសល ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកកុសល ធម៌ទាំងអស់នោះ មានសេចក្តីមិនប្រហែសជាឫស ប្រជុំចុះក្នុងសេចក្តីមិនប្រហែស សេចក្តីមិនប្រហែសច្រាកដជាកំពូលធម៌ទាំងនោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជ្រាប ទ្រង់ឃើញដូច្នេះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ឃើញឫសគល់ ។ បេ ។ ឃើញសមុទ័យ យ៉ាងនេះឯង ។ ន័យមួយទៀត ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាបទ្រង់ឃើញថា អវិជ្ជាជា មូលនៃសង្ខារ សង្ខារជាមូលនៃវិញ្ញាណ វិញ្ញាណ ជាមូលនៃនាមរូប នាមរូប ជាមូលនៃសឡាយតនៈ សឡាយតនៈ ជាមូលនៃផស្សៈ ផស្សៈ ជាមូលនៃវេទនា វេទនា ជាមូលនៃតណ្ហា តណ្ហា ជាមូលនៃឧបាទាន ឧបាទាន ជាមូលនៃភព ភព ជាមូលនៃជាតិ ជាតិ ជាមូលនៃជរាមរណៈ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាប ទ្រង់ឃើញដូច្នេះ ។

ฯเปฯ กตมา มูลธมฺมา ฯ เป ฯ สมุทยธมฺมา(๑) ฯ
ปุน ปญฺหนฺตเร(๒) กตมา เย เกจิ ภิกฺขเว ธมฺมา อกุสลา
อกุสลกาลิยา อกุสลสมฺภิกา สพฺเพ เต อวิชฺชา-
มูลกา อวิชฺชาสมุทยา อวิชฺชาสมุคฺฆาตา สพฺเพ
เต สมุคฺฆาตํ คจฺฉนฺติ ตตฺถ ชาตา ชาตา ปสฺสถ ฯ ฯเปฯ
กตมา มูลธมฺมา มูลธมฺมา เหตุธมฺมา นิทานธมฺมา สมฺภวธ-
มฺมา สมุฏฺฐานธมฺมา อาหารธมฺมา อารมฺมณธมฺมา
ปจฺจยธมฺมา สมุทยธมฺมาติ อเนเก มูลธมฺมา ฯ
ฌตฺถายสฺมา ปุณฺณกตฺเถรา ฌตฺถา ปเนสฺโส ฯ อายสฺมา
ปิยวจนา ฯ ปุณฺณกตฺเถรา ตสฺส ภฺราหฺมณสฺส ตาทิ ฯ

(๑๑๔) อตฺถิ ปญฺเจน อาคมนฺติ ปญฺหตฺถกมฺหา อา-
คตา ปญฺหา ปุจฺฉิตุกามมฺหา อาคตา ปญฺหา สาตุ-
กามา อาคตมฺหาติ ฯเปฯ อตฺถิ ปญฺเจน อาคมนฺ ฯ

---

๑ ม, ตีสุปิ ปเนตฺถ ปาฐนฺตเรสุ ปจฺจยธมฺมา สาตฺถา มูลา สาตฺถกา-
รณา ฆานา มูลา ฆานสาตฺถกา ชิวฺหามูลา ชิวฺหาสาตฺถกา กายา มูลา กายสาตฺถกา
มนา มูลา เจตสิกาติ ทุกฺขนฺติ ภควา ปาฐนฺติ ปสฺสถ ฯ เอวมฺปิ ภควา มูล-
ธมฺมา หเหตุธมฺมา ฯ ล ฯ สามนฺติ ทิสฺสนฺติ ฯ ๒ ม. ปุนปญฺหนฺตเร ภควา ฯ ล ฯ ตตฺถนฺติ
ภควา ปาฐนฺติ ปสฺสถาติ อตฺถิ ฯ

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ឃើញឫសគល់ ។ បេ ។ ឃើញសមុទ័យយ៉ាងនេះឯង ។ ហេតុនោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ព្រះតម្រាស់នេះថា ម្នាលកិកូតាំងឡាយ ធម៌តាំងឡាយណាមួយ ជាអកុសល ជាចំណែកនៃអកុសល ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងពួកនៃអកុសល ធម៌តាំងអស់នោះ មានអវិជ្ជាជាឫស ប្រជុំចុះក្នុងអវិជ្ជា ធម៌តាំងអស់នោះ ដល់នូវការរបើកឡើង ព្រោះរបើកឡើងនៃអវិជ្ជា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជ្រាប ទ្រង់ឃើញ ដូច្នេះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ឃើញឫសគល់ ឃើញហេតុ ឃើញនិទាន ឃើញសម្ភវៈ ឃើញសមុដ្ឋាន ឃើញអាហារ ឃើញអារម្មណ៍ ឃើញបច្ច័យ ឃើញសមុទ័យ យ៉ាងនេះឯង ហេតុនោះ (លោកសួរថា) មិនមានការញាប់ញ័រ ទ្រង់ឃើញនូវមូល ។ ពាក្យថា ដូច្នេះ ក្នុងបទថា ព្រះបុណ្ណកៈមានអាយុ (ក្រាបទូលសួរ) ដូច្នេះ គឺជាពាក្យតបទ ។ ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ។ ពាក្យថា បុណ្ណកៈ ជាឈ្មោះនៃព្រាហ្មណ៍នោះ ។

(๑๑๔) ពាក្យថា យើងខ្ញុំ មក ដោយត្រូវការសួរប្រស្នា អធិប្បាយថា យើងខ្ញុំ មក មានសេចក្តីត្រូវការដោយប្រស្នា មក មានក្រុងថាសួរប្រស្នា មក មានក្រុងថាទំនាក់ទំនងប្រស្នា ហេតុនោះ (លោកសួរថា) យើងខ្ញុំ មក ដោយត្រូវការសួរប្រស្នា យ៉ាងនេះឯង ។

អថវា បញ្ចាត្តិកាលំ បញ្ចាំ បុច្ឆិតុកាមានំ បញ្ចាំ សោតុកាមានំ អាគមំ អភិក្កមនំ ឧបសង្កមនំ បយិរុទាសនំ អត្តិតំ ឯវម្បិ អត្ថំ បញ្ចេន អាគមំ ។ អថវា បញ្ចាគមោ តុយ្ហំ អត្ថំ ភូមិ្ប បហុ វិសវី(๑) អលមត្តោ មយា បុច្ឆិតំ កថេតុំ វិសជ្ជេតុំ សន្ទេ-ស្សេតុំ ភណិតុន្តិ ឯវម្បិ អត្ថំ បញ្ចេន អាគមំ ។

(๑๑๙) កឹនិស្សិតា ឥសយោ មនុជាតំ កឹនិស្សិ-តាតំ កឹ និស្សិតា អាសិតា អល្លីជា ឧបគតា អជ្ឈាសិតា អធិមុត្តា ។ ឥសយោតំ ឥសិជាមកា យេភេចិ ឥសិប្បព្វជ្ជំ បព្វជិតា អាជីវកា និគ្គន្ថ ជដិលា តាបសា ។ មនុជាតំ មនុស្សា វុច្ចន្តីតំ កឹនិស្សិតា ឥសយោ មនុជា ។

---

๑ ម. កុំបិ ឥហុ វិសតំ ។

មួយទៀត ការមក ការឈានមកចំពោះ ការចូលទៅរក ការចូលទៅអង្គុយជិត (នៃយើងខ្ញុំ) ជាអ្នកមានសេចក្តីត្រូវការដោយប្រស្នា ជាអ្នកប្រាថ្នានឹងសួរប្រស្នា ជាអ្នកប្រាថ្នានឹងស្តាប់ប្រស្នា ហេតុនោះ (លោកសួរថា) យើងខ្ញុំមក ដោយត្រូវការសួរប្រស្នា យ៉ាងនេះឯង ។ មួយវិញទៀត ការមកដោយប្រស្នាមានចំពោះព្រះអង្គ ព្រះអង្គមានបញ្ញាច្រើន មានព្យាយាម អាចដើម្បីសំដែង ដោះស្រាយ ពន្យល់ ពោលប្រស្នាដែលខ្ញុំព្រះអង្គសួរហើយ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) យើងខ្ញុំមក ដោយត្រូវការសួរប្រស្នា យ៉ាងនេះឯង ។

(១១៩) ពាក្យថា ចុះពួកមនុស្ស គឺឥសី អាស្រ័យអ្វី ត្រង់ពាក្យថា អាស្រ័យអ្វី គឺអាស្រ័យ ផ្តេកផ្តួល ភ្ជាប់ ចូលទៅជិតដល់ ស្រេបចុះ ជឿនូវអ្វី ។ ពាក្យថា ឥសី គឺជនទាំងឡាយណាមួយ ជាអាជីវក ទិគ្រន្ថ ជដិល តាបស ដែលឈ្មោះឥសី ជនទាំងនោះ ឈ្មោះថា ឥសី ។ ពួកមនុស្ស លោកហៅថា មនុស្ស ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ចុះពួកមនុស្ស គឺឥសី អាស្រ័យអ្វី ។

(๑๑๑) จตฺตฺตาโร พฺราหฺมณา เอวาหสุ จตฺตฺตาโร เวทา เวเทหิ จตฺตฺตาโร เวทคูตฺตา ฯ พฺราหฺมณาหิ เวเทหิ เวทคูตฺตาหิ ฯ เอวาหสุ อาฬีวกสาวกานํ อาฬีวกา เอวา ฉนฺทสาวกานํ ฉนฺทา เอวา ฉนฺทสาวกานํ ฉนฺทา เอวา ยมิญฺชกสาวกานํ ยมิญฺชกา เอวา อรุณฺหกสาวกานํ อรุณฺหกา เอวา มาตฺตวิกานํ มาตฺตี เอวา อสฺสวิกานํ อสฺสา เอวา เวยฺยาวิกานํ เวยฺยา เอวา กุกฺกุรวิกานํ กุกฺกุรา เอวา กาเกวิกานํ กาเกา เอวา ภิงฺสุเอฬวิกานํ ภิงฺสุเอฬา เอวา ฬเลเอฬวิกานํ ฬเลเอฬา เอวา ปุณฺณเกตฺตวิกานํ ปุณฺณเกตฺตา เอวา มณิเกตฺตวิกานํ มณิเกตฺตา เอวา อกฺกวิกานํ อกฺกา เอวา ชาควิกานํ ชาคา เอวา สุวณฺณวิกานํ สุวณฺณา เอวา ยกฺขวิกานํ ยกฺขา เอวา อสุรวิกานํ อสุรา เอวา คนฺธพฺพวิกานํ คนฺธพฺพา เอวา

(๑๑๖) អធិប្បាយពាក្យថា ក្សត្រទាំងព្រាហ្មណ៍ ដើម្បីបានសម្រេចយញ្ញៈ ដល់ទេវតាទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា ក្សត្រ គឺជនទាំងឡាយណានីមួយ មានជាតិជាក្សត្រ ។ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ គឺជនទាំងឡាយណានីមួយ ជាគោត្តី ។ ពាក្យថា ដល់ទេវតាទាំងឡាយ គឺពួកគាជីវក ជាទេវតារបស់ពួកសាវ័កនៃគាជីវក ពួកនិគ្រន្ថ ជាទេវតារបស់ពួកសាវ័កនៃនិគ្រន្ថ ពួកជដិល ជាទេវតារបស់ពួកសាវ័កនៃជដិល ពួកបរិព្វាជក ជាទេវតារបស់ពួកសាវ័កនៃបរិព្វាជក ពួកអវុទ្ធកៈ ជាទេវតារបស់ពួកសាវ័កនៃអវុទ្ធកៈ ពួកដំរី ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្តដំរី ពួកសេះ ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្តសេះ ពួកគោ ជាទេវតារបស់អ្នកអ្នកប្រព្រឹត្តវត្តគោ ពួកឆ្កែ ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្តឆ្កែ ពួកកែក ជាទេវតារបស់ពួកអ្នកប្រព្រឹត្តវត្តកែក វាសុទេព ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្តវាសុទេព ពលទេព ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្តពលទេព បុណ្ណភទ្ទៈ ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្តបុណ្ណភទ្ទៈ មណិភទ្ទៈ ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្តមណិភទ្ទៈ ភ្នែងជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្តភ្នែង ពួកនាគ ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្តនាគ ពួកគ្រុឌ ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្តគ្រុឌ ពួកយក្ខជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្តយក្ខ ពួកអសុរ ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្តអសុរ ពួកគន្ធព្វ ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្តគន្ធព្វ

មហាភវតំ កាមំ មហាភវា នេវតា ចន្ទវតំ កាមំ ចន្ទោ នេវតា សុរិយវតំ កាមំ សុរិយោ នេវតា អគ្គិវតំ កាមំ អគ្គោ នេវតា ព្រហ្មវតំ កាមំ ព្រហ្មា នេវតា នេវវតំ កាមំ នេវ នេវតា ឥសវវតំ កាមំ ឥសិ នេវតា យេ យេសំ ឧក្កំណោយ្យា តេ តេសំ នេវតាតំ ខត្តិយា ព្រាហ្មណា នេវតានំ ។

(១១៧) យញ្ញមកប្បឺសុ[1] បុថុជ លោកេតំ យញ្ញោ វុច្ចតិ នេយ្យជម្មោ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ អទ្ធំ ឋានំ វត្តំ យាគំ មាលា កម្មំ វិលេបនំ សេយ្យាវសថំ បឋវីបេយ្យំ ។ យញ្ញមកប្បឺសូតិ យេបិ យញ្ញំ ឱសន្តិ តេវសន្តិ បរិយេសន្តិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ អទ្ធំ ឋានំ វត្តំ យាគំ មាលា កម្មំ វិលេបនំ សេយ្យាវសថំ បឋវីបេយ្យំ តេបិ យញ្ញំ កប្បេន្តិ ។

---

๑ ម យញ្ញមកប្បយំសុ ។

មហាកជ ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្តមហាកជ ព្រះបន្ទូ ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្តព្រះបន្ទូ ព្រះអាទិត្យ ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្ត ព្រះអាទិត្យ ព្រះឥន្ទ្រ ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្តព្រះឥន្ទ្រ ព្រហ្ម ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្តព្រហ្ម ពួកទេវតា ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្តទេវតាទិស ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្តទិស ជនទាំងឡាយណា ជាទក្ខិណេយ្យបុគ្គលរបស់ពួកជនណា ជនទាំងនោះ ជាទេវតារបស់ពួកជននោះ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) កញ្ញត្រទាំងព្រាហ្មណ៍ ទើបបាន សម្រេចយញ្ញៈ ដល់ទេវតាទាំងឡាយ ។

(១១៧) ពាក្យថា ច្រើនទាក់ ក្នុងលោកនេះ ទើបបានសម្រេចយញ្ញៈ សេចក្តីថា ទេយ្យធម៌ គឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ថាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្ការម្រងគ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប ទីដេក ទីសំណាក់អាស្រ័យ គ្រឿងប្រទីប លោកហៅថា យញ្ញៈ ។ ពាក្យថា ទើបបានសម្រេចយញ្ញៈ គឺពួកជនណា ស្វែងរក ស្វះស្វែងរក ដើរកេងរយញ្ញៈ គឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ថាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្ការម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប ទីដេក ទីសំណាក់អាស្រ័យ គ្រឿងប្រទីប ពួកជនទាំងនោះ ឈ្មោះថា សម្រេចយញ្ញៈ ។

យេបិ យញ្ញំ អភិសង្ខរោន្តិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសន-
គិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ អដ្ឋំ ឋានំ វត្តំ យាវ
មាលា កន្តំ វិលេបនំ សេយ្យាវសថំ បទីបេយ្យំ
តេបិ យញ្ញំ កប្បេន្តិ ។ យេបិ យញ្ញំ ទេន្តិ យជន្តិ
បវត្តយន្តិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយ-
ភេសជ្ជបរិក្ខារំ អដ្ឋំ ឋានំ វត្តំ យាវ មាលា
កន្តំ វិលេបនំ សេយ្យាវសថំ បទីបេយ្យំ តេបិ យញ្ញំ
កប្បេន្តិ ។ បុច្ឆតិ យញ្ញា ក ឱតេ បុច្ឆ យញ្ញយជកា(๑)
ក ឱតេ បុច្ឆ ឧក្កិលោយ្យា ក ឱតេ បុច្ឆ ។ កតំ
យញ្ញា ក ឱតេ បុច្ឆ(๒) ។ ឱតេ យញ្ញា បុច្ឆ
ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ
អដ្ឋំ ឋានំ វត្តំ យាវ មាលា កន្តំ វិលេបនំ
សេយ្យាវសថំ បទីបេយ្យំ ឱវំ យញ្ញា ក ឱតេ
បុច្ឆ ។ កតិ យញ្ញយជកា ក ឱតេ បុច្ឆ ។ ឱតេ
យញ្ញយជកា បុច្ឆ ខត្តិយា ច ព្រាហ្មណា ច វេស្សា
ច សុទ្ទា ច គហដ្ឋា ច បព្ពជិតា ច ទេវា ច
មនុស្សា ច ឱវំ យញ្ញយជកា ក ឱតេ បុច្ឆ ។

---

๑ ម. យញ្ញយាជកា ។ ๒ ម. បុច្ឆ ពហុកាវ ។

សូម្បីពួកជនណា តាក់តែងនូវយញ្ញៈ គឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ជាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្ការម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប ទីដេក ទីសំណាក់អាស្រ័យ គ្រឿងប្រទីប ពួកជនទាំងនោះ ក៏ឈ្មោះថា សម្រេចយញ្ញៈ ។ ពួកជនណា ឲ្យ បូជាលះបង់នូវយញ្ញៈ គឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ជាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្ការម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប ទីដេក ទីសំណាក់អាស្រ័យ គ្រឿងប្រទីប ជនទាំងនោះ ក៏ឈ្មោះថា សម្រេចយញ្ញៈ ។ ពាក្យថា ច្រើន គឺពួកយញ្ញ+ នុ៎ះច្រើន ឬពួកអ្នកបូជាយញ្ញ+ៈនុ៎ះច្រើន ឬក៏ពួកវនដែលគួរដេលខ្ចីណានុ៎ះ ច្រើន។ ពួកយញ្ញ+ៈនុ៎ះ ច្រើន តើដូចម្តេច ។ ពួកយញ្ញ+ៈនុ៎ះ មានច្រើន គឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ជាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្ការម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប ទីដេក ទីសំណាក់អាស្រ័យ គ្រឿងប្រទីប ពួកយញ្ញ+ៈនុ៎ះ មានច្រើន យ៉ាងនេះ ។ ពួកអ្នកបូជាយញ្ញ+ៈនុ៎ះ មានច្រើន តើដូចម្តេច ។ ពួកអ្នកបូជាយញ្ញ+ៈនុ៎ះ មានច្រើន គឺក្សត្រ ព្រាហ្មណ៍ អ្នកជំនួញ អ្នកគ្រួ ត្រហស្ថ បព្វជិត ទេវតា នឹងមនុស្ស ពួកអ្នកបូជាយញ្ញ+នុ៎ះ មានច្រើន យ៉ាងនេះ ។

กตมํ ธมฺมเญยฺยา ฯ ปเร ปุคฺคลา ฯ ปเร ธมฺมเญยฺยา ปุคฺคลา สมณพฺราหฺมณา ยาวตกวาฬมุขสหสฺสา ฯ ธมฺมเญยฺยา ปเร ปุคฺคลา ฯ ๙๘ โลเกตา มนุสฺสโลเกตา ยมฺหิ มหาสมุทฺเท ปุคฺคลา โลเก ฯ

(๑๑๘) ปุจฺฉามิ ตํ ภควา พฺรูหิ เม ตณฺหา ปุจฺฉาติ ตณฺหา ปุจฺฉา อภินนฺทนา ปุจฺฉา อภิวทนา ปุจฺฉา อชฺโฌสานา ปุจฺฉา ฯ

กตมา อภินนฺทนา ปุจฺฉา ฯ ยา กาจ ลกฺขณา อาโรจนา สมฺปหํสนา ถุติ อภิถุติ อภินนฺทนา อภิวทนา ปสาทนา ปิหา ปตฺถนา อภิปตฺถนา อภิชปฺปา ชปฺปนา ชปฺปิตตฺตํ ปิหา ปิหายนา ปิหายิตตฺตํ ปตฺถนา ปตฺถยนา ปตฺถิตตฺตํ อาสา อาสายนา อาสายิตตฺตํ สมาสา สมาสายนา สมาสายิตตฺตํ อภิชปฺปา ชปฺปนา ชปฺปิตตฺตํ ลาลปฺปา ลาลปฺปนา ลาลปฺปิตตฺตํ กามตา กามยนา กามยิตตฺตํ ปุตฺตกามตา ปุตฺตกามยนา ปุตฺตกามยิตตฺตํ ธนกามตา ธนกามยนา ธนกามยิตตฺตํ ชีวิตกามตา ชีวิตกามยนา ชีวิตกามยิตตฺตํ อยํ อภินนฺทนา ปุจฺฉา ฯ

ពួកជនដែលគួរដល់ទក្ខិណាទុះ មានច្រើន តើដូចម្តេច ។ ពួកជនដែលគួរដល់ទក្ខិណាទុះ មានច្រើន គឺសមណព្រាហ្មណ៍ សូម ជនអ្នកពាណិជា ហើយសូម ទីឃសាវ័ត ពួកជនដែលគួរដល់ទក្ខិណាទុះ មានច្រើនយ៉ាងនេះ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោកនេះ គឺក្នុងមនុស្សលោក ហេតុនោះ លោកសួរថា ច្រើនគ្នា ក្នុងលោកនេះ សម្រេចយញ្ញៈ ។

(១១៨) អធិប្បាយពាក្យថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គ ទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គ ប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ត្រង់ពាក្យថា សួរ បានដល់ ការសួរ ៣ គឺការសួរសម្រាប់បំភ្លឺសេចក្តីដែលមិនយល់ ១ ការសួរសម្រាប់ប្រៀបធៀបសេចក្តីដែលខ្លួនយល់ហើយ ១ ការសួរសម្រាប់កាត់សេចក្តីសង្ស័យ ១ ។

ការសួរសម្រាប់បំភ្លឺសេចក្តីដែលមិនយល់ តើដូចម្តេច ។ លក្ខណៈជាធម្មជាត ដែលបុគ្គលមិនបានជ្ឈ មិនបានឃើញ មិនបានថ្លឹង មិនបានពិចារណា មិនបានយល់ច្បាស់ មិនបានធ្វើឲ្យប្រាកដដោយប្រក្រតី បុគ្គលសួរប្រាថ្នាដើម្បីជ្ឈ ឃើញ ថ្លឹង ពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការយល់ច្បាស់ ដើម្បីប្រយោជន៍ឲ្យប្រាកដ នូវលក្ខណៈនោះ នេះ ការសួរសម្រាប់បំភ្លឺសេចក្តីដែលមិនយល់ ។

កតមា ឥដ្ឋសំសន្ទនា បុច្ឆា ។ បកតិយា លក្ខណំ ញាតំ ហោតិ ឥដ្ឋំ តុលិតំ តីរិតំ វិភាវិតំ វិភូតំ អញ្ញេហិ បណ្ឌិតេហិ សទ្ធិ សំសន្ទនត្ថាយ បញ្ហំ បុច្ឆតិ អយំ ឥដ្ឋសំសន្ទនា បុច្ឆា ។

កតមា វិមតិច្ឆេទនា បុច្ឆា ។ បកតិយា សំសយំ បក្ខន្ទោ ហោតិ វិមតឹ បក្ខន្ទោ ទ្វេឡ្ហកជាតោ វា នុ ខោ ន នុ ខោ កិន្នុ ខោ កេចំ នុខោតិ សោ វិមតិច្ឆេទនត្ថាយ បញ្ហំ បុច្ឆតិ អយំ វិមតិច្ឆេទនា បុច្ឆា ។ ឥមា តិស្សោ បុច្ឆា ។

អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា មនុស្សបុច្ឆា អមនុស្សបុច្ឆា នេម្មិតបុច្ឆា ។

កតមា មនុស្សបុច្ឆា ។ មនុស្សា ពុទ្ធំ ភគវន្តំ ឧបសង្កមិត្វា បញ្ហំ បុច្ឆន្តិ ភិក្ខូ បុច្ឆន្តិ ភិក្ខុនិយោ បុច្ឆន្តិ ឧបាសកា បុច្ឆន្តិ ឧបាសិកាយោ បុច្ឆន្តិ រាជានោ បុច្ឆន្តិ ខត្តិយា បុច្ឆន្តិ ព្រាហ្មណា បុច្ឆន្តិ វេស្សា បុច្ឆន្តិ សុទ្ទា បុច្ឆន្តិ គហដ្ឋា បុច្ឆន្តិ បព្វជិតា បុច្ឆន្តិ អយំ មនុស្សបុច្ឆា ។

ការសួរសម្រាប់ប្រៀបផ្ទឹមសេចក្តីដែលខ្លួនយល់ហើយ តើដូចម្តេច ។ លក្ខណៈ ជាធម្មជាត ដែលបុគ្គលបានដឹង បានឃើញ បានថ្លឹង បានពិចារណា បានយល់ច្បាស់ ប្រកាសដោយប្រក្រតី បុគ្គលសួរប្រស្នា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការប្រៀបផ្ទឹម ជាមួយនឹងបណ្ឌិតទាំងឡាយឯទៀត នេះ ការសួរសម្រាប់ប្រៀបផ្ទឹមសេចក្តីដែលខ្លួនយល់ហើយ ។

ការសួរសម្រាប់កាត់សេចក្តីសង្ស័យ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលសួរ ៗ ទៅកាន់សេចក្តីសង្ស័យដោយប្រក្រតី សួរ ៗ ទៅកាន់សេចក្តីងឿងឆ្ងល់ មានចិត្តបែកជាពីរថា យ៉ាងនេះទេឬ ឬមិនមែនទេ ហេតុដូចម្តេចហ្ន៎ ប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ បុគ្គលនោះ សួរប្រស្នាដើម្បីកាត់សេចក្តីសង្ស័យ នេះ ការសួរសម្រាប់កាត់សេចក្តីសង្ស័យ ។ នេះ ការសួរ ៣ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួររបស់មនុស្ស ១ ការសួររបស់អមនុស្ស ១ ការសួររបស់តិរច្ឆានិមិត្ត ១ ។

ការសួររបស់មនុស្ស តើដូចម្តេច ។ មនុស្សទាំងឡាយចូលទៅគាល់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគសួរប្រស្នា គឺពួកភិក្ខុសួរ ពួកភិក្ខុនីសួរ ពួកឧបាសកសួរ ពួកឧបាសិកាសួរ ពួកព្រះរាជាសួរ ពួកក្សត្រសួរ ពួកព្រាហ្មណ៍សួរ ពួកអ្នកដំនួញសួរ ពួកអ្នកគ្រួសួរ ពួកគ្រហស្ថសួរ ពួកបព្វជិតសួរ នេះ ការសួររបស់មនុស្ស ។

កតមា អមនុស្សបុច្ឆា ។ អមនុស្សា ពុទ្ធំ
កកវន្តំ ឧបសង្កមិត្វា បញ្ហំ បុច្ឆន្តិ ជាតា បុច្ឆន្តិ
សុបណ្ណា បុច្ឆន្តិ យក្ខា បុច្ឆន្តិ អសុរា បុច្ឆន្តិ
គន្ធព្ពា បុច្ឆន្តិ មហារាជានោ បុច្ឆន្តិ ឥន្ទា បុច្ឆន្តិ
ព្រហ្មានោ បុច្ឆន្តិ ទេវតាយោ បុច្ឆន្តិ អយំ អមនុ-
ស្សបុច្ឆា ។

កតមា និម្មិតបុច្ឆា ។ យំ កកវា រូបំ អភិនិម្មិ-
ណាតិ មនោមយំ សព្ពង្គបច្ចង្គំ អហីនិន្ទ្រិយំ សោ
និម្មិតោ ពុទ្ធំ កកវន្តំ ឧបសង្កមិត្វា បញ្ហំ បុច្ឆតិ កកវា
វិសជ្ជេតិ អយំ និម្មិតបុច្ឆា ។ ឥមា តិស្សោ បុច្ឆា។

អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា អតីតបុច្ឆា បរិតបុច្ឆា
ឧភយត្ថបុច្ឆា ។

អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា និដ្ឋធម្មិកត្ថបុច្ឆា សម្ប-
រាយិកត្ថបុច្ឆា បរមត្ថបុច្ឆា ។

អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា អនវជ្ជត្ថបុច្ឆា និក្កិលេ-
សត្ថបុច្ឆា ភោគាធត្ថបុច្ឆា ។

ការស្ងួរបស់អមនុស្ស តើដូចម្តេច ។ អមនុស្សពាំងឮយកបូលទៅគាល់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ស្ងួរប្រស្នា គឺពួកនាគស្ងួរ ពួកគ្រុឌស្ងួរ ពួកយក្សស្ងួរ ពួកអសុរស្ងួរ ពួកគន្ធព្វស្ងួរ ពួកមហារាជស្ងួរ ពួកព្រះឥន្ទ្រស្ងួរ ពួកព្រហ្មស្ងួរ ពួកទេវតាស្ងួរ នេះ ការស្ងួរបស់អមនុស្ស ។

ការស្ងួរបស់ពុទ្ធនិមិត្ត តើដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគនិមិត្តរូបណាដ៏សម្រេចដោយព្រះទ័យ មានអវយវៈតូចធំគ្រប់សព្វ មានឥន្ទ្រិយមិនខ្វះខាត ពុទ្ធនិមិត្តនោះបូលទៅគាល់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគស្ងួរប្រស្នា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ដោះស្រាយ នេះ ការស្ងួរបស់ពុទ្ធនិមិត្ត ។ នេះការស្ងួរ ៣ ។

ការស្ងួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការស្ងួរប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ១ ការស្ងួរប្រយោជន៍របស់បុគ្គលដទៃ ១ ការស្ងួរប្រយោជន៍ទាំងពីរ ១ ។

ការស្ងួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការស្ងួរប្រយោជន៍ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ១ ការស្ងួរប្រយោជន៍ក្នុងបរលោក ១ ការស្ងួរប្រយោជន៍ដ៏ក្រៃលែង គឺព្រះនិព្វាន ១ ។

ការស្ងួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការស្ងួរប្រយោជន៍មិនមានទោស ១ ការស្ងួរប្រយោជន៍មិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ១ ការស្ងួរប្រយោជន៍ដ៏ផូរផង់ ១ ។

อบายมี ตัวเลข ๒ คือ อดีตบุญ อนาคตบุญ

ปัจจุบันบุญ ๆ

อบายมี ตัวเลข ๓ คือ อดีตบุญ ปัจจุบันบุญ อนาคตบุญ ๆ

อบายมี ตัวเลข ๔ คือ กุศลบุญ อกุศลบุญ อัพยากตบุญ ๆ

อบายมี ตัวเลข ๕ คือ ขันธ์บุญ ธาตุบุญ อายตนบุญ ๆ

อบายมี ตัวเลข ๖ คือ สติปัฏฐานบุญ สัมมัปปธานบุญ อิทธิบาทบุญ ๆ

อบายมี ตัวเลข ๗ คือ อินทรีย์บุญ พลบุญ โพชฌงค์บุญ ๆ

อบายมี ตัวเลข ๘ คือ มรรคบุญ ผลบุญ นิพพานบุญ ๆ

ការស្ទូរ ៣ ដទៃទៀត គឺការស្ទូរហេតុជាអតីត ១ ការស្ទូរហេតុជា
អនាគត ១ ការស្ទូរហេតុជាបច្ចុប្បន្ន ១ ។

ការស្ទូរ ៣ ដទៃទៀត គឺការស្ទូរធម៌ខាងក្នុង ១ ការស្ទូរធម៌ខាងក្រៅ ១
ការស្ទូរធម៌ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅ ១ ។

ការស្ទូរ ៣ ដទៃទៀត គឺការស្ទូរធម៌ជាកុសល ១ ការស្ទូរធម៌
ជាអកុសល ១ ការស្ទូរធម៌ជាអព្យាកត ១ ។

ការស្ទូរ ៣ ដទៃទៀត គឺការស្ទូរខន្ធ ១ ការស្ទូរធាតុ ១ ការស្ទូរ
អាយតនៈ ១ ។

ការស្ទូរ ៣ ដទៃទៀត គឺការស្ទូរសតិបដ្ឋាន ១ ការស្ទូរសម្មប្បធាន ១
ការស្ទូរឥទ្ធិបាទ ១ ។

ការស្ទូរ ៣ ដទៃទៀត គឺការស្ទូរឥន្ទ្រិយ ១ ការស្ទូរពលៈ ១
ការស្ទូរពោជ្ឈង្គៈ ១ ។

ការស្ទូរ ៣ ដទៃទៀត គឺការស្ទូរមគ្គ ១ ការស្ទូរផល ១ ការស្ទូរ
និព្វាន ១ ។

បុច្ឆាមិ តន្តំ បុច្ឆាមិ តំ យាចាមិ តំ អជ្ឈេសាមិ
តំ បសាទេមិ តំ កថស្សុ មេតំ បុច្ឆាមិ តំ ។
កតភតំ តារាគណវចនមេតំ ។ បេ ។ សច្ចកោ បញ្ចាតំ
យន្តំ កតភតំ ។ ព្រូហិ មេ តន្តំ ព្រូហិ អាចិក្ខាហិ
ទេសេហិ បញ្ញបេហិ បដ្ឋបេហិ វិវរាហិ វិភជាហិ
ឧត្តានីករោហិ បកាសេហីតំ បុច្ឆាមិ តំ កតភ
ព្រូហិ មេ តំ ។ តេជាហ សោ ព្រាហ្មណោ

អនេជំ មូលទស្សាវី(ឥច្ចាយស្មា បុណ្ណកោ)

អត្តំ បញ្ហេន អាគមំ

កាលិង្គសុតា ឥសយោ មនុជា

ខត្តិយា ព្រាហ្មណា ទេវតានំ

យញ្ញមកប្បុំសុ បុថូឥ លោកេ

បុច្ឆាមិ តំ កតភ ព្រូហិ មេ តន្តំ ។

ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ គឺខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ អង្វរព្រះអង្គ អាពាធនាព្រះអង្គ ញ៉ាំងព្រះអង្គឲ្យជ្រះថ្លា សូមព្រះអង្គ ប្រាប់ (សេចក្តីនោះ) ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ខ្ញុំ ព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ នេះ គឺ ពាក្យហៅ ដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ជាក់ហ៎ មានព្រះភាគ នេះ អើតហើយ ព្រោះការគ្រាស់ដឹង ។

ពាក្យថា សូមព្រះអង្គប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ គឺសូម ព្រះអង្គពោល ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត ផ្តើម បើក ចែករំលែក ធ្វើឲ្យពាក់ ប្រកាស ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះ អង្គទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

(ព្រះបុណ្ណក:មានអាយុ ក្រាបទូលសួរថា) យើងខ្ញុំមកដោយ ត្រូវការសួរប្រស្នាចំពោះព្រះអង្គ ជាបុគ្គលមិនមានការញាប់ ញ័រ យើញនូវមូល ចុះពួកមនុស្ស គឺឥសី ក្សត្រធំ ព្រាហ្មណ៍ ជាច្រើននាក់ ក្នុងលោកនេះ អាស្រ័យអ្វី ទើបបានសម្រេចយញ្ញៈ ដល់ទេវតាទាំងឡាយ បពិត្រព្រះ មានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គប្រាប់ សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

(๑๑๙) เยเกจิเม ฯสยเยา มนุชา

(ปุณฺณกาติ ภควา)

ขตฺติยา พฺราหฺมณา เทวตานิ

ยญฺญมกปฺปยึสุ ปุถูธ โลเก

อาสึสมานา ปุณฺณก ฯตฺตมิ(๑)

ชรำ สิตา ยญฺญมกปฺปยึสุ ฯ

(๑๒๐) เยเกจิเม ฯสยเยา มนุชาติ เย-

เกจิเมติ(๒) สพฺเพ สพฺเพ สพฺพา สพฺเพ อเสสา

นิเสฺสสา ปริยาทายวจนเมตำ เยเกจิเมติ ฯ

ฯสยเยติ ฯสิตามกา เยเกจิ ฯสิปฺปฏฺฐา

ปฏิวิตา อาชีวกา นิคณฺฐา ชฏิลา ตาปสา ฯ มนุ-

ชาติ มนุสฺสา ปุถุตฺตนฺติ เยเกจิเม ฯสยเยา มนุ-

ชา ฯ ปุณฺณกาติ ภควา ตำ(๓) พฺราหฺมณิ นามเธย

อาลปติ ฯ ภควาติ การกนิวจนเมตำ ฯ เป ฯ

สพฺเพกา ปญฺจาติ ยนิทำ ภควาติ ปุณฺณกาติ ภควา ฯ

---

๑ ม. ฯตฺตภาวำ ฯ ๒ ม. เยเกจีติ ฯ ๓ ม. นิเทเส ปริตำ พฺราหฺมณนฺตฺวาติ ยตฺถ ฯ

(១១៩) (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលបុណ្ណកៈ) ពួកមនុស្ស ណានីមួយ គឺឥសី ក្សត្រ ទើឥព្រាហ្មណ៍ ជាច្រើននាក់ ក្នុងលោកនេះ សម្រេចយញ្ញៈ ដល់នូវតាំងឡាយ ម្នាលបុណ្ណកៈ ពួកសត្វទាំងនោះ ច្រើថាភាពនេះ អាស្រ័យជាតែបានសម្រេចយញ្ញៈឡើង ។

(១២០) ពាក្យថា ពួកមនុស្ស ណានីមួយ គឺឥសី ត្រង់ពាក្យថា ណានីមួយ គឺ សព្វគ្រប់ សព្វទាំងអស់ ឥតសេសសល់ គ្មានសេសសល់ ពាក្យថា ណានីមួយ នេះជាពាក្យរួបរួម ។ ពាក្យថា ឥសី គឺជនទាំងឡាយ ណានីមួយ ជាអាជីវក នៃគ្រូ ជដិល តាបស បួសជាឥសី (ជនទាំងនោះ) ឈ្មោះថា ឥសី ។ ពួកមនុស្ស លោកហៅថា មនុស្ស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកមនុស្ស ណានីមួយ គឺឥសី ។ ពាក្យថា ម្នាលបុណ្ណកៈ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ដោយចំឈ្មោះ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ ជាពាក្យហៅ ដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា មានព្រះភាគ នេះ (កើតហើយ) ព្រោះការត្រាស់ដឹង ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលបុណ្ណកៈ ។

(๑๒๑) ខត្តិយោ ព្រាហ្មណា ទេវតាឧត្តិ ខត្តិយោតិ យេកេចិ ខត្តិយជាតិកា ។ ព្រាហ្មណាតិ យេកេចិ អោរាធិកា ។ ទេវតាឧត្តិ អាជីវកសាវកានំ អាជីវកា ទេវតា ។ បេ ។ និសាវតិកានំ និសា ទេវតា យេ យេសំ ឧក្កំណោយ្យា តេ តេសំ ទេវតាតិ ខត្តិយោ ព្រាហ្មណោ ទេវតានំ ។

(๑๒๒) យញ្ញមកប្បីសុ បុថូឧ លោកេតិ យញ្ញោ វុច្ចតិ ទេយ្យធម្មោ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ច-ច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ អដ្ឋ ទានំ វត្ថុ យានំ មាលា គន្ធំ វិលេបនំ សេយ្យាវសថំ បទីបេយ្យំ ។ យញ្ញម-កប្បីសូតិ យេបិ យញ្ញំ ឋបេន្តិ តេបិ បរិយេសន្តិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ អដ្ឋ ទានំ វត្ថុ យានំ មាលា គន្ធំ វិលេបនំ សេយ្យាវសថំ បទីបេយ្យំ តេបិ យញ្ញំ កប្បេន្តិ ។

(១៦១) ពាក្យថា ក្សត្រនឹងព្រាហ្មណ៍ (សម្រេចយកញ្ញៈ) ជាលំដាប់ ទេវតាទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា ក្សត្រ គឺជនទាំងឡាយ ណាមានមួយ មានជាតិជាក្សត្រិយ៍ ។ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ គឺជនទាំងឡាយណាមានមួយ ជាគោរាធិ ។ ពាក្យថា ជាលំដាប់ទេវតាទាំងឡាយ គឺពួកអាជីវកជាទេវតា របស់ពួកសាវ័កនៃអាជីវក ។ បេ ។ ទិសទាំងឡាយ ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្តទិស ពួកជនណា ជាខ្ញុំណែយក្បុគ្គល របស់ពួកជនណា ជនទាំងនោះ ជាទេវតារបស់ពួកជននោះ ហេតុនោះ (ត្រង់ត្រាស់ថា ក្សត្រនឹងព្រាហ្មណ៍(សម្រេចយកញ្ញៈ) ជាលំដាប់ទេវតាទាំងឡាយ ។

(១៦២) ពាក្យថា ជាច្រើននាក់ ក្នុងលោកនេះ សម្រេចយកញ្ញៈ សេចក្តីថា ខេយ្យធម៌ គឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ជាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្ការម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប ទីដេក ទីសំណាក់អាស្រ័យ គ្រឿងប្រទីប លោកហៅថា យញ្ញៈ ។ ពាក្យថា សម្រេចយកញ្ញៈ សេចក្តីថា សូម្បីជនទាំងឡាយណា ប្រាថ្នាភេស្វឹងភេ ស្វះស្វែងភេ ន្ទូវយញ្ញៈ គឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ជាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្ការម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប ទីដេក ទីសំណាក់អាស្រ័យ គ្រឿងប្រទីប ជនទាំងនោះ ឈ្មោះថា សម្រេចយកញ្ញៈ ។

បុថុវិតំ យញ្ញា ភ ឃតេ បុថុ យញ្ញយជកា ភ ឃតេ បុថុ ឧក្កាណោយ្យា ភ ឃតេ បុថុ ។ កថំ យញ្ញា ភ ឃតេ បុថុ ។បេ។ ឃវំ ឧក្កាណោយ្យា ភ ឃតេ បុថុ ។ ឥទ លោកេតំ មនុស្សលោកេតំ យញ្ញមកប្បីសុ បុថុឆ លោកេ ។

(១២៣) អាសីសមានា បុណ្ណក ឥត្ថន្តិ អាសីសមានាតំ រូបប្បដិលាភំ អាសីសមានា សទ្ទប្បដិលាភំ អាសីសមានា គន្ធប្បដិលាភំ អាសីសមានា រសប្បដិលាភំ អាសីសមានា ផោដ្ឋព្វប្បដិលាភំ អាសីសមានា បុត្តប្បដិលាភំ អាសីសមានា ធារប្បដិលាភំ អាសីសមានា ឆនប្បដិលាភំ អាសីសមានា យសប្បដិលាភំ អាសីសមានា ឥស្សរិយប្បដិលាភំ អាសីសមានា ខត្តិយមហាសាលកុលេ អត្តភាវប្បដិលាភំ អាសីសមានា ព្រាហ្មណមហាសាលកុលេ អត្តភាវប្បដិលាភំ អាសីសមានា គហបតិមហាសាលកុលេ អត្តភាវប្បដិលាភំ អាសីសមានា

ពាក្យថា ជាច្រើននាក់ គឺយញ្ញៈចាំងន្ទុះច្រើន ឬពួកអ្នកស្វែងរកយញ្ញៈនោះ ច្រើន ឬក៏ពួកជនដែលគួរដល់ទក្ខិណាន្ទុះ ច្រើន ។ ពួកយញ្ញៈចាំងន្ទុះ ច្រើន តើដោយប្រការដូចម្តេច ។ បេ ។ ពួកជនដែលគួរដល់ទក្ខិណា ចាំងនោះច្រើន យ៉ាងនេះ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោកនេះ គឺក្នុងមនុស្សលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាច្រើននាក់ ក្នុងលោកនេះ សម្រេចយញ្ញៈ ។

(១២៣) អធិប្បាយពាក្យថា ម្នាលបុណ្ណកៈ (ជនចាំងនោះ) ច្រត់ថាទូវភាពនេះ ត្រង់ពាក្យថា ច្រត់ថា គឺច្រត់ថាការបានចំពោះរូប ច្រត់ថាការបានចំពោះសំឡេង ច្រត់ថាការបានចំពោះក្លិន ច្រត់ថាការបានចំពោះរស ច្រត់ថាការបានចំពោះផ្សព្វ ច្រត់ថាការបានចំពោះកួន ច្រត់ថាការបានចំពោះប្រពន្ធ ច្រត់ថាការបានចំពោះទ្រព្យ ច្រត់ថាការបានចំពោះយស ច្រត់ថាការបានចំពោះភាពជាឥស្សរៈ ច្រត់ថាការបានចំពោះអត្តភាព ក្នុងត្រកូលនៃខត្តិយមហាសាល ច្រត់ថាការបានចំពោះអត្តភាព ក្នុងត្រកូលនៃព្រាហ្មណមហាសាល ច្រត់ថាការបានចំពោះអត្តភាពក្នុងត្រកូល នៃគហបតិមហាសាល

ចាតុម្មហារាជិកេសុ ខេវេសុ អត្តភាវប្បដិលាភំ អាសឹ-
សមាដា តាវត្តឹសេសុ ខេវេសុ យាមេសុ ខេវេសុ តុសិ-
តេសុ ខេវេសុ និម្មានរតីសុ ខេវេសុ បរនិម្មិតវសវត្តីសុ
ខេវេសុ ព្រហ្មកាយិកេសុ ខេវេសុ អត្តភាវប្បដិលាភំ
អាសឹសមាដា ឥដ្ឋមាដា សាធិយមាដា បត្ថយមាដា
បិហាយមាដា អភិជប្បមាដាតំ អាសឹសមាដា ។
បុណ្ណក ឥត្តត្តំ វត្ថ អត្តភាវភិនិព្វត្តឹ អាសឹសមាដា
វត្ថ ខត្តិយមហាសាលកុលេ អត្តភាវភិនិព្វត្តឹ
អាសឹសមាដា វត្ថ ព្រាហ្មណមហាសាលកុលេ
អត្តភាវភិនិព្វត្តឹ អាសឹសមាដា វត្ថ គហបតិ-
មហាសាលកុលេ អត្តភាវភិនិព្វត្តឹ អាសឹសមាដា
វត្ថ ចាតុម្មហារាជិកេសុ ខេវេសុ អត្តភាវភិនិព្វត្តឹ
អាសឹសមាដា វត្ថ តាវត្តឹសេសុ ខេវេសុ វត្ថ
យាមេសុ ខេវេសុ វត្ថ តុសិតេសុ ខេវេសុ វត្ថ
និម្មានរតីសុ ខេវេសុ វត្ថ បរនិម្មិតវសវត្តីសុ ខេវេសុ

ទ្រង់ថ្វាយការបូជាចំពោះអត្តភាព ក្នុងពួកទេវតា ជាន់ចាតុម្មហារាជិក: ទ្រង់ថ្វាយចង់បាន ត្រេកអរ បំណង ស្រឡាញ់ ជាប់ចិត្ត នូវការបូជាចំពោះអត្តភាព ក្នុងពួកទេវតាជាន់តាវត្តឹង្ស ក្នុងពួកទេវតាជាន់យាម: ក្នុងពួកទេវតាជាន់តុសិត ក្នុងពួកទេវតាជាន់និម្មានតី ក្នុងពួកទេវតាជាន់បរនិម្មិតវសវត្តី ក្នុងពួកទេវតាដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកនៃព្រហ្ម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ទ្រង់ថ្វា ។ ពាក្យថា មាលបុណ្ណក: (ជនទាំងនោះ ទ្រង់ថ្វា) នូវភាពនេះ សេចក្តីថា ទ្រង់ថ្វាការកើតអត្តភាព ក្នុងត្រកូលទាំងនេះ គឺ ទ្រង់ថ្វាការកើតអត្តភាព ក្នុងត្រកូលខត្តិយមហាសាលនេះ ទ្រង់ថ្វាការកើតអត្តភាព ក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណមហាសាលនេះ ទ្រង់ថ្វាការកើតអត្តភាព ក្នុងត្រកូលគហបតិមហាសាលនេះ ទ្រង់ថ្វាការកើតអត្តភាព ក្នុងពួកទេវតាជាន់ចាតុម្មហារាជិក:នេះ ទ្រង់ថ្វា ចង់បាន ត្រេកអរ បំណង ស្រឡាញ់ ជាប់ចិត្ត នូវការកើតអត្តភាពក្នុង ពួកទេវតាជាន់តាវត្តឹង្សនេះ ក្នុងពួកទេវតាជាន់យាម:នេះ ក្នុងពួកទេវតាជាន់តុសិតនេះ ក្នុងពួកទេវតាជាន់និម្មានតីនេះ ក្នុងពួកទេវតាជាន់បរនិម្មិតវសវត្តីនេះ

ឯត្ថ ព្រហ្មកាយិកេសុ ឧទេវេសុ អត្តភាវាភិនិព្ពត្តិ អាសឹ-
សមានា ឥទ្ធិមានា សាធិយមានា បត្តយមានា បិហាយ-
មានា អភិជប្បមានាតំ អាសឹសមានា បុណ្ណកឥត្តំ។

(១២៤) ជរំ សិតា យញ្ញមកប្បយឹសូតំ ជរំ សិ-
តាតំ ជរាធិសង្ខតា ព្យាធិធិសង្ខតា មរណាធិសង្ខតា
សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសធិសង្ខតា យទេវ
តេ ជាតិធិសង្ខតា វា តទេវ តេ ជរាធិសង្ខតា យ-
ទេវ តេ ជរាធិសង្ខតា វា តទេវ តេ ព្យាធិធិសង្ខ-
តា យទេវ តេ ព្យាធិធិសង្ខតា វា តទេវ តេ មរ-
ណាធិសង្ខតា យទេវ តេ មរណាធិសង្ខតា វា តទេវ
តេ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសធិសង្ខតា យ-
ទេវ តេ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសធិសង្ខ-
តា វា តទេវ តេ តតិធិសង្ខតា យទេវ តេ តតិ-
ធិសង្ខតា វា តទេវ តេ ឧបបត្តិធិសង្ខតា យទេវ

ក្នុងពួកទេវតាដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកព្រហ្មនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្នាលបុណ្ណកៈ (ពួកជនទាំងនោះ) ច្រើនដោយភាពនេះ ។

(១២៤) អធិប្បាយពាក្យថា អាស្រ័យជាតិ ទើបបានសម្រេចយ៉ាងនេះ ត្រង់ពាក្យថា អាស្រ័យជាតិ គឺអាស្រ័យជាតិ អាស្រ័យភាវៈ អាស្រ័យមរណៈ អាស្រ័យសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ សេចក្តីតូចចិត្ត ធំឡើងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យជាតិ ក្នុងកាលណា សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យជាតិ ក្នុងកាលនោះ សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យជាតិ ក្នុងកាលណា សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យភាវៈ ក្នុងកាលនោះ សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យភាវៈ ក្នុងកាលណា សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យមរណៈ ក្នុងកាលនោះ សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យមរណៈ ក្នុងកាលណា សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ សេចក្តីតូចចិត្ត ធំឡើងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ក្នុងកាលនោះ សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ សេចក្តីតូចចិត្ត ធំឡើងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ក្នុងកាលណា សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យគតិ ក្នុងកាលនោះ សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យគតិក្នុងកាលណា សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យឧបបត្តិក្នុងកាលនោះ

តេ ឧបបត្តិនិស្សិតា ភ តនេវ តេ បដិសន្ធិនិស្សិតា
យនេវ តេ បដិសន្ធិនិស្សិតា ភ តនេវ តេ ភវនិស្សិ-
តា យនេវ តេ ភវនិស្សិតា ភ អនេវ តេ សំសារ-
និស្សិតា យនេវ តេ សំសារនិស្សិតា ភ តនេវ តេ
វដ្ដនិស្សិតា អាសិតា អល្លីនា ឧបគតា អជ្ឈោសិតា
អធិមុត្តាតិ(១) ៨រំ សិតា យញ្ញមកប្បយិំសុ ។ តេនាហ
ភគវា

យេកេចិមេ ឥសយោ មនុជា

(បុណ្ណកាតិ ភគវា)

ខត្តិយា ព្រាហ្មណា នេវតាធំ
យញ្ញមកប្បឹសុ បុថូឥ លោកេ
អាសីសមានា បុណ្ណក ឥត្តំ
ជរំ សិតា យញ្ញមកប្បយិំសូតិ ។

---

១ ម ឥមេ ជាហិ បរម្មុខត្តកេន អហេហិ សោធិតា ។

សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យឧបបត្តិក្នុងកាលណា សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យ
បដិសន្ធិក្នុងកាលនោះ សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យបដិសន្ធិ ក្នុងកាលណា
សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យភពក្នុងកាលនោះ សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យ
ភព ក្នុងកាលណា សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យសង្ខារ ក្នុងកាលនោះ
សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យសង្ខារ ក្នុងកាលណា សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យ
វិញ្ញាណ អាស្រ័យនៅ ជាប់នៅ ចូលទៅជិតជាប់ លិចចុះ ប៉ុស៎ប់
ក្នុងកាលនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អាស្រ័យជាតិ ទើបសម្រេច
ជរាមរណៈឡើង ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលបុណ្ណកៈ) ពួកមនុស្ស
ណាមួយ គឺឥសី ក្សត្រ ទេវព្រាហ្មណ៍ ជាច្រើននាក់
ក្នុងលោកនេះ សម្រេចយញ្ញៈ ដល់ទេវតាទាំងឡាយ
ម្នាលបុណ្ណកៈ ពួកសត្វទាំងនោះ ច្យុតាភពនេះ អាស្រ័យ
ជាតិ ទើបសម្រេចយញ្ញៈឡើង ។

(១៨៥) យេកេចិមេ ឥសយោ មនុជា

(ឥច្ចាយស្មា បុណ្ណកោ)

ខត្តិយា ព្រាហ្មណា ទេវតានំ

យញ្ញមកប្បយុំ បុថូធ លោកេ

កច្ចិស្សុ តេ កតកា យញ្ញបថេ អប្បមត្តា

អតារុំ ជាតិញ្ច ជរញ្ច មារិស

បុច្ឆាមិ តំ កតកា ព្រូហិ មេ តំ ។

(១៨៦) យេកេចិ មេ ឥសយោ មនុជាតិ យេ-

កេចិមេតិ ។បេ។ កច្ចិស្សុ តេ កតកា យញ្ញប-

ថេ អប្បមត្តាតិ កច្ចិស្សុតិ សំសយបុច្ឆា វិមតិបុច្ឆា

ទ្វេឬកបុច្ឆា អនេកំសបុច្ឆា ឃំ នុ ខោ ឧ នុ ខោ

កិន្នុ ខោ កថំ នុ ខោតិ កច្ចិស្សុ ។ តេតិ យញ្ញ-

ជកា[1] ។ កតកាតិ តារកាទិវចនមេតំ ។បេ។ សច្ច-

កា បញ្ញត្តិ យទិទំ កតកាតិ កច្ចិស្សុ តេ កតកា ។

---

១ ម. យញ្ញយាជកា បុច្ឆន្តិ ។

(๑๒๕) (បុណ្ណកៈ មានអាយុ ទូលសួរដូច្នេះថា) ពួកមនុស្សណា
នីមួយ គឺឥសី ក្សត្រ ទ័ព្រាហ្មណ៍ជាច្រើននាក់ ក្នុងលោកនេះ
សម្រេចយ័ញ្ញជល់ទៀតាំងឡាយ បពិត្រព្រះមានព្រភាគ
ពួកមនុស្សទាំងនោះ មិនធ្លុះកន្ធផ្លូវយ័ញ្ញ បពិត្រព្រះអង្គ
ទ័ទុក្ខ (មនុស្សទាំងនោះ) ធ្លុះជាតិទ័ដកបានដែរឬ បពិត្រ
ព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គ
ប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

(๑๒๖) ពាក្យថា ណានីមួយ ក្នុងបទថា ពួកមនុស្សណានីមួយ
គឺឥសី ។ បេ ។ អធិប្បាយពាក្យថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ពួកមនុស្ស
ទាំងនោះ មិនធ្លុះកន្ធផ្លូវយ័ញ្ញ ធ្លុះជាតិទ័ដកបានដែរឬ ត្រង់ពាក្យថា
ដែរឬ គឺការសួរដោយសង្ស័យ ការសួរដោយសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ ការសួរ
ដោយចិត្តបែកជាពីរ ការសួរដោយចំណែកច្រើនថា យ៉ាងនេះឬ មិនមែន
ទេឬ ដូចម្តេចហ្ន៎ ដោយប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ ហេតុនោះ (លោកសួរថា)
ដែរឬ ។ ពាក្យថា មនុស្សទាំងនោះ បានដល់ពួកមនុស្សអ្នកបូជាយ័ញ្ញ ។
ពាក្យថា មានព្រះភាគ នុ៎ះ ជាពាក្យហៅ ដោយគោរព ។ បេ ។
ការបញ្ញត្តិថា មានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការគ្រាស់ដឹង ហេតុនោះ
(លោកសួរថា) បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ មនុស្សទាំងនោះ ដែរឬ ។

យញ្ញមថេ អប្បមត្តាតំ យញ្ញោយេវ វុច្ចតំ យញ្ញមថោ ។ យថា អរិយមត្តោ អរិយមថោ ឆេវមត្តោ ឆេវមថោ ព្រហ្មមត្តោ ព្រហ្មមថោ ឯវមេវ យញ្ញោយេវ វុច្ចតំ យញ្ញមថោ ។ អប្បមត្តាតំ យញ្ញមថេ អប្បមត្តា សក្កច្ចការិនោ សាតច្ចការិនោ អដ្ឋិតការិនោ អនោលីនវុត្តិនោ(១) អនិក្ខិត្តឆន្ទា អនិក្ខិត្តធុរា តច្ចរិតា តព្ភាវិតា តព្ភហុលា តត្តុត្តា តទ្ធិតា តទបេក្ខណា តប្បញ្ញាក តទធិមុត្តា តទាធិបតេយ្យាតំ(២) យញ្ញមថេ អប្បមត្តា ។ យេបិ យញ្ញំ ឯសន្តិ តវេសន្តិ បរិយេសន្តិ ចីវរបិណ្ឌបាត-សេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ អត្ថំ ធាតំ វត្តុំ យាតំ មាលា តន្តុំ វិលេបនំ សេយ្យាវសថំ បទីបេយ្យំ សក្កច្ចការិនោ ។ បេ ។ តទាធិបតេយ្យា តេបិ យញ្ញមថេ អប្បមត្តា ។ យេបិ យញ្ញំ អកំសុ-ភេត្តិ(៣) ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ អត្ថំ ធាតំ វត្តុំ យាតំ មាលា តន្តុំ វិលេបនំ សេយ្យាវសថំ បទីបេយ្យំ សក្កច្ចការិនោ ។ បេ ។

---

១ ម. អនោលីនវុត្តិកា ។ ២ ម. តទធិបតេយ្យាតំ តេបិ ។ ៣ ម. ឯត្ថន្តរេ យេដ្ឋាបចាយិកាតិ ទិស្សតិ ។

ពាក្យថា មិនធ្លុសកង៏ផ្លុយញ្ជៈ សេចក្តីថា យញ្ជៈហ៊ឺង៏ឯង៏ លោកហៅថា ផ្លុយញ្ជៈ ។ មគ្គប្រសើរ ផ្លុវប្រសើរ ផ្លុវទៅតា មគ៌ាព្រហ្ម ផ្លុវព្រហ្ម យ៉ាង៏ណា យញ្ជៈហ៊ឺង៏ឯង៏ លោកហៅថា ផ្លុយញ្ជៈ យ៉ាង៏នោះឯង៏ ។ ពាក្យថា មិនធ្លុស គឺមិនធ្លុស ធ្លើដោយគោរព ធ្លើរឿយៗ មានកិរិយាធ្លើតាំង៏មាំ មានកិរិយាប្រព្រឹត្តមិនរួញរា មានធន្លុៈមិនជាក់ចុះ មានធុរៈមិនជាក់ចុះ ប្រព្រឹត្តកង៏ផ្លុយញ្ជៈនោះ ប្រើនកង៏ផ្លុយញ្ជៈនោះ ធ្លូន់កង៏ផ្លុយញ្ជៈនោះ ទន្ទៅកង៏ផ្លុយញ្ជានោះ ទោរទៅកង៏ផ្លុយញ្ជៈនោះ ញោចទៅកង៏ផ្លុយញ្ជៈនោះ ចុះសិប់កង៏ផ្លុយញ្ជៈនោះ មានផ្លុយញ្ជៈនោះ ជាអធិបតី ហេតុនោះ (លោកសួរថា) មិនធ្លុសកង៏ផ្លុយញ្ជៈ ។ សូម្បីពួកជនណា ស្ងែ៏ ស្ងៈស្ងែ៏ ស្ងែ៏រកន្លុយញ្ជៈ គឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ចាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្ការម្រង៏ គ្រឿង៏ក្រអូប គ្រឿង៏លាប ទីដេក ទីសំណាក់អាស្រ័យ គ្រឿង៏ប្រទីប ជាអ្នកធ្លើដោយគោរព ។ បេ ។ មានផ្លុយញ្ជៈនោះជាអធិបតី ជនទាំង៏នោះ ឈ្មោះថា មិនធ្លុសកង៏ផ្លុយញ្ជៈ ។ សូម្បីពួកជនណា តាក់តែង៏ យញ្ជៈ គឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ចាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្ការម្រង៏ គ្រឿង៏ក្រអូប គ្រឿង៏លាប ទីដេក ទីសំណាក់អាស្រ័យ គ្រឿង៏ប្រទីប ជាអ្នកធ្លើដោយគោរព ។ បេ ។

តថាឯបតេយ្យា តេបិ យញ្ញបថេ អប្បមត្តា ។ យេបិ យញ្ញំ ទេន្តិ យជន្តិ បរិច្ចជន្តិ ឥមាបិ ឈានាតិ-សេចនសនតិលាឧបច្ឆេទកេសជ្ឈបរិក្ខារំ អន្នំ ថាឧំ វត្ថំ យានំ មាលា គន្ធំ វិលេបនំ សេយ្យាវសថំ បទីបេយ្យំ សក្កច្ចការិនោ ។ បេ ។ តថាឯបតេយ្យា តេបិ យញ្ញបថេ អប្បមត្តាតិ កច្ចិស្ស តេ កថា យញ្ញបថេ អប្បមត្តា ។

(១២៧) អត្ថាំ ជាតិញ្ច ជរញ្ច មារិសាតិ ជាតិជរា-មរណាំ អត្ថារីសុ ទុត្តរីសុ បតរីសុ សមតិក្កមីសុ វីតិ-វត្តីសុ ។ មារិសាតិ បិយវចនំ គរុវចនំ សគារវសប្ប-តិស្សវាចាឯតមេតំ មារិសាតិ អត្ថាំ ជាតិញ្ច ជរញ្ច មារិស ។

មានផ្លូវយ័ញ្ញនោះ ជាអធិបតី ជនទាំងនោះ ឈ្មោះថា មិនធ្វេសកន្ធផ្លូវយញ្ញៈ សូម្បីពួកជនណា ឲ្យ បូជា លះបង់នូវយ័ញ្ញ គឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ជាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្ការម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប ទីដេក ទីសំណាក់អាស្រ័យ គ្រឿងប្រទីប ជាអ្នកធ្វើដោយគោរព ។ បេ ។ មានផ្លូវយ័ញ្ញនោះ ជាអធិបតី ជនទាំងនោះ ឈ្មោះថា មិនធ្វេសកន្ធផ្លូវយ័ញ្ញ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ មនុស្សទាំងនោះ មិនធ្វេសកន្ធផ្លូវយ័ញ្ញ (ឆ្ងន់ជាតិនឹងជកបាន) ដែរឬ ។

(១២៧) ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ មនុស្សទាំងនោះឆ្ងន់ជាតិនឹងជកបាន (ដែរឬ) គឺឆ្ងន ឆ្ងនឡើង ឆ្ងនខ្លួន កន្ធឆ្ងនព្រមប្រព្រឹត្តកន្ធឆ្ងន នូវជាតិជកនឹងមរណៈបាន (ដែរឬ) ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ នេះគឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ជាពាក្យគោរព ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ នេះ ជាពាក្យហៅ ដោយគោរព តោងក្រែង ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ មនុស្សទាំងនោះ ឆ្ងនជាតិនឹងជកបាន (ដែរឬ) ។

(១៦៨) ឆ្នៃប្បាមិ តំ ភគវា ព្រូហិ មេ តត្តំ បុច្ឆា-
មិ តត្តំ បុច្ឆាមិ តំ យាចាមិ តំ អជ្ឈេសាមិ តំ
បសាទេមិ តំ ភគវន្តំ មេតំ បុច្ឆាមិ តំ ។ ភគ-
វាតំ **ការវាទិវចនមេតំ** ។បេ។ **សច្ចិកា** បញ្ហានំ
យទិទំ ភគវាតំ ។ ព្រូហិ មេ តត្តំ ព្រូហិ អាចិក្ខា-
ហិ ទេសេហិ បញ្ញបេហិ បដ្ឋបេហិ វិវរាហិ វិភជា-
ហិ ឧត្តានីករោហិ បកាសេហីតំ បុច្ឆាមិ តំ ភគវា
ព្រូហិ មេ តំ ។ តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

យោតេចិមេ ឥសយោ មន្តជា (ឥច្ចាយស្មាបុណ្ណកោ)

ខត្តិយា ព្រាហ្មណា ទេវតានំ
យញ្ញមកប្បយុំសុ បុថូឥ លោកេ
កច្ចិស្សុ តេ ភគវា យញ្ញបថេ អប្បមត្តា
អតារុំ ជាតិញ្ច ជរញ្ច មារិស
បុច្ឆាមិ តំ ភគវា ព្រូហិ មេ តត្តំ ។

(๑๒๘) អធិប្បាយពាក្យថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គ ទ្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ត្រង់ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ គឺ ខ្ញុំព្រះអង្គ ទូលសួរព្រះអង្គ អង្វរព្រះអង្គ អាពធនាព្រះអង្គ ញ៉ាំងព្រះអង្គឲ្យជ្រះថ្លា សូមព្រះអង្គទ្រាប់(សេចក្តីនោះ) ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ នុ៎ះជាពាក្យហៅដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា មានព្រះភាគ នេះ(កើត)ព្រោះការគ្រាស់ដឹង ។ ពាក្យថា សូមព្រះអង្គទ្រាប់សេចក្តីនោះដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ គឺសូមព្រះអង្គទ្រាប់ បង្ហាញ សំដែង បញ្ញត្ត តាំង ឆ្លើម បើក ចែក វែកញែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាស ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គទ្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

(បុណ្ណកៈមានអាយុ ទូលសួរដូច្នេះថា) ពួកមនុស្សណាមួយ គឺឥសី ក្សត្រ ទឹងព្រាហ្មណ៍ ជាច្រើននាក់ ក្នុងលោកនេះ សម្រេចយញ្ញៈដល់ទេវតាទាំងឡាយ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ពួកមនុស្សទាំងនោះ មិនធ្លុះកន្ត ក្នុងយញ្ញៈ បពិត្រព្រះអង្គ ទុក្ខ (មនុស្សទាំងនោះ) ឆ្លងជាតិទឹងជរាបានដែរឬ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គទ្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

(๑๒๙) อาสึสนฺติ[๑] เจตยญฺจ (อกิตฺติยนฺติ) ปุญฺญญฺจ

(ปุญฺญเมวาติ ตตฺถ)

กามาวจรญฺจ ปฐมญฺจ ฌานํ

เต ยาวชีวนฺติ ภวงฺคสงฺขา

ชาตึสุ ชาตีติ ภวนฺติ ภูมิ ฯ

(๑๓๐) อาสึสนฺติ เจตยญฺจ อกิตฺติยญฺจ ปุญฺญญฺจ-
ตีติ อาสึสนฺตีติ ทุปฺปญฺญตฺตึ อาสึสนฺติ สทฺทปฺป-
ญฺญตฺตึ อาสึสนฺติ คนฺธปฺปญฺญตฺตึ อาสึสนฺติ รสปฺป-
ญฺญตฺตึ อาสึสนฺติ ผොฏฺฐพฺพปฺปญฺญตฺตึ อาสึสนฺติ
ปุคฺคลปฺปญฺญตฺตึ อาสึสนฺติ ธาตุปฺปญฺญตฺตึ อาสึสนฺติ
ขนฺธปฺปญฺญตฺตึ อาสึสนฺติ ยสปฺปญฺญตฺตึ อาสึสนฺติ
ฯสฺสปฺปริยปฺปญฺญตฺตึ อาสึสนฺติ ขนฺติยมหาสาล-
กุลเ อตฺตภาวปฺปญฺญตฺตึ อาสึสนฺติ ขตฺติยมหา-
สาลกุลเ พฺราหฺมณมหาสาลกุลเ คหปติมหาสาลกุลเ ชาตุ-
มฺหากญฺเจเสสุ เนวเสสุ ฯ เป ฯ พฺรหฺมกายิเกสุ
เนวเสสุ อตฺตภาวปฺปญฺญตฺตึ อาสึสนฺติ สาธิยนฺติ
ปตฺถยนฺติ ปิหยนฺตีติ อาสึสนฺติ ฯ

---

๑ ม. อาสิสนฺติ ฯ

(๑๒๙) (พระมีพระภาคตรัสว่า ดูกรปุณณกะ:) ชนเหล่านั้นย่อม

ณา ปรารถนา ปรารถนายิ่ง (ซึ่งจิต) ปูชา ชื่อว่าจิตตะ

เพราะอาศัยอรรถว่า ชนเหล่านั้นประกอบ

ในปูชา เพราะเหตุนั้นแล ปูชาจึงชื่อว่าจิตตะ ๆ

(๑๓๐) อธิบายพากย์ว่า ปรารถนา ปรารถนายิ่ง (ซึ่งจิต) ปูชา

ชื่อว่าจิตตะ พากย์ว่า ปรารถนา คือปรารถนาซึ่งโภคะ ปรารถนา

ซึ่งสังโยค ปรารถนาซึ่งโภคะ ปรารถนา ซึ่งสังโยค ปรารถนา

ซึ่งผลบุญ ปรารถนาซึ่งโภคะ ปรารถนา ซึ่งประตูคือ

ปรารถนาซึ่งธรรม ปรารถนา ซึ่งยศ ปรารถนา

ซึ่งสักการะและสรรเสริญ ปรารถนา ซึ่งอัตภาพ ในตระกูล ขัตติย-

มหาศาล ปรารถนา เพราะเหตุนั้น ปรารถนา ซึ่งการบูชา

ต่ออัตภาพ ในตระกูลแห่งพราหมณมหาศาล ในตระกูลแห่งคหบดี-

มหาศาล ในหมู่เทวดาชั้นจาตุมหาราชิกะ ๆ ฯลฯ ในหมู่เทวดา

ปรารถนาในหมู่พรหม เหตุนั้น (จึงตรัสว่า) ปรารถนา ๆ

ថោមយន្តិតំ យញ្ចំ ក ថោមេន្តំ ផលំ ក ថោ-
មេន្តំ ឧក្កំណោយ្យំ ក ថោមេន្តំ ។ កថំ យញ្ចំ ថោ-
មេន្តំ ។ បិយំ ឯន្តំ មជាបំ ឯន្តំ បណីតំ ឯន្តំ ភប្យ-
យំ ឯន្តំ វិចេយ្យំ ឯន្តំ អនវជ្ជំ ឯន្តំ អកិណ្ហំ ឯន្តំ ឧទំ
ឯត្តំ បសាទិតន្តំ ថោមេន្តំ កត្តេន្តំ វណ្ណេន្តំ បសំសន្តំ
ឃំ យញ្ចំ ថោមេន្តំ ។ កថំ ផលំ ថោមេន្តំ ។
ឥតោនិទានំ រូបប្បដិលាភោ ភវិស្សតិ សទ្ទប្បដិលាភោ
ភវិស្សតិ គន្ធប្បដិលាភោ ភវិស្សតិ រសប្បដិលាភោ
ភវិស្សតិ ផោដ្ឋព្វប្បដិលាភោ ភវិស្សតិ ឧត្តិយមហា-
សាលកុលេ ព្រាហ្មណមហាសាលកុលេ ។ បេ ។
ព្រហ្មកាយិកេសុ ឧបវិស្សុ អត្តភាវប្បដិលាភោ
ភវិស្សតីតិ ថោមេន្តំ កត្តេន្តំ វណ្ណេន្តំ បសំសន្តំ ឃំ
ផលំ ថោមេន្តំ ។ កថំ ឧក្កំណោយ្យំ ថោមេន្តំ ។
ឧក្កំណោយ្យា ជាតិសម្បន្នា គោត្តសម្បន្នា អជ្ឈាយ-
កា មន្តធរ តិណ្ណំ វេទានំ បារគូ សនិឃណ្ឌុភេតុ-
ភានំ អក្ខរប្បភេទានំ ឥតិហាសបញ្ចមានំ បទកា
វេយ្យាករណា លោកាយតមហាបុរិសលក្ខណេសុ

ពាក្យថា សរសើរ គឺសរសើរយញ្ញៈក្តី សរសើរផលក្តី សរសើរទក្ខិណេយ្យបុគ្គលក្តី ។ សរសើរយញ្ញៈ តើដូចម្តេច ។ ជនទាំងឡាយសរសើរ សំដែង ពណ៌នា ស្ទើចថា បុគ្គលឲ្យតែជាទីស្រឡាញ់ឲ្យតែជាទីគាប់ចិត្ត ឲ្យតែជាទីថ្លៃថ្លា ឲ្យតែជាទីគួរ ឲ្យតែដែលពិចារណារួចហើយ ឲ្យតែមិនមានទោស ឲ្យរឿយ ។ កាលឲ្យក៏ញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា សរសើរយញ្ញៈ យ៉ាងនេះ ។ សរសើរផល តើដូចម្តេច ។ ជនទាំងឡាយសរសើរ សំដែង ពណ៌នា ស្ទើចថា ព្រោះការឲ្យនេះជាហេតុទើបបានរូប ទើបបានសំឡេង ទើបបានក្លិន ទើបបានរស ទើបបានផ្សព្វ ទើបបានអត្តភាពក្នុងត្រកូលនៃខត្តិយមហាសាល ក្នុងត្រកូលនៃព្រាហ្មណមហាសាល ។ បេ ។ ក្នុងពួកទេវតាដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកព្រហ្ម សរសើរផល យ៉ាងនេះ ។ សរសើរទក្ខិណេយ្យបុគ្គល តើដូចម្តេច ។ ជនទាំងឡាយ សរសើរ សំដែង ពណ៌នា ស្ទើចថា ទក្ខិណេយ្យបុគ្គលទាំងឡាយជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយជាតិ បរិបូណ៌ដោយគោត្រ ជាអ្នកស្ទាត់ជាយទ្រទ្រង់មន្ត ដល់នូវត្រើយនៃវេទ ៣ ព្រមទាំងគម្ពីរនិឃណ្ឌុ ទាំងគម្ពីរកេតុភៈ អក្ខរប្បភេទ មានគម្ពីរឥតិហាសៈជាគំរប់ ៥ ជាអ្នកបេះបទ ជាអ្នកបេះវេយ្យាករណ៍ មិនខ្វះខាត ក្នុងគម្ពីរលោកាយតៈ ទាំងមហាបុរិសលក្ខណៈ

អនវយោ វីតរាគោ រាគវិនយោ ច បដិបទា វីតទោសោ ទោសវិនយោ ច បដិបទា វីតមោហោ មោហវិនយោ ច បដិបទា សទ្ធាសម្បន្នោ សីលសម្បន្នោ សមាធិសម្បន្នោ បញ្ញាសម្បន្នោ វិមុត្តិសម្បន្នោ វិមុត្តិញាណទស្សនសម្បន្នោតិ ជោមេន្តិ កិត្តេន្តិ វណ្ណេន្តិ បសំសន្តិ ឋវំ ឧក្កំសោយ្យំ ជោមេន្តីតិ អាសីសន្តិ ជោមយន្តិ ។

អភិជប្បន្តីតិ រូបប្បដិលាភំ អភិជប្បន្តិ សទ្ទប្បដិលាភំ អភិជប្បន្តិ គន្ធប្បដិលាភំ អភិជប្បន្តិ រសប្បដិលាភំ អភិជប្បន្តិ ជោដ្ឋព្វប្បដិលាភំ អភិជប្បន្តិ ឥត្ថិយមហាសាលកុលេ អត្តភាវប្បដិលាភំ អភិជប្បន្តិ ។បេ។ ព្រហ្មកាយិកេសុ នេវសញ្ញីសុ អត្តភាវប្បដិលាភំ អភិជប្បន្តីតិ អាសីសន្តិ ជោមយន្តិ អភិជប្បន្តិ ។

ជុហន្តីតិ ជុហន្តិ នេន្តិ យជន្តិ បរិចរន្តិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ អដ្ឋំ ធានំ វត្ថំ យានំ អាលា គន្ធំ វិលេបនំ សេយ្យាវសថបទីបេយ្យន្តិ អាសីសន្តិ ជោមយន្តិ អភិជប្បន្តិ ជុហន្តិ ។

ជាអ្នកមានពគ:ទៅប្រាស់ហើយ ឬប្រតិបត្តិដើម្បីបន្ទោបង់ពគ:ជាអ្នកមានទោស:ទៅប្រាស់ហើយ ឬប្រតិបត្តិដើម្បីបន្ទោបង់ទោស: មានមោហ:ទៅប្រាស់ហើយ ឬប្រតិបត្តិដើម្បីបន្ទោបង់មោហ: ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយសទ្ធា បរិបូណ៌ដោយសីល បរិបូណ៌ដោយសមាធិ បរិបូណ៌ដោយប្រាជ្ញា បរិបូណ៌ដោយវិមុត្តិ បរិបូណ៌ដោយវិមុត្តិញាណទស្សន: សារេសីវត្តិ-ណោយ្យបុគ្គល យ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ប្រាថ្នា សារេសីរ ។

ពាក្យថា ជាប់ចិត្ត គឺជាប់ចិត្តត្រង់ការបានរូប ជាប់ចិត្តត្រង់ការបានសំឡេង ជាប់ចិត្តត្រង់ការបានក្លិន ជាប់ចិត្តត្រង់ការបានរស ជាប់ចិត្តត្រង់ការបានផ្សព្វ ជាប់ចិត្តត្រង់ការបានអត្តភាព ក្នុងត្រកូលនៃខត្តិយមហាសាល ។ បេ ។ ជាប់ចិត្តត្រង់ការបានអត្តភាព ក្នុងពួកទេវតាដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកព្រហ្ម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ប្រាថ្នា សារេសីរ ជាប់ចិត្ត ។

ពាក្យថា បូជា គឺបូជា ឲ្យ លះ បរិច្ចាគ ទូវបីវ៉ា បិណ្ឌបាត សេនាសន: គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ជាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប ទីដេក ទីសំណាក់អាស្រ័យ គ្រឿងប្រទីប ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ប្រាថ្នា សារេសីរ ជាប់ចិត្ត បូជា ។

បុណ្ណោ តោតំ កតភតំ បុណ្ណោ តោតំ កតភ តំ ព្រាហ្មណំ ជាមេន អាលបតំ ។ កតភតំ តារភតិវចនមេតំ ។ បេ ។ យតិតំ កតភតំ បុណ្ណោ តោតំ កតភ ។

(๑๓๑) តោ មាភវិជប្បន្តិ បដិច្ច លោភធំ រូបប្បដិ-លាភំ បដិច្ច តោមេ អភវិជប្បន្តិ សទ្ទប្បដិលាភំ បដិច្ច តោមេ អភវិជប្បន្តិ ។ បេ ។ ព្រាហ្មតោយំ តេសុ ទេវេសុ អត្តភាវប្បដិលាភំ បដិច្ច តោមេ អភវិជប្បន្តិ ជប្បន្តិ បជប្បន្តីតិ តោ មាភវិប ន្តិ បដិច្ច លាភំ ។

(๑๓๒) តេ យោជយោតា ភវភវត្តា ជាតីសុ ជាតិជរន្តិ ព្រូមីតិ តេតិ យញ្ញយជតោ ។ យោជយោ-តាតិ យោតេសុ យុត្តា អាយុត្តា សមាយុត្តា តច្ច-រិតា តព្ភហុលា តប្បកុតោ តន្និន្នា តប្បោណា តប្ប-ព្ភារ តទធិមុត្តា តជាធិមត្តេយ្យាតិ តេ យោជយោតា ។

ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ (ត្រាស់ថា) ម្នាលបុណ្ណកៈ ត្រង់ពាក្យថា ម្នាលបុណ្ណកៈ គឺព្រះមានព្រះភាគ ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ដោយចំឈ្មោះ ។ ពាក្យថា មានព្រះភាគ នេះជាពាក្យហៅ ដោយគោរព ។ បេ ។ ថាព្រះមានព្រះភាគនេះ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា ម្នាលបុណ្ណកៈ ។

(១៣១) ពាក្យថា ជាប់ចិត្តក្នុងកាម ព្រោះអាស្រ័យលាភ គឺ ជាប់ចិត្តក្នុងកាម ព្រោះអាស្រ័យការបានរូប ជាប់ចិត្តក្នុងកាម ព្រោះអាស្រ័យការបានសំឡេង ។ បេ ។ ជាប់ចិត្ត ជាប់ចិត្តស៊ប់ ជាប់ចំពាក់ក្នុងកាម ព្រោះអាស្រ័យការបានអត្តភាព ក្នុងពួកទេវតាដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកព្រហ្ម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាប់ចិត្តក្នុងកាមព្រោះអាស្រ័យលាភ ។

(១៣២) អធិប្បាយពាក្យថា តថាគតពោលថា ជនទាំងនោះ ជាអ្នកប្រកបក្នុងបូជា ត្រេកអរក្នុងភវគៈ ធ្វើជាតិនឹងជកមិនបានទេ ត្រង់ពាក្យថា ជនទាំងនោះ គឺពួកជនអ្នកបូជាយញ្ញៈ ។ ពាក្យថា ប្រកបក្នុងបូជា គឺជាអ្នកប្រកប ប្រកបខ្ជាប់ ប្រកបព្រម ក្នុងបូជាទាំងឡាយ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តក្នុងបូជានោះ ច្រើនក្នុងបូជានោះ ធ្ងន់ក្នុងបូជានោះ ខ្នះខ្នែងក្នុងបូជានោះ ខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុងបូជានោះ ញាប់ញ័រក្នុងបូជានោះ ប៉ុះស៊ប់ក្នុងបូជានោះ មានបូជានោះ ជាអធិបតី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនទាំងនោះ ជាអ្នកប្រកបក្នុងបូជា ។

ภาวกรณฺตาติ ภาวเกา ปุคฺคลา ตณฺหา ยาว ภาวสุ ภาวนา-
ญาณ ภาวเกา ภาวนฏฺเ ภาวตณฺหา ภาวสิเนหาว ภาวมิจฺฉาสา
ภาวปริฬาหาว ภาวมุจฺฉา ภาวชฺฌาสานํ ภาวเกน ภาวสุ
รณฺตา(๑) กนิตา มุจฺฉิตา อชฺฌาปนฺนา ลคฺคา ลคฺคิตา
ปลิพุทฺธาติ เต ยาวชฺชตนา ภาวกรณฺตา ฯ ชาตรูสุ
ชาตนฺติ ชาตฏฺเ ปฏิลาภฏฺเ เต ยาวชฺชตนา ภาวกรณฺตา ชาตนฺติ-
ภมรณานิ ๘ รูสุ ๘ รูปสุ ๘ ปตรูสุ ๘ สม-
ตกฺกมีสุ ๘ รีตวณฺเสุ ชาตนฺติภมรณา อนิกฺขนฺตา
อนิสฺสฏฺา อนตกฺกนฺตา อสมตกฺกนฺตา อวีตวณฺตา อภาว-
ชาตนฺติภมรณา ปวตฺตฏฺเ อภาวสมารมเณ ปวตฺตฏฺเ
ชาตนฺติ อนุคตา ชาติ อนุสชา ปฺาติ อภิภูตา
มรณนฺติ อภิภูตา ชาติ อนุสชา ปฺาติ อภิภูตา
อสรณีภูตาติ ปฏิมิ อภิกฺกามิ ปฏิกฺกมิ ปฺายิ
ปฏิปชฺชิ วิภวิ วิคตาภิ ขุทฺทกนิกายมิ ปสาสิตพฺพิตา เต
ยาวชฺชตนา ภาวกรณฺตา ชาตรูสุ ชาตนฺติภมรณา ปฏิมิ ฯ

---

๑ ม. รตฺตา ฯ

ពាក្យថា ត្រែកអរក្នុងកវាគៈ សេចក្តីថា តណ្ហា ហៅថា កវាគៈ ចាន
ខាងសេចក្តីប្រាថ្នាកងកាម សេចក្តីត្រែកអរកងកាម សេចក្តីប្រាថ្នាកងកាម
ការស្នេហាកងកាម សេចក្តីស្រែកឃ្វានកងកាម សេចក្តីត្រេកត្រអាយកងកាម
សេចក្តីជ្រប់កងកាម សេចក្តីជូលចិត្តមាំកងកាម កងកាមទាំងឡាយ ជន
ទាំងឡាយ ត្រែកអរ ជ្លាក់ចុះ ជ្រុលជ្រប់ ងុលងប់ ជាប់ ចំពាក់
ព័ន្ធព័ទ្ធ កងកាមទាំងឡាយ ដោយសេចក្តីរីករាយកងកាម ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនទាំងនោះ ជាអ្នកប្រកបកងកាបូជា ត្រែកអរកងកវា-
ពាគៈ ។ ពាក្យថា តថាគតពោលថា ជនទាំងនោះ ឆ្ងងជាតិនិង
ជរាមិនបានទេ គឺជនទាំងនោះ ជាអ្នកប្រកបកងបូជា ត្រែកអរកងកវាពាគៈ
ឆ្ងងមិនបាន ឆ្ងងឡើងមិនបាន ឆ្ងងទូទៅមិនបាន កន្ទងព្រមមិនបាន
ប្រព្រឹត្តកន្ទងមិនបាន ទ្បូវជាតិជរានិងមរណៈ មិនចេញ មិនរលាស់ចេញ
មិនឈានកន្ទង មិនឈានកន្ទងព្រម មិនប្រព្រឹត្តកន្ទង ចាកជាតិជរានិង
មរណៈ រមែងវិលវល់នៅតែខាងកង នៃជាតិ ជរា និងមរណៈ វិលវល់ខាង
កងផ្លូវសង្សារ ប្រព្រឹត្តទៅតាមជាតិ ត្រូវជរាជាប់តាម ត្រូវព្យាធិគ្របសង្កត់
ត្រូវមរណៈកំចាត់ហើយ គ្មានទីពំនាក់ គ្មានទីជ្រកកោន គ្មានទីពឹង
គ្មានទីផ្នែក តថាគតពោល ច្បាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំងផ្តើម បើក បែក
រលែក ធ្វើឲ្យពាក់ ប្រកាសដូច្នេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនទាំងនោះ
ជាអ្នកប្រកបកងបូជា ត្រែកអរកងកវាពាគៈ ឆ្ងងជាតិនិងជរាមិនបានទេ ។

តេជាមា ភគវា

អាសីសន្តិ ថោមយន្តិ (អភិជប្បន្តិ)ជុហន្តិ

(បុណ្ណោតាតំ ភគវា)

កាមាភិជប្បន្តិ បដិច្ច លាភំ

តេ យាជយោគា ភវាភវត្តា

ជាតិំសុ ជាតិជរន្តិ ព្រូមីតំ ។

(๑๓๓) តេ ចេ ជាតិំសុ យាជយោគា

(ឥច្ចាយស្មា បុណ្ណោ)

យញ្ញេហិ ជាតិញ្ច ជរញ្ច មារិស

អថ កោ ចរហិ ទេវមនុស្សលោកេ

អតារិ ជាតិញ្ច ជរញ្ច មារិស

បុច្ឆាមិ តំ ភគវា ព្រូហិ មេ តំ ។

ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលបុណ្ណក:) ជនទាំងឡាយ ណា ប្រាថ្នា សរសើរ (ជាប់ចិត្ត) លះបង់ ប្រាថ្នាចំពោះ នូវកាម ព្រោះអាស្រ័យលោក តថាគតពោលថា ជនទាំង នោះ ជាអ្នកប្រកប ក្នុងការប្ជា ត្រេកអរ ក្នុងភវគ: ឆ្ងង ជាតិនឹងជរា មិនបានទេ ។

(๑๓๓) (បុណ្ណក:មានអាយុ ក្រាបទូលសួរដូច្នេះថា) បពិត្រ ព្រះអង្គនិរទុក្ខ បើជន ជាអ្នកប្រកប ក្នុងការប្ជាទាំងនោះ ឆ្ងងជាតិនឹងជរា ដោយយ៉ាងមិនបានទេ បពិត្រព្រះអង្គ និរទុក្ខ តើអ្នកណា ក្នុងទេវលោកនឹងមនុស្សលោក អាចឆ្ងង ជាតិនឹងជរាបាន ក្នុងកាលឥឡូវនេះ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គ សំដែងសេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

(១៣៤) តេ ចេ ជាតិំសុ យោ ជរាយោ តំ តេ ញាយ ជរា យោ ជរាយោ តា ភវតណ្ហា ជាតំ ជរាមរណំ ជាតិំសុ ន ឧប្បជ្ជិំសុ ន បតិំសុ ន សមតិក្កមិំសុ ន វិតិវត្តិំសុ ជាតំ ជរាមរណា អនតិក្កន្តា អនតិក្កន្តា អនតិក្កន្តា អសមតិក្កន្តា អវិតិវត្តា អនុ ជាតំ ជរាមរណោ បវត្តន្តិ អនុសោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា បវត្តន្តិ ជាតិយា អនុគតា ជរាយ អនុសដា ព្យាធិនា អភិភូតា មរណេន អព្ភាហតា អតាណា អលេណា អសរណា អសរណីភូតាតិ[1] តេ ចេ ជាតិំសុ យោ ជរាយោ តា ។ ឥច្ចាយស្មា បុណ្ណោ កោតិ ឥច្ចាតិ បទសន្ធិ ។ បេ ។ អាយស្មា បុណ្ណោ កោតិ ។

(១៣៥) យញ្ហិ ជាតិ ញ្ហ ជរញ្ហ មរណំ យញ្ហិ បហុ តេហិ យញ្ហិ វិវិធេហិ យញ្ហិ បុថូហិ ។

---

១ ម. ឯត្តន្តរេ ព្រូសិ អាចិក្ខសិ ទេសេសិ បញ្ញបេសិ បដ្ឋបេសិ វិវរសិ វិភជសិ ឧត្តានីករោសិ បកាសេសីតិ ទិស្សន្តិ ។

(១៣៤) ពាក្យថា បើជន ជាអ្នកប្រកប ក្នុងការបូជាទាំងនោះ ធ្វើមិនបានទេ សេចក្តីថា ជន ជាអ្នកបូជាយ័ញ្ញ ប្រកបក្នុងការបូជា គ្រែកអរក្នុងការពាគ: ទាំងនោះ មិនធ្វើចុះ មិនធ្វើឡើយ មិនធ្វើខ្លួនឯង មិនកន្ធងព្រម មិនប្រព្រឹត្តកន្ធងបាន ឧបមាដូចជាតិដកនឹងមរណៈ ជនទាំងនោះ មិនចេញ មិនរលាស់ចេញ មិនឈានកន្ធង មិនឈានកន្ធងព្រម មិនប្រព្រឹត្តកន្ធង ចាកជាតិដកនឹងមរណៈ វិលវល់ទាងក្នុង នៃជាតិដកនឹងមរណៈ វិលវល់ទាងក្នុងផ្លូវនៃសង្សារ ប្រព្រឹត្តទៅតាមជាតិ ត្រូវដក ជាប់តាម ត្រូវព្យាធិគ្រប់សង្កត់ ត្រូវមរណៈកំចាត់ហើយ គ្មានទីពំនាក់ គ្មានទីជ្រកកោន គ្មានទីពឹង គ្មានទីផ្នែក ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បើជន ជាអ្នកប្រកប ក្នុងការបូជាទាំងនោះ ធ្វើមិនបានទេ ។ ពាក្យថា ដូច្នេះ ក្នុងបទថា បុណ្ណក:មានអាយុ ក្រាបទូលសួរ ដូច្នេះ គឺជាបទតភ្ជាប់ ។ បេ ។ បុណ្ណក:មានអាយុ ។

(១៣៥) ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ (បើជនទាំងឡាយធ្វើ) ជាតិនឹងដកដោយយ័ញ្ញមិនបានទេ សេចក្តីថា ដោយយ័ញ្ញទាំងឡាយដ៏ច្រើន ដោយយ័ញ្ញទាំងឡាយផ្សេង ។ ដោយយ័ញ្ញដ៏ក្រាស់ក្រែល ។

มาเรสาติ มรณวณฺณํ วา มรณการณํ วา สตฺถาหรณาทีสุ
วิย มรณเมตฺถ มาเรสาติ ยญฺหิ ตาทิสา ปวตฺตา มาเรสิ ฯ

(๑๓๖) อถ โข ชโย พฺราหฺมโณ เชตวนสฺส อนาถ(๑) ปิณฺฑิกสฺส มาเรสาติ อถ โข ฆโส เชตวเน ชโย พฺราหฺมโณ สมาโย พฺรหฺมโณ สสฺสมณพฺราหฺมณานญฺจ ปชาย เชตวนสฺส ปิณฺฑิกสฺส มาเรสิ ฯ มาเรสาติ มรณวณฺณํ วา มรณการณํ วา สตฺถาหรณาทีสุ วิย มรณเมตฺถ มาเรสาติ อถ โข ชโย พฺราหฺมโณ เชตวนสฺส อนาถ ปิณฺฑิกสฺส มาเรสิ ฯ

---

๑ ม. อถ ฯ

ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ជាពាក្យគោរព ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ នុ៎ះជាពាក្យសំពាប់ហៅ ដោយគោរពកោតក្រែង ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ (ចើដនទាំងឡាយឯង) ជាតិនឹងដកដោយយ័ញ្ញ មិនបានទេ ។

(១៣៦) ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ តើអ្នកណា ក្នុងទេវលោក នឹងមនុស្សលោក ឯងជាតិនឹងដកបាន ក្នុងកាលឥឡូវនេះ សេចក្តីថា តើអ្នកណា ក្នុងលោកត្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពពួកសត្វ ត្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ត្រមទាំងមនុស្ស ជាសម្មតិទេព នឹងមនុស្សដ៏សេស ឯងចុះ ឯងឡើង ឯងមួយ កន្លងត្រម ប្រព្រឹត្តកន្លង នូវជាតិដកនឹងមរណៈបាន ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ជាពាក្យគោរព ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ នុ៎ះ ជាពាក្យសំពាប់ហៅ ដោយគោរពកោតក្រែង ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ តើអ្នកណា ក្នុងទេវលោកនឹងមនុស្សលោក ឯងជាតិនឹងដកបាន ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ។

(១៣៧) បុច្ឆាមិ តំ ភគវា ព្រូហិ មេ តទ្ធ បុច្ឆាមិ តទ្ធ បុច្ឆាមិ តំ យាចាមិ តំ អជ្ឈេសាមិ តំ បសាទេមិ តំ ភគវន្តំ មេតំ បុច្ឆាមិ តំ ។ ភគវាតំ សការាធិវចនមេតំ ។ បេ ។ សច្ឆិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ភគវាតំ ។ ព្រូហិ មេ តទ្ធ ព្រូហិ អាចិក្ខាហិ ទេសេហិ បញ្ញបេហិ បដ្ឋបេហិ វិវរាហិ វិភជាហិ ឧត្តានីករោហិ បកាសេហីតំ បុច្ឆាមិ តំ ភគវា ព្រូហិ មេ តំ ។ តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

តេ ចេ ជាតិំសុ យាជយោគា

(ឥច្ចាយស្មា បុណ្ណកោ)

យញ្ញេហិ ជាតិញ្ច ជរញ្ច មារិស
អជ្ជ កោ ចរហិ ទេវមនុស្សលោកេ
អតារិ ជាតិញ្ច ជរញ្ច មារិស
បុច្ឆាមិ តំ ភគវា ព្រូហិ មេ តទ្ធ ។

(១៣៧) ពាក្យថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គសំដែងសេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ត្រង់ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គ ទូលសួរព្រះអង្គ គឺខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ អង្វរព្រះអង្គ អាភធនាព្រះអង្គ ញ៉ាំងព្រះអង្គឲ្យជ្រះថ្លា សូមព្រះអង្គប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ នុ៎ះជាពាក្យសំពះហៅដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការគ្រាស់ដឹង ពាក្យថា សូមព្រះអង្គសំដែងសេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ គឺសូមព្រះអង្គពោល ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំងផ្តើម វែកញែក ធ្វើឲ្យពាក់ ប្រកាស ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គសំដែងសេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលថា

(បុណ្ណកៈមានអាយុ ក្រាបទូលសួរដូច្នេះថា) បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ជាអ្នកប្រកបក្នុងការបួងសួងនោះ ឆ្ងល់ជាតិនឹងជរាដោយយ៉ាងមិនបានទេ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន តើអ្នកណា ក្នុងទេវលោកនឹងមនុស្សលោក ឆ្ងល់ជាតិនឹងជរាបាន ក្នុងកាលឥឡូវនេះ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គសំដែងសេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

(๑๓๘) សង្ខាយ លោកស្មឹ បភេទកនិ

(បុណ្ណកោតិ ភគវា)

យស្សញ្ជិតំ ឧត្តំ កុហិញ្ចិ លោកេ
សន្តោ វិទ្ធមោ អនីឃោ និភសោ
អនាវិ សោ ជាតិជរន្តិ ព្រូមិ ។

(๑๓๙) សង្ខាយ លោកស្មឹ បភេទកនីតិ សង្ខា វុច្ចតិ ញាណំ យា បញ្ញា បជានឆា ។បេ។ អ. មោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បភេទកនីតិ ទ្វិធាវំ វុច្ចតិ(๑) មនុស្សលោកោ ចាវំ វុច្ចតិ ទេវលោកោ ទ្វិធាវំ វុច្ចតិ កាមធាតុ ចាវំ វុច្ចតិ រូបធាតុ អរូបធាតុ ទ្វិធាវំ វុច្ចតិ កាមធាតុ រូបធាតុ ចាវំ វុច្ចតិ អរូបធាតុ ។ សង្ខាយ លោកស្មឹ បភេទកនីតិ បភេទកនិ អនិច្ចតោ សង្ខាយ ទុក្ខតោ រោគតោ គណ្ឌតោ សល្លតោ ។បេ។

---

๑ ម. បភេទកនីតិ ទ្វិធាវំ វុច្ចតិ សកត្តភាវោ បរំ វុច្ចតិ បរត្តភាវោ ទ្វិធាវំ វុច្ចតិ សករូបវេទនា សញ្ញា សង្ខារវិញ្ញាណំ បរំ វុច្ចតិ បររូបវេទនា សញ្ញា សង្ខារវិញ្ញាណំ ទ្វិធាវំ វុច្ចតិ ឆ អជ្ឈត្តិកានិ អាយតនានិ បរំ វុច្ចតិ ឆ ពាហិរានិ អាយតនានិ ទ្វិធាវំ វុច្ចតីតិ ទិស្សតិ ។

(๑๓๘) (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលបុណ្ណកៈ) សេចក្តីញាប់ញ័រ ក្នុងទីនីមួយ ក្នុងលោក នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ ព្រោះដឹងនូវត្រើយនាយទឹងត្រើយអាយ ក្នុងលោក តថាគតពោលថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកស្ងប់ អ្នកកំចាត់បង់ អ្នកមិនមានទុក្ខ អ្នកមិនមានក្រោះក្នាញ់ អាចឆ្លងជាតិនិងជរាបាន ។

(๑๓๙) ពាក្យថា ព្រោះដឹង នូវត្រើយនាយទឹងត្រើយអាយក្នុងលោក សេចក្តីថា ញាណ លោកហៅថា ការដឹង បានខាងបញ្ញាការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ សេចក្តីឃើញត្រូវ ។ ពាក្យថា ត្រើយនាយទឹងត្រើយអាយ គឺមនុស្សលោក ហៅថា ត្រើយអាយ ទេវលោក ហៅថា ត្រើយនាយ កាមធាតុ ហៅថា ត្រើយអាយ រូបធាតុទឹងអរូបធាតុ ហៅថា ត្រើយនាយ កាមធាតុ និងរូបធាតុ ហៅថា ត្រើយអាយ អរូបធាតុ ហៅថា ត្រើយនាយ ។ ពាក្យថា ព្រោះដឹងនូវត្រើយនាយទឹងត្រើយអាយ ក្នុងលោក គឺព្រោះដឹងនូវត្រើយនាយទឹងត្រើយអាយ ថា មិនទៀង ព្រោះដឹង យល់ ច្បាំង ពិចារណា សំដែង ធ្វើឲ្យប្រាកដ ថាជាទុក្ខ ជារោគ ជាបូស ជាសរ ។ បេ ។

อนิสฺสรณาโต(๑) สงฺขาย ฉานิ ตานิ สุญฺญโต ตานิ. ตานิ วิการโต ตานิ วิคตานิ สงฺขาย โลเก สมฺมสิตพฺพานิ ฯ ปุณฺณกาติ ภควนฺตํ ปุณฺณกาติ ภควนฺตํ ปฺรหฺมณาติ ชาเตน อาลปติ ฯ ภควนฺตนฺติ ตาวเทว ฯ เป ฯ ยทิทนฺติ ภควนฺตนฺติ ปุณฺณกาติ ภควา ฯ

(๑๔๐) ยสฺสาหนฺติ ตสฺส กุหิญฺจิ โลเกติ ยสฺสาหนฺติ อรหาโต ขีณาสวสฺส ฯ สญฺญตฺติ ตณฺหา. ญฺญตฺติ ทิฏฺญตฺติ ทิโลสญฺญตฺติ มานญฺญตฺติ ฯ ยสฺสาเม สญฺญา นตฺถิ น สมฺวิชฺชนฺติ นุปลพฺภนฺติ ปหีนา สมุจฺฉินฺนา วูปสนฺตา ปฏิปสฺสทฺธา อภพฺพุปฺปตฺติกา ญาณคฺคินา ทฑฺฒา ฯ กุหิญฺจีติ กุหิญฺจิ กตฺถจิ(๒) กตฺตจิ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา อชฺฌตฺตพหิทฺธา วา ฯ โลเกติ อปายโลเก ฯ เป ฯ อายตนโลเกติ ยสฺสาหนฺติ นตฺถิ กุหิญฺจิ โลเก ฯ

---

๑ ม. นิสฺสรณาเตา ฯ ๒ ม. กตฺถจิ ฯ

ថា លោសំចេញមិនបាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះដឹងនូវត្រើយ ទាំងទឹងត្រើយអាយ កង្ខលោក ។ ពាក្យថា ម្នាលបុណ្ណកៈ កង្ខបទថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលបុណ្ណកៈ គឺព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះដោយចំឈ្មោះ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នុ៎ះជាពាក្យហៅដោយគោរព ។ បេ ។ (ការបញ្ញត្តិ)ថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលបុណ្ណកៈ ។

(១៤០) ពាក្យថា សេចក្តីញាប់ញ័រ កង្ខទីនីមួយ ក្នុងលោក នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ ត្រង់ពាក្យថា នៃបុគ្គលណា គឺនៃព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។ ពាក្យថា សេចក្តីញាប់ញ័រ គឺការញាប់ញ័រដោយតណ្ហា ការញាប់ញ័រដោយទិដ្ឋិ ការញាប់ញ័រដោយកិលេស ការញាប់ញ័រដោយមានះ ការញាប់ញ័រដោយកម្ម ។ ការញាប់ញ័រទាំងនេះ នៃបុគ្គលណា មិនមាន មិនមានត្រេម (បុគ្គលនោះ) មិនបាន បានលះបង់ កាត់ផ្តាច់ បូលទៅរម្ងាប់ រម្ងាប់ចំពោះ ធ្វើមិនគួរឱ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ។ ពាក្យថា កង្ខទីនីមួយ គឺកង្ខទីនីមួយ តិចតួច ដូចម្តេចខ្លះ ខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ទាំងខាងក្នុងទាំងក្រៅក្តី ។ ពាក្យថា កង្ខលោក គឺកង្ខអបាយលោក ។ បេ ។ កង្ខអាយតនលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សេចក្តីញាប់ញ័រ កង្ខទីនីមួយ ក្នុងលោក នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ ។

(๑๔๑) សព្ពោ វិញ្ញូនោ អនិច្ចោ ឯកសោ អតាវ
សោ ជាតិជរន្តិ ព្រូមីតិ សព្ពោតិ ភាគសឝ្ឍ សន្តិ
សព្ពោ ឆោសសឝ្ឍ សន្តិ សព្ពោ មោហសឝ្ឍ សន្តិ
សព្ពោ កោធសឝ្ឍ ឧបនាហសឝ្ឍ មក្ខសឝ្ឍ បឡា-
សសឝ្ឍ ឥស្សាយ មច្ឆរិយសឝ្ឍ មាយាយ សាឋេយ្យ-
សឝ្ឍ ថម្ភសឝ្ឍ សារម្ភសឝ្ឍ មានសឝ្ឍ អតិមានសឝ្ឍ
មទសឝ្ឍ បមាទសឝ្ឍ សព្ពកិលេសានំ សព្ពទុច្ចរិតានំ
សព្ពទរថានំ សព្ពបរិឡាហានំ សព្ពសន្តាបានំ សព្ព-
កុសលាភិសង្ខារានំ សន្តិ សមិតត្តា វូបសមិតត្តា
វិជ្ឈាតត្តា និព្ពុតត្តា វិគតត្តា បដិប្បស្សទ្ធត្តា សព្ពោ
ឧបសព្ពោ វូបសព្ពោ និព្ពុតោ បដិប្បស្សទ្ធោតិ សព្ពោ។
វិញ្ញូនោតិ កាយទុច្ចរិតំ វិញ្ញូតិ វិទូតិ វិសោសិតំ
ឝ្ឍន្តីភូតំ វចីទុច្ចរិតំ មនោទុច្ចរិតំ វិញ្ញូតិ វិទូតិ
វិសោសិតំ ឝ្ឍន្តីភូតំ ភវោ វិញ្ញូតោ វិទូតោ
វិសោសិតោ ឝ្ឍន្តីភូតោ ឆោឡោ មោឡោ តេរាឡោ

(១៤១) អធិប្បាយពាក្យថា តថាគតពោលថា បុគ្គលនោះជាអ្នកស្ងប់ អ្នកកំចាត់បង់ អ្នកមិនមានទុក្ខ អ្នកមិនមានក្រោះថ្នាក់ អាចធ្វើជាតិនឹងជាកពាន ត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកស្ងប់ គឺឈ្មោះថា អ្នកស្ងប់ ព្រោះស្ងប់រាគៈ ឈ្មោះថា អ្នកស្ងប់ ព្រោះស្ងប់ទោសៈ ឈ្មោះថា អ្នកស្ងប់ ព្រោះស្ងប់មោហៈ ឈ្មោះថា អ្នកស្ងប់ អ្នករម្ងាប់ អ្នករម្ងាប់ឈឺង អ្នកលែត អ្នករម្ងាប់ចំពោះ ព្រោះស្ងប់ រម្ងាប់ រម្ងាប់ឈឺង លែត លែត ភៅក្រាស រម្ងាប់ចំពោះ នូវក្រោធ ការបង់ក្រោធទុក សេចក្តីលុបគុណ ការរៀបក្រស្មើ សេចក្តីប្រណែនកំណាញ់ កិច្ចកល សេចក្តីអួតអាង សេចក្តីរើឆ្គឹង ការប្រណាំងប្រជែង មានៈ សេចក្តីមើលងាយ សេចក្តីស្រេវឹង សេចក្តីប្រហែស កិលេសទាំងពួង ទុច្ចរិតទាំងពួង សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងពួង សេចក្តីក្រហល់ក្រហាយទាំងពួង សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងពួង អកិសង្ខារជាអកុសលទាំងពួង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកស្ងប់ ។ ពាក្យថា អ្នកកំចាត់បង់ គឺអ្នកកំចាត់បង់ ផ្ដុំចេញ ធ្វើឲ្យរើឆ្ងាត ធ្វើឲ្យវិនាសនូវកាយទុច្ចរិត អ្នកកំចាត់បង់ ផ្ដុំចេញ ធ្វើឲ្យរើឆ្ងាត ធ្វើឲ្យវិនាសនូវវចីទុច្ចរិត នូវមនោទុច្ចរិត អ្នកកំចាត់បង់ ផ្ដុំចេញ ធ្វើឲ្យរើឆ្ងាត ធ្វើឲ្យវិនាសនូវរាគៈ អ្នកកំចាត់បង់ ផ្ដុំចេញ ធ្វើឲ្យរើឆ្ងាត ធ្វើឲ្យវិនាសនូវទោសៈ មោហៈ ក្រោធ

ឧបធាហោ មក្ខោ បឡាសោ ឥស្សា មច្ឆរិយំ មាយា សាឋេយ្យំ ថម្ភោ សារម្ភោ មានោ អតិមានោ មទោ បមាទោ រាគូមិតោ ទោសូមិតោ មោសូមិតោ តណ្ហូកតោ សព្ពេ កិលេសា សព្ពេ ទុច្ចរិតា សព្ពេ ឧបធិ សព្ពេ បរិឡាហា សព្ពេ សន្តាបា សព្ពាកុសលាភិសង្ខារា រាគូមិតា ទោសូមិតា មោសូមិតា តណ្ហូកតា ។ អបិច

កោធោ ឧបនាហោ

មានោ មទោ តេ ព្រាហ្មណ ទារុកាកេ

កោធោ ឆូមោ កម្មនិ(១) មោសវជ្ជំ

ជិម្ហា សុជា តណ្ហាសង្ឃ ជោតិដ្ឋានំ(២)

អត្តា សុឧឌ្ឍោ បុរិសស្ស ជាតិ ។

---

១ ម. ភស្មា ។ ២ ម. ហទយំ ជោតិដ្ឋានន្តិ អដ្ឋកថាបិ ទិស្សតិ ។

ការចងក្រោធទុក សេចក្តីលុបគុណ ការរៀបកស្មៅ សេចក្តីប្រណែន
សេចក្តីកំណាញ់ កិច្ចកល សេចក្តីអួតអាង សេចក្តីរឹងត្អឹង ការប្រ-
ណាំងប្រជែង មានះ សេចក្តីមើលងាយ សេចក្តីស្រវឹង ទំនងសេចក្តី
ប្រហែស អ្នកតំចាត់បង់ ផ្ទុំចេញ ធ្វើឲ្យវិនស្លួត ធ្វើឲ្យវិនាសន្ធូរ
តិលេសតាំងពួន ទុច្ចរិតតាំងពួន សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ តាំងពួន
សេចក្តីក្រហល់ក្រហាយតាំងពួន សេចក្តីក្តៅក្រហាយតាំងពួន អកិសង្ខារ
ជាអកុសលតាំងពួន ។ មួយទៀត ក្រោធ លោកពោលថាផ្សែង
ម្នាលព្រាហ្មណ៍ សេចក្តីពិតថា មានះរបស់អ្នក ទុកជា
អម្រែកដ៏ធ្ងន់ សេចក្តីក្រោធ ទុកជាផ្សែង ការពោលពាក្យកុហក
ទុកជាផេះ អណ្តាត ទុកជាវែក ហឫទ័យរបស់អ្នកដែល
ឃកចិត្តទុកជាក់ ទុកជាកន្ទែងក្តើង ខ្លួនដែលប្ញទ្ធានល្អហើយ
ទុកជាជាតិរបស់បុរស ។

អបិច ឧសហាតោរេហិ តោតោ ជាយតិ អនត្តុ មេ អចរិតិ តោតោ ជាយតិ អនត្តុ មេ ចរតីតិ តោតោ ជាយតិ អនត្តុ មេ ចរិស្សតីតិ តោតោ ជាយតិ បិ-យស្ស មេ មនាបស្ស អនត្តុ អចរិតិ អនត្តុ ចរតីតិ អនត្តុ ចរិស្សតីតិ តោតោ ជាយតិ អប្បិយស្ស មេ អមនាបស្ស អត្តុ អចរិតិ អត្តុ ចរតីតិ អត្តុ ចរិ-ស្សតីតិ តោតោ ជាយតិ អជ្ជាឧ ភ បឧ តោតោ ជាយតិ ។ យោ ឯវ្ហោ ចិត្តស្ស អាយាតោ បដិយាតោ បដិយោ បដិវិភោតោ តោតោ បតោតោ សម្បតោតោ តោសោ បតោសោ សម្បតោសោ ចិត្តស្ស ព្យាបត្តិ មតោបតោសោ តោតោ កុដ្ឋតោ កុដ្ឋរិតត្តុំ តោសោ ទុស្សតោ ទុស្សរិតត្តុំ ព្យាបត្តុ ព្យាបជ្ជតោ ព្យាបជ្ជិតត្តុំ វិភោតោ បដិវិភោតោ ចណ្ឌិក្កំ អស្សភោតោ អនត្តមនតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ តោ-តោ ។ អបិច តោឧស្ស អដិមត្តបរិត្តតា វេឧិតព្ពា ។

មួយទៀត ការក្រោធ កើតដោយអាការ ១០ គឺក្រោធកើតដោយគិតថា គេបានប្រព្រឹត្តអំពើមិនជាប្រយោជន៍ ដល់អញ ១ ក្រោធកើតដោយគិតថា គេកំពុងប្រព្រឹត្តអំពើមិនជាប្រយោជន៍ដល់អញ ១ ក្រោធកើតដោយគិតថា គេនឹងប្រព្រឹត្តអំពើមិនជាប្រយោជន៍ដល់អញ ១ ក្រោធកើតដោយគិតថា គេបានប្រព្រឹត្តអំពើមិនជាប្រយោជន៍ ១ ថា កំពុងប្រព្រឹត្តអំពើមិនជាប្រយោជន៍ ១ ថា នឹងប្រព្រឹត្តអំពើមិនជាប្រយោជន៍ ដល់សត្វនឹងសង្ខារជាទីស្រឡាញ់ ជាទីពេញចិត្តនៃអញ ១ ក្រោធកើតដោយគិតថា គេបានប្រព្រឹត្តប្រយោជន៍១ ថាកំពុងប្រព្រឹត្តប្រយោជន៍១ ថានឹងប្រព្រឹត្តប្រយោជន៍ដល់សត្វនឹងសង្ខារមិនជាទីស្រឡាញ់មិនជាទីពេញចិត្តនៃអញ១ ឬសេចក្តីក្រោធកើតកុងទីមិនគួរ១។ សេចក្តីគំនុំ ការគុំគួន ការថ្នាំងថ្នាក់ ការគាន់តឹងនៃចិត្ត សេចក្តីខឹង ការខឹងខ្លាំង ការខឹងក្រៃលែង ទោសៈ ទោសៈខ្លាំង ទោសៈក្រៃលែង ការព្យាបាទនៃចិត្ត ការប្រទូសរ៉ាយក្នុងចិត្ត ការក្រោធ អាការក្រោធ ភាពនៃការក្រោធ ការប្រទូស្ត អាការប្រទូស្ត ភាពនៃការប្រទូស្ត ការព្យាបាទ អាការព្យាបាទ ភាពនៃការព្យាបាទ សេចក្តីខឹង ការខឹងខ្លាំង សេចក្តីកាច ការញុះញង់ទឹកភ្នែកឲ្យហូរផ្លុក សេចក្តីមិនរីករាយនៃចិត្ត ឯណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះហៅថា ការក្រោធ ។

មួយទៀត បណ្ឌិតគប្បីដឹងថា ក្រោធប្រមាណប្រើនឹងតិច ។

អត្ថំ កញ្ចំ កាលំ កោធោ ចិត្តវិលក្ខណាមត្តោ ហោតិ ឆ ច តាវ មុខកុលនវិកុលនោ(១) ហោតិ ។ អត្ថំ កញ្ចំ កាលំ កោធោ មុខកុលនវិកុលនមត្តោ ហោតិ ឆ ច តាវ ហនុសញ្ចោបនោ ហោតិ ។ អត្ថំ កញ្ចំ កាលំ កោធោ ហនុសញ្ចោបនមត្តោ ហោតិ ឆ ច តាវ ឋវុសភចនិច្ឆារណោ ហោតិ ។ អត្ថំ កញ្ចំ កាលំ កោធោ ឋវុសភចនិច្ឆារណមត្តោ ហោតិ ឆ ច តាវ និសាវិនិសំ អនុវិលោកនោ ហោតិ ។ អត្ថំ កញ្ចំ កាលំ កោធោ និសាវិនិសំ អនុវិលោកនមត្តោ ហោតិ ឆ ច តាវ ឧណ្ហសត្តបរាមសនោ ហោតិ ។ អត្ថំ កញ្ចំ កាលំ កោធោ ឧណ្ហសត្តបរាមសនមត្តោ ហោតិ ឆ ច តាវ ឧណ្ហសត្តអព្ភុក្កិរណោ ហោតិ ។ អត្ថំ កញ្ចំ កាលំ កោធោ ឧណ្ហសត្តអព្ភុក្កិរណមត្តោ ហោតិ ឆ ច តាវ ឧណ្ហសត្តអភិនិចាតនោ ហោតិ ។ អត្ថំ កញ្ចំ កាលំ កោធោ ឧណ្ហសត្តអភិនិចាតនមត្តោ ហោតិ ឆ ច តាវ និន្នវិនិន្នករណោ ហោតិ ។

---

១ ម. មុខកុលនវិកុលនំ ។

ក្នុងកាលខ្លះ ក្រោធគ្រាន់តែធ្វើចិត្តឲ្យល្អក់ តែមិនទាន់ធ្វើមុខឲ្យក្រញូវ
នៅឡើយក៏មាន ។ ក្នុងកាលខ្លះ ក្រោធគ្រាន់តែធ្វើមុខឲ្យក្រញូវ តែមិន
ទាន់ញុាំងចង្កាឲ្យកំរើកនៅឡើយក៏មាន ។ ក្នុងកាលខ្លះ ក្រោធគ្រាន់តែ
ញុាំងចង្កាឲ្យកំរើក តែមិនទាន់បញ្ចេញវាចាអាក្រក់នៅឡើយ ក៏មាន ។
ក្នុងកាលខ្លះ ក្រោធគ្រាន់តែបញ្ចេញវាចាអាក្រក់ តែមិនទាន់ក្រឡេកមើល
ទិសតូចទំនឹងទិសធំនៅឡើយ ក៏មាន ។ ក្នុងកាលខ្លះ ក្រោធគ្រាន់តែក្រឡេក
មើលទិសតូចទំនឹងទិសធំ តែមិនទាន់ចាប់កាន់ដំបងទំនឹងកាំបិតនៅឡើយ
ក៏មាន ។ ក្នុងកាលខ្លះ ក្រោធគ្រាន់តែចាប់កាន់ដំបងទំនឹងកាំបិត តែមិនទាន់
ជាឡើងទូវដំបងទំនឹងកាំបិតនៅឡើយ ក៏មាន ។ ក្នុងកាលខ្លះ ក្រោធគ្រាន់
តែជាឡើងទូវដំបងទំនឹងកាំបិតតែមិនទាន់សំពងកាប់ ដោយដំបងទំនឹងកាំបិត
នៅឡើយ ក៏មាន ។ ក្នុងកាលខ្លះ ក្រោធគ្រាន់តែសំពងកាប់ដោយដំបង
ទំនឹងកាំបិត តែមិនទាន់ធ្វើឲ្យធ្លុះធ្លាយជាប់ជាបនៅឡើយ ក៏មាន ។

អត្ថិ កញ្ចិ កាលំ តោតោ ឯត្តកំឯត្តកាលាមត្តោ
ហោតិ ឯ ច តាវ សម្ភញ្ជនបរិភញ្ជនោ ហោតិ ។
អត្ថិ កញ្ចិ កាលំ តោតោ សម្ភញ្ជនបរិភញ្ជ-
នមត្តោ ហោតិ ឯ ច តាវ អដ្ឋមង្គលបកដ្ឋនោ
ហោតិ ។ អត្ថិ កញ្ចិ កាលំ តោតោ អដ្ឋមង្គល-
បកដ្ឋនមត្តោ ហោតិ ឯ ច តាវ ជីវិតបជាសនោ
ហោតិ ។ អត្ថិ កញ្ចិ កាលំ តោតោ ជីវិតប-
ជាសនមត្តោ ហោតិ ឯ ច តាវ សព្ពញ្ញុតបរិញ្ញុត-
សណ្ឋិតោ ហោតិ ។ យតោ តោតោ បរ បុគ្គលំ
ឃាតេត្វា អត្តានំ ឃាតេតិ វិញ្ញូតា តោតោ
បរមុស្សនកតោ បរមវេបុល្លប្បត្តោ ហោតិ ។
យសេ្សសោ តោតោ បហីនោ សម្មុំញ្ញោ វូប-
សន្តោ បដិប្បស្សទ្ធោ អភព្ពុប្បត្តិកោ ញាណគ្គិឌ-
ឌេ្ឍា សោ វុច្ចតិ វិញ្ញូមោ ។ តោឆស្ស បហី-
ឆត្តា វិញ្ញូមោ តោឆវុត្តស្ស បរិញ្ញាតត្តា វិញ្ញូមោ
តោឆមោតុស្ស ខុច្ឆិន្នត្តា វិញ្ញូមោតិ វិញ្ញូមោ ។

កន្លះកាលខ្លះ ក្រោធគ្រាន់តែធ្វើឲ្យភ្ញុះភ្ញាយដាច់ដាច តែមិនទាន់បំបាក់បំបែកនៅឡើយ ក៏មាន ។ កន្លះកាលខ្លះ ក្រោធគ្រាន់តែបំបាក់បំបែក តែមិនទាន់អូសទាញមក នូវអវយវៈតូចធំឯអវយវៈធំនៅឡើយ ក៏មាន ។ កន្លះកាលខ្លះ ក្រោធគ្រាន់តែទាញកន្ត្រាក់មកនូវអវយវៈតូចធំឯអវយវៈធំ តែមិនទាន់ញាំញីជីវិតឲ្យនាំសេចក្តីវិនាសនៅឡើយ ក៏មាន ។ កន្លះកាលខ្លះក្រោធគ្រាន់តែញាំញីជីវិតឲ្យវិនាស តែមិនទាន់តាំងនៅកន្លះកាលនៃទឹកការលះនូវទឹកការបរិច្ចាគ(ជីវិត)ទាំងអស់គ្នានៅឡើយក៏មាន ។ កន្លះកាលណាបុគ្គលអ្នកក្រោធសម្លាប់បុគ្គលដទៃហើយសម្លាប់ខ្លួន កន្លះកាលនោះ ក្រោធក៏ដល់នូវសភាពជាចំរើនក្រៃលែង ដល់នូវសភាពជាធ្ងន់ធ្ងរយ៉ាងក្រៃលែង ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។ ក្រោធ+ខ្មុះ ដែលបុគ្គលណា បានលះបង់ កាត់ផ្តាច់ ចូលទៅរម្ងាប់ រម្ងាប់ចំពោះ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ ហៅថា អ្នកកំចាត់បង់ ។ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា អ្នកកំចាត់បង់ ព្រោះលះក្រោធហើយ ឈ្មោះថា អ្នកកំចាត់បង់ ព្រោះកំណត់ដឹងនូវវត្ថុក្រោធហើយ ឈ្មោះថា អ្នកកំចាត់បង់ ព្រោះកាត់ផ្តាច់នូវហេតុនៃក្រោធ ហេតុនោះ (ព្រះត្រៃលក្ខណ៍ថា) អ្នកកំចាត់បង់ ។

អនិយោតិ ភគោ និយោ នោសោ និយោ មោហោ និយោ កោធោ និយោ ឧបនាហោ និយោ ។ បេ ។ សព្ពាកុសលាភិសង្ខារា និយា ។ យស្សេតេ និយា បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍា សោ វុច្ចតិ អនិយោ ។ និព្ភសោតិ អាសា វុច្ចតិ តណ្ហា យោ ភគោ សា. ភគោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ។ យស្សេសា អាសា តណ្ហា បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍា សោ វុច្ចតិ និព្ភសោ ។ ជាតីតិ យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហិ តម្ហិ សត្តនិកាយេ ជាតិ សញ្ជាតិ ឱក្កន្តិ និព្ភត្តិ អភិនិព្ភត្តិ ខន្ធានំ បាតុភាវោ អាយតនានំ បដិលាភោ ។ ជរាតិ យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហិ តម្ហិ សត្តនិកាយេ ជរា ជីរណតា ខណ្ឌិច្ចំ បាលិច្ចំ វលិត្តចតា អាយុនោ សំហានិ ឥន្ទ្រិយានំ បរិបាកោ ។

ពាក្យថា អ្នកមិនមានទុក្ខ សេចក្តីថា រាគៈជាទុក្ខ ទោសៈជាទុក្ខ មោហៈ
ជាទុក្ខ ក្រោធជាទុក្ខ ការចងក្រោធទុក ជាទុក្ខ ។ បេ ។ អកិរិយាជាអកុ-
សលតំណងជាទុក្ខ ។ ទុក្ខតំនិះ បុគ្គលណា លះបង់ កាត់ផ្តាច់ចួលទៅ
រម្ងាប់ រម្ងាប់ចំពោះ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណ
ហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានទុក្ខ ។ ពាក្យថា អ្នកមិន
មានសេចក្តីក្រេវក្រាំ សេចក្តីថា តណ្ហា ហៅថា សេចក្តីក្រេវក្រាំ បាន
ដល់សេចក្តីរីករាយ សេចក្តីរីករាយខ្លាំង ។ បេ ។ អកិរិយា លោភៈ អកុសល-
មូល ។ តណ្ហាគឺការក្រេវក្រាំនុះ បុគ្គលណា លះបង់ កាត់ផ្តាច់ ចួលទៅ
រម្ងាប់ រម្ងាប់ចំពោះ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណ
ហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានសេចក្តីក្រេវក្រាំ ។ ពាក្យថា
ជាតិ បានដល់ការកើត ការកើតព្រម កិរិយាឈានចុះ ការកើត ការកើត
ចំពោះ ការកើតក្រោកដនៃខន្ធទាំងឡាយ ការបានចំពោះ នូវអាយតនៈ
ទាំងឡាយ នៃសត្វទាំងឡាយនោះ ។ ក្នុងពួកនៃសត្វនោះ ។ ពាក្យថា
ជរា គឺការចាស់ ភាពនៃសេចក្តីគ្រាំគ្រា ភាពនៃធ្មេញបាក់ ភាព
នៃសក់ស្កូវ ភាពនៃស្បែកជ្រួញជ្រីវ សេចក្តីសាបសូន្យនៃអាយុ សេចក្តី
ចាស់ជ្រុំវិញនៃឥន្ទ្រិយ នៃសត្វទាំងឡាយនោះ ។ ក្នុងពួកនៃសត្វនោះ ។ ។

សត្តោ វិញ្ញូមោ អនីឃោ ឯកសោ អតារំ សោ ជាតិ-
ជរន្តំ ព្រូមីតិ យោ សត្តោ ច វិញ្ញូមោ ច អនីឃោ
ច ឯកសោ ច សោ ជាតិជរាមរណាំ អតារិ ខុត្តារិ បតរិ
សមតិក្កមិ វីតិវត្តយីតិ ព្រូមិ អាចិក្ខាមិ ទេសេមិ
បញ្ញបេមិ បដ្ឋបេមិ វិវរាមិ វិភជាមិ ខុត្តីករោមិ
បកាសេមីតិ សត្តោ វិញ្ញូមោ អនីឃោ ឯកសោ
អតារំ សោ ជាតិជរន្តិ ព្រូមិ ។ តេនាហ ភគវា

សង្ខាយ លោកស្មឹ បភេទភានិ

(បុណ្ណកោតិ ភគវា)

យស្សុញ្ញំ នត្ថិ ករុហិញ្ចិ លោកេ
សត្តោ វិញ្ញូមោ អនីឃោ ឯកសោ
អតារិ សោ ជាតិជរន្តិ ព្រូមីតិ ។

សហ គាថាបរិយោសានា ។ បេ ។ បញ្ចលិង្គោ
ភគវន្តំ ឧបសង្កមោ ឯសិន្នោ ហោតិ សត្ត
មេ ភន្តេ ភគវា សារវោហមស្មីតិ ។

ពាក្យថា តថាគតពោលថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកស្ងប់ អ្នកកំចាត់បង់ អ្នកមិនមានទុក្ខ អ្នកមិនមានសេចក្តីក្រោធ្ច អាចឆ្លងជាតិនិងជរាបាន បានសេចក្តីថា តថាគតពោល ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំង ផ្តើម បើក ចែក ធ្វើឲ្យច្បាស់ ប្រកាសថា បុគ្គលណាជាអ្នកស្ងប់ផង អ្នកកំចាត់បង់ផង អ្នកមិនមានទុក្ខផង អ្នកមិនមានសេចក្តីក្រោធ្ចផង បុគ្គលនោះបានឆ្លង ឆ្លងខ្លើង ឆ្លងរំលង ផ្ចោះកន្លង លោតរំលង នូវជាតិ ជរា និងមរណៈបាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតពោលថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកស្ងប់ អ្នកកំចាត់បង់ អ្នកមិនមានទុក្ខ អ្នកមិនមានសេចក្តីក្រោធ្ច អាចឆ្លងជាតិនិងជរាបាន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលបុណ្ណកៈ) សេចក្តីញាប់ញ័រក្នុងចិត្តមួយក្នុងលោកនៃបុគ្គលណាមិនមានទេ ព្រោះដាច់នូវត្រើយនាយនិងត្រើយអាយក្នុងលោក តថាគតពោលថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកស្ងប់ អ្នកកំចាត់បង់ អ្នកមិនមានទុក្ខ អ្នកមិនមានសេចក្តីក្រោធ្ច អាចឆ្លងជាតិនិងជរាបាន ។

កាលពេលដែលចប់ព្រះគាថា ។ បេ ។ បុណ្ណកៈមានអាយុ អង្គុយប្រណម្យអញ្ជលីនមស្ការព្រះមានព្រះភាគ ពោលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ព្រះមានព្រះភាគ ជាសាស្តានៃខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គជាសាវ័ក ។

ចប់ បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ហានិទ្ទេស ទី ៣ ។

មេត្តគុមាណវកប្បញ្ហានិទ្ទេសោ

(១៤៦) បុច្ឆាមិ តំ ភគវា ព្រហ្មា មេ តំ

(នន្ទាយស្ស មេត្តគូ)

មញ្ញាមិ តំ វេទគុំ ភាវិតត្តំ

ភុតោ ឧ ឧក្កា សមុទាគតាមេ

យេភោចំ លោកស្មឹ អនេករូបា ។

(១៤៧) បុច្ឆាមិ តំ ភគវា ព្រហ្មា មេ តទ្ធិ បុច្ឆាតំ

តំសេរ្ហ បុច្ឆា អនិដ្ឋសោតជា បុច្ឆា និដ្ឋសំសទ្ទជា

បុច្ឆា វិមតិច្ឆេទជា បុច្ឆា ។

កតមា អនិដ្ឋសោតជា បុច្ឆា ។ បកតិយោ លក្ខណំ

អញ្ញាតំ ហោតិ អទិដ្ឋំ អតុលិតំ អតីរិតំ អវិភាវិតំ

អវិភូតំ តស្ស ញាណាយ ទស្សនាយ តុលនាយ តីរ-

ណាយ វិភាវនត្ថាយ វិភូតត្ថាយ បញ្ហំ បុច្ឆតិ អយំ

អនិដ្ឋសោតជា បុច្ឆា ។

មេត្តគូមាណវិកបញ្ហានិទ្ទេស

(១៤២) (មេត្តគូមាណពមានអាយុទូលសួរដូច្នេះថា) បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់នូវសេចក្តីនោះដល់ខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យជាន ខ្ញុំព្រះអង្គសំគាល់ឃើញថាព្រះអង្គជាអ្នកដល់នូវវេទ ជាអ្នកមានខ្លួនបានអប់រំហើយ សេចក្តីទុក្ខទាំងឡាយណាមួយ ជាច្រើនប្រការក្នុងលោក សេចក្តីទុក្ខទាំងនេះ កើតមកអំពីអ្វីណា ហ្ន៎ ។

(១៤៣) អធិប្បាយពាក្យថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់នូវសេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ត្រង់ពាក្យថា សួរ បានដល់សំនួរ ៣ គឺ អទិដ្ឋជោតនាបុច្ឆា (សំនួរជាគ្រឿងបំភ្លឺហេតុដែលមិនទាន់បានឃើញ) ១ ទិដ្ឋសំសន្ទនាបុច្ឆា (សំនួរជាគ្រឿងប្រៀបផ្ទឹមហេតុដែលឆ្លាប់ឃើញហើយ) ១ វិមតិច្ឆេទនាបុច្ឆា (សំនួរជាគ្រឿងកាត់សេចក្តីងឿងឆ្ងល់) ១ ។

អទិដ្ឋជោតនាបុច្ឆា តើដូចម្តេច ។ លក្ខណៈដែលបុគ្គលមិនទាន់ដឹង មិនទាន់ឃើញ មិនទាន់ច្បាស់ មិនទាន់ពិចារណា មិនទាន់យល់ច្បាស់ មិនទាន់ប្រាកដ ដោយប្រក្រតី បុគ្គលសួរប្រាថ្នាដើម្បីការដឹង ការឃើញ ការច្បាស់ ការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការយល់ច្បាស់ ដើម្បីប្រយោជន៍ឲ្យប្រាកដនូវលក្ខណៈនោះ នេះ អទិដ្ឋជោតនាបុច្ឆា ។

กตมา ฉนฺทสมาธิสงฺขารา ปุพฺพา ฯ ปกติยา ลกฺขณาทิ ฉนฺโท กตฺตุกมฺยตา ฉนฺทสมาธิสงฺขารา ปุพฺพา ตตฺรตตฺรา ภินิวิสฺสวนตา ฉนฺทสมาธิสงฺขารา ปุพฺพา อยเมตฺถ ฉนฺทสมาธิสงฺขารา ปุพฺพา ฯ

กตมา วิมตฺเตฉนฺตา ปุพฺพา ฯ ปกติยา สมฺสยปกฺขนฺทา[1] โหติ วิมติ ปกฺขนฺทา เทฺวธาปถกา เอวรูปา ธมฺมา น ธมฺมา กิญฺหิ ธมฺมาติ[2] เสา วิมตฺเตฉนฺตา ปุพฺพา อยเมตฺถ วิมตฺเตฉนฺตา ปุพฺพา ฯ สมา ตีสฺสา ปุพฺพา ฯ

อยมาทิ ตีสฺสา ปุพฺพา มนุสฺสปุพฺพา อมนุสฺสปุพฺพา ทิพฺพปุพฺพา ฯ

กตมา มนุสฺสปุพฺพา ฯ มนุสฺสา ตุฏฺฐึ กตฺวาน อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺหํ ปุจฺฉติ ขตฺติยา ปุจฺฉติ ขตฺติยินิโย ปุจฺฉติ พฺราหฺมณา ปุจฺฉติ พฺราหฺมณิโย ปุจฺฉติ คหปตี ปุจฺฉติ คหปตานิโย ปุจฺฉติ สมณา ปุจฺฉนฺติ สมณิโย ปุจฺฉนฺติ อยเมตฺถ มนุสฺสปุพฺพา ฯ

---

๑ ม. ปกฺขนฺโต ฯ ๒ ม. อนุโต กตรํ นุโตติ ฯ

ទិដ្ឋសំសន្ទនាបុច្ឆា តើដូចម្តេច ។ លក្ខណៈដែលបុគ្គលបានដឹងឃើញ ចូលចិត្ត ពិចារណា យល់ច្បាស់ ប្រាកដ ដោយប្រក្រតីហើយ បុគ្គលសួរនូវប្រស្នា ដើម្បីប្រយោជន៍ប្រៀបធៀប ជាមួយនឹងពួកអ្នកប្រាជ្ញដទៃ នេះ ទិដ្ឋសំសន្ទនាបុច្ឆា ។

វិមតិច្ឆេទនាបុច្ឆា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលសួរនៅកាន់សេចក្តីសង្ស័យ សួរនៅកាន់សេចក្តីងឿងឆ្ងល់ មានគំនិតបែកជាពីរ ដោយប្រក្រតីថា យ៉ាងនេះទេឬ ឬមិនមែនទេ ដូចម្តេចហ្ន៎ ប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ បុគ្គលនោះសួរប្រស្នា ដើម្បីកាត់សេចក្តីងឿងឆ្ងល់ នេះ វិមតិច្ឆេទនាបុច្ឆា ។ នេះ បុច្ឆា ៣ ។ បុច្ឆា (សំនួរ) ៣ ដទៃទៀត គឺ មនុស្សបុច្ឆា អមនុស្សបុច្ឆា និម្មិតបុច្ឆា ។

មនុស្សបុច្ឆា តើដូចម្តេច ។ ពួកមនុស្សចូលទៅគាល់ ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ហើយសួរប្រស្នាគឺ ពួកក្សត្រិយ៍សួរ ពួកក្សត្រិយានីសួរ ពួកឧបាសកសួរ ពួកឧបាសិកាសួរ ពួកព្រះរាជាសួរ ពួកក្សត្រសួរ ពួកព្រាហ្មណ៍សួរ ពួកវេស្សៈសួរ ពួកសុទ្ទៈសួរ ពួកគហបតីសួរ ពួកបព្វជិតសួរ នេះ មនុស្សបុច្ឆា ។

កតមា អមនុស្សបុច្ឆា ។ អមនុស្សា ពុទ្ធំ ភគវន្តំ ឧបសង្កមិត្វា បញ្ហំ បុច្ឆន្តិ ជាតា បុច្ឆន្តិ សុបណ្ណា បុច្ឆន្តិ យក្ខា បុច្ឆន្តិ អសុរា បុច្ឆន្តិ គន្ធព្ពា បុច្ឆន្តិ មហារាជានោ បុច្ឆន្តិ ឥន្ទា បុច្ឆន្តិ ព្រហ្មានោ បុច្ឆន្តិ ទេវតាយោ បុច្ឆន្តិ អយំ អមនុស្សបុច្ឆា ។

កតមា និម្មិតបុច្ឆា ។ យំ ភគវា រូបំ អភិនិម្មិនាតិ មនោមយំ សព្ពង្គបច្ចង្គិំ អហីនិន្ទ្រិយំ ។ សោ និម្មិតោ ពុទ្ធំ ភគវន្តំ ឧបសង្កមិត្វា បញ្ហំ បុច្ឆតិ ភគវា វិស្សជ្ជេតិ អយំ និម្មិតបុច្ឆា ។ ឥមា តិស្សោ បុច្ឆា ។

អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា អត្តត្ថបុច្ឆា បរត្ថបុច្ឆា ឧភយត្ថបុច្ឆា ។

អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា ទិដ្ឋធម្មិកត្ថបុច្ឆា សម្បរាយិកត្ថបុច្ឆា បរមត្ថបុច្ឆា ។

អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា អនវជ្ជត្ថបុច្ឆា និក្កិលេសត្ថបុច្ឆា វោទានត្ថបុច្ឆា ។

អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា អតីតបុច្ឆា អនាគតបុច្ឆា បច្চុប្បន្នបុច្ឆា ។

អមនុស្សបុច្ឆា តើដូចម្តេច ។ ពួកអមនុស្ស ចូលទៅគាល់ព្រះ
ពុទ្ធមានព្រះភាគ ហើយសួរប្រស្នា គឺ ពួកនាគសួរ ពួកគ្រុឌសួរ ពួក
យក្ខសួរ ពួកអសុរសួរ ពួកគន្ធព្វសួរ ពួកមហោរគសួរ ពួកព្រះឥន្ទសួរ
ពួកព្រហ្មសួរ ពួកទេវតាសួរ នេះ អមនុស្សបុច្ឆា ។

និម្មិតបុច្ឆា តើដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់និម្មិតរូបណា
មានអវយវៈសព្វគ្រប់ មានឥន្ទ្រិយមិនខ្វះខាត ដែលសម្រេចអំពីចិត្ត ។
រូបនិម្មិតនោះ ចូលទៅគាល់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ហើយសួរប្រស្នា ព្រះ
មានព្រះភាគក៏ទ្រង់ដោះស្រាយ នេះ និម្មិតបុច្ឆា ។ នេះ បុច្ឆា ៣ ។

បុច្ឆា ៣ ដទៃទៀតគឺ បុច្ឆាចំពោះប្រយោជន៍នៃខ្លួន ១បុច្ឆាចំពោះ
ប្រយោជន៍បុគ្គលដទៃ ១ បុច្ឆាចំពោះប្រយោជន៍ទាំងពីរ ១ ។

បុច្ឆា ៣ ដទៃទៀត គឺ បុច្ឆាចំពោះប្រយោជន៍បច្ចុប្បន្ន១ បុច្ឆាចំពោះ
ប្រយោជន៍បរលោក ១ បុច្ឆាចំពោះប្រយោជន៍ដ៏ក្រៃលែង១ ។

បុច្ឆា ៣ ដទៃទៀត គឺ បុច្ឆាចំពោះប្រយោជន៍មិនមានទោស ១
បុច្ឆាចំពោះប្រយោជន៍មិនមានកិលេស១ បុច្ឆាចំពោះប្រយោជន៍ដ៏ផូរផង់១។

បុច្ឆា ៣ ដទៃទៀត គឺ អតីតបុច្ឆា១ អនាគតបុច្ឆា១ បច្ចុប្បន្នបុច្ឆា១ ។

អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា អដ្ឋតបុច្ឆា ពហិទ្ធាបុច្ឆា អដ្ឋតពហិទ្ធាបុច្ឆា ។

អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា កុសលបុច្ឆា អកុសលបុច្ឆា អព្យាកតបុច្ឆា ។

អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា ខន្ធបុច្ឆា ធាតុបុច្ឆា អាយតនបុច្ឆា ។

អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា សតិបដ្ឋានបុច្ឆា សម្មប្បធានបុច្ឆា ឥទ្ធិបាទបុច្ឆា ។

អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា ឥន្ទ្រិយបុច្ឆា ពលបុច្ឆា ពោជ្ឈង្គបុច្ឆា ។

អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា មគ្គបុច្ឆា ផលបុច្ឆា និព្ពានបុច្ឆា ។

បុច្ឆាមិ តន្តំ បុច្ឆាមិ តំ យាចាមិ តំ អជ្ឈេសាមិ តំ បសាទេមិ តំ ភគវន្តំ មេតំ បុច្ឆាមិ តំ ។ ភគវាតំ តារយតិ វាចនមេតំ ។ បេ ។ សច្ឆិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ភគវាតំ ។ ព្រូហិ មេ តន្តំ ព្រូហិ អាចិក្ខាហិ ទេសេហិ បញ្ញបេហិ បដ្ឋបេហិ វិវរាហិ វិភជាហិ ឧត្តានីករោហិ បកាសេហីតំ បុច្ឆាមិ តំ ភគវា ព្រូហិ មេ តំ ។

បុព្វា ៣ ដទៃទៀត គឺ បុព្វាចរិមកឌ ១ បុព្វាចរិមក្រៅ ១ បុព្វាចរិមាំង
កឌាំងក្រៅ ១ ។

បុព្វា ៣ ដទៃទៀត គឺ កុសលបុព្វា ១ អកុសលបុព្វា ១ អព្យាកតបុព្វា ១ ។

បុព្វា ៣ ដទៃទៀត គឺ ខន្ធបុព្វា ១ ធាតុបុព្វា ១ អាយតនបុព្វា ១ ។

បុព្វា ៣ ដទៃទៀត គឺ ១ សតិប្បដ្ឋានបុព្វា ១ សម្មប្បធានបុព្វា ១
ឥទ្ធិបាទបុព្វា ១ ។

បុព្វា ៣ ដទៃទៀត គឺ ឥន្ទ្រិយបុព្វា ១ ពលបុព្វា ១ ពោជ្ឈង្គបុព្វា ១ ។

បុព្វា ៣ ដទៃទៀត គឺ មគ្គបុព្វា ១ ផលបុព្វា ១ និព្វានបុព្វា ១ ។

ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គសូមទូលសួរព្រះអង្គ គឺ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមទូលសួរព្រះ
អង្គ សូមអង្វរព្រះអង្គ អាពាធនាព្រះអង្គ ជ្រះថ្លាចំពោះព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គ
ត្រាស់ប្រាប់ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរ
ព្រះអង្គ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នុ៎ះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព
។បេ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (តើត) ព្រោះការត្រាស់ដឹង ។
ពាក្យថា សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ គឺ សូមព្រះ
អង្គពោល ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំង ទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យពាក់ ប្រកាស
ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គសូម
ទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

ฯ ปญฺญายสฺมา เมตฺตคูติ ฯ ปญฺหาติ ปเญฺหสุ ฯ เป ฯ ปญฺญายสฺมา เมตฺตคู ฯ

(๑๔๔) ปญฺหามิ តំ វេទកុំ ភាវិតត្តន្តិ វេទគូតំ តំ ปញ្ហាមិ ភាវិតត្តោតិ តំ ปញ្ហាមិ ឯវំ ปញ្ហាមិ ឯវំ ជានាមិ ឯវំ អាជានាមិ ឯវំ វិជានាមិ ឯវំ បដិវិជានាមិ ឯវំ បដិវិជ្ឈាមិ វេទគូ ភាវិតត្តោតិ ฯ

កថញ្ហ កថភ វេទគូ ฯ វេទោ វុច្ចតិ ចតូសុ មគ្គេសុ ញាណំ បញ្ញា បញ្ញិន្ទ្រិយំ បញ្ញាពលំ ធម្មវិ-ចយសម្ពោជ្ឈង្គោ វីមំសា វិបស្សនា សម្មាទិដ្ឋិ ฯ កថភ តេហិ វេទេហិ ជាតិជរាមរណាស្ស អន្តគតោ អន្តប្បត្តោ កោដិគតោ កោដិប្បត្តោ បរិយន្ត-គតោ បរិយន្តប្បត្តោ កេសវគតោ កេសវប្បត្តោ តាណគតោ តាណប្បត្តោ លេណគតោ លេណប្ប-ត្តោ សរណគតោ សរណប្បត្តោ អភយគតោ អភយប្បត្តោ អច្ចុតគតោ អច្ចុតប្បត្តោ អមតគតោ អមតប្បត្តោ និព្វានគតោ និព្វានប្បត្តោ ฯ

ពាក្យថា ដូច្នេះ បទសំបទថា មេត្តគូមានអាយុ (ខ្ញុំលោកអ្នក) ដូច្នេះ គឺជាបទតភ្ជាប់ ។ បេ ។ មេត្តគូមានអាយុ (ខ្ញុំលោកអ្នក) ដូច្នេះ ។

(១៤៤) ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គសំគាល់ឃើញថា ព្រះអង្គជាអ្នកដល់នូវវេ ជាអ្នកមានខ្លួនបានអប់រំហើយ អធិប្បាយថា ខ្ញុំព្រះអង្គសំគាល់ព្រះអង្គថា ជាអ្នកដល់នូវវេ សំគាល់ព្រះអង្គថា ជាអ្នកមានខ្លួនអប់រំហើយ ខ្ញុំព្រះអង្គសំគាល់យ៉ាងនេះ ដឹងយ៉ាងនេះ យល់យ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះ ដឹងចំពោះយ៉ាងនេះ ចាក់ធ្លុះយ៉ាងនេះថា ព្រះអង្គដល់នូវវេ មានខ្លួនបានអប់រំហើយ ។

ព្រះមានព្រះភាគឈ្មោះថាទ្រង់ដល់នូវវេ តើដូចម្តេច ។ ញាណក្នុងបញ្ចិន្ទ្រិយ បញ្ចពល: ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ វីមំសា វិបស្សនា សម្មាទិដ្ឋិ ក្នុងមគ្គ ៤ លោកហៅថា វេ ។ ព្រះមានព្រះភាគទៅកាន់ទីបំផុត ដល់នូវទីបំផុតនៃជាតិជរាមរណៈ ដោយវេទាំងឡាយនោះ ទៅកាន់ទីខាងបុរ ដល់ទីខាងបុរ ទៅកាន់ទីបំផុតជុំវិញ ដល់ទីបំផុតជុំវិញ ទៅកាន់ទីចប់ ដល់ទីចប់ ទៅកាន់ទីពំនាក់ ដល់ទីពំនាក់ ទៅកាន់ទីជ្រកកោន ដល់ទីជ្រកកោន ទៅកាន់ទីពឹង ដល់ទីពឹង ទៅកាន់ទីមិនមានភ័យ ដល់ទីមិនមានភ័យ ទៅកាន់ទីមិនច្យុត ដល់ទីមិនច្យុត ទៅកាន់អមតៈ ដល់អមតៈ ទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ដល់ព្រះនិព្វាន ។

វេជ្ជានំ វា អត្តកតោតិ វេទគូ ។ វេទេហិ វា អត្តកតោតិ វេទគូ ។ សត្តន្នំ វា ឆឡង្គានំ វិទិតត្តា វេទគូ ។ សក្កាយនិដ្ឋំ វិទិតា ហោតិ វិទិតសច្ឆា វិទិតា ហោតិ សីលព្វតបរាមាសោ វិទិតោ ហោតិ ភវតោ ឆោសោ អោឃោ មាឃោ វិទិតោ ហោតិ ។ វិទិតសព្វ ហោន្តិ ចាបិ តា អកុសលា ឆឡង្គសន្និស្សិតា ឆោឃោព្ភវិតា សឧភ(๑) ទុក្ខវិបាកា អាយតឹ ជាតិជរាមរណីយា ។

ឥមានិ វិនេយ្យ តេវិលានិ (សតិយាតិ ភគវា)

សមណានំ យានិ បត្តិ(๒) ព្រាហ្មណានំ

សព្វវេទានុ(๓) វីតភតោ

សព្វំ វេទមតិច្ច(๔) វេទគូ សោ ។

---

๑ ម. សទរថា ។ ๒ ម. អត្តិ ។ ๓ ម. សព្វវេរាសុ ។ ๔ ម. សព្វវេរើបដិច្ច ។

មួយទៀត ព្រះអង្គឈ្មោះថា ទ្រង់ដល់នូវវេទ ព្រោះទ្រង់ដល់ទីបំផុតនៃវេទ
ទាំងឡាយ ។ មួយទៀតព្រះអង្គឈ្មោះថាទ្រង់ដល់នូវវេទ ព្រោះទ្រង់
ដល់ទីបំផុតដោយវេទទាំងឡាយ មួយវិញទៀត ព្រះអង្គ ឈ្មោះថា ទ្រង់
ដល់នូវវេទ ព្រោះដឹងច្បាស់នូវធម៌ទាំង ៧ ។ គឺព្រះអង្គទ្រង់
ដឹងច្បាស់សក្កាយទិដ្ឋិ ដឹងច្បាស់វិចិកិច្ឆា ដឹងច្បាស់សីលព្វតបរាមាសៈ
ដឹងច្បាស់រាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ ។ ធម៌ជាអកុសល ដ៏លាមក
ជាគ្រឿងសៅហ្មង នាំឲ្យកើតក្នុងភពថ្មីទៀត ប្រកបដោយសេចក្តីក្រវល់
ក្រវាយ មានផលជាទុក្ខ មានជាតិ ជរា មរណៈ ប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ
ជាធម៌ព្រះអង្គទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ហើយ ។

(ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលសកិយៈ) បុគ្គលណា
ពិនិត្យច្បាស់នូវវេទទាំងអស់ ដែលជារបស់សមណព្រាហ្មណ៍
ទាំងឡាយ ជាអ្នកមានតម្រេកទៅប្រាស ក្នុងវេទនាទាំងពួង
កន្លងផុតនូវវេទទាំងពួង បុគ្គលនោះឈ្មោះថា អ្នកដល់នូវវេទ ។

កថំ អតីតា ភាវិតត្តោ ។ អតីតា ភាវិតកាយោ ភាវិតសីលោ ភាវិតចិត្តោ ភាវិតបញ្ញោ ភាវិតវិមុត្តិបញ្ញាណោ ភាវិតសម្មប្បធានោ ភាវិតឥទ្ធិបាទោ ភាវិតិន្ទ្រិយោ ភាវិតពលោ ភាវិតពោជ្ឈង្គោ ភាវិតមគ្គោ បហីនកិលេសោ បដិវិទ្ធាតុបច្ចា សច្ចិកតនិរោធោ ។ ឥត្ថំ តស្ស បរិញ្ញាតំ[1] សមុទយោ បហីនោ មគ្គោ ភាវិតោ និរោធោ សច្ចិកតោ អតិញ្ញេយ្យំ អតិញ្ញាតំ បរិញ្ញេយ្យំ បរិញ្ញាតំ បហាតព្ពំ បហីនំ ភាវេតព្ពំ ភាវិតំ សច្ឆិកាតព្ពំ សច្ឆិកតំ ។ អបរិត្តោ មហាគ្គតប្បភេ អប្បមេយ្យោ ឧបប្បរិយោតាន្តោ ពហុតរោ សាតរុបមោ ឆឡង្គុបេក្ខាយ សមង្គតោ ហោតិ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថា មានខ្លួនបានអប់រំហើយ តើដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគ មានព្រះកាយអប់រំហើយ មានសីលអប់រំហើយ មានព្រះទ័យអប់រំហើយ មានប្រាជ្ញាអប់រំហើយ មានសតិប្បដ្ឋានអប់រំហើយ មានសម្មប្បធានអប់រំហើយ មានឥទ្ធិបាទអប់រំហើយ មានឥន្ទ្រិយអប់រំហើយ មានពលៈអប់រំហើយ មានពោជ្ឈង្គអប់រំហើយ មានមគ្គអប់រំហើយ មានកិលេសលះបង់ហើយ មានអកុប្បធម៌ត្រាស់ដឹងហើយ មាននិរោធធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគនោះ កំណត់ដឹងហើយ សមុទយៈ ទ្រង់លះបង់ហើយ មគ្គ ព្រះអង្គចំរើនហើយ និរោធព្រះអង្គធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ គុណជាតដែលគប្បីជ្រាបច្បាស់ ព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់ហើយ ធម្មជាតដែលគួរកំណត់ដឹង ព្រះអង្គកំណត់ដឹងហើយ កិលេសជាត ដែលត្រូវលះ ព្រះអង្គលះបង់ហើយ គុណជាតដែលត្រូវចំរើន ព្រះអង្គចំរើនហើយ គុណជាតដែលត្រូវធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ព្រះអង្គធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ។ ព្រះមានព្រះភាគ មិនមែនជាបុគ្គលតូចតាចទេ ជាបុគ្គលធំ ជាបុគ្គលប្រៀបមានប្រមាណមិនបាន ដែលអ្នកផងសូធ៌មើលបានដោយក្រ មានវត្តនៈច្រើន ប្រៀបដូចសាគរ ជាបុគ្គលប្រកបដោយធម្មក្ខន្ធបេក្ខា ។

ចក្ខុមា រូបំ និស្សា នេវ សុមនោ ហោតិ ន ទុម្ម-
នោ ឧបេក្ខកោ វិហរតិ សតោ សម្បជានោ
សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា
ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា
មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ នេវ សុមនោ ហោតិ ន
ទុម្មនោ ឧបេក្ខកោ វិហរតិ សតោ សម្បជានោ ។
ចក្ខុមា រូបំ និស្សា មជ្ឈត្តំ[1] ជាតិជរាមរណំ ជាតិជរា-
ហាយិតំ[2] ន ភវំ ជនេតិ ។ តស្ស ចិតោ វ កា-
យោ ហោតិ ចិតំ ចិត្តំ អជ្ឈត្តំ សុសណ្ឋិតំ សុវិ-
មុត្តំ ។ ចក្ខុមា ខោ បនេតំ រូបំ និស្សា អមជ្ឈត្តំ
ន មង្កុ ហោតិ អម្បតិដ្ឋិតចិត្តោ អនិធមនសោ[3] អព្យា-
បន្នចេតសោ ។ តស្ស ចិតោ វ កាយោ ហោតិ
ចិតំ ចិត្តំ អជ្ឈត្តំ សុសណ្ឋិតំ សុវិមុត្តំ ។

---

๑ ម. មជ្ឈត្តំ រូបំ ។ ๒ ម. ឥតិហិ សតិ ។ ๓ កត្ថចិ ឱត្តប្បេ អាទិនមនសោតិ ទិស្សតិ ។

ព្រះអង្គឃើញរូបដោយចក្ខុហើយ មិនត្រេកអរ មិនអាក់អន់ ទ្រង់គង់ព្រងើយកន្តើយ មានស្មារតីជ្រាបច្បាស់ ព្រះអង្គញុំសង្វែងដោយសោតៈ ធុំក្លិនដោយឃានៈ លិទ្ធរសដោយជិវ្ហា ពាល់ត្រូវផ្សព្វដោយកាយ ជ្រាបធម្មារម្មណ៍ដោយព្រះទ័យហើយ មិនត្រេកអរ មិនអាក់អន់ ទ្រង់គង់ព្រងើយកន្តើយមានស្មារតីជ្រាបច្បាស់ ។ ព្រះអង្គឃើញរូបដោយចក្ខុហើយ មិនជាប់មិនស្រឡាញ់ ចំពោះរូបជាទីពេញចិត្ត មិនញុំាងឆន:ឲ្យកើតឡើង ។ ព្រះអង្គមានព្រះកាយខ្ជាប់ខ្ជួន មានព្រះទ័យខ្ជាប់ខ្ជួន ជាព្រះទ័យបិតនៅដោយល្អខាងក្នុងសន្តាន រួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។ ព្រះអង្គឃើញរូបន៎ុះ ដោយចក្ខុហើយ ក៏មិនស្អប់ចំពោះរូបមិនជាទីពេញចិត្ត ព្រះអង្គមានព្រះទ័យមិនអាក់អន់ មានព្រះទ័យមិនរួញរា មានព្រះទ័យមិនគុំគួន ។ ព្រះអង្គមានព្រះកាយខ្ជាប់ខ្ជួន មានព្រះទ័យខ្ជាប់ខ្ជួន ជាព្រះទ័យបិតនៅដោយល្អ ខាងក្នុងសន្តាន ជាព្រះទ័យរួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។

សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ មជ្ឈិមបំ ជាតិតិដ្ឋតិ ជាតិបហាយតិ ន រាគំ ជនេតិ តស្ស បិតា វ កាយោ ហោតិ បិតំ ចិត្តំ អជ្ឈត្តំ សុសណ្ឋិតំ សុវិមុត្តំ ។ មនសា ខោ បនេតំ ធម្មំ វិញ្ញាយ អមជ្ឈិមបំ ន មជ្ឈិ ហោតិ អប្បតិដ្ឋិតចិត្តោ អនិធមនសោ អព្យាបន្នចេតសោ ។ តស្ស បិតា វ កាយោ ហោតិ បិតំ ចិត្តំ អជ្ឈត្តំ សុសណ្ឋិតំ សុវិមុត្តំ ។ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា មជ្ឈិមបេសុ រូបេសុ បិតា វ កាយោ ហោតិ បិតំ ចិត្តំ អជ្ឈត្តំ សុសណ្ឋិតំ សុវិមុត្តំ ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ មជ្ឈិមបេសុ ធម្មេសុ បិតា វ កាយោ ហោតិ បិតំ ចិត្តំ អជ្ឈត្តំ សុសណ្ឋិតំ សុវិមុត្តំ ។

ព្រះអង្គឮសំឡេងដោយសោតៈ ធុំក្លិនដោយឃានៈ លិទ្ធរសដោយជិវ្ហា ពាល់ត្រូវផ្សព្វដោយកាយ ជ្រាបច្បាស់ធម្មារម្មណ៍ដោយព្រះទ័យហើយ មិនជាប់ មិនស្រឡាញ់ ចំពោះអារម្មណ៍ជាទីពេញចិត្ត មិនញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើតឡើង ។ ព្រះអង្គមានព្រះកាយខ្ជាប់ខ្ជួន មានព្រះទ័យខ្ជាប់ខ្ជួន ជាព្រះទ័យបិតនៅដោយល្អ ខាងក្នុងសន្តាន រួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។ ព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់ នូវធម្មារម្មណ៍នុ៎ះ ដោយព្រះទ័យហើយ មិនស្អប់ចំពោះអារម្មណ៍មិនជាទីពេញចិត្ត មានព្រះទ័យមិនថ្នាំងថ្នាក់ មានព្រះទ័យមិនរួញា មានព្រះទ័យមិនគុំគួន ។ ព្រះអង្គមានព្រះកាយខ្ជាប់ខ្ជួន មានព្រះទ័យខ្ជាប់ខ្ជួន ជាព្រះទ័យបិតនៅដោយល្អខាងក្នុងសន្តាន រួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។ ព្រះអង្គឥតឃើញរូបដោយចក្ខុហើយ មានព្រះកាយខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុងរូបទាំងឡាយ ជាទីពេញចិត្តនឹងមិនជាទីពេញចិត្ត ព្រះអង្គមានព្រះកាយខ្ជាប់ខ្ជួន មានព្រះទ័យខ្ជាប់ខ្ជួន ជាព្រះទ័យបិតនៅដោយល្អខាងក្នុងសន្តាន រួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។ ព្រះអង្គឮសំឡេងដោយសោតៈ ធុំក្លិនដោយឃានៈ លិទ្ធរសដោយជិវ្ហា ពាល់ត្រូវផ្សព្វដោយព្រះកាយជ្រាបធម្មារម្មណ៍ដោយព្រះទ័យហើយ មានព្រះកាយខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុងធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយជាទីពេញចិត្ត នឹងមិនជាទីពេញចិត្ត មានព្រះទ័យខ្ជាប់ខ្ជួន ជាព្រះទ័យបិតនៅដោយល្អខាងក្នុងសន្តាន រួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។

ចក្ខុជា រូបំ និស្សា វេនេយ្យេ ន វដ្ដតិ នោសនេយ្យេ ន ឧស្សតិ មោហនេយ្យេ ន មុយ្ហតិ កោមនេយ្យេ ន កុប្បតិ មទនេយ្យេ ន មជ្ជតិ កិលេសនេយ្យេ ន កិលិស្សតិ ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ វេនេយ្យេ ន វដ្ដតិ នោសនេយ្យេ ន ឧស្សតិ មោវេនេយ្យេ ន មុយ្ហតិ កោមនេយ្យេ ន កុប្បតិ មទនេយ្យេ ន មជ្ជតិ កិលេសនេយ្យេ ន កិលិស្សតិ ។ និដ្ឋេ និដ្ឋមត្តោ សុតេ សុតមត្តោ មុតេ មុតមត្តោ វិញ្ញាតេ វិញ្ញាតមត្តោ និដ្ឋេ ន លិម្បតិ សុតេ ន លិម្បតិ មុតេ ន លិម្បតិ មុតេ ន លិម្បតិ វិញ្ញាតេ ន លិម្បតិ

ព្រះអង្គទតឃើញរូបដោយចក្ខុហើយ មិនត្រេកអរក្នុងអារម្មណ៍ដែលគួរត្រេកអរ មិនប្រទូស្តក្នុងអារម្មណ៍ដែលគួរប្រទូស្ត មិនវង្វេងក្នុងអារម្មណ៍ដែលគួរវង្វេង មិនកម្រើកក្នុងអារម្មណ៍ដែលគួរកម្រើក មិនស្រេវឹងក្នុងអារម្មណ៍ដែលគួរស្រេវឹង មិនសៅហ្មងក្នុងអារម្មណ៍ដែលគួរសៅហ្មង ។ ព្រះអង្គឮសំឡេងដោយសោត: ធុំក្លិនដោយឃាន: លិទ្ធរសដោយជិវ្ហា ពាល់ត្រូវផ្សព្វដោយកាយ ជ្រាបច្បាស់ធម្មារម្មណ៍ដោយព្រះទ័យហើយ មិនត្រេកអរក្នុងអារម្មណ៍ដែលគួរត្រេកអរ មិនប្រទូស្តក្នុងអារម្មដែលគួរប្រទូស្ត មិនវង្វេងក្នុងអារម្មណ៍ដែលគួរវង្វេង មិនកម្រើកក្នុងអារម្មណ៍ដែលគួរកម្រើក មិនស្រេវឹងក្នុងអារម្មណ៍ ដែលគួរស្រេវឹង មិនសៅហ្មងក្នុងអារម្មណ៍ដែសគួរសៅហ្មង ។ ព្រះអង្គគ្រាន់តែទតឃើញ ចំពោះរូបដែលឃើញ គ្រាន់តែឮចំពោះសំឡេងដែលឮ គ្រាន់តែប៉ះពាល់ចំពោះអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ គ្រាន់តែជ្រាបចំពោះធម្មារម្មណ៍ដែលជ្រាប មិនប្រឡាក់ក្នុងរូបដែលឃើញ មិនប្រឡាក់ក្នុងសំឡេងដែលឮ មិនប្រឡាក់ក្នុងអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ មិនប្រឡាក់ក្នុងធម្មារម្មណ៍ដែលជ្រាបហើយ

ធិដ្ឋេ អនុបយោ[1] អនិសង្ឃតោ អបរាមដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសំយុត្តោ វិមរិយាទិកតេន[2] ចេតសា វិហរតិ សុតេ មុតេ វិញ្ញាតេ អនុបយោ អនិសង្ឃតោ អបរាមដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសំយុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរតិ ។ សំវិជ្ជតិ កកវតោ ចក្ខុ បសន្នតិ កកវា ចក្ខុញ្ញា រូបំ ជញ្ញាតោ កកវតោ ឆន្ទំ សុវិមុត្តចិត្តោ កកវា ។ សំវិជ្ជតិ កកវតោ សោតំ សុណាតិ កកវា សោតេន សទ្ទំ ជញ្ញាតោ កកវតោ ឆន្ទំ សុវិមុត្តចិត្តោ កកវា ។ សំវិជ្ជតិ កកវតោ ឃានំ ឃាយតិ កកវា ឃានេន គន្ធំ ជញ្ញាតោ កកវតោ ឆន្ទំ សុវិមុត្តចិត្តោ កកវា ។ សំវិជ្ជតិ កកវតោ ជិវ្ហា សាយតិ កកវា ជិវ្ហាយ រសំ ជញ្ញាតោ កកវតោ ឆន្ទំ សុវិមុត្តចិត្តោ កកវា ។

---

១ ម. អនុសយោ អនញ្ញាយោ ។ ២ ម. វិសញ្ញត្តោ វិបរិយាទិកតេន ។

ព្រះអង្គមិនស្រើបស្រាល មិនអាស្រ័យ មិនជាប់ចំពាក់ ក្នុងរូបដែលឃើញ ទ្រង់រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ មានព្រះទ័យប្រាសចាកសេចក្តីសល់វល់ ព្រះអង្គមិនស្រើបស្រាល មិនអាស្រ័យ មិនជាប់ចំពាក់ក្នុងសំឡេងដែលឮ ក្នុងអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ ក្នុងធម្មារម្មណ៍ដែលជ្រាបច្បាស់ ព្រះអង្គរួចស្រឡះ ប្រាសចេញ មានព្រះទ័យប្រាសចាកសេចក្តីសល់វល់ ។ ចក្ខុរបស់ព្រះមានព្រះភាគ មានគ្រប់គ្រាន់ ព្រះមានព្រះភាគ ទតឃើញរូបដោយចក្ខុ តែធម្មតា នៃព្រះមានព្រះភាគមិនមានទេ (ព្រោះ) ព្រះមានព្រះភាគ មានព្រះទ័យរួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។ សោតៈរបស់ព្រះមានព្រះភាគ មានគ្រប់គ្រាន់ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ឮសំឡេង ដោយសោតៈ តែធម្មតា នៃព្រះមានព្រះភាគមិនមានទេ (ព្រោះ) ព្រះមានព្រះភាគ មានព្រះទ័យរួចស្រឡះហើយដោយប្រពៃ ។ ឃានៈរបស់ព្រះមានព្រះភាគ មានគ្រប់គ្រាន់ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ធុំក្លិនដោយឃានៈ តែធម្មតា នៃព្រះមានព្រះភាគមិនមានទេ (ព្រោះ) ព្រះមានព្រះភាគ មានព្រះទ័យរួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។ ជិវ្ហារបស់ព្រះមានព្រះភាគ មានគ្រប់គ្រាន់ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់លិទ្ធរសដោយជិវ្ហា តែធម្មតា នៃព្រះមានព្រះភាគមិនមានទេ (ព្រោះ) ព្រះមានព្រះភាគ មានព្រះទ័យរួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។

សំវិជ្ជតិ ភគវតោ ការយោ ជុសតិ ភគវ ការយេន ជោដ្ឋពុំ ជន្តុកោ ភគវតោ ឧត្តិ សុវិមុត្តចិត្តោ ភគវ ។ សំវិជ្ជតិ ភគវតោ មនោ វិជាតតិ ភគវ មនសា ធម្មំ ជន្តុកោ ភគវតោ ឧត្តិ សុវិមុត្តចិត្តោ ភគវ ។ ចក្ខុ[1] រូបាភមំ រូបរតំ រូបសម្មុទិតំ[2] ភគវតា ឧទ្ធំ ភុត្តំ រក្ខិតំ សំវុតំ តស្ស ច សំវរាយ ធម្មំ ទេសេតិ ។ សោតំ សទ្ទាភមំ សទ្ទរតំ ឃានំ គន្ធាភមំ គន្ធរតំ ជិវ្ហា រសាភមា រសរតា រសសម្មុទិតា ភគវតា[3] ឧត្តា ភុត្តា រក្ខិតា សំវុតា តស្ស ច សំវរាយ ធម្មំ ទេសេតិ ។ ការយោ ជោដ្ឋញ្ហាភមោ[4] មនោ ធម្មាភមោ ធម្មរតោ ធម្មសម្មុទិតោ ភគវតា[5] ឧត្តោ ភុត្តោ រក្ខិតោ សំវុតោ តស្ស ច សំវរាយ ធម្មំ ទេសេតិ ។

---

๑ ម បុំ ។ ๒ ម. រូបសម្មុទិតំ តំ ភគវតោ ។ ๓ ម. សាភគវតោ ។ ๔ ម. ជោដ្ឋញ្ហាភមោ ជោដ្ឋញ្ហរតោ ជោដ្ឋញ្ហសម្មុទិតោ ។ ๕ ម. តេក ភគវតោ ។

កាយ របស់ព្រះមានព្រះភាគ មានគ្រប់គ្រាន់ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប៉ះពាល់ផ្សព្វ ដោយកាយ តែធម្មតា នៃព្រះមានព្រះភាគ មិនមានទេ (ព្រោះ) ព្រះមានព្រះភាគ មានព្រះទ័យរួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។ ព្រះទ័យ របស់ព្រះមានព្រះភាគ មានគ្រប់គ្រាន់ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ធម្មារម្មណ៍ ដោយព្រះទ័យ តែធម្មតា នៃព្រះមានព្រះភាគមិនមានទេ (ព្រោះ) ព្រះមានព្រះភាគ មានព្រះទ័យរួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។ ភ្នែកមានរូប ជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរហើយក្នុងរូប រីករាយព្រមចំពោះរូប ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់បានទូន្មាន គ្រប់គ្រង រក្សា សង្រួមហើយ ទាំងទ្រង់សំដែងធម៌ ដើម្បីការសង្រួមភ្នែកនោះ ។ ត្រចៀកមានសំឡេងជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរហើយក្នុងសំឡេង ច្រមុះមានក្លិនជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរហើយក្នុងក្លិន អណ្តាតមានរសជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរហើយក្នុងរស រីករាយព្រមចំពោះរស ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់បានទូន្មាន គ្រប់គ្រង រក្សា សង្រួមហើយ ទាំងទ្រង់សំដែងធម៌ដើម្បីការសង្រួមអណ្តាតនោះ ។ កាយមានផ្សព្វជាទីត្រេកអរ ចិត្តមានធម្មារម្មណ៍ជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរហើយក្នុងធម្មារម្មណ៍ រីករាយព្រមចំពោះធម្មារម្មណ៍ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់បានទូន្មាន គ្រប់គ្រង រក្សា សង្រួមហើយ ទាំងទ្រង់សំដែងធម៌ដើម្បីការសង្រួមកាយនោះ ។

ឧត្តំ ឧយ្ជំ សមិតឹ ឧត្តំ រាជាភិរូហតិ

ឧត្តោ សេដ្ឋោ មនុស្សេសុ យោតិវាក្យំ តិតិក្ខតិ ។

វេមស្សតរា ឧត្តា អាជានិយោ សិន្ធវ

កុញ្ជរា មហោជាតា អត្តឧត្តោ តតោ វរំ ។

ឧ ហិ ឃរេហិ យានេហិ កញ្ញាយ អតតំ និសំ

យថាត្តនា សុឧត្តេន ឧត្តោ ឧត្តេន កច្ឆតិ ។

វិជាសុ ឧ វិកេមញ្ញិ វិបស្សមុត្តា បុនព្ភវ

ឧត្តភូមឹ អនុប្បត្តា តេ លោកេ វិជិតាវិនោ ។

យស្សិន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ

អជ្ឈត្តញ្ច ពហិទ្ធា ច សព្វលោកេ

និព្ពិជ្ឈមិ បរញ្ច លោកំ

កាលំ កង្ខតិ ភាវិតោ សុឧត្តោតិ ។

ពួកជនរមែងនាំនូវភាវនៈ ដែលហាត់ហើយទៅកាន់ទីប្រជុំ ព្រះ
ភាវរមែងឡើងគង់ភាវនៈដែលហាត់ហើយ បណ្តាមនុស្សទាំង
ឡាយ មនុស្សណា អត់ធន់នឹងពាក្យពោលត្រគោះ មនុស្សនោះ
ឈ្មោះថាជាអ្នកហាត់ហើយ ជាបុគ្គលប្រសើរផុត ។ សេះអស្សតរាជ
សេះសិន្ធពអាជានេយ្យក្តី ជំរីដ៏ប្រសើរជាកុញ្ជរជាតិក្តី ដែលគេបង្ហាត់
ហើយ ឈ្មោះថាជាសត្វប្រសើរ តែបុគ្គលអ្នកមានខ្លួនទូន្មានហើយ
ប្រសើរជាងសត្វទាំងនោះ ។ បុគ្គលមិនគប្បីទៅកាន់ទិសដែលមិន
ដែលទៅ គឺព្រះនិព្វាន ដោយយានទាំងឡាយនោះបានទេ លុះតែ
បុគ្គលអ្នកមានខ្លួនទូន្មានហើយ ទើបទៅ(កាន់ទិស គឺព្រះនិព្វាន)
ដោយខ្លួនដែលទូន្មានហើយ ទូន្មានល្អហើយ ។ ព្រះអរហន្ត
ទាំងឡាយ រួចចាកកិលេសថ្មី ដល់ហើយនូវខន្ធកូដិ គឺអរហត្តផល រមែង
មិនកម្រើកកន្លះតណ្ហាទឹងទីដ្ឋផ្សែង ។ ព្រះអរហន្តទាំងនោះ ឈ្មោះ
ថា ជាអ្នកមានដំយជំនះ កន្លងលោក ។

ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ដែលព្រះខីណាស្រពណា ចំរើនហើយ
ព្រះខីណាស្រពនោះ ឈ្មោះថាមានធម៌ចំរើនហើយ មាន
ខ្លួនទូន្មានល្អហើយ ដងចង្អាស់នូវអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុងខាង
ក្រៅ កន្លងលោកទាំងពួងផង នូវលោកនេះផង នូវលោក
ខាងមុខផង រមែងរង់ចាំនូវកាលកិរិយា តែប៉ុណ្ណោះ ។

ឯវំ ភគវា ភាវិតត្តោតិ មញ្ញាមិ តំ វេនេយ្យំ ភាវិតត្តំ ។

(๑๘๙) កុតោនុ ទុក្ខា សមុទាគតាមេតិ កុតោនុ ទុក្ខតិ សំសយបុច្ឆា វិមតិបុច្ឆា ទ្វេឋ្ឋកបុច្ឆា អនេកំសបុច្ឆា ឯវំ ឧទោ ន ឧទោ កិំ ឧទោ កថំ ឧទោតិ កុតោនុ ។ ទុក្ខាតិ ជាតិទុក្ខំ ជរាទុក្ខំ ព្យាធិទុក្ខំ មរណទុក្ខំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសទុក្ខំ[1] នេរយិកំ ទុក្ខំ តិរច្ឆានយោនិកំ ទុក្ខំ បិត្តិវិសយិកំ ទុក្ខំ មានុសិកំ ទុក្ខំ គព្ភោក្កន្តិមូលកំ[2] ទុក្ខំ គព្ភេបតិតមូលកំ ទុក្ខំ គព្ភដ្ឋានមូលកំ ទុក្ខំ ជាតស្សូបនិពន្ធកំ ទុក្ខំ ជាតស្ស បរាធេយ្យកំ ទុក្ខំ អត្តូបក្កមំ ទុក្ខំ បរូបក្កមំ ទុក្ខំ ទុក្ខទុក្ខំ សង្ខារទុក្ខំ វិបរិណាមទុក្ខំ ចក្ខុរោគោ សោតរោគោ ឃានរោគោ ជិវ្ហារោគោ

---

๑ ម. ឯត្ថន្តរេ ព្យសនំ ទុក្ខន្តិ ទិស្សតិ ។ ๒ ម. តិរច្ឆានយោនិទុក្ខំ បេត្តិវិសយទុក្ខំ មានុសិកទុក្ខញ្ច ទុក្ខន្តិ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានខ្នុទបានអប់រំហើយ យ៉ាងនេះ ហេតុនោះ ខ្ញុំព្រះអង្គសំគាល់យើញថាព្រះអង្គជាអ្នកដល់នូវវេ ជាអ្នកមានខ្នុទបានអប់រំហើយ ។

(១៤៥) អធិប្បាយពាក្យថា សេចក្តីទុក្ខទាំងនេះ តើតអំពីណាហ្ន៎ ត្រង់ពាក្យថា អំពីណាហ្ន៎ គឺ ជាសំនួរចំពោះសេចក្តីសង្ស័យ សំនួរចំពោះសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ សំនួរចំពោះហេតុដែលមែកជាចំពោមពីរ សំនួរចំពោះហេតុច្រើនយ៉ាង ថាយ៉ាងនេះឬហ្ន៎ មិនមែនទេឬហ្ន៎ ដូចម្តេចហ្ន៎ ដោយប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) អំពីណាហ្ន៎ ។ ពាក្យថា ទុក្ខ បានដល់ ជាតិទុក្ខ ជរាទុក្ខ ព្យាធិទុក្ខ មរណៈទុក្ខ សោកបរិទេវទុក្ខ ទោមនស្សឧបាយាសទុក្ខ ទុក្ខកងនរក ទុក្ខកងតិរច្ឆាន ទុក្ខកងបិត្តិវិស័យ ទុក្ខជារបស់មនុស្ស ទុក្ខមានការចុះកាន់គភ៌ជាមូល ទុក្ខមានការតាំងនៅក្នុងគភ៌ជាមូល ទុក្ខមានការចេញចាកគភ៌ជាមូល ទុក្ខដែលជាប់ចំពាក់របស់សត្វកើតហើយ ទុក្ខខាក់ឆ្អឹងអំពីអ្នកដទៃ របស់សត្វដែលកើតហើយ ទុក្ខកើតអំពីការព្យាយាមរបស់ខ្លួន ទុក្ខកើតអំពីការព្យាយាម របស់បុគ្គលដទៃ ទុក្ខទុក្ខ(១) សង្ខារទុក្ខ(២) បរិណាមទុក្ខ(៣) រោគកើត រោគត្រជាក រោគក្រមុំ រោគអណ្តាត

---

๑ បានដល់ទុក្ខវេទនា ។ ๒ ឧបេក្ខាវេទនា ។ ๓ សុខវេទនា ។ អដ្ឋកថាតាមសុត្តនិទ្ទេស ។

កាយកោតោ សីសកោតោ កណ្ណកោតោ មុខកោតោ
ឧគ្គកតោ កោសោ សាសោ បិធានសោ ឧភោ ជកេ
កុច្ឆិកោតោ មុច្ឆា បក្ខន្ទិកា សុលា វិសូចិកា
កុដ្ឋំ កណ្ឌោ កិលាសោ សោសោ អបមារោ ឧទ្ធុ
កណ្ឌុ កច្ឆុ រខសា វិតច្ឆិកា លោហិតំ បិត្តំ ម-
ធុមេហោ អំសា បិឡកា ភគន្ទលា បិត្តសមុដ្ឋានា
អាពាធា សេម្ហសមុដ្ឋានា អាពាធា វាតសមុដ្ឋានា
អាពាធា សន្និបាតិកា អាពាធា ឧតុបរិណាមជា
អាពាធា វិសមបរិហារជា អាពាធា ឱបក្កមិកា អា-
ពាធា កម្មវិបាកជា អាពាធា សីតំ ឧណ្ហំ ជិឃច្ឆា
បិបាសា ឧច្ចារោ បស្សាវោ ឯសមកាសវាតាតប-
សិរីសបសម្ផស្សឧក្ខំ មាតុមរណំ ឧក្ខំ បិតុមរណំ
ឧក្ខំ ភាតុមរណំ ឧក្ខំ ភគិនិមរណំ ឧក្ខំ បុត្តមរណំ
ឧក្ខំ ធីតុមរណំ ឧក្ខំ ញាតិព្យសនំ ឧក្ខំ(១) រោគព្យ-
សនំ ឧក្ខំ សីលព្យសនំ ឧក្ខំ ទិដ្ឋិព្យសនំ ឧក្ខំ ។

---

១ ម. ឯត្តន្តរេ រោគព្យសនំ ឧក្ខត្តិ អត្ថិ ។

រោគកាយ រោគក្បាល រោគត្រចៀក រោគមាត់ រោគធ្មេញ ក្អក ហឺត រោគប្រមុះ រោគក្តៅក្រហាយ រោគស្តាំងស្គម រោគផ្តៃ រោគឃ្លង់ជាប់ លើមុខ រោគជ្រាក់ឈាម រោគចុកសៀត រោគចុះរាក ឃ្លង់ ជូស ស្រែង រើងរៃ ឆ្កួតជ្រូក ជំនួចពិស រមាស់ តម រោគកើតកង្វិល ដៃលង្វារ ដោយក្រចក ឃ្លង់ដៃគក ប្រមាត់ក្រហម ប្រមេះទឹកជ្រាយ ជូសដូចជុះ រលកកែវ ជូសដូចជាត អាពាធកើតអំពីប្រមាត់ អាពាធកើតអំពីស្លេស្ម អាពាធកើតអំពីខ្យល់ អាពាធកើតអំពីសន្និបាត (គឺការកម្រើកប្រមាត់ ស្លេស្មទាំងខ្យល់ប្រជុំគ្នា) អាពាធកើតអំពីការប្រែប្រួលរដូវ អាពាធកើត អំពីការផ្ទាស់ប្តូរឥរិយាបថមិនស្មើ អាពាធកើតអំពីការព្យាយាមរបស់អ្នក ឯទៀត អាពាធកើតអំពីផលកម្ម ត្រជាក់ ក្តៅ សម្រេក គម្មាន ទុច្ចារៈ បស្សាវៈ ទុក្ខព្រោះសម្ផស្សនៃរបោម មូស ខ្យល់ កំដៅថ្ងៃ ទំងន់ ទុក្ខគឺមរណៈមាតា ទុក្ខគឺមរណៈបិតា ទុក្ខគឺមរណៈបងប្អូនប្រុស ទុក្ខគឺ មរណៈបងប្អូនស្រី ទុក្ខគឺមរណៈបុត្ត ទុក្ខគឺមរណៈធីតា ទុក្ខគឺការវិនាស ញាតិ ទុក្ខគឺការវិនាសភោគៈ ទុក្ខគឺការវិនាសសីល ទុក្ខគឺការវិនាសទិដ្ឋិ ។

យេសំ ឆម្ភាំ អាធិតោ សមុទាគមនំ បញ្ញាយតិ អត្តច្ឆមតោ ឯកេតោ បញ្ញាយតិ ។ កម្មសន្ធិសន្ធិតោ វិបាកតោ វិបាកសន្ធិសន្ធិតំ កម្មំ ជាមសន្ធិសន្ធិតំ រូបំ រូបសន្ធិសន្ធិតំ ជាមំ ជាតិយា អនុគតំ ជរាយ អនុ-សដំ ព្យាធិជា អភិភូតំ មរណេន អព្ភាហតំ ទុក្ខេ បតិដ្ឋិតំ អតាណំ អលេណំ អសរណំ អសរណីភូតំ ឥមេ រុច្ចន្តិ ទុក្ខា ។ ឥមេ ទុក្ខា កុតោ សមុ-ទាគតា កុតោ ជាតា កុតោ សញ្ញតា កុតោ ឯត្ថគ្គា កុតោ អភិឯត្ថគ្គា កុតោ ទាតុភូតា កិច្ឆជាជា កឹសមុទយា កឹបភវតិ ឥមេសំ ទុក្ខានំ មូលំ បុច្ឆតិ ហេតុំ បុច្ឆតិ ឯជានំ បុច្ឆតិ សម្ភវំ បុច្ឆតិ បភវំ បុច្ឆតិ សមុដ្ឋានំ បុច្ឆតិ អាហារំ បុច្ឆតិ អារម្មណំ បុច្ឆតិ បច្ចយំ បុច្ឆតិ សមុទយំ បុច្ឆតិ យោគតិ អជ្ឈេសតិ បសាទេតីតិ កុតោនុ ទុក្ខា សមុទា-គតាមេ ។

ការកើតឡើង អំពីខាងដើមនៃធម៌ទាំងឡាយណា ប្រាកដ ការលះ
ដោយការរំងាស (នៃធម៌ទាំងនោះ) ក៏ប្រាកដ ។ ផលអាស្រ័យកម្ម
កម្មអាស្រ័យផល រូបអាស្រ័យនាម នាមអាស្រ័យរូប ជារបស់ត្រូវជាតិ
ជាប់តាម ត្រូវដករួចរឹត ត្រូវព្យាធិញាំញី ត្រូវមរណៈគ្របសង្កត់
តាំងនៅក្នុងទុក្ខ ឥតមានទីពំនាក់ ឥតមានទីជ្រក ឥតមានទីពឹង
ឥតមានទីពំនឹង ធម៌ទាំងនេះ លោកហៅថា ទុក្ខ ។ ទុក្ខទាំងនេះ
ផ្សំផ្តុំមកអំពីណា កើតមកអំពីណា កើតព្រមអំពីណា លូតលាស់
អំពីណា ដុះដាលអំពីណា កើតប្រាកដ អំពីណា មានអ្វីជានិទាន
មានអ្វីជាទីប្រជុំកើត មានអ្វីជាដែនផ្តើមកើត (មេត្តគូមាណ៣)
សួរឫសគល់ សួរហេតុ សួរនិទាន សួរកំណើត សួរហេតុជា
ដែនផ្តើមកើត សួរសមុដ្ឋាន សួរអាហារ សួរអារម្មណ៍ សួរបច្ច័យ
សួរ សួម អាពធនា ជ្រះថ្លា បំភ្លោះទីប្រជុំកើត នៃទុក្ខទាំងនេះ
ហេតុនោះ (លោកសួរថា) សេចក្តីទុក្ខទាំងនេះ កើតអំពីទីណាហ្ន៎ ។

(១៤៦) យោកោចិ លោកស្មិំ អនេកវិហិតំ យេ-
កោចិតំ សព្ពេ សត្តេ សព្ពា សត្តា(១) អាសេសំ
និស្សេសំ បរិយាទាយវចនមេតំ យេកោចីតិ ។ លោ-
កស្មិន្តិ អថាយលោកេ មនុស្សលោកេ ខន្ធលោកេ
ធាតុលោកេ អាយតនលោកេ ។ អនេ-
កវិហិតន្តិ អនេកវិធា នានប្បការា ខុទ្ទកាតិ យេកោចិ
លោកស្មិំ អនេកវិហិតា ។ តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

បុច្ឆាមិ តំ កកវំ ព្រូហិ មេតំ
(ឥច្ចាយស្មា មេត្តគូ)
មញ្ញាមិ តំ វេទគុំ ភាវិតត្តំ
កុតោ នុ ខុទ្ទា សមុទាគតាមេ
យេកោចិ លោកស្មិំ អនេកវិហិតា ។

(១៤៧) ខុទ្ទាសុ វេ ភយំ ឥតិ អបុច្ឆិ (មេត្តគូតិ កកវា)

តត្ថ បវក្ខាមិ យថា បជានំ
ឧបធិ និទានា ភវន្តិ ខុទ្ទា
យេកោចិ លោកស្មិំ អនេកវិហិតា ។

---

១ ម. សព្ពេ សព្ពាវន្តេ ។

(១៤៦) ពាក្យថា សេចក្តីទុក្ខទាំងឡាយណាមួយជាច្រើនប្រការ ក្នុងលោក ត្រង់ពាក្យថាឯណាមួយ គឺគ្រប់ទាំងអស់ សព្វទាំងអស់ មិនមានសល់ ឥតសល់ ពាក្យថា ឯណាមួយ នុ៎ះជាពាក្យរួម ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក ។ ពាក្យថា ជាច្រើនប្រការ គឺទុក្ខទាំងឡាយផ្សេងៗ ជាច្រើន មានប្រការផ្សេងៗ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ទុក្ខទាំងឡាយណាមួយ ជាច្រើនប្រការ ក្នុងលោក ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះសួរថា (មេត្តគូមានអាយុ ខ្ញុំលសួរដូច្នេះថា) បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គ សូមខ្ញុំលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់ នូវសេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ផ្សាន ខ្ញុំព្រះអង្គសំគាល់ឃើញថា ព្រះអង្គជាអ្នកដល់នូវវេទ ជាអ្នកមានខ្លួនបានអប់រំហើយ សេចក្តីទុក្ខទាំងឡាយណាមួយ ជាច្រើនប្រការ ក្នុងលោក សេចក្តីទុក្ខទាំងនេះ កើតមកអំពីអ្វីណា ហ្ន៎ ។

(១៤៧) (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលមេត្តគូ) អ្នកសួរហេតុជាដែនផ្តើមកើតនៃសេចក្តីទុក្ខ នឹងតថាគត តថាគតដឹងយ៉ាងណា នឹងប្រាប់ហេតុជាដែនផ្តើមកើតនៃសេចក្តីទុក្ខនោះ ដល់អ្នក យ៉ាងនោះ សេចក្តីទុក្ខទាំងឡាយណាមួយ ជាច្រើនប្រការ ក្នុងលោក សេចក្តីទុក្ខ (ទាំងនោះ) ផ្តើមកើតឡើងព្រោះឧបធិជាន ។

(១៦៨) ទុក្ខស្ស វេ មំ បភវំ អបុច្ឆសីតិ ទុក្ខស្សាតិ ជាតិទុក្ខស្ស ជរាទុក្ខស្ស ព្យាធិទុក្ខស្ស មរណទុក្ខស្ស សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសទុក្ខស្សាតិ ទុក្ខស្ស ។ វេ មំ បភវំ អបុច្ឆសីតិ មំ ទុក្ខស្ស មូលំ បុច្ឆសិ ហេតុំ បុច្ឆសិ និទានំ បុច្ឆសិ សម្ភវំ បុច្ឆសិ បភវំ បុច្ឆសិ សមុដ្ឋានំ បុច្ឆសិ អាហារំ បុច្ឆសិ អារម្មណំ បុច្ឆសិ បច្ចយំ បុច្ឆសិ សមុទយំ បុច្ឆសិ យោនិំ អជ្ឈសិ បភវានេសីតិ ទុក្ខស្ស វេ មំ បភវំ អបុច្ឆសិ ។ មេត្តគូតិ ភគវា តំ ព្រាហ្មណំ ឆាមេន អាលបតិ ។ ភគវាតិ តារកាធិវចនមេតំ ។ បេ ។ សច្ឆិកា បញ្ញត្តិ យិទំ ភគវាតិ មេត្តគូតិ ភគវា ។

(១៦៩) តន្តេ បវក្ខាមិ យថា បជានន្តិ តន្តេ បវក្ខាមីតិ តំ តេ ទុក្ខស្ស មូលំ បវក្ខាមិ

(១៤៨) អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកសួរហេតុជាដែនផ្តើមកើតនៃសេចក្តីទុក្ខនឹងតថាគត ត្រង់ពាក្យថា នៃសេចក្តីទុក្ខ គឺ នៃជាតិទុក្ខ ជរាទុក្ខ ព្យាធិទុក្ខ មរណទុក្ខ សោកបរិទេវទុក្ខ។ មនស្សុបាយាសទុក្ខ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នៃសេចក្តីទុក្ខ ។ ពាក្យថា អ្នកសួរហេតុជាដែនផ្តើមកើត (នៃសេចក្តីទុក្ខ) នឹងតថាគត គឺអ្នកសួរឫសគល់នៃទុក្ខ នឹងតថាគត សួរហេតុ សួរនិទាន សួរកំណើត សួរការផ្តើមកើត សួរសមុដ្ឋាន សួរអាហារ សួរអារម្មណ៍ សួរបច្ច័យនៃទុក្ខ សួរ សូម អាពជនាជ្រះថ្លា ចំពោះហេតុជាទីប្រជុំកើត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកសួរហេតុជាដែនផ្តើមកើតនៃសេចក្តីទុក្ខនឹងតថាគត ។ ពាក្យថា មេត្តគូ គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះតាមឈ្មោះ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នុ៎ះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការត្រាស់ដឹង ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលមេត្តគូ ។

(១៤៩) អធិប្បាយពាក្យថា តថាគតដឹងយ៉ាងណា នឹងប្រាប់ហេតុជាដែនផ្តើមកើតនោះ ដល់អ្នក យ៉ាងនោះ ត្រង់ពាក្យថា តថាគតនឹងប្រាប់ហេតុជាដែនផ្តើមកើតនុ៎ះ គឺ តថាគតនឹងប្រាប់ឫសគល់ នៃទុក្ខនោះ

ហោតុំ បវត្តាមិ ឯជានំ បវត្តាមិ សម្ភវំ បវត្តាមិ
បភវំ បវត្តាមិ សមុដ្ឋានំ បវត្តាមិ អាហារំ បវត្តាមិ
អារម្មណំ បវត្តាមិ បច្ចយំ បវត្តាមិ សមុទយំ
បវត្តាមិ អាធិក្កិសប្បាមិ ទេសេសប្បាមិ បញ្ញបេសប្បាមិ
បដ្ឋបេសប្បាមិ វិវរិសប្បាមិ វិភជិសប្បាមិ ឧត្តានីករិសប្បាមិ
បការេសេសប្បាមីតិ តត្ថេ បវត្តាមិ ។ យថា ឥជានន្តិ
យថា ឥជានន្តោ អាជានន្តោ វិជានន្តោ បដិវិជានន្តោ
បដិវិជ្ឈន្តោ ឯ ឥតិហិតិហំ ឯ ឥតិកិរាយ ឯ បរម្ប-
រាយ ឯ បិដកសម្បទាយ ឯ តក្កហេតុ ឯ នយហេតុ
ឯ អាការបរិវិតក្កេន ឯ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា សាមំ
សយមភិញ្ញាតំ អត្តបច្ចក្ខំ ធម្មំ កថយិស្សាមីតិ[1]
យថា បជានំ ។

---

១ ម. ឯត្ថន្តរេ តំ បវក្ខាមីតិ ទិស្សតិ ។

ដល់អ្នក ទំនប្រាប់ហេតុ ទំនប្រាប់និទាន ទំនប្រាប់កំណើត ទំនប្រាប់ហេតុ
ជាដែនផ្តើមកើត ទំនប្រាប់សមុដ្ឋាន ទំនប្រាប់អាហារ ទំនប្រាប់អារម្មណ៍
ទំនប្រាប់បច្ច័យ គឺទំនប្រាប់ ទំនបង្ហាញ ទំនសំដែង ទំនបញ្ញត្ត ទំនតាំងទុក
ទំនបើក ទំនបែក ទំនធ្វើឲ្យពាក់ ទំនប្រកាសនូវហេតុជាទីប្រជុំកើត ហេតុ
នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ទំនប្រាប់ហេតុ ជាដែនផ្តើមកើតនោះ ដល់អ្នក ។
ពាក្យថា តថាគតដឹងយ៉ាងណា គឺតថាគតដឹង ដឹងទូទៅ ដឹងច្បាស់ ដឹង
ចំពោះ ចាក់ធ្លុះ ដោយប្រការយ៉ាងណា គឺមិនមែនដោយអាងថាដូច្នេះ ។
មិនមែនដោយឮថាដូច្នេះ មិនមែនដោយត ។ គ្នា មិនមែនដោយការ
ធ្វើតាមតម្រា មិនមែនដោយហេតុនៃសេចក្តីត្រិះរិះ មិនមែនដោយហេតុ
នៃការយល់ មិនមែនដោយសេចក្តីរិះគិតតាមអាការ មិនមែនតាម
សេចក្តីយល់ឃើញ ការពិនិត្យ ទំនសេចក្តីចូលចិត្តទេ តថាគតសំដែងធម៌
ដែលតថាគតត្រាស់ដឹងឯង ដោយខ្លួនឯង ជាធម៌ជាក់ច្បាស់ចំពោះខ្លួន
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតដឹង យ៉ាងណា ។

[១៩០] ឧបធិនិទានា បភវន្តិ ទុក្ខាតិ ឧបធីតិ ឧស ឧបធី តណ្ហាបធិ ទិដ្ឋបធិ កិលេសូបធិ កម្មូបធិ ទុច្ចរិតូបធិ អាហារូបធិ បដិឃូបធិ ចតស្សោ ឧចាធិទ្ធ-ជាតុយោ ឧបធី ឯ អជ្ឈត្តិកាយ អាយតនាយ ឧបធី ឯ វិញ្ញាណកាយា ឧបធី សព្ពំបិ ទុក្ខំ ទុក្ខដ្ឋេន ឧបធិ ឥមេ វុច្ចន្តិ ឧស ឧបធី ។ ទុក្ខាតិ ជាតិទុក្ខំ ជរាទុក្ខំ ព្យាធិទុក្ខំ មរណទុក្ខំ សោកបរិទេវទុក្ខ-ទោមនស្សុបាយាសទុក្ខំ ។ បេ ។ ព្យាធិ ឥតិភូតំ មរណេន អព្ភាហតំ ទុក្ខេ បតិដ្ឋិតំ អតាណំ អលេណំ អសរណំ អសរណីភូតំ ឥមេ វុច្ចន្តិ ទុក្ខា ។ ឥមេ ទុក្ខា ឧបធិនិទានា ឧបធិហេតុកា ឧបធិប្បច្ចយា ឧបធិការណា ហោន្តិ សម្ភវន្តិ បភវន្តិ ជាយន្តិ សញ្ជាយន្តិ និព្ពត្តន្តិ ទាតុភវន្តីតិ ឧបធិនិទានា បភវន្តិ ទុក្ខា ។

[១៩១] យោកោចិ លោកស្មិំ អនេកវូបាតិ យោកោចីតិ សព្ពេន សព្ពំ សព្ពថា សព្ពំ អសេសំ និស្សេសំ បរិយាទាយវចនមេតំ យោកោចីតិ ។

(๑๙๐)ពាក្យថា សេចក្តីទុក្ខ (ទាំងនោះ) ផ្តើមកើតឡើង ព្រោះទុបធិជាឧបនិស្ស័យ ត្រង់ពាក្យថា ទុបធិ បានដល់ទុបធិ ๑๐ គឺតណ្ហូបធិ ទិដ្ឋូបធិ កិលេសូបធិ កម្មូបធិ ទុច្ចរិតូបធិ អាហារូបធិ បដិឃូបធិ ទុក្ខវត្ថុ ๔ ជាទុបធិ អាយតនៈខាងក្នុង ๖ ជាទុបធិ វិញ្ញាណកាយ ๖ ជាទុបធិ សព្វទុក្ខទាំងអស់ ឈ្មោះថា ទុបធិ ដោយសេចក្តីថាជាទុក្ខទាំងនេះ លោកហៅថា ទុបធិ ๑๐ ។ ពាក្យថា ទុក្ខ បានដល់ជាតិទុក្ខ ជរាទុក្ខ ព្យាធិទុក្ខ មរណៈទុក្ខ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសទុក្ខ ។ ការត្រូវព្យាធិគ្រប់សង្កត់ ការត្រូវមរណៈកំចាត់បង់ ការតាំងនៅក្នុងទុក្ខ ការឥតទីពំនាក់ ការឥតមានទីជ្រកកោន ការឥតទីពឹង ការឥតទីពំនឹង ទាំងនេះ ហៅថា ទុក្ខ ។ ទុក្ខទាំងនេះ មាន កើតមាន ផ្តើមកើត កើតឡើង លូតលាស់ ដុះដាល ព្រោះទុបធិជាឧបនិស្ស័យ ព្រោះទុបធិជាហេតុ ព្រោះទុបធិជាបច្ច័យ ព្រោះទុបធិជាការណៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សេចក្តីទុក្ខ (ទាំងនោះ) ផ្តើមកើតឡើង ព្រោះទុបធិជាឧបនិស្ស័យ ។

(๑๙๑) ពាក្យថា សេចក្តីទុក្ខទាំងពួងណាមួយជាច្រើនប្រការក្នុងលោក ត្រង់ពាក្យថា ណាមួយ គឺ គ្រប់ទាំងអស់ សព្វទាំងអស់ មិនមានសល់ ឥតសល់ ពាក្យថា ណាមួយ ទុំជាពាក្យប្រមូល ។

លោកស្មិន្តិ អបាយលោកេ មនុស្សលោកេ ទេវ-
លោកេ ខន្ធលោកេ ជាតុលោកេ អាយតន-
លោកេ ។ អនេកវិធាតុ អនេកវិជា ជាតប្បការា
ធុក្ខាតិ យេកេចិ លោកស្មឹ អនេកវិធា ។
តេជាហ ភគវា

ធុក្ខស្ស វេ មំ បភវំ អបុច្ឆសិ

(មេត្តគូតិ ភគវា)

តត្ថេ បវក្ខាមិ យថា បជានំ
ឧបធិនិទានា បភវន្តិ ធុក្ខា
យេកេចិ លោកស្មឹ អនេកវិធាតិ ។

(១៥២) យោ វេ អវិទ្វា ឧបធឹ ករោតិ
បុនប្បុនំ ធុក្ខមុបេតិ មន្ទោ
តស្មា បជានំ ឧបធឹ ន កយិរា
ធុក្ខស្ស ជាតិប្បភវានុបស្សី ។

ពាក្យថា កុដិលោក គឺ កុដិអបាយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក ។ ពាក្យថា ជាច្រើនប្រការ គឺ ទុក្ខតាំងឡាយផ្សេង ។ ជាច្រើន មានប្រការផ្សេង។ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សេចក្តីទុក្ខតាំងឡាយណាមួយ ជាច្រើនប្រការ កុដិលោក ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលមេត្តគូ) អ្នកសួរហេតុជាដែនផ្តើមកើត នៃសេចក្តីទុក្ខ ទីឯតថាគត តថាគតដឹងយ៉ាងណា ទីឯប្រាប់ហេតុ ជាដែនផ្តើមកើត នៃសេចក្តីទុក្ខនោះ ដល់អ្នក យ៉ាងនោះ សេចក្តីទុក្ខតាំងឡាយណាមួយ ជាច្រើនប្រការ កុដិលោក សេចក្តីទុក្ខ (តាំងនោះ) ផ្តើមកើតឡើង ព្រោះទបធិជាទិពាន ។

(១៥២) បុគ្គលណា មិនបេះ តែងធ្វើទបធិឲ្យកើតឡើង បុគ្គលល្ងង់ខ្លៅនោះ រមែងបានទុក្ខរឿយ ។ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ ជាអ្នកពិចារណាឃើញ ទ្បូជាតិជាដែនផ្តើមកើតនៃទុក្ខ មិនគប្បីធ្វើទ្បូទបធិឡើយ ។

(๑๕๓) យោ វេ អរិយ្ហា ឧបដ្ឋិ កកោតីតិ យោតិ យោ យាទិសោ យថាយុត្តោ យថាវិហិតោ យថាបកាកោ យំហាធម្មត្តោ យំធម្មសមង្គីកតោ ខត្តិយោ វា ព្រាហ្មណោ វា វេស្សោ វា សុទ្ធោ វា គហដ្ឋោ វា បព្ពជិតោ វា ទេវោ វា មនុស្សោ វា ។ អរិយ្ហានំ អរិយ្ហា អរិយ្ហគតោ អញ្ញាណី អវិភាវី ទុប្បញ្ញោ ។ ឧបដ្ឋិ កកោតីតិ តណ្ហាបដ្ឋិ កកោតិ ទិដ្ឋិបដ្ឋិ កកោតិ កិលេសូបដ្ឋិ កកោតិ កម្មូបដ្ឋិ កកោតិ ទុច្ចរិតូបដ្ឋិ កកោតិ អាហារូបដ្ឋិ កកោតិ បដិឃូបដ្ឋិ កកោតិ ចតស្សោ ឧបាទិន្នក្ខន្ធាតុយោ ឧបដ្ឋិ កកោតិ ច អជ្ឈត្តិកាទិ អាយតនាទិ ឧបដ្ឋិ កកោតិ ច វិញ្ញាណកាយេ ឧបដ្ឋិ កកោតិ ផស្សេតិ សញ្ចេតនេតិ ទិដ្ឋធម្មេតិ អរិយ្ហា ឧបដ្ឋិ កកោតិ ។

(๑๕๔) បុនប្បុនំ ទុក្ខមុបេតិ មញ្ចេតិ បុនប្បុនំ ទុក្ខមុបេតីតិ បុនប្បុនំ ជាតិទុក្ខំ ជរាទុក្ខំ ព្យាធិទុក្ខំ មរណទុក្ខំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសទុក្ខំ វិតិ ឧបេតិ ឧបគច្ឆតិ គណ្ហាតិ បរាមសតិ អភិនិវិសតីតិ បុនប្បុនំ ទុក្ខមុបេតិ ។

(១៩៣) ពាក្យថា បុគ្គលណា មិនចេះ តែងធ្វើទុបធិឲ្យកើតឡើង ត្រង់ពាក្យថា ណា គឺ ឯណា បែបណា ប្រកបយ៉ាងណា មានបែបផែនយ៉ាងណា មានប្រការយ៉ាងណា ដល់នូវហាន:យ៉ាងណា ប្រកបដោយជម្ងឺណា ទោះជាក្សត្រក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី វេស្ស:ក្តី សុទ្ទ:ក្តី គ្រហស្ថក្តី បព្វជិតក្តី ទេវតាក្តី មនុស្សក្តី ។ ពាក្យថា មិនចេះ គឺ បុគ្គលជាអ្នកមិនចេះ តាំងនៅកន្លងអវិជ្ជា ជាអ្នកគ្មានញាណ មិនឈ្វេងយល់ អាប់ឥតប្រាជ្ញា ។ ពាក្យថា ធ្វើទុបធិ គឺធ្វើតណ្ហូបធិ ធ្វើទិដ្ឋូបធិ ធ្វើកិលេសូបធិ ធ្វើកម្មូបធិ ធ្វើឧច្ចវតូបធិ ធ្វើអាហារូបធិ ធ្វើបដិឃូបធិ ធ្វើទុបធិ គឺទុបាទិន្នធាតុ ៤ ធ្វើទុបធិ គឺអាយតន:ខាងក្នុង ៦ ធ្វើ ឲ្យកើត ឲ្យកើតព្រម បង្កើតនូវទុបធិ គឺពួកវិញ្ញាណ ៦ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលណា មិនចេះ តែងធ្វើទុបធិឲ្យកើតឡើង ។

(១៩៤) ពាក្យថា បុគ្គល ល្ងង់ខ្លៅ (ខោះ) រមែងបានទុក្ខរឿយ ។ ត្រង់ពាក្យថា រមែងបានទុក្ខរឿយ ។ គឺ ដល់ ចូលដល់ ចូលទៅដល់ កាន់យក ស្អាបអង្អែល ជាប់ចំពាក់ ចំពោះជាតិទុក្ខ ជរាទុក្ខ ព្យាធិទុក្ខ មរណទុក្ខ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសទុក្ខ រឿយៗ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) រមែងបានទុក្ខរឿយ ។ ។

មញ្ញតិ មញ្ញេ មញ្ញន្តិ អវិទ្វា អវិជ្ជាគតោ អញ្ញាណី អវិភាវី ទុប្បញ្ញោតិ បុនប្បុនំ ទុក្ខមុបេតិ មញ្ញេ ។

(១៩៩) តស្មា បជានំ ឧបធី ន កយិរាតិ តស្មាតិ តស្មា តំការណា តំហេតុ តប្បច្ចយា តំនិទានា តំ អាធីនំ សម្ភស្សមាគោ ឧបធីស្វតិ តស្មា ។ បជានន្តិ បជានន្តេ អាជានន្តេ វិជានន្តេ បដិវិជានន្តេ បដិវិជ្ឈន្តេ សព្ពេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ បជានន្តេ អាជានន្តេ វិជានន្តេ បដិវិជានន្តេ បដិវិជ្ឈន្តេ សព្ពេ សង្ខារា ទុក្ខាតិ សព្ពេ ធម្មា អនត្តាតិ ។ បេ ។ យញ្ហិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្ពន្តំ និរោធធម្មន្តិ បជានន្តេ អាជានន្តេ វិជានន្តេ បដិវិជានន្តេ បដិវិជ្ឈន្តេ ។

ពាក្យថា លូនំខ្លៅ គឺជាអ្នកលូនំ រង្វេង មិនចេះ តាំងនៅក្នុងអរិដ្ឋ ជាអ្នកគ្មានញាណ មិនឈ្លេងយល់ ឥតប្រាជ្ញា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលលូនំខ្លៅ (នោះ) រមែងបានទុក្ខរឿយ ។ ។

(១៥៩) អធិប្បាយពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ មិនគប្បីធ្វើនូវឧបធិឡើយ ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ គឺ ព្រោះហេតុដូច្នោះ ព្រោះដំណើរនោះ ព្រោះហេតុនោះ ព្រោះបច្ចយនោះ ព្រោះនិទាននោះ បុគ្គលកាលឃើញច្បាស់នូវទោសនុ៎ះ ក្នុងឧបធិទាំងឡាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុនោះ ។ ពាក្យថា កាលដឹងច្បាស់ គឺ កាលដឹងច្បាស់ កាលដឹងទូទៅ កាលដឹងវិសេស កាលដឹងចំពោះ កាលចាក់ធ្លុះថា សង្ខារទាំងពួង មិនទៀង កាលដឹងច្បាស់ កាលដឹងទូទៅ កាលដឹងវិសេស កាលដឹងចំពោះ កាលចាក់ធ្លុះថា សង្ខារទាំងពួង ជាទុក្ខ ថា ធម៌ទាំងពួង ជាអនត្តា ។បេ។ កាលដឹងច្បាស់ កាលដឹងទូទៅ កាលដឹងវិសេស កាលដឹងចំពោះ កាលចាក់ធ្លុះថា ធម្មជាតណាមួយ មានកិរិយាកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់ទៅវិញជាធម្មតា ។

ខុបដំ ឧ កាយិកតំ តណ្ហាបដំ ឧ កាវេយ្យ ទិដ្ឋបដំ ឧ កាវេយ្យ កិលេសូបដំ ឧ កាវេយ្យ កម្មូបដំ ឧ កាវេយ្យ ខុទ្ទវត្ថុបដំ ឧ កាវេយ្យ អាហារូបដំ ឧ កាវេយ្យ បដិឃូបដំ ឧ កាវេយ្យ ចតស្សោ ឧបាទិន្នកាតុយោ ខុបដំ ឧ កាវេយ្យ ឧ អជ្ឈត្តិកានិ អាយតនានិ ខុបដំ ឧ កាវេយ្យ ឧ ជវេយ្យ ឧ សញ្ជវេយ្យ ឧ និព្ពត្តេយ្យាតំ ឥស្មា បជានំ ខុបដិ ឧ កាយិក ។

(๑๙๖) ខុក្ខស្សាតំ ជាតិខុក្ខស្ស ជរាខុក្ខស្ស ព្យាធិខុក្ខស្ស មរណខុក្ខស្ស សោកបរិទេវខុក្ខ-ទោមនស្សុបាយាសខុក្ខស្ស បភវាយ ខុបសន្តិ មូលា-ខុបសន្តិ ហេតាខុបសន្តិ និទានាខុបសន្តិ សម្ភវាខុ-បសន្តិ សមុដ្ឋានាខុបសន្តិ អាមរាខុបសន្តិ អារម្មណា-ខុបសន្តិ បច្ចយាខុបសន្តិ សាខុទ្ធយាខុបសន្តិ ។ អខុបសន្តា វុត្តំ បញ្ហា ។ បញ្ហា បជានាតា ។ បេ ។ អនោនោ ធម្មវិនយោ សម្ភាធិដ្ឋិ ។

ពាក្យថា មិនគប្បីធ្វើទុបធិឡើយ គឺមិនគប្បីធ្វើតណ្ហូបធិ មិនគប្បីធ្វើទិដ្ឋូបធិ មិនគប្បីធ្វើកិលេសូបធិ មិនគប្បីធ្វើកម្មូបធិ មិនគប្បីធ្វើទុច្ចរិតូបធិ មិនគប្បីធ្វើអាហារូបធិ មិនគប្បីធ្វើបដិឃូបធិ មិនគប្បីធ្វើទុបធិ គឺទុច្ចាទិន្នធាតុ ៤ មិនគប្បីធ្វើ មិនគប្បីឲ្យកើត មិនគប្បីឲ្យកើតព្រម មិនគប្បីបង្កើតទូទៅទុបធិ គឺអាយតនៈខាងក្នុង ៦ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ មិនគប្បីធ្វើទុបធិឡើយ ។

(១៨៦) ពាក្យថា នៃទុក្ខ សេចក្តីថា បុគ្គលពិចារណាឃើញហេតុជាដែនផ្តើមកើត ពិចារណាឃើញឫសគល់ ពិចារណាឃើញហេតុ ពិចារណាឃើញនិទាន ពិចារណាឃើញកំណើត ពិចារណាឃើញសមុដ្ឋាន ពិចារណាឃើញអាហារ ពិចារណាឃើញអារម្មណ៍ ពិចារណាឃើញបច្ច័យ ពិចារណាឃើញទីប្រជុំកើតឡើង នៃជាតិទុក្ខ ជរាទុក្ខ ព្យាធិទុក្ខ មរណទុក្ខ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសទុក្ខ ។ បញ្ហា លោកហៅថា ការពិចារណាឃើញ ជានដល់ប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វែង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ។

สุตฺตสฺสปิฏเก ขุทฺทกนิกายสฺส ปฏิปตฺติทีเปหิ

สมาย อนุปสฺสนาย ปญฺญาย ขุเยเตา เขาตา

สมุเยเตา ขุชาตเตา สมุชาตเตา ขุปปชฺโช

สมุปปชฺโช สมชฺชาตเตา เสา วุจฺจติ อนุปสฺสีติ

ขุกฺขสฺส ชาติปฺปภวานุปสฺสี ฯ เตนาหา ภควา

โย เว อวิชฺชา ขุปนี ภเวติ

ปุนปฺปุนํ ขุกฺขมุเปติ มจฺโจ

ตสฺมา ปชานํ ขุปนี น ภเยยฺย

ขุกฺขสฺส ชาติปฺปภวานุปสฺสีติ ฯ

(๑๙๗) ยตฺถ อปุถุชฺชา อเจตฺตยี เจา

อญฺญา ตา ปุชฺชาม ตถาชฺช ปฺรูหิ

ภเว ขุ นี ภวา วิตรนฺติ ปิยา

ชาติชฺชรา เสาภปริทฺทวญฺจ

ตเมฺห มุนี สาขุ วิยาภรเหิ

ตถา หิ เต วิถิเตา ปสฺส ชเนา ฯ

បុគ្គលជាអ្នកអែបនែប មូលមិត្រ ជិតជិត គៀកកើយ ផ្តេកផ្តួលកើតឡើងជាមួយ ប្រកបដោយការពិចារណាឃើញ គឺបញ្ញានេះ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកពិចារណាឃើញ ព្រោះហេតុនោះ ទើបទ្រង់ត្រាស់ថា ជាអ្នកពិចារណាឃើញនូវជាតិ ជាដែនផ្តើមកើតនៃទុក្ខ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

បុគ្គលមិនចេះ តែងធ្វើនូវទុបធិឲ្យកើតឡើង បុគ្គលល្ងង់ខ្លៅនោះ រមែងបានទុក្ខរឿយ ។ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ ជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវជាតិជាដែនផ្តើមកើតនៃទុក្ខ មិនគប្បីធ្វើនូវទុបធិឡើយ ។

(๑๙๗) (មេត្តគូដូលថា) យើងខ្ញុំ បានទូលសួរសេចក្តីណា ព្រះអង្គបានត្រាស់ប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់យើងខ្ញុំ យើងខ្ញុំសូមសួរសេចក្តីឯទៀត ចំពោះព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គសំដែងសេចក្តីនោះ អ្នកប្រាជ្ញតាំងឡាយ ឆ្ងល់ខុសផង ជាតិដពាផង សោកៈនឹងបរិទេវៈផង ដោយប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ សូមព្រះអង្គជាមុនិដោះស្រាយនូវខ្ញុំ ចាយជាគ្រឿងឆ្ងល់នោះ ដល់យើងខ្ញុំ ព្រោះព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់ធម៌នោះហើយ ។

(๑๙๘) យន្តំ អបុច្ឆិម្ហ អកត្តុយឺ ដោតំ យំ តំ អបុច្ឆិម្ហ អយាចិម្ហ អជ្ឈេសិម្ហ បសាទិម្ហ ។ អកត្តុ. យឺ ដោតំ ដោ អកត្តុំ តំ អាចិក្ខិ តំ ឧទេសេសិ តំ បញ្ញបេ តំ បដ្ឋបេ តំ វវរេ តំ វិភជិ តំ ឧត្តា ន៑មការេសិ តំ បការេសីតំ យន្តំ អបុច្ឆិម្ហ អកត្តុយឺ ដោ ។

(๑๙๙) អញ្ញំ តំ បុច្ឆាម តមេវ ព្រូហិ កថំ ន្តុ ន៑ក វិតរន្តុំ ខិយ៑ ជានតំ ជរំ សោកបរិទ្ទវញ្ចាតំ កថំ ន្តុតំ សំសយបុច្ឆា វិមតិបុច្ឆា ទ្វេធាបថបុច្ឆា អនេកំ. សុបុច្ឆា ឯវំ ន្តុ ខោ ន ន្តុ ខោ កឺ ន្តុ ខោ កថំ ន្តុ ខោតំ កថំ ន្តុ ។ ន៑កតំ ន៑ក បណ្ឌិតា បញ្ញ. វន្តោ ពុទ្ធិមន្តោ ញាណិនោ វិភាវិនោ មេធាវិនោ ។

(๑๙๘) ពាក្យថា យើងខ្ញុំបានទូលសួរនូវសេចក្តីណា ព្រះអង្គបានត្រាស់ប្រាប់សេចក្តីនោះដល់យើងខ្ញុំ គឺយើងខ្ញុំបានសួរ បានសូម បានអាពាធនា បានជ្រះថ្លាចំពោះសេចក្តីណា ។ ពាក្យថា ព្រះអង្គបានត្រាស់ប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់យើងខ្ញុំ គឺ ព្រះអង្គបានសំដែងប្រាប់សេចក្តីនោះ ពន្យល់សេចក្តីនោះ បញ្ញត្តសេចក្តីនោះ ផ្តួចផ្តើមនូវសេចក្តីនោះ បើកសេចក្តីនោះ ចែកសេចក្តីនោះ ធ្វើឲ្យពក់ស្រេចក្តីនោះ ប្រកាសសេចក្តីនោះ ដល់យើងខ្ញុំ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) យើងខ្ញុំបានទូលសួរនូវសេចក្តីណា ព្រះអង្គបានត្រាស់ប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់យើងខ្ញុំ ។

(๑๙๙) អធិប្បាយពាក្យថា យើងខ្ញុំសូមសួរសេចក្តីឯទៀតចំពោះព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គសំដែងសេចក្តីនោះ អ្នកប្រាជ្ញគាំងឡាយ ឆ្ងន់ឧយ:ផង ជាតិជពផង សោក:នឹងបរិទេវ:ផង ដោយប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ ត្រង់ពាក្យថា ដោយប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ គឺជាសំនួរចំពោះសេចក្តីសង្ស័យ សំនួរចំពោះសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ សំនួរចំពោះផ្លូវបែកជាចំពាមពីរ សំនួរចំពោះហេតុច្រើនយ៉ាង ថា យ៉ាងនេះឬហ្ន៎ មិនមែនទេឬហ្ន៎ ដូចម្តេចហ្ន៎ ដោយប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ដោយប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ ។ ពាក្យថា អ្នកប្រាជ្ញគាំងឡាយ គឺអ្នកប្រាជ្ញ បណ្ឌិត អ្នកមានប្រាជ្ញា អ្នកមានយោបល់ អ្នកមានញាណ អ្នកមានការឈ្វេងយល់ អ្នកមានប្រាជ្ញធ្ងន់ធ្ងរ ។

ឯឃន្តំ ឝាមោឃំ អវេឃំ និជ្ឈោឃំ អរិជ្ឈោឃំ ។
ជាតីតំ យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហិ តម្ហិ
សត្តនិកាយេ ជាតិ សញ្ជាតិ ឱក្កន្តិ និព្វត្តិ
អភិនិព្វត្តិ ខន្ធានំ បាតុភាវោ អាយតនានំ បដិលា-
ភោ ។ ជរាតំ យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហិ
តម្ហិ សត្តនិកាយេ ជរា ជីរណតា ខណ្ឌិច្ចំ បាលិច្ចំ
វលិត្តចតា អាយុនោ សំហានិ ឥន្ទ្រិយានំ បរិបា-
កោ ។ សោកោតិ ញាតិព្យសនេន វា ភោគព្យសនេន វា
រោគព្យសនេន វា សីលព្យសនេន វា ទិដ្ឋិព្យសនេន
វា អញ្ញតរញ្ញតរេន វា ព្យសនេន សមន្នា-
គតស្ស អញ្ញតរញ្ញតរេន វា ទុក្ខធម្មេន ផុដ្ឋស្ស
សោកោ សោចនា សោចិតត្តំ អន្តោសោកោ
អន្តោបរិសោកោ អន្តោឌាហោ អន្តោបរិឌាហោ
ចេតសោ បរិជ្ឈាយនា ទោមនស្សំ សោកសល្លំ ។

ពាក្យថា នុយៈ បានដល់ នុយៈគឺតាម នុយៈគឺកត នុយៈគឺទិដ្ឋ នុយៈគឺ
អវិជ្ជា ។ ពាក្យថា ជាតិ បានដល់កំណើត ការកើតព្រម ការចុះកាន់គភ៌
ការផ្តួចផ្តើមឡើង ការកើតឡើងចំពោះ ការប្រាកដឡើងនៃខន្ធ ការ
បានចំពោះនូវអាយតនៈនៃពួកសត្វនោះៗ ក្នុងសត្តនិកាយនោះៗ ។
ពាក្យថា ជរា បានដល់ ការចាស់ ការគ្រាំគ្រា ការរដ្ឋោះធ្មេញ
ការស្កូវសក់ ការជ្រួញជ្រីវស្បែក ការរួញថយអាយុ ការចាស់ខ្ចុ
នៃឥន្ទ្រិយ របស់ពួកសត្វនោះៗ ក្នុងសត្តនិកាយនោះៗ ។ ពាក្យថា
សោក គឺ ការសោកស្តាយ អាការជាទីសោកស្តាយ ភាពនៃការ
សោកស្តាយ ការសូតខាងក្នុង ការស្រពោនខាងក្នុង ការក្តៅខាងក្នុង
ការពេលពលខាងក្នុង អាការជាទីសញ្ជប់សញ្ជឹងនៃចិត្ត ការអាក់អន់ចិត្ត
សេចក្តីសោក របស់បុគ្គល ដែលត្រូវសេចក្តីវិនាសញាតិ ប៉ះពាល់
ឬត្រូវសេចក្តីវិនាសនៃភោគៈ ប៉ះពាល់ ត្រូវសេចក្តីវិនាសគឺរោគ ប៉ះពាល់
ឬត្រូវសេចក្តីវិនាសសីល ប៉ះពាល់ ត្រូវសេចក្តីវិនាសគឺទិដ្ឋិ ប៉ះពាល់ ឬ
ប្រកបដោយសេចក្តីវិនាសណាមួយ ឬក៏ត្រូវទុក្ខធម៌ណាមួយ ប៉ះពាល់ ។

បរិនេវៅតំ ញាតត្ថសនេន ឯ ផុដ្ឋស្ស ភោគត្ថសនេន ឯ ផុដ្ឋស្ស ភៅគត្ថសនេន ឯ ផុដ្ឋស្ស សីលត្ថសនេន ឯ ផុដ្ឋស្ស និដ្ឋិត្ថសនេន ឯ ផុដ្ឋស្ស អញ្ញតរញ្ញតរេន ឯ ត្ថសនេន សមង្គាភតស្ស អញ្ញតរញ្ញតរេន ឯ ទុក្ខជម្មេន ផុដ្ឋស្ស អាទេវៅ បរិនេវៅ អាទេវា បរិនេវា អាទេវំតង្គំ បរិនេវំតង្គំ លាភោ បលាភោ វិប្បលាភោ លាលប្បា លាលប្បាយនា លាលប្បាយិតត្តំ ។ កថំ ឧ ឆឹក វិតរន្តិ ជិឃំ ជាតិជ្ជរំ សោកបរិទ្ទវញ្ហតិ កថំ ឆឹក ជិឃញ្ហ ជាតិជ្ជរញ្ហ សោកញ្ហ បរិទ្ទវញ្ហ តរន្តិ ឧត្តរន្តិ បតរន្តិ សមតិក្កមន្តិ វីតិវត្តន្តីតិ កថំ ឧ ឆឹក វិតរន្តិ ជិឃំ ជាតិជ្ជរំ សោករបរិទ្ទវញ្ហ ។

(១៦០) តម្ហ មុនី សាធុ វិយាកភៅហីតំ តន្តិ យំ ប្បុច្ឆាមិ យំ យោចាមិ យំ អជ្ឈេសាមិ យំ បសាទេមិ ។ មុនីតំ មោនំ ប្បុច្ឆតំ ញាលាំ យាវ បញ្ញ បជានថា ។បេ។

ពាក្យថា សេចក្តីខ្វឹកខ្វល់ គឺ ការខ្វឹកខ្វល់ អាការយំ អាការខ្វឹកខ្វល់ ភាពនៃការយំ ភាពនៃការខ្វឹកខ្វល់ ការទួញរៀបពប់ ការពោលរៀបពប់ ការរៀបពប់ដែល ។ ការពោលរំលឹក អាការនៃការពោលរំលឹក ភាពនៃការពោលរំលឹក នៃបុគ្គលដែលត្រូវសេចក្តីវិនាសញាតិប៉ះពាល់ ឬត្រូវសេចក្តីវិនាសភោគៈប៉ះពាល់ ត្រូវសេចក្តីវិនាសរោគប៉ះពាល់ ឬត្រូវសេចក្តីវិនាសសីលប៉ះពាល់ ត្រូវសេចក្តីវិនាសគឺទិដ្ឋិប៉ះពាល់ ឬប្រកបដោយសេចក្តីវិនាសណាមួយ ឬក៏ត្រូវទុក្ខធម៌ណាមួយប៉ះពាល់ ។ ពាក្យថា អ្នកប្រាជ្ញ តាំងឡាយតួឯខុយៈផង ជាតិដកផង សោកៈនឹងបរិទេវៈផង ដោយប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ ចានសេចក្តីថា អ្នកប្រាជ្ញតាំងឡាយ តួឯឡើង តួឯកាត់ឈានកន្លង ប្រព្រឹត្តកន្លង នូវខុយៈផង នូវជាតិដកផង នូវសោកៈបរិទេវៈផង ដោយប្រការដូចម្តេច ហេតុនោះ(លោកសួរថា) អ្នកប្រាជ្ញតាំងឡាយ តួឯខុយៈផង ជាតិដកផង សោកៈនឹងបរិទេវៈផង ដោយប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ ។

(១៦០) អធិប្បាយពាក្យថា សូមព្រះអង្គ ជាមុនិ ដោះស្រាយនូវទុក្ខាយជារគ្រឿងតួឯនោះ ត្រង់ពាក្យថា នោះ គឺខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរសេចក្តីណា សូមសេចក្តីណា អាពាធាសេចក្តីណា ជ្រះថ្លាចំពោះសេចក្តីណា ។ ពាក្យថា មុនិ សេចក្តីថា ញាណលោកហៅថា មោនៈ ចានខាងប្រាជ្ញ ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។

អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ។ ភគវា តេន ញាណេន សមន្នាគតោ មុនិ អោនប្បត្តោ ។ តីណិ មោនេយ្យានិ កាយមោនេយ្យំ វចីមោនេយ្យំ មនោ-មោនេយ្យំ ។

កតមំ កាយមោនេយ្យំ ។ តិវិធានំ កាយទុច្ចរិ-តានំ បហានំ កាយមោនេយ្យំ តិវិធំ កាយសុចរិតំ កាយមោនេយ្យំ កាយារម្មណំ ញាណំ កាយមោនេ-យ្យំ កាយបរិញ្ញា កាយមោនេយ្យំ បរិញ្ញាសហគតោ មគ្គោ កាយមោនេយ្យំ កាយេ ឆន្ទរាគស្ស បហានំ កាយមោនេយ្យំ កាយសង្ខារនិរោធោ ចតុត្ថជ្ឈាន-សមាបត្តិ កាយមោនេយ្យំ ឥទំ កាយមោនេយ្យំ ។

កតមំ វចីមោនេយ្យំ ។ ចតុព្វិធានំ វចីទុច្ចរិ-តានំ បហានំ វចីមោនេយ្យំ ចតុព្វិធំ វចីសុចរិតំ វចីមោនេយ្យំ ឯថារម្មណំ ញាណំ វចីមោនេយ្យំ ឯថាបរិញ្ញា វចីមោនេយ្យំ បរិញ្ញាសហគតោ មគ្គោ វចីមោនេយ្យំ ឯថាយ ឆន្ទរាគស្ស បហានំ វចីមោ-នេយ្យ វចីសង្ខារនិរោធោ ទុតិយជ្ឈានសមាបត្តិ វចី-មោនេយ្យំ ឥទំ វចីមោនេយ្យំ ។

ការមិនវង្វើង ការពិចារណាធម៌ ការយើញត្រូវ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ប្រកបដោយញាណនោះ ទើបទ្រង់ព្រះនាមថា មុនិ ព្រះអង្គដល់នូវ មោនៈ ។ មោនេយ្យៈ ៣ គឺ កាយមោនេយ្យៈ វចីមោនេយ្យៈ មនោ-មោនេយ្យៈ ។

កាយមោនេយ្យៈ តើដូចម្តេច ។ ការលះបង់កាយទុច្ចរិត ៣ ឈ្មោះថា កាយមោនេយ្យៈ កាយសុចរិត ៣ ឈ្មោះថា កាយមោ-នេយ្យៈ ញាណមានកាយជាអារម្មណ៍ ឈ្មោះថា កាយមោនេយ្យៈ ការ កំណត់ដឹងនូវកាយ ឈ្មោះថា កាយមោនេយ្យៈ មគ្គប្រកបដោយការ កំណត់ដឹង ឈ្មោះថា កាយមោនេយ្យៈ ការលះបង់ធម្មជាតកង្កត់កាយ ឈ្មោះថា កាយមោនេយ្យៈ ការរលត់កាយសង្ខារគឺចតុត្ថជ្ឈានសមាបត្តិ ឈ្មោះថា កាយមោនេយ្យៈ នេះ កាយមោនេយ្យៈ ។

វចីមោនេយ្យៈ តើដូចម្តេច ។ ការលះបង់វចីទុច្ចរិត ៤ ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យៈ វចីសុចរិត ៤ ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យៈ ញាណមានវាចា ជាអារម្មណ៍ ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យៈ ការកំណត់ដឹងនូវវាចា ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យៈ មគ្គប្រកបដោយការកំណត់ដឹង ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យៈ ការលះបង់ធម្មជាតកង្កត់វាចា ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យៈ ការរលត់វចីសង្ខារ ទីឧតិយជ្ឈានសមាបត្តិ ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យៈ នេះ វចីមោនេយ្យៈ ។

กตมํ มโนเมาเนยฺยํ ฯ ติวิธานํ มโนทุจฺจริตานํ ปหานํ มโนเมาเนยฺยํ ติวิธํ มโนสุจริตํ มโนเมาเนยฺยํ จิตฺตารมฺมณานิ ญาณานิ มโนเมาเนยฺยํ จิตฺตปริญฺญา มโนเมาเนยฺยํ ปริญฺญาสหคตา มคฺคา มโนเมาเนยฺยํ จิตฺเต ฉนฺทกสฺส ปหานํ มโนเมาเนยฺยํ จิตฺตสงฺขารนิโรเธ สญฺญาเวทยิตนิโรธสมาปตฺติ มโนเมาเนยฺยํ สีลํ มโนเมาเนยฺยํ ฯ

กายมุนี วจมุนี มโนมุนิมสฺสวี
มุนี เมาเนยฺยสมฺปนฺโน อาหุ สพฺพปฺปหายินํ
กายมุนี วจมุนี มโนมุนิมสฺสวี
มุนี เมาเนยฺยสมฺปนฺโน อาหุ นิกฺกสฏาติ ฯ

สเมหิ เมาเนยฺยหิ ฉหิ สมนฺนาคตา ฉ มุนโย[1] อาคารมุนโย อนาคารมุนิโน เสกฺขมุนโย อเสกฺขมุนโย ปจฺเจกมุนโย มุนิมุนโย ฯ กตเม อาคารมุนโย ฯ เย เต อาคาริกา ทิฏฺฐปทา วิญฺญาตสาสนา สเม อาคารมุนโย ฯ

---

๑ ม. มุนิโนติ ฯ

មនោមោនេយ្យៈ តើដូចម្តេច ។ ការលះបង់មនោទុច្ចរិត ៣ ឈ្មោះថា មនោមោនេយ្យៈ មនោសុចរិត ៣ ឈ្មោះថា មនោមោនេយ្យៈ ញាណមានចិត្តជាអារម្មណ៍ ឈ្មោះថា មនោមោនេយ្យៈ ការកំណត់ដឹងចិត្ត ឈ្មោះថា មនោមោនេយ្យៈ មគ្គប្រកបដោយការកំណត់ដឹង ឈ្មោះថា មនោមោនេយ្យៈ ការលះបង់ធម្មារម្មណ៍ក្នុងចិត្ត ឈ្មោះថា មនោមោនេយ្យៈ ការរលត់ចិត្តសង្ខារគឺសញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិ ឈ្មោះថា មនោមោនេយ្យៈ នេះ មនោមោនេយ្យៈ ។

អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ បានពោលនូវបុគ្គល ជាកាយមុនិ ជាវាចាមុនិ ជាមនោមុនិ ជាអនាសវមុនិ ដែលបរិបូណ៌ដោយមោនេយ្យៈ ថាជាអ្នកលះបង់នូវកិលេសគាំងពួង អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយបានពោលនូវបុគ្គល ជាកាយមុនិ ជាវាចាមុនិ ជាមនោមុនិ ជាអនាសវមុនិ ដែលបរិបូណ៌ដោយមោនេយ្យៈ ថាជាអ្នកលាងឆ្មៅហើយ ។

មុនិ មាន ៦ ពួក ដែលប្រកបដោយមោនេយ្យធម៌ ទាំងនេះ គឺ អាគារមុនិ ១ អនាគារមុនិ ១ សេក្ខមុនិ ១ អសេក្ខមុនិ ១ បច្ចេកមុនិ ១ មុនិមុនិ ១ ។ អាគារមុនិ តើដូចម្តេច ។ ពួកជនណា ជាអ្នកគ្រប់គ្រងផ្ទះទេ តែមានព្រះនិព្វានយើញហើយ មានសាសនធម៌ដឹងច្បាស់ហើយ ពួកជននេះ ឈ្មោះថា អាគារមុនិ ។

កតមេ អនាគារមុនយោ ។ យេ តេ បព្ភជិតា និដ្ឋ-
បតា វិញ្ញាតសាសនា ឥមេ អនាគារមុនយោ ។
សត្ត សេក្ខា សេក្ខមុនយោ ។ អរហន្តោ អសេ-
ក្ខមុនយោ ។ បច្ចេកសម្ពុទ្ធា បច្ចេកមុនយោ ។
តថាគតា អរហន្តោ សម្មាសម្ពុទ្ធា មុនិមុនយោ ។

ន មោនេន មុនិ ហោតិ មូឡ្ហរូបោ អវិទ្ទសុ
យោ ច តុលំវ បគ្គយ្ហ វរមាទាយ បណ្ឌិតោ
បាបានិ បរិវជ្ជេតិ ស មុនិ តេន សោ មុនិ
យោ មុនាតិ ឧភោ លោកេ មុនិ តេន បវុច្ចតិ ។

អសតញ្ច សតញ្ច ញត្វា ធម្មំ
អជ្ឈត្តញ្ច ពហិទ្ធា ច សព្ពលោកេ
ទេវមនុស្សេហិ បូជិតោ
យោ សោ សង្គជាលមតិច្ច សោ មុនីតិ ។

អនាគាមុនិ តើដូចម្តេច ។ ពួកបុគ្គលណា ជាបព្វជិត មានព្រះនិញ្វានឃើញហើយ មានសាសនធម៌ដ៏ឆ្ងាស់ហើយ ពួកបុគ្គលនេះ ឈ្មោះថា អនាគាមុនិ ។ សេក្ខបុគ្គលចាំន៍ឡាយ ៧ ពួក ឈ្មោះថា សេក្ខមុនិ ។ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធចាំន៍ឡាយ ឈ្មោះថា បច្ចេកមុនិ ។ ព្រះតថាគតចាំន៍ឡាយ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ឈ្មោះថា មុនិមុនិ ។

បុគ្គលល្ងង់ខ្លៅ ជាអ្នកមិនចេះ មិនឈ្មោះថា មុនិ ដោយការស្ងៀមទេ លុះតែបុគ្គលណា ជាបណ្ឌិត កាន់យកធម៌ដ៏ប្រសើរ រៀនទ្រទ្រង់ចាប ចាំន៍ឡាយ ដូចបុគ្គលអ្នកថ្លឹងទ្រព្យរបស់ដោយជញ្ជីង បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា មុនិ បុគ្គលនោះទើបឈ្មោះថា មុនិ ដោយហេតុនោះ បុគ្គលណា ដឹងទ្រព្យប្រយោជន៍ចាំន៍ ២ ក្នុងលោក បុគ្គលនោះ លោកហៅថា មុនិ ដោយហេតុនោះ ។

បុគ្គលណា ដឹងទ្រព្យធម៌របស់ពួកអសប្បុរសផង របស់ពួកសប្បុរសផង ដឹងទ្រព្យអាយតនៈខាងក្នុងផង ខាងក្រៅផង ក្នុងលោកចាំន៍ពួន ជាបុគ្គលដែលទេវតានឹងមនុស្សចាំន ឡាយបូជាហើយ កន្ទុងផុតទ្រព្យបណ្តាញគឺកិលេសជាគ្រឿងជាប់ចំពាក់ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា មុនិ ។

សាធុ វិយាករោហីតិ សាធុ អាចិក្ខាហិ ទេ-
សេហិ បញ្ញបេហិ បដ្ឋបេហិ វិវរហិ វិភជាហិ ឧត្តា-
នីករោហិ បកាសេហីតិ តម្មេ មុនិ សាធុ វិយា-
ករោហិ ។

(១៦១) តថា ហិ តេ វិនិតោ ឯស ធម្មោតិ
តថា ហិ តេ វិនិតោ ញាតោ តុលិតោ តីរិតោ
វិការិតោ វិភូតោ ឯស ធម្មោតិ តថា ហិ តេ វិ-
និតោ ឯស ធម្មោ ។ តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

យន្តំ អបុច្ឆិម្ហ អកិត្តយី នោ
អញ្ញំ តំ បុច្ឆាម តនិជ្ជ ព្រូហិ
ករំ នុ ធីរ វិតរេយ្យ ឱឃំ
ជាតិជ្ជរំ សោករបរិទ្ទវញ្ច
តម្មេ មុនិ សាធុ វិយាករោហិ
តថា ហិ តេ វិនិតោ ឯស ធម្មោតិ ។

ពាក្យថា សូមព្រះអង្គដោះស្រាយ គឺសូមព្រះអង្គប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យពក់ ប្រកាស ហេតុនោះ (លោកសួរថា) សូមព្រះអង្គជាមុនិ ដោះស្រាយនូវទុកាយជាគ្រឿងធ្វន់នោះ ។

(១៦១) ពាក្យថា ព្រោះព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់ធម៌នោះហើយ គឺ ព្រោះព្រះអង្គជ្រាប ស្គាល់ ច្បាំង ពិចារណា ឈ្វេងយល់ប្រាកដនូវធម៌ នោះហើយ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ព្រោះព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់ធម៌នោះ ហើយ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

យើងខ្ញុំបានទូលសួរសេចក្តីណា ព្រះអង្គបានត្រាស់ប្រាប់ សេចក្តីនោះ ដល់យើងខ្ញុំ យើងខ្ញុំសូមសួរសេចក្តីឯទៀត ចំពោះព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គសំដែងសេចក្តីនោះ អ្នកប្រាជ្ញទាំង ឡាយធ្វន់ខុយៈផង ជាតិជរាផង សោកៈ ទីឃបរិទេវៈផង ដោយប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ សូមព្រះអង្គជាមុនិ ដោះស្រាយនូវ ទុកាយជាគ្រឿងធ្វន់នោះ ដល់យើងខ្ញុំ ព្រោះព្រះអង្គ ជ្រាបធម៌នោះហើយ ។

(១៦២) កិត្តយិស្សាមិ តេ ធម្មំ (មេត្តភូតិ ភគវា)

និដ្ឋ ឆម្មេ អនីតិហំ

យំ វិទិត្វា សតោ ចរំ

តរេ លោកេ វិសត្តិកំ ។

(១៦៣) កិត្តយិស្សាមិ តេ ធម្មំ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចតុន្នំ សតិបដ្ឋានានំ ចតុន្នំ សម្មប្បធានានំ ចតុន្នំ ឥទ្ធិបាទានំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ បញ្ច ពលានំ សត្ត ពោជ្ឈង្គានំ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ និព្ពានញ្ច និព្ពានគាមិនិញ្ច បដិបទំ កិត្តយិស្សាមិ ទេសិស្សាមិ បញ្ញបេស្សាមិ បដ្ឋបេស្សាមិ វិវរិស្សាមិ វិភជិស្សាមិ ឧត្តានីករិស្សាមិ បកាសិស្សាមីតិ កិត្តយិស្សាមិ តេ ធម្មំ ។ មេត្តភូតិ ភគវា តំ ព្រាហ្មណំ ជាតិយេ អាលបតិ ។

(១៦២) (ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា ម្នាលមេត្តគូ) តថាគតនឹង
សំដែងធម៌ដល់អ្នក ដែលជាធម៌ ជាក់ច្បាស់ក្នុងខ្លួន ចំពោះ
ធម៌ដែលឃើញហើយ ជាធម៌ដែលបុគ្គលមានសតិ ដឹង
ហើយប្រព្រឹត្ត គប្បីធ្វើវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោកបាន ។

(១៦៣) ពាក្យថា តថាគតនឹងសំដែងធម៌ ដល់អ្នក គឺតថាគតនឹង
សំដែង នឹងពន្យល់ នឹងបញ្ញត្ត នឹងតាំងខ្លួន នឹងបើក នឹងបែក
នឹងធ្វើឲ្យពាក់ នឹងប្រកាស នូវព្រហ្មចរិយធម៌ ដ៏បរិសុទ្ធបរិបូណ៌គាំងអស់
ព្រមទាំងអត្ថនឹងព្យញ្ជនៈ មានលំអកន្លងខាងដើម មានលំអត្រង់កណ្តាល
មានលំអក្នុងទីបំផុតផង នូវសតិប្បដ្ឋាន ៤ ផង នូវសម្មប្បធាន ៤ ផង
នូវឥទ្ធិបាទ ៤ ផង នូវឥន្ទ្រិយ ៥ ផង នូវពលៈ ៥ ផង នូវពោជ្ឈង្គៈ ៧
ផង នូវមគ្គដ៏ប្រសើរ ប្រកបដោយអង្គ ៨ ផង នូវព្រះនិព្វាន
ផង នូវបដិបទាជាដំណើរទៅកាន់ព្រះនិព្វានផង ហេតុនោះ ទ្រង់
ត្រាស់ថា តថាគតនឹងសំដែងធម៌ ដល់អ្នក ។ ពាក្យថា មេត្តគូ
គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ដោយចំឈ្មោះ ។

(๑๖๔) និដ្ឋេ ឆម្មេ អនីតិហត្តំ និដ្ឋេ ឆម្មេតំ និដ្ឋេ ឆម្មេ ញ្ញាតេ ឆម្មេ តុលិតេ ឆម្មេ តីរិតេ ឆម្មេ វិភាវិតេ ឆម្មេ វិភូតេ ឆម្មេ សព្ពេ សង្ខារ អនិច្ចាតិ ។ បេ ។ យង្កិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្ពន្តំ និរោធធម្មន្តិ និដ្ឋេ ឆម្មេ ញ្ញាតេ ឆម្មេ តុលិតេ ឆម្មេ តីរិតេ ឆម្មេ វិភាវិតេ ឆម្មេ វិភូតេ ឆម្មេតំ ឯវម្បិ និដ្ឋេ ឆម្មេ កថយិស្សាមិ ។ អថវា ទុក្ខេ និដ្ឋេ ទុក្ខំ កថយិស្សាមិ សមុទយេ និដ្ឋេ សមុទយំ កថយិស្សាមិ មគ្គេ និដ្ឋេ មគ្គំ កថយិស្សាមិ និរោធេ និដ្ឋេ និរោធំ កថយិស្សាមីតិ ឯវម្បិ និដ្ឋេ ឆម្មេ កថយិស្សាមិ ។ អថវា និដ្ឋេ ឆម្មេ សង្ខិដ្ឋកំ អកាលិកំ ឯហិបស្សិកំ ឱបនយិកំ បច្ចត្តំ វេទិតព្ពំ វិញ្ញូហីតិ ឯវម្បិ និដ្ឋេ ឆម្មេ កថយិស្សាមីតិ និដ្ឋេ ឆម្មេ ។

(១៦៤)អធិប្បាយពាក្យថា ដែលជាធម៌ជាក់ច្បាស់ក្នុងខ្លួនចំពោះធម៌ដែលឃើញហើយ ត្រង់ពាក្យថា ចំពោះធម៌ដែលឃើញហើយ គឺចំពោះធម៌ដែលឃើញ ធម៌ដែលដឹង ធម៌ដែលថ្លឹង ធម៌ដែលពិចារណា ធម៌ដែលឈ្វេងយល់ ធម៌ដែលច្បាស់ហើយថា សង្ខារធម៌ទាំងពួងមិនទៀង។បេ។ ចំពោះធម៌ដែលឃើញ ធម៌ដែលថ្លឹង ធម៌ដែលពិចារណា ធម៌ដែលឈ្វេងយល់ ធម៌ដែលច្បាស់ហើយថា ធម្មជាតណាមួយមានកិរិយាកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់ទៅវិញជាធម្មតា ហេតុនោះ តថាគតនឹងសំដែងធម៌ ដែលឃើញហើយ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត តថាគតនឹងសំដែងទុក្ខ ចំពោះទុក្ខដែលឃើញហើយ នឹងសំដែងសមុទ័យ ចំពោះសមុទ័យដែលឃើញហើយ នឹងសំដែងមគ្គ ចំពោះមគ្គដែលឃើញហើយ នឹងសំដែងនិរោធ ចំពោះនិរោធដែលឃើញហើយ ហេតុនោះ តថាគតនឹងសំដែង ចំពោះធម៌ ដែលឃើញហើយ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត គុណជាតដែលបុគ្គលគប្បីឃើញជាក់ច្បាស់ដោយខ្លួនឯងក្នុងបច្ចុប្បន្ន ជាគុណឲ្យផលមិនរង់ចាំកាល ជាធម៌ហាក់ដូចជានឹងហៅថា អ្នកចូរមកមើលចុះ ជាធម៌គួរបង្អោនមកទុកក្នុងខ្លួនបាន ជាធម៌ដែលអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ គប្បីដឹងជាក់ច្បាស់ចំពោះខ្លួន ហេតុនោះ តថាគតនឹងសំដែងចំពោះធម៌ ដែលឃើញហើយ យ៉ាងនេះខ្លះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ចំពោះធម៌ដែលឃើញហើយ ។

អនិត្តិហាន្តំ ន ឥត្តិហាំ ន ឥត្តិកាភយ ន បរម្ប-
ភយ ន បិដកសម្បទាយ ន តក្កហេតុ ន ន-
យហេតុ ន អាការបរិវិតក្កេន ន ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខ-
ន្តិយា សាមំ សយមភិញ្ញាតំ អគ្គបត្តិំ ន ប្បំ ក-
ថយិស្សាមីតិ ឯត្ថេ ន ម្បេ អនិត្តិហាំ ។

(១៦៥) យំ វិនិត្វា សតោ ចរន្តិ យំ វិនិតំ
កត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ
កត្វា សព្ពេ សង្ខារ អនិច្ចាតិ ។បេ។ យង្កិញ្ចិ
សមុទយធម្មំ សព្ពន្តំ និរោធធម្មន្តិ វិនិតំ កត្វា
តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា ។
សតោតិ ចតូហិ ការណេហិ សតោ កាយេ
កាយានុបស្សនាសតិបដ្ឋានំ ភាវេន្តោ សតោ ។បេ។
សោ វុច្ចតិ សតោ ។ ចរន្តិ ចរន្តោ វិចរន្តោ
អីរយន្តោ វត្តេន្តោ បាលេន្តោ យបេន្តោ យាបេ-
ន្តោតិ យំ វិនិត្វា សតោ ចរំ ។

ពាក្យថា ដែលជាធម៌ជាក់ច្បាស់តែងខ្លួន គឺតថាគតសំដែងធម៌ ដែលត្រាស់ដឹងឯងដោយខ្លួនឯង ជាក់ច្បាស់ចំពោះខ្លួន មិនមែនដោយអាងថាដូច្នេះ ។ មិនមែនដោយឮថាដូច្នេះ។ មិនមែនដោយទំនៀម មិនមែនដោយការផ្ទៀងតាមតម្រា មិនមែនដោយហេតុនៃសេចក្តីត្រិះរិះ មិនមែនដោយហេតុនៃការយល់ មិនមែនដោយសេចក្តីរិះគិតតាមអាការៈ មិនមែនតាមសេចក្តីយើញការពិនិត្យទំ័សេចក្តីចូលចិត្តទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដែលជាធម៌ជាក់ច្បាស់តែងខ្លួន ចំពោះធម៌ដែលយើញបើយ ។

(១៦៥) ពាក្យថា ជាធម៌ដែលបុគ្គលមានសតិ ដំណើរហើយប្រព្រឹត្តសេចក្តីថា បុគ្គលធ្វើ ថ្វឹង ពិចារណា ឈ្វេងយល់ ធ្វើឲ្យច្បាស់នូវធម៌ណា ឲ្យច្បាស់ថា សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង ។ បេ ។ ធ្វើ ថ្វឹង ពិចារណា ឈ្វេងយល់ ធ្វើឲ្យច្បាស់នូវធម៌ឲ្យច្បាស់ថា ធម្មជាតណាមួយ មានកិរិយាកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់ទៅវិញជាធម្មតា ។ ពាក្យថា មានសតិ គឺបុគ្គលមានសតិដោយហេតុ ៤ គឺបុគ្គលចំរើននូវកាយានុបស្សនាសតិបដ្ឋានក្នុងកាយ ឈ្មោះថា មានសតិ ។ បេ ។ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានសតិ ។ ពាក្យថា ប្រព្រឹត្ត គឺបុគ្គលកាលត្រាច់ រង្គាត់ សម្រេច ប្រព្រឹត្ត រក្សា យាត្រា យាត្រាទៅ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាធម៌ដែលបុគ្គលមានសតិ ដំណើរហើយប្រព្រឹត្ត ។

(១៦៦) តវេ លោកេ វិសត្តិកច្ចំ វិសត្តិកា វុច្ចតិ តណ្ហា យោ ភវេ សាភវេ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ។ វិសត្តិកាតិ កេនដ្ឋេន វិសត្តិកា ។ វិសតាតិ វិសត្តិកា ។ វិសាលាតិ វិសត្តិកា ។ វិសជាតិ វិសត្តិកា ។ វិសក្កតីតិ វិសត្តិកា ។ វិសំហារតីតិ វិសត្តិកា ។ វិសំភនិកាតិ វិសត្តិកា ។ វិសម្ហលាតិ វិសត្តិកា ។ វិសជលាតិ វិសត្តិកា ។ វិសមរំកោភាតិ វិសត្តិកា ។ វិសាលា ភ បន សា តណ្ហា វុបេ សន្ទេ តន្ទេ រសេ ជាដ្ឋេ កុលេ តណា អាឯសេ លោភេ យសេ បសំសេ សុខេ ចីវរេ បិណ្ឌបាតេ សេនាសនេ តិលាភប្បច្ចយេភេសជ្ជបរិក្ខារេ កាមជាតុយា ភវជាតុយា អភវជាតុយា កាមភវេ ភវេភវេ អភវេភវេ សញ្ញភវេ អសញ្ញភវេ នេវសញ្ញានាសញ្ញភវេ ឯកវោការភវេ ចតុវោការភវេ បញ្ចវោការភវេ អតីតេ អនាគតេ បច្ចុប្បន្នេ ទិដ្ឋសុតមុតវិញ្ញាតព្វេសុ ជម្មេសុ វិសជា វិត្តតាតិ វិសត្តិកា ។

(១៦៦) ពាក្យថា តប្បច្ច័យវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោកបាន
សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា វិសត្តិកា ចាន់ដល់ពួក: ពួក:មាន
កំឡាំង ។បេ។ អកិដ្ឋា លោក: អកុសលមូល ។ សំនួរត្រង់ពាក្យ
ថា វិសត្តិកា ដែលឈ្មោះថាវិសត្តិកា តើដោយអត្ថដូចម្តេច ។ ឈ្មោះ
វិសត្តិកា ព្រោះជាធម្មជាតផ្សាយទៅ ។ ឈ្មោះវិសត្តិកា ព្រោះ
ខូលាយ ។ ឈ្មោះវិសត្តិកា ព្រោះលាទៅ ។ ឈ្មោះវិសត្តិកា ព្រោះ
រួញរា ។ ឈ្មោះវិសត្តិកា ព្រោះពោលខុស ។ ឈ្មោះវិសត្តិកា ព្រោះមាន
ឫសគល់ជាពិស ។ ឈ្មោះវិសត្តិកា ព្រោះមានផ្លែជាពិស ។ ឈ្មោះ
វិសត្តិកា ព្រោះមានគ្រឿងបរិភោគជាពិស ។ មួយទៀត ឈ្មោះវិសត្តិកា
ព្រោះតណ្ហានោះ ជាតិលេសជាតិដ៏ខូលាយ ផ្សាយទៅ ត្រជាងទៅ
ក្នុងរូប សំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វ ត្រកូល គណៈ អាវាស លាភ
យស សេចក្តីសរសើរ សុខ ចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសន: គិលា-
នប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ កាមធាតុ រូបធាតុ អរូបធាតុ កាមភព
រូបភព អរូបភព សញ្ញីភព អសញ្ញីភព នេវសញ្ញានាសញ្ញីភព
ឯកវោការភព ចតុវោការភព បញ្ចវោការភព អតីត អនាគត
បច្ចុប្បន្ន ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ដែលឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ឬគប្បីដឹង ។

លោកេតំ អថាយលោកេ មនុស្សលោកេ ទេវ-
លោកេ ខន្ធលោកេ ធាតុលោកេ អាយតន-
លោកេ ។ តវ លោកេ វិសត្តិកន្តិ យា សា
លោកេ វិសត្តិកា លោកេ តំ វិសត្តិកំ សតេ
តវេយ្យ ឧត្តវេយ្យ បតវេយ្យ សមតិក្កមេយ្យ វីតិវ-
ត្តេយ្យាតិ តវ លោកេ វិសត្តិកំ ។ តេនាហ ភគវា

កិត្តយិស្សាមិ តេ ធម្មំ (មេត្តគូតិ ភគវា)
ទិដ្ឋេ ធម្មេ អនីតិហំ
យំ វិទិត្វា សតេ ចរំ
តវ លោកេ វិសត្តិកន្តិ ។

(១៦៧) តញ្ហាហំ អភិនន្ទាមិ មហេសី ធម្មមុត្តមំ
យំ វិទិត្វា សតេ ចរំ តវ លោកេ វិសត្តិកំ ។

ពាក្យថា កុដិលោក គឺកុដិអបាយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក ។ ពាក្យថា តណ្ហាវិសត្តិកា តណ្ហា កុដិលោកបាន បានសេចក្តីថា តណ្ហាណា ឈ្មោះវិសត្តិកា កុដិលោក បុគ្គលមានសតិ តប្បីតូដ ធូដទៀង ធូដកាត់ ឈានកន្ទុដ ប្រព្រឹត្តកន្ទុដ នូវតណ្ហាឈ្មោះវិសត្តិកានោះ កុដិលោក ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តប្បីតូដវិសត្តិកាតណ្ហា កុដិលោកបាន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលមេត្តគូ) តថាគតនឹងសំដែងធម៌ដល់អ្នក ដែលជាធម៌ជាក់ច្បាស់កុដិខ្លួន ចំពោះធម៌ដែលឃើញហើយ ជាធម៌ដែលបុគ្គលមានសតិ ដឹងហើយប្រព្រឹត្ត តប្បីតូដវិសត្តិកាតណ្ហា កុដិលោកបាន ។

(១៦៧) (មេត្តគូទូលថា) ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គស្វែងរកគុណដ៏ធំ មានសតិ ទ្រង់ជ្រាបនូវធម៌ណា ជាធម៌ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ហើយប្រព្រឹត្ត តប្បីតូដវិសត្តិកាតណ្ហា កុដិលោកបាន ចំណែកខ្ញុំព្រះអង្គត្រេកអរ ចំពោះធម៌នោះ ។

(១៦៨) តញ្ហេហំ អភិនន្ទាមីតិ តត្ថ តុយ្ហំ វចនំ ឥធ ឥសនំ អនុសន្ធិំ[1] ។ អភិនន្ទាមីតិ ឧត្ថាមិ អភិនន្ទាមិ មោទាមិ អនុមោទាមិ ឥច្ឆាមិ សាធិ-យាមិ យាចាមិ បត្ថយាមិ បិហយាមិ អភិជប្បាមីតិ តញ្ហេហំ អភិនន្ទាមិ ។

(១៦៩) មហេសី ឧត្តមុត្តមត្តំ មហេសីតិ កោ-ធត្តេន មហេសី ។ កតកា មហន្តំ សីលក្ខន្ធំ វិសិ តវេសិ បរិយេសីតិ មហេសី ។ មហន្តំ សមាធិក្ខន្ធំ មហន្តំ បញ្ញាខន្ធំ មហន្តំ វិមុត្តិក្ខន្ធំ មហន្តំ វិមុត្តិញា-ណទស្សនក្ខន្ធំ វិសិ តវេសិ បរិយេសីតិ មហេសី ។ មហាតោ ឯ តមោកាយស្ស បទាលនំ វិសិ តវេសិ បរិយេសីតិ មហេសី ។ មហាតោ វិប្បល្លាសស្ស ប-កោធនំ វិសិ តវេសិ បរិយេសីតិ មហេសី ។ មហា-តោ តណ្ហាសល្លស្ស អព្ភូហនំ វិសិ តវេសិ បរិយេ-សីតិ មហេសី ។ មហាតោ ទិដ្ឋិសង្ឃាតស្ស វិនិព្ភោ-ធនំ វិសិ តវេសិ បរិយេសីតិ មហេសី ។

---

១ ម. អនុសាសនំ អនុសិដ្ឋិំ ។

(១៦៨) ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គត្រេកអរចំពោះធម៌នោះ ត្រង់ពាក្យថា ចំពោះធម៌នោះ គឺ ចំពោះពាក្យ គន្ថង៏ពាក្យ ទេសនា អនុសន្ធិ របស់ព្រះអង្គ ។ ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គត្រេកអរ គឺខ្ញុំព្រះអង្គស្រស់ស្រាយ ត្រេកអរ រីករាយ រីករាយតាម ត្រចាច ចង់បាន សូម ត្រូវការ ស្រឡាញ់ ជាប់ចិត្ត ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គត្រេកអរចំពោះធម៌នោះ ។

(១៦៩) អធិប្បាយពាក្យថា ព្រះអង្គស្វែងរកគុណដ៏ធំ . . . ជាធម៌ដ៏ទុត្តម សំនួរត្រង់ពាក្យថា ស្វែងរកគុណដ៏ធំ ចុះឈ្មោះថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ តើដោយអត្ថដូចម្តេច ។ ឈ្មោះថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់រក ស្វែង សូរស្វែង នូវសីលក្ខន្ធដ៏ធំ ឈ្មោះថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់រក ស្វែង សូរស្វែង នូវសមាធិក្ខន្ធដ៏ធំ បញ្ញាខន្ធដ៏ធំ វិមុត្តិក្ខន្ធដ៏ធំ វិមុត្តិញាណទស្សនក្ខន្ធដ៏ធំ ។ មួយទៀត ឈ្មោះថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់រក ស្វែង សូរស្វែង នូវការលះបង់ នូវតំនរនៃឆន្ទរាគដ៏ធំ ។ ឈ្មោះថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់រក ស្វែង សូរស្វែង នូវការបំបែកនូវវិប្បលាសដ៏ធំ ។ ឈ្មោះថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់រក ស្វែង សូរស្វែង នូវការដកឡើង នូវសេតិណ្ហាដ៏ធំ ។ ឈ្មោះថា ស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់រក ស្វែង សូរស្វែង នូវការលះបង់ នូវឃ្នាបគឺទិដ្ឋដ៏ធំ ។

មហាតោ មានទ្ធជស្ស ឆាតកំ ឯស កវេសិ បរិយេ-
សីតិ មហេសី ។ មហាតោ អតិសង្ខារស្ស រូបសម
ឯស កវេសិ បរិយេសីតិ មហេសី ។ មហាតោ ជុយស្ស
ជិត្តរណំ ឯស កវេសិ បរិយេសីតិ មហេសី ។ មហាតោ
ការស្ស ជិក្ខិមនំ ឯស កវេសិ បរិយេសីតិ មហេសី ។
មហាតោ សំសារវដ្ដស្ស ឧច្ឆេទំ ឯស កវេសិ បរិយេ-
សីតិ មហេសី ។ មហាតោ សព្ពាបស្ស ជិញ្ញាបនំ ឯស
កវេសិ បរិយេសីតិ មហេសី ។ មហាតោ បរិឌ្ឍាហស្ស
បដិឃ្ឃស្សទ្ធិ ឯស កវេសិ បរិយេសីតិ មហេសី ។
មហាតោ ធម្មទ្ធជស្ស ឧស្សាបនំ ឯស កវេសិ បរិយេ-
សីតិ មហេសី ។ មហន្តេ សតិប្បដ្ឋានេ មហន្តេ សម្មប្ប-
ធានេ មហន្តេ ឥទ្ធិបាទេ មហន្តានិ ឥន្ទ្រិយានិ មហន្តា-
និ ពលានិ មហន្តេ ពោជ្ឈង្គេ អហន្តំ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ
មគ្គំ មហន្តំ បរមត្ថំ អមតំ ជិញ្ញំ ឯស កវេសិ
បរិយេសីតិ មហេសី ។ មហាសត្តោហំ ភ សត្តោហំ
ឯសិតោ កវេសិតោ បរិយេសិតោ ភវាហំ ពុទ្ធោ ភវាហំ
ភគវា ភវាហំ ខេមវេមវេ ភវាហំ ឧភាសភោតិ មហេសី ។

ឈ្មោះថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់រក ស្វែង សូរស្វែង នូវការទំលាក់ចុះនូវខន្ធគឺមានដ៏ធំ ។ ឈ្មោះថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់រក ស្វែង សូរស្វែង នូវការរម្ងាប់នូវអភិសង្ខារដ៏ធំ ។ ឈ្មោះថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់រក ស្វែង សូរស្វែង នូវការរើឡើងនូវទុយ៌ះដ៏ធំ ។ ឈ្មោះថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់រក ស្វែង សូរស្វែង នូវការដាក់ចុះនូវការៈដ៏ធំ ។ ឈ្មោះថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់រក ស្វែង សូរស្វែង នូវការផ្តាច់បង់នូវសំសារវដ្តដ៏ធំ ។ ឈ្មោះថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់រក ស្វែង សូរស្វែង នូវការរំលត់នូវកំដៅដ៏ធំ ។ ឈ្មោះថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់រក ស្វែង សូរស្វែង នូវការរម្ងាប់សេចក្តីក្រេលក្រលដ៏ធំ ។ ឈ្មោះថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់រក ស្វែង សូរស្វែង នូវការលើកឡើងនូវខន្ធគឺធម៌ដ៏ធំ ។ ឈ្មោះថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់រក ស្វែង សូរស្វែង នូវបតិប្បជ្ញាន៏ដ៏ធំ សម្បជ្ញានដ៏ធំ ឥទ្ធិបាទដ៏ធំ ឥន្ទ្រិយដ៏ធំ ពលៈដ៏ធំ ពោជ្ឈង្គៈដ៏ធំ មគ្គដ៏ប្រសើរប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ធំ អមតនិព្វានធាតុដ៏ក្រៃលែងដ៏ធំ ។ មួយទៀត ឈ្មោះថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះពួកសត្វ មានសក្តិដ៏ធំ រក ស្វែង សូរស្វែងថា ព្រះពុទ្ធគង់ក្នុងទីណា ព្រះមានព្រះភាគ គង់ក្នុងទីណា ព្រះអង្គជាទេវតាប្រសើរជាងទេវតាគង់ក្នុងទីណា ព្រះអង្គជាខេរៈដ៏ក្សៀវក្សាយ៏គក្នុងទីណា ។

ឆម្មុត្តមដ្ឋំ ឆម្មុត្តមំ វុច្ចតិ អមតំ ឯញ្ជនំ យោ សោ សព្ពសង្ខារសមថោ សព្ពុបធិប្បដិនិស្សគ្គោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្ពានំ ។ ឧត្តមដ្ឋំ អគ្គំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បវរំ ឆម្មដ្ឋំ មហោសិ ឆម្មុត្តមំ ។

(១៧០) យំ វិនិត្វា សតោ ចរន្តោ វិនិតំ កត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា សព្ពេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ ។ បេ ។ យង្កិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្ពន្តំ និរោធធម្មន្តិ វិនិតំ កត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា ។ សតោតិ ចតូហិ ការណេហិ សតោ ការយេ ការយោគេ ឧបសគ្គយោគតិប្បដ្ឋានំ ភាវេត្វា សតោ ។ បេ ។ សោ វុច្ចតិ សតោ ។ ចរន្តោ រត្តោ វិចរន្តោ តីរយន្តោ វិត្តេន្តោ ចាលេន្តោ យមេន្តោ យោមេន្តោតិ យំ វិនិត្វា សតោ ចរំ ។

ពាក្យថា ជាធម៌ដ៏ទុត្តម សេចក្តីថា អមតនិព្វាន លោកហៅថា ធម៌ដ៏ទុត្តម បានខាង ការរម្ងាប់សង្ខារគំនឹតពួង ការលោស់ចោលទុបធំគាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាកតម្រេក ការរលត់ និព្វាន ។ ពាក្យថា ទុត្តម គឺធម៌ជាកំពូល ប្រសើរ ប្រសើរវិសេស ជាប្រធានខ្ពង់ខ្ពស់ ថ្លៃថ្លា ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះអង្គស្វែងរកគុណដ៏ធំ . . . ជាធម៌ដ៏ទុត្តម ។

(១៧០) ពាក្យថា មានសតិ ជ្រាបច្បាស់ នូវធម៌ណា ហើយប្រព្រឹត្ត គឺធ្វើឲ្យច្បាស់ ថ្លឹង ពិចារណា ឈ្វេងយល់ ធ្វើឲ្យច្បាស់ថា សង្ខារគំនឹតពួងមិនទៀង ។ បេ ។ ធ្វើឲ្យច្បាស់ ថ្លឹង ពិចារណា ឈ្វេងយល់ ធ្វើឲ្យច្បាស់ថា ធម្មជាតឯណានីមួយ មានកិរិយាកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់ទៅវិញជាធម្មតា ។ ពាក្យថា មានសតិ សេចក្តីថា មានសតិដោយហេតុ ៤ គឺបុគ្គលចំរើនកាយានុស្សតិសមាធិក្នុងកាយ ឈ្មោះថា អ្នកមានសតិ ។ បេ ។ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានសតិ ។ ពាក្យថា ប្រព្រឹត្ត គឺប្រព្រឹត្ត ត្រួតត្រា សម្រេច ទៅ រក្សា យាត្រា យាត្រាទៅ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) មានសតិ ជ្រាបច្បាស់ នូវធម៌ណា ហើយប្រព្រឹត្ត ។

(១៧១) តេ លោកេ វិសត្តិកន្តិ វិសត្តិកា បុព្ពតណ្ហា យោ ភវេ សោភវេ ។ បេ ។ អកិញ្ចញ្ញា លោកេ អកុសលមូលំ ។ វិសត្តិកាតិ កេនដ្ឋេន វិសត្តិកា ។ បេ ។ វិសដា វិត្ថតាតិ វិសត្តិកា ។ លោ-កេតិ អបាយលោកេ ។ បេ ។ អាយតនលោកេ ។ តេ លោកេ វិសត្តិកន្តិ យា សា លោកេ វិ-សត្តិកា លោកេ តំ វិសត្តិកំ សតេ តេរេយ្យ ឧត្តរេយ្យ បតរេយ្យ សមតិក្កមេយ្យ វីតិវត្តេយ្យាតិ តេ លោកេ វិសត្តិកំ ។ តេនាហ សោ ព្រហ្មណោ

តញ្ហាហំ អកិញ្ចញ្ញមិ មហោសិ ឆម្ហិមុត្តមំ

យំ វិទិត្វា សតោ ចរំ តេ លោកេ វិសត្តិកន្តិ ។

(១៧១) ពាក្យថា គប្បីឆ្លងវិសត្តិកាតណ្ហា កង់លោកបាន សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា វិសត្តិកា បានដល់ ពគៈ ពគៈមានកំឡាំង ។បេ។ អកុសលមូល ។ សំនួរត្រង់ពាក្យថា វិសត្តិកា បុះឈ្មោះវិសត្តិកា តើដោយអត្ថដូចម្តេច ។បេ។ ឈ្មោះវិសត្តិកា ព្រោះផ្សាយទៅ ត្រជាងទៅ ។ ពាក្យថា កង់លោកៈ គឺកង់អបាយលោក ។បេ។ អាយតនលោក ។ ពាក្យថា គប្បីឆ្លងវិសត្តិកាតណ្ហាកង់លោក បានសេចក្តីថា តណ្ហាណា ឈ្មោះវិសត្តិកា កង់លោក ព្រះមហេសីមានសតិ គប្បីឆ្លង ឆ្លងឡើង ឆ្លងកាត់ ឈានកន្លង ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវវិសត្តិកាតណ្ហានោះ កង់លោក ហេតុនោះ (លោកពោលថា) គប្បីឆ្លងវិសត្តិកាតណ្ហា កង់លោកបាន ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គស្វែងកន្លងគុណដ៏ធំ មានសតិ
ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ នូវធម៌ណា ជាធម៌ដ៏ខ្ពស់ហើយប្រព្រឹត្ត
គប្បីឆ្លងធម្មវិសត្តិកាតណ្ហាកង់លោកបាន ចំណែកខ្ញុំព្រះអង្គ
ត្រេកអរ ចំពោះធម៌នោះ ។

(១៧២) យត្ថិច្ឆំ សម្បជានាសិ (មេត្តគ្គូតំ កគភ)

ឧទ្ធំ អធោ តិរយញ្ចមិ មជ្ឈេ

ឯតេសុ ឆន្ទំ ច វិនេសឆន្ទោ

បន្ទ្ធ វិញ្ញាណំ ភវេ ឆ តំដ្ឋេ ។

(១៧៣) យត្ថិច្ឆំ សម្បជានាសីតំ យត្ថិច្ឆំ បជា-
នាសិ អាជានាសិ វិជានាសិ បដិវិជានាសិ បដិ-
វិជ្ឈសីតំ យត្ថិច្ឆំ សម្បជានាសិ ។ មេត្តគ្គូតំ កគ-
ភ តំ ព្រាហ្មណំ ជានេច អាលបតំ ។ កគភតំ
តារភនិវចមេតំ ។ បេ ។ សច្ចិកោ បញ្ហតំ យនិទំ
កគភតំ មេត្តគ្គូ កគភ ។

(១៧៤) ឧទ្ធំ អធោ តិរយញ្ចមិ មជ្ឈេតំ ឧទ្ធន្តិ
វុច្ចតិ អជានតំ ។ អធោតិ អតីតំ ។ តិរយញ្ចមិ
អជ្ឈេតំ បច្ចុប្បន្នំ ។ ឧទ្ធន្តិ វុច្ចតិ នេវលោកោ ។

មេត្តគូមាណវកបញ្ហានិទ្ទេស

(១៧២) (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលមេត្តគូ) អ្នកបើដឹងប្បាស់ នូវធម្មជាតិណាមួយ ទាំងខាងលើ ខាងក្រោម នឹងទទឹងគឺកណ្តាលហើយ អ្នកចូរបន្ទោបង់ នូវសេចក្តីត្រេកត្រអាលផង សេចក្តីប្រកាន់ផង វិញ្ញាណផង ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនុ៎ះចេញ ទើបមិនឋិតនៅក្នុងកិតព ។

(១៧៣) ពាក្យថា អ្នកបើដឹងប្បាស់នូវធម្មជាតិណាមួយ គឺបើអ្នកដឹងប្បាស់ ដឹងទូទៅ ដឹងវិសេស ដឹងចំពោះ ឃល់ប្បាស់ នូវធម្មជាតិណាមួយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកបើដឹងប្បាស់នូវធម្មជាតិណាមួយ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះតាមឈ្មោះ ថាមេត្តគូ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នុ៎ះ គឺជាពាក្យហៅដោយគោរព ។បេ។ ការបញ្ជាក់ថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការត្រាស់ដឹង ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលមេត្តគូ ។

(១៧៤) ពាក្យថា ទាំងខាងលើ ខាងក្រោម នឹងទទឹង គឺកណ្តាល អធិប្បាយថា អនាគត លោកហៅថា ខាងលើ ។ អតីត លោកហៅថា ខាងក្រោម បច្ចុប្បន្ន លោកហៅថា ទទឹងគឺកណ្តាល ។ ទៀវលោក លោកហៅថា ខាងលើ ។

អជ្ឈត្តំ និរយលោកោ ។ តិរយញ្ហបិ មជ្ឈត្តំ មនុស្សលោកោ ។ ពុទ្ធិំ កុសលា ធម្មា ។ អជ្ឈត្តំ អកុសលា ធម្មា ។ តិរយញ្ហបិ មជ្ឈត្តំ អព្យាកតា ធម្មា ។ ពុទ្ធិំ អរូបធាតុ ។ អជ្ឈត្តំ កាមធាតុ ។ តិរយញ្ហបិ មជ្ឈត្តំ រូបធាតុ ។ ពុទ្ធិំ សុខា វេទនា ។ អជ្ឈត្តំ ទុក្ខា វេទនា ។ តិរយញ្ហបិ មជ្ឈត្តំ អទុក្ខមសុខា វេទនា ។ ពុទ្ធិំ ពុទ្ធិំ ឆាទនលា ។ អជ្ឈត្តំ អជ្ឈ តេសមត្តតា ។ តិរយញ្ហបិ មជ្ឈត្តំ វេមជ្ឈត្តំ ពុទ្ធិំ អជ្ឈ តិរយញ្ហបិ មជ្ឈ ។

(១៧៥) ឯតេសុ ឆន្ទិញ្ច ឆន្ទវសេនញ្ច បច្ចុប្ប ន្នាណំ ភវេ ឧ តិដ្ឋតិ ឯតេស្វតិ អាចិក្ខិតេ-សុ ទេសិតេសុ បញ្ញបិតេសុ បដ្ឋបិតេសុ វិវរិតេ-សុ វិភជិតេសុ ឧត្តានីកតេសុ បកាសិតេសុ ។

និរយលោក លោកហៅថា ខាងក្រោម ។ មនុស្សលោក លោកហៅថា ទទឹងគឺកណ្តាល ។ ពាក្យថា ខាងលើ បានដល់ កុសលធម៌ ។ ពាក្យថា ខាងក្រោម បានដល់ អកុសលធម៌ ។ ពាក្យថា ទទឹងគឺកណ្តាល បានដល់ អព្យាកតធម៌ ។ ពាក្យថា ខាងលើ បានដល់ អរូបធាតុ ។ ពាក្យថា ខាងក្រោម បានដល់ កាមធាតុ ។ ពាក្យថា ទទឹងគឺកណ្តាល បានដល់ រូបធាតុ ។ ពាក្យថា ខាងលើ បានដល់ សុខវេទនា ។ ពាក្យថាខាងក្រោម បានដល់ទុក្ខវេទនា ។ ពាក្យថា ទទឹងគឺកណ្តាល បានដល់ អទុក្ខមសុខវេទនា ។ ពាក្យថា ខាងលើ គឺខាងលើអំពីជាតដើងឡើងទៅ ។ ពាក្យថា ខាងក្រោម គឺខាងក្រោមគាំងពីចុងសក់ចុះមក ។ ពាក្យថា ទទឹង គឺកណ្តាលបានដល់ កងឺពីពាក់កណ្តាលខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ខាងលើ ខាងក្រោម ទទឹងទទឹងគឺកណ្តាល ។

(១៧៩) អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកចូរបន្ទោបង់ នូវសេចក្តីត្រេកត្រអាលផង សេចក្តីប្រកាន់ផង វិញ្ញាណផង កងឺធម៌គាំងឡាយ+នុ៎ះចេញ ទើបមិនបីតទៅ ក្នុងភព ត្រង់ពាក្យថា កងឺធម៌គាំងឡាយ+នុ៎ះ គឺកងឺធម៌គាំងឡាយ ដែលតថាគតប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យពាក់ ប្រកាសហើយ ។

ឧទ្ធំ បុច្ឆតិ តណ្ហា យោ ភវោ សាភវោ ។បេ។ អកិញ្ចញ្ញា លោភោ អកុសលមូលំ ។ ឯវមេតេ ទ្វេ ឯវមាទិ តណ្ហាឯវមាទិ ច ឯវមាទិ ច ។ កតមា តណ្ហាឯវមាទិ ។ យាវតា តណ្ហាសង្ខោតេន ។បេ។ អយំ តណ្ហាឯវមាទិ ។ កតមា ទិដ្ឋិឯវមាទិ ។ វីសតិវត្ថុកា សក្កាយទិដ្ឋិ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិឯវមាទិ ។ បឋមំ ញាណន្តិ បុញ្ញាភិសង្ខារសហគតំ ញាណំ អបុញ្ញាភិសង្ខារសហគតំ ញាណំ អនេញ្ជាភិសង្ខារសហគតំ ញាណំ ។ ឯតេសុ ឧទ្ធំ ឯវមាទិ ឧទ្ធំ អភិសង្ខារសហគតញ្ច ញាណំ ឧទ្ធ បឋមំ ឧទ្ធ ឧទ បឋមំ ឧទ បឋមំ វិញ្ញេយ្យំ ឥត្តីភវេយ្យំ អនភាវំ គច្ឆេយ្យន្តិ ឯតេសុ ឧទ្ធំ ឯវមាទិ ឧទ្ធំ ញាណំ ។ ភវេ ច តំដ្ឋានំ ភវតិ ទ្វេ ភវា កម្មភវេ ច បដិសន្ធិភោ ច បុនព្ភវេ ។ កតមោ កម្មភវេ ។ បុញ្ញាភិសង្ខារោ អបុញ្ញាភិសង្ខារោ អនេញ្ជាភិសង្ខារោ អយំ កម្មភវេ ។ កតមោ បដិសន្ធិភោ បុនព្ភវេ ។

តណ្ហា លោកហៅថា សេចក្តីត្រេកត្រអាល ឈានដល់ពគៈ រាគៈមាន
កំឡាំង ។ បេ ។ អកិដ្ឋា លោកៈ អកុសលមូល ។ ពាក្យថា
សេចក្តីប្រកាន់ ឈានដល់សេចក្តីប្រកាន់ ២ គឺ ការប្រកាន់គឺតណ្ហា ១
ការប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ១ ។ ការប្រកាន់ គឺតណ្ហា តើដូចម្តេច ។ ពោល
គឺតណ្ហា មានកំណត់ត្រឹមណា ។ បេ ។ នេះ សេចក្តីប្រកាន់
គឺតណ្ហា ។ សេចក្តីប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។ សក្កាយទិដ្ឋិមានវត្ត២០
។ បេ ។ នេះ សេចក្តីប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា ចូរបន្ទោបង់វិញ្ញាណ
សេចក្តីថា វិញ្ញាណប្រកប ដោយបុញ្ញាភិសង្ខារ វិញ្ញាណប្រកបដោយ
អបុញ្ញាភិសង្ខារ វិញ្ញាណប្រកប ដោយអានេញ្ជាភិសង្ខារ ។ អ្នកចូរ
ខ្ចាក់ ឈាស់ បន្ទាត់ ផាត់ លះ ច្រាន បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស
ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព នូវសេចក្តីត្រេកត្រអាលផង នូវសេចក្តីប្រកាន់
ធង នូវវិញ្ញាណ ប្រកបដោយអភិសង្ខារផង ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះ
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកចូរបន្ទោបង់ សេចក្តីត្រេកត្រអាលផង
សេចក្តីប្រកាន់ផង វិញ្ញាណផង ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនុ៎ះ ។ ពាក្យថា ភព
បេសប់បទថា មិនបិតនៅក្នុងភព ឈានដល់ភព ២ គឺកម្មភព ១ បុនព្ភព
គឺបដិសន្ធិ ១ ។ កម្មភព តើដូចម្តេច ។ គឺបុញ្ញាភិសង្ខារ អបុញ្ញាភិសង្ខារ
អនេញ្ជាភិសង្ខារ នេះ កម្មភព ។ បុនព្ភពគឺបដិសន្ធិ តើដូចម្តេច ។

បដិសន្ធិកា ខ្លួនា វេទនា សញ្ញា សង្ខារា វិញ្ញាណំ
អយំ បដិសន្ធិសោ បុនព្ភវោ ។ ភវេ ឧ តិដ្ឋតិ ឧទ្ធំ
ឯវេសឧញ្ច អតិសង្ខារសហគតញ្ច វិញ្ញាណំ កម្ម.
ភវញ្ច បដិសន្ធិកញ្ច បុនព្ភវំ បដហាត្វា វិនោទេត្វា
ព្យន្តីភាវេត្វា អនភាវង្គមេត្វា ភគ្គភវេ ឧ តិដ្ឋេយ្យ
បដិសន្ធិកេ បុនព្ភវេ ឧ តិដ្ឋេយ្យ ឧ សន្ធិដ្ឋេយ្យាតិ
បទុដ្ឋ វិញ្ញាណំ ភវេ ឧ តិដ្ឋេ ។ តេនាហ ភគវា

យន្តិញ្ចិ សម្បជានាសិ (មេត្តគូតិ ភគវា)

ឧទ្ធំ អធោ តិរិយញ្ចាបិ មជ្ឈេ
យតោសុ ឧទ្ធិញ្ច ឯវេសឧញ្ច
បទុដ្ឋ វិញ្ញាណំ ភវេ ឧ តិដ្ឋតិ ។

(๑๗๖) ឯវំវិហារី សតោ អប្បមត្តោ
តំក្ខុ ឧរំ ហិត្វា មមាយិតានិ
ជាតិក្ខយំ សោកបរិទ្ទវញ្ច
ឥធេវ ហិត្វា បដិហេយ្យ ទុក្ខំ ។

រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ដែលប្រកបដោយបដិសន្ធិ
នេះ បុនព្ភពគឺបដិសន្ធិ ។ ពាក្យថា មិនបិតនៅកង់កព គឺបុគ្គល
កាលលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស មិនឲ្យមានបែបកាព នូវសេចក្តី
ត្រេកត្រអាលផង នូវសេចក្តីប្រកាន់ផង នូវវិញ្ញាណដែលប្រកប ដោយ
អកិបង្ហារផង នូវកម្មកពផង នូវបុនព្ភពគឺបដិសន្ធិផង ទើបមិនគប្បី
បិតកង់កម្មកព មិនគប្បីបិតនៅ មិនគប្បីតាំងនៅ ក្នុងបុនព្ភពគឺបដិសន្ធិ
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកចូរបន្ទោបង់វិញ្ញាណ ទើបមិនបិត
នៅកង់កព ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលមេត្តគូ) អ្នកបើដឹងច្បាស់នូវ
ធម្មជាតិណាមួយ តាំងខាងលើ ខាងក្រោម ទីផ្ទះទីវាំង
គឺកណ្តាលហើយ អ្នកចូរបន្ទោបង់ នូវសេចក្តីត្រេកត្រអាល
ផង សេចក្តីប្រកាន់ផង វិញ្ញាណផង ក្នុងធម៌តាំងច្បាយនុ៎ះ
បេញ ទើបមិនបិតនៅកង់កព ។

(១៧៦) កិក្ខុមានការនៅយ៉ាងនេះ មានសតិ អ្នកមិនប្រហែស
លះបង់សេចក្តីប្រកាន់ ហើយប្រព្រឹត្ត ជាអ្នកចេះដឹង គប្បី
លះបង់ នូវទុក្ខ គឺជាតិ ជរា សោក: ទីបវិលេវ: ក្នុង
លោកនេះបាន ។

(๑๗๗) ฝ่ายวิหារ สเตา អปฺปមญฺญาติ ฝ่ายวิหารติ
ธมฺโม ธมฺเมสุ ญาณ อคติสงฺขาสหคตา วิญฺญาณกฺขนฺธา
กมฺมกฺขนฺธา ปฏิสนฺธิกา ขนฺธา ปุน ภวาทิ ปฏิสนฺธิ-
เหตุ ฯลฯ ปจฺจยุปฺปนฺนา ธมฺมา อนาคามิมคฺคาติ ฝ่ายวิหารี ฯ
สเตาติ จตฺตาริ ฌานานิ สเตา ตาย ฌา-
นาย อุปสมฺปชฺชาติ ปฐมชฺฌานาทิ ฯ เป ฯ สเต
วุฏฺฐาติ สเตา ฯ อปฺปมญฺญาติ สกฺกจฺจการี สาตจฺจการี
อฏฺฐิตการี อโนลีนวุตฺติ อนิกฺขิตฺตฉนฺโท อนิกฺขิตฺตธุโร
อปฺปมญฺญา กุสเลสุ ธมฺเมสุ กถาหิ อปริปูรา ภา
สิตพฺพา ปริปูรเยยฺย ปริปูรา ภาสิตพฺพา ตฺวา(๑) ป-
ญฺญาย อนุกฺกณฺเฐยฺยาติ เยา ตฺวา ธมฺโม จกฺขา-
เมา จ ขุสฺสาเมา จ ขุเสฺสยฺยาติ จ อปฺปฏิกณิ จ
สติ จ สมฺปชญฺญา อาตปฺป ปฐมา อนิฏฺฐา
อนุเยาเตา อปฺปมาเณา กุสเลสุ ธมฺเมสุ

๑ ม. ตฺวา ตฺวา ฯ

(១៣៧) អធិប្បាយពាក្យថា មានការនៅយ៉ាងនេះ មានសតិ អ្នកមិនប្រហែស ត្រង់ពាក្យថា មានការនៅយ៉ាងនេះ គឺកិកុកាលលះបង់បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យរំនោស ធ្វើមិនឲ្យមានបៃបភាព នូវសេចក្តីត្រេកត្រអាលផង នូវសេចក្តីប្រកាន់ផង នូវវិញ្ញាណដែលប្រកបដោយអកិសង្ខារធម៌ នូវកម្មកពផង នូវបុនព្ភពគឺបដិសន្ធិផង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់)ថា មានការនៅយ៉ាងនេះ ។ ពាក្យថា មានសតិ គឺបុគ្គលមានសតិដោយហេតុ ៤ គឺបុគ្គលចំរើនកាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន កុងកាយ ។ បេ ។ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានសតិ ។ ពាក្យថា អ្នកមិនប្រហែស គឺអ្នកធ្វើដោយគោរព អ្នកធ្វើមិនឈប់ អ្នកប្រព្រឹត្តមិនរួញរ មានបំណងមិនដាក់ចុះ មានធុរៈមិនដាក់ចុះ អ្នកមិនប្រហែសកុងកុសលធម៌ គឺឆន្ទៈបំណង ការព្យាយាម សេចក្តីខ្ជឿនឆាត ការប្រឹងប្រែង ការមិនថយក្រោយ សតិនន្ទសម្បជញ្ញៈ ការរះរែង ការដំកល់ទុក ការអធិដ្ឋាន ការប្រកបរឿយៗ ការមិនធ្វេសប្រហែស កុងកុសលធម៌ទាំងនោះថា អង្គាល់ណា អាត្មាអញនឹងបំពេញសីលក្ខន្ធ ដែលមិនទាន់ពេញ ឬជ្រោមជ្រែងទុកនូវសីលក្ខន្ធ ដែលពេញហើយ ដោយប្រាជ្ញា កុងធម៌នោះ

កថាហំ(១) អបរិប្ផុរំ ឥ សមាធិក្ខន្ធំ វិមុត្តិក្ខន្ធំ(២) វិមុ-
ត្តិញាណទស្សនក្ខន្ធំ បរិប្ផរេយ្យំ បរិប្ផុរំ ឥ វិមុត្តិញាណ-
ទស្សនក្ខន្ធំ តត្ថ បញ្ញាយ អនុក្កណ្ឋាយន្តិ
យោ តត្ថ ឆន្ទោ ច ឥយាមោ ច ឧស្សាហោ ច
ឧស្សាឡ្ហី ច អប្បដិភនី ច សតិ ច សម្បជញ្ញ-
ញំ អាតប្បំ បធានំ អធិដ្ឋានំ អនុយោគោ អប្ប-
មាទោ កុសលេសុ ធម្មេសុ កថាហំ អបរិញ្ញាតំ(៣)
ឥ ទុក្ខំ បរិជានេយ្យំ(៤) អប្បហីនេ ឥ កិលេសេ
ជហេយ្យំ អភាវិតំ ឥ មគ្គំ ភាវេយ្យំ អសច្ឆិកតំ
ឥ និរោធំ សច្ឆិករេយ្យន្តិ យោ តត្ថ ឆន្ទោ ច
ឥយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សាឡ្ហី ច អប្ប-
ដិភនី ច សតិ ច សម្បជញ្ញំ អាតប្បំ បធានំ
អធិដ្ឋានំ អនុយោគោ អប្បមាទោ កុសលេសុ
ធម្មេសុ ឥមំវិមហារី សតោ អប្បមត្តោ ។

(១៧៨) ឥតិ ឥមំ ចរំ ហិត្វា មមាយិតានិ ឥតិ ឥមិនា
កលិយ្យាណបុថុជ្ជនោ ឥ ឥមំ សោក្ខោ ឥ ឥមំ ។

---

១ ម. កថាហំ ។ ២ ម. បញ្ចក្ខន្ធំ ។ ៣ ម. អភិញ្ញាតំ ។ ៤ ម. បរិញ្ញេយ្យំ ។

(ឬ) បំណង ការព្យាយាម សេចក្តីខ្នើយឃ្នាត សេចក្តីប្រឹងប្រែង ការមិនថយក្រោយ សតិនឹងសម្បជញ្ញៈ ការទ្រទ្រង់ ការតំកល់ទុក ការអធិដ្ឋាន ការប្រកបរឿយ ។ ការមិនធ្វេសប្រហែស ក្នុងកុសលធម៌ទាំងនោះថា អង្គាល់ណា អាត្មាអញនឹងបំពេញសមាធិក្ខន្ធ វិមុត្តិក្ខន្ធ វិមុត្តិញាណទស្សនក្ខន្ធ ដែលមិនទាន់ពេញ នឹងជ្រោមជ្រែងទុក នូវវិមុត្តិញាណទស្សនក្ខន្ធ ដែលពេញហើយ ដោយបញ្ញា ក្នុងធម៌ទាំងនោះ (ឬក៏) បំណង ការព្យាយាម សេចក្តីខ្នើយឃ្នាត សេចក្តីប្រឹងប្រែង ការមិនថយក្រោយ សតិនឹងសម្បជញ្ញៈ ការទ្រទ្រង់ ការតំកល់ទុក ការអធិដ្ឋាន ការប្រកបរឿយ ។ ការមិនធ្វេសប្រហែស ក្នុងកុសលធម៌ទាំងនោះថា អង្គាល់ណា អាត្មាអញនឹងកំណត់ដឹងនូវទុក្ខ ដែលមិនទាន់បានកំណត់ដឹង ឬនឹងលះ នូវកិលេសដែលមិនទាន់លះ នឹងចំរើនមគ្គ ដែលមិនទាន់ចំរើន នឹងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធ ដែលមិនទាន់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មានការនៅយ៉ាងនេះ មានសតិ អ្នកមិនប្រហែស ។

(១៧៨) ពាក្យថា តិក្ខ របស់បទថា តិក្ខលះបង់នូវសេចក្តីប្រកាន់ហើយប្រព្រឹត្ត បានដល់ តិក្ខជាកល្យាណបុថុជ្ជន ឬតិក្ខជាសេក្ខៈ ។

จรนฺโต จรเนฺต วิจรเนฺต สยเนฺต วเตฺตเนฺต จาเล-
เนฺต ยเปเนฺต ยาเปเนฺต ฯ มมตฺตาตี เทฺว มมตฺตา
ตณฺหามมตฺตญฺจ ทิฏฺฐิมมตฺตญฺจ ฯ เป ฯ สพฺพํ ตณฺหา-
มมตฺตญฺจ ฯ เป ฯ สพฺพา ทิฏฺฐิมมตฺตา ฯ ตณฺหามมตฺตญฺจ
ปหาย ทิฏฺฐิมมตฺตญฺจ ปฏินิสฺสชฺชิตฺวา มมตฺเต หิตฺวา
ปริจฺจชิตฺวา(๑) วิโนเทตฺวา พฺยนฺตีกตฺวา อนภาวงฺคเมตฺวาติ
เอวมฺปิ จรํ หิตฺวา มมายิตานิ ฯ

(๑๗๔) ชาตสฺสาหํ โภ โคตมปริพฺพาชกา สพฺเพว ขีณา ป-
ชาเยว ขุทฺทกนฺติ ชาตีติ ยา เตสํ เตสํ สตฺตานํ
ตมฺหิ ตมฺหิ สตฺตนิกายเย ชาติ สญฺชาติ โอกฺกนฺติ นิพฺพ-
ตฺติ อภินิพฺพตฺติ ขนฺธานํ ปาตุภาโว อายตนานํ ปฏิลา
โภ ฯ อยมีติ ยา เตสํ เตสํ สตฺตานํ ตมฺหิ ตมฺหิ
สตฺตนิกายเย ชาติ ชีรณตา ขณฺฑิจฺจํ ปาลิจฺจํ วลิตฺ-
ตจตา อายุโน สโมหานิ อินฺทฺริยานํ ปริปาโก ฯ

---

๑ ม. ชหิตฺวา ปหิตฺวา ปชหิตฺวา ฯ

ពាក្យថា ប្រព្រឹត្ត គឺប្រព្រឹត្ត ត្រួតត្រាមើល សម្រេច ៗ ក្សាយាត្រា ឲ្យយាត្រា ៗ ពាក្យថា សេចក្តីប្រកាន់ បានដល់ សេចក្តីប្រកាន់ ២ គឺ សេចក្តីប្រកាន់គឺតណ្ហា ១ សេចក្តីប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ សេចក្តីប្រកាន់គឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ សេចក្តីប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ។ កិក្ខុលះបង់ សេចក្តីប្រកាន់គឺតណ្ហា រលាស់ចោល សេចក្តីប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ លះបង់ លះចោល បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព នូវសេចក្តីប្រកាន់ ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កិក្ខុលះបង់សេចក្តីប្រកាន់ ហើយប្រព្រឹត្ត ។

(១៧៩) អធិប្បាយពាក្យថា ជាអ្នកចេះដឹង គប្បីលះបង់ទុក្ខ គឺ ជាតិ ជរា សោកៈ នឹងបរិទេវៈ ក្នុងលោកនេះបាន ត្រង់ពាក្យថា ជាតិ បានដល់ កំណើត ការកើតព្រម ការបុះកាន់គតិ ការផ្ចប់ផ្តើមឡើង ការកើតឡើងចំពោះ ការប្រាកដឡើងនៃខន្ធ ការបានចំពោះអាយតនៈ នៃពួកសត្វនោះ ។ ក្នុងសត្តនិកាយនោះ ។ ។ ពាក្យថា ជរា បានដល់ ការចាស់ ការគ្រាំគ្រា ការរង្គោះរង្គើ ការស្គមស្គាំ ការជ្រួញជ្រីវស្បែក ការរួញថយនៃអាយុ ការចាស់ទុំនៃឥន្ទ្រិយ របស់ពួកសត្វនោះ ។ ក្នុងសត្តនិកាយនោះ ។ ។

សោតោតំ ញាតំព្យសនេន ឯ ជុដ្ឋស្ស តោត-
ព្យសនេន ឯ ជុដ្ឋស្ស ឃានព្យសនេន ឯ ជុដ្ឋស្ស
ស័លព្យសនេន ឯ ជុដ្ឋស្ស ទិដ្ឋិព្យសនេន ឯ ជុដ្ឋស្ស
អញ្ញតរញ្ញតរេន ឯ ព្យសនេន សមន្នាគតស្ស អញ-
ញតរញ្ញតរេន ឯ ទុក្ខធម្មេន ជុដ្ឋស្ស សោតោ សោ-
ចនា សោចិតត្តំ អន្តោសោតោ អន្តោបរិសោតោ
អន្តោឌាហោ អន្តោបរិឌាហោ ចេតសោ បរិដ្ឌាយនា
ចោមនស្សំ សោកសល្លំ ។ បរិទេវេតំ ញាតំព្យស-
នេន ឯ ជុដ្ឋស្ស តោតព្យសនេន ឯ ជុដ្ឋស្ស ឃាន-
ព្យសនេន ឯ ជុដ្ឋស្ស ស័លព្យសនេន ឯ ជុដ្ឋស្ស
ទិដ្ឋិព្យសនេន ឯ ជុដ្ឋស្ស អញ្ញតរញ្ញតរេន ឯ ព្យ-
សនេន សមន្នាគតស្ស អញ្ញតរញ្ញតរេន ឯ ទុក្ខធ-
ម្មេន ជុដ្ឋស្ស អាទេវោ បរិទេវោ អាទេវនា បរិទេវនា
អាទេវិតត្តំ បរិទេវិតត្តំ លាឃោ បលាឃោ វិប្បលាឃោ
លាលប្បោ លាលប្បាយនា លាលប្បាយិតត្តំ ។
ឥជាតិ វមិស្សា ទិដ្ឋិយោ ។ បេ ។ វមស្មឹ មនុស្សលោ-
កេ ។ វិញ្ញាតិ វិញ្ញា វិញ្ញាតសោ ញាណី វិភាវី មេធាវី ។

ពាក្យថា សោក គឺសោក អាការសោក ភាពនៃសោក ការស្ងួតស្ងប់ក្នុងសន្ដាន ការស្រពោនក្នុងសន្ដាន ការក្ដៅក្នុងសន្ដាន ការពេលពលក្នុងសន្ដាន អាការជាទីសញ្ជប់សញ្ជឹងចិត្ត ការអាក់អន់ចិត្ត សេចក្ដីសោក របស់បុគ្គលដែលត្រូវវិនាសញាតិប៉ះពាល់ក្ដី ត្រូវវិនាសភោគៈប៉ះពាល់ក្ដី ត្រូវវិនាសគឺពេគប៉ះពាល់ក្ដី ត្រូវវិនាសសីលប៉ះពាល់ក្ដី ត្រូវវិនាស គឺទិដ្ឋិប៉ះពាល់ក្ដី ប្រកបដោយវិនាសណាមួយក្ដី ត្រូវទុក្ខធម៌ណាមួយប៉ះពាល់ក្ដី ។ ពាក្យថា សេចក្ដីខ្សឹកខ្សួល គឺការយំ ការខ្សឹកខ្សួល អាការយំ អាការខ្សឹកខ្សួល ភាពនៃការយំ ភាពនៃការខ្សឹកខ្សួល ការខ្ជួញរៀបពប់ ការពោលរៀបពប់ ការរៀបពប់ជាដើម ។ ការពោលរំលឹក អាការពោលរៀបពប់ ភាពនៃការពោលរៀបពប់ របស់បុគ្គល ដែលត្រូវវិនាសញាតិប៉ះពាល់ក្ដី ត្រូវវិនាសភោគៈប៉ះពាល់ក្ដី ត្រូវវិនាសគឺពេគប៉ះពាល់ក្ដី ត្រូវវិនាសសីលប៉ះពាល់ក្ដី ត្រូវវិនាសគឺទិដ្ឋិប៉ះពាល់ក្ដី ប្រកបដោយវិនាសណាមួយក្ដី ត្រូវទុក្ខធម៌ណាមួយប៉ះពាល់ក្ដី ។ ពាក្យថា ក្នុងលោកនេះ គឺក្នុងទិដ្ឋនេះ ។ បេ ។ ក្នុងមនុស្សលោកនេះ ។ ពាក្យថា ជាអ្នកបេះដឹង ចានដល់អ្នកបេះ អ្នកតាំងនៅក្នុងវិជ្ជា មានញាណ មានការឈ្វេងយល់ មានប្រាជ្ញាធ្ងុនធ្ងាយ ។

ទុក្ខន្តិ ជាតិទុក្ខំ ។ បេ ។ សោកបរិទេវទុក្ខទោ-
មនស្សុបាយាសទុក្ខំ ។ ជាតិជរំ សោកបរិទ្ទវញ្ច
ឥទេវ វិញ្ញា បជហេយ្យ ទុក្ខន្តិ វិញ្ញា វិជ្ជាគតោ
ញាណី វិភាវី មេធាវី ឥទេវ ជាតិជរញ្ច សោក-
បរិទ្ទវញ្ច បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ
អនភាវង្គមេយ្យាតិ ជាតិជរំ សោកបរិទ្ទវញ្ច ឥទេវ
វិញ្ញា បជហេយ្យ ទុក្ខំ ។ តេនាហ ភគវា

ឃរំឃរាហារំ សតោ អប្បមត្តោ
ភិក្ខុ ចរំ ហិត្វា មមាយិតានិ
ជាតិជរំ សោកបរិទ្ទវញ្ច
ឥទេវ វិញ្ញា បជហេយ្យ ទុក្ខន្តិ ។

(១៨០) ឯតាភិនន្ទាមិ វចោ មហេសិនោ
សុកិត្តិតំ គោតម ទូបធីកំ
អញ្ញា ហិ ភគវា បហាសិ ទុក្ខំ
តថា ហិ តេ វិទិតោ ឯស ធម្មោ ។

ពាក្យថា ទុក្ខ ជានដល់ជាតិទុក្ខ ។ បេ ។ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសទុក្ខ ។ ពាក្យថា អ្នកបេះដើម គប្បីលះបង់ទុក្ខ គឺជាតិ ជរា សោកៈ នឹងបរិទេវៈ កន្លងលោកនេះ បាននិយាយថា បុគ្គលអ្នកបេះ អ្នកតាំងនៅកន្លងវិជ្ជា មានញាណ មានការឈ្វេងយល់ មានប្រាជ្ញាធ្ងុះធ្ងាយ គប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស មិនឲ្យមានបែបភាព នូវជាតិនឹងជរាផងសោកៈ នឹងបរិទេវៈផង កន្លងលោកនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកបេះដើម គប្បីលះបង់ទុក្ខ គឺជាតិ ជរា សោកៈនឹងបរិទេវៈ កន្លងលោកនេះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

កិក្ខុមានការនៅយ៉ាងនេះ មានសតិ អ្នកមិនប្រហែស លះបង់សេចក្តីប្រកាន់ហើយប្រព្រឹត្ត ជាអ្នកបេះដើម គប្បីលះបង់ នូវទុក្ខ គឺជាតិ ជរា សោកៈ នឹងបរិទេវៈ កន្លងលោកនេះបាន ។

(១៨០) (មេត្តគូមាណពទូលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គត្រេកអរចំពោះព្រះវាចានុ៎ះ របស់ព្រះមហេសី បពិត្រព្រះគោតម ព្រះនិញ្ជនជាគុណជាត មិនមានទមធៈ ព្រះអង្គបានសំដែងហើយ ដោយប្រពៃ ព្រះមានព្រះភាគ លះទុក្ខបានដោយពិត ព្រោះធម៌នុ៎ះ ព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់ហើយ ។

(១៨១) ឯតាភិនន្ទាមិ វាចោ មហេសិនោតិ ឯតន្តំ តុយ្ហំ វចនំ ឥមមត្ថំ នេសនំ អនុសន្ធុ(១) ។ អភិនន្ទាមីតិ ឧន្ទាមិ អភិនន្ទាមិ មោទាមិ អនុមោទាមិ ឥច្ឆាមិ សាធិយាមិ យាចាមិ បត្ថយាមិ បិហយាមិ អភិឥច្ឆាមិ។ មហេសិនោតិ(២) ភគវា មហន្តំ សីលក្ខន្ធំ ឯសិ គវេសិ បរិយេសីតិ មហេសី ។បេ។ ភគវាបិ ឧភស-ភោតិ មហេសីតិ ឯតាភិនន្ទាមិ វាចោ មហេសិនោ ។

(១៨២) សុភិត្តិតំ តោតម ឱបធិកន្តិ សុភិត្តិតន្តិ សុភិត្តិតំ សុអាភិក្ខិតំ សុនេសិតំ សុបវ្ហាយិតំ សុ-បដ្ឋិតំ សុវវិតំ សុវិភជិតំ សុឧត្តានីកតំ សុប្ប-ការិតន្តិ សុភិត្តិតំ ។ តោតម ឱបធិកន្តិ ឧបធិ វុច្ចតិ កិលេសា ច ខន្ធា ច អភិសង្ខារា ច ។

---

១ ម. អនុសិង្ខំ ។ ២ ម. មហេសិនោតិ មហេហិនោតិ មហេសី ។

(១៨១) ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គត្រេកអរចំពោះព្រះវាចាទុំ+ របស់ព្រះមហេសី ត្រង់ពាក្យថា ចំពោះព្រះវាចាទុំ+ គឺចំពោះពាក្យ គន្ថធម៌នៃពាក្យទេសនា អនុសន្ធិ របស់ព្រះអង្គ ។ ពាក្យថា ត្រេកអរចំពោះ គឺខ្ញុំព្រះអង្គស្រស់ស្រាយ ត្រេកអរ រីករាយ រីករាយតាម ជ្រាប់ថា បង់ បាន សួម ត្រូវការ ស្រឡាញ់ ជាប់ចិត្ត ។ ពាក្យថា របស់ព្រះមហេសី គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមមហេសី ព្រោះទ្រង់ស្វែង ស្វែងរក ស្វះស្វែងនូវសីលក្ខន្ធដ៏ធំ ។ បេ ។ ទ្រង់ព្រះនាមមហេសី ព្រោះព្រះអង្គជានរៈដ៏អង់អាច តាមតែកុងធីណា ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គត្រេកអរចំពោះព្រះវាចាទុំ+ របស់ព្រះមហេសី ។

(១៨២) អធិប្បាយពាក្យថា បពិត្រព្រះគោតម ព្រះនិព្វានជាគុណជាតមិនមានឧបធិ ព្រះអង្គសំដែងហើយដោយប្រពៃ ត្រង់ពាក្យថា ព្រះអង្គសំដែងហើយដោយប្រពៃ គឺព្រះអង្គសំដែងដោយល្អ ជ្រាប់ដោយល្អ ពន្យល់ដោយល្អ សំដែងដោយប្រពៃ បញ្ញត្តទុកដោយល្អ តាំងទុកដោយល្អ បើកដោយល្អ ចែកដោយល្អ ធ្វើឲ្យពាក់ដោយល្អ ប្រកាសទុកហើយដោយល្អ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះអង្គសំដែងហើយដោយប្រពៃ ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះគោតម ព្រះនិព្វានជាគុណជាតមិនមានឧបធិ សេចក្តីថា ពួកកិលេស ខន្ធ និងអភិសង្ខារ លោកហៅថា ឧបធិ ។

ឧបធិប្បាយានំ ឧបធិវិបសមំ ឧបធិប្បដិនិស្សគ្គំ ឧប.
ធិប្បដិប្បស្សទ្ធិំ អមតំ និព្ពានន្តិ សុកិត្តិតំ តោតម
ន្ទូបធីកំ ។

(๑๘๓) អត្ថា ហិ តតក បហាសិ ទុក្ខន្តិ អត្ថាតិ
ឯកំសវចនំ និស្សំសយវចនំ និក្កង្ខាវចនំ អនេឡ.
ចនំ អនេឡកវចនំ និយ្យានវចនំ អបណ្ណកវចនំ
អវិត្តានវចនមេតំ អត្ថាតិ ។ តតកាតិ តារកាធិវចន.
មេតំ ។បេ។ សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ តតកាតិ ។
បហាសិ ទុក្ខន្តិ ជាតិទុក្ខំ ជរាទុក្ខំ ព្យាធិទុក្ខំ មរ.
ណទុក្ខំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសទុក្ខំ
បហាសិ បជហិ វិនោទេសិ ព្យន្តីករោសិ អនភាវំ
មេសីតិ អត្ថា ហិ តតក បហាសិ ទុក្ខំ ។

(๑๘๔) តថា ហិ តេ វិទិតោ ឯស ធម្មោតិ តថា
ហិ តេ វិទិតោ ញាតោ តុលិតោ តីរិតោ វិភាវិតោ
វិភូតោ ឯស ធម្មោតិ តថា ហិ តេ វិទិតោ ឯស
ធម្មោ ។ តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

ការលះទុបធិ ការរម្ងាប់ទុបធិ ការរលាស់ចោលទុបធិ ការស្ងប់រម្ងាប់ទុបធិ ឈ្មោះថា អមតនិព្វាន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះគោតម ព្រះនិព្វានជាគុណជាតមិនមានទុបធិ ព្រះអង្គសំដែងហើយដោយប្រពៃ ។

(១៨៣) អធិប្បាយពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់លះបង់ទុក្ខ ដោយពិត ត្រង់ពាក្យថា ដោយពិត្រ គឺជាពាក្យដាច់ខាត ជាពាក្យឥតសង្ស័យ ជាពាក្យឥតងឿងឆ្ងល់ ជាពាក្យមិនបែកជាពីរ ជាពាក្យមិនមានចំពាមពីរ ជាពាក្យស្រោចស្រង់ ជាពាក្យមិនខុស ពាក្យថា ដោយពិត ជាពាក្យតាំងមាំ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នុ៎ះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ជាក្តីថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (តើត) ព្រោះការត្រាស់ដឹង ។ ពាក្យថា ទ្រង់លះទុក្ខ គឺលះបង់ លះចេញ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស មិនឲ្យមានបែបភាព នូវជាតិទុក្ខ ជរាទុក្ខ ព្យាធិទុក្ខ មរណទុក្ខ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសទុក្ខ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់លះទុក្ខបានដោយពិត ។

(១៨៤) ពាក្យថា ព្រោះធម៌នុ៎ះ ព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់ហើយ គឺ ព្រោះធម៌នុ៎ះ ព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់ ដឹង ថ្លឹង ពិចារណា ឈ្វេងយល់ ប្រាកដ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ព្រោះធម៌នុ៎ះព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់ហើយ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

ឯតាកិនជ្ជាមិ វាចោ មហោសិនោ

សុកិត្តិតំ តោតម ទ្ធម្មនីកំ

អជ្ជា ហិ ភគវា បហាសិ ទុក្ខំ

តថា ហិ តេ វិនិតោ ឯស ឆម្ភោតិ ។

(១៨៥) តេ ចាបិ ទ្ធុន បដិហេយ្យុ ទុក្ខំ

យេ តុំ មុនិ អដ្ឋិតំ ទិវាទេយ្យ

តន្តំ នមស្សាមិ សមេច្ច ឆាកំ

អប្បេវ មំ ភគវា អដ្ឋិតំ ទិវាទេយ្យ ។

(១៨៦) តេ ចាបិ ទ្ធុន បដិហេយ្យុ ទុក្ខន្តិ តេ ចាបីតិ ខត្តិយោ ច ព្រាហ្មណោ ច វេស្សោ ច សុទ្ទោ ច កុលដ្ឋោ ច បព្ពជិតោ ច ទេវោ ច មនុស្សោ ច ប. ដិហេយ្យុំ ។ ទុក្ខន្តិ ជាតិទុក្ខំ ជរាទុក្ខំ ព្យាធិទុក្ខំ មរណទុក្ខំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសទុ. ក្ខំ បដិហេយ្យុំ វិនោទេយ្យុំ ព្យន្តីករេយ្យុំ អនភាវង្គ. មេយ្យុន្តិ តេ ចាបិ ទ្ធុន បដិហេយ្យុ ទុក្ខំ ។

ข้าพระองค์ ขอถวายบังคมพระบาทยุคลของพระมหาสีหะ ผู้ประเสริฐกว่านรชน ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ผู้ทรงพระนามว่าพระโคดม ผู้ทรงพระนิพพาน ผู้ทรงพระคุณอันหาประมาณมิได้ ข้าพระองค์ได้สดับมาแล้วด้วยดี ในสำนักของพระผู้มีพระภาคเจ้าทั้งหลายในกาลก่อน ว่าพระผู้มีพระภาคเจ้าทั้งหลาย ทรงกำหนดรู้ทุกข์ได้โดยแท้ เพราะเหตุนั้น ข้าพระองค์จึงได้มาสู่สำนักของพระผู้มีพระภาคเจ้านี้ ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าโปรดทรงแสดงธรรมแก่ข้าพระองค์ ด้วยเถิด ฯ

(๑๘๕) ในบทว่า ผู้ใดผู้หนึ่งในโลกนี้ ข้าพระองค์ขอถวายบังคมพระบาทยุคลของพระผู้มีพระภาคเจ้าทั้งหลายในกาลก่อน ผู้ใดผู้หนึ่งในโลกนี้ ได้แก่ ผู้ใดผู้หนึ่งในโลกนี้ ข้าพระองค์ขอถวายบังคมพระบาทยุคลของพระผู้มีพระภาคเจ้าทั้งหลายในกาลก่อน ได้แก่ ขอถวายบังคมพระบาทยุคลของพระผู้มีพระภาคเจ้าทั้งหลายในกาลก่อน ด้วยกายอันประกอบด้วยความเคารพ ด้วยวาจาอันประกอบด้วยความเคารพ ด้วยใจอันประกอบด้วยความเคารพ ด้วยการนอบน้อมอันประกอบด้วยความเคารพ ด้วยการกระทำอันประกอบด้วยความเคารพ ด้วยการบูชาอันประกอบด้วยความเคารพ ด้วยการสักการะอันประกอบด้วยความเคารพ ด้วยการนับถืออันประกอบด้วยความเคารพ ด้วยการไหว้อันประกอบด้วยความเคารพ ด้วยการประนมมืออันประกอบด้วยความเคารพ ด้วยการกระทำสามีจิกรรมอันประกอบด้วยความเคารพ ด้วยการกระทำอัญชลีอันประกอบด้วยความเคารพ ด้วยการกระทำ

(១៨៧) យេ ភុំ បុព្វេ អដ្ឋិតំ ទិវេនេយ្យាតិ យេតិ ខត្តិយេ ច ព្រាហ្មណេ ច វេស្សេ ច សុទ្ទេ ច គហដ្ឋេ ច បព្វជិតេ ច ទេវេ ច មនុស្សេ ច ។ ភុម្មេ ភុម្មេ កណាតិ ។ បុព្វេតិ មោនំ វុច្ចតិ ញាណំ ។ បេ ។ សច្ឆិជាលមតិច្ច សោ បុព្វេ ។ អដ្ឋិតំ ទិវេនេយ្យាតិ[1] សក្កច្ចំ ទិវេនេយ្យ អកិលាំ ទិវេនេយ្យ បុនប្បុនំ ទិវេនេយ្យ អនុសាសេយ្យាតិ យេ ភុំ បុព្វេ អដ្ឋិតំ ទិវេនេយ្យ ។

(១៨៨) តត្ថ ឧមស្សាមិ សេមច្ច ជាតត្ថ តត្ថ ភុម្មេ ភុម្មេ កណាតិ ។ ឧមស្សាមីតិ កាយេនបិ ឧមស្សាមិ ចិត្តេនបិ ឧមស្សាមិ អត្តភាវដិបត្តិយាបិ ឧមស្សាមិ ឆន្ទុប្បាទវាយាមដិបត្តិយាបិ ឧមស្សាមិ សក្កច្ចកិរិយាយ អកុសលកិរិយាយ មាយាយ សាឋេយ្យេន ។ សមេច្ចាតិ សមេច្ច អភិសមេច្ច សមាគន្ត្វា អភិសមាគន្ត្វា សម្មុខា តំ ឧមស្សាមិ ។ ជាតត្ថេ ជាតេ ។

---

១ ម. អដ្ឋិតំ ទិវេយ្យាតិ អដ្ឋិតំ ទិវេយ្យ ។

(១៨៧) ពាក្យថា ណា របស់បទថា បពិត្រព្រះមុនិ ព្រះអង្គ
ទ្ធ្នានពួកជនណា ដោយត្រឹមត្រូវ ឋានដល់ ពួកជនជាក្សត្រិយ៍
ព្រាហ្មណ៍ វេស្សៈ សុទ្ទៈ គ្រហស្ថ បព្វជិត ទេវតាទីឆ៍មនុស្ស ។
ពាក្យថា ព្រះអង្គ គឺព្រាហ្មណ៍ពោលចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ។ ពាក្យថា
មុនិ សេចក្តីថា ញាណ លោកហៅថា មោនៈ ។ បេ ។ ព្រះមុនិនោះ
កន្ទ្ធឹន្ទ្ធវបណ្តាញគឺតិលេសជាគ្រឿងជាប់ចំពាក់ ។ ពាក្យថា ទ្ធ្នាន
ដោយត្រឹមត្រូវ គឺគប្បីទ្ធ្នាន ទ្ធ្នានដោយគោរព ទ្ធ្នានរឿយៗ ទ្ធ្នាន
ប្រៀនប្រដៅញយៗ ជាសំទៀន ហេតុនោះ (លោកពោលថា)
បពិត្រព្រះមុនិ ព្រះអង្គទ្ធ្នានពួកជនណា ដោយត្រឹមត្រូវ ។

(១៨៨) អធិប្បាយពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គចូលមក នមស្ការចំពោះ
ព្រះអង្គជាព្រះពុទ្ធនាគ ត្រង់ពាក្យថា ចំពោះព្រះអង្គ គឺព្រាហ្មណ៍ពោល
ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ។ ពាក្យថា នមស្ការ គឺខ្ញុំព្រះអង្គសួមថ្វាយបង្គំ
ដោយកាយក្តី ថ្វាយបង្គំដោយចិត្តក្តី ថ្វាយបង្គំដោយសេចក្តីប្រតិបត្តិដ៏
សមគួរដល់អត្ថក្តី ថ្វាយបង្គំដោយសេចក្តីប្រតិបត្តិដ៏សមគួរដល់ធម៌ក្តី ធ្វើ
សក្ការៈ គោរព រាប់អាន បូជា ។ ពាក្យថា ចូលមក គឺខ្ញុំព្រះអង្គសំដៅ
មក សំដៅមកចំពោះ មកត្រង់ ឆ្ពោះមក នមស្ការព្រះអង្គចំពោះ
ព្រះកន្ត្រក់ ពាក្យថា ព្រះពុទ្ធនាគ គឺព្រះមានព្រះភាគជាបុគ្គលដ៏ប្រសើរ ។

भगवा अहं न करोमीति जानाति । न कञ्चीति जानाति । न अकञ्चीति जानाति ।

कथं भगवा अहं न करोमीति जानाति । अत्थि पुच्छन्ति चापि कस्सकासि कम्मा सङ्खं लेखेति कणं खोदोदकन्ति सकुणक[1] खुद्दकन्ति अथ किं जातं-जातमरणन्ति ।

अहं न करोमि कञ्चि लोके
सब्बसंयोगे विसज्ज बन्धनानि
सब्बत्थ न सज्जति विमुत्तो
जानाति तादि पुच्छते तथत्तानं ।

एवं भगवा अहं न करोमीति जानाति ।

---

१ सी·मु·सकुणिका ।

ព្រះនាមថា នាគ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគ មិនធ្វើអំពើអាក្រក់ ។ ព្រះនាមថា នាគ ព្រោះទ្រង់មិនលុះ ។ ព្រះនាមថា នាគ ព្រោះទ្រង់មិនមក ។

ព្រះនាមថា នាគ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគមិនធ្វើអំពើអាក្រក់ តើដូចម្តេច ។ អកុសលធម៌ចាំងឡាយដ៏លាមក ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង នាំមកនូវកែពថ្មី ប្រកបដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ មានផលជាទុក្ខ គួរដល់ជាតិ ជរា មរណៈតទៅ លោកពោលថា អំពើអាក្រក់ ។

ព្រះមានព្រះភាគ មិនធ្វើអំពើអាក្រក់ណាមួយ ក្នុងលោក ទ្រង់ស្រាយចំណងគឺកិលេស ក្នុងការប្រកបទុក្ខនូវសត្វទាំងពួង ព្រះអង្គរួចហើយ មិនជាប់ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងពួង ព្រះអង្គជាបុគ្គលឆ្ងាយ ទើបហៅថា នាគ ព្រោះព្រះអង្គជាបុគ្គលខៀង ។

ព្រះនាមថា នាគ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគ មិនធ្វើអំពើអាក្រក់យ៉ាងនេះឯង ។

កថំ ភគវា ឧ តច្ឆតីតិ ជានេយ្យោ ។ ភគវា ឧ ឆន្ទាគតិំ គច្ឆតិ ឧ ទោសាគតិំ គច្ឆតិ ឧ មោហាគតិំ គច្ឆតិ ឧ ភយាគតិំ គច្ឆតិ ឧ ភគវាសេន គច្ឆតិ ឧ ទោសវាសេន គច្ឆតិ ឧ មោហវាសេន គច្ឆតិ ឧ ទិដ្ឋិវាសេន គច្ឆតិ ឧ មានវាសេន គច្ឆតិ ឧ ឧទ្ធច្ចវាសេន គច្ឆតិ ឧ វិចិកិច្ឆាវាសេន គច្ឆតិ ឧ អនុសយវាសេន គច្ឆតិ ឧ វត្តេហិ ឧម្មេហិ យាយតិ ឩយ្យតិ វុយ្ហតិ សំហរីយតិ ឯវំ ភគវា ឧ តច្ឆតីតិ ជានេយ្យោ ។

កថំ ភគវា ឧ អាគច្ឆតីតិ ជានេយ្យោ ។ សោតាបត្តិមគ្គេន យេ កិលេសា បហីនា តេ កិលេសេ ឧ ឃុនេតិ ឧ បនុទតិ ឧ បជហតិ ឧ បជាគច្ឆតិ សកទាគាមិមគ្គេន អនាគាមិមគ្គេន យេ កិលេសា បហីនា តេ កិលេសេ ឧ ឃុនេតិ ឧ បនុទតិ ឧ បជហតិ ឧ បជាគច្ឆតិ អរហត្តមគ្គេន យេ កិលេសា បហីនា តេ កិលេសេ ឧ ឃុនេតិ ឧ បនុទតិ ឧ បជហតិ ឧ បជាគច្ឆតិ

ព្រះនាមថា នាគ ព្រោះទ្រង់មិនលុះ តើដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគមិនលុះឆន្ទាគតិ មិនលុះទោសាគតិ មិនលុះមោហាគតិ មិនលុះភយាគតិ មិនលុះដោយអំណាចពាគៈ មិនលុះដោយអំណាចទោសៈ មិនលុះដោយអំណាចមោហៈ មិនលុះដោយអំណាចទិដ្ឋិ មិនលុះដោយអំណាចមានៈ មិនលុះដោយអំណាចឧទ្ធច្ចៈ មិនលុះដោយអំណាចវិចិកិច្ឆា មិនលុះដោយអំណាចអនុសយ គឺព្រះអង្គមិនទៅ មិនឃ្លាត មិនរសាត់ មិនដោយតាមធម៌ជាពួកទាំង៧ឆ្ងាយ ព្រះនាមថា នាគ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគ មិនលុះ យ៉ាងនេះឯង ។

ព្រះនាមថា នាគ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគ មិនមក តើដូចម្តេច ។ កិលេសទាំង៧ឆ្ងាយណា ដែលព្រះអង្គលះហើយ ដោយសោតាបត្តិមគ្គ ព្រះអង្គមិនមក មិនបែរមក មិនត្រឡប់មក កាន់កិលេសទាំងនោះវិញ កិលេសទាំង៧ឆ្ងាយណា ដែលព្រះអង្គលះហើយ ដោយសកទាគាមិមគ្គ អនាគាមិមគ្គ ព្រះអង្គមិនមក មិនបែរមក មិនត្រឡប់មក កាន់កិលេសទាំងនោះវិញ កិលេសទាំង៧ឆ្ងាយណា ដែលព្រះអង្គលះហើយ ដោយអរហត្តមគ្គ ព្រះអង្គមិនមក មិនបែរមក មិនត្រឡប់មក កាន់កិលេសទាំងនោះវិញដែ

ឱរំ កតកា ន អាគច្ឆតីតិ ជានាតិ តត្ថ ឧមស្សាមិ សមេក្ខ ជានំ ។

(១៨៩) អបេក្ខវេ មំ កតកា អដ្ឋិតំ ឱរវេយ្យាតិ អបេក្ខវេ មំ កតកា អដ្ឋិតំ ឱរវេយ្យ សក្កច្ចំ ឱរវេយ្យ អកិលាំ ឱរវេយ្យ បុនបប្បុនំ ឱរវេយ្យ អនុសាសេយ្យាតិ អបេក្ខវេ មំ កតកា អដ្ឋិតំ ឱរវេយ្យ ។ តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

តេ ចាហំ ទ្វេ បជហេយ្យំ ទុក្ខំ
យេ តុំ មុនី អដ្ឋិតំ ឱរវេយ្យ
តត្ថ ឧមស្សាមិ សមេក្ខ ជានំ
អបេក្ខវេ មំ កតកា អដ្ឋិតំ ឱរវេយ្យាតិ ។

(១៩០) យំ ព្រាហ្មណំ វេទគុំ អភិជញ្ញា
អកិញ្ចនំ កាមភវេ អសត្តំ
អទ្ធា ហិ សោ ឱឃមិមំ អតារិ
តិណ្ណោ ច បារំ អខិលោ អកង្ខោ ។

ព្រះនាមថា នាគ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគមិនមក យ៉ាងនេះឯង ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គ ចូលមកនមស្ការ ព្រះអង្គជាព្រះពុទ្ធនាគ ។

(១៨៩) ពាក្យថា សូមព្រះមានព្រះភាគ ទូន្មានខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយត្រឹមត្រូវចុះ គឺសូមព្រះមានព្រះភាគ ទូន្មានខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយត្រឹមត្រូវ សូមទូន្មានដោយគោរព ទូន្មានរឿយ ។ ទូន្មាន ប្រៀនប្រដៅញយ។ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) សូមព្រះមានព្រះភាគ ទូន្មានខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយត្រឹមត្រូវចុះ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍ពោលថា

បពិត្រព្រះមុនិ ព្រះអង្គទូន្មានពួកជនណា ដោយត្រឹមត្រូវ ពួកជនទាំងនោះ កំលះទុក្ខបានដោយពិត ព្រោះហេតុនោះ ខ្ញុំព្រះអង្គចូលមក នមស្ការចំពោះព្រះអង្គ ជាព្រះពុទ្ធនាគ សូមព្រះមានព្រះភាគ ទូន្មានខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយត្រឹមត្រូវចុះ ។

(១៩០) (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់តបថា) បុគ្គលគប្បីដឹងច្បាស់នូវព្រាហ្មណ៍ណា ដែលជាអ្នកដល់នូវវេទ អ្នកមិនមានកង្វល់ មិនជាប់នៅក្នុងកាមគុណ ព្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាបានឆ្លងនូវនេះ ដោយពិត ទាំងឆ្លងដល់ត្រើយ ជាអ្នកមិនមានបង្គោល មិនមានសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ ។

(១៤១) យំ ព្រាហ្មណំ វេទេតុំ អភិជញ្ញាតំ ព្រាហ្ម-
ណានំ សត្តន្នំ ឧម្មាទំ ពាហិតត្តា ព្រាហ្មណោ ។
សក្កាយទិដ្ឋិ ពាហិតា ហោតិ វិចិកិច្ឆា ពាហិតា
ហោតិ សីលព្ពតបរាមាសោ ពាហិតោ ហោតិ រាគោ
ពាហិតោ ហោតិ ទោសោ ពាហិតោ ហោតិ មោ-
ហោ ពាហិតោ ហោតិ មានោ ពាហិតោ ហោតិ ។
ពាហិតស្ស ហោន្តិ ចាបការា អក្កុសា ឧម្មា សង្កិ-
លេសិកា ទោឃោត្តរិកា សនិរយ ទុក្ខវិបាកា អា-
យតឹ ជាតិជរាមរណីយា ។

ពាហេត្វា សព្ពបាបកានិ (សកិយាតិ ភគវា)
ភគវា វិមលោ សាធុសមាហិតោ ឋិតត្តោ(១)
សំសារមតិច្ច កេវលី សោ
អនិសវ្ហតោ តាទិ បរិច្ចតេ ព្រហ្មា ។

វេទេតុន្តិ វេទោ ទ្វីតិ ចតូសុ មគ្គេសុ ញាណំ
។ បេ ។ សព្ពវេទមតិច្ច វេទេតុ សោតិ ។ អភិជញ្ញាតិ
អភិជានេយ្យ អាជានេយ្យ វិជានេយ្យ បដិវិជានេយ្យ
បដិវិជ្ឈេយ្យាតិ យំ ព្រាហ្មណំ វេទេតុំ អភិជញ្ញា ។

---

១ ម. ឋិតត្តោ ។

(១៩១) អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលគប្បីដឹងច្បាស់ នូវព្រាហ្មណ៍ណា ដែលជាអ្នកដល់នូវវេទ ត្រង់ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ សេចក្តីថា ដែលឈ្មោះថា ព្រាហ្មណ៍ ព្រោះបន្សាត់បង់ធម៌ ៧ ។ គឺបន្សាត់បង់សក្កាយទិដ្ឋិ បន្សាត់បង់វិចិកិច្ឆា បន្សាត់បង់សីលព្វតបរាមាស: បន្សាត់បង់រាគ: បន្សាត់បង់ទោស: បន្សាត់បង់មោហ: បន្សាត់បង់មានៈ ។ លោកបានលះបង់ នូវអកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង នាំមកនូវភពថ្មី ប្រកបដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ មានផលជាទុក្ខ ជាទីតាំងនៃជាតិ ជរា មរណៈតទៅ ។

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលសកិយៈ) ព្រះមានព្រះភាគ បន្សាត់បង់នូវបាបទាំងពួង ជាបុគ្គលប្រាសចាកមន្ទិល មានព្រះហឫទ័យតំកល់នៅដោយល្អ មានខ្លួនខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រះមានព្រះភាគនោះ ជាបុគ្គលបរិសុទ្ធិ កន្លងនូវសំសារៈ មិនអាស្រ័យ (តណ្ហាទិដ្ឋិ) ជាបុគ្គលទឹងធឹង លោកហៅថាព្រាហ្មណ៍ ។ ពាក្យថា អ្នកដល់នូវវេទ សេចក្តីថា ញាណក្នុងមគ្គ ៤ លោកហៅថាវេទ ។ បេ ។ បុគ្គលនោះដល់នូវវេទ កន្លងនូវវេទទាំងពួង ។ ពាក្យថា គប្បីដឹងច្បាស់ គឺគប្បីដឹងចំពោះ ដឹងទូទៅ ដឹងវិសេស ដឹងច្បាស់យល់ច្បាស់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីដឹងច្បាស់នូវព្រាហ្មណ៍ណា ដែលជាអ្នកដល់នូវវេទ ។

(១៨២) អកិញ្ចនំ កាមភវេ អសន្តដ្ឋេ អកិញ្ចនដ្ឋេ រាគកិញ្ចនំ នោសកិញ្ចនំ មោហកិញ្ចនំ មានកិញ្ចនំ ទិដ្ឋិកិញ្ចនំ កិលេសកិញ្ចនំ ខុទ្ទវត្ថុកិញ្ចនំ ។ យស្សេតេ កិញ្ចនា បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍា សោ វុច្ចតិ អកិញ្ចនោ ។ កាមានំ ខយន្តោ ខេ កាមេ វត្ថុកាមេ ច កិលេសកាមេ ច ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ វត្ថុកាមា ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កិលេសកាមា ។ កាយតោ ខេ កាយ កម្មកាយេ ច បដិសន្ធិកោ ច បុនព្ភវេ ។ បេ ។ អយំ កម្មកាយេ ។ បេ ។ អយំ បដិសន្ធិកោ បុនព្ភវេ ។ អកិញ្ចនំ កាមភវេ អសន្តដ្ឋេ អកិញ្ចនំ[1] កាមភវេ អសន្តំ អលក្ខំ អលក្ខិតំ អបលិពុទ្ធដ្ឋេ[2] អកិញ្ចនំ កាមភវេ អសន្តំ ។

(១៨៣) អន្ធា ហិ សោ ឱឃមិមំ អតារីតិ អន្ធាតិ វិគតំសវចនំ ។ បេ ។ អវុត្តានវចនមេតំ អន្ធាតិ ។

---

១ ម.-អកិញ្ចនំ បុគ្គលំ ។ ២- ម. ឯត្តកវេ ឥច្ចត្តំ ឥស្សរំ វិប្បមុត្តំ វិសញ្ញុត្តំ វិមរិយាទីកតេន ចេតសា វិហរន្តន្តីតិ ឥស្សរំ ។

(១៨២) អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកមិនមានកង្ខល់ មិនជាប់នៅ ក្នុងកាមកត ត្រង់ពាក្យថា អ្នកមិនមានកង្ខល់ សេចក្តីថា កង្ខល់គឺពាគៈ កង្ខល់គឺទោសៈ កង្ខល់គឺមោហៈ កង្ខល់គឺមានៈ កង្ខល់គឺទិដ្ឋិ កង្ខល់គឺវិលេស កង្ខល់គឺទុច្ចរិត ។ គ្រឿងកង្ខល់ទាំង៦ប្រាយនុ៎ះ ព្រះខីណាស្រពណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ សូន្យរម្ងាប់ ធ្វើមិនឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ព្រះខីណាស្រពនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានកង្ខល់ ។ ពាក្យថា កាម បើតាមទុកូនបានដល់ កាម ២ គឺ វត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។ បេ ។ នេះ ហៅថា វត្ថុកាម ។ បេ ។ នេះ ហៅថា កិលេសកាម ។ ពាក្យថា កត បានដល់កត ២ គឺ កម្មកត ១ បុនព្ភពគឺបដិសន្ធិ ១ ។ បេ ។ នេះ កម្មកត ។ បេ ។ នេះ បុនព្ភពគឺបដិសន្ធិ ។ ពាក្យថា អ្នកមិនមានកង្ខល់ មិនជាប់នៅក្នុងកាមកត គឺអ្នកមិនមានកង្ខល់ មិនជាប់នៅ មិនថ្កល់នៅ មិនស្ថិតនៅ មិនចាក់ឫសក្តាញ់នៅ ក្នុងកាមកត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមិនមានកង្ខល់ មិនជាប់នៅ ក្នុងកាមកត ។

(១៨៣) ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថា បានឆ្លងខ្ទុយៈនេះ ដោយពិត ត្រង់ពាក្យថា ដោយពិត គឺជាពាក្យជាប់ខាត ។ បេ ។ ពាក្យថា ដោយពិត នុ៎ះ ជាពាក្យប្រកាស ។

ឯយត្តំ កាមោឃំ ភវោឃំ ទិដ្ឋោឃំ អវិជ្ជោឃំ ។
អតារីតំ អតារំ ខុត្តំ បតរំ សមតិក្កមិ វីតវត្តីតំ
អត្ថា ហិ សោ ឯឃមិមំ អតារំ ។

(១៧៦) តិណ្ណោ ច ចារំ អទិសោ អកង្ខោតំ
តិណ្ណោតំ កាមោឃំ តិណ្ណោ ភវោឃំ តិណ្ណោ ទិដ្ឋោឃំ
តិណ្ណោ អវិជ្ជោឃំ តិណ្ណោ ខុត្តិណ្ណោ ទិតិណ្ណោ អតិក្ក-
ន្តោ វីតិវត្តោ សោ វុដ្ឋវាសោ ទិណ្ណាចរណោ កតភ្ភោ
កតទិសោ កតកោដិតោ ចាលិតព្រហ្មចរិយោ ខុត្តម-
ទិដ្ឋិប្បត្តោ ភាវិតមគ្គោ បហីនកិលេសោ បដិវិទ្ធាកុប្បោ
សច្ឆិកតទិភោ ។ ខុក្ខំ តស្ស បរិញ្ញាតំ សមុទយោ
បហីនោ មគ្គោ ភាវិតោ និរោធោ សច្ឆិកតោ អតិ-
ក្កយ្យំ អតិញ្ញាតំ បរិក្ខយ្យំ បរិញ្ញាតំ បហាតព្ពំ ប-
ហីនំ ភាវេតព្ពំ ភាវិតំ សច្ឆិកាតព្ពំ សច្ឆិកតំ ។

ពាក្យថា ឧឃៈ បានដល់ ឧឃៈគឺកាម ឧឃៈគឺភព ឧឃៈគឺទិដ្ឋិ ឧឃៈគឺអវិជ្ជា ។ ពាក្យថា បានឆ្លង គឺបានឆ្លងទៀង ឆ្លងកាត់ ឈានកន្លង ប្រព្រឹត្តកន្លង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថា បានឆ្លងឧឃៈនេះ ដោយពិត ។

(១៨៤) អធិប្បាយពាក្យថា ទាំងឆ្លងដល់ត្រើយ ជាអ្នកមិនមានបង្គោល មិនមានសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ ត្រង់ពាក្យថា ឆ្លង គឺព្រាហ្មណ៍ណា ឆ្លងកាមោឃៈ ឆ្លងភវោឃៈ ឆ្លងទិដ្ឋោឃៈ ឆ្លងអវិជ្ជោឃៈ ឆ្លងទៀង ឆ្លងចេញ កន្លង ប្រព្រឹត្តកន្លង ព្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាជាអ្នកមានព្រហ្មចរិយធម៌អប់រំហើយ មានចរណធម៌ប្រព្រឹត្តហើយ មានកាលវែងកន្លងហើយ មានទិសគឺនិព្វានដល់ហើយ មានទីបំផុតដល់ហើយ មានព្រហ្មចរិយធម៌ រក្សាហើយ ដល់នូវសម្មាទិដ្ឋិដ៏ឧត្តម មានមគ្គចំរើនហើយ មានកិលេសលះបង់ហើយ មានអកុប្បធម៌ត្រាស់ដឹងហើយ មាននិរោធធម៌ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ។ ព្រះអរិយបុគ្គលនោះ កំណត់ដឹងទុក្ខហើយ លះបង់សមុទយៈហើយ ចំរើនមគ្គហើយ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធហើយ ត្រាស់ដឹងនូវគុណជាត ដែលគប្បីត្រាស់ដឹង កំណត់ដឹងទុក្ខដែលគប្បីកំណត់ដឹង លះបង់នូវកិលេសជាតដែលគប្បីលះ ចំរើននូវធម្មជាតដែលគប្បីចំរើន ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវគុណជាតដែលគប្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។

សោ ខុក្ខិត្តបលិឃោ សង្ឃណ្ហាមរាត្តោ អព្ភុដ្ឋេសិ តោ ន-
រត្តន្ធោ អរិយោ បន្ថទ្ធោ បន្ថការេ វិសំយុត្តោ បញ្ចន្ត-
រិយមារោ ឧទ្ធដ្ឋសមុទ្ទាគតោ ឱការក្ខោ ចតុរាប-
ស្សោ បន្ថណ្ហាបន្ធកសន្ធោ សមាយសង្ខដ្ឋសោ
អភាវិលសង្កប្បោ បស្សទ្ធកាយសង្ខារោ សុវិមុត្តចិត្តោ
សុវិមុត្តបញ្ញោ តេរសលី វុសិតវា ខុត្តមបុរិសោ បរមបុរិ-
សោ បរមបុគ្គលបុគ្គលោ។ សោ នេវ អាចិណ្ណតំ ន អបចិណ-
តំ អបចិនិត្វា ឋិតោ នេវ បដិហាតំ ន ខុទ្ទានិយតំ បដិហា-
ត្វា ឋិតោ នេវ វិសិនេតំ ន ខុស្សទេតំ វិសិនេត្វា ឋិតោ
នេវ វិធូបេតំ ន សន្ធូបេតំ ធូបេត្វា ឋិតោ អសេក្ខេន
សីលក្ខន្ធេន សមន្នាគតត្តា ឋិតោ អសេក្ខេន សមា-
ធិក្ខន្ធេន អសេក្ខេន បញ្ញាខន្ធេន អសេក្ខេន វិមុត្តិ-
ក្ខន្ធេន អសេក្ខេន វិមុត្តិញាណទស្សនក្ខន្ធេន
សមន្នាគតត្តា ឋិតោ សព្ពំ[1] បដិភានិយត្វា[2] ឋិតោ

---

១ ម. សព្ពត្ថ អដ្ឋកថាយំ ទិស្សតិ ។ ២ ម. សព្ពបដិភានិយត្វា ។

ព្រះអរិយបុគ្គលនោះ មានសស្សតទិដ្ឋិ (គឺអវិជ្ជា) ដកចេញហើយ មានស្នាមភ្លោះគឺ សំសារវដ្តបង្កើតហើយ មានសស្សតតណ្ហាដកចេញហើយ មានសន្ទះទ្វារគឺនីវរណៈបើកចេញហើយ មានទង់គឺមានះដកចេញហើយ មានភារៈដាក់ចេញហើយ ជាអ្នកប្រាសចាក (រាគៈ) ជាអ្នកមានអង្គ ៥ លះបង់ហើយ ជាអ្នកប្រកបដោយអង្គ ៦ មានការរក្សាតែមួយគឺសតិ មានធម៌ជាគ្រឿងឥតផ្ទះអ្នក ៤ យ៉ាង មានសច្ចធម៌ផ្សឹងបន្ទោបង់ហើយ មានការសែ្វងរកតាំងមស់លះបង់ហើយ មានការត្រិះរិះមិនល្អក់ មានកាយសង្ខារស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តរួចស្រឡះដោយប្រពៃ មានប្រាជ្ញារួចស្រឡះប្រពៃ ជាបុគ្គលបរិសុទ្ធ មានព្រហ្មចរិយធម៌ប្រព្រឹត្តចប់ហើយ ជាទត្តមបុរស ជាឧត្តមបុរស ជាអ្នកដល់នូវគុណជាតជាគ្រឿងដល់ដ៏ក្រៃលែង ។ អរិយបុគ្គលនោះ មិនសន្សំ មិនប្រមូល ឈ្មោះថាខាប់ខ្ជួនព្រោះមិនប្រមូល មិនលះបង់ មិនប្រកាន់ ឈ្មោះថាអ្នកខាប់ខ្ជួន ព្រោះលះបង់មិនចាក់ស្រេះ មិនក្រមឹតក្រអោង ឈ្មោះថាអ្នកខាប់ខ្ជួនព្រោះលែងចាក់ស្រេះ មិនលត់ មិនបង្កាត់ ឈ្មោះថាអ្នកខាប់ខ្ជួន ព្រោះរលត់ ឈ្មោះថាអ្នកខាប់ខ្ជួន ព្រោះប្រកបដោយសីលក្ខន្ធជាអសេក្ខៈ ឈ្មោះថាអ្នកខាប់ខ្ជួន ព្រោះប្រកបដោយសមាធិក្ខន្ធជាអសេក្ខៈ ដោយបញ្ញាខន្ធជាអសេក្ខៈ ដោយវិមុត្តិក្ខន្ធជាអសេក្ខៈ ដោយវិមុត្តិញាណទស្សនក្ខន្ធជាអសេក្ខៈ ឈ្មោះថាអ្នកខាប់ខ្ជួន ព្រោះសម្រេចនូវកិច្ចដ៏ធំធ្ងន

ឯវំ សមតិក្កមិត្វា ឋិតោ កិលេសស្មិំ បរិយោនយិត្វា ឋិតោ អបរិគមនតាយ ឋិតោ កដំ[1] សមាធាយ ឋិតោ វិមុត្តិបរិដាសេវនតាយ ឋិតោ មេត្តាយ ចារិសុទ្ធិយា ឋិតោ ករុណាយ មុទិតាយ ឧបេក្ខាយ ចារិសុទ្ធិយា ឋិតោ អច្ចន្តចារិសុទ្ធិយា ឋិតោ អកម្មញ្ញតាយ[2] ឋិតោ វិមុត្តត្តា ឋិតោ សន្តចិត្តតាយ ឋិតោ ខន្ធបរិយន្តេ ឋិតោ ធាតុបរិយន្តេ ឋិតោ អាយតនបរិយន្តេ ឋិតោ កតិបរិយន្តេ ឋិតោ ឧបបត្តិបរិយន្តេ ឋិតោ បដិសន្ធិបរិយន្តេ ឋិតោ ភវបរិយន្តេ ឋិតោ សំសារបរិយន្តេ ឋិតោ វដ្ដបរិយន្តេ ឋិតោ អន្តិមភវេ ឋិតោ អន្តិមសមុស្សយេ ឋិតោ អន្តិមទេហធរេ អរហា ។

តស្សាយំ បច្ឆិមកោ ភវោ ចរិមោយំ សមុស្សយោ
ជាតិជរាមរណាសំសារោ នត្ថិ តស្ស បុនព្ភវោតិ ។

---

១ ម. កុដិដ្ឋំ អ.ទ ។ ២ ម. អកម្មញ្ញតាយាតិ ភវិតព្ពំ ។ អកម្មញ្ញតាយាតិ ឥណ្ឌ ទិដ្ឋិ មានា ភម្មយាតិ វុច្ចតិ តេសំ អភាវោ អកម្មញ្ញតា ។ ឥមសុត្តនិទ្ទេសវណ្ណនាយំ ។

ឈ្មោះថាអកម្មាបច្ចយ ព្រោះកន្ទឹង (តណ្ហា) យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថាអកម្មាបច្ចយ ព្រោះរលត់ភ្លើងគឺកិលេស ឈ្មោះថាអកម្មាបច្ចយ ព្រោះកិរិយាមិនត្រឡប់មកវិញ ឈ្មោះថាអកម្មាបច្ចយ ព្រោះកាន់យកនូវជ័យជំនះ ឈ្មោះថាអកម្មាបច្ចយ ព្រោះកិរិយាសេពនូវមិត្តល្អ ឈ្មោះថាអកម្មាបច្ចយ ព្រោះការបរិសុទ្ធិដោយមេត្តា ឈ្មោះថាអកម្មាបច្ចយ ព្រោះការបរិសុទ្ធិដោយករុណា មុទិតា ឧបេក្ខា ឈ្មោះថាអកម្មាបច្ចយ ព្រោះសេចក្តីបរិសុទ្ធដ៏ក្រៃលែង ឈ្មោះថាអកម្មាបច្ចយ ព្រោះភាពនៃលោក មិនគួរដល់ការងារ[1] ឈ្មោះថាអកម្មាបច្ចយ ព្រោះលោកប្រាសចាកស្រមុះ ឈ្មោះថាអកម្មាបច្ចយ ព្រោះភាពនៃលោកមានចិត្តស្ងប់ ឈ្មោះថាអកម្មាបច្ចយកឯទីបំផុតខន្ធ ឈ្មោះថាអកម្មាបច្ចយកឯទីបំផុតធាតុ ឈ្មោះថាអកម្មាបច្ចយកឯទីបំផុតអាយតនៈ ឈ្មោះថាអកម្មាបច្ចយកឯទីបំផុតគតិ ឈ្មោះថាអកម្មាបច្ចយកឯទីបំផុតការកើត ឈ្មោះថាអកម្មាបច្ចយកឯទីបំផុតបដិសន្ធិ ឈ្មោះថាអកម្មាបច្ចយកឯទីបំផុតភព ឈ្មោះថាអកម្មាបច្ចយកឯទីបំផុតសង្សារ ឈ្មោះថាអកម្មាបច្ចយកឯទីបំផុតវដ្តៈ ឈ្មោះថាអកម្មាបច្ចយកឯភពទីបំផុត ឈ្មោះថាអកម្មាបច្ចយកឯកាយជាទីបំផុត ឈ្មោះថាព្រះអរហន្ត ទ្រទ្រង់នូវអត្តភាពជាទីបំផុត ។

ភពនេះនៃព្រះអរហន្តនោះ ចាត់ថាមានកន្លងទីបំផុត ពួកកាយនេះ ចាត់ថាមានជាខាងក្រោយបង្អស់ ភពថ្មីគឺការអន្ទោលទៅដោយជាតិ ជរា ធម្មជាតិស្លាប់នៃព្រះអរហន្តនោះមិនមាន ។

---

១ ពាក្យថា ការងារ ក្នុងទីនេះ បានដល់ តណ្ហា ទិដ្ឋិ មានៈ ។ អដ្ឋកថា ។

តំ ណ្ហោ ច ចារំ ចារំ វុច្ចតិ អមតំ ឯញ្ជំ យោ
សោ សព្ពសង្ខារសមថោ សព្ពូបធិប្បដិនិស្សគ្គោ ត.
ណ្ហក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្ពានំ ។ សោ ចារ.
កតោ ចារប្បត្តោ អន្តកតោ អន្តប្បត្តោ កោដិកតោ
កោដិប្បត្តោ បរិយន្តកតោ បរិយន្តប្បត្តោ វេសាធ.
កតោ វេសាធប្បត្តោ តាណកតោ តាណប្បត្តោ
លេណកតោ លេណប្បត្តោ សរណកតោ សរណ-
ប្បត្តោ អភយកតោ អភយប្បត្តោ អច្ចុតកតោ អច្ចុ.
តប្បត្តោ អមតកតោ អមតប្បត្តោ និព្ពានកតោ និព្ពា-
នប្បត្តោ សោ វុច្ចតិសោ ចិណ្ណចរណោ ។បេ។ ជា-
តិជរាមរណសំសារោ នត្ថិ តស្ស បុនព្ភវោតិ តំ ណ្ហោ
ច ចារំ ។ អទិសោតិ កតោ ទិសោ ទោសោ ទិសោ
មោហោ ទិសោ តោរោ ទិសោ ឧបធិរោ
ទិសោ ។បេ។ សព្ពាកុសលាភិសង្ខារ ទិសោ ។

ภาคฺยว่า ตีณิ ธนานิ ดังนี้ สาธกว่า อมตนิพฺพานํ ชื่อว่า ธน ทรัพย์ ได้แก่ พระนิพพาน ชื่อว่า ธน ทรัพย์ เพราะอรรถว่าอันบุคคลพึงได้ ตีณิ ธนานิ ทรัพย์ ๓ ประการ คือ ทรัพย์ คือ ศรัทธา ทรัพย์ คือ หิริ ทรัพย์ คือ โอตตัปปะ ชื่อว่า ตีณิ ธนานิ ทรัพย์ ๓ ประการ ด้วยประการฉะนี้ ฯ

พระอรหันต์นั้น ชื่อว่า ตีหิ ด้วย ๓ ประการ ชื่อว่า ตีหิ ด้วย ๓ ประการ ชื่อว่า ตีหิ ด้วย ๓ ประการ

យសេ្សតេ ខិលា បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ឌឌ្ឍា សោ វុច្ចតិ អខិលោ ។ អកង្ខោតិ ទុក្ខេ កង្ខា ទុក្ខសមុទយេ កង្ខា ទុក្ខនិរោធេ កង្ខា ទុក្ខនិរោ. ធគាមិនិយា បដិបទាយ កង្ខា បុព្វន្តេ កង្ខា អបរន្តេ កង្ខា បុព្វន្តាបរន្តេ កង្ខា ឥទប្បច្ចយ. តាបដិច្ចសមុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ កង្ខា យា វិវ្ហិកា កង្ខា កង្ខាយនា កង្ខាយិតត្តំ វិមតិ វិចិកិច្ឆា ទ្វេឡ្ហកំ ទ្វេធាបថោ សំសយោ អនេកំសគ្គាហោ អាសប្បនា បរិសប្បនា អបរិយោគាហនា ចិត្តស្ស មនោវិលេខោ ។ យសេ្សតា កង្ខា បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ឌឌ្ឍា សោ វុច្ចតិ អកង្ខោតិ តិណ្ណោ ច ភារំ អខិលោ អកង្ខោ ។ តេនាហ ភគវា

បង្គោលចាំងនោះ ព្រះអរហន្តណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ព្រះអរហន្តនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានបង្គោល ។ ពាក្យថា មិនមានសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ សេចក្តីថា ការងឿងឆ្ងល់ក្នុងទុក្ខ ការងឿងឆ្ងល់ក្នុងសមុទយ ការងឿងឆ្ងល់ក្នុងទុក្ខនិរោធ ការងឿងឆ្ងល់ក្នុងទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទា ការងឿងឆ្ងល់ក្នុងទីបំផុតខាងដើម ការងឿងឆ្ងល់ក្នុងទីបំផុតខាងចុង ការងឿងឆ្ងល់ ក្នុងទីបំផុតខាងដើមនឹងខាងចុង ការងឿងឆ្ងល់ក្នុងធម៌ចាំងឲ្យ ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យឥទប្បច្ចយ គឺបានដល់សេចក្តីងឿងឆ្ងល់ អាការងឿងឆ្ងល់ ភាពនៃសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ ការប្រាសចាកគំនិត សេចក្តីសង្ស័យ ហេតុបែកជាពីរ ផ្លូវបែកជាពីរ ការអល់ឯក ការកាន់យកច្រើនយ៉ាង ការកន្ទុះព ការអង្គឹអង្គែ ការមិនចុះស៊ប់ ភាពនៃចិត្តសូន់ស្ងោ ការប្រែធារនៃចិត្ត មានសភាពយ៉ាងនេះ ។ សេចក្តីងឿងឆ្ងល់ចាំងនុ៎ះ ព្រះអរហន្តណា បានលះបង់ ផ្តាច់ ផ្តិល ស្ងប់រម្ងាប់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ព្រះអរហន្តនោះ លោកពោលថា អ្នកមិនមានសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ចាំងតួនដល់ត្រើយ ជាអ្នកមិនមានបង្គោល មិនមានសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

สุตฺตนฺตปิฏเก ขุทฺทกนิกายสฺส ปฐมภาเค

ยโต ปฺรหฺมณาติ เวทกุ อภิชฺ
อภิญฺญาสิ ตาหกเว อสกฺกิ
อทฺธา หิ เสา ชิยมิมิ อตาโร
ตณฺหา จ ทาโร อวิเสา อกาสฺเตติ ฯ

(๑๙๕) ยทฺธา จ เยา เวทคู ภเว สฺส
อภิภเว สพฺพมิมิ ปาสชฺ
เสา ปีตสณฺหา อนิเยา นิภเสา
อตฺตาโร เสา ชาตินิวตฺเต ปฺรหิ ฯ

(๑๙๖) ยทฺธา จ เยา เวทคู ภเว สฺชาติ ปาปกเสา ญาณี ปาโร เมชาปี ฯ เยาติ เยา เยานิเสา ฯเป ฯ มนุสฺสา[๑] ภ ฯ เวทคูติ เวเสา ปุคฺคเติ จคฺขุ มกฺเขสุ ญาณนฺ ฯเป ฯ สพฺเพเวทมติคฺคเวทคู เสาติ ฯ ภเวติ สนฺเต ภเว มาณาเว เสาเสา ปุคฺคเลา ชีเว ชาสุ ชนฺ สฺชคู มนุเชา ฯ สฺชาติ สมิสฺสา นิชฺชิยา ฯเป ฯ สมสฺมึ มนุสฺสเลาเกติ ยทฺธา จ เยา เวทคู ภเว สฺส ฯ

---

๑ ม. เยาติ เยา เยานิเสา ฯเป ฯ มนุสฺสา ปิติ ทฏฺฐพฺพา ฯ

បុគ្គលគប្បីដឹងច្បាស់ នូវព្រាហ្មណ៍ណា ដែលជាអ្នកដល់នូវវេទ អ្នកមិនមានកង្វល់ មិនជាប់នៅក្នុងកាមគុណ ព្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថា ឆ្លងផុតនូវខ្សែនេះ ដោយពិត ទាំងឆ្លងដល់ត្រើយ ជាអ្នកមិនមានបង្គោល មិនមានសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ ។

(១៨៥) នរៈណា ជាអ្នកឆេះដឹង អ្នកដល់នូវវេទក្នុងលោកនេះ បានស្រោយនូវការជាប់ចំពាក់នេះ ក្នុងកតភូតធម៌កតធម៌ តថាគតពោលថា នរៈនោះ ជាអ្នកប្រាសចាកតណ្ហា មិនមានសេចក្តីគាន់តឹង មិនមានសេចក្តីប៉ុនប៉ង ទាំងពោលថា នរៈនោះ ឆ្លងនូវជាតិនឹងជរា ។

(១៨៦) ពាក្យថា នរៈណា ជាអ្នកឆេះដឹង អ្នកដល់នូវវេទក្នុងលោកនេះ សេចក្តីថា នរៈដែលសម្រេចវិជ្ជា មានញាណ មានការឈ្វេងយល់ មានប្រាជ្ញាភ្លឺឆ្វាយ (ឈ្មោះថា ជាអ្នកឆេះដឹង) ។ ពាក្យថា ណា គឺអ្នកណា ចៃបណា ។ បេ ។ ឧទាន ជាមនុស្សត្តេ ។ ពាក្យថា អ្នកដល់នូវវេទ សេចក្តីថា ញាណក្នុងមគ្គ ៤ លោកហៅថា វេទ ។ បេ ។ បុគ្គលនោះដល់នូវវេទ ព្រោះកន្ទងនូវវេទទាំងពួង ។ ពាក្យថា នរៈ បានដល់ សត្វ នរៈ មាណព បុរស បុគ្គល ជីវៈ ជនជាតិ សត្វ ធាតុ សត្វទៅដោយឥន្ទ្រិយ សត្វកើតអំពីមនុស្ស ។ ពាក្យថា ក្នុងលោកនេះ គឺក្នុងទិដ្ឋនេះ ។ បេ ។ ក្នុងមនុស្សលោកនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នរៈណា ជាអ្នកឆេះដឹង អ្នកដល់នូវវេទក្នុងលោកនេះ

(๑๙๗) កាកកវេ សង្កមិមំ វិសជ្ជាតិ កាកកវេតិ កាកកវេ កម្មកវេ បុនព្ភវេ កាមកវេ កម្មកវេ កាមកវេ បុនព្ភវេ រូបកវេ កម្មកវេ រូបកវេ បុនព្ភវេ អរូបកវេ កម្មកវេ អរូបកវេ បុនព្ភវេ បុនប្បុនំ កវេ បុនប្បុនំ តតិយា បុនប្បុនំ ឧបបត្តិយា បុនប្បុនំ បដិសន្ធិយា បុនប្បុនំ អត្តភាវាភិនិព្ពត្តិយា ។ សង្កន្តិ សត្ត សង្កា ភគសង្កោ នោសសង្កោ មោហសង្កោ មានសង្កោ ទិដ្ឋិសង្កោ កិលេសសង្កោ ទុច្ចរិតសង្កោ ។ វិសជ្ជាតិ សង្កេ ភេស្សជ្ជិត្វា ឯ វិសជ្ជ ។ អថវ សង្កេ ពន្ធ[1] អាពន្ធ លក្កេ លក្កិតេ បលិពុន្ធេ ពន្ធនេ មោចយិត្វា[2] ឯ វិសជ្ជ យថា ច យានំ ឯ រថ្យំ ឯ រថំ ឯ សកដំ ឯ សន្ធមានិកំ ឯ សង្ឃំ វិសង្ឃំ ភវេតិ វិភាវេតិ ឃរមេវ តេ សង្កេ ភេស្សជ្ជិត្វា ឯ វិសជ្ជ អថវ សង្កេ ពន្ធ អាពន្ធ លក្កេ លក្កិតេ បលិពុន្ធេ ពន្ធនេ មោចយិត្វា ឯ វិសជ្ជាតិ កាកកវេ សង្កមិមំ វិសជ្ជ ។

---

๑ ម. ពន្ធេ វិពន្ធេ ។ ๒ ម. ពោធយិត្វា ។

(១៩៧) ពាក្យថា បានស្រាយនូវការជាប់ចំពាក់នេះ កុដ៏កតគូបទឹដ៏កតធំ ត្រង់ពាក្យថាកុដ៏កតគូបទឹដ៏កតធំ គឺកុដ៏កម្មកត បុនព្ភព ឈ្មោះថាកតគូបទឹដ៏កតធំ កាមកត ឈ្មោះថាកម្មកត កាមកត ឈ្មោះថាបុនព្ភព រូបកត ឈ្មោះថាកម្មកត រូបកត ឈ្មោះថាបុនព្ភព អរូបកត ឈ្មោះថាកម្មកត អរូបកតឈ្មោះថាបុនព្ភព គឺកុដ៏ការកើតរឿយ ។ កុដ៏ការឋៅរឿយ ។ កុដ៏ការចូលឋៅរឿយ ។ កុដ៏បដិសន្ធិរឿយ ។ កុដ៏ការកេតអត្តភាពរឿយ ។ ។ ពាក្យថា ការជាប់ចំពាក់ បានដល់ ការជាប់ចំពាក់ ៧ គឺការជាប់ចំពាក់គឺពគៈ ការជាប់ចំពាក់គឺទោសៈ ការជាចំពាក់គឺមោហៈ ការជាប់ចំពាក់គឺមានៈ ការជាប់ចំពាក់គឺទិដ្ឋិ ការជាប់ចំពាក់គឺកិលេស ការជាប់ចំពាក់ គឺទុច្ចរិត ។ ពាក្យថា ស្រាយ គឺ រលាស់ចោលឬដោះ នូវការជាប់ចំពាក់ទាំងឡាយ ។ មួយទៀត បុគ្គលដោះឬស្រាយ នូវការជាប់ចំពាក់ គឺ ចំណងដែលចង ចងខ្ជឋៅ ថក់ ពាក់ ចំពាក់ ពួកជនរុះរើ ធ្វើឲ្យខ្ចេចខ្ចី នូវយានក្តី រ៉ក្តី រថក្តី រទេះក្តី រថទ្រនំគ្រឿងក្តី យ៉ាងណាមិញ បុគ្គលរលាស់ចោលឬលះចេញ នូវការជាប់ចំពាក់ទាំងនោះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ មួយវិញទៀត បុគ្គលដោះចេញ ឬស្រាយ នូវការជាប់ចំពាក់ គឺចំណង ដែលចងចងខ្ជឋៅ ថក់ ពាក់ ចំពាក់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បានស្រាយនូវការជាប់ចំពាក់នេះ កុដ៏កតគូបទឹដ៏កតធំ ។

(១៤៨) សោ រតនញ្ញោ អនិយោ និកសោ អត្តានំ
សោ ជាតិធម្មំ ព្រូមីតិ តណ្ហាតំ រូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា
គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។
យស្សេសា តណ្ហា បហីនា សមុច្ឆិន្នា រូបសត្តា
បដិប្បស្សទ្ធា អកុប្បត្តិកា ញាណាគ្គិនា ទឌ្ឍា សោ
ភិក្ខុ រតនញ្ញោ ចតុរតណ្ហោ វន្តតណ្ហោ មុត្តតណ្ហោ
បហីនតណ្ហោ បដិនិស្សដ្ឋតណ្ហោ រតិ តោ ចតុ-
កោ វន្តកោ មុត្តកោ បហីនកោ បដិនិស្ស-
ដ្ឋកោ និច្ចោ និព្ភោ សីតិភូតោ សុខប្បដិ-
សំវេទី ព្រហ្មភូតេន អត្តនា វិហរតីតិ សោ រត-
តណ្ហោ ។ អនិយោតិ កតោ និយោ នោសោ និយោ
មោមោ និយោ តោតោ និយោ ខុបតាហោ
និយោ ។បេ។ សញ្ញាក្ខន្ធសលាកំ សង្ខាក និយោ ។

(១៤៨) អធិប្បាយពាក្យថា តថាគតពោលថា នរៈនោះជាអ្នកប្រាស
ចាកតណ្ហា មិនមានសេចក្តីតានតឹង មិនមានសេចក្តីប៉ុនប៉ងឯ ទាំងពោលថា
នរៈនោះ ឈ្មោះថាតិទិដ្ឋជក ត្រង់ពាក្យថា តណ្ហា បានដល់ រូប-
តណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។
តណ្ហានុះ នរៈណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិន
គួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ នរៈនោះលោក
ហៅថា អ្នកប្រាសចាកតណ្ហា លះចោលតណ្ហា ខ្ជាក់ចោលតណ្ហា
ផុតចាកតណ្ហា បន្សាត់ចោលតណ្ហា រលាស់ចេញចាកតណ្ហា ប្រាស
ចាកកាគៈ លះចោលរាគៈ ខ្ជាក់ចោលរាគៈ ផុតចាករាគៈ បន្សាត់
ចោលរាគៈ រលាស់ចេញចាករាគៈ ឈ្មោះថាមានសេចក្តីប្រាថ្នា រលត់ទុក្ខ
មានចិត្តត្រជាក់ ដោយសុខ មានចិត្តត្រជាក់ ហេតុនោះ (ទ្រង់
ត្រាស់ថា) នរៈនោះប្រាសចាកតណ្ហា ។ ពាក្យថា មិនមានសេចក្តី
តានតឹង សេចក្តីថា រាគៈ ជាសេចក្តីតានតឹង ទោសៈ ជាការតានតឹង
មោហៈ ជាការតានតឹង កោធៈ ជាការតានតឹង ឧបនាហៈ ជាការតាន
តឹង ។បេ។ ការតាក់តែង នូវអកុសលទាំងពួង ជាការតានតឹង ។

យស្សេតេ ធីយោ បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ឌឌ្ឍា សោ វុច្ចតិ អធីយោ ។ ឯកសោតិ អាសា វុច្ចតិ តណ្ហា យោ កតោ សាកតោ ។ បេ ។ អកិញ្ចនោ លោកេ អកុសលម្ហលំ ។ យស្សេសា អាសា តណ្ហា បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ឌឌ្ឍា សោ វុច្ចតិ ឯកសោ ។ ជាតីតំ យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហិ តម្ហិ សត្តនិកាយេ ជាតិ សញ្ជាតិ ឱក្កន្តិ និព្វត្តិ អភិនិព្វត្តិ ខន្ធានំ បាតុភាវោ អាយតនានំ បដិលាភោ ។ ជរតំ យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហិ តម្ហិ សត្តនិកាយេ ជរា ជីរណតា ខណ្ឌិច្ចំ បាលិច្ចំ វលិត្តចតា អាយុនោ សំហានិ ឥន្ទ្រិយានំ បរិបាកោ ។ មរណន្តិ យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហា តម្ហា សត្តនិកាយា ចុតិ ចវនតា ភេទោ អន្តរធានំ មច្ចុ មរណំ កាលកិរិយា ខន្ធានំ ភេទោ កឡេវរស្ស និក្ខេបោ ជីវិតិន្ទ្រិយស្ស ឧបច្ឆេទោ ។

សេចក្តីតានតឹងចាំងនុះ នរៈណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ នរៈនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានសេចក្តីតានតឹង ។ ពាក្យថា មិនមានសេចក្តីប៉ុនប៉ងឆ សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា សេចក្តីប៉ុនប៉ងឆ បានដល់ ភគៈ ភគៈមានកំឡាំង ។ បេ ។ អកិដ្ឋា លោកៈ អកុសលមូល ។ តណ្ហា គឺសេចក្តីប៉ុនប៉ងឆនោះ នរៈណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ ឲ្យស្ងប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងញាណហើយ នរៈនោះ លោកៈ ហៅថា អ្នកមិនមានសេចក្តីប៉ុនប៉ងឆ ។ ពាក្យថា ជាតិ បានដល់ កំណើត ការកើតព្រម ការប្រកបកាន់គតិ ការផ្គួចផ្តើម ការចំរើនឡើង ការកើតប្រាកដនៃខន្ធ ការបានចំពោះនូវអាយតនៈ នៃពួកសត្វនោះ ។ ក្នុងសត្តនិកាយនោះ ។ ។ ពាក្យថា ជរា បានដល់ ការចាស់ ការគ្រាំគ្រា ការបាក់ធ្មេញ ការស្កូវសក់ ការជ្រួញជ្រីវសាច ការរួញថយនៃអាយុ ការចាស់ឥន្ទ្រិយ នៃពួកសត្វនោះ ។ ក្នុងសត្តនិកាយនោះ ។ ។ ពាក្យថា មរណៈ បានដល់ ការចុតិ ការឃ្លាត ការបែកធ្លាយ ការអន្តរធានមច្ចុ មរណៈ កាលកិរិយា ការបែកធ្លាយខន្ធ ការដាក់ចោលនូវសាកសព ការដាច់សូន្យជីវិតិន្ទ្រិយ នៃពួកសត្វនោះ ។ ក្នុងសត្តនិកាយនោះ ។ ។

សោ រតនស្ស អនិយោ និកសោ អត្តា សោ ជាតិ-
ជរន្តិ ព្រហ្មតិ យោ សោ រតនស្ស ច អនិយោ ច
និកសោ ច សោ ជាតិជរាមរណំ អត្តា បតិ
សមតិក្កមិ រតិវត្តតិ ព្រហ្មិ អាចិក្ខាមិ ទេសេមិ
បញ្ញបេមិ បដ្ឋបេមិ វិវរាមិ វិភជាមិ ឧត្តានីករោមិ
បកាសេមិតិ សោ រតនស្ស អនិយោ និកសោ
អត្តា សោ ជាតិជរន្តិ ព្រហ្មិ ។ តេនាហ ភគវា

វិញ្ញា ច យោ វេទគូ ឆរោ ឥធ

ភវាភវេ សង្គមិមំ វិសជ្ជ

សោ រតនស្ស អនិយោ និកសោ

អត្តា សោ ជាតិជរន្តិ ព្រហ្មិតិ ។

សហ គាថាបរិយោសានា ។បេ។ សត្ថា មេ ភគ្គ
ភគវា សាវត្ថោយមស្មីតិ ។

ពាក្យថា តថាគតពោលថា នរៈនោះ ជាអ្នកប្រាសចាកតណ្ហា មិនមានសេចក្តីតានតឹង មិនមានសេចក្តីប៉ុនប៉ង ទាំងពោលថា នរៈនោះបានឆ្លងនូវជាតិ នទីជរា បានសេចក្តីថា តថាគត ពោលប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំង ទុក បើក បែក ធ្វើឲ្យពាក់ ប្រកាសថា នរៈណានោះ ប្រាសចាកតណ្ហាផង មិនមានសេចក្តីតានតឹងផង មិនមានសេចក្តីប៉ុនប៉ងផង នរៈនោះ បានឆ្លង ឆ្លងកាត់ ឈានកន្លង ប្រព្រឹត្តកន្លង នូវជាតិជរានទីមរណៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតពោលថា នរៈនោះ ជាអ្នកប្រាសចាកតណ្ហា មិនមានសេចក្តីតានតឹង មិនមានសេចក្តីប៉ុនប៉ង ទាំងពោលថា នរៈនោះ បានឆ្លងនូវជាតិនទីជរា ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

> នរៈណា ជាអ្នកចេះដឹង អ្នកដល់នូវវេទ ក្នុងលោកនេះ បានស្រាយ នូវការជាប់ចំពាក់នេះ ក្នុងភពតូចធំទាំងពួង តថាគតពោលថា នរៈនោះ ជាអ្នកប្រាសចាកតណ្ហា មិនមានសេចក្តីតានតឹង មិនមានសេចក្តីប៉ុនប៉ង ទាំងពោលថា នរៈនោះ បានឆ្លងនូវជាតិនទីជរា ។

(មេត្តគូបានប្រកាសខ្លួន) ដំណាលគាថានីមួយជាទីបញ្ចប់គាថា ។ បេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ព្រះមានព្រះភាគ ជាសាស្តារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គជាសាវ័ក ។

ចប់ មេត្តគូមាណវកបញ្ហានិទ្ទេស ទី ៤ ។

(១៩៩) បុច្ឆាមិ តំ ភគវា ព្រូហិ មេ តំ

(ឥច្ចាយស្មា ជោតកោ)

ភចាតិភគ្ឆាមិ មហេសិ តុយ្ហំ

តវ សុត្វាន និក្ខមំ

សិក្ខេ និព្ពានមត្តនោ ។

(២០០) បុច្ឆាមិ តំ ភគវា ព្រូហិ មេ តន្តិ បុច្ឆាមីតិ តំសេយ្យា បុច្ឆា អនិដ្ឋជោតនា បុច្ឆា និដ្ឋសំសន្ទនា បុច្ឆា វិមតិច្ឆេទនា បុច្ឆា ។ បេ ។ អមាតំសេយ្យា បុច្ឆា ។ បេ ។ និព្ពានបុច្ឆា ។ បុច្ឆាមិ តន្តិ បុច្ឆាមិ តំ យាចាមិ តំ អជ្ឈេសាមិ តំ បសាទេមិ តំ កថស្សូ[1] មេតំ បុច្ឆាមិ តំ ។ ភគវាតិ តារយន្តិ-ជនមេតំ ។ បេ ។ សច្ចិកោ បញ្ញត្តិ យទិទំ ភគវាតិ ។

---

១ ម. កថីយស្សូ ។

(១៩៩) ជោតកៈមានអាយុ (ទូលសួរដូច្នេះថា) បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គសំដែងសេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ បពិត្រព្រះមហេសី ខ្ញុំព្រះអង្គប្រាថ្នា (ស្តាប់) ព្រះពុទ្ធដីការបស់ព្រះអង្គ (ព្រោះថា) បុគ្គលស្តាប់ទេសនា របស់ព្រះអង្គហើយ ទទឹងសិក្សាខ្ជាប់ខ្ជួរ ការរំលត់ (កិលេស) របស់ខ្លួនបាន ។

(២០០) អធិប្បាយពាក្យថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គ សំដែងសេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ត្រង់ពាក្យថា សូមសួរ បានដល់បុច្ឆា ៣ គឺ អទិដ្ឋជោតនាបុច្ឆា ១ ទិដ្ឋសំសន្ទនាបុច្ឆា ១ វិមតិច្ឆេទនាបុច្ឆា ១ ។ បេ ។ នេះ បុច្ឆា ៣ ។ បេ ។ និព្វានបុច្ឆា ។ ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គ សូមទូលសួរព្រះអង្គ គឺខ្ញុំព្រះអង្គ សូមសួរបំពោះព្រះអង្គ សូមអង្វរព្រះអង្គ សូមអាពធនាព្រះអង្គ សូមជ្រះថ្លានឹងព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គសំដែង ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គ សូមទូលសួរព្រះអង្គ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (តើត) ព្រោះការឆ្លើយជាក់ប្រាស ។

ព្រហ្មា មេ តន្តិ ព្រហ្មា អាចរិយាបិ នេសេបិ បញ្ញបេបិ បដ្ឋបេបិ វិវរតិ វិភជតិ ឧត្តានី-ករោតិ បកាសេតីតិ បុព្ពាបិ តំ ភគវា ព្រហ្មា មេ តំ ។ ឥច្ចាយស្មា ឧបនន្ទោ ឥច្ចាតិ បទសន្ធិ ។ អាយស្មាតិ បិយវចនំ(๑) ។ ឧបនន្ទោតិ តស្ស ព្រាហ្មណស្ស នាមំ ។ បេ ។ អភិលាបោតិ ឥច្ចាយស្មា ឧបនន្ទោ ។

(๒๐๑) ឯថាភិក្កន្តាបិ មហេសិ តុយ្ហំ តុយ្ហំ វចនំ ព្យបថំ ទេសនំ អនុសន្ធិំ កត្វាបិ អភិក្កន្តាបិ ឥច្ចាបិ សាធិយាបិ បត្ថយាបិ បិហេបិ អភិជប្បាបិ ។ មហេ-សីតិ កេនដ្ឋេន មហេសី ។ ភគវា មហន្តំ សីលក្ខន្ធំ ឯសិ គវេសិ បរិយេសីតិ មហេសី ។ បេ ។ កេហិ ឯ-វាសោតិ មហេសីតិ ឯថាភិក្កន្តាបិ មហេសិ តុយ្ហំ ។

---

๑ ម បិយវចនំ តុវំវចនំ សតារាវសម្បតិសព្ភធិវចនមេតំ អាយស្មាតិ ។

ពាក្យថា សូមព្រះអង្គសំដែងសេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ គឺសូមព្រះអង្គ
ពោល ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក វែក ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាស
ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គសូម
ទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គសំដែងសេចក្តីនុ៎ះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ ពាក្យថា
ដូច្នេះ នៃបទថា ឱតកៈមានអាយុ ពោលដូច្នេះ គឺជាបទតភ្ជាប់ ។
ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ។ ពាក្យថា ឱតក-
មាណព ជាឈ្មោះ ។ បេ ។ ជាពាក្យហៅ របស់ព្រាហ្មណ៍នោះ ។
ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ឱតកៈមានអាយុ ទូលសួរដូច្នេះ ។

(២០១) ពាក្យថា បពិត្រព្រះមហេសី ខ្ញុំព្រះអង្គជ្រុះថ្នា (ស្តាប់)
ព្រះពុទ្ធដីកា របស់ព្រះអង្គ គឺខ្ញុំព្រះអង្គ ជ្រុះថ្នា ជ្រុះថ្នាចំពោះ ប៉ង ជ្រះ
ថ្លា ផ្គង ស្រឡាញ់ ជាប់ចិត្ត នូវព្រះពុទ្ធដីកា គន្ថធម៌នៃព្រះពុទ្ធដីកា
ទេសនា អនុសន្ធិ របស់ព្រះអង្គ ។ សំនួរត្រង់ពាក្យថា មហេសី ចុះ
ឈ្មោះថា មហេសី ដោយអត្ថដូចម្តេច ។ ឈ្មោះថា មហេសី ព្រោះ
ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់រក សែ្វង ស្ទុះសែ្វង នូវកងសីលដ៏ធំ ។បេ ។
ឈ្មោះថា មហេសី ព្រោះព្រះអង្គ ជានរៈប្រសើរ គង់ក្នុងទីណា
ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះមហេសី ខ្ញុំព្រះអង្គ ជ្រុះថ្នា
(ស្តាប់) ព្រះពុទ្ធដីកា របស់ព្រះអង្គ ។

(๒๐๖) តវ សុត្វាន ឯត្សោសន្តំ តុយ្ហំ វចនំ ព្យបថំ
នេសនំ អនុសន្ធិំ សុត្វាន សុណាត្វា ឧក្កណ្ឋាត្វា ឧប-
ធារយិត្វា ឧបលក្ខយិត្វានំ តវ សុត្វាន ឯត្សោសំ ។

(๒๐๗) សិក្ខេ ឯញ្ញេនមត្តញ្ញេតំ សិក្ខេតំ តំស្សេ
សិក្ខា អធិសីលសិក្ខា អធិចិត្តសិក្ខា អធិបញ្ញាសិក្ខា
។បេ។ អយំ អធិបញ្ញាសិក្ខា ។ ឯញ្ញេនមត្តញ្ញេតំ(๑)
ពាសស្ស ឯញ្ញេបញាយ ឆោសស្ស ឯញ្ញេបញាយ អោហ-
ស្ស ឯញ្ញេបញាយ ឆោឧសស្ស ឯញ្ញេបញាយ ឧបញាហស្ស
ឯញ្ញេបញាយ ។បេ។ សញ្ញាកុសលាតិសង្ខារកំ សមាយ
ឧបសមាយ វូបសមាយ ឯញ្ញេបញាយ បដិឯស្សក្ខាយ
បដិញ្ញស្សដ្ឋិយា អធិសីលម្បិ សិក្ខេយ្យ អធិចិត្តម្បិ
សិក្ខេយ្យ អធិបញ្ញាម្បិ សិក្ខេយ្យ ឥមាតិស្សេ សិក្ខា
អាវដ្ដេ សិក្ខេយ្យ ជានេ សិក្ខេយ្យ បស្សេ
សិក្ខេយ្យ បច្ចវេក្ខេ សិក្ខេយ្យ ចិត្តំ អធិដ្ឋហេ(๒)
សិក្ខេយ្យ សទ្ធាយ អធិមុច្ចេ សិក្ខេយ្យ វីរិយំ បគ្គណ-
ហេ សិក្ខេយ្យ សតឹ ឧបដ្ឋបេ សិក្ខេយ្យ ចិត្តំ ស-
មាធហេ សិក្ខេយ្យ បញ្ញាយ បជានេ សិក្ខេយ្យ

---

๑ ម. ឯញ្ញេតំ អត្តនោ តត្ថ ។ ๒ ម. បវហេ ។

(๒๐๒) ពាក្យថា បុគ្គលស្តាប់ទេសនា របស់ព្រះអង្គហើយ គឺ បុគ្គលស្តាប់ ឮ រៀន ទ្រទ្រង់ កំណត់ទុកហើយ នូវព្រះពុទ្ធដីកា គន្ថធរព្រះពុទ្ធដីកា ទេសនា អនុសន្ធិ របស់ព្រះអង្គ ហេតុនោះ (លោក ពោលថា) បុគ្គលស្តាប់ទេសនា របស់ព្រះអង្គហើយ ។

(๒๐๓) អធិប្បាយពាក្យថា សិក្ខា នូវការរំលត់ (កិលេស) របស់ខ្លួនបាន ត្រង់ពាក្យថា សិក្ខា បានដល់សិក្ខា ๓ គឺ អធិសីលសិក្ខា ๑ អធិចិត្តសិក្ខា ๑ អធិបញ្ញាសិក្ខា ๑ ។ បេ ។ នេះ អធិបញ្ញាសិក្ខា ។ ពាក្យថា នូវការរំលត់ (កិលេស) របស់ខ្លួនបាន គឺនឹងសិក្សាអធិសីលផង នឹងសិក្សាអធិចិត្តផង នឹងសិក្សាអធិបញ្ញាផង ដើម្បីការរំលត់រាគៈ រំលត់ទោសៈ រំលត់មោហៈ រំលត់កោធៈ រំលត់ឧបនាហៈ ។ បេ ។ ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់ រម្ងាប់ ចូលទៅដិតស្ងប់ រំលត់ លះបង់ លះបង់ផ្តាច់ នូវអកិសង្ខារ ជាអកុសលតាំងពួន គឺ នឹងពិចារណាសិក្សា នូវសិក្ខាតាំង ๓ នេះ នឹងដឹងសិក្សា នឹងឃើញសិក្សា នឹងពិចារណាសិក្សា នឹងតាំងចិត្តសិក្សា នឹងប្តេជ្ញាចិត្តស៊ប់ដោយសទ្ធាសិក្សា នឹងផ្គងព្យាយាមសិក្សា នឹងប្រុងស្មារតីសិក្សា នឹងតំកល់ចិត្តឲ្យស្រួលសិក្សា នឹងដឹងដោយប្រាជ្ញាសិក្សា

អភិញ្ញាយ អភិជានន្តោ សិក្ខេយ្យ បរិញ្ញាយ បរិជានន្តោ សិក្ខេយ្យ បហានតុំ បជហន្តោ សិក្ខេយ្យ ភាវេតុំ ភាវេន្តោ សិក្ខេយ្យ សច្ឆិកាតុំ សច្ឆិករោន្តោ សិក្ខេយ្យ សមាធាយ ចរេយ្យ សមាធាយ វត្តេយ្យាតិ សិក្ខេ ឯញ្ញមត្តនោ ។ តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

បុច្ឆាមិ តំ ភគវំ ព្រូហិ មេ តំ

(វច្ចាយស្ស នោតគោ)

ឯថាភិកង្ខាមិ មហេសិ ត្តុយ្ហំ

តវ សុត្វាន ឯត្ថេសំ

សិក្ខេ ឯញ្ញមត្តនោតិ ។

(២០៤) តេនហាតមវ្ហំ ករោហិ

(នោតគោតិ ភគវា)

វិនេវ ឯមគោ សគោ

វិគោ សុត្វាន ឯត្ថេសំ

សិក្ខេ ឯញ្ញមត្តនោ ។

នឹងដឹងជាក់ដោយអភិញ្ញាសិក្សា នឹងកំណត់ដឹងដោយបរិញ្ញាសិក្សា នឹងលះបង់ នូវធម៌ដែលគួរលះបង់សិក្សា នឹងចំរើននូវធម៌ដែលគួរចំរើនសិក្សា នឹងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់សិក្សា នឹងប្រព្រឹត្តសមាទាននឹងប្រតិបត្តិសមាទាន ហេតុនោះ លោកពោលថាសិក្សា នូវការរំលត់ (កិលេស) របស់ខ្លួនបាន ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គ សូមទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គសំដែងសេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ បពិត្រព្រះមហេសី ខ្ញុំព្រះអង្គជ្រាបថា (ស្តាប់) ព្រះពុទ្ធដីការបស់ព្រះអង្គ (ព្រោះថា) បុគ្គលស្តាប់ទេសនារបស់ព្រះអង្គហើយ នឹងសិក្សានូវការរំលត់ (កិលេស) របស់ខ្លួនបាន ។

(២០៤) (ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា) ម្នាលធោតកៈ បើដូច្នោះ ចូរអ្នកធ្វើសេចក្តីព្យាយាមចុះ បុគ្គលក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមានបញ្ញាចាស់ក្លា មានស្មារតី ស្តាប់ទេសនាអំពីទីនេះហើយ នឹងសិក្សានូវការរំលត់ (កិលេស) របស់ខ្លួនបាន ។

(๒๐๕) តេនហាតប្បំ កវោហាតំ អាតប្បំ កវោ-
ហា ឧស្សាហំ កវោហា ឧស្សាឡ្ហិ កវោហា វ-
យោមំ[๑] កវោហា ពិតិ កវោហា វីរិយំ កវោហា
ឆន្ទំ ជនេហា សញ្ជនេហា ឧបដ្ឋបេហា[๒] និព្វត្តេហា
អភិនិព្វត្តេហាតិ តេនហាតប្បំ កវោហា ។ ឆោតកាតំ
កតវាតំ ឆោតកាតំ កតវា តំ ព្រាហ្មណំ ជាមេន
អាលបតិ ។ កតវាតំ តាវាភិវាទនមេតំ ។ បេ ។
សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ កតវាតំ ឆោតកាតំ កតវា ។

(๒๐๖) ឥធេវ និបកោ សតោតិ ឥជាតិ ឥមិស្សា
ទិដ្ឋិយា ឥមិស្សា ខន្តិយា ឥមិស្សា រុចិយា ឥមស្មឹ អា-
ទាយេ ឥមស្មឹ ធម្មេ ឥមស្មឹ វិនយេ ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ
ឥមស្មឹ ចារិត្តេ ឥមស្មឹ ព្រហ្មចរិយេ ឥមស្មឹ សត្ថុសា-
សនេ ឥមស្មឹ អត្តភាវេ ឥមស្មឹ មនុស្សលោកេ ។

---

๑ ម. ចិមំ ។ ๒ ម. ឧបដ្ឋបេហិ សមុដ្ឋបេហិ ។

(๒๐๕) ពាក្យថា បើដូច្នោះ បួរអ្នកធ្វើសេចក្តីព្យាយាមចុះ គឺអ្នកបួរធ្វើសេចក្តីព្យាយាម បួរធ្វើទស្សាហ៍ បួរធ្វើសេចក្តីប្រឹងប្រែង បួរធ្វើសេចក្តីសង្វាត បួរធ្វើសេចក្តីឧហាត បួរធ្វើសេចក្តីខ្នះខ្នែង បួរធ្វើសេចក្តីខ្នាំងខ្នាត បួរញុំាងសេចក្តីពេញចិត្តឲ្យកើត ឲ្យកើតព្រម ឲ្យតាំងនៅស៊ប់ស្ងួន ឲ្យដុះ ឲ្យដុះចំពោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បើដូច្នោះ អ្នកបួរធ្វើសេចក្តីព្យាយាមចុះ ។ ពាក្យថា ឆោតក: នៃបទថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលឆោតក: គឺព្រះមានព្រះភាគ ហៅព្រាហ្មណ៍នោះដោយចំឈ្មោះ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគនេះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។បេ។ ការបញ្ជាក់ថា ព្រះមានព្រះភាគនេះ (តើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលឆោតក: ។

(๒๐๖) អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលកន្លងលោកនេះ ជាអ្នកមានបញ្ញាចាស់ក្លា មានស្មារតី ត្រង់ពាក្យថា កន្លងលោកនេះ គឺកន្លងទិដ្ឋិនេះ កន្លងសេចក្តីពេញចិត្តនេះ កន្លងសេចក្តីគាប់ចិត្តនេះ កន្លងការកាន់យកនេះ កន្លងធម៌នេះ កន្លងវិន័យនេះ កន្លងធម្មវិន័យនេះ កន្លងពាក្យជាប្រជានេះ កន្លងព្រហ្មចរិយៈនេះ កន្លងសាសនាព្រះសាស្តានេះ កន្លងអត្តភាពនេះ កន្លងមនុស្សលោកនេះ ។

និបតោតិ និបតោ បណ្ឌិតោ បញ្ញវា ពុទ្ធិមា ញាណី វិភាវី មេធាវី ។ សតោតិ ចតូហិ ការណេហិ សតោ កាយេ កាយានុបស្សនាសតិបដ្ឋានំ ភាវេន្តោ សតោ ។បេ។ សោ ភិក្ខុតិ សតោតិ វចនេ និបតោ សតោ ។

(២០៧) ឥតោ សុត្វាន និក្ខោសន្តិ ឥតោ មយ្ហំ វចនំ ព្យបថំ ទេសនំ អនុសន្ធិំ សុត្វាន សុណិត្វា ឧគ្គហិត្វា ឧបធារយិត្វា ឧបលក្ខយិត្វាតិ ឥតោ សុត្វាន និក្ខោសំ ។

(២០៨) សិក្ខេ និញ្ញមត្តោតិ សិក្ខេតិ តិស្សោ សិក្ខា អធិសីលសិក្ខា អធិចិត្តសិក្ខា អធិបញ្ញាសិក្ខា ។បេ។ អយំ អធិបញ្ញាសិក្ខា ។ និញ្ញមត្តោតិ ឆកសុ និញ្ញបធាយ ទោសស្ស និញ្ញបធាយ មោហស្ស និញ្ញបធាយ កោធស្ស និញ្ញបធាយ ឧបធាហស្ស និញ្ញបធាយ ។បេ។

ពាក្យថា មានបញ្ញាចាស់ក្លា គឺ មានបញ្ញាឆ្លៀន ជាបណ្ឌិតមានប្រាជ្ញា មានការបេះដឹង មានញាណ ជាអ្នកប្រាជ្ញ មានប្រាជ្ញាដូចគ្រឿងកំណាយបង់នូវកិលេស ។ ពាក្យថា មានស្មារតី គឺមានស្មារតី ដោយហេតុ ៤ គឺ បុគ្គលកំពុងចំរើនកាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានក្នុងកាយ ឈ្មោះថា អ្នកមានស្មារតី ។ បេ ។ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានស្មារតី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលកន្លងលោកនេះ ជាអ្នកមានបញ្ញាចាស់ក្លា មានស្មារតី ។

(២០៧) ពាក្យថា ស្តាប់ទេសនា អំពីទីនេះហើយ គឺស្តាប់ ត្រង់ត្រាប់ រៀន ទ្រទ្រង់ កំណត់ទុក នូវពាក្យ តន្ថឯពាក្យ ទេសនា អនុសន្ធិ របស់តថាគត អំពីទីនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ស្តាប់នូវទេសនា អំពីទីនេះហើយ ។

(២០៨) អធិប្បាយពាក្យថា ទឹងសិក្សានូវការរំលត់ (កិលេស) របស់ខ្លួន ត្រង់ពាក្យថា ទឹងសិក្សា បានដល់សិក្សា ៣ គឺ អធិសីលសិក្សា ១ អធិចិត្តសិក្សា ១ អធិប្បញ្ញាសិក្សា ១ ។បេ។ នេះ អធិប្បញ្ញាសិក្សា ។ ពាក្យថា ការរំលត់ (កិលេស) របស់ខ្លួន គឺទឹងសិក្សាអធិសីលផង ទឹងសិក្សា អធិចិត្តផង ទឹងសិក្សាអធិប្បញ្ញាផង ដើម្បីការរំលត់រាគៈ ការរំលត់ទោសៈ ការរំលត់មោហៈ ការរំលត់កោធៈ ការរំលត់ឧបនាហៈ ។ បេ ។

សព្ញាតុសលាតិសង្ខារានំ សមាយ ខុបសមាយ វូបសម-
មាយ ឯញ្ជបជាយ បដិនិស្សគ្គាយ បដិប្បស្សទ្ធិយា
អនិស័លមវ៌ សិក្ខេយ្យ អធិចិត្តមវ៌ សិក្ខេយ្យ អធិ-
បញ្ញមវ៌ សិក្ខេយ្យ ឥមា តិស្សោ សិក្ខា អារព្ភធ្តោ
សិក្ខេយ្យ ជាឧធ្តោ សិក្ខេយ្យ ។ បេ ។ សចេ្ចកាតព្ពំ
សចេ្ចកាកេធ្តោ សិក្ខេយ្យ សមាធាយ(១) ចរេយ្យ សមា-
ធាយ វត្តេយ្យាតិ សិក្ខេ ឯញ្ជនមត្តនោ ។ តេជាហ ភគវា

តេនហាតមវ៌ កាកេហិ (ពោតកាតិ ភគវា)

ឥធេវ ឯិមតោ សតោ

ឥតោ សុត្វាន ឯក្បោសំ សិក្ខេ ឯញ្ជនមត្តនោតិ ។

(๒๐๙) បស្សាមហំ ឥធេវ មនុស្សលោកេ

អកិញ្ចនំ ព្រាហ្មណំ ឥរិយមានំ

តន្តំ ឧមស្សាមិ សមធ្ធកម្ហ

បមុញ្ច មំ សក្ក កថំកថាហិ ។

---

๑ ម- អាធាយ សមាធាយ ។

ដើម្បីការស្លៀក រម្ងាប់ ស្លៀករម្ងាប់ រំលត់ លះបង់ រម្ងាប់ នូវអកិរិយាវ
ជាអកុសលទាំងពួង នឹងពិចារណាសិក្សា នូវសិក្ខាទាំង ៣ នេះ នឹង
ដឹងសិក្សា ។ បេ ។ នឹងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់
ច្បាស់សិក្សា នឹងប្រព្រឹត្តសមាទាន នឹងប្រតិបត្តិសមាទាន ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) នឹងសិក្សានូវការរំលត់ (តិរេស) របស់ខ្លួនបាន ។
ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ម្នាលឆោតកៈ បើដូច្នោះ ចូរអ្នកធ្វើសេចក្តីព្យាយាមចុះ
បុគ្គលកន្លងលោកនេះ ជាអ្នកមានបញ្ញាចាស់ក្លា មានស្មារតី
ស្តាប់ទេសនាអំពីទីនេះហើយ នឹងសិក្សា នូវការរំលត់
(តិរេស) របស់ខ្លួនបាន ។

(๒๐๙) (ឆោតកៈពោលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គបានឃើញព្រះអង្គ ជាទេវតា
កន្លងមនុស្សលោក ព្រះអង្គមិនមានកង្វល់ ជាព្រាហ្មណ៍កំពុងប្រព្រឹត្ត បពិត្រព្រះអង្គជាសមន្តចក្ខុ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមនមស្ការព្រះអង្គ បពិត្រព្រះអង្គជាសក្កៈ សូមព្រះអង្គដោះខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យផុតចាកសេចក្តីសង្ស័យទាំងឡាយ ។

(๒๑๐) ปสฺสทฺธมหำ เอว มนฺโสฺสโลเกสฺมิ เอก-
ตำ ตถา เอก สมฺมตเอก จ อุปปตฺติเอก จ
วิสุทฺธิเอก จ ฯ กตเม สมฺมตเอก ฯ สมฺมตเอก
ปุคฺคลำ ภควนฺโต จ ภควนฺตุมาภ จ เอวมาห จ ฯ
กตเม อุปปตฺติเอก ฯ อุปปตฺติเอก ปุคฺคลำ ขตฺติย-
ภวิกา เอก พฺราหฺมณภวิกา เอก ยามา เอก ตุสิตา
เอก นิมฺมานรตี เอก ปรนิมฺมิตวสวตฺตี เอก พฺรหฺมกา-
ยิกา เอก เย จ เอก ตตฺรูปปนฺนา ฯ กตเม วิสุทฺธิ-
เอก ฯ วิสุทฺธิเอก ปุคฺคลำ ตถาคตสาวกา อรหนฺโต
ขีณาสวา เย จ ปเจฺจกสมฺพุทฺธา ฯ กตเม
สมฺมตเอกเนฺต ปุคฺคลเนฺต วิสุทฺธิเอกเนฺต ปุคฺคเล
เอเก จ อเตเอเก จ เอกเตเอเก จ สีหสี-
หเมฆา ชาตชาเตา ตณิตตณี มุนิมุนี ภควภวา ฯ

(២១០) អធិប្បាយពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គបានឃើញព្រះអង្គ ជាទេវតាក្នុងមនុស្សលោក ត្រង់ពាក្យថា ទេវតា បានដល់ ពួកទេព ៣ គឺ សម្មតិទេព ១ ឧបបត្តិទេព ១ វិសុទ្ធិទេព ១ ។ សម្មតិទេព តើដូចម្តេច ។ ពួកព្រះពជា ព្រះពជកុមារ នីមព្រះទេវី លោកហៅថា សម្មតិទេព ។ ឧបបត្តិទេព តើដូចម្តេច ។ ពួកទេពបិតនៅ ក្នុងចាតុមហារាជិកា ពួកទេពបិតនៅក្នុងតាវត្តឹង្ស ពួកទេពបិតនៅក្នុងយាមា ពួកទេពបិតនៅ ក្នុងតុសិត ពួកទេពបិតនៅ ក្នុងនិម្មានរតី ពួកទេពបិតនៅក្នុងបរនិម្មិតវសវត្តី នីមពួកទេពជាពួកនៃព្រហ្ម ជាពួកទេពដែលបិតនៅខាងលើពួកទេពចាំងនុ៎ះ លោកហៅថា ឧបបត្តិទេព ។ វិសុទ្ធិទេព តើដូចម្តេច ។ ពួកព្រះអរហន្ត ខីណាស្រព ជាសាវ័កបេស់ព្រះតថាគត នីមពួកព្រះខីណាស្រព ដែលជាព្រះបច្ចេកពុទ្ធ លោកហៅថា វិសុទ្ធិទេព ។ ព្រះមានព្រះភាគ ជាទេវបេស់ពួកសម្មតិទេព ឧបបត្តិទេព នីង វិសុទ្ធិទេព ជាទេវជាំក្រៃលែងផង ជាទេវធំកន្ទងជាងពួកទេពផង ជាសីហៈធំជាងសីហៈផង ជាទាគធំជាងទាគផង ជាមេគណៈធំជាងមេគណៈផង ជាមុនីធំជាងមុនីផង ជាព្រះពជាធំជាងព្រះពជាផង ។

បស្សាមហំ នេវ មនុស្សលោកេតំ មនុស្សលោកេ នេវំ បស្សាមិ អតំនេវំ បស្សាមិ នេកតំនេវំ បស្សាមិ នក្ខាមិ ឱលោកេមិ ឯជ្ឈាយាមិ ឧបបរិក្ខាមីតិ បស្សាមហំ នេវ មនុស្សលោកេ ។

(๒๑๑) អកិញ្ចនំ ព្រាហ្មណំ ឥរិយមានន្តំ អកិញ្ចនន្តំ កកកិញ្ចនំ នោសកិញ្ចនំ មោហកិញ្ចនំ មានកិញ្ចនំ និដ្ឋិកិញ្ចនំ កិលេសកិញ្ចនំ ទុច្ចរិតកិញ្ចនំ តេ កិញ្ចនា ពុទ្ធស្ស កកវតោ បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្កតា អាយតឹ-អនុប្បាទធម្មា តស្មា ពុទ្ធោ អកិញ្ចនោ ។ ព្រាហ្មណន្តំ កកវា សត្តន្នំ ធម្មានំ ពាហិតត្តា ព្រាហ្មណោ សក្កាយទិដ្ឋិ ពាហិតា ហោតិ វិចិកិច្ឆា ពាហិតា ហោតិ សីលព្វតបរាមាសោ ពាហិតោ ហោតិ រាគោ ពាហិតោ ហោតិ នោសោ ពាហិតោ ហោតិ មោហោ ពាហិតោ ហោតិ មានោ ពាហិតោ ហោតិ ពាហិតស្ស ហោន្តំ ចាបកា អកុសលា ធម្មា សង្កិលេសិកា ទោនោព្ភវិកា សនភ ទុក្ខវិបាកា អាយតឹជាតិ-ជរាមរណិយា ។

ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គបានឃើញព្រះអង្គជាទេវតា ក្នុងមនុស្សលោក បានន័យថា ខ្ញុំព្រះអង្គឃើញព្រះអង្គជាទេវតា គឺខ្ញុំព្រះអង្គឃើញព្រះអង្គជាទេវតាកន្ធទេវតា ឃើញ ប្រទះឃើញ រមិលឃើញ សំឡឹងមើល ពិចារណាមើល ទ្រង់ព្រះអង្គជាទេពធំជាងពួកទេព ហេតុនោះ លោកពោលថា ខ្ញុំព្រះអង្គបានឃើញព្រះអង្គជាទេវតា ក្នុងមនុស្សលោក ។

(๒๑๑) អធិប្បាយពាក្យថា ព្រះអង្គមិនមានកង្ខល់ ជាព្រាហ្មណ៍ កំពុងប្រព្រឹត្ត ត្រង់ពាក្យថា ព្រះអង្គមិនមានកង្ខល់ បានដល់ កង្ខល់គឺពគៈ កង្ខល់គឺទោសៈ កង្ខល់គឺមោហៈ កង្ខល់គឺមានៈ កង្ខល់គឺទិដ្ឋិ កង្ខល់គឺកិលេស កង្ខល់គឺទុច្ចរិត កង្ខល់ចំនិន្ទុ ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ទ្រង់លះបង់ ផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់ ធ្វើឲ្យនៅតែទីកើតដូចដើមត្នោត ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព ឲ្យជារបស់មានសភាពមិនកើតតទៅទៀត ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធឈ្មោះថា មិនមានកង្ខល់ ។ ពាក្យថា ជាព្រាហ្មណ៍ គឺព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាព្រាហ្មណ៍ ព្រោះទ្រង់បន្សាត់ចោលធម៌ ๗ គឺ បន្សាត់សក្កាយទិដ្ឋិ បន្សាត់វិចិកិច្ឆា បន្សាត់សីលព្វតបរាមាសៈ បន្សាត់រាគៈ បន្សាត់ទោសៈ បន្សាត់មោហៈ បន្សាត់មានៈ ចាត់អកុសលធម៌ដ៏លាមកចាំងឆ្ងាយ ប្រទូសប្រទូរដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងកើតក្នុងភពថ្មី ប្រកបដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ មានទុក្ខជាផល ជាទីតាំងនៃជាតិ ជរា ទុក្ខមរណៈជាដើម ព្រះអង្គបន្សាត់ចោលហើយ ។

តាហេត្វា សព្ពចាបកានំ(សតំយោតំ កតវា)

កតវា វិមលោ សាធុសមាហិតោ ឋិតត្តោ(១)

សំសារមតិច្ច តេរវលី សោ

អនិស្សិតោ តាទិ បវុច្ចតេ ព្រហ្មា ។

ឥវិយមានន្តិ ចរន្តំ វិចរន្តំ ឥវិយន្តំ វត្តេន្តំ ចាលេន្តំ

យបេន្តំ យាបេន្តន្តិ អត្ថោ ព្រហ្មាណំ ឥវិយមានំ។

(៦១៦) តត្ថ ឧមស្សាមិ សមន្តចក្ខុតិ តត្ថ ក-

តរំ កណាតិ ។ ឧមស្សាមីតិ តាយេន ឯ ឧមស្សាមិ

ឯចាយ ឯ ឧមស្សាមិ ចិត្តេន ឯ ឧមស្សាមិ អ-

ន្ធត្តប្បដិបត្តិយា ឯ ឧមស្សាមិ ឆម្មានុឆម្មប្បដិបត្តិយា

ឯ ឧមស្សាមិ សក្កាភេមិ តរុកាភេមិ មានេមិ ឫជេ-

មិ ។ សមន្តចក្ខូតិ សមន្តចក្ខុ វុច្ចតិ សព្ពញ្ញុ-

ញាណំ ។ តតវា តេន សព្ពញ្ញុញាណេន ឧបេតោ

សមុបេតោ ឧបាគតោ សមុបាគតោ ឧបបន្នោ សមុ-

បបន្នោ សមង្គតោ ។

---

១ ម. ឋិតត្តោ ។

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលសកិយៈ ព្រះមានព្រះភាគ បន្សាត់បង់នូវបាបធម៌ឆព្វង ទ្រង់មិនមានមន្ទិល មានព្រះទ័យតំកល់ដោយប្រពៃ មានព្រះទ័យទន់ទួន ព្រះមានព្រះភាគនោះ ព្រះអង្គបរិបូណ៌ដោយគុណគ្រប់យ៉ាង កន្ទងបង់នូវសំសារ មិនអាស្រ័យ (តណ្ហាទិដ្ឋិ) ទ្រង់មិនញាប់ញ័រ (ដោយលោកធម៌) ទើបលោកហៅថា ព្រាហ្មណ៍ ។ ពាក្យថា កំពុងប្រព្រឹត្ត គឺកំពុងត្រាច់ទៅ ត្រាច់ទៅផ្សេងៗ ទៅ ប្រព្រឹត្ត-ទៅ រក្សា យាត្រា យាត្រាទៅ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះអង្គមិនមានកង្វល់ ជាព្រាហ្មណ៍ កំពុងប្រព្រឹត្ត ។

(២១២) ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជាសមន្តចក្ខុ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមនមស្ការព្រះអង្គ ត្រង់ពាក្យថា ព្រះអង្គ គឺលោកហៅ ព្រះមានព្រះភាគ ។ ពាក្យថា សូមនមស្ការ គឺសូមនមស្ការដោយកាយក្តី សូមនមស្ការដោយវាចាក្តី សូមនមស្ការដោយចិត្តក្តី សូមនមស្ការដោយសេចក្តីប្រតិបត្តិដែលមានប្រយោជន៍ជាលំដាប់ៗ ក្តី សូមនមស្ការ ធ្វើសក្ការៈ ធ្វើគោរព រាប់អាន បូជា ដោយធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិក្តី ។ ពាក្យថា សមន្តចក្ខុ សេចក្តីថា សព្វញ្ញុតញ្ញាណ លោកហៅថា សមន្តចក្ខុ ។ ព្រះមានព្រះភាគដល់ ដល់ព្រម មកដល់ មកដល់ព្រម ចូលទៅដិត ចូលទៅដិតព្រម បេតបហើយដោយសព្វញ្ញុតញ្ញាណនោះ ។

ន តស្ស អនិដ្ឋមិធត្ថិ កិញ្ចិ

អថោ អវិញ្ញាតមជានិតព្ពំ

សព្ពំ អភិញ្ញាសិ យទត្ថិ នេយ្យំ

តថាគតោ តេន សមន្តចក្ខូតិ ។

តេនុ ឧមស្សាមិ សមន្តចក្ខុំ ។

(๒๑๓) បមុញ្ច មំ សក្ក កថង្កថាហិតំ សក្កាតិ

ភគវា សក្យកុលា បព្ពជិតោតិបិ សក្កោ ។ អថវា

អន្ធោ មហន្ធោ ឆឆវាតិបិ សក្កោ ។ តស្សិមានិ

ឆឆានិ សេយ្យថីទំ សទ្ធាឆឆំ សីលឆឆំ ហិរីឆឆំ ឱត្ត-

ប្បឆឆំ សុតឆឆំ ចាគឆឆំ បញ្ញាឆឆំ សតិបដ្ឋានឆឆំ

សម្មប្បធានឆឆំ ឥទ្ធិបាទឆឆំ ឥន្ទ្រិយឆឆំ ពលឆឆំ

ពោជ្ឈង្គឆឆំ មគ្គឆឆំ ផលឆឆំ និព្ពានឆឆំ ។

វត្ថុមួយកន្លះលោកនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគមិនឃើញ ឬ
មិនជ្ងឺ មិនគប្បីជ្ងឺ មិនមានទេ ព្រះតថាគត ទ្រង់ជ្រាប
ច្បាស់នូវវត្ថុទាំងអស់ ដែលគួរជ្រាប ហេតុនោះ ព្រះតថា-
គត ឈ្មោះថា សមន្តចក្ខុ ។

ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គ ជាសមន្តចក្ខុ ខ្ញុំព្រះអង្គ
សូមនមស្ការព្រះអង្គ ។

(๒๑๓) អធិប្បាយពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជាសក្កៈ សូមព្រះអង្គ
ដោះខ្ញុំព្រះអង្គ ឲ្យផុតចាកសេចក្តីសង្ស័យទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា
បពិត្រព្រះអង្គជាសក្កៈ សេចក្តីថា ព្រះមានព្រះភាគ ចេញចាកសក្យ-
ត្រកូល ហើយទ្រង់បព្វជ្ជា ហេតុនោះ ទើបទ្រង់ព្រះនាមថា សក្កៈ
កំមាន ។ មួយទៀត ព្រះមានព្រះភាគ សុកសុគ្គ មានទ្រព្យច្រើន
មានទ្រព្យធន ហេតុនោះ ទើបទ្រង់ព្រះនាមថា សក្កៈ កំមាន ។
ទ្រព្យទាំងនោះ របស់ព្រះអង្គ គឺ ទ្រព្យសទ្ធា ទ្រព្យសីល ទ្រព្យ
ហិរិ ទ្រព្យឧត្តប្បៈ ទ្រព្យសុតៈ ទ្រព្យចាគៈ ទ្រព្យបញ្ញា ទ្រព្យ
សតិប្បដ្ឋាន ទ្រព្យសម្មប្បធាន ទ្រព្យឥទ្ធិបាទ ទ្រព្យឥន្ទ្រិយ ទ្រព្យ
ពលៈ ទ្រព្យពោជ្ឈង្គៈ ទ្រព្យមគ្គៈ ទ្រព្យផល ទ្រព្យព្រះនិព្វាន ។

ឥមេហិ អនេកេហិ ឆន្ទរាគេហិ អន្ទោ មហន្ទោ ឆន្ទជាតំ សង្កោ ។ អជ្ឈ សង្កោ បហូ វិសវី អលមត្តោ សូរោ វីរោ(១) វិក្កន្តោ អភីរុ អច្ឆម្ភី អនុត្រាសី អបលាយី បហីនភយភេរវោ វិគត-លោមហំសោតិបិ សង្កោ ។ កថន្តិ ឋានតិ វិចិ-កិច្ឆា ឧប្បន្នា កង្ខា ឧប្បន្នសមុទយេ កង្ខា ឧប្បន្ន-និរោធេ កង្ខា ឧប្បន្ននិរោធគាមិនិយេ បដិបទាយ កង្ខា បុព្វន្តេ កង្ខា អបរន្តេ កង្ខា បុព្វន្តាប-រន្តេ កង្ខា ឥទប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ កង្ខា យា វិចិកិច្ឆា កង្ខា កង្ខាយនា កង្ខាយិ-តត្តំ វិមតិ វិចិកិច្ឆា ទ្វេឡ្ហកំ ទ្វេធាបថោ សំសយោ អនេកំសគ្គាហោ អាសប្បនា បរិសប្បនា អបរិ-យោគាហនា ចិត្តស្ស មនោវិលេខោ ។

---

១ ម.ធីរោ ។

ព្រះមានព្រះភាគ សុកសល្លម្ភ មានទ្រព្យច្រើន មានទ្រព្យធន ដោយទ្រព្យ
ប្រសើរពាំងឆ្ងាយ ច្រើនប្រការនេះ ហេតុនោះ ទើបទ្រង់ព្រះនាម
ថា សក្កៈ ក៏មាន ។ មួយទៀត ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់អង់អាច
អាចហ៊ាន ក្លាហាន មោះមុត ក្លៀវក្លា មានព្យាយាម ជ្រាប
ច្បាស់លាន់សង្គ្រាម មិនខ្លាច មិនរន្ធត់ មិនតក់ស្លុត មិនរត់ចោល
លះភ័យគួរខ្លាច ទ្រង់មិនព្រឺកេម ហេតុនោះ ទើបទ្រង់ព្រះនាមថា
សក្កៈ ក៏មាន ។ សេចក្តីស្អាក់ស្ទើរ លោកហៅថា សេចក្តីសង្ស័យ
គឺសង្ស័យកង់ទុក្ខ សង្ស័យកង់តណ្ហា ជាហេតុឲ្យកើតទុក្ខ សង្ស័យ
កង់សេចក្តីរំលត់ទុក្ខ សង្ស័យកង់បដិបទា ជាដំណើរទៅដើម្បីរំលត់
ទុក្ខ សង្ស័យកង់ចំណែកខាងដើម សង្ស័យកង់ចំណែកខាងចុង សង្ស័យ
ទាំងចំណែកខាងដើមនឹងខាងចុង សង្ស័យកង់ធម៌ទាំងឆ្ងាយ ដែលកើត
ឡើងអាស្រ័យព្រោះបច្ច័យនេះ គឺឈ្មោះថាការសង្ស័យ អាការនៃការ
សង្ស័យ ភាពនៃការសង្ស័យ ការងឿងឆ្ងល់ ការស្អាក់ស្ទើរ ការ
យល់ជាពីរយ៉ាង ការបែកគំនិតជាពីរផ្លូវ ការសន្ទិះសង្ស័យ ការប្រ-
កាន់ច្រើនចំណែក ការរសេមរសាម ការសូគស្មាញ ការប្រកាន់
ឆ្វេង ភាពនៃចិត្តញាប់ញ័រ គំនួសនៃចិត្ត មានសភាពយ៉ាងនេះ ។

បមុញ្ច មំ សក្ក កថេថ្លាហីតំ មុញ្ច មំ មោចេហិ
មំ បមោចេហិ មំ ឧទ្ធរ មំ សមុទ្ធរ មំ វុដ្ឋាបេហិ
មំ កថេថ្លាសល្យតោតំ បមុញ្ច មំ សក្ក កថេថ្លា-
ថាហិ ។ តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

បស្សាមហំ ទេវ មនុស្សលោកេ
អកិញ្ចនំ ព្រាហ្មណំ សរិយមានំ
តន្តំ នមស្សាមិ សមន្តចក្ខុ
បមុញ្ច មំ សក្ក កថេថ្លាហីតំ ។

(២១៤) នាហំ សមិស្សាមិ បមោចនាយ
កថេថ្លីឥ ជោតក កញ្ចិ លោកេ
ឆម្ហញ្ច សេដ្ឋំ អាជានមាជោ
ឯវំ តុវំ ជិយមិមំ តរេសិ ។

ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជាសក្កៈ សូមព្រះអង្គ ដោះខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យផុតចាក
សេចក្តីសង្ស័យចាំងឡាយ ឯាននយ័ថា សូមព្រះអង្គ ដោះខ្ញុំព្រះអង្គ
សូមស្រាយខ្ញុំព្រះអង្គ សូមលែងខ្ញុំព្រះអង្គ សូមជ្រាងឡើងនូវខ្ញុំព្រះអង្គ
សូមស្រង់ឡើងនូវខ្ញុំព្រះអង្គ សូមញុំាងខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យរួចផុតស្រឡះអំពីសរ
គឺសេចក្តីសង្ស័យ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គជាសក្កៈ
សូមព្រះអង្គ ដោះខ្ញុំព្រះអង្គ ឲ្យផុតចាកសេចក្តីសង្ស័យចាំងឡាយ ។
ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលថា

ខ្ញុំព្រះអង្គ ឃើញព្រះអង្គ ជាទេវតាក្នុងមនុស្សលោក
ព្រះអង្គមិនមានកង្ខល់ ជាព្រាហ្មណ៍ តំពូងប្រព្រឹត្ត បពិត្រ
ព្រះអង្គជាសមន្តចក្ខុ ខ្ញុំព្រះអង្គ សូមនមស្ការព្រះអង្គ បពិត្រ
ព្រះអង្គជាសក្កៈ សូមព្រះអង្គ ដោះខ្ញុំព្រះអង្គ ឲ្យផុតចាក
សេចក្តីសង្ស័យចាំងឡាយ ។

(២១៤) (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) ម្នាលឆោតកៈ តថាគត
មិនអាចដើម្បីដោះអ្នកណាមួយ ក្នុងលោកនេះ ដែលមាន
សេចក្តីសង្ស័យបានទេ ប៉ុន្តែកាលបើអ្នកបានដឹងច្បាស់ នូវ
ធម៌ដ៏ប្រសើរយ៉ាងនេះ នឹងឆ្លងខ្សែនេះបាន ។

(២១៥) ឆាវកំ សមិសញ្ញមិ បមោចនាយាតិ ឆាហន្តំ សង្កាមិ មុញ្ចិតុំ បមុញ្ចិតុំ មោចេតុំ បមោចេតុំ ខន្ធំតុំ ខន្ធភបតុំ វុដ្ឋាបេតុំ[1] តេជង្កថាសល្ហតោតិ ឯវមាទិ ឆាហំ សមិសញ្ញមិ បមោចនាយ ។ អថវា ន ឆ្ញិហាមិ ន សហាមិ ន ខុសញ្ញហាមិ ន ភយមាមិ ន ខុសញ្ញហាមិ តេវេមិ ន ខុសេញ្ញ ឆ្ញិ តេវេមិ ន ថាមំ តេវេមិ ន ឆិតិំ តេវេមិ ន វីរិយំ តេវេមិ ន ឆន្ទំ ជនេមិ ន សញ្ញនេមិ ន ឆិញ្ញតេមិ ន អភិឆិញ្ញតេមិ អសញ្ញតេ បុគ្គលេ អច្ចន្តិតេ តុសីតេ ហីនវីរិយេ អញ្ញបដិបន្នមានេ ឆម្ហនេសនាយាតិ ឯវមាទិ ឆាហំ សមិសញ្ញមិ បមោចនាយ ។ អថវា ឆត្ថ. ញ្ញោ តោចិ មោចេតុំ[2] តេ យនិ មុញ្ចេយ្យុំ សតេន ថាមេន សតេន ពលេន សតេន វីរិយេន សតេន បរក្កមេន សតេន បុរិសតាមេន សតេន បុរិសពលេន សតេន បុរិសវីរិយេន សតេន បុរិសបរក្កមេន អត្តនា សម្មាបដិបទំ អនុលោមបដិបទំ[3] អនុធ្ម. បដិបទំ ឆម្ហានុឆម្មបដិបទំ បដិបន្នមានា មុញ្ចេយ្យុន្តិ

---

១ ម. សមុទ្ធរិតុំ ខដ្ឋាបេតុំ សមុដ្ឋាបេតុំ ។ ២ កត្ថចិ សព្ពមញ្ញត្ថេ មោចេតាតិបិ ឋាហេ ។ ម. មោចេតា ។ ៣ ម. ឯត្តន្តរេ អបច្ចនីកបដិបទំ អត្ថិ ។

(៦១៩) ពាក្យថា តថាគត មិនអាចដើម្បីដោះ អធិប្បាយ ថា តថាគត មិនអាចដោះអ្នក ស្រាយចេញ ស្រាយលែង ដោះលែង ស្រោចឡើង ស្រង់ឡើង ឲ្យគ្រាកចេញ អំពីសរគឺសេចក្តីសង្ស័យបាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគត មិនអាចដើម្បីដោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត តថាគត មិនខ្វល់ខ្វាយ មិនខ្វល់ខ្វាយខ្វាំង មិនទុស្សាហ៍ មិនព្យាយាម មិនធ្វើទុស្សាហ៍ មិនធ្វើសេចក្តីប្រឹងប្រែង មិនធ្វើនូវសេចក្តីខ្នះខ្នែង មិនធ្វើសេចក្តីតុហាត មិនធ្វើព្យាយាម មិនញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត មិនឲ្យកើតព្រម មិនឲ្យដុះ មិនឲ្យដុះដាល (ដើម្បីដោះ) នូវពួកបុគ្គល មិនមានឆន្ទៈ ឱ្លៃច្រអូសថយព្យាយាម មិនប្រតិបត្តិតាម ដោយធម្មទេសនាបានទេ ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគត មិនអាចដោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត បុគ្គលដទៃណាមួយ ញុំាងបុគ្គលដទៃឲ្យរួចបានមិនមានទេ ត្រូវតែបុគ្គលទាំងនោះ រួចដោយសេចក្តីព្យាយាមដ៏តឹងរ៉ឹងរបស់ខ្លួន ដោយកំឡាំងរបស់ខ្លួន ដោយការព្យាយាមរបស់ខ្លួន ដោយសេចក្តីប្រឹងប្រែងរបស់ខ្លួន ដោយការព្យាយាមដ៏តឹងរ៉ឹងនៃបុរសរបស់ខ្លួន ដោយកំឡាំងបុរសរបស់ខ្លួន ដោយការព្យាយាមបុរសរបស់ខ្លួន ដោយសេចក្តីប្រឹងប្រែងបុរសរបស់ខ្លួន គឺប្រតិបត្តិនូវសម្មាបដិបទា អនុលោមប្បដិបទា អន្ទ្តប្បដិបទា ធម្មានុធម្មប្បដិបទា ដោយខ្លួនឯង ទើបរួចបាន

ឯវម្បិ ជាហំ សមិសញ្ជមិ បមោចជាយ ។ វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា សោ វត ចុន្ទ អត្តជា បលិបបលិបន្នោ បរំ បលិបបលិបន្នំ ឧទ្ធរិស្សតីតិ ឯតំ ឋានំ វិជ្ជតិ សោ វត ចុន្ទ អត្តជា អនន្តោ អវិនីតោ អបរិនិព្ពុតោ បរំ ឧមេស្សតិ វិនេស្សតិ បរិនិព្ពាបេស្សតីតិ ឯតំ ឋានំ វិជ្ជតីតិ ឯវម្បិ ជាហំ សមិសញ្ជមិ បមោចជាយ ។ វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា

អត្តជាវ ភតំ ចាបំ អត្តជា សង្កិលិស្សតិ

អត្តជា អភតំ ចាបំ អត្តជាវ វិសុជ្ឈតិ

សុទ្ធិ អសុទ្ធិ បច្ចត្តំ ជាញ្ញា អញ្ញំ វិសោធយេតិ(១)។

ឯវម្បិ ជាហំ សមិសញ្ជមិ បមោចជាយ ។ វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា ឯវមេវ ខោ ព្រាហ្មណ តិដ្ឋតេវ និព្ពានំ តិដ្ឋតិ និព្ពានគាមិមគ្គោ(២) តិដ្ឋតិ មហំ សមាទបេតា

---

១ វិមោចយេតិបិ បាឋោ ។ ២ ម. និព្ពានគាមិមគ្គោ ។

ហេតុនោះ ទ្រង់ត្រាស់ថា តថាគត មិនអាចដើម្បីដោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ សមដូចព្រះពុទ្ធតម្រាស់នេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុ: បុគ្គលនោះ លះចោះក្នុងកកន់ខ្លួនឯង ទើងស្រាប់តែបុគ្គលដទៃ ដែលលះចោះក្នុងកកន់បាន ហេតុនេះមិនដែលមានទេ ម្នាលភិក្ខុ: បុគ្គលនោះ មិនបានខ្លួនាន មិនបានប្រឿនប្រដៅ មិនបានរំលត់តិលេសដោយខ្លួនឯង នឹងខ្លួនានប្រឿនប្រដៅបុគ្គលដទៃ ឬថា ញ៉ាំងតិលេសរបស់បុគ្គលដទៃឲ្យរលត់បាន ហេតុនេះ មិនដែលមានទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគត មិនអាចដោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត សមដូចព្រះពុទ្ធតម្រាស់នេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា

> បុគ្គលធ្វើបាប ដោយខ្លួនឯង រមែងសៅហ្មងដោយខ្លួនឯង មិនធ្វើបាបដោយខ្លួនឯង រមែងស្អាតដោយខ្លួនឯង សេចក្តីបរិសុទ្ធិ នឹងសេចក្តីមិនបរិសុទ្ធិ មានចំពោះខ្លួន បុគ្គលដទៃមិនគប្បីញ៉ាំងបុគ្គលដទៃឲ្យស្អាតបានទេ ។

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគត មិនអាចដោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត សមដូចព្រះពុទ្ធតម្រាស់នេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ព្រះនិព្វាន កំមាននៅស្រាប់ ផ្លូវដើរទៅកាន់ព្រះនិព្វាន កំមាននៅស្រាប់ តថាគតជាអ្នកបង្ហួស កំមាននៅស្រាប់

អថ ខ បន មម សារថិ មយា ឯវំជិនយមានោ
ឯវំអនុសាសិយមានោ អបេក្ខកេ្ខ អច្ចន្តនិដ្ឋំ និព្វានំ
អាភេន្តំ ឯកេ្ខ ឆាភេន្តំ ឯត្ត ព្រាហ្មណោ
កភេមិ មក្កដ្ឋាយិ ព្រាហ្មណ តថាគតោ មក្កដំ
បុដ្ឋោ(១) អាចិក្ខតិ អត្តនា បដិបជ្ជមានោ មុញ្ចេយ្យុន្តំ
ឯវមាទិ ឆាហំ សមិស្សាមិ បមោចនាយ ។

(២១៦) កថញ្ចិទេ ជោតក កញ្ចិ លោកេតិ ក-
ថញ្ចិទេ បុគ្គលំ សកច្ឆំ សវិលំ ទ្វេឧ្ហកំ(២)សវិចិកិច្ឆំ។
កញ្ចីតិ កញ្ចិ ខត្តិយំ ឯ ព្រាហ្មណំ ឯ វេស្សំ ឯ
សុទ្ទំ ឯ គហដ្ឋំ ឯ បព្វជិតំ ឯ ទេវំ ឯ មនុស្សំ ឯ ។
លោកេតិ អថាយលោកេ។ បេ ។ អាយតនលោកេតិ
កថញ្ចិទេ ជោតក កញ្ចិ លោកេ ។

---

១ ម. ពុទ្ធេ ។ ២ ម. សវេឡិកំ ។

តែថា ពួកសាវ័កបស់តថាគត ដែលតថាគតទូន្មានយ៉ាងនេះ ប្រៀនប្រដៅយ៉ាងនេះ ពួកខ្លះ បានសម្រេចព្រះនិព្វានជាទីបំផុតដោយពិត ពួកខ្លះក៏មិនបានសម្រេច ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតនឹងធ្វើជួបមេ្តចក្នុងបុគ្គលពួកនេះ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ព្រះតថាគត ជាអ្នកប្រាប់ផ្លូវ បើគេសួរផ្លូវហើយ ទើបព្រះតថាគតប្រាប់បាន បុគ្គលកាលប្រតិបត្តិដោយខ្លួនឯង គប្បីរួចបាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតមិនអាចដោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

(៦១៦) ពាក្យថា ម្នាលឆោតក: (តថាគតមិនអាចដើម្បីដោះ) អ្នកណាមួយ ក្នុងលោកនេះ ដែលមានសេចក្តីសង្ស័យបានទេ គឺបុគ្គលដែលមានសេចក្តីសង្ស័យ ប្រកបដោយសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ មានសេចក្តីរឹងរូស មានការយល់ជាពីរផ្លូវ មានសេចក្តីស្ទាក់ស្ទើរ ។ ពាក្យថា អ្នកណាមួយ គឺក្សត្រក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី វេស្សៈក្តី សុទ្ទៈក្តី គ្រហស្ថក្តី បព្វជិតក្តី ទេវតាក្តី មនុស្សក្តី ណាមួយ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក ។ បេ ។ ក្នុងអាយតនលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្នាលឆោតក: តថាគតមិនអាចដើម្បីដោះ អ្នកណាមួយ ក្នុងលោកនេះ ដែលមានសេចក្តីសង្ស័យបានទេ ។

(๒๑๗) ឆឡភិ្ញ សេដ្ឋំ អាជានមាពោតំ ឆឡភិ្ញ សេដ្ឋំ វុត្តំ អមតំ និព្ភានំ យោ សោ សព្ពសង្ខារ-សមថោ សព្ពូបធិប្បដិនិស្សគ្គោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្ភានំ ។ សេដ្ឋត្តំ អគ្គំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បវរំ ឆឡភិ្ញ ។ អាជានមាពោតំ អាជានមាពោ វិជានមាពោ បដិវិជានមាពោ បដិវិជ្ឈ-មាពោតំ ឆឡភិ្ញ សេដ្ឋំ អាជានមាពោ ។

(๒๑๘) ឋវំ តុវំ ឋិយមិមំ តវេសីតំ ឋវំ តុវំ ភាមោឃំ ភវោឃំ និដ្ឋោឃំ អវិដ្ឋោឃំ តវេយ្យាសំ(๑) សមតិក្កមេយ្យាសំ វីតិវត្តេយ្យាសីតំ ឋវំ តុវំ ឋិយមិមំ តវេសំ ។ តេនាហ ភគវា

ជាហំ សមិសព្ពមិ បមោចជាយ
ភវន្តិតិ ពោតក ភញ្ជិ លោភេ
ឆឡភិ្ញ សេដ្ឋំ អាជានមាពោ
ឋវំ តុវំ ឋិយមិមំ តវេសីតំ ។

---

๑ ឯត្ថន្តរេ ឧត្តរេយ្យាសំ តរេយ្យាសីតំ វិស្សជ្ជិតំ ។

(២១៧) ពាក្យថា ប៉ុន្តែ កាលបើអ្នកបានដឹងច្បាស់នូវធម៌ដ៏ប្រសើរ សេចក្តីថា អមតនិព្វាន លោកហៅថា ធម៌ដ៏ប្រសើរ បានដោយ ការរម្ងាប់សង្ខារទាំពួង ការលះបង់ឧបធិទាំពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាកវគ: ការរលត់ និព្វាន ។ ពាក្យថា ប្រសើរ គឺធម៌ដ៏លើស ដ៏ប្រសើរ ប្រសើរវិសេស ជាប្រធាន ឧត្តម ក្រៃលែង ។ ពាក្យថា ដឹងច្បាស់ គឺដឹងច្បាស់ យល់ច្បាស់ ត្រាបច្បាស់ ចាក់ធ្លុះចំពោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ប៉ុន្តែ កាលបើអ្នកបានដឹងច្បាស់ នូវធម៌ដ៏ប្រសើរ ។

(២១៨) ពាក្យថា យ៉ាងនេះ នឹងឆ្ងល់នូវនុយ:នេះបាន គឺអ្នកគប្បីឆ្ងល់ គប្បីឈានកន្លង គប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង នូវកាមោឃ: ភវោឃ: ទិដ្ឋោឃ: អវិជ្ជោឃ: ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) យ៉ាងនេះ នឹងឆ្ងល់នុយ:នេះបាន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ម្នាលធោតក: តថាគតមិនអាចដើម្បីដោះអ្នកណាមួយ ក្នុងលោកនេះ ដែលមានសេចក្តីសង្ស័យបានទេ ប៉ុន្តែ កាលបើអ្នកបានដឹងច្បាស់នូវធម៌ដ៏ប្រសើរ យ៉ាងនេះ នឹងឆ្ងល់នុយ: នេះបាន ។

(២១៩) អនុសាសតិ ព្រហ្មេ ករុណាយមានោ
វិវេកធម្មំ យមហំ វិជញ្ញំ
យថាហំ អាការោ ច អញ្ញាបជ្ឈមានោ
ឥធេវ សន្តោ អសិតោ ចរេយ្យំ ។

(២២០) អនុសាសតិ ព្រហ្មេ ករុណាយមានោតិ អនុសាសតីតិ ព្រហ្មេតិ អនុសាសតិ ព្រហ្មេ អនុក្កណ្ឋាព្រហ្មេ អនុកម្បព្រហ្មេតិ អនុសាសតិ ព្រហ្មេ ។ ករុណាយមានោតិ ករុណាយមានោ អនុទ្ទយមានោ អនុរក្ខមានោ អនុក្កណ្ឋាមានោ អនុកម្បមានោតិ អនុសាសតិ ព្រហ្មេ ករុណាយមានោ ។

(២២១) វិវេកធម្មំ យមហំ វិជញ្ញន្តិ វិវេកធម្មំ ទុក្ខតិ អមតំ និព្ពានំ យោ សោ សព្ពសង្ខារសមថោ សព្ពូបធិប្បដិនិស្សគ្គោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្ពានំ ។ យមហំ វិជញ្ញន្តិ យំ អហំ ជានេយ្យំ វិជានេយ្យំ បដិវិជានេយ្យំ បដិវិជ្ឈេយ្យន្តិ[1] វិវេកធម្មំ យមហំ វិជញ្ញំ ។

---

១ ម. ជានេយ្យំ អាជានេយ្យំ វិជានេយ្យំ បដិវិជានេយ្យំ អធិគច្ឆេយ្យំ បសេ្សយ្យំ សច្ឆិករេយ្យន្តិ ។

(๒๑๙) (ជោតក:ក្រាបទូលថា) បពិត្រព្រះអង្គជាព្រហ្ម សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះករុណា ប្រៀនប្រដៅ នូវវិវេកធម៌ ឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គដឹងច្បាស់ ដើម្បីកុំឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គទើសទាក់ ដូចអាកាស ជាបុគ្គលស្ងប់ មិនអាស្រ័យនៅ (ដោយកិលេស) ប្រពឹត្តក្នុងទីនេះឯង ។

(๒๒๐) ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជាព្រហ្ម សូមព្រះអង្គប្រៀនប្រដៅ នៃបទថា បពិត្រព្រះអង្គជាព្រហ្ម សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះករុណា ប្រៀនប្រដៅ គឺ បពិត្រព្រហ្ម សូមព្រះអង្គប្រៀនប្រដៅ បពិត្រព្រហ្ម សូមព្រះអង្គអនុគ្រោះ បពិត្រព្រហ្ម សូមព្រះអង្គស្រោចស្រង់ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គជាព្រហ្ម សូមព្រះអង្គប្រៀនប្រដៅ ។ ពាក្យថា ទ្រង់ព្រះករុណា គឺទ្រង់ព្រះករុណា ទ្រង់អាណិត ទ្រង់អាសូរ ទ្រង់អនុគ្រោះ ទ្រង់ស្រោចស្រង់ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គជាព្រហ្ម សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះករុណា ប្រៀនប្រដៅ ។

(๒๒๑) ពាក្យថា នូវវិវេកធម៌ ឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គដឹងច្បាស់ សេចក្តីថា អមតនិព្វាន លោកហៅថា វិវេកធម៌ បានដល់ ការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការលះបង់ឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាកពគ: ការរលត់ និព្វាន ។ ពាក្យថា ឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គដឹងច្បាស់ គឺឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គចេះដឹង ដឹងច្បាស់ យល់ច្បាស់ ចាក់ធ្លុះបំពោះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) នូវវិវេកធម៌ ឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គដឹងច្បាស់ ។

(๒๒๒) យថាហំ អាការោ ច អព្យាបជ្ឈមានោ·តំ យថា អាការោ ឧបប្បជ្ជតិ ច ៗបជ្ឈតិ[๑] ច ប·លំឡបជ្ឈតិ ឯវំ អបជ្ជមានោ អៗបជ្ឈមានោ[๒] អប·លំឡបជ្ឈមានោតំ ឯវមប្បិ អាការោ ច[๓] អព្យាបជ្ឈ·មានោ ។ យថា អាការោ ឧរជ្ជតិ លាភាយ ក យសាលំឡេន ក ជំលេន ក មញ្ញេដ្ឋាយ ក ឯវំ អរជ្ជមា·នោ អនុស្សុមានោ អមុច្ឆមានោ អគធិលំយមានោតំ ឯវមប្បិ អាការោ ច អព្យាបជ្ឈមានោ ។ យថា អាការោ ច កុប្បតិ ច ព្យាបជ្ឈតិ ច បដិលី·យតិ ច បដិហញ្ញតិ ឯវំ អកុប្បមានោ អព្យា·បជ្ឈមានោ អបប្បដិលីយមានោ អបប្បដិហញ្ញមានោតំ[๔] ឯវមប្បិ អាការោ ច អព្យាបជ្ឈមានោ ។

(๒๒๓) ឥធេវ សត្ថា អសិតោ ចវេយ្យុំ ឥធេវ សត្ថោតំ ឥធេវ សត្ថា សមានោ ឥធេវ ឯសនត្ថា សមានោ ឥមស្មិំយេវ អាសនេ ឯសិត្ថា សមានោ

---

๑ ម. ឧ ឧបប្បជ្ជតិ ច ឧបប្បជ្ជតិ ។ ๒ ម. អឧបប្បមានោ អឧប្បមានោ ។ ๓ ម. ឯវំ ។ ๔ ម អបប្បដិហញ្ញមានោ ។ អបប្បដិហញ្ញមានោតំ ។

(៤៦៦) ពាក្យថា ដើម្បីកុំឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គខើសខាក់ ដូចអាកាស គឺឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គមិនខើសខាល់ មិនជាប់ចំពាក់ មិនជាប់ស្អិត ដូចអាកាស មិនខើសខាល់ មិនជាប់ចំពាក់ មិនជាប់ស្អិត ដូច្នោះឯង ហេតុនោះ (លោកពោលថា) មិនខើសខាក់ ដូចអាកាស ដោយប្រការដូច្នេះខ្លះ ។ ឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គ មិនត្រេកអរ មិនប្រទូសួមិនវង្វេង មិនលំបាកដូចអាកាស មិនជិតដោយល័ខ្ន ឬដោយលេខ្ន តែដោយវត្ថុគណនាខ្លះ ឬដោយវត្ថុគណនាហួសខ្លះ ដូច្នោះឯង ហេតុនោះ (លោកពោលថា) មិនខើសខាក់ ដូចអាកាស ដោយប្រការដូច្នេះខ្លះ ។ ឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គ មិនក្រោធ មិនបៀតបៀន មិនរំលេចរំលើ មិនលំបាក ដូចអាកាស មិនកំរើក មិនបៀតបៀន មិនរំលេចរំលើ មិនលំបាក ដូច្នោះឯង ហេតុនោះ (លោកពោលថា) មិនខើសខាក់ដូចអាកាស ដោយប្រការដូច្នេះខ្លះ ។

(៤៦៣) អធិប្បាយពាក្យថា ជាបុគ្គលស្ងប់ មិនអាស្រ័យនៅ (ដោយតិលេស) ប្រព្រឹត្ត កន្លងនេះឯង ត្រង់ពាក្យថា ជាបុគ្គលស្ងប់ កន្លងនេះឯង គឺជាអ្នកនៅកន្លងនេះឯង ជាអ្នកកំពុងអង្គុយកន្លងនេះឯង ជាអ្នកអង្គុយ លើអាសនៈនេះឯង ជាអ្នកអង្គុយកន្លងបរិស័ទនេះឯង

ឥមិស្សាយេវ បរិសាយ ឯសោ សមោធានំ ឣគមាសិ
ឥតោ សត្តមេ ទិវសេ សត្ថា ។ ឣថ ឥតោ សត្តមេ ឧបសត្តោ
ឧបសត្តោ ឯតេ តោ បដិប្បស្សទ្ធោតិ ឣទិម្ហិ ឥតោ
សត្តមេ ។ ឣសិតោតិ ទ្វេ ឯសយ្ហា តណ្ហាឯសយ្ហា
ច ទិដ្ឋឯសយ្ហា ច ។បេ។ ឣយំ តណ្ហាឯសយ្ហា
។បេ។ ឣយំ ទិដ្ឋឯសយ្ហា ។ តណ្ហាឯសយំ បហា-
យ ទិដ្ឋឯសយំ បដឯសយ្ហិត្វា ឥក្ខំ ឣឯសយ្ហតោ
សោតំ ឣឯសយ្ហតោ ឃានំ ឣឯសយ្ហតោ ជិវ្ហំ ឣឯសយ្ហ-
តោ កាយំ ឣឯសយ្ហតោ មនំ ឣឯសយ្ហតោ រូបេ សទ្ទេ
គន្ធេ រសេ ផោដ្ឋព្ពេ កុលំ គណំ ឣាវាសំ លាភំ
យសំ បសំសំ សុខំ ចីវរំ បិណ្ឌបាតំ សេនាសនំ
គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ កាមធាតុំ រូបធាតុំ
ឣរូបធាតុំ កាមភវំ រូបភវំ ឣរូបភវំ សញ្ញភវំ ឣសញ្ញ-
ភវំ នេវសញ្ញានាសញ្ញភវំ ឯកវោការភវំ ចតុវោការ-
ភវំ បញ្ចវោការភវំ ឣតីតំ ឣនាគតំ បច្চុប្បន្នំ(๑)

---

๑ ម. កុលេ គណេ ឣាវាសេ ។ល។ ឣតីតេ ឣនាគតេ បច្চុប្បន្នេ ។

ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ជាបុគ្គលស្ងប់កន្ធ៏ទីនេះឯង៏ ដោយប្រការដូច្នេះខ្លះ ។ មួយទៀត ជាអ្នកមានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តរលត់ មានចិត្តស្ងប់ស្ងាត់ កន្ធ៏ទីនេះឯង៏ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ជាអ្នកស្ងប់កន្ធ៏ទីនេះឯង៏ ដោយប្រការដូច្នេះខ្លះ ។ ពាក្យថា មិនអាស្រ័យ សេចក្តីថា ការអាស្រ័យ ២ គឺ ការអាស្រ័យគឺតណ្ហា ១ ការអាស្រ័យគឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ ការអាស្រ័យគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ ការអាស្រ័យគឺទិដ្ឋិ ។ បុគ្គលលះបង់ នូវការអាស្រ័យគឺតណ្ហា លះលែងនូវការអាស្រ័យគឺទិដ្ឋិ មិនអាស្រ័យភ្នែក មិនអាស្រ័យត្រចៀក មិនអាស្រ័យច្រមុះ មិនអាស្រ័យអណ្តាត មិនអាស្រ័យកាយ មិនអាស្រ័យចិត្ត រូប សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ ត្រកូល ពួក អាវាស លាភ យស សេចក្តីសរសើរ សុខ ចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ កាមធាតុ រូបធាតុ អរូបធាតុ កាមភព រូបភព អរូបភព សញ្ញីភព អសញ្ញីភព នេវសញ្ញីនាសញ្ញីភព ឯកវោការភព ចតុវោការភព បញ្ចវោការភព អតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន

និដ្ឋសុតមុតវិញ្ញាតព្វោ ឆម្មេ អនិស្សិតោ(១)អនល្លីនោ អនុបតតោ អនជ្ឈាសិតោ អនិមុត្តោ និក្ខន្តោ និស្សដោ វិប្បមុត្តោ វិមរិយាទិកតេន(២) ចេតសា វិហរតីតិ អសិតោ ។ ចរេយ្យន្តិ ចរេយ្យុំ វិចរេយ្យុំ វរិយេយ្យុំ វត្តេយ្យុំ បាលេយ្យុំ យបេយ្យុំ យាបេយ្យន្តិ ឥមេវ សន្តោ អសិតោ ចរេយ្យុំ ។ តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

អនុសាស ព្រហ្មេ ករុណាយមានោ
វិវេកធម្មំ យមហំ វិជញ្ញំ
យថាហំ អាការោ ច អព្យាបជ្ឈមានោ
ឥមេវ សន្តោ អសិតោ ចរេយ្យន្តិ ។

(៦៦៤) កិន្តយិស្សាមិ តេ សន្តិំ (ឆោតកាតិ ភគវា)

និដ្ឋ ឆម្មេ អនីតិហំ
យំ វិទិត្វា សតោ ចរំ តរេ លោកេ វិសត្តិកំ ។

---

១ ម. អសិតោ អនិស្សិតោ ។ ២ ម. និស្សរោ វិប្បមុត្តោ វិសំយុត្តោ វិមរិយាទីកតេន ។

មិនអាស្រ័យ មិនផ្តេកផ្តិត មិនចូលទៅជិត មិនងប់ចុះ មិនលង់ចុះ ឆាកចេញ មិនជាប់ រលាស់ចេញ នូវធម៌ដែលឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ឬគប្បីដឹង ជាបុគ្គលមានចិត្តមិនសល់រាល់ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) មិនអាស្រ័យ ។ ពាក្យថា ប្រព្រឹត្ត គឺទៅ គ្រាច់ទៅផ្សេង ។ ទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ជាអ្នកស្ងប់មិនអាស្រ័យនៅ (ដោយតណ្ហា) ប្រព្រឹត្ត ក្នុងទីនេះឯង ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

បពិត្រព្រះអង្គជាព្រហ្ម សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះករុណា ប្រៀនប្រដៅនូវវិវេកធម៌ ឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គដឹងច្បាស់ ដើម្បីកុំឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គទើសទាក់ ដូចអាកាស ជាគ្មានស្ងប់ មិនអាស្រ័យនៅ (ដោយតណ្ហា) ប្រព្រឹត្ត ក្នុងទីនេះឯង ។

(២២៤) (ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្នាលឆោតក: បុគ្គលមានស្មារតី ដឹងច្បាស់នូវសន្ធិបទណា ហើយគប្បីប្រព្រឹត្តធ្វើនូវវិសត្តិកតណ្ហា ក្នុងលោកបាន តថាគត ទឹងសំដែងប្រាប់អ្នកនូវសន្ធិបទនោះ ដែលតថាគតដាក់ច្បាស់ក្នុងខ្លួន ចំពោះធម៌ដែលឃើញហើយ ។

(៦២៩) កកុសន្ធស្ស ភគវតោ សត្ថុនោ ឧត្តរោ នាម សាវកោ អហោសិ ឯសោ ភិក្ខុសង្ឃានំ អគ្គោ ជេដ្ឋោ សេដ្ឋោ នេតា វិនេតា អនុនេតា បត្តវិមុត្តានំ បវិតា ទាយកោ មហាយញ្ញស្ស យាជកោ ធម្មស្សាមិ ធម្មរាជស្ស អនុវត្តកោ ចតុន្នំ បដិសម្ភិទានំ លាភី ឆឡភិញ្ញោ តិវិជ្ជោ ឥទ្ធិបាទភាវិតត្តោ ពហុស្សុតោ ធម្មធរោ វិនយធរោ មាតិកាធរោ បេដកោ តិបិដកោ ទីឃភាណកោ មជ្ឈិមភាណកោ សំយុត្តភាណកោ អង្គុត្តរភាណកោ ជាតកភាណកោ ធម្មកថិកោ វាទី វិតណ្ឌវាទី ភេទកវាទី ឋបនហារោ ឧត្តរោ នាម សាវកោ អហោសិ ។

(៦៣០) ភគវតោ ភាតិកោ នន្ទោ នាម សាវកោ អហោសិ ឯសោ ឥទ្ធិមន្តានំ អគ្គោ ជេដ្ឋោ សេដ្ឋោ នេតា វិនេតា អនុនេតា បត្តវិមុត្តានំ បវិតា ទាយកោ មហាយញ្ញស្ស យាជកោ ធម្មស្សាមិ ធម្មរាជស្ស អនុវត្តកោ ចតុន្នំ បដិសម្ភិទានំ លាភី ឆឡភិញ្ញោ តិវិជ្ជោ ឥទ្ធិបាទភាវិតត្តោ ពហុស្សុតោ ធម្មធរោ វិនយធរោ មាតិកាធរោ បេដកោ តិបិដកោ ទីឃភាណកោ មជ្ឈិមភាណកោ សំយុត្តភាណកោ អង្គុត្តរភាណកោ ជាតកភាណកោ ធម្មកថិកោ វាទី វិតណ្ឌវាទី ភេទកវាទី ឋបនហារោ ឧបដ្ឋាកោ នន្ទោ នាម សាវកោ អហោសិ ។

(៦៣១) ភគវតោ បុត្តោ រាហុលោ នាម សាវកោ អហោសិ ឯសោ សិក្ខាកាមានំ អគ្គោ ជេដ្ឋោ សេដ្ឋោ នេតា វិនេតា អនុនេតា បត្តវិមុត្តានំ បវិតា ទាយកោ មហាយញ្ញស្ស យាជកោ ធម្មស្សាមិ ធម្មរាជស្ស អនុវត្តកោ ចតុន្នំ បដិសម្ភិទានំ លាភី ឆឡភិញ្ញោ តិវិជ្ជោ ឥទ្ធិបាទភាវិតត្តោ ពហុស្សុតោ ធម្មធរោ វិនយធរោ មាតិកាធរោ បេដកោ តិបិដកោ ទីឃភាណកោ មជ្ឈិមភាណកោ សំយុត្តភាណកោ អង្គុត្តរភាណកោ ជាតកភាណកោ ធម្មកថិកោ វាទី វិតណ្ឌវាទី ភេទកវាទី ឋបនហារោ រាហុលោ នាម សាវកោ អហោសិ ។

(๒๒๙)ពាក្យថា តថាគតនឹងសំដែងប្រាប់អ្នកនូវសន្ទិដ្ឋធម៌នោះ គឺតថាគត នឹងត្រាស់ ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តែងតាំង បើក ចែក ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាសនូវការស្ងប់ពគ: ការស្ងប់ទោស: ការស្ងប់មោហ: នូវការរម្ងាប់ ការស្ងប់ ការរំលត់ ការស្ងប់ស្ងាត់នៃកោធ: ឧបនាហ: មក្ខ: បឡាស: ឥស្សា មច្ឆរិយ: មាយា សាឋេយ្យ: ថម្ភ: សារម្ភ: មាន: អតិមាន: មទ: បមាទ: ពួកកិលេសទាំងពួង ទុច្ចរិតទាំងពួង ការក្រវល់ក្រវាយទាំងពួង ការក្រហល់ក្រហាយទាំងពួង ការក្តៅក្រហាយទាំងពួង អកុសលាភិសង្ខារទាំងពួង ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតនឹងសំដែងប្រាប់អ្នកនូវសន្ទិដ្ឋធម៌នោះ ។ ពាក្យថា ម្នាលជោតក: នៃបទថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលជោតក: គឺព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះដោយចំឈ្មោះ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្នាលជោតក: ។

[៦២៥] ឯត្ថ ឆម្មេ អដ្ឋតិហាត្តិ ឯត្ថ ឆម្មេតំ ឯត្ថ ឆម្មេ ញ្ហាតេ ឆម្មេ តុលិតេ ឆម្មេ តីរិតេ ឆម្មេ វិភាវិតេ ឆម្មេ វិភូតេ ឆម្មេ សព្ពេ[1] សង្ខារ អនិច្ចាតិ ។បេ។ យន្តំ តំ សមុទយធម្មំ សព្ពន្តំ ឯកេឆឆម្មត្តិ ឯត្ថ ឆម្មេ ញ្ហាតេ ឆម្មេ តុលិតេ ឆម្មេ តីរិតេ ឆម្មេ វិភាវិតេ ឆម្មេ វិភូតេ ឆម្មេតំ ឱវាទ ឯត្ថ ឆម្មេ ។ អឆភ ទុក្ខេ ឯត្ថ ទុក្ខំ កឆយិ-សភ្ជមិ សមុទយេ ឯត្ថ សមុទយំ កឆយិសភ្ជមិ មគ្គេ ឯត្ថ មគ្គំ កឆយិសភ្ជមិ ឯកេឆ ឯត្ថ ឯ-កេធំ កឆយិសភ្ជមីតិ ឱវាទ ឯត្ថ ឆម្មេ ។ អឆភ ឯត្ថ ឆម្មេ[2] សង្ខិដ្ឋិកំ អកាលិកំ ឱហិ-បស្សិកំ ឯបនយិកំ បច្ចត្តំ វេទិតព្ពំ វិញ្ញូហីតិ

---

១ ម. សព្ពេ សង្ខារ ។ ប ។ ឆម្មេតិ នត្ថិ ។ ២ ម. ទុតិយេ ឆម្មេតិ នត្ថិ ។

(៤២៦) អធិប្បាយពាក្យថា ដែលតថាគតជាក់ច្បាស់ ក្នុងខ្លួន ចំពោះធម៌ដែលឃើញហើយ ត្រង់ពាក្យថា ចំពោះធម៌ដែលឃើញហើយ គឺ ចំពោះធម៌ដែលឃើញ ធម៌ដែលដឹង ធម៌ដែលថ្លឹង ធម៌ដែលពិចារណា ធម៌ដែលចំរើន ធម៌ដែលកើតប្រាកដហើយថា សត្វរៅវង៌ពួងមិនទៀង ។ បេ ។ ចំពោះធម៌ដែលឃើញ ធម៌ដែលដឹង ធម៌ដែលថ្លឹង ធម៌ដែលពិចារណា ធម៌ដែលចំរើន ធម៌ដែលប្រាកដហើយថា ធម្មជាតណាមួយ មានការកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតទាំងពួងនោះ មានការរលត់ទៅវិញជាធម្មតា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ចំពោះធម៌ដែលឃើញហើយ ដោយប្រការដូច្នេះខ្លះ ។ មួយទៀត តថាគត ទើងសំដែងនូវសេចក្តីទុក្ខ ក្នុងទុក្ខដែលឃើញហើយ សំដែងនូវសមុទ័យ ក្នុងសមុទ័យដែលឃើញហើយ សំដែងនូវមគ្គ ក្នុងមគ្គដែលឃើញហើយ សំដែងនិពេធ ក្នុងនិពេធដែលឃើញហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ចំពោះធម៌ដែលឃើញហើយ ដោយប្រការដូច្នេះខ្លះ ។ មួយទៀត (តថាគតនឹងសំដែងធម៌) ដែលឃើញច្បាស់ដោយខ្លួនឯង ដែលឲ្យធលមិនរង់ចាំកាល ដែលគួរនឹងហៅថា អ្នកចូរមកមើលចុះ ដែលគួរបង្អោនចូលមក ដែលពួកវិញ្ញូជនគប្បីដឹងចំពោះខ្លួន ចំពោះធម៌ដែលតថាគតឃើញហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ចំពោះធម៌ដែលឃើញហើយ ដោយប្រការដូច្នេះខ្លះ

ឯវម្បិ ន ជេដ្ឋ ន ជេដ្ឋ ន ជេដ្ឋ ន ជេដ្ឋ ។ អនីតិហាន្តិ ន ឥតិហំ ន ឥតិកិរាយ(១) ន បរម្បរាយ ន បិដកសម្បទាយ ន តក្កហេតុ ន នយហេតុ ន អាការបរិវិតក្កេន ន ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា សាមំ សយមភិញ្ញាតំ អត្តប្បច្ចក្ខំ ធម្មំ(២) កថយិស្សាមីតិ ន ជេដ្ឋ ន ជេដ្ឋ អនីតិហំ ។

(៤៤៧) យំ វិនិត្វា សតោ ចរន្តិ យំ វិនិតំ កត្វា តុលយិត្វា តារយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា សព្ពេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ ។ បេ ។ យញ្ញិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្ពន្តំ និរោធធម្មន្តិ វិនិតំ កត្វា តុលយិត្វា តារយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា ។ សតោតិ ចតូហិ ការណេហិ សតោ កាយេ កាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ ភាវេន្តោ សតោ ។បេ។ សោ ភិក្ខុតិ សតោ ។ ចរន្តិ ចរន្តោ វិចរន្តោ ឥរិយន្តោ វត្តេន្តោ បាលេន្តោ យបេន្តោ យាបេន្តោតិ យំ វិនិត្វា សតោ ចរំ ។

---

១ ម. ន កិរិយាយ ។ ២ ម. អត្តប្បច្ចក្ខធម្មំ តំ ។

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ចំពោះធម៌ដែលឃើញហើយ ។ ពាក្យថា ដែលតថាគតជាក់ច្បាស់ក្នុងខ្លួន គឺ តថាគតនឹងសំដែងធម៌ដែលដឹងច្បាស់ចំពោះខ្លួនឯង ជាក់ច្បាស់ក្នុងខ្លួន មិនមែនដោយសឿស្តាប់បុគ្គលដទៃ មិនមែនសឿដោយអាងថាឮមកដូច្នេះ មិនមែនដោយឮតៗ គ្នា មិនមែនដោយការផ្សព្វផ្សាយនៃឯកសួន មិនមែនដោយហេតុនៃការត្រិះរិះ មិនមែនដោយហេតុនៃការគ្នេរគ្នាន់ មិនមែនដោយការដេញដោនតាមអាការៈ មិនមែនដោយហេតុដែលខ្លួនយល់ ខ្លួនពិនិត្យ ខ្លួនពិចារណាហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដែលតថាគតជាក់ច្បាស់ក្នុងខ្លួន ចំពោះធម៌ដែលឃើញហើយ ។

(២២៧) ពាក្យថា បុគ្គលមានស្មារតី ដឹងច្បាស់នូវសន្តិបទណា ហើយគប្បីប្រព្រឹត្ត សេចក្តីថា បុគ្គលធ្វើឲ្យជឿង ថ្វឹង ពិចារណា ចំរើន ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ណាថា សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង ។ បេ ។ ធ្វើឲ្យជឿង ថ្វឹង ពិចារណា ចំរើន ធ្វើឲ្យប្រាកដថា ធម្មជាតណាមួយមានការកើតមឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតទាំងអស់នោះ មានការរលត់ទៅវិញជាធម្មតា ។ ពាក្យថា មានស្មារតី គឺមានស្មារតីដោយហេតុ ៤ គឺ បុគ្គលចំរើនកាយានុបស្សនាសតិបដ្ឋានក្នុងកាយ ឈ្មោះថាអ្នកមានស្មារតី ។ បេ ។ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានស្មារតី ។ ពាក្យថា ប្រព្រឹត្ត គឺប្រតិបត្តិ ប្រព្រឹត្តផ្សេងៗ ទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលមានស្មារតី គួរដឹងច្បាស់នូវសន្តិបទណា ហើយប្រព្រឹត្ត ។

(៦២៨) តេ លោកេ វិសត្តិកត្តុំ វិសត្តិកា វុត្តំ តណ្ហា យោ ភវតោ សោភវតោ ។បេ។ អតិរេកា លោ-កេ អកុសលមូលំ ។ វិសត្តិកាតិ កេនដ្ឋេន វិស-ត្តិកា ។បេ។ វិសជា វិត្តតាតិ វិសត្តិកា ។ លោកេ-តិ អបាយលោកេ ។បេ។ អាយតនលោកេ ។ តេ លោកេ វិសត្តិកត្តុំ យា សា លោកេ វិសត្តិកា លោកេ តំ វិសត្តិកំ សតោ តេយ្យ ចុត្តេយ្យ ប-តេយ្យ សមតិក្កមេយ្យ វីតិវត្តេយ្យាតិ តេ លោកេ វិសត្តិកំ ។ តេនាហ ភគវា

កិត្តយិស្សាមិ តេ សន្តិំ (ឆោតកោតិ ភគវា)

ឱឃន្តរេ ឃម្មេ អនីឃតិហំ

យំ វិទិត្វា សតោ ចរំ តេ លោកេ វិសត្តិកត្តុំ ។

(២២៨) ពាក្យថា ធ្លុងវិសត្តិកាតណ្ហា កុង៍លោកបាន សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា វិសត្តិកា បានខាង តម្រែក តម្រែកខ្លាំង ។ បេ ។ អតិជ្ឈា លោក: អកុសលមួល ។ សំនួរ ត្រង់ពាក្យថា វិសត្តិកា ចុះតណ្ហាឈ្មោះថា វិសត្តិកា ដោយអត្ថដូចម្តេច ។ បេ ។ ឈ្មោះថា វិសត្តិកា ព្រោះជាធម្មជាតិផ្សាយទូទៅ ផ្សព្វផ្សាយទៅ ។ ពាក្យថា កុង៍លោក គឺកុង៍អបាយលោក ។ បេ ។ កុង៍អាយតនលោក ។ ពាក្យថា ធ្លុងវិសត្តិកាតណ្ហា កុង៍លោកបាន មានន័យថា តណ្ហាណា ដែលផ្សាយទៅកាន់អារម្មណ៍ផ្សេង ។ កុង៍លោក បុគ្គលមានស្មារតី គប្បីធ្លង ធ្លុងឡើង ធ្លុងរំលង ធ្លុងកាត់ ផ្តោះរំលង នូវតណ្ហាដែលផ្សាយទៅកាន់អារម្មណ៍ផ្សេងនោះ។ កុង៍លោកបាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ធ្លុងនូវវិសត្តិកាតណ្ហា កុង៍លោកបាន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ម្នាលជោតក: បុគ្គលមានស្មារតី ដំធ្លុងប្លាស់នូវសន្ទិ-
បណា ហើយគប្បីប្រព្រឹត្តធ្លុងវិសត្តិកាតណ្ហា កុង៍លោក
បាន តថាគតនឹងសំដែងប្រាប់អ្នក នូវសន្ទិបនោះ ដែល
តថាគតជាក់ប្លាស់កុង៍ខ្លួន ចំពោះជម្ងឺដែលឃើញហើយ ។

(๒๒๙) តញ្ហាហំ អភិនន្ទាមិ មហេសិ សន្និមុត្តមំ
យំ វិនិត្វា សតោ ចរំ តវេ លោកេ វិសត្តិកំ ។

(๒๓๐) តញ្ហាហំ អភិនន្ទាមីតិ តន្តិ តុយ្ហំ វចនំ ឲ្យបទំ ឧទេសនំ អនុសន្ធិ ។ អភិនន្ទាមីតិ ឆន្ទាមិ អភិនន្ទាមិ មោទាមិ អនុមោទាមិ សាធិយាមិ បត្ថ-យាមិ បិហយាមិ អភិជប្បាមីតិ តញ្ហាហំ អភិនន្ទាមិ មហេសិ សន្និមុត្តមន្តិ មហេសីតិ ភគវា មហន្តំ សីលក្ខន្ធំ ឯសិ ភវេសិ បវិយេសីតិ មហេសិ ។ មហន្តំ សមាធិក្ខន្ធំ ។បេ។ ភគវា ឧភយេនេវ ភគវា ឧភយសោតិ មហេសិ ។ សន្និមុត្តមន្តិ សន្តិ វិជ្ជមានំ អមតំ និព្ពានំ យោ សោ សព្ពសង្ខារសមថោ សព្ពូបធិប្បដិនិស្សគ្គោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្ពានំ ។ ឧត្តមន្តិ អគ្គំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បវរន្តិ មហេសិ សន្និមុត្តមំ ។

(๒๒๙) (ឆោតកៈ ក្រាបទូលថា) បពិត្រព្រះមហេសី បុគ្គលមានស្មារតី ដឹងនូវសន្តិបទណា ហើយគប្បីប្រព្រឹត្តឆ្លងនូវវិសត្តិកាតណ្ហាកើតលោកបាន ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងត្រេកអរចំពោះសន្តិបទដ៏ទុត្តមនោះ ។

(๒๓๐) អធិប្បាយពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងត្រេកអរចំពោះសន្តិបទនោះ ត្រង់ពាក្យថា ចំពោះសន្តិបទនោះ គឺចំពោះព្រះពុទ្ធដីកា គន្ថដីព្រះពុទ្ធដីកា ទេសនា អនុសន្ធិរបស់ព្រះអង្គ ។ ពាក្យថា នឹងត្រេកអរ គឺខ្ញុំព្រះអង្គនឹងត្រេកអរ ត្រេកអរចំពោះ រីករាយ រីករាយតាម ជ្រះថ្លា ប្រាថ្នា ស្រឡាញ់ជាប់ចិត្ត ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងត្រេកអរចំពោះសន្តិបទនោះ ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះមហេសី . . . សន្តិបទដ៏ទុត្តម ត្រង់ពាក្យថា ព្រះមហេសី សេចក្តីថា ព្រះនាមថា មហេសី ព្រោះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់រក សែ្វង ស្ទះសែ្វង នូវកងសីលដ៏ធំ ។ ព្រះនាមថាមហេសី (ព្រោះព្រះមានព្រះភាគសែ្វងរក) នូវកងសមាធិដ៏ធំ ។បេ។ ព្រះពុទ្ធជាទេវតាកន្ថដីជាដ៏ទេវតា គង់ កងទីណា ព្រះពុទ្ធជានរៈគង់អាច គង់ កងទីណា ។ ពាក្យថា សន្តិបទដ៏ទុត្តម សេចក្តីថា អមតនិព្វាន លោកហៅថា សន្តិបទ ព្រោះជាធម៌ការម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការលះបង់ឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាកកាម ការរលត់ និព្វាន ។ ពាក្យថា ដ៏ទុត្តម គឺ ប្រសើរ ប្រសើរផុត ប្រសើរវិសេស ជាប្រធាន ទុត្តម ថ្លៃថ្លា ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះមហេសី . . . សន្តិបទដ៏ទុត្តម ។

(๒๓๑) ยำ วิญฺญาณ สเตา จรณฺเ ยำ วิญฺญาณ กตฺวา
ตุลยิตฺวา ตีรยิตฺวา วิภาวยิตฺวา วิภูตำ กตฺวา สเพฺ
สงฺขาเร อนิจฺจาติ ฯ เปฯ ยญฺหิ ตสฺมิ สมุทยธมฺมำ
สพฺพนฺติ นิโรธธมฺมนฺติ ยำ วิญฺญาณ กตฺวา ตุลยิตฺวา ตี-
รยิตฺวา วิภาวยิตฺวา วิภูตำ กตฺวา ฯ สเตาติ จตฺตาริ
การณานิ สเตา การเย การยานุปสฺสนาสติ-
ปฏฺฐาเน การเยน สเตา ฯเปฯ เสา ปุคฺคโล สเตา ฯ
จรณฺเ จรนฺเต วิจรนฺเต สวิญฺญาเณ ปวตฺเตน ตาเลน
ยเปตฺเต ยาเปตฺเตติ ยำ วิญฺญาณ สเตา จรำ ฯ

(๒๓๒) ตเร โลเกติ วิสตฺตกเณ วิสตฺตโก
ปุคฺคโล ตณฺหา เยา ทิฏฺเ สาทเต ฯ เปฯ
อภิชฺฌา โลเกติ อกุสลมูลำ ฯ วิสตฺตีติ
เกนฏฺเน วิสตฺติกา ฯ เปฯ วิสตา วิตฺถตาติ
วิสตฺติกา ฯ โลเกติ อตฺตาโย โลเกติ ฯ ป ฯ

(๒๓๑) ពាមប្យថា បុគ្គលមានស្មារតី ដ៏ឯទ្វាសន្តិបទណា ហើយ
គប្បីប្រព្រឹត្ត គឺបុគ្គលធ្វើឲ្យជឹង ថ្ងឹង ពិចារណា ចំរើន ធ្វើឲ្យច្រើនជ
ទ្វារធម៌ណាថា សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង ។ បេ ។ ធ្វើឲ្យជឹង ថ្ងឹង
ពិចារណា ចំរើន ធ្វើឲ្យច្រើនជ ទ្វារធម៌ណាថា ធម្មជាតណាមួយ
មានការកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតទាំងអស់នោះ មានការរលត់ទៅ
វិញជាធម្មតា ។ ពាក្យថា មានស្មារតី គឺមានស្មារតី ដោយហេតុ ៤ គឺ
បុគ្គលចំរើនកាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានក្នុងកាយ ឈ្មោះថា អ្នកមាន
ស្មារតី។ បេ ។ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានស្មារតី ។ ពាក្យថា
ប្រព្រឹត្ត គឺប្រព្រឹត្ត ត្រាច់ទៅផ្សេង ។ ទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា យាត្រា
ឲ្យយាត្រាទៅ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) មានស្មារតី ដ៏ឯទ្វា
សន្តិបទណា ហើយគប្បីប្រព្រឹត្ត ។

(๒๓๒) អធិប្បាយពាក្យថា ឆ្នងវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោកបាន
សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា វិសត្តិកា បានខាង តម្រេក
តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ អកិដ្ឋា លោកៈ អកុសលមូល ។
សំនួរ ត្រង់ពាក្យថា វិសត្តិកា ចុះតណ្ហាឈ្មោះថា វិសត្តិកា ដោយអត្ថ
ដូចម្តេច ។ បេ ។ តណ្ហាឈ្មោះវិសត្តិកា ព្រោះផ្សាយទូទៅ ផ្សាយ
ផ្សាយទៅ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក ។ បេ ។

អាយតនលោកេ ។ តវ លោកេ វិសត្តិកន្តិ យា
សា លោកេ វិសត្តិកា លោកេ តំ វិសត្តិកំ
សតោ តវេយ្យ ឧត្តវេយ្យ បតវេយ្យ សមតិក្ក-
មេយ្យ វីតិវត្តេយ្យាតិ តវ លោកេ វិសត្តិកំ ។
តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

តញ្ហាហំ អភិនន្ទាមិ មហេសិ សន្តិមុត្តមំ
យំ វិនិត្វា សតោ ចរំ វវ លោកេ វិសត្តិកន្តិ ។

(๒๗๓) យន្តិញ្ចិ សម្បជានាសិ (ឱតតោតិ អភវ)

ឧទ្ធំ អធោ តិរិយញ្ចាបិ មជ្ឈេ
យំ វិនិត្វា សង្ខោតិ លោកេ
អភវភាយ មាភាសិ តណ្ហំ ។

(๒๗๔) យន្តិញ្ចិ សម្បជានាសីតិ យន្តិញ្ចិ សម្ប-
ជានាសិ វិជានាសិ បដិវិជានាសិ មដិវិជ្ឈសីតិ យន្តិញ្ចិ
សម្បជានាសិ ។ ឱតតោតិ អភវតិ ឱតតោតិ
អភវ តំ ព្រាហ្មណំ ជានេន អាលបតិ ។

កន្ត៑អាយតនលោក ។ ពាក្យថា ឆ្ងន់នូវវិសត្តិកាតណ្ហា កន្ត៑លោកបាន ក្នុ៎ សេចក្តីថា តណ្ហាឈ្មោះ វិសត្តិកា ណា កន្ត៑លោក បុគ្គលមានស្មារតី គប្បីឆ្ងន់ ឆ្ងន់ខ្លាំង ឆ្ងន់រំលង ឆ្ងន់កាត់ ផ្តោះរំលង នូវតណ្ហាឈ្មោះ វិសត្តិកានោះ កន្ត៑លោកបាន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ឆ្ងន់នូវ វិសត្តិកាតណ្ហា កន្ត៑លោកបាន ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលថា

> បពិត្រព្រះមហេសី បុគ្គលមានស្មារតី ដឹងនូវសន្ធិបទណា ហើយគប្បីប្រព្រឹត្តឆ្ងន់ នូវវិសត្តិកាតណ្ហា កន្ត៑លោកបាន ខ្ញុំ ព្រះអង្គនឹងត្រេកអរ ចំពោះសន្ធិបទដ៏ទុត្តមនោះ ។

(២៣៣) (ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្នាលដោតកៈ បើអ្នក ដឹងច្បាស់ នូវអារម្មណ៍ណាមួយ កន្ត៑ចំណែកខាងលើ កន្ត៑ ចំណែកខាងក្រោម ទឹងកន្ត៑ចំណែកទទឹងគឺកណ្តាល លុះអ្នក ដឹងនូវអារម្មណ៍នុ៎ះ ថាជាគ្រឿងជាប់នៅកន្ត៑លោកយ៉ាងនេះហើយ អ្នកកុំឆ្លើនូវចំណង់ កន្ត៑កពតួចកពតំឡើយ ។

(២៣៤) ពាក្យថា បើអ្នកដឹងច្បាស់នូវអារម្មណ៍ណាមួយ គឺបើអ្នក ដឹងច្បាស់ យល់ច្បាស់ យល់ជាក់ ជ្រាបច្បាស់ នូវអារម្មណ៍ណា មួយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បើអ្នកដឹងច្បាស់នូវអារម្មណ៍ណាមួយ ។ ពាក្យ ថា ម្នាលដោតកៈ នៃបទថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលដោតកៈ គឺព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ដោយចំឈ្មោះ ។

កតកាតំ តារភតិវេជនមេតំ ។ បេ ។ សង្ខិតោ បញ្ចតិ
យនិទំ កតកាតំ ពោតតោតំ កតកា ។

(๒๗๔) ខុទ្ទំ អពោ តិរយញ្ចាបិ មជ្ឈតំ ខុទ្ទតិ
ប្បតំ អពាកតំ អពោតំ អតីតំ តិរយញ្ចាបិ មជ្ឈតំ
បច្ចុប្បន្នំ ។ អថា ខុទ្ទតិ សុខា វេទពា អពោតំ
ទុក្ខា វេទពា តិរយញ្ចាបិ មជ្ឈតំ អទុក្ខមសុខា
វេទពា ។ ខុទ្ទតិ កុសលា ធម្មា អពោតំ អកុស-
លា ធម្មា តិរយញ្ចាបិ មជ្ឈតំ អព្យាកតា
ធម្មា ។ ខុទ្ទតិ ទេវលោកោ អពោតំ អបាយ-
លោកោ តិរយញ្ចាបិ មជ្ឈតំ មនុស្សលោកោ ។
ខុទ្ទតិ អរូបធាតុ អពោតំ កាមធាតុ តិរយញ្ចាបិ
មជ្ឈតំ រូបធាតុ ។ ខុទ្ទតិ ខុទ្ទំ ចាធតលា អពោតំ
អពោ តោសមតតា តិរយញ្ចាបិ មជ្ឈតំ វេមជ្ឈតំ
ខុទ្ទំ អពោ តិរយញ្ចាបិ មជ្ឈ ។

ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះជាពាក្យពោលដោយគោរព។បេ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលឆោតក: ។

(๒๓๙)ពាក្យថា ខាងលើ ខាងក្រោម ទំនងទំនឹងគឺកណ្តាល សេចក្តីថា អនាគត លោកហៅថា ខាងលើ អតីត លោកហៅថា ខាងក្រោម បច្ចុប្បន្ន លោកហៅថា ទំនងទឹកណ្តាល ។ មួយទៀត សុខវេទនា លោកហៅថា ខាងលើ ទុក្ខវេទនា លោកហៅថា ខាងក្រោម អទុក្ខមសុខវេទនា លោកហៅថា ទំនងទឹកណ្តាល ។ ពួកកុសលធម៌ លោកហៅថា ខាងលើ ពួកអកុសលធម៌ លោកហៅថា ខាងក្រោម ពួកធម៌អព្យាក្រឹត លោកហៅថា ទំនងទឹកណ្តាល ។ ទេវលោក លោកហៅថា ខាងលើ អបាយលោក លោកហោថា ខាងក្រោម មនុស្សលោក លោកហៅថា ទំនងទឹកណ្តាល ។ អរូបធាតុ លោកហៅថា ខាងលើ កាមធាតុ លោកហៅថា ខាងក្រោម រូបធាតុ លោកហៅថា ទំនងទឹកណ្តាល ។ តាំងអំពីផ្នែបាតដើងឡើងមក ហៅថា ខាងលើ តាំងអំពីចុងសក់ចុះទៅ ហៅថា ខាងក្រោម ត្រង់ទីពាក់កណ្តាលខ្លួន ហៅថា ទំនងទឹកណ្តាល ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ខាងលើ ខាងក្រោម ទំនងទឹកណ្តាល ។

(๒๓๖) ឯតំ វិនិត្វា សង្ខោតំ លោកេតំ សង្ខោ ឯសោ លក្ខណំ ឯតំ ពន្ធនំ ឯតំ បលិពោធោ ឯ-សោតំ ញត្វា ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវ-យិត្វា វិភូតំ កត្វាតំ ឯតំ វិនិត្វា សង្ខោតំ លោកេ ។

(๒๓๗) កាកកាយ មាគាសិ ឥណ្ហាត្តំ រូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្ម-តណ្ហា ។ កាកកាយោតិ កាកកាយ កម្មកាយ បុនព្ភ-កាយ កាមកាយ កម្មកាយ កាមកាយ បុនព្ភ-កាយ រូបកាយ កម្មកាយ រូបកាយ បុនព្ភកាយ អរូបកាយ កម្មកាយ អរូបកាយ បុនព្ភកាយ បុនប្បុនំ កាយ បុនប្បុនំ កតិយា បុនប្បុនំ ឧប-បត្តិយា បុនប្បុនំ បដិសន្ធិយា បុនប្បុនំ អត្តភាព-ភិនិព្ពត្តិយា តណ្ហំ មាគាសិ មា ជនេសិ មា សញ្ជនេសិ មា និព្ពត្តេសិ មា អភិនិព្ពត្តេសិ បជ-មា វិញ្ញាណេមា ព្យន្តីភវេមា អនភាវង្គមេមាតិ កា-កាកាយ មាគាសិ តណ្ហំ ។ តេនាហ កាកា

(๒๓๖) ពាក្យថា លុះអ្នកបានដឹង នូវអារម្មណ៍នុ៎ះ ថាជាគ្រឿងជាប់នៅក្នុងលោក គឺបុគ្គលដឹង យល់ ថ្លឹង ពិចារណា ចំពោះធ្វើឲ្យច្បាស់ជាថា នុ៎ះការជាប់ នុ៎ះការចំពាក់ នុ៎ះចំណង នុ៎ះតម្រិះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លុះអ្នកបានដឹងនូវអារម្មណ៍នុ៎ះ ថាជាគ្រឿងជាប់នៅក្នុងលោក ។

(๒๓๗) ពាក្យថា អ្នកកុំធ្វើនូវចំណង់ ក្នុងកតគូបកតពន្លឿយ គឺចំណង់ក្នុងរូប ចំណង់ក្នុងសំឡេង ចំណង់ក្នុងក្លិន ចំណង់ក្នុងរស ចំណង់ក្នុងផ្សព្វ ចំណង់ក្នុងធម្មារម្មណ៍ ។ ពាក្យថា ក្នុងកតគូបកតពន្លឿន គឺអ្នកកុំធ្វើ កុំបង្កើត កុំបង្កើតច្រើន កុំបង្កើតច្រាលដ កុំបង្កើតឡើងចំពោះ គឺថា លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព តទៅនូវចំណង់ក្នុងកតគូបកតពន្លឿន គឺកម្មកត បុនព្ភវ គឺថា ក្នុងកាមកត កម្មកត ក្នុងកាមកត បុនព្ភវ ក្នុងរូបកត កម្មកត ក្នុងរូបកត បុនព្ភវ ក្នុងអរូបកត កម្មកត ក្នុងអរូបកត បុនព្ភវ គឺកន្លងកំណើតរឿយ ។ ក្នុងដំណើររឿយ ។ ក្នុងការកើតរឿយ ។ ក្នុងបដិសន្ធិរឿយ ។ ក្នុងការបាននូវអត្តភាពរឿយ ។ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកកុំធ្វើនូវចំណង់ ក្នុងកតគូបកតពន្លឿយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

យេដ្ឋិញ្ចិ សម្បជានាសិ (ឆោតកាតិ កកវា)

ឧទ្ធំ អធោ តិរិយញ្ចាបិ មជ្ឈេ

ឯតំ វិទិត្វា សង្ខោតិ លោកេ

កវាកវាយ មាកាសិ តណ្ហាទ្ធិ ។

សហាគាថាបរិយោសានា ។បេ។ សត្ថា មេ កច្ចេ

កកវា សាវកោហមស្មីតិ ។

ម្នាលពោតក: បើអ្នកដឹងច្បាស់នូវអាមេណ្ឌកាមួយ ក្នុងចំណែកខាងលើ ក្នុងចំណែកខាងក្រោម នឹងក្នុងចំណែកទទឹង គឺកណ្តាល លុះអ្នកបានដឹងនូវអាមេណ្ឌនុ៎ះ ថាជាគ្រឿងជាប់នៅក្នុងលោកយ៉ាងនេះហើយ អ្នកកុំធ្វើនូវចំណង់ក្នុងកពតួចកពធំឡើយ ។

លុះចប់គាថាហើយ ។ បេ ។ (ពោតក: កំប្រកាសខ្លួនថា) បពិត្រព្រះ[illegible]ំរើន ព្រះមានព្រះភាគ ជាព្រះសាស្តារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គជាសាវ័ក ។

ចប់ ពោតកមាណវកបញ្ហានិទ្ទេស ទី ៥ ។

(២៣៨) ឯកោ អហំ សក្ក មហន្តមោឃំ

(ឥច្ចាយស្មា ឧបសីវោ)

អនិស្សិតោ នោ វិសហាមិ តារិតុំ

អារម្មណំ ព្រូហិ សមន្តចក្ខុ

យំ និស្សិតោ ឱឃមិមំ តរេយ្យំ ។

(២៣៩) ឯកោ អហំ សក្ក មហន្តមោឃន្តិ

ឯកោតិ បុគ្គលោ ឯកោ មេ ធុតិយោ ឧត្តិ ឆម្មោ ឯ

មេ ធុតិយោ ឧត្តិ យំ ឯ បុគ្គលំ និស្សាយ ឆម្មំ

ឯ និស្សាយ មហន្តំ តាមោឃំ តរេយំ និជ្ជោឃំ

អរិជ្ជោឃំ តរេយ្យំ ឧត្តរេយ្យំ បតរេយ្យំ សមតិក្កមេ-

យ្យំ វីតិវត្តេយ្យន្តិ ឯកោ ។ សក្កាតិ សក្កោ ។

ភគវា សក្យកុលា បព្ពជិតោតិបិ សក្កោ ។ អថវា

អន្តោ មហន្តោ ឆឧតិបិ សក្កោ ។ តស្សិមានិ

ឆឧានិ សេយ្យថីទំ សទ្ធាឆឧំ សីលឆឧំ ហិរិឆឧំ ឱត្តប្ប

ឆឧំ សុតឆឧំ ចាគឆឧំ បញ្ញាឆឧំ សតិប្បដ្ឋានឆឧំ ។បេ។

ឧបសីវិមាណវិកប្បញ្ហានិទ្ទេស

(២៣៨) (ឧបសីវៈ មានអាយុ ខ្លួលសួរដូច្នេះថា) បពិត្រព្រះអង្គជាសក្កៈ ខ្ញុំព្រះអង្គម្នាក់ឯង មិនបានអាស្រ័យ(បុគ្គលឬធម៌ ទើបមិនអាចធ្វើអន្ទឹងដ៏ធំបាន បពិត្រព្រះអង្គជាសមន្តចក្ខុ សូមព្រះអង្គ សំដែងនូវអារម្មណ៍ ដែលទាំងខ្ញុំព្រះអង្គអាស្រ័យហើយធ្វើនូវអន្ទឹងនេះបាន ។

(២៣៩) អធិប្បាយពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជាសក្កៈ ខ្ញុំព្រះអង្គម្នាក់ឯង . . . អន្ទឹងធំបាន ត្រង់ពាក្យថា ម្នាក់ឯង គឺ បុគ្គលជាគំរប់ពីរនឹងខ្ញុំមិនមាន ឬធម៌ជាគំរប់ពីរនឹងខ្ញុំមិនមាន ដែលជាបុគ្គល ឬជាធម៌ ដែលខ្ញុំព្រះអង្គអាស្រ័យហើយ គប្បីធ្វើ ធ្វើឲ្យជើង ធ្វើរំលង ធ្វើកាត់ផ្ដោះរំលង នូវអន្ទឹងគឺកាម អន្ទឹងគឺភព អន្ទឹងគឺទិដ្ឋិ អន្ទឹងគឺអវិជ្ជាដ៏ធំបាន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ម្នាក់ឯង ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គ ជាសក្កៈ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមថា សក្កៈ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ព្រះនាមសក្កៈ ព្រោះទ្រង់ចេញចាកសក្យត្រកូល ហើយបព្វជ្ជា ក៏បាន ។ មួយទៀត ទ្រង់ព្រះនាមសក្កៈ ព្រោះទ្រង់ស្តុកស្តម្ភមានទ្រព្យច្រើន មានទ្រព្យធន ក៏បាន ។ ទ្រព្យទាំងឡាយនេះ របស់ព្រះមានព្រះភាគនោះ គឺ ទ្រព្យសទ្ធា ទ្រព្យសីល ទ្រព្យហិរិ ទ្រព្យឧត្តប្បៈ ទ្រព្យសុតៈ ទ្រព្យចាគៈ ទ្រព្យបញ្ញា ទ្រព្យសតិប្បដ្ឋាន ។ បេ ។

ติฏฺฐนฺตีติ ฯ ฯเปฯ อเนกวิเธหิ นานตฺตเภเทหิ อตฺโถ ยาหิ ตาทิสา เอกตฺตนิยา สญฺญา ฯ อถวา สญฺญา ปหาตพฺพา อลมตฺตา สุเขน วิเชตพฺพา อกิจฺฉา อกสิรา อนุตฺตรา อปลายิโน ปหีนกิเลสเขเปเยว วิคตสโมหมหนฺตตฺตา สญฺญาตา ฌานา อหนฺติ สญฺญาตา ฌานา ยาหิ ตาหิ สญฺญาหิ ฌานานิ สญฺญาตา[1] ปธานานิ ฯ อถวา ฌานานิ เอว สญฺญาตา ปธานานิ ฯ ฌานานิ เอว สญฺญา ฌานสญฺญา ฌานานิ ฯ เปฯ ฯ อถโข สญฺญาตา ฌานา ฌานสญฺญาติ ฯ

(๒๔๐) อถ สญฺญาคฺคนฺติ กถํ วิสยภาเวน ตาวตฺถิกฺเก อถ-สญฺญาคฺคนฺติ ปุคฺคลํ วา อถสญฺญาคฺคนฺติ ฌานํ วา อถสญฺญาคฺคนฺติ ฯ ยถา วิสยภาเวน จ อุสฺสยภาเวน จ สญฺญาเยน จ ปติฏฺฐาเปตฺวา ฯ ตาวตฺถิกฺเก มหนฺเต ตาวเตฺถ ขีเณ ขีเณติ อาวชฺเชตฺวา ตาวตฺถิกฺเก อาวชฺเชตฺวา ตาวตฺถิกฺเก อุตฺตริตฺวา ปตริตฺวา สมติกฺกมิตฺวา

๑ ม. ขยสีเล ฌานานิ ปธานานิ ฯลฯ ขยสีเลติ ฌานานิ ฯ

ទ្រព្យគ្មានទីព្រំដែន ។ ព្រះនាមថាសក្កៈ ព្រោះទ្រង់ស្តុកស្តម្ភ មានទ្រព្យច្រើន មានទ្រព្យធន ដោយធនរតន៍ទាំងនេះ ច្រើនប្រការ ក៏បាន ។ ឬថា ព្រះនាមថាសក្កៈ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់អង់អាច អាចហាន ក្លាហាន មោះមុត ក្លៀវក្លា មានឫទ្ធិយាម ផ្ចាប់ចូលកាន់សង្គ្រាម មិនខ្លាច មិនរន្ធត់ មិនតក់ស្លុត មិនរត់ចោល លះភ័យគួរខ្លាច មិនព្រឺព្រេម ក៏បាន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គជាសក្កៈ ខ្ញុំព្រះអង្គម្ចាស់ឯង . . . អន្ទង់ធំ ក៏បាន ។ ពាក្យថា ដូច្នេះ នៃបទថា ឧបសីវៈ មានអាយុ ខ្ញុំសួរដូច្នេះ គឺជាពាក្យតភ្ជាប់ ។ ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ។ ពាក្យថា ឧបសីវៈ គឺជានាម របស់ព្រាហ្មណ៍នោះ ។ បេ ។ ជាពាក្យហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ឧបសីវៈ មានអាយុ ខ្ញុំសួរដូច្នេះ ។

(๒๔๐) ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានអាស្រ័យ (បុគ្គលឬធម៌) ទើបមិនអាចឆ្លង ត្រង់ពាក្យថា មិនបានអាស្រ័យ គឺមិនបានអាស្រ័យបុគ្គលឬមិនបានអាស្រ័យធម៌ ។ ពាក្យថា មិនអាច គឺមិនអាច មិនហ៊ាន មិនប្រតិពល ។ ពាក្យថា ឆ្លង គឺរម្លង ឆ្លងឡើង ឆ្លងរំលង ឆ្លងកាត់ ផ្សោះរំលង ឬវអន្ទង់គឺកាម(๑) អន្ទង់គឺភព(๒) អន្ទង់គឺទិដ្ឋិ(๓) អន្ទង់គឺអវិជ្ជា(๔) ដ៏ធំ

---

๑ ដែលឈ្មោះថាឆ្លងអន្ទង់ ពីឆ្លងអន្ទង់កាម ដោយអនាគាមិមគ្គ ។ ๒ ឆ្លងអន្ទង់ភពដោយអរហត្តមគ្គ ។ ๓ ឆ្លងអន្ទង់ទិដ្ឋិ ដោយសោតាបត្តិមគ្គ ។ ๔ ឆ្លងអន្ទង់អវិជ្ជា ដោយអរហត្តមគ្គ ។ អដ្ឋកថា ។

វីតរាគត្តិកុច្ចំ អនិស្សរិតោ ឯតោ វិសហាមិ តារិតុំ ។

(๒๔๑) អារម្មណំ ព្រូហិ សមន្តចក្ខូតិ អារម្មណំ ព្រូហីតិ អារម្មណំ អាលម្ពណំ និស្សយំ ឧបនិស្សយំ ព្រូហិ អាចិក្ខាហិ ទេសេហិ បញ្ញបេហិ បដ្ឋបេហិ វិវរាហិ វិភជាហិ ឧត្តានីករោហិ បកាសេហីតិ អារម្មណំ ព្រូហិ ។ សមន្តចក្ខូតិ សមន្តចក្ខុ វុច្ចតិ សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ ។ កតរា តេន សព្ពញ្ញុតញ្ញាណេន ឧបេតោ សមុបេតោ ឧបាគតោ សមុបាគតោ ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមង្គតោ ។

ឯ តស្ស អនិដ្ឋមិដ្ឋត្តំ កិញ្ចិ
អថោ អវិញ្ញាតមវិញ្ញាតំ
សព្ពំ អភិញ្ញាសិ យតត្តំ ជានេយ្យ
តថាគតោ តេន សមន្តចក្ខូតិ ។

អារម្មណំ ព្រូហិ សមន្តចក្ខុ ។

ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានអាស្រ័យ (បុគ្គលប្ដូរមិ) ទើបមិនអាចឆ្លង ។

(๒๔๑) ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គ ជាសម្ពន្ធចក្ខុ សូមព្រះអង្គសំដែងអារម្មណ៍ ត្រង់ពាក្យថា សូមព្រះអង្គសំដែងអារម្មណ៍ គឺសូមព្រះអង្គ ពោល ប្រាប់ បង្ហាញ បញ្ជាក់ តាំងទុក បើក បែក ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាស នូវសភាពត្រេកអរ ជាទីតោង ជាទីអាស្រ័យ ជាទីពឹងផ្អែក ហេតុនោះ (លោកពោលថា) សូមព្រះអង្គសំដែងអារម្មណ៍ ។ ពាក្យថា សម្ពន្ធចក្ខុ សេចក្ដីថា សព្វញ្ញុតញ្ញាណ លោកហៅថា សម្ពន្ធចក្ខុ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ដល់ ដល់ព្រម មកដល់ មកដល់ព្រម ចូលទៅជិត ចូលទៅជិតព្រម ប្រកបហើយ ដោយសព្វញ្ញុតញ្ញាណនោះ ។

> អ្វីមួយក្នុងលោក ដែលព្រះតថាគតនោះមិនឃើញ មិនជ្រាប ឬមិនគប្បីជ្រាប មិនមានទេ របស់ណាដែលគួរដឹង ព្រះតថាគត ទ្រង់ជ្រាបរបស់ទាំងអស់នោះ ហេតុនោះ ព្រះតថាគត ទ្រង់ព្រះនាមថា សម្ពន្ធចក្ខុ ។

ហេតុនោះ (ទើបមានពាក្យថា) បពិត្រព្រះអង្គ ជាសម្ពន្ធចក្ខុ សូមព្រះអង្គសំដែងអារម្មណ៍ ។

(๒๘๒) យំ ឯសុរាតោ ទុឃមិទំ តរេយ្យន្តិ យំ ឯសុរាតោតិ យំ ឯ បុគ្គលំ ឯសុរាតោ ឧម្មុ ឯ ឯ-សុរាតោ ។ ទុឃមិទំ តរេយ្យន្តិ មហន្តំ តាមោឃំ តរេយំ ឯរេយំ ឯរេយ្យំ អរិយ្ហេយ្យំ តរេយ្យំ ឧត្តរេយ្យំ បតរេយ្យំ សមតិក្កមេយ្យំ វីតិវត្តេយ្យន្តិ យំ ឯសុរាតោ ទុឃមិទំ តរេយ្យំ ។ តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

ឯតោ អហំ សក្ក មហន្តមោឃំ

(ឥច្ចាយស្មា ឧបសីវោ)

អឯសុរាតោ នោ វិសរាមិ តារិតុំ

អារម្មណំ ព្រូហិ សមន្តចក្ខុ

យំ ឯសុរាតោ ទុឃមិទំ តរេយ្យន្តិ ។

(๒๘๓) អាតិញ្ចញ្ចិំ បេក្ខមានោ សតិមា

(ឧបសីវតិ ភគវា)

ឧដ្ឋិតំ ឯសុរាយ តរស្សុ ទុឃំ

តាមេ បហាយ វិរតោ កថាហិ

តណ្ហក្ខយំ រត្តមហាតិមស្សុ ។

(២៤២) ពាក្យថា ដែលនាំឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គអាស្រ័យ ហើយគប្បីឆ្លងអន្ទាំនេះបាន ត្រង់ពាក្យថា ដែលនាំឲ្យអាស្រ័យ គឺអាស្រ័យបុគ្គលឬអាស្រ័យធម៌ ។ ពាក្យថា គប្បីឆ្លងអន្ទាំនេះបាន គឺគប្បីឆ្លងឆ្លងរំលង ឆ្លងកាត់ ផ្ចោះរំលង នូវអន្ទាំគឺកាម អន្ទាំគឺភព អន្ទាំគឺទិដ្ឋិ អន្ទាំគឺអវិជ្ជា ដ៏ធំ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ដែលនាំឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គអាស្រ័យ ហើយឆ្លងអន្ទាំនេះបាន ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលថា

បពិត្រព្រះអង្គជាសក្កៈ ខ្ញុំព្រះអង្គម្នាក់ឯង មិនបានអាស្រ័យ (បុគ្គលឬធម៌) ទើបមិនអាចឆ្លងនូវអន្ទាំដ៏ធំបាន បពិត្រព្រះអង្គ ជាសម្មន្តបក្ខ សូមព្រះអង្គសំដែងអារម្មណ៍ដែលនាំឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គអាស្រ័យ ហើយឆ្លងអន្ទាំនេះ ។

(២៤៣) (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) ម្នាលឧបសីវៈ អ្នកចូរមានស្មារតីសំឡឹងអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន អាស្រ័យ (អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ) ដោយឋបវាកម្មថាមិនមាន។ ហើយឆ្លងអន្ទាំចុះ អ្នកចូរលះបង់តាំងឡាយ ហើយវៀរចាកកថាតាំងឡាយចេញ ហើយសំឡឹងនូវការអស់តណ្ហា តាំងឡើយចាំងថ្ងៃ ។

(๒๘๘) អាកិញ្ចញ្ញំ បេក្ខមានោ សតិមាតិ សោ ព្រា-
ហ្មណោ បកតិយោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិំ លាភី-
យេវ និស្សយំ ន ជានាតិ អយំ មេ និស្សយោតិ ។
តស្ស កតវា និស្សយញ្ច អាចិក្ខតិ ខុត្តរិញ្ច និយ្យា-
នបថំ អាចិក្ខតិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិំ
សមាបជ្ជិត្វា តតោ វុដ្ឋហិត្វា តត្ថ ជាតេ ចិត្តចេតសិ-
កេ ធម្មេ អនិច្ចតោ បេក្ខមានោ ខុក្ខតោ ភេកតោ
តណ្ហាតោ សល្លតោ អឃតោ អាពាធតោ បលោ-
កតោ ឥតិតោ ឧបទ្ទវតោ អសាតតោ កយតោ
ឧបសគ្គតោ ចលតោ បភង្គុតោ អទ្ធុវតោ អតាណតោ
អលេណតោ អសរណតោ អសរណីភូតតោ រិត្តតោ
តុច្ឆតោ សុញ្ញតោ អនត្តតោ អាទីនវតោ វិបរិណា-
មធម្មតោ អសារកតោ អឃមូលតោ វធកតោ
សាសវតោ វិឝកតោ សង្ខតតោ មារាមិសតោ

(๒๔๔) ពាក្យថា អ្នកចូរមានស្មារតី សំឡឹងអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈជាដើម អធិប្បាយថា ព្រាហ្មណ៍នោះ បានអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិតាមប្រក្រតី តែមិនដឹងការអាស្រ័យថា អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិនេះ ជាទីអាស្រ័យរបស់អាត្មាទេ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រាប់ទីអាស្រ័យផង ទ្រង់ប្រាប់ផ្លូវជាទីស្រោចស្រង់តទៅទៀតផង ដល់ព្រាហ្មណ៍នោះថា អ្នកចូលកាន់នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ហើយចេញអំពីសមាបត្តិនោះ ហើយពិចារណាធម៌គឺចិត្តនឹងចេតសិកទាំងឡាយ ដែលកើតហើយក្នុងសមាបត្តិនោះ ដោយសភាពថាមិនទៀង ពិចារណាមើលរំពឹងមើល សំឡឹងមើល រមិលមើល ដោយសភាពថាជាទុក្ខ ជារោគ ជាបូស ជាសរ ជាអន្ទកយ ជាជម្ងឺ ជារបស់អ្នកជម្ងៃ ជារបស់វិនាស ជាចង្រៃ ជាទុព្វត ជារបស់មិនគួរប្រាថ្នា ជាភ័យ ជាទុបសគ្គ ជារបស់ញាប់ញ័រ ជារបស់ពុករលួយ ជារបស់មិនបីតថេរ ជារបស់ឥតទីពឹងផ្នែក ជារបស់ឥតទីពួន ជារបស់ឥតទីពុក ជារបស់ឥតទីពំនឹង ជារបស់ឥតអំតើ ជារបស់ទទេ ជារបស់សូន្យ មិនមែនជារបស់ខ្លួន ជាទោស ជាសភាវៈប្រែប្រួល ជារបស់ឥតខ្លឹម ជារបស់ជាទីតាំងនៃទោស ជារបស់ប្រាសចាកសេចក្តីចំរើន ជារបស់ប្រកបដោយអាសវៈ ជាអ្នកសម្ងប់ ជាទីតាក់តែង ជានុយរបស់មារ

ជាតិធម្មតោ ជរាធម្មតោ ព្យាធិធម្មតោ មរណធម្មតោ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសធម្មតោ សមុទយធម្មតោ អត្ថង្គមតោ អនស្សាទតោ អាទីនវតោ អនិស្សរណតោ បេក្ខមាតោ ចិលោកយមាតោ ជិណ្ណាយមាតោ ខុបបរិក្ខមាតោ ។ សតិមាតិ យា សតិ អនុស្សតិ បដិស្សតិ ។បេ។ សម្មាសតិ អយំ វុច្ចតិ សតិ ។ ឥមាយ សតិយា ខុបេតោ សមុបេតោ ខុបាគតោ សមុបាគតោ ខុបបន្នោ សមុបបន្នោ សមង្គីតោ សោ វុច្ចតិ សតិមាតិ អាគិញ្ចញ្ញំ បេក្ខមាតោ សតិមា ។ ខុបសីវតិ កតវតិ ខុបសីវតិ កតវ តំ ព្រាហ្មណំ ជាមេន អាលបតិ ។ កតវតិ តារវជិវជនមេនំ ។បេ។ សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យជិធំ កតវតិ ខុបសីវតិ កតវ ។

(๒๔๙) ជត្តីតិ ជិស្សាយ តារស្សុ ចិយត្តំ ជត្តំ កិញ្ចីតិ អាគិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ ។ កិំការណា ជត្តំ កិញ្ចីតិ អាគិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ ។

មានជាតិជាធម្មតា មានជរាជាធម្មតា មានព្យាធិជាធម្មតា មានមរណៈជាធម្មតា មានសោកៈ បរិទេវៈ ទុក្ខៈ ទោមនស្សៈ ឧបាយាសៈជាធម្មតា ជារបស់មានធម៌ជាគ្រឿងប្រជុំកើត ជាធម្មតា ជារបស់ដល់នូវការវិនាសជាធម្មតា ជារបស់មិនមានអាទិសង្ឃ ជារបស់មានទោស មិនជាទីលាស់ចេញជាធម្មតា។ ពាក្យថា មានស្មារតី សេចក្តីថា ស្មារតី ការរឭកវឿយៗ ការរឭកចំពោះ ។បេ។ ការរឭកប្រពៃ ណា នេះ ហៅថា ស្មារតី។ បុគ្គលណាដល់ ដល់ព្រម ចូលទៅដល់ ចូលទៅដល់ព្រម ចូលទៅជិត ចូលទៅជិតព្រម ប្រកបហើយដោយស្មារតីនេះ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានស្មារតី ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកចូរមានស្មារតី សំឡឹងអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ។ ពាក្យថា ម្នាលទុបសីវៈ នៃបទថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលទុបសីវៈ គឺព្រះមានព្រះភាគ ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ដោយចំឈ្មោះ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះជាពាក្យពោលដោយគោរព។បេ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យបា្រស់លាស់ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលទុបសីវៈ។

(๒๘๙) ពាក្យថា អាស្រ័យ (អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ) ដោយបរិកម្មថាមិនមាន ។ ហើយតួងអនុដ៏ចុះ បានដល់ គឺអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ ដោយបរិកម្មថា វត្ថុតិចតួចមិនមាន ។ ចុះ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ ដោយបរិកម្មថា វត្ថុតិចតួចមិនមាន តើព្រោះហេតុអ្វី ។

ปาณาฌาเยน สมาปตฺติ สเตา สมาปชฺชิตฺวา ตเตา วุฏฺหิตฺวา ตเยว ปาณาฌานํ อกาเรติ วิกาเรติ อญฺญถาเภติ ฉฑฺเฑติ กิเญฺจติ ปสฺสติ สมฺภารเก ฉฑฺเฑติ กิเญฺจติ อากิญฺจาเยน สมาปตฺติ ฯ สพฺพโส อุปสนฺตาย นิสฺสรณนฺติ อารมฺมณนฺติ อลมฺพนนฺติ กิตฺวา ตเมว ภยนฺติ ตเมว อีติ ตเมว อุปทฺทวนฺติ ตเมว อุปสคฺคนฺติ ตเมว ภยนฺติ ตเมว อีตินฺติ ตเมว อุปทฺทวนฺติ ตเมว อุปสคฺคนฺติ ปสฺสติ ฯ

(๒๘๑) เอเมว ปหาย วิราโค เอกนฺตเมว เอเมว อุฏฺฐานคามี ปุคฺคโล อุฏฺฐานคามี ๓ กิเลสเอเมว ๓ ฯเปฯ ๔เมว ปุคฺคโล อุฏฺฐานคามี ฯเปฯ ๔เมว ปุคฺคโล กิเลสเอเมว ฯ เอเมว ปหาย ปฏิปนฺนตฺตา อุฏฺฐานคามี ปฏิปนฺนตฺตา กิเลสเอเมว ปหาย ปฏิปนฺนตฺตา วิราคาธิมุตฺตตฺตา อนาคามิผลสจฺฉิกิริยาย เอเมว ปหาย ฯ วิราโค เอกนฺตเมว ปุคฺคลนฺติ วิตฺถาเรตฺวา ฯ

បុគ្គលមានស្មារតី ចូលវិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ ចេញអំពីសមាបត្តិ
នោះហើយ មិនចំរើន មិនអប់រំ ធ្វើឲ្យវិនាស នូវវិញ្ញាណនោះឯង
ទើបឃើញថា វត្តតិចតួចមិនមាន ព្រោះហេតុនោះ អាកិញ្ចញ្ញាយតន-
សមាបត្តិ ដោយបរិកម្មថា វត្តតិចតួចមិនមាន ។ អ្នកចូរអាស្រ័យ
អាស្រ័យសិង់នូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិនោះ ហើយធ្វើឲ្យជាអារម្មណ៍
ឲ្យជាទីគោរ ហើយធ្វង ធ្វងឡើង ធ្វងរំលង ធ្វងកាត់ ផ្ចោះរំលង
នូវអន្ទង់គឺកាម អន្ទង់គឺភព អន្ទង់គឺទិដ្ឋិ អន្ទង់គឺអវិជ្ជា ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) អាស្រ័យ (អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ) ដោយបរិកម្មថា
មិនមាន ។ ហើយធ្វងអន្ទង់ចុះ ។

(២៤៦) អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកចូរលះបង់កាមចាំងឡាយ ហើយ
រៀបចាកកថាចាំងឡាយចេញ បើតាមទុក្ខាន កាមមាន ២ គឺ វត្ថុកាម ១
កិលេសកាម ១ ។ បេ ។ នេះ លោកហៅថា វត្ថុកាម ។ បេ ។ នេះ
លោកហៅថា កិលេសកាម ។ ពាក្យថា អ្នកចូរលះបង់កាមចាំងឡាយ
គឺអ្នកចូរកំណត់ដឹងវត្ថុកាម ហើយលះបង់ ផ្ចោះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យ
វិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាពតទៅ នូវកិលេសកាមចាំងឡាយ ហេតុ
នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកចូរលះបង់កាមចាំងឡាយ ។ ពាក្យថា រៀ
បចាកកថាចាំងឡាយ សេចក្តីថា វិចិកិច្ឆា លោកហៅថា កថង្កថា ។

ទុក្ខេ កង្ខា ។បេ។ ឆម្ភិតត្តំ ចិត្តស្ស មោរិលេខា ។ កថញ្ចិ ថាយ អារតោ វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសំយុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរតីតិ ឯវម្បិ វិរតោ កថាហិ ។ អថវា ទ្វត្តីសាយ តិរច្ឆានកថាយ អារតោ វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសំយុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរតីតិ ឯវម្បិ វិរតោ កថាហិតិ តាមេ បហាយ វិរតោ កថាហិ ។

(๒๔๗) តណ្ហាក្ខយំ វត្តមហាភិនិស្សដ្ឋតំ តណ្ហាតំ រូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្ព-តណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ វត្តន្តិ វត្តំ ។ អយោតិ និរាសោ ។ វត្តញ្ច និរា ច តណ្ហាក្ខយំ រាគក្ខយំ ទោសក្ខយំ មោ-ហក្ខយំ កតិក្ខយំ ឧបបត្តិក្ខយំ បដិសន្ធិក្ខយំ ភវ-ក្ខយំ សំសារក្ខយំ វដ្តក្ខយំ បសស្ស អភិនិស្សដ្ឋ ឧក្ខ ចិលោកយ និដ្ឋាយ ឧបបរិក្ខាតិ តណ្ហាក្ខយំ វត្តម-ហាភិនិស្សដ្ឋ ។ តេនាហ ភគវា

សេចក្តីឆ្ងឹងឆ្ងល់ក្នុងទុក្ខ ។ បេ ។ ភាពនៃចិត្តញាប់ញ័រ ការរសេម
រសាមនៃចិត្ត ។ បុគ្គលវៀរ វៀរស្រឡះ លះបង់ ចេញផុត លះលែង
រួចស្រឡះ ច្រាសចេញចាកសេចក្តីសង្ស័យ ជាអ្នកមានចិត្តមិនសល់រឹលំ
បុគ្គលវៀរចាកកថាគាំងឡាយ ដោយប្រការដូច្នេះ ក៏បាន ។ មួយទៀត
បុគ្គលវៀរ វៀរស្រឡះ លះបង់ ចេញផុត លះលែង រួចស្រឡះ ច្រាស
ចេញចាកតិរច្ឆានកថា ៣២ ជាបុគ្គលមានចិត្តមិនសល់រឹលំ បុគ្គលវៀរចាក
កថាគាំងឡាយ ដោយប្រការដូច្នេះ ក៏បាន ហេតុដូច្នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
អ្នកចូរលះបង់កាមគាំងឡាយ ហើយវៀរចាកកថាគាំងឡាយចេញ ។

(៦៤៧) អធិប្បាយពាក្យថា សំឡឹងនូវការអស់តណ្ហាគាំងយប់ថ្ងៃ
ថ្ងៃ ត្រង់ពាក្យថា តណ្ហា គឺរូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា
ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ ពាក្យថា យប់ គឺពត្រី ពាក្យថា ថ្ងៃ គឺ
វេលាដែលមានតន្ទីព្រះអាទិត្យច្រាកដ ។ អ្នកចូរមើល មើលចំពោះ
ចូរឃើញ ចូរមើលមើល ចូរសំឡឹងមើល ចូរពិចារណា នូវការអស់តណ្ហា
ការអស់ពគៈ ការអស់ទោសៈ ការអស់មោហៈ ការអស់គតិ នូវការអស់
ឧបបត្តិ ការអស់បដិសន្ធិ ការអស់ភព ការអស់សង្សារ ការអស់វដ្តៈ
គាំងយប់គាំងថ្ងៃ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សំឡឹង នូវការអស់
តណ្ហា គាំងយប់គាំងថ្ងៃ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

អាកិញ្ចញ្ញំ បេក្ខមានោ សតិមា

(ឧបសីវត្ថេ អតវ)

ឆត្តីតំ ឯសព្ភាយ តារស្សុ ឌុយំ

តាមេ បហាយ វិរតោ តថាហំ

តណ្ហាក្ខយំ រត្តមហាតិបស្សតំ ។

(๒๘๘) សព្ពេសុ តាមេសុ យោ វីតរាគោ

(ឥច្ចាយស្មា ឧបសីវោ)

អាកិញ្ចញ្ញំ ឯសព្ពិតោ ហិត្វមញ្ញំ

សញ្ញាវិមោក្ខេ បរមេឯមុត្តោ[๑]

តំដ្ឋេ ឯុ សោ តត្ត អនានុយាយី ។

(๒๘๙) សព្ពេសុ តាមេសុ យោ វីតរាគោតំ សព្ពេសុតំ សព្ពេន សព្ពំ សព្ពថា សព្ពំ អសេសំ ឯសេសំ បរិយាទាយវចនមេតំ សព្ពេសុតំ ។ តាមេសុតំ ឧទ្ធានតោ ទ្វេ តាមា រូបតាមា ច អរូបតាមា ច ។ បេ ។ អយមេ ឯុច្ចន្តិ រូបតាមា ។ បេ ។ អយមេ ឯុច្ចន្តិ អរូបតាមា ។

๑ ឧ. វិមុត្តោ

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថាម្នាលឧបសីវៈ) អ្នកចូរមានស្មារតី សំឡឹងអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន អាស្រ័យអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ ដោយឋបរិកម្មថា មិនមាន។ ហើយធ្វើអនុធម៌ចុះ អ្នកចូរលះបង់តាមទាំងឡាយ ហើយវៀរចាកកថាទាំងឡាយចេញ ហើយសំឡឹងនូវការអស់តណ្ហា ទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ ។

(๒๔๘)(ឧបសីវៈ: មាណព មានអាយុ ទូលសួរដូច្នេះថា) បុគ្គលណាមិនមានតម្រេក ក្នុងតាមទាំងឡាយទាំងពួង លះបង់សមាបត្តិដទៃ អាស្រ័យអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ចុះចិត្តស៊ប់ក្នុងសញ្ញាវិមោក្ខដ៏ប្រសើរ បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនឃ្លាតគប្បីតាំងនៅក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន បានដែរឬទេ ។

(๒๔๙) អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលណា មិនមានតម្រេកក្នុងតាមទាំងឡាយទាំងពួង ត្រង់ពាក្យថា ទាំងពួង គឺសព្វទាំងអស់ គ្រប់ទាំងអស់ មិនសល់ ឥតសល់ ពាក្យថា ទាំងពួង នេះជាពាក្យប្រមូល ។ ពាក្យថា ក្នុងតាមទាំងឡាយ បើតាមទុកូនា តាមមាន២ គឺ វត្ថុតាម ១ កិលេសតាម ១ ។បេ។ នេះហៅថា វត្ថុតាម ។ បេ ។ នេះហៅថា កិលេសតាម ។

สพฺเพสุ กาเมสุ โย วีตฉนฺโท สพฺเพสุ กาเมสุ โย วีตฉนฺโท(๑) ฉนฺนฉนฺโท มุตฺตฉนฺโท ปหีนฉนฺโท ปฏินิสฺสฏฺฐฉนฺโท วิกฺขมฺภิตฉนฺโท สพฺเพสุ กาเมสุ โย วีตฉนฺโท ฯ ฌตฺวายสฺมา อุปสีวเถร ฌตฺวา ปฆสติ ฯ อายสฺมาติ ปิยวจนํ ฯ อุปสีวเถร ตสฺส พฺราหฺมณสฺส นามํ ฯเปฯ อกิญฺจนาติ ฌตฺวายสฺมา อุปสีวเถร ฯ

(๒๙๐) อากิญฺจญฺญนฺติ อิญฺจนา วุจฺจติ ตณฺหา ทิฏฺฐิ มานา ฉ สมาปตฺติโย ตณฺหา ปหีนา(๒) ปริญฺญาตา ตณฺหา อปฺปหีนา อสมุจฺฉินฺนา ตณฺหา วีตา วิคตา จตา วนฺตา มุตฺตา ปหีนา ปฏินิสฺสฏฺฐา วิกฺขมฺภิตา อากิญฺจญฺญายตนสมาปตฺตึ อิญฺจนา อตฺถิ อิญฺจนา นตฺถิ อิญฺจนา วิคตา จตา วนฺตา มุตฺตา ปหีนา ปฏินิสฺสฏฺฐา วิกฺขมฺภิตา อากิญฺจญฺญายตนสมาปตฺตึ อิญฺจนา อตฺถิ อิญฺจนา นตฺถิ อิญฺจนา วิคตา จตา วนฺตา มุตฺตา ปหีนา ปฏินิสฺสฏฺฐา วิกฺขมฺภิตา อากิญฺจญฺญนฺติ อิญฺจนา วุจฺจติ ตณฺหา ทิฏฺฐิ มานา ฉ สมาปตฺติโย ตณฺหา ปหีนา

ពាក្យថា បុគ្គលណា មិនមានតម្រេក ក្នុងកាមទាំងឡាយទាំងពួង មានន័យថា បុគ្គលណា មិនមានពគ: ខ្ជាក់ពគ: ខ្ជាក់ចោលពគ: ផុតពគ: លះបង់ពគ: លះបង់ផ្តាច់ពគ: សង្កត់សង្កិនពគ: កន្ធកាមទាំងឡាយទាំងពួង ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បុគ្គលណា មិនមានតម្រេក ក្នុងកាមទាំងឡាយទាំងពួង ។ ពាក្យថា ដូច្នេះ នៃបទថា ឧបសីវៈមានអាយុសួរដូច្នេះ ជាពាក្យតភ្ជាប់ ។ ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ។ ពាក្យថា ឧបសីវៈ ជាឈ្មោះនៃព្រាហ្មណ៍នោះ ។ បេ ។ ជាពាក្យហៅព្រាហ្មណ៍ខ្ទុះ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ឧបសីវៈមានអាយុសួរដូច្នេះ ។

(๒๙๐) ពាក្យថា លះបង់សមាបត្តិដទៃ អាស្រ័យអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន គឺលះបង់ វៀរបង់ ចោះបង់ កន្ធងបង់ កន្ធងរំលង ប្រព្រឹត្តកន្ធង នូវសមាបត្តិទាំង ๖ ឮដ៏ខាងក្រោម ហើយអាស្រ័យ ផ្តេកផ្តិត ចូលមកជិត ចូលមកជិតត្រម មានចិត្តខ្ទុនចុះ មានចិត្តខ្ទុនចុះស៊ប់ កាន់អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) លះបង់សមាបត្តិដទៃ អាស្រ័យអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ។

(๒๙๑) ពាក្យថា ចុះចិត្តស៊ប់ក្នុងសញ្ញាវិមោក្ខដ៏ប្រសើរ សេចក្តីថា សញ្ញាសមាបត្តិ ទាំង ๗ លោកហៅថា សញ្ញាវិមោក្ខ ។

តាសំ សញ្ញាសមាបត្តីនំ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ វិមោក្ខា អគ្គា ច សេដ្ឋា ច វិសេដ្ឋា ច ឆាមោក្ខា ច ខុត្តមា ច បវរា ច ។ បរមេ អក្ខេ សេដ្ឋេ វិសេដ្ឋេ ឆាមោក្ខេ ខុត្តមេ បវរេ អធិមុត្តវិមោក្ខេ ច អធិមុត្តោ តត្រាធិមុត្តោ តនធិមុត្តោ តច្ចរតោ តព្ភហុលោ តក្កុតោ តន្និន្នោ តប្បោណោ តប្បព្ភារោ តទធិបតេយ្យោតិ(๑) សញ្ញាវិមោក្ខេ បរមេធិមុត្តោ ។

(๒๕๖) តិដ្ឋេ ឧ សោ តត្ត អជាឧយាយីតិ(๒) តិដ្ឋេ ឧ តិ សំសយបុច្ឆា(๓) ទ្វេឧ្ឆកបុច្ឆា អនេកំសបុច្ឆា ឃវំ ឧ ខោ ច ឧ ខោ កិំ ឧ ខោ កថំ ឧ ខោតិ តិដ្ឋេ ឧ ។ តត្ថាតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនេ ។ អជាឧយាយីតិ អជាឧយាយី អវេធមាគោ អវិតច្ឆមាគោ អនន្តរាយមាគោ អបរិហាយមាគោ(๔) ។

---

๑ ម. តទធិមុត្តោ តទធិបតេយ្យោតិ ។ ๒ ម. អនាឧវិយីតិ ។ ๓ ម. សំសយបុច្ឆ វិមតិបុច្ឆ ។ ๔ ម. អបរិហាយមានោ ។

អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ ជាវិមោក្ខដ៏ប្រសើរផង វិសេសផង ប្រសើរ
វិសេសផង ជាប្រធានផង ឧត្តមផង ថ្លៃថ្លាផង ជាធម្មសមាបត្តិទាំង
នោះ ។ បុគ្គលចុះចិត្តស៊ប់ក្នុងសញ្ញាវិមោក្ខដ៏ប្រសើរ ជាកំពូល វិសេស
ប្រសើរវិសេស ជាប្រធាន ឧត្តម ថ្លៃថ្លា ដោយអធិមុត្តវិមោក្ខ ចុះចិត្តស៊ប់
ក្នុងសញ្ញាវិមោក្ខនោះ មានចិត្តនុនចុះ ក្នុងសញ្ញាវិមោក្ខនោះ មានចិត្ត
ជឿស៊ប់ក្នុងសញ្ញាវិមោក្ខនោះ ត្រាប់ទៅតាន់សញ្ញាវិមោក្ខនោះ ច្រើន
ដោយសញ្ញាវិមោក្ខនោះ ធ្ងន់ក្នុងសញ្ញាវិមោក្ខនោះ ខ្ពស់ទៅតាន់សញ្ញា-
វិមោក្ខនោះ ទោរទៅតាន់សញ្ញាវិមោក្ខនោះ ឈមទៅតាន់សញ្ញា-
វិមោក្ខនោះ មានសញ្ញាវិមោក្ខនោះជាអធិបតី ហេតុនោះ (លោកសួរថា)
ចុះចិត្តស៊ប់ក្នុងសញ្ញាវិមោក្ខ ដ៏ប្រសើរ ។

(២៥២) ពាក្យថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនឃ្លាត គប្បីតាំងនៅក្នុងអា-
កិញ្ចញ្ញាយតនដ្ឋានបានដែរឬទេ ត្រង់ពាក្យថា គប្បីតាំងនៅបានដែរឬទេ
គឺជាពាក្យសួរដោយសង្ស័យ សួរដោយចិត្តបែកជាចំតាមពីរ សួរដោយ
ការយល់ច្រើនយ៉ាងថា យ៉ាងនេះទេឬ។ មិនមែនទេ ដូចម្តេចហ្ន៎ ដោយ
ប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) គប្បីតាំងនៅបានដែរឬទេ ។
ពាក្យថា ក្នុងនោះ គឺក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតន: ។ ពាក្យថា ជាអ្នកមិនឃ្លាត គឺ
ជាអ្នកមិនបែកបេញ មិនកម្រើក មិនញាស មិនវិនាស មិនសាបសូន្យ ។

អថកា អរដ្ឋមាគោ អនុសុយ្យមាគោ អមុយ្ហមាគោ អតិ-
លិយមាគោតំ តំដ្ឋេ នុ សោ តត្ត អជានុយាយី ។
តែជាមា សោ ព្រាហ្មណោ

សព្វេសុ កាមេសុ យោ វីតរាគោ

(ឥច្ចាយស្មា ឧបសីវោ)

អាកិញ្ចញ្ញំ និស្សិតោ ហិត្វូមញ្ញំ
សញ្ញាវិមោក្ខេ បរមេនិមុត្តោ
តំដ្ឋេ នុ សោ តត្ត អជានុយាយីតំ ។

(๒๙๓) សព្វេសុ កាមេសុ យោ វីតរាគោ

(ឧបសីវតំ ភគវា)

អាកិញ្ចញ្ញំ និស្សិតោ ហិត្វូមញ្ញំ
សញ្ញាវិមោក្ខេ បរមេនិមុត្តោ
តំដ្ឋេយ្យ សោ តត្ត អជានុយាយី ។

(๒๙๔) សព្វេសុ កាមេសុ យោ វីតរាគោតំ
សព្វេសូតំ សព្វេន សព្វំ សព្វថា សព្វំ អសេសំ
និស្សេសំ បរិយាធាយវចនមេតំ សព្វេសូតំ ។

ឬថា ជាអ្នកមិនត្រេកអរ មិនប្រទូស្ត មិនរង្កៀង មិនលំបាក ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បុគ្គលនោះជាអ្នកមិនឃ្លាត គប្បីតាំងនៅក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន បានដែរឬទេ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលថា

បុគ្គលណាមិនមានតម្រេកក្នុងកាមទាំងឡាយទាំងពួង លះបង់សមាបត្តិដទៃ អាស្រ័យអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន បុះចិត្តស៊ប់ក្នុងសញ្ញាវិមោក្ខដ៏ប្រសើរ បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនឃ្លាត គប្បីតាំងនៅក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន បានដែរឬទេ ។

(២៩៣) (ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលឧបសីវៈ) បុគ្គលណា មិនមានតម្រេក ក្នុងកាមទាំងឡាយទាំងពួង លះបង់សមាបត្តិដទៃ អាស្រ័យអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន បុះចិត្តស៊ប់ក្នុងសញ្ញាវិមោក្ខដ៏ប្រសើរ បុគ្គលនោះជាអ្នកមិនឃ្លាត គប្បីតាំងនៅក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាននោះបាន ។

(២៩៤) អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលណា មិនមានតម្រេកក្នុងកាមទាំងឡាយទាំងពួង ត្រង់ពាក្យថា ទាំងពួង គឺគ្រប់ទាំងអស់ សព្វទាំងអស់ មិនសល់ ឥតសល់ ពាក្យថា ទាំងពួង នេះ ជាពាក្យរួបរួម ។

កាមេសូតិ ឧច្ចាឯតោ ទ្វេ កាមា វត្ថុកាមា ច កិ-
លេសកាមា ច ។បេ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ វត្ថុកាមា
។បេ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កិលេសកាមា ។ សព្ពេសុ
កាមេសុ យោ វីតរាគោតិ សព្ពេសុ កាមេសុ យោ
វីតរាគោ ចត្តរាគោ វន្តរាគោ មុត្តរាគោ បហីនរាគោ
បដិនិស្សដ្ឋរាគោ វិក្ខម្ភិតរាគោតិ សព្ពេសុ កាមេសុ
យោ វីតរាគោ ។ ឧបសីទតិ កសតិ ឧបសីទតិ
កសតិ តំ ព្រាហ្មណំ ជានេន អាលបតិ ។ កសតិ
តាវតិ វចនមេតំ ។ បេ ។ សង្ខិត្តា បញ្ចក្ខន្ធា យន្តិ
កសតិ ឧបសីទតិ កសតិ ។

(៤៥៧) អាកិញ្ចញ្ញំ និស្សិតោ ហិត្វូមញ្ញនិ មោដ្ឋ-
មា ច សមាបត្តិយោ ហិត្វា វជ្ជេត្វា បរិច្ចជិត្វា អតិក្ក-
មិត្វា សមតិក្កមិត្វា វីតិវត្តិត្វា អាកិញ្ចញ្ញាយតនស-
មាបត្តិំ និស្សិតោ(១) អល្លីនោ ឧបគតោ សមុបគ-
តោ អជ្ឈោសិតោ អធិមុត្តោតិ អាកិញ្ចញ្ញំ និស្សិ-
តោ ហិត្វូមញ្ញំ ។

---

๑ ម. និស្សិតោ អាសិតោ ។

ពាក្យថា កុដិកាមំ ឆ្លាយ បើតាមទុកូនកាមមាន ២ គឺ វត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។ បេ ។ នេះ ហៅថា វត្ថុកាម ។ បេ ។ នេះហៅថា កិលេសកាម ។ ពាក្យថា បុគ្គលណា មិនមានតម្រេកកុដិកាមំ ឆ្លាយ ដំណើរនេះ ជានសេចក្តីថា បុគ្គលណាមិនមានរាគៈ លោភៈ រាគៈ ខ្លាក់រាគៈ លែងរាគៈ ចោលរាគៈ លះបង់រាគៈ សង្កត់សង្កិនរាគៈ កុដិកាមំ ឆ្លាយ ដំណើរនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលណាមិនមានតម្រេកកុដិកាមំ ឆ្លាយ ដំណើរនេះ ។ ពាក្យថា ម្នាលទុបសីវៈ នៃបទថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលទុបសីវៈ គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ដោយចំឈ្មោះ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះជាពាក្យពោលដោយគោរព ។បេ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលទុបសីវៈ ។

(២៩៩) ពាក្យថា លះបង់សមាបត្តិដទៃ អាស្រ័យអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន គឺលះបង់ រៀបង់ ចោះបង់ កន្ធងបង់ កន្ធងរំលង ប្រព្រឹត្តកន្ធងនូវសមាបត្តិទាំង ៦ ខាងក្រោម ហើយអាស្រ័យ ផ្តេកផ្តិត ចូលមកជិត ចូលមកជិតត្រម ៗ នុនចុះ ចុះស៊ប់កាន់អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លះបង់សមាបត្តិដទៃ អាស្រ័យអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ។

(๒๙๖) สญฺญาวิโมกฺเข ปรเมติ มุทฺธาติ สญฺญาวิโมกฺขา ปุพฺพณฺหสมยาทโย ฯ ตาสุ สญฺญาสมาปตฺตีสุ อาคเตฺวญฺญายตนสมาปตฺติ วิโมกฺขา อกฺกา จ เสฏฺฐา จ วิเสฏฺฐา จ ตาโมกฺขา จ อุตฺตมา จ ปวรา จ ฯ ปรเมติ อคฺเค เสฏฺเฐ วิเสฏฺเฐ ตาโมกฺเข อุตฺตเม ปวเรติ อตฺถิ มุทฺธวิโมกฺเขน อภิมุทฺธา ตคฺคาภิมุทฺธา ตทภิมุทฺธา ตทุวาโส ตทุปหาโร ตทุปาโย ตทุปายโน ตทุตฺตโร ตทุตฺตรโก ตนฺนินฺโน ตปฺโปณโต ตปฺภารโต ตทาธิปเตยฺยาติ สญฺญาวิโมกฺเข ปรเมติ มุทฺธา ฯ

(๒๙๗) ตาเทยฺยา เสา ตสฺส อภาวยิตาติ ตาเทยฺยาติ ตาเทยฺย สทฺเทกปฺปสมาสฺสาติ ฯ ตสฺสาติ อาคเตฺวญฺญายเนติ ฯ อภาวยิตาติ อภาวยี อาเสวมาโน อาสิกฺขมาโน[๑] อนนฺตรายมาโน อปริหายมาโน ฯ อถ วา อาสฺสมาโน อนุสฺสรมาโน อมุยฺหมาโน อสลิยมาโน ฯ

๑ ม. อธิคจฺฉมาโน ฯ

(๒๙๖) ពាក្យថា ចុះចិត្តសិប់កង់សញ្ញាវិមោក្ខដ៏ប្រសើរ សេចក្តីថា សញ្ញាសមាបត្តិទាំង ៧ ហៅថា សញ្ញាវិមោក្ខ ។ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ ជាវិមោក្ខដ៏ប្រសើរផង វិសេសផង ប្រសើរវិសេសផង ជាប្រធានផង ឧត្តមផង ថ្លៃថ្លាផង ជាង៏សញ្ញាសមាបត្តិទាំងនោះ ។ បុគ្គលចុះចិត្តសិប់កង់សញ្ញាវិមោក្ខដ៏ប្រសើរ ជាកំពូល វិសេស ប្រសើរ វិសេស ជាប្រធាន ឧត្តម ថ្លៃថ្លា ដោយអធិមុត្តវិមោក្ខ មានចិត្តនុចុះកង់សញ្ញាវិមោក្ខនោះ ចុះចិត្តសិប់កង់សញ្ញាវិមោក្ខនោះ ត្រាប់ទៅកាន់សញ្ញាវិមោក្ខនោះ ប្រែនដោយសញ្ញាវិមោក្ខនោះ ធ្វន់កង់សញ្ញាវិមោក្ខនោះ នុនទៅកាន់សញ្ញាវិមោក្ខនោះ ទោរទៅកាន់សញ្ញាវិមោក្ខនោះ ឈមទៅកាន់សញ្ញាវិមោក្ខនោះ មានសញ្ញាវិមោក្ខនោះជាអធិបតីហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ចុះចិត្តសិប់កង់សញ្ញាវិមោក្ខដ៏ប្រសើរ ។

(๒๙๗) ពាក្យថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនឃ្លាត គប្បីតាំង៏នៅកង់អាកិញ្ចញ្ញាយតនដ្ឋាននោះបាន ត្រង់ពាក្យថា គប្បីតាំង៏នៅ គឺគប្បីតាំង៏នៅអស់ពាន់នៃកប្ប ៦០ ។ ពាក្យថា កង់អាកិញ្ចញ្ញាយតនដ្ឋាននោះ គឺកង់អាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ ។ ពាក្យថា ជាអ្នកមិនឃ្លាត គឺជាអ្នកមិនចុះបង់ មិនកំរើត មិនទៅប្រាស មិនវិនាស មិនសាបសូន្យ ។ ឬថា មិនត្រេកអរ មិនប្រទូស្ត មិនវង្វេង៏ មិនលំបាក

តំ ដ្ឋេយ្យ សោ តត្ថ អនាទុយាយី ។ តេនាហ កតញ្ច

សព្ពេសុ ភាវេសុ យោ វីតរាគោ

(ឧបសីវត្ថេ កតញ្ច)

អាកិញ្ចញ្ញំ ឧបសង្ខ្យោ ហិត្វាមញ្ញំ

សញ្ញាវិមោក្ខេ បរមេ ឧបុត្តោ

តំ ដ្ឋេយ្យ សោ តត្ថ អនាទុយាយីតំ ។

(២៥៨) តំ ដ្ឋេ ចេ សោ តត្ថ អនាទុយាយី

ឫកម្ម វិសុទ្ធិំ(១) សមន្តចក្ខុ

តត្ថេវ សោ សីតិ សិយា វិមុត្តោ

ភវេវ(២) វិញ្ញាណំ តថាវិធស្ស ។

(២៥៩) តំ ដ្ឋេ ចេ សោ តត្ថ អនាទុយាយីតំ

តំ ដ្ឋេ ចេ សោតិ សចេ សោ តំ ដ្ឋេយ្យ សង្ខ្យាកម្ម-

សមាសុទ្ធិំ ។ តត្ថាតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនេ ។

---

๑ ម. វិសុទ្ធិំ ។ ๒ ម.បវេវិ ។

ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះជាអ្នកមិនឃ្យាត គប្បីតាំងនៅក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាននោះឯង ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលឧបសីវៈ) បុគ្គលណាមិនមានតម្រេកក្នុងកាមធាតុទាំងឡាយ តាំងពួន លះបង់សមាបត្តិដទៃ អាស្រ័យអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ប្រុះចិត្តស៊ប់ក្នុងសញ្ញាវិមោក្ខដ៏ប្រសើរ បុគ្គលនោះជាអ្នកមិនឃ្យាត គប្បីតាំងនៅក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាននោះបាន ។

(២៥៨) (ឧបសីវមាណពទូលសួរថា) បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បើបុគ្គលនោះជាអ្នកសាបសូន្យ គប្បីតាំងនៅក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាននោះ សូម្បីអស់កំនត់នៃឆាតាំងទាំងឡាយ បុគ្គលនោះ គប្បីជាអ្នកត្រជាក់ រួចស្រឡះ ក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាននោះឯងចុះ វិញ្ញាណរបស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ ត្រូវកើតទៀតឬទេ ។

(២៥៩) ពាក្យថា បើបុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនសាបសូន្យ គប្បីតាំងនៅក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាននោះ ត្រង់ពាក្យថា បើបុគ្គលនោះ គប្បីតាំងនៅ គឺ ប្រសិនបើ បុគ្គលនោះ គប្បីតាំងនៅ អស់ពាន់នៃកប្ប ៦០ ។ ពាក្យថា ក្នុងនោះ គឺក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ។

อภาสุยาเยติ อภาสุยาย อาวิภาวาย อาวิกรณาย อาวิภาวกรณาย อนฺตรายาย อปริหานาย อชฺฌาจารา อนุสฺสาหา อมุยฺหา อกลิยมานาติ ติณฺณเมเตสา ตตฺถ อภาสุยาเย ฯ

(๒๖๐) ปกฺกมฺมาติ วิสฺสาสํ สมฺปฏิจฺฉิตุ ปกฺกมฺมาติ วิสฺสาสฏฺเฐ ปกฺกมฺมาติ วิสฺสาสํ(๑) ตหึ วิสฺสาสํ ตหึ วิสฺสาสสตานิ ตหึ วิสฺสาสสหสฺสานิ ตหึ วิสฺสาสสตสหสฺสานิ ตหึ กปฺปสตานิ ตหึ กปฺปสหสฺสานิ ตหึ กปฺปสตสหสฺสานิ ฯ สมฺปฏิจฺฉิตุ สมฺปฏิจฺฉิ ปฏิลทฺธุ สพฺพญฺญุตญาณนฺติ ฯ เป ฯ ตถาคโต เนว สมฺปฏิจฺฉิตุ ปกฺกมฺมาติ วิสฺสาสํ สมฺปฏิจฺฉิ ฯ

(๒๖๑) ตตฺร เม สีตนฺติ สีตญฺจ วาตมุตฺตกาทิ วาตญฺจ ตตฺร เม สีตกาทิมนุปฺปตฺตา ฉวิ(๒) สสฺสาติ อาทิมาณวกมฺหา สสฺสตสมา ตตฺร ตตฺรูปฺปาย อตฺถา

๑ ม. วิสฺสาสนฺติ ตหึ วิสฺสาสนฺติ ตหึ วิสฺสาสนฺติ ฯเป ฯ กปฺปสตสหสฺสานิ ฯ ๒. ม. ฉวิโก ธุวโก ฯ

ពាក្យថា ជាអ្នកមិនសាបសូន្យ គឺជាអ្នកមិនហ្មត មិនគំរើត មិនវៀរច្រាស មិនវិនាស មិនសាបសូន្យប្តូថា ជាអ្នកមិនក្រែកអរ មិនប្រទូស្ត មិនវង្វេង មិនលំបាក ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បើបុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនសាបសូន្យ គប្បីតាំងនៅក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាននោះ ។

(๒๖๐) ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជាសម្មន្តបក្ខ. . .សូម្បីអស់គំនរនៃឆ្នាំគាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា សូម្បីអស់គំនរនៃឆ្នាំគាំងឡាយ គឺសូម្បីអស់ពួកនៃឆ្នាំគាំងឡាយ នៃឆ្នាំដ៏ច្រើន នៃរយឆ្នាំដ៏ច្រើន នៃពាន់ឆ្នាំដ៏ច្រើន នៃសែនឆ្នាំដ៏ច្រើន នៃរយកប្បដ៏ច្រើន នៃពាន់កប្បដ៏ច្រើន នៃសែនកប្បដ៏ច្រើន ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជាសម្មន្តបក្ខ សេចក្តីថា សព្វញ្ញុតញ្ញាណ ហៅថា សម្មន្តបក្ខ ។បេ។ ព្រះតថាគត ព្រះនាមថា សម្មន្តបក្ខ ដោយហេតុនោះ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះអង្គជាសម្មន្តបក្ខ . . . សូម្បីអស់គំនរនៃឆ្នាំគាំងឡាយ ។

(๒๖๑) ពាក្យថា បុគ្គលនោះ គប្បីជាអ្នកត្រជាក់ រួចស្រឡះ ក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាននោះឯង ចុះវិញ្ញាណ របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ ត្រូវកើតទៀតឬទេ គឺ ព្រះទបសីវៈ សួរនូវការទៀងទាត់ផង ការជាប់សូន្យផង របស់បុគ្គល ដែលកើតហើយក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈថា បុគ្គលនោះ ដល់នូវភាពជាអ្នកត្រជាក់ ក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាៈនោះឯង ជាបុគ្គលទៀង ឬតថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា គប្បីតាំងនៅក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាៈ

តស្ស វាញាណំ ចវេយ្យ ឧច្ឆិជ្ជេយ្យ វិនស្សេយ្យ ន
ភវេយ្យ ន បដិសន្ធិវាញាណំ ឯព្វត្តេយ្យ កាមជាតុយា
ឯ រូបជាតុយា ឯ អរូបជាតុយា ឯតំ អាកិញ្ចញ្ញាយតន
ឧប្បន្នស្ស សស្សតញ្ច ឧច្ឆេទញ្ច បុច្ឆតំ ឧទាហុ ត-
ត្ថេវ អនុបាទិសេសាយ និព្ពានធាតុយា បរិនិព្ពាយេយ្យ
អថឯ តស្ស វាញាណំ ចវេយ្យ បុន ន បដិសន្ធិវាញាណំ
ឯព្វត្តេយ្យ កាមជាតុយា ឯ រូបជាតុយា ឯ អរូបជាតុ-
យា ឯតំ អាកិញ្ចញ្ញាយតនេ ឧប្បន្នស្ស បរិនិព្ពានញ្ច
បដិសន្ធិញ្ច បុច្ឆតំ ។ តថាវិធស្សាតំ តថាវិធស្ស តាទិ-
សស្ស តស្សណ្ឋិតស្ស តប្បការស្ស តប្បដិភាគស្ស
អាកិញ្ចញ្ញាយតនេ ឧប្បន្នស្សាតំ តត្ថេវ សោ សីតំ
សិយា វិមុត្តោ ភវេឯ វាញាណំ តថាវិធស្ស ។
តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

តំដ្ឋេ ចេ សោ តត្ត អនានុយាយី
ឋិតម្ប វិសញ្ញំ សមន្តចក្ខុ
តត្ថេវ សោ សីតំ សិយា វិមុត្តោ
ភវេឯ វាញាណំ តថាវិធស្សាតំ ។

นោះឯង ស្មើរដោយសស្សតទិដ្ឋិ ឬថា វិញ្ញាណរបស់បុគ្គលនោះ គប្បីឃ្លាត ដាច់សូន្យ វិនាស មិនគប្បីកើត គឺបដិសន្ធិវិញ្ញាណ មិនគប្បីកើតក្នុងកាមធាតុក្តី ក្នុងរូបធាតុក្តី ក្នុងអរូបធាតុក្តី មួយទៀត លោកសួរទូរបៃនិញ្ជានផង បដិសន្ធិផង របស់បុគ្គលដែលកើតហើយក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈថា (បុគ្គលនោះ) គប្បីបរិនិញ្ជានដោយអនុបាទិសេសនិញ្ជានធាតុក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈនោះឯង ឬថា វិញ្ញាណរបស់បុគ្គលនោះ គប្បីឃ្លាត គឺបដិសន្ធិវិញ្ញាណ គប្បីកើតទៀត ក្នុងកាមធាតុក្តី ក្នុងរូបធាតុក្តី ក្នុងអរូបធាតុក្តី ។ ពាក្យថា របស់បុគ្គល មានសភាពដូច្នោះ គឺរបស់បុគ្គល មានសភាពបែបនោះ ប្រហែលដូច្នោះ ទ្រង់ទ្រាយដូច្នោះ មានប្រការដូច្នោះ មានចំណែកប្រៀបដូច្នោះ កើតហើយក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បុគ្គលនោះ គប្បីជាអ្នកត្រជាក់ រួចស្រឡះក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាននោះឯង ឬវិញ្ញាណ របស់បុគ្គល មានសភាពដូច្នោះ គប្បីកើតទៀតឬទេ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

> បពិត្រព្រះអង្គជាសម្មន្តបក្ខ បើបុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនសាបសូន្យ គប្បីតាំងនៅក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាននោះ សូម្បីអស់គំនរនៃធ្មាំតាំងឡាយ បុគ្គលនោះ គប្បីជាអ្នកត្រជាក់ រួចស្រឡះក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាននោះឯង ឬវិញ្ញាណរបស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ ត្រូវកើតទៀតឬទេ ។

(๒๖๒) อกฺขิ ยถา ภิกฺขเวติ ขิตฺตํ

(ขุททสิกขา ภิกขา)

อกฺขิ ปเลติ ฉ ขุเปติ สงฺขิ

ฬหุ ปุถุ ภาคตาหา ปาปุณาติ

อกฺขิ ปเลติ ฉ ขุเปติ สงฺขิ ฯ

(๒๖๓) อกฺขิ ยถา ภิกฺขเวติ ขิตฺตฺถิ อกฺขิ ปุถุตา ชาลสิขา ฯ ภิกฺขาติ ปุพฺพณฺหา ภิกฺขา ปจฺฉิมา ภิกฺขา ปุตฺตกา ภิกฺขา ธกฺขิณา ภิกฺขา สรชา ภิกฺขา อปร-ชา ภิกฺขา สีตา ภิกฺขา อุณฺหา ภิกฺขา อธิมตฺตา[๑] ภิกฺขา วาตกา ภิกฺขา ปกฺขภิกฺขา สุปณฺหาภิกฺขา ตาลปณฺหาภิ-กฺขา วิฉูปนภิกฺขา ฯ ภิกฺขเวติ ขิตฺตฺถิ ภิกฺขเวติ ขิตฺตฺถิ ขุกฺขิตฺตฺถิ ฉุฉิ ปฉุฉิ ขิปฺปิตฺถิ วิกฺขิปฺปิตฺถิ[๒] หกฺขิ ยถา ภิกฺขเวติ ขิตฺตฺถิ ฯ ขุททสิกขิตฺถิ ภิกฺขภิตฺถิ ขุททสิกขิตฺถิ ภิกฺขา ตฺถิ ปฺรหฺมณิ ภาเมน อาลปติ ฯ

---

๑ ม. ปริตฺตา ภิกฺขา ปาลิภิกฺขา ฯ ๒ ม. ขิตฺตา ขุกฺขิตฺตา ฉุฉิตา ปฉุฉิตา ขิปฺปิกฺขา วิขิปฺปิกฺขาติ ฯ

(๒๖๒) (ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលឧបសីវៈ) អណ្តាតភ្លើង ដែលត្រូវកំឡាំងខ្យល់ផាត់ហើយ រមែងដល់នូវការរលត់ មិនដល់នូវការរាប់ (ថាទៅកន្លងទីណា) យ៉ាងណា មុនិ រួចស្រឡះហើយចាកនាមកាយ រមែងដល់នូវការរលត់ មិនដល់នូវការរាប់ (ថាទៅកន្លងទីណា) ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

(๒๖๓) ពាក្យថា អណ្តាតភ្លើង ដែលត្រូវកំឡាំងខ្យល់ផាត់ហើយ យ៉ាងណា សេចក្តីថា អណ្តាតនៃភ្លើង លោកហៅថា អណ្តាតភ្លើង ។ ពាក្យថា ខ្យល់ គឺ ខ្យល់ទិសខាងកើត ខ្យល់ទិសខាងលិច ខ្យល់ទិសខាងជើង ខ្យល់ ទិសខាងត្បូង ខ្យល់មានធូលី ខ្យល់មិនមានធូលី ខ្យល់ត្រជាក់ ខ្យល់ក្តៅ ខ្យល់ខ្លាំងក្លា ខ្យល់កំបុតត្បូង ខ្យល់អំពីសាច់សត្វ ខ្យល់អំពីគ្រឿង ខ្យល់អំពីស្មៅកន្ទោង ខ្យល់កើតអំពីការបក់ ។ ពាក្យថា ដែលត្រូវកំឡាំងខ្យល់ផាត់ហើយ គឺកំឡាំងខ្យល់ផាត់ហើយ ផាត់ឡើងហើយ បន្ទោបង់ហើយ បន្ទោបង់ចោលហើយ ញាំញីហើយ សង្កត់សង្កិនហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អណ្តាតភ្លើង ដែលត្រូវកំឡាំងខ្យល់ផាត់ហើយ យ៉ាងណា ។ ត្រង់ពាក្យថា ម្នាលឧបសីវៈ នៃបទថា ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា ម្នាលឧបសីវៈ គឺព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ដោយចំឈ្មោះ ។

ภควตา สาวกานญฺจ ฉนฺนมฺปิ ฯ เป ฯ สงฺขิตฺตา ปญฺจ-
ยนฺธา ภควตา ขุปสีวตา ภควา ฯ

(๒๑๔) อตฺถิ ปลิโต ฉ ขุเทติ สงฺขฺยุ อตฺถิ ป-
ลิตีติ อตฺถิ ปลิโต อตฺถิ ภเทติ อตฺถิ ภญฺญติ ฉ-
ปฺปฏิ วุปสมติ ปฏิปฺปสฺสมฺภติ ฯ ฉ ขุเทติ สงฺขฺยุ
อมุกิ ชาม ทิสิ ภโตติ สงฺขิ ฉ ขุเทติ ขุเทฺ-
สิ ฉ ขุเทติ ภณาติ ฉ ขุเทติ ปณฺณตฺติ ฉ
ขุเทติ อตฺถิ ปลิโต ฉ ขุเทติ สงฺขิ ฯ

(๒๑๕) ฆาติ มุทิ ชามภายา วิมุตฺติยา ฆาติ
ขิปฺปาภิสมฺพุทฺธานุสฺสติ ฯ มุทิติ เหตุ ปุคฺคโล ญาณี
ฯเป ฯ สงฺขฺยาลมติปฺปฺ เสา มุทิ ฯ ชามภายา
วิมุตฺติยา เสา มุทิ ปภวติยา ปุพฺเพ ชามภายา
วิมุตฺติ ฉ ปุพภายา วิมุตฺติ ฉ ตนฺนิสฺสมติกฺก-
มวิกฺขมฺภนปฺปหานนฺน ปหีโน ตสฺส มุทิโน ภวนฺติ(๑)

๑ ม. ภวนฺติ ฯ

ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ហេតុនោះ (ទើបមានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលឧបសីវៈ ។

(๒๖๔) ពាក្យថា ជល់នូវការលះ មិនជល់នូវការរាប់ ត្រង់ពាក្យថា ជល់នូវការលះ គឺជល់នូវការបាត់ ទៅបាត់ ជល់នូវការបាត់រលត់ រម្ងាប់ ស្ងប់រម្ងាប់ ។ ពាក្យថា មិនជល់នូវការរាប់ គឺមិនជល់នូវការពោល មិនជល់នូវការសំដែងឡើង មិនជល់នូវការគណនា មិនជល់នូវការបញ្ញត្តិថា (ភ្លើងនោះ) ទៅកាន់ទិសឯណោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជល់នូវការលះ មិនជល់នូវការរាប់ ។

(๒๖๕) ពាក្យថា មុនិរួចស្រឡះហើយ ចាកនាមកាយ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ត្រង់ពាក្យ យ៉ាងនោះ គឺជាពាក្យញុំាងសេចក្តីឧបមាឲ្យសម្រេច ។ ពាក្យថា មុនិ សេចក្តីថា ញាណ លោកហៅថា មោនៈ ។ បេ ។ មុនិនោះ ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវបណ្តាញនៃសេចក្តីជាប់ចំពាក់ ។ ពាក្យថា រួចស្រឡះហើយចាកនាមកាយ គឺមុនិនោះ រួចស្រឡះហើយ ចាកនាមកាយក្នុងកាលមុនដោយប្រក្រតីផង រួចស្រឡះហើយ ចាករូបកាយផង លះបង់ហើយដោយវិក្ខម្ភនប្បហានៈ ព្រោះប្រព្រឹត្តកន្លងនូវតទង្គប្បហានៈ

อาคมฺม จตฺตาโร อริยมคฺคา ปฏิลทฺธา โหนฺติ จตุนฺนํ อริยมคฺคานํ ปฏิลทฺธตฺตา ตามคาโย จ ภูปคา-โย จ ปริญฺญาตา โหนฺติ ตามคายสฺส จ ภูป-คายสฺส จ ปริญฺญาตตฺตา ตามคายา จ ปคายา จ มุตฺตา วิมุตฺตา อนฺตฺตาโมกฺขาตาติ ฯา มุนิ ตามคายา วิมุตฺตา ฯ

(๒๑๑) อตฺถิ ปเลตา จ ขุเปตา สนฺตฺถิ อตฺถิ ปเลตีตา อนุกาธิเสสาย นิฺชนตาตุยา ปรินิฺช-ยาตา อนุกาธิเสสาย นิฺชนตาตุยา ปรินิฺชาตาตา จ ขุเปตา สนฺตฺถิ สนฺถิ จ ขุเปตา ขุชฺเชสุ จ ขุเปตา คณา จ ขุเปตา ปณฺณตฺติ จ ขุเปตา ฉตฺถิยาตา จ ภฺรหฺมณาตา จ เวสฺสาตา จ สุทฺทาตา จ คหฏฺฐาตา จ ปพฺพชิตาตา จ เทเวตา จ มนุสฺสาตา จ ภูปีตา จ อภูปีตา จ สญฺญีตา จ อสญฺญีตา จ เนวสญฺญีนาสญฺญีตา จ สเว โหนฺตุ นิตฺถ ปฏิยาเย นิตฺถ คารเณ นิตฺถ เยน สนฺถิ คเปยฺยาตา

អរិយមគ្គទាំង ៤ មុនិនោះ អាស្រ័យ នូវកពឥតចំផុត បានហើយ ឯនាមកាយនឹងរូបកាយ លោកកំណត់ដឹងហើយ ព្រោះបាននូវអរិយមគ្គ ទាំង ៤ លោក រួចហើយ រួចស្រឡះហើយ ចាកនាមកាយនឹងរូបកាយ ព្រោះកំណត់ដឹងនាមកាយ នឹងរូបកាយ ដោយអច្ចន្តវិមោក្ខ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនិ រួចស្រឡះហើយ ចាកនាមកាយ កាយាំងនេះដែរ ។

(๒๖๖) ពាក្យថា ដល់នូវការលះ មិនដល់ការពាប់ ត្រង់ពាក្យថា ដល់នូវការលះ គឺមុនិបវិនិព្វាន ដោយអនុបាទិសេសនិព្វានធាតុ បវិនិព្វានហើយ ដោយអនុបាទិសេសនិព្វានធាតុ ។ ពាក្យថា មិនដល់នូវការពាប់ គឺមិនដល់នូវការពោល មិនដល់នូវការសំដែងឡើង មិនដល់នូវការគណនា មិនដល់នូវការបញ្ញត្តិថា ថាក្សត្រិយ៍ក្តី ថាព្រាហ្មណ៍ក្តី ថាវេស្សៈក្តី ថាសុទ្ទៈក្តី ថាគ្រហស្ថក្តី ថាបព្វជិតក្តី ថាទេវតាក្តី ថាមនុស្សក្តី ថាមានរូបក្តី ថាឥតរូបក្តី ថាមានសញ្ញាក្តី ថាឥតសញ្ញាក្តី ថាមានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែនក្តី មុនិគប្បីដល់នូវការពាប់ ដោយហេតុណា ហេតុនោះមិនមាន បច្ច័យមិនមាន សមុដ្ឋានមិនមាន

អត្តំ បលេតំ ន ឧបេតំ សង្ខំ ។ អោជាហា ភកភ

អច្ចំ យថា ភតវេតេន ខិត្តំ

(ឧបសិភតំ ភកភ)

អត្តំ បលេតំ ន ឧបេតំ សង្ខំ

ឃាំ មុនិ ជាមភាយា វិមុត្តោ

អត្តំ បលេតំ ន ឧបេតំ សង្ខត្តិ ។

(๒๖๗) អដ្ឋដ្ឋតោ សោ ឧន ភ សោ ឆត្តិ

ឧជាហា វេ សស្សតិយា អភេតោ

តម្មេ មុនិ សាធុ វិយាភភេមិ

តថាហិ តេ វិនិតោ ឃស ឆម្ហោ ។

(๒๖๘) អដ្ឋដ្ឋតោ សោ ឧន ភ សោ ឆត្តិតំ

សោ អដ្ឋដ្ឋតោ ឧជាហា សោ ឆត្តិ សោ ឯវុច្ចោ ឧច្ច-

ច្ចោ វិនច្ចោតិ អដ្ឋដ្ឋតោ សោ ឧន ភ សោ ឆត្តិ ។

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដល់នូវការរលត់ មិនដល់នូវការរកប់ ។
ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលឧបសីវៈ) អណ្តាតភ្លើង ដែលត្រូវកំទ្បាំងខ្យល់ផាត់ហើយ រមែងដល់នូវការរលត់ មិនដល់នូវការរកប់ (ថាទៅកន្លងទីណា) យ៉ាងណា មុនិរួបស្រឡះហើយចាកនាមកាយ រមែងដល់នូវការរលត់ មិនដល់នូវការរកប់ (ថាទៅកន្លងទីណា) ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

(๒๖๗) (ឧបសីវមាណព ក្រាបទូលថា) បុគ្គលនោះ ដល់នូវការរលត់ ឬថាបុគ្គលនោះ លែងមាន ពុំនោះសោត បុគ្គលនោះ មិនមានរោគ ប្រៀបដោយសស្សតិវាទ្ធិ បពិត្រព្រះមុនិ សូមព្រះអង្គសំដែងច្រាប់ខ្ញុំព្រះអង្គ ឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវហេតុនោះ ដ្បិតថា ធម៌ទុំ+ ព្រះអង្គជ្រាបហើយ ។

(๒๖๘) ពាក្យថា បុគ្គលនោះ ដល់នូវការរលត់ ឬថាបុគ្គលនោះ លែងមាន គឺបុគ្គលនោះ ដល់នូវការបាត់ ឬថាបុគ្គលនោះមិនមាន គឺថា បុគ្គលនោះរលត់ ដាច់សូន្យ វិនាសហើយ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បុគ្គលនោះ ដល់នូវការរលត់ ឬថា បុគ្គលនោះ លែងមាន ។

(๒๖๙) อุทาหุ เว สสฺสติยา อเกเตติ อุทาหุ อุเภ สสฺสเตา อวิเสวมาโนปิ สสฺสติสมา ตเตฺรว ติฏฺเฐยฺยาติ อุทาหุ เว สสฺสติยา อเกเตติ ฯ

(๒๗๐) ตเตฺร มุนี สาธุ วิยากเรยฺยาติ ตตฺถ ยนฺติ ปุจฺฉามิ ยนฺติ ยาจามิ ยนฺติ อชฺฌเสามิ ยนฺติ ปสาเทมิ ฯ มุนีติ โมนนฺติ ญาณนฺติ ฯเปฯ สงฺขาลเมตนฺติ เสา มุนิ ฯ สาธุ วิยากเรยฺยาติ สาธุ อาจิกฺเขยฺย เทเสยฺย ปญฺเปยฺย ปฏฺเปยฺย วิวเรยฺย วิภเชยฺย อุตฺตานีกเรยฺย ปกาเสยฺย ตเตฺร มุนี สาธุ วิยากเรยฺยาติ ฯ

(๒๗๑) ตถาหิ เต วิทิโน ฬส ธมฺเมติ ตถาหิ เต วิทิโน ญาโต ตุลิโต ตีรโต วิภาวิโต วิภูโต ฬส ธมฺเมติ ตถาหิ เต วิทิโน ฬส ธมฺเม ฯ เตนาห เสา ปฺรหฺมณา

(๒๖๙) ពាក្យថា ពុំនោះសោត បុគ្គលនោះ មិនមានភេត ប្រៀបដោយសស្សតវាទ គឺ ពុំនោះសោត បុគ្គលនោះ ទៀងទាត់ ឋិត ថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា គប្បីឋិតនៅក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈនោះឯង ស្មើដោយសស្សតវាទ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ពុំនោះសោត បុគ្គលនោះ មិនមានភេត ប្រៀបដោយសស្សតវាទ ។

(๒๗๐) ពាក្យថា នោះ នៃបទថា បពិត្រព្រះមុនិ សូមព្រះអង្គ សំដែង ប្រាប់ខ្ញុំព្រះអង្គ ឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវហេតុនោះ គឺខ្ញុំព្រះអង្គ សួរនូវហេតុណា អង្វរនូវហេតុណា អាកង្ខានូវហេតុណា ដ្រះថា នូវហេតុណា ។ ពាក្យថា មុនិ សេចក្តីថា ញាណ លោកហៅថា មោនៈ ។ បេ ។ មុនិន្ទុះ ប្រព្រឹត្តកន្ទុង នូវបណ្តាញគឺសេចក្តីជាប់ចំពាក់ ។ ពាក្យថា សូមព្រះអង្គសំដែងឲ្យជាក់ច្បាស់ គឺសូមព្រះអង្គប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តែងតាំង បើក ចែក ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាស ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះមុនិ សូមព្រះអង្គសំដែង ប្រាប់ខ្ញុំព្រះអង្គ ឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវហេតុនោះ ។

(๒๗๑) ពាក្យថា ដ្បិតថា ធម៌ទ្ទុះ ព្រះអង្គជ្រាបហើយ គឺ ព្រោះថា ធម៌ទ្ទុះ ព្រះអង្គជ្រាប យល់ ថ្លឹង ពិចារណា ចំរើន ធ្វើ ឲ្យច្រើនដហើយ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ដ្បិតថា ធម៌ទ្ទុះ ព្រះ អង្គជ្រាបហើយ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

สุត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ធម្មបទស្មេ

អដ្ឋង្គិកោ សោ ខុទ ភ សោ ឧត្តំ

ខុទាហុ វេ សស្សតិយា អភេតោ

តម្មេ មុនី សាធុ វិយាកភេមា

តថាហិ តេ វិនិតោ ឋស ឆម្មោតំ ។

(๒๗๒) អត្តង្គិតស្ស ឧ បមាណមត្តំ

(ឧបសីភតំ កតភ)

យេន ំ វជ្ជ តំ តស្ស ឧត្តំ

សព្ពេសុ ឆម្មេសុ សមូហតេសុ

សមូហតា ភនបថាបិ សព្ពេ ។

(๒๗๓) អត្តង្គិតស្ស ឧ បមាណមត្តីតំ អត្តង្គិតស្ស អនុថានិសេសាយ ឯញ្ញានជាតុយា បរិនិព្ពុតស្ស រូបប្បមាណំ ឧត្តំ វេទនាបមាណំ ឧត្តំ សញ្ញាប-មាណំ ឧត្តំ សង្ខារប្បមាណំ ឧត្តំ វិញ្ញាណប្ប-មាណំ ឧត្តំ ឧ សំវិជ្ជតិ ឧ ឧបលព្ភតិ បហីនំ សមុ-ច្ឆិន្នំ រូបសន្តំ បដិប្បស្សទ្ធិំ អភព្ពុប្បត្តិកំ ញាណ-គ្គិនា ឌឌ្ឍន្តិ អត្តង្គិតស្ស ឧ បមាណមត្តំ ។

បុគ្គលនោះ ដល់នូវការលះ ឬថា បុគ្គលនោះលះបង់មាន តុំ
នោះសោត (បុគ្គលនោះ) មិនមានពេគប្រៀបដោយ សស្សតៈ-
វាទ្ធិ បពិត្រព្រះមុនិ សូមព្រះអង្គ សំដែងប្រាប់ខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យជាក់
ច្បាស់ នូវហេតុនោះ ដ្បិតថា ធម៌ទុំ+ ព្រះអង្គប្រាបហើយ ។
(๖๗๒) (ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា ម្នាលឧបសីវៈ) បុគ្គល
ដែលរលត់ហើយ ប្រមាណតុំមានទេ បុគ្គលតាំងឡាយ
ពោលចំពោះបុគ្គលនោះ ដោយកិលេសណា កិលេសទុំ+
របស់បុគ្គលនោះ មិនមានឡើយ កាលបើធម៌តាំងពួង បុគ្គល
គាស់រំលើងអស់ហើយ សូម្បីគន្ធៈ នៃវាត:តាំងពួង ក៏
បុគ្គលនោះ គាស់រំលើងហើយដែរ ។

(๖๗๓) ពាក្យថា បុគ្គលដែលរលត់ហើយ ប្រមាណតុំមានទេ
សេចក្តីថា បុគ្គលដែលរលត់ហើយ គឺដែលបរិនិព្វានហើយ ដោយ
អនុបាទិសេសនិព្វានធាតុ ប្រមាណ គឺរូបមិនមាន ប្រមាណ គឺ
វេទនាមិនមាន ប្រមាណ គឺសញ្ញាមិនមាន ប្រមាណ គឺសង្ខារមិន
មាន ប្រមាណ គឺវិញ្ញាណមិនមាន មិនមានសោះ ដែលមិនបាន
គឺលោកលះបង់ហើយ លះបង់ផ្តាច់ហើយ រម្ងាប់ហើយ សូប៌រម្ងាប់ហើយ
ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលដែលរលត់ហើយ ប្រមាណតុំមានទេ ។

ឧបសីវកំ កកកំ ឧបសីវកំ កកកំ ឝ ព្រាហ្មណាំ ជាមេន អាលបេតំ ។ កកកំ តាវតិកំ ពន្ធនមេតំ ។ បេ ។ សច្ចំ កោ បញ្ញត្តំ យតិនំ កកកំ ឧបសីវកំ កកកំ ។

(๒๗๔) យេន ឝ វជ្ជី តេ តេសុ ជនបទេសុ យេន ភគេន តេនេវុបសង្កមិ យេន នាគសេន តេនេវុបសង្កមិ យេន ខោសេន តេនេវុបសង្កមិ យេន មោឝលេន តេនេវុបសង្កមិ យេន អាឝន តេនេវុបសង្កមិ យាយ ឝិដ្ឋិយា តេនេវុបសង្កមិ យេន ឧទ្ធុនេន តេនេវុបសង្កមិ យាយ វិឝ. តិដ្ឋាយ តេនេវុបសង្កមិ យេហិ អនុសយេហិ តេនេវុបសង្កមិ រត្តោ-តំ ឝ ទុដ្ឋោតំ ឝ មូឡ្ហោតំ ឝ វិនិពន្ធោតំ ឝ បរាម-ដ្ឋោតំ ឝ វិក្ខេបតោតំ ឝ អនិដ្ឋង្គតោតំ ឝ ថា. មតោតំ ឝ តេ អតិសង្ខារ បហីឝ អតិសង្ខារំ បហីនត្តា តតិយា យេន តេនេវុបសង្កមិ នេរយិកោតំ ឝ តិរច្ឆានយោនិកោតំ ឝ បិត្តិវិសយិកោតំ ឝ មនុស្សោតំ ឝ ទេវតំ ឝ រូបីតំ ឝ អរូបីតំ ឝ

ពាក្យថា ម្នាលឧបសីវៈ នៃបទថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលឧបសីវៈ គឺព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ដោយចំណោះ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (តើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលឧបសីវៈ ។

(๒๗๔) ពាក្យថា បុគ្គលទាំងឡាយ ពោលចំពោះបុគ្គលនោះ ដោយកិលេសណា កិលេសទុំ របស់បុគ្គលនោះ មិនមានឡើយ អធិប្បាយថា បុគ្គលទាំងឡាយ គប្បីពោលដោយកគៈណា ពោលដោយទោសៈណា ពោលដោយមោហៈណា ពោលដោយមានៈណា ពោលដោយទិដ្ឋិណា ពោលដោយឧទ្ធច្ចៈណា ពោលដោយវិចិកិច្ឆាណា ពោលដោយអនុនយៈណា ថា បុគ្គលនេះជាអ្នកត្រេកអរ ឬជាអ្នកប្រទូស្ត ជាអ្នកវង្វេង ឬជាអ្នកជាប់ចំពាក់ ជាអ្នកសូមអង្វែង ឬជាអ្នកដល់នូវការរាយមាយ ជាអ្នកដល់នូវការមិនសម្រេច ឬជាអ្នកដល់នូវកំឡាំង អកិសង្ខារទាំងនោះ បុគ្គលនោះលះបង់ហើយ ព្រោះលះបង់អកិសង្ខារទាំងឡាយហើយ ឯនទាំងឡាយ គប្បីពោលដោយហេតុណា តាមគតិថា បុគ្គលនោះជាសត្វនរក ឬជាអ្នកយកកំណើតជាតិរច្ឆាន ជាបិត្តិវិស័យ ជាមនុស្ស ទេវតា ជារបស់មានរូប ឥតរូប

សញ្ញតំ ឯ អសញ្ញតំ ឯ នេវសញ្ញានាសញ្ញតំ ឯ សោ ហោតុ ឧត្តំ បច្ចយោ ឧត្តំ ការណំ ឧត្តំ យេន វេទេយ្យុំ កថេយ្យុំ ភេមាវេយ្យុន្តិ យេន ឯំ វុច្ចតិ តំ តស្ស ឧត្តំ ។

(๒๗๕) សព្ពេសុ ឧម្មេសុ សម្ភហាតេសូតិ សព្ពេសុ ឧម្មេសុ សព្ពេសុ ខន្ធេសុ សព្ពេសុ អាយតនេសុ សព្ពាសុ ជាតូសុ សព្ពាសុ កតីសុ សព្ពាសុ ឧបបត្តីសុ សព្ពាសុ បដិសន្ធីសុ សព្ពេសុ ភវេសុ សព្ពេសុ សំសារេសុ សព្ពេសុ វដ្តេសុ ឯហាតេសុ សម្ភហាតេសុ ឧទ្ធតេសុ សមុទ្ធតេសុ ឧប្បាតេតេសុ សមុប្បាតេតេសុ បហីនេសុ សមុច្ឆិន្នេសុ វូបសន្តេសុ បដិប្បស្សទ្ធេសុ អភព្វុប្បត្តិកេសុ ញាណគ្គិនា ឌឌ្ឍេសូតិ សព្ពេសុ ឧម្មេសុ សម្ភហាតេសុ ។

(๒๗๖) សម្ភហាតា ឯឧបថាបិ សព្ពេតិ ឯឧបថា វុច្ចន្តិ កាលេសា ឧ ខន្ធា ឧ អភិសង្ខារា ឧ ។ តស្ស ឯឧ ឧ ឯឧបថា ឧ អធិវចនំ ឧ អធិវចនបថា ឧ ឯវុត្តិ ឧ ឯវុត្តិបថា ឧ បញ្ញត្តិ ឧ បញ្ញត្តិបថា ឧ

មានសញ្ញា ឥតសញ្ញា ឬថាជាសត្វមានសញ្ញាក៏មិនមែនឥតសញ្ញាក៏មិនមែន បុគ្គលគប្បីពោល ទំាយ៉ាយ ហៅ ដោយហេតុណា ហេតុនោះ មិនមាន បច្ចយ៍មិនមាន សមុដ្ឋានមិនមាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលតំាងឡាយ ពោលទូវបុគ្គលនោះ ដោយកិលេសណា កិលេសនុ៎ះ របស់បុគ្គលនោះ មិនមានទេ ។

(២៧៥) ពាក្យថា កាលបើធម៌តំាងពួន បុគ្គលនោះគាស់រំលើងអស់ហើយ គឺកាលបើធម៌តំាងអស់ ខន្ធតំាងអស់ អាយតនៈតំាងអស់ ធាតុតំាងអស់ គតិតំាងអស់ ឧបបត្តិតំាងអស់ បដិសន្ធិតំាងអស់ កពតំាងអស់ សំសារៈតំាងអស់ វដ្តៈតំាងអស់ បុគ្គលនោះ គាស់ គាស់រំលើង រើ រើឡើង ចោចកេច ចោចកេចឡើង លះបង់ ក្រវែល រម្ងាប់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាលបើធម៌តំាងពួន បុគ្គលនោះ គាស់រំលើងអស់ហើយ ។

(២៧៦) ពាក្យថា សូម្បីគន្ធៈនៃឥន្ទៈតំាងពួន បុគ្គលនោះ គាស់រំលើងអស់ហើយដែរ សេចក្តីថា កិលេស ខន្ធនឹងអភិសង្ខារតំាងឡាយ លោកហៅថា គន្ធៈនៃឥន្ទៈ ។ ឥន្ទៈ គន្ធៈនៃឥន្ទៈ ឈ្មោះ គន្ធៈនៃឈ្មោះ សំដី គន្ធៈនៃសំដី បញ្ញត្តិនឹងគន្ធៈនៃបញ្ញត្តិតំាងឡាយ

ឥហតា សម្ភហតា ឧទ្ធតា សមុទ្ធតា ឧប្បតិតា សមុ-
ប្បតិតា បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា
អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ឌឌ្ឍាតិ សម្ភហតា ឯឧប-
ថាបិ សព្ពេ ។ តេនាហ ភគវា

អដ្ឋដ្ឋកស្ស ឧ បមាណមត្តំ (ឧបសីវតិ ភគវា)
យេន ំ វជ្ជ តំ តស្ស ឧត្តំ
សព្ពេសុ ឆម្ភេសុ សម្ភហតេសុ
សម្ភហតា ឯឧបថាបិ សព្ពេតិ ។

សហ តាថាបរិយោសានា ។ បេ ។ សត្ថា មេ ភន្តេ
ភគវា សាវកោហមស្មីតិ ។

ឧបសីវមាណវកបញ្ហានិទ្ទេសោ ឆដ្ឋោ ។

បុគ្គលនោះគាស់រំលើងឬ គាស់រំលើងឬទ្បើង រើ រើឬទ្បើង ចោចកេច ចោចកេចឬទ្បើង លះបង់ ក្រវៃលស រម្ងាប់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឬទ្បើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សូម្បីគន្ធធំនៃវាឧ:ទាំងពួង បុគ្គលនោះ គាស់រំលើងអស់ហើយដែរ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលឧបសីវ:) បុគ្គលដែលរលត់ហើយ ប្រមាណពុំមានទេ បុគ្គលទាំងឡាយ ពោលចំពោះបុគ្គលនោះ ដោយកិលេសណា កិលេសនុ៎ះ របស់បុគ្គលនោះ មិនមានឡើយ កាលបើធម៌ទាំងពួង បុគ្គលនោះ គាស់រំលើងហើយ សូម្បីគន្ធធំនៃវាឧ: ទាំងពួង ក៏បុគ្គលនោះ គាស់រំលើងហើយដែរ ។

លុះចប់គាថាហើយ ។ បេ ។ (ឧបសីវមាណព ប្រកាសខ្លួន) ថាបពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ព្រះមានព្រះភាគ ជាព្រះសាស្តា របស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គជាសាវ័ក ។

ចប់ ឧបសីវមាណវកបញ្ហានិទ្ទេសទី ៦ ។

(៦៧៧) សន្តិ លោកេ មុនយោ (ឥច្ចាយស្មា ឧទ្ទោ)

ជាតិ វេទន្តិ តយិទំ កេចិ

ញាណូបបត្តិំ មុនិ នោ វេទន្តិ

ទុជាហុ វេ ជីវិតេនូបបត្តិំ ។

(៦៧៨) សន្តិ លោកេ មុនយោតិ សន្តីតិ សន្តិ សំវិជ្ជន្តិ[1] ឧបលព្ភន្តិ ។ លោកេតិ អបាយលោកេ ។ បេ ។ អាយតនលោកេ[2] ។ មុនយោតិ មុនិនាមកា អាជីវកា ឯកច្ចា ជដិលា តាបសាតិ សន្តិ លោកេ មុនយោ[3] ។ ឥច្ចាយស្មា ឧទ្ទោតិ ឥច្ចាតិ បទសន្ធិ ។ អាយស្មាតិ បិយវចនំ ។ ឧទ្ទោតិ តស្ស ព្រាហ្មណស្ស នាមំ ។ បេ ។ អកិលាទោតិ[4] ឥច្ចាយស្មា ឧទ្ទោ ។

(៦៧៩) ជាតិ វេទន្តិ តយិទំ កេចិ សុតិំ ជាតិតិ ខត្តិយា ច ព្រាហ្មណា ច វេស្សា ច សុទ្ទា ច

---

១ ម. ឯត្តន្តរេ អត្ថីតិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. លោកេតិ អបាយលោកេ ។ ល ។ អាយតនលោកេតិ ន ទិស្សន្តិ ។ ៣ ម. តាបសា វេវ លោកេ មុនយោតិ សញ្ញាទន្តិ ។ ន ច តេ មនុយោតិ សន្តិ លោកេ មុនយោ ទិស្សន្តិ ។ ៤ ម. ឥច្ចាយស្មា ឧទ្ទោតិ ឥច្ចាតិ បទសន្ធិ ។ អាយស្មាតិ បិយវចនំ ។ ឧទ្ទោតិ តស្ស ព្រាហ្មណស្ស នាមំ ។ បេ ។ អកិលាទោតិ ន ទិស្សន្តិ ។

(២៧៧) (នន្ទៈមានអាយុ ទូលសួរដូច្នេះថា) ជនទាំងឡាយតែងពោលថា ពួកមុនិរមែងមានក្តីសោក ដំណើរនោះតើយ៉ាងណា ជនទាំងឡាយតែងហៅបុគ្គលដែលប្រកបដោយញាណ ថាជាមុនិឬ ឬក៏ហៅបុគ្គលដែលប្រកបដោយការចិញ្ចឹមជីវិត (ថាជាមុនិ) ។

(២៧៨) ពាក្យថា ពួកមុនិរមែងមានក្តីសោក ត្រង់ពាក្យថា រមែងមាន គឺរមែងមាន មានព្រម តែងមាន ។ ពាក្យថា ក្តីសោក គឺក្តីអប្បាយសោក ។ បេ ។ ក្តីអាយាសនសោក ។ ពាក្យថា ពួកមុនិ គឺពួកអាជីវក និគ្រន្ថ ជដិល តាបស មានឈ្មោះថា មុនិ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ពួកមុនិរមែងមានក្តីសោក ។ ពាក្យថា ដូច្នេះ បទសន្ធិថា នន្ទៈមានអាយុទូលសួរដូច្នេះ គឺជាតំណបទ ។ ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ។ ពាក្យថា នន្ទៈ ជាឈ្មោះ ។ បេ ។ ជាពាក្យសម្រាប់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) នន្ទៈមានអាយុទូលសួរដូច្នេះ ។

(២៧៩) ពាក្យថា ជនទាំងឡាយតែងពោល ដំណើរនោះតើយ៉ាងណា ត្រង់ពាក្យថា ជនទាំងឡាយ បានដល់ក្សត្រ ព្រាហ្មណ៍ វេស្សៈ សូទ្រៈ

កហាដ្ឋា ច បព្ភដិតា ច នេវ ច មនុស្សា ច ។
វនន្តិតំ(๑) កថេន្តិ កណន្តិ នីបយន្តិ ភោរន្តិ ។
តយិទំ កថំសូតំ សំសយបុច្ឆា វិមតិបុច្ឆា ទ្វេធា-
កបុច្ឆា អនេកំសបុច្ឆា ឃរំ ឆុទោ ន ឆុទោ កឹ
ឆុទោ កថំ ឆុទោតំ ជាត វនន្តិ តយិទំ កថំសុ ។

(๒๘๐) ញាណញ្ហបញ្ហំ មុនិ នោ វនន្តិតំ អដ្ឋ-
សមាបត្តិញាណេន ឯ បញ្ចកិញ្ញាញាណេន ឯ
ឧបេតំ សមុបេតំ ឧបាគតំ សមុបាគតំ ឧបបន្នំ
សមុបបន្នំ(๒) សមង្គាគតំ មុនិ វនន្តិ កថេន្តិ
កណន្តិ នីបយន្តិ ភោរន្តីតំ ញាណញ្ហបញ្ហំ មុនិ
នោ វនន្តិ ។

(๒๘๑)ឧបាហុ វេ ជីវិកោទ្ធបបន្នន្តិ ឧបាហុ អនេក-
វិហិតអតិបរមទុក្ករការិកលូខជីវិកាឆុយោគេន ឧបេតំ
សមុបេតំ ឧបាគតំ សមុបាគតំ ឧបបន្នំ សមុបបន្នំ ស-
មង្គាគតំ មុនិ វនន្តិ កថេន្តិ កណន្តិ នីបយន្តិ ភោរន្តីតំ

---

๑ ម. តេ លោកេ មុនយោតំ វិទន្តីតិ ទិស្សតិ ។ ๒ ម. សម្បន្នំ ។

គ្រហស្ថ បព្វជិត ទៅតាទីងមនុស្ស។ ពាក្យថា ពោល គឺ សំដែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង។ ពាក្យថា ដំណើរនោះ តើយ៉ាងណា គឺការសួរដោយសង្ស័យ សួរដោយសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ សួរដោយការព្រែកចិត្ត សួរដោយចំណែក ជាអនេកថា យ៉ាងនេះ ឬ ហ្ន៎ មិនមែនទេឬ ហ្ន៎ ដូចម្តេចទៅ ហ្ន៎ ដោយប្រការដូចម្តេច ហ្ន៎ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ជនទាំងឡាយតែងពោលដំណើរនោះ តើយ៉ាងណា ។

(๒๘๐) ពាក្យថា ជនទាំងឡាយ តែងហៅបុគ្គល ដែលប្រកបដោយញាណ ថាជាមុនិឬ សេចក្តីថា ជនទាំងឡាយ តែងពោលសំដែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង នូវបុគ្គលដែលប្រកប ប្រកបព្រម ចូលទៅជិត ចូលទៅជិតព្រម ដល់ ដល់ព្រម បរិបូណ៌ ដោយអដ្ឋសមាបត្តិ-ញាណក្តី ដោយបញ្ចអភិញ្ញាញាណក្តី ថាជាមុនិ ឬហេតុនោះ (លោកសួរថា) ជនទាំងឡាយ តែងហៅបុគ្គលអ្នកប្រកបដោយញាណថាជាមុនិឬ ។

(๒๘๑) ពាក្យថា ឬក៏ហៅបុគ្គល ដែលប្រកបដោយការចិញ្ចឹមជីវិត ថាជាមុនិ សេចក្តីថា ជនទាំងឡាយ តែងពោល សំដែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង នូវបុគ្គលដែលប្រកប ប្រកបព្រម ចូលទៅជិត ចូលទៅជិតព្រម ដល់ ដល់ព្រម បរិបូណ៌ ដោយការប្រកបរឿយៗ នូវការចិញ្ចឹមជីវិត ដ៏សៅហ្មង ជាអំពើដែលបុគ្គល គប្បីធ្វើបានដោយកម្រលើសលុប មានប្រការផ្សេង។ ជាអនេក ថាជាមុនិ

ខុជ្ជាហុ វេ នីវាតេកន្ទមបញ្ចំ ។ តេនាហ សោ

ក្រោញ្ចាណោ

សន្តំ លោកេ មុនយោ

(វត្ថាយស្មា នន្ទោ)

ជនា វនន្តំ តយិធំ កេជំសុ

ញាណូបបញ្ចំ មុនិ នោ វនន្តំ

ខុជ្ជាហុ វេ នីវាតេកន្ទមបញ្ចន្តំ ។

(๒๘๒) ន និដ្ឋិយា ន សុតិយា ន ញាណេន

មុនីធ នន្ទ កុសលា វនន្តំ

វិសេនិកត្វា អនិឃា និរាសា

ចរន្តិ យេ តេ មុនយោតិ ព្រូមិ ។

(๒๘๓) ន និដ្ឋិយា ន សុតិយា ន ញាណោនាតិ ន និដ្ឋិ-

យាតិ ន និដ្ឋសុដ្ឋិយា ។ ន សុតិយាតិ ន សុតសុដ្ឋិយា ។

ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ឬក៏ហៅបុគ្គលប្រកបដោយការចំញឹមដ៏វិត ថាជាមុនិ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

(ទន្ទុៈមានអាយុ ទូលសួរដូច្នេះថា) ជនទាំងឡាយ តែងពោលថា ពួកមុនិរមែងមានក្នុងលោក ដំណើរនោះតើយ៉ាងណា ជនទាំងឡាយ តែងហៅបុគ្គល ដែលប្រកបហើយដោយញាណ ថាជាមុនិឬ ឬក៏ហៅបុគ្គលដែលប្រកបដោយការចំញឹមដ៏វិត ថាជាមុនិ ។

(๒๘๒) (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) ម្នាលទន្ទុៈ ជនអ្នកឈ្លាសទាំងឡាយ តែងហៅបុគ្គលថាមុនិ ក្នុងលោកនេះ មិនមែនព្រោះការឃើញ មិនមែនព្រោះការឮ មិនមែនព្រោះញាណទេ ពួកបុគ្គលណា ធ្វើសេនាឲ្យវិនាស ជាអ្នកមិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ប្រព្រឹត្តនៅ តថាគតហៅពួកបុគ្គលនោះ ថាមុនិ ។

(๒๘๓) ពាក្យថា មិនមែន ព្រោះការឃើញ មិនមែនព្រោះការឮ មិនមែន ព្រោះញាណទេ ត្រង់ពាក្យថា មិនមែន ព្រោះការឃើញ គឺ មិនមែន ព្រោះស្អាតដោយការឃើញ ។ ពាក្យថា មិនមែន ព្រោះការឮ គឺ មិនមែន ព្រោះស្អាតដោយការស្តាប់ ។

ฉ ญาเณ ฉนฺทสิ อฏฺฐสมาปตฺติญาเณ ฉนฺทสิ มิจฺฉา-
ญาเณ ฉนฺทสิ ฉนฺทิยา ฉ สุตฺตยา ฉ ญาเณ ฉ ฯ

(๒๘๔) มุนีฉ ฉนฺโน กุสลา ธมฺมาติ กุสลาสิ
เย เต ขนฺธกุสลา ธาตุกุสลา อายตนกุส-
ลา ปฏิจฺจสมุปฺปาทกุสลา สติปฏฺฐานกุสลา
สมฺมปฺปธานกุสลา อิทฺธิปาทกุสลา อินฺทฺริยกุ-
สลา พลกุสลา โพชฺฌงฺคกุสลา มคฺคกุสลา
ผลกุสลา นิพฺพานกุสลา เต กุสลา นิทฺทิสิตุนฺติ-
ยา ปิ สุตฺตสิตุนฺติยา ปิ อฏฺฐสมาปตฺติญาเณ ปิ
มิจฺฉาญาเณ ปิ[๑] ขุปฺเปตํ สมุปฺเปตํ อุปาคตํ ส-
มุปาคตํ อุปปนฺนํ สมุปปนฺนํ สมงฺคีตํ มุนิ ฉ ภวงฺเค
ฉ จุติยา ฉ ปฏิสนฺธิยา ฉ ฐิติยา ฉ ภงฺคสฺมิตฺ
มุนีฉ ฉนฺโน กุสลา ภวงฺเค ฯ

---

๑ ม ปญฺหาภิญฺญาเณ ปิ มิจฺฉาญาเณ ปิ ทิฏฺเฐ ปิ สุเต ปิ ปตฺเต ปิ วิญฺญาเต ปิ ฯ

ពាក្យថា មិនមែន ព្រោះញាណ គឺមិនមែន ព្រោះអដ្ឋសមាបត្តិញាណ ធម៌ មិនមែន ព្រោះមិច្ឆាញាណធម៌ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនមែនព្រោះការយើញ មិនមែនព្រោះការឮ មិនមែនព្រោះញាណទេ ។

(๒๘๔) អធិប្បាយពាក្យថា ម្នាលឧទ្ទៈ ជនអ្នកឈ្មោសវៃចាំធម្មាយ តែងហៅបុគ្គលថាមុនិក្នុងលោកនេះ ត្រង់ពាក្យថាអ្នកឈ្មោសវៃចាំធម្មាយ បានដល់ ពួកបុគ្គលណា ជាអ្នកឈ្មោសវៃក្នុងខន្ធ អ្នកឈ្មោសវៃក្នុងធាតុ អ្នកឈ្មោសវៃក្នុងអាយតនៈ អ្នកឈ្មោសវៃក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទ អ្នកឈ្មោសវៃក្នុងសតិប្បដ្ឋាន អ្នកឈ្មោសវៃក្នុងសម្មប្បធាន អ្នកឈ្មោសវៃក្នុងឥទ្ធិបាទ អ្នកឈ្មោសវៃក្នុងឥន្ទ្រិយ អ្នកឈ្មោសវៃក្នុងពលៈ អ្នកឈ្មោសវៃក្នុងពោជ្ឈង្គ អ្នកឈ្មោសវៃក្នុងមគ្គ អ្នកឈ្មោសវៃក្នុងផល អ្នកឈ្មោសវៃក្នុងនិព្វាន បុគ្គលអ្នកឈ្មោសវៃចាំធម្មាយនោះ មិនពោល មិនសំដែង មិនពណ៌នា មិនបំភ្លឺ មិនថ្លែង នូវបុគ្គល ដែលប្រកប ប្រកបព្រម ចូលទៅជិត ចូលទៅជិតព្រម ដល់ ដល់ព្រម បរិបូណ៌ ដោយការស្អាតព្រោះការយើញក្តី ដោយការស្អាតព្រោះការឮក្តី ដោយអដ្ឋសមាបត្តិញាណក្តី ដោយមិច្ឆាញាណក្តី ថាជាមុនិទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្នាលឧទ្ទៈ ជនអ្នកឈ្មោសវៃចាំធម្មាយ តែងហៅបុគ្គលថាមុនិ ក្នុងលោកនេះ ។

(๒๘๕) ยาเสน กตฺถา อตฺถิ อาสวา ปหาตพฺพา เต มุขโยนิโต ทฺวีหากาเรหิ เสยฺยถีทํ ทสฺสเนน จ สํวรเนน จ ฯ กถญฺจ ปุคฺคลสฺส ทสฺสเนน อาสวา ปหาตพฺพา โหนฺติ ฯ อสฺสุตวา ปุถุชฺชโน อริยานํ อทสฺสาวี อริยธมฺมสฺส อกุสโล อริยธมฺเม อวินีโต สปฺปุริสานํ อทสฺสาวี สปฺปุริสธมฺมสฺส อกุสโล สปฺปุริสธมฺเม อวินีโต อยมฺปิ วุจฺจติ ปุคฺคโล ทสฺสเนน ปหาตพฺพาสวานญฺเจว ปหานาย ปฏิปนฺโน โหติ ฯ ยสฺส ปุคฺคลสฺส ปฏิฆานุสยา อปฺปหีนา ภวราคานุสยา อปฺปหีนา อวิชฺชานุสยา อปฺปหีนา อวิชฺชาคตานิ จ สมาปชฺชติ ตสฺส ปุคฺคลสฺส ทสฺสเนน ปหาตพฺพาสวา ปหีนา โหนฺติ ฯ ยสฺส ปุคฺคลสฺส ปฏิฆานุสยา ปหีนา ภวราคานุสยา ปหีนา อวิชฺชานุสยา ปหีนา อวิชฺชาคตานิ จ น สมาปชฺชติ ตสฺส ปุคฺคลสฺส สวนสํวรเนน ปหาตพฺพาสวา ปหีนา โหนฺติ ฯ

กามา เต ปฏิสงฺขา โยนิโส มนสิกาเร อาสวา ปหาตพฺพา เต ปฏิสงฺขา โยนิโส มนสิกาเร ปหีนา โหนฺติ ฯ

ปญฺจมี(๑) ฉินฺทมิจฺฉนฺโต ฉฏฺฐา ทิฏฺฐิ ปหาตพฺพา

สตฺตมี ทิฏฺฐิคตา เต มุขโยนิโต เต อฏฺฐมิ

ลาภา เต สิโลกา เต สกฺกาเร มิจฺฉาลทฺธา จ โย ยสฺส

โย จตฺตาโร สมุทฺเทเส ปาเร จ อาชานาติ

ฉสา เต น มุจฺจิ สงฺขา ตณฺหาสงฺขยวิมุตฺติยา

น โส อสฺสาเย ติฏฺฐติ เวทคู จ ลเภ สุขนฺติ ฯ

---

๑ ม. ปญฺจมี ฯ

(๒๘๔)ពាក្យថា ពួកបុគ្គលណា ឆ្លើសេនាឲ្យរៀនាស ជាអ្នកមិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តីក្រាំក្ថា ប្រព្រឹត្តនៅ តថាគតហៅពួកបុគ្គលនោះថា មុនិ អធិប្បាយថា មារសេនា លោកហៅថា សេនា ។ កាយទុច្ចរិតជាមារសេនា វចីទុច្ចរិតជាមារសេនា មនោទុច្ចរិតជាមារសេនា កនៈជាមារសេនា ទោសៈជាមារសេនា មោហៈជាមារសេនា កោធៈ ឧបនាហៈ មក្ខៈ បឡាសៈ ឥស្សា មច្ឆរិយៈ មាយា សាឋេយ្យៈ ថម្ភៈ សារម្ភៈ មានៈ អតិមានៈ មទៈ បមាទៈ កិលេសទាំងពួង ទុច្ចរិតទាំងពួង សេចក្តីក្រៀលក្រវាយទាំងពួង សេចក្តីក្រហល់ក្រហាយទាំងពួង សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងពួង អកុសលាភិសង្ខារទាំងពួងជាមារសេនា ។ សមដូចព្រះតុទ្ធដីកានេះដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

កាមជាសេនាទី ១ របស់អ្នក សេចក្តីមិនត្រេកអរហៅថាសេនាទី ២ សេចក្តីស្រេកឃ្លានជាសេនាទី ៣ របស់អ្នក តណ្ហាហៅថាសេនាទី ៤ ថីនមិទ្ធៈជាសេនាទី ៥ របស់អ្នក សេចក្តីតក់ស្លុតហៅថាសេនាទី ៦ វិចិកិច្ឆាជាសេនាទី ៧ របស់អ្នក សេចក្តីលុបគុណ សេចក្តីរឹងត្អឹងជាសេនាទី ៨ របស់អ្នក លាភ សេចក្តីសរសើរ សក្ការៈ យសដែលបានខុសធម៌ បុគ្គលលើកតំកើងខ្លួនឯងដ៏ធម៌ បង្អាប់បង្អោនអ្នកដទៃផង មាលមារ នុ៎ះជាសេនារបស់អ្នក ជាកិលេសបំផ្លាញនូវបុគ្គលចិត្តខ្មៅ ឯបុគ្គលអ្នកមិនភ្លៀវភ្លា រមែងមិនឈ្នះនូវកិលេសនោះទេ លុះតែបុគ្គលឈ្នះហើយ ទើបបានសុខ ។

យតោ ចក្ខុមា អវិយមគ្គេមា សព្ពា ច អារសេសា
សព្ពេ[๑] ច តិលេសា ជិតា បហជិតា បតញ្ជិតា
វិមុត្តុត្តា បរមុខា តេ វុច្ចន្តិ វិសេនិកត្តា ។ អ-
ដ្ឋយតំ កតោ ធិយោ ឆោសោ ធិយោ មោហោ
ធិយោ តោដោ ធិយោ ឧបដាហោ ធិយោ ។មេ។
សព្ពាកុសលាភិសន្ធាភ ធិយា ។ យេសំ ឯតេ ធិ-
យា បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អ-
ភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍា តេ វុច្ចន្តិ អធិយា ។
ឯកសាតំ អាសា វុច្ចតិ តណ្ហា យោ កតោ សាក-
តោ ។បេ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ។
យេសំ ឯសា អាសា តណ្ហា បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូ-
បសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា
ទឌ្ឍា តេ វុច្ចន្តិ ឯកសា[๒] ។ វិសេនិកត្តា អធិយា
ឯកសា ចរន្តិ យេ តេ មុនយោតំ ព្រូមីតិ យេ តេ អរ-
ហន្តោ ខីណាសវា វិសេនិកត្តា ច អធិយា ច ឯកសា
ច ចរន្តិ វិហរន្តិ វត្តន្តិ ចាលេន្តិ យបេន្តិ យាបេន្តិ

---

๑ ម សព្ពេ ច វិសេនិ កត្វា ។ ๒ ម ឯត្ថន្តរេ យេតំ អរហន្តោ ខីណាសវាតិ ទិស្សតិ ។

ខន្ធមាណវកបញ្ហានិទ្ទេស

កាលណា មារសេនាទាំងពួងផង កិលេសទាំងពួងផង បុគ្គលបានឈ្នះ
ហើយ ផ្តាញ់ហើយ បំបាត់ចោលហើយ លុបលាងចោលហើយ កន្ត ទីកំ-
ចាំងមុខ ដោយអរិយមគ្គទាំង ៤ បុគ្គលទាំងនោះ លោកពោលថាធ្វើ
សេនាឲ្យវិនាស ។ ពាក្យថា មិនមានទុក្ខ សេចក្តីថា ពាគ:ជាទុក្ខ រោស:
ជាទុក្ខ មោហ:ជាទុក្ខ កោធ:ជាទុក្ខ ឧបនាហ:ជាទុក្ខ ។ បេ ។
អកុសលាភិសង្ខារទាំងអស់ជាទុក្ខ ។ ទុក្ខទាំងនោះ បុគ្គលទាំងឡាយ
ណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ ត្រូបសង្កត់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើង
បាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលទាំងនោះ លោកហៅថា អ្នក
មិនមានទុក្ខ ។ ពាក្យថា មិនមានសេចក្តីក្រាថ្នា សេចក្តីថា តណ្ហា
លោកហៅថា សេចក្តីក្រាថ្នា បានខាងតម្រេក តម្រេកដ៏មានកំឡាំង
។ បេ ។ អតិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល ។ សេចក្តីក្រាថ្នាគឺតណ្ហានុ៎ះ
បុគ្គលទាំងឡាយណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ ត្រូបសង្កត់ ធ្វើ
មិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលទាំងនោះ
លោកហៅថា អ្នកមិនមានសេចក្តីក្រាថ្នា ។ ពាក្យថា ពួកបុគ្គលណា
ធ្វើសេនាឲ្យវិនាស មិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តីក្រាថ្នា ប្រព្រឹត្តទៅ
តថាគតហៅពួកបុគ្គលទាំងនោះ ជាមុនិ បានសេចក្តីថា ព្រះអរហន្តខីណា-
ស្រពទាំងឡាយណា ធ្វើសេនាឲ្យវិនាសផង មិនមានទុក្ខផង មិន
មានសេចក្តីក្រាថ្នាផង ត្រាច់ទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ

តេ លោកេ មុនយោតិ ព្រូមិ អាចិក្ខាមិ ទេសេមិ បញ្ញបេមិ បដ្ឋបេមិ វិវរាមិ វិភជាមិ ឧត្តានីករោមិ បកាសេមីតិ វិសេនិកត្វា អនីឃា និរាសា ចរន្តិ យេ តេ មុនយោតិ ព្រូមិ ។ តេនាហ ភគវា

ន និដ្ឋិយា ន សុតិយា ន ញាណេន
មុនីធ ធម្ម កុសលា វទន្តិ
វិសេនិកត្វា អនីឃា និរាសា
ចរន្តិ យេ តេ មុនយោតិ ព្រូមីតិ ។

(៨៨៦) យេកេចិមេ សមណាព្រាហ្មណា សេ

(វត្ថុយស្ស ឧទ្ទានំ)

និដ្ឋសុតេនាបិ[1] វទន្តិ សុទ្ធិ
សីលព្វតេនាបិ វទន្តិ សុទ្ធិ
អនេករូបេន វទន្តិ សុទ្ធិ
កថំសរូ តេ (ភគវា) តត្ថ យថា ចរន្តា
អតារុ ជាតិញ្ច ជរញ្ច មារិស
បព្រូមិ តំ ភគវា ព្រូហិ មេ តំ ។

---

๑ ម. ទិដ្ឋេន សុតេនាបិ

តថាគត ពោល ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំង ទុក បើក បែក ធ្វើឲ្យពក់ ប្រកាស នូវព្រះអរហន្តខីណាស្រពតាំងនោះ ថាមុនិ ក្នុងលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកបុគ្គលណា ធ្វើសេនាឲ្យវិនាស មិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ប្រព្រឹត្តនៅ តថាគត ហៅពួកបុគ្គលតាំងនោះ ថាមុនិ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ម្នាលនន្ទៈ ជនអ្នកឈ្វាសវៃតាំង ឮៗ តែងហៅបុគ្គលថាមុនិ ក្នុងលោកនេះ មិនមែនព្រោះការឃើញ មិនមែនព្រោះការឮ មិនមែនព្រោះញាណទេ ពួកបុគ្គលណា ធ្វើសេនាឲ្យវិនាស ជាអ្នកមិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ប្រព្រឹត្តនៅ តថាគតហៅពួកបុគ្គលតាំងនោះ ថាមុនិ ។

(๒๘๖) (នន្ទៈមានអាយុ ទូលសួរ ដូច្នេះថា) សមណព្រាហ្មណ៍តាំង ឮៗ ណាមួយនេះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះអារម្មណ៍ ដែលឃើញខ្លះដែលស្តាប់ឮខ្លះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះសីលនឹងវ័តខ្លះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះវិធីប្រើនយ៉ាងខ្លះ (បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ) អ្នកនិទ្ទុក្ខ សមណព្រាហ្មណ៍តាំងនោះ ជាអ្នកសង្រ្គមប្រព្រឹត្តក្នុងវ័តនោះ តើបានឆ្ងាយផុតជាតិនឹងជរាខ្លះដែរឬ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

(๒๘๗) យោគេចំមេ សមណព្រាហ្មណាសេតំ យោគេចីតំ សព្ពេន សព្ពំ សព្ពថា សព្ពំ អនវសេសំ និស្សេសំ បរិយាទាយ វេទនមេតំ យោគេចីតំ ។ សមណាតំ យោគេចំ ឥតោ ពហិទ្ធា បព្ពជ្ជបតិតា បរិព្ភាជសមាបន្នា ។ ព្រាហ្មណាតំ យោគេចំ កោឝ. ធិកាតំ យោគេចំមេ សមណព្រាហ្មណាសេ ។ ឥច្ចាយស្មា ឧទ្ទាតំ ឥច្ចាតំ បទសន្ធិ ។ អាយស្មាតំ បិយវចនំ ។ ឧទ្ទាតំ តស្ស ព្រាហ្មណស្ស ធាមំ ។បេ។ អកិលាទោតំ ឥច្ចាយស្មា ឧទ្ទា ។

(๒๘๘) និដ្ឋសុតេធាបិ វេទន្តិ សុទ្ធិន្តិ និដ្ឋេនបិ សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ ឫត្តិ វិឫត្តិ បរិឫត្តិ វេទន្តិ កវេន្តិ កណាន្តិ ឥបយន្តិ ភេហារន្តិ សុតេនបិ សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ ឫត្តិ វិឫត្តិ បរិឫត្តិ វេទន្តិ កវេន្តិ កណាន្តិ ឥបយន្តិ ភេហារន្តិ និដ្ឋសុតេន. បិ សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ ឫត្តិ វិឫត្តិ បរិឫត្តិ វេទន្តិ កវេន្តិ កណាន្តិ ឥបយន្តិ ភេហារន្តិតំ

(២៨៧) ពាក្យថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយណាមួយនេះ ត្រង់ពាក្យថា ណាមួយ គឺត្រង់ទាំងអស់ សព្វទាំងអស់ មិនសល់ ឥតសល់ ពាក្យថា ណាមួយ នេះជាពាក្យប្រមូល ។ ពាក្យថា សមណៈទាំងឡាយ គឺបុគ្គលណាមួយ ចូលកាន់បព្វជ្ជា ខាងក្រៅអំពីសាសនានេះ ឬសាបរិព្វាជក ។ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ គឺបុគ្គលណាមួយជាគោត្រនោះ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយណាមួយនេះ ។ ពាក្យថា ដូច្នេះ របស់បទថា នន្ទៈមានអាយុទូលសួរដូច្នេះ គឺជាតំណបទ ។ ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ។ ពាក្យថា នន្ទៈ ជាឈ្មោះរបស់ព្រាហ្មណ៍នោះ ។ បេ។ ជាពាក្យសម្រាប់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) នន្ទៈមានអាយុទូលសួរដូច្នេះ ។

(១៨៨) ពាក្យថា ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញខ្លះ ដែលស្តាប់ឮខ្លះ គឺពោល សំដែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង ន័យការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញក្តី ពោល សំដែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង ន័យការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឮក្តី ពោល សំដែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង ន័យការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញ ឬដែលឮក្តី

ឯដ្ឋសុតេនបិ វេទិតុំ ។

(๒๘๙) សីលព្វតេនាបិ វេទិតុំ សុទ្ធិតុំ សីលេនបិ សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វេទិតុំ កថេតុំ ភណិតុំ ឧបយិតុំ ភោគវតុំ វត្តេនបិ សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វេទិតុំ កថេតុំ ភណិតុំ ឧបយិតុំ ភោគវតុំ សីលព្វតេនបិ សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វេទិតុំ កថេតុំ ភណិតុំ ឧបយិតុំ ភោគវន្តិតិ សីលព្វតេនាបិ វេទិតុំ សុទ្ធិ ។

(๒๙๐) អនេកវិហិតេន វេទិតុំ សុទ្ធិតុំ អនេកវិធ-វត្តកុត្តូហលមច្ឆរិយេន សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វេទិតុំ កថេតុំ ភណិតុំ ឧបយិតុំ ភោ-ភោគវន្តិតិ អនេកវិហិតេន វេទិតុំ សុទ្ធិ ។

(๒๙๑) កច្ចិ សុ តេ (ភគវា) តត្ថ យថា ចរន្តានំ

ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ពោលថា សេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញខ្លះ ដែលស្តាប់ឮខ្លះ ។

(๒๘๙) ពាក្យថា ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះសីលនិងវ័តខ្លះ គឺពោល សំដែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះសីលក្តី ពោល សំដែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះវ័តក្តី ពោល សំដែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះសីលនិងវ័តក្តី ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះសីលនិងវ័តខ្លះ ។

(๒๙๐) ពាក្យថា ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះវិធីច្រើនយ៉ាងខ្លះ គឺពោល សំដែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះវ័តនិងមគ្គលក្ខាក់ផ្តើលមានប្រការផ្សេង ។ ជាអនេក ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះវិធីច្រើនយ៉ាងខ្លះ ។

(๒๙๑) អធិប្បាយពាក្យថា (បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ) សមណ-ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ជាអ្នកសង្រួម ប្រព្រឹត្តកងវ័តនោះ . . . ដែរឬ

กถงฺกถี สีสยปุจฺฉา วิมตฺติปุจฺฉา เทฺวธาปถปุจฺฉา
อเนกสีสปุจฺฉา ฯเปฯ น ตุ เหว น ตุ เหว กสฺมา เหว
กถญฺจ ตุ เหวสฺส กถงฺกถี ฯ เตสนฺติ ติฏฺฐนฺตีนนฺติ ฯ
กกจสฺสาติ ตารกาชาตเมสสฺส ฯ เปฯ สงฺกิตา ปญฺญตฺติ
ยนฺติ กกจสฺส กถงฺกถี เตน กกจ ฯ ตตฺถ ยตาติ
จรณตฺถ ตตฺราติ สกาย ทิฏฺฐิยา สกาย ขนฺติยา
สกาย รุจิยา สกาย ลทฺธิยา ฯ ยตาติ ย-
ตา ปฏิยตา เกนจิ กตฺถจิ สีลวตา ฯ จรณตฺถ จ-
รณา วิจรณา สวิเสสา ปเวทนา จาเลตฺวา ยาเปตฺวา
ยาเปตฺวาติ กถงฺกี เตน (กกจ) ตตฺถ ยตา จรณา ฯ

(๔๙๒) อตาตุ ชาติญฺจ ชรญฺจ อาวิสาติ ชาติชรภย-
ฆาตา อตาสุ ขุตฺตาสุ ปตาสุ สมติกฺกมิสุ วีติวตฺติสุ ฯ

ត្រង់ពាក្យថា ដែរឬ គឺជាសំនួរដោយសេចក្តីសង្ស័យ សំនួរដោយសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ សំនួរដោយសេចក្តីកន្ទែកចិត្ត សំនួរដោយចំណែកជាអនេកថា យ៉ាងនេះឬហ្ន៎ មិនមែនទេឬហ្ន៎ ដូចម្តេចទៅហ្ន៎ ដោយប្រការដូចម្តេចទៅហ្ន៎ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ដែរឬ ។ ពាក្យថា បុគ្គលទាំងនោះ បានដល់ពួកបុគ្គលអ្នកលុះកង់ទិដ្ឋ ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះព្រះមានព្រះភាគ នេះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ (កើត) ព្រោះការគ្រាស់ដឹង ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ . . . ដែរឬ ។ ពាក្យថា ជាអ្នកសង្រ្គម ប្រព្រឹត្តកង់វត្តនោះ ត្រង់ពាក្យថា កង់វត្តនោះ គឺកង់ទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន កង់សេចក្តីគួររបស់ខ្លួន កង់សេចក្តីគាប់ចិត្តរបស់ខ្លួន កង់លទ្ធិរបស់ខ្លួន ។ ពាក្យថា ជាអ្នកសង្រ្គម គឺជាអ្នកសង្រ្គម សង្រ្គមចំពោះ គ្រប់គ្រង រក្សា រាំង ។ ពាក្យថា ប្រព្រឹត្ត គឺប្រព្រឹត្ត ប្រព្រឹត្តផ្សេង ។ ទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) (បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ) សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ជាអ្នកសង្រ្គម ប្រព្រឹត្តកង់វត្តនោះ . . . ដែរឬ ។

(๒๙๒) ពាក្យថា (បពិត្រព្រះអង្គ) អ្នកនិទ្ទុក្ខ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ តើបានឆ្លងជាតិទំងជរា (ដែរឬ) គឺឆ្លង ឆ្លងឡើង ឆ្លងចេញ កន្លងព្រម ប្រព្រឹត្តកន្លង នូវជាតិជរាទុំងមរណៈ ។

មារិសានំ បិយរូបំ សាតរូបំ សព្ពិរិយសម្បយុត្តំ សព្ពិរិយវិប្បយុត្តំ
មារិសានំ អត្ថាវហំ ផាសុវិហារាយ មារិស ។

(๒๙๓) បុច្ឆាមិ តំ កស្សប ព្រូហិ មេ តំ បុច្ឆាមិ
តំ បុច្ឆាមិ តំ យាចាមិ តំ អជ្ឈេសាមិ តំ បសាទេ-
មិ តំ កថស្សុ មេតំ បុច្ឆាមិ តំ ។ កស្សបាតិ តាវតិំស-
ទេវមេតំ ។ បេ ។ សច្ចិកោ បញ្ញត្តិ យទិទំ កស្សបាតិ ។
ព្រូហិ មេ តំ ព្រូហិ អាចិក្ខាហិ ទេសេហិ បញ្ញបេ-
ហិ បដ្ឋបេហិ វិវរាហិ វិភជាហិ ឧត្តានីករោហិ បកា-
សេហីតិ បុច្ឆាមិ តំ កស្សប ព្រូហិ មេ តំ ។ តេនាហ-
សោ ព្រាហ្មណោ

ពាក្យថា អ្នកនិវុត្ថ គឺពាក្យជាទីស្រេឡាញ់ ពាក្យថា អ្នកនិវុត្ថ នេះជាពាក្យពោលដោយគោរព កោតខ្លាច ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិវុត្ថ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ តើបានឆ្លងជាតិនឹងជរាដែរឬ ។

(๒๙๓) ពាក្យថា ខ្ញុំសូមសួរព្រះអង្គ របស់បទថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គអង្គសូមសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ត្រង់ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គសូមសួរព្រះអង្គ គឺខ្ញុំព្រះអង្គ សូមសួរព្រះអង្គ សូមអង្វរព្រះអង្គ សូមអាភធនាព្រះអង្គ សូមជ្រះថ្លានឹងព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យដាន ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ខ្ញុំព្រះអង្គសូមសួរព្រះអង្គ ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ នេះជាពាក្យពោលដោយគោរព ។បេ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ(កើត) ព្រោះការគ្រាស់ដឹង ។ ពាក្យថា សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់សេចក្តីនោះដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ គឺសូមព្រះអង្គពោល ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាស ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

យេកេចិមេ **សមណាព្រាហ្មណាសេ**

(ឥច្ចាយស្មា ឧត្តរោ)

ទិដ្ឋសុតេជាតិ វធន្តិ សុទ្ធិ

សីលព្វតេជាតិ វធន្តិ សុទ្ធិ

អនេករូបេន វធន្តិ សុទ្ធិ

កង្ខិស្សុ តេ (កកង) តត្ត យតា ចរន្តា

អតារុ ជាតិញ្ច ជរញ្ច មារិស

បុច្ឆាមិ តំ កកង ព្រូហិ មេ តន្តិ ។

(๒๙๖) យេកេចិមេ សមណាព្រាហ្មណាសេ

(ឧច្ចាតិ កកង)

ទិដ្ឋសុតេជាតិ វធន្តិ សុទ្ធិ

សីលព្វតេជាតិ វធន្តិ សុទ្ធិ

អនេករូបេន វធន្តិ សុទ្ធិ

កិញ្ចាបិ តេ តត្ត យតា ចរន្តិ

ជាតិរីសុ ជាតិជរន្តិ ព្រូមិ ។

(๒๙๗) យេកេចិតំ សញ្ញេ សញ្ញំ សញ្ញា សញ្ញំ

អសេសំ ឯសេ្សសំ បរិយាជាយវធនមេតំ យេកេចិតំ ។

(នន្ទៈមានអាយុ ទូលសួរដូច្នេះថា) សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយណាមួយនេះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញខ្លះ ដែលស្តាប់ឮខ្លះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធិព្រោះសីលនិងវត្តខ្លះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះវិធីច្រើនយ៉ាងខ្លះ (បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ) អ្នកនិក្កិលេសៈ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ជាអ្នកសង្រួម ប្រព្រឹត្តក្នុងវត្តនោះ តើបានឆ្លងជាតិនិងជរាខ្លះដែរឬ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់សេចក្តីនោះដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

(๒๙๔) (ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលនន្ទៈ) សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយណាមួយនេះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញខ្លះ ដែលស្តាប់ឮខ្លះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធិព្រោះសីលនិងវត្តខ្លះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធិព្រោះវិធីច្រើនយ៉ាងខ្លះ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ជាអ្នកសង្រួម ប្រព្រឹត្តក្នុងសការៈនោះ ក៏ពិតមែនហើយ (ប៉ុន្តែ) តថាគតពោលថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឆ្លងជាតិនិងជរា មិនបានទេ ។

(๒๙๕) ពាក្យថា ណាមួយ គឺគ្រប់ទាំងអស់ សព្វទាំងអស់ មិនសល់ ឥតសល់ ពាក្យថា ណាមួយ នេះ ពាក្យប្រមូល ។

សមណានំ យេកេចិ ឥតោ ពហិទ្ធា បព្ពជ្ជូបគតា បរិព្ភាជសមាបន្នា ។ ព្រាហ្មណានំ យេកេចិ តោកាន-តានំ យេកេចិមេ សមណាព្រាហ្មណាសេ ។ ឩត្តានំ កតកានំ ឩត្តានំ កតកា តំ ព្រាហ្មណំ ជានាមេន អាល-បតិ ។ កតកានំ តារកានំវចនមេតំ ។បេ។ សច្ចំតា បញ្ញត្តិ យទិទំ កតកានំ ឩត្តានំ កតកា ។

(๒๙๖) ទិដ្ឋសុតេជាតិ វទន្តិ សុទ្ធិន្តិ ទិដ្ឋេនបិ សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វទន្តិ កោដេន្តិ កណន្តិ ឆិបយន្តិ ភេហារន្តិ សុតេនបិ សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វទន្តិ កោដេន្តិ កណន្តិ ឆិបយន្តិ ភេហារន្តិ ទិដ្ឋសុតេនបិ សុទ្ធិ វិ-សុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វទន្តិ កោដេន្តិ កណន្តិ ឆិបយន្តិ ភេហារន្តិតិ ទិដ្ឋសុតេជាតិ វទន្តិ សុទ្ធិ ។

ពាក្យថា សមណៈ គឺបុគ្គលណាមួយ ចូលកាន់បព្វជ្ជា ខាងក្រៅអំពីសាសនានេះ ឬសង្ឃបរិពារជក ។ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ គឺបុគ្គលណាមួយជាគោត្តៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សមណព្រាហ្មណ៍ណាមួយនេះ ។ ពាក្យថា ឧទ្ទិ: របស់បទថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលឧទ្ទិ: គឺព្រះមានព្រះភាគហៅព្រាហ្មណ៍នោះតាមឈ្មោះ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះជាពាក្យពោលដោយគោរព ។បេ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគនេះ (តើត) ព្រោះការត្រាស់ដឹង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលឧទ្ទិ: ។

(๒๙๖) ពាក្យថា ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញខ្លះ ដែលស្តាប់ឮខ្លះ គឺពោល សំដែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង ន័យការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញក្តី ពោល សំដែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង ន័យការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឮក្តី ពោល សំដែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង ន័យការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញឬឮក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញខ្លះ ដែលស្តាប់ឮខ្លះ ។

(๒๔๗) สัพพสังคาหิกา ปกติ สุทธันตา สัพพสังคาหิกา สุทธันตา ปริสุทธา ปริสุทธา ปริยุตฺตา ปริยุตฺตา ปริยาปนฺนา กาเรตพฺพา กฺวจิ ธาตฺวนฺตา เหตฺวนฺตา ปาตุมนฺตา สุทธา ปริสุทธา ปริสุทธา ปริยุตฺตา ปริยุตฺตา ปริยาปนฺนา กาเรตพฺพา กฺวจิ ธาตฺวนฺตา เหตฺวนฺตา สัพพสังคาหิกา สุทธา ปริสุทธา ปริสุทธา ปริยุตฺตา ปริยุตฺตา ปริยาปนฺนา กาเรตพฺพา กฺวจิ ธาตฺวนฺตา เหตฺวนฺตา สัพพสังคาหิกา ปกติ สุทธันตา ฯ

(๒๔๘) อเนกวจนา ปกติ สุทธันตา อเนกวิสย-วุตฺติกาลมชฺฌาลนา สุทธา ปริสุทธา ปริสุทธา ปริยุตฺตา ปริยุตฺตา ปริยาปนฺนา กาเรตพฺพา กฺวจิ ธาตฺวนฺตา เหตฺวนฺตา อเนกวจนา ปกติ สุทธา ฯ

(๒๔๙) กิตฺถมิติ เอตฺถ ยตา ปริจฺเฉทา กิตฺถมิติ ปทสนฺธิ ปทสมาสา ปทจาริปุริ อกฺขรสมวายา ฌฺญนสิลิฏฺฐตา ปทาภิปุพฺพกเมตฺถ กิตฺถมิติ ฯ

(๒๔๗) ពាក្យថា ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះសីលទឹងវត្តខ្លះ គឺពោល សំដែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង ទូន្មាសាស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះសីលក្តី ពោល សំដែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង ទូន្មាសាស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះវត្តក្តី ពោល សំដែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង ទូន្មាសាស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះសីលទឹងវត្តក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះសីលទឹងវត្តខ្លះ ។

(๒๔๘) ពាក្យថា ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះវិធីច្រើនយ៉ាងខ្លះ គឺពោល សំដែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង ទូន្មាសាស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះវត្តទឹងមង្គលភ្ជាក់ផ្អើលមានប្រការផ្សេង ។ ជាអនេក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះវិធីច្រើនយ៉ាងខ្លះ ។

(๒๔๙) ពាក្យថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ជាអ្នកសង្រ្គមប្រព្រឹត្តកុងសការៈនោះ ក៏ពិតមែនហើយ ត្រង់ពាក្យថា ក៏ពិតមែនហើយ គឺជាពាក្យតំណរបទ ជាពាក្យទាក់ទងដោយបទ ជាពាក្យបំពេញបទ ជាពាក្យប្រជុំគ្នារៈ ជាពាក្យសម្រួលព្យញ្ជនៈ ពាក្យថា ក៏ពិតមែនហើយ នេះជាលំដាប់បទ។

តេសំ ឯដ្ឋិតត្តា ។ តត្ថាតិ សកាយ ឯដ្ឋិយា សកាយ ឧដ្ឋិយា សកាយ វុឋិយា សកាយ លទ្ធិយា ។ យតាតិ យតា បដិយតា តោបិតា រក្ខិតា សំវុតា ។ ចរន្តីតិ ចរន្តេ វិចរន្តេ ឥរិយន្តេ វត្តេន្តេ បាលេន្តេ យបេន្តេ យាបេន្តីតិ កិញ្ចាបិ តេ តត្ថ យតា ចរន្តេ ។

(៣០០) ជាតរូបន្តិ ជាតិជរន្តេ ព្រូមីតិ ជាតិជាមរណំ ឯ តរូបន្តិ ឯ ឧត្តរូបន្តិ ឯ បតរូបន្តិ ឯ សមតិក្កមិន្តិ ឯ រតិវត្តិន្តិ ជាតិជាមរណា អនិក្ខន្តា អនិស្សដ្ឋា អនតិក្កន្តា[1] អវីតិវត្តា អញ្ញេជាតិជាមរណេ បរិវត្តេន្តេ អញ្ញេសំសារបថេ បរិវត្តេន្តេ ជាតិយា អនុគតា ជរាយ អនុសជា ព្យាធិនា អភិភូតា មរណេន អព្ភាហតា អតាណា អលេណា អសរណា អសរណីភូតាតិ ព្រូមិ អាចិក្ខាមិ ទេសេមិ បញ្ញបេមិ បដ្ឋបេមិ វិវរាមិ វិភជាមិ ឧត្តានីករោមិ បកាសេមីតិ ជាតរូបន្តិ ជាតិជរន្តេ ព្រូមិ ។

---

๑ ម. ឯត្ថន្តរេ អសមតិក្កន្តាតិ ទិស្សតិ ។

ពាក្យថា សេមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ បានដល់បុគ្គលអ្នកលុះកងទុក្ខដ៏ ។ ពាក្យថា កងសភាវៈនោះ គឺកងទុក្ខដែរបស់ខ្លួន កងសេចក្តីគួរបស់ខ្លួន កងសេចក្តីគាប់ចិត្តរបស់ខ្លួន កងលក្ខណៈរបស់ខ្លួន ។ ពាក្យថា ជាអ្នកសង្រួម គឺជាអ្នកសង្រួម សង្រួមចំពោះ ត្រប់គ្រង រក្សា រាំង ។ ពាក្យថា ប្រព្រឹត្ត គឺប្រព្រឹត្ត ប្រព្រឹត្តធ្វើៗ ៗ ប្រព្រឹត្ត ៗ រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រា ៗ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ជាអ្នកសង្រួម ប្រព្រឹត្តកងសភាវៈនោះ ពិតមែនហើយ ។

(៣០០) ពាក្យថា ប៉ុន្តែតថាគតពោលថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឆ្ងងជាតិធំដរមិនបានទេ គឺតថាគត ពោល ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យពាក់ ប្រកាសថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឆ្ងងមិនបាន ឆ្ងងឡើងមិនបាន ឆ្ងងកាត់មិនបាន កន្ធមិនបាន ប្រព្រឹត្តកន្ធមិនបាន ទ្បើជាតិដរពនធំមរណៈ គឺថា ជាអ្នកមិនឃ្លាតចេញ មិនរលាស់ចេញ មិនកន្ធឆ មិនប្រព្រឹត្តកន្ធ ចាកជាតិ ដរពនធំមរណៈ តែងនៅវិលវល់ កងខាងកងនៃជាតិដរពនធំមរណៈ តែងវិលវល់កងខាងកងនៃគន្ធសង្សារ ត្រូវជាតិជាប់តាមហើយ ត្រូវដរពតែងហើយ ត្រូវព្យាធិសង្កត់សង្កិនហើយ ត្រូវមរណៈកំចាត់ហើយ ឥតមានទីជ្រក ឥតមានទីពួន ឥតមានទីពឹង ឥតមានបុគ្គលជាទីពឹង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតពោលថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឆ្ងងជាតិធំដរមិនបានទេ ។

តេជាហ កកកា

យេកេចិមេ សមណាព្រាហ្មណាសេ

(ឧច្ឆាតំ កកកា)

ទិដ្ឋសុតេជាបិ វទន្តិ សុទ្ធិំ

សីលព្វតេជាបិ វទន្តិ សុទ្ធិំ

អនេករូបេន វទន្តិ សុទ្ធិំ

កិញ្ចាបិ តេ តត្ថ យតា ចរន្តិ

ជាតិំសុ ជាតិជរន្តិ ព្រូមីតំ ។

(៣០១) យេកេចិមេ សមណាព្រាហ្មណាសេ

(វច្ឆាយស្មា ឧច្ឆោ)

ទិដ្ឋសុតេជាបិ វទន្តិ សុទ្ធិំ

សីលព្វតេជាបិ វទន្តិ សុទ្ធិំ

អនេករូបេន វទន្តិ សុទ្ធិំ

តេ ចេ មុនី ព្រូសិ អនោឃតិណ្ណោ

អថ កោ ចរហិ នេវមនុស្សរលោកេ

អតារ ជាតិញ្ច ជរញ្ច មារិស

បុច្ឆាមិ តំ កកកា ព្រូហិ មេ តំ ។

เหตุนั้น พระมีพระภาคตรัสว่า

(พระมีพระภาคตรัสว่า ดูกรอานนท์) สมณพราหมณ์เหล่านั้นทั้งหมดก็ดี ที่มีอยู่ในบัดนี้ก็ดี ชื่อว่าสมาทานชอบซึ่งธรรมก็ดี เพราะอารมณ์ที่ได้เห็นแล้วก็ดี ที่ได้สดับแล้วก็ดี ชื่อว่าสมาทานชอบซึ่งธรรมก็ดี เพราะศีลอันงามก็ดี ชื่อว่าสมาทานชอบซึ่งธรรมก็ดี เพราะวัตรอันงามก็ดี ชื่อว่าสมาทานชอบซึ่งธรรมก็ดี เพราะวิธีประพฤติอันงามก็ดี สมณพราหมณ์เหล่านั้นทั้งหมดนั้น ชื่อว่าเป็นผู้สมาทานประพฤติในสิ่งที่ไม่ควรประพฤติแล้วก็ดี (แต่ว่า) ตถาคตกล่าวว่าสมณพราหมณ์เหล่านั้นทั้งหมดนั้น ชื่อว่าเป็นผู้ยังไม่ได้ตรัสรู้ธรรมเลย ฯ

(๓๐๑) (อานนท์มีอายุกราบทูลว่า) สมณพราหมณ์เหล่านั้นทั้งหมดก็ดี ที่มีอยู่ในบัดนี้ก็ดี ชื่อว่าสมาทานชอบซึ่งธรรมก็ดี เพราะอารมณ์ที่ได้เห็นแล้วก็ดี ที่ได้สดับแล้วก็ดี ชื่อว่าสมาทานชอบซึ่งธรรมก็ดี เพราะศีลอันงามก็ดี ชื่อว่าสมาทานชอบซึ่งธรรมก็ดี เพราะวัตรอันงามก็ดี ชื่อว่าสมาทานชอบซึ่งธรรมก็ดี เพราะวิธีประพฤติอันงามก็ดี ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ก็ในข้อนี้ พระองค์ตรัสว่า สมณพราหมณ์เหล่านั้นทั้งหมดนั้น ชื่อว่าเป็นผู้ยังไม่ได้ตรัสรู้ธรรมเลย ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ก็ในข้อนี้ ข้าพระองค์ทราบเนื้อความแห่งภาษิตของพระผู้มีพระภาคเจ้าอย่างนี้ว่า ก็ในกาลนี้ เทวโลกก็ดี มารโลกก็ดี พรหมโลกก็ดี หมู่สัตว์ก็ดี หมู่สมณพราหมณ์ก็ดี หมู่เทวดาและมนุษย์ก็ดี

(๓๐๒) យេកេចិមេ សមណព្រាហ្មណាសេតា យេកេចីតិ សព្ពេ សព្ពំ សព្ពថា សព្ពំ អនវសេសំ និស្សេសំ បរិយាទាយវចនមេតំ យេកេចីតិ ។ សមណាតិ យេកេចិ ឥតោ ពហិទ្ធា បព្ពជ្ជូបគតា បរិព្ភាជសមាបន្នា ។ ព្រាហ្មណាតិ យេកេចិ កោឯិ. កោតិ យេកេចិមេ សមណព្រាហ្មណាសេ ។ ឥច្ចាយស្មា ឯន្ធោតិ ឥច្ចាតិ បទសន្ធិ ។ អាយស្មាតិ បិយវចនំ ។ ឯន្ធោតិ តស្ស ព្រាហ្មណស្ស នាមំ ។ បេ ។ អភិលាបោតិ ឥច្ចាយស្មា ឯន្ធោ ។

(๓๐๓) ទិដ្ឋសុតេឆាបិ វុត្តំ សុទ្ធិំ ទិដ្ឋេឆបិ សុទ្ធិំ វិសុទ្ធិំ បរិសុទ្ធិំ មុត្តិំ វិមុត្តិំ បរិមុត្តិំ វុត្តំ ភវេឆំ ភណ្ឌំ ឆិយយំ ភោហារំ សុតេឆបិ សុទ្ធិំ វិសុទ្ធិំ បរិសុទ្ធិំ មុត្តិំ វិមុត្តិំ បរិមុត្តិំ វុត្តំ ភវេឆំ អណ្ឌំ ឆិ-យយំ ភោហារំ ទិដ្ឋសុតេឆបិ សុទ្ធិំ វិសុទ្ធិំ បរិសុទ្ធិំ មុត្តិំ វិមុត្តិំ បរិមុត្តិំ វុត្តំ ភវេឆំ អណ្ឌំ ឆិយយំ ភោហារន្តីតិ ទិដ្ឋសុតេឆាបិ វុត្តំ សុទ្ធិំ ។

(๓๐๒) ពាក្យថា **ណាមួយ** បេសង្ឃឹមថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ណាមួយនេះ គឺគ្រប់ទាំងអស់ សព្វទាំងអស់ មិនសល់ឥតសល់ ពាក្យថា ណាមួយ នេះជាពាក្យប្រមូល ។ ពាក្យថា សមណៈ គឺបុគ្គលណាមួយ ចូលកាន់ផ្នួសខាងក្រៅ អំពីសាសនានេះ បួសជាបរិព្វាជក ។ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ គឺបុគ្គលណាមួយជាគោត្រ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយណាមួយនេះ ។ ពាក្យថា ដូច្នេះ បេសង្ឃឹមថា ឧទ្ទៈមានអាយុពោលដូច្នេះ គឺជាតំណបទ ។ ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ។ ពាក្យថា ឧទ្ទៈ ជាឈ្មោះនៃព្រាហ្មណ៍នោះ ។បេ។ ជាពាក្យហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ឧទ្ទៈមានអាយុពោលដូច្នេះ ។

(๓๐๓) ពាក្យថា ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញខ្លះ ដែលស្តាប់ឮខ្លះ គឺពោល សំដែង ពណ៌នា បើកថ្លែង ន្លូតការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញក្តី ពោល សំដែង ពណ៌នា បើកថ្លែង ន្លូតការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញឮក្តី ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញខ្លះ ដែលស្តាប់ឮខ្លះ ។

(๓๐๔) สพฺพตฺถ วนฺเต สุทฺเธ สพฺเพน สุทฺเธน สพฺพสฺมึ สพฺพสฺมา สพฺพสฺส สพฺพสฺมึ สพฺเพ สพฺเพ สพฺพา สพฺพา สพฺพานิ สพฺพานิ วนฺเต กเถนฺเต คณฺเต ธิยเต ภิยฺยเต วตฺตเต สุทฺธสฺมึ สุทฺธสฺมา สุทฺธสฺส สุทฺธสฺมึ สุทฺธา สุทฺธา สุทฺธานิ สุทฺธานิ วนฺเต กเถนฺเต คณฺเต ธิยเต ภิยฺยเต สพฺพตฺถ วนฺเต สุทฺเธ สพฺเพน สุทฺธสฺมึ สุทฺธสฺมา สุทฺธสฺส สุทฺธสฺมึ สุทฺธา สุทฺธา สุทฺธานิ สุทฺธานิ วนฺเต กเถนฺเต คณฺเต ธิยเต ภิยฺยเต สพฺพตฺถ วนฺเต สุทฺเธ สุทฺเธน ฯ

(๓๐๕) อเนกวฺยญฺชน วนฺเต สุทฺเธ อเนกวฺยญฺชนวตฺตกฺกฆสมตฺถลเน สุทฺเธ วิสุทฺเธ ปวิสุทฺเธ มุตฺเต วิมุตฺเต ปวิมุตฺเต วนฺเต กเถนฺเต คณฺเต ธิยเต ภิยฺยเต อเนกวฺยญฺชน วนฺเต สุทฺเธ ฯ

(๓๐๖) เต เต มุนิ ภฺรูสิ อโนมตฺถสฺมาตฺเต เต เตติ นิฏฺฐิตตฺเถ ฯ มุนิตฺถ มหนฺโต ปุคฺคโล ญาณาทิ ฯ เย ฯ สทฺทสมตฺถิ สา มุนิ ฯ

(๓๐๔) ពាក្យថា ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះសីលនឹងវត្ត ខ្លះ គឺ ពោល សំដែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង ន្ទូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះសីលក្តី ពោល សំដែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង ន្ទូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះវត្តក្តី ពោល សំដែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង ន្ទូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះសីលនឹងវត្តក្តី ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះសីលនឹងវត្តខ្លះ ។

(๓๐๕) ពាក្យថា ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះវិធីច្រើនយ៉ាងខ្លះ គឺ ពោល សំដែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង ន្ទូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះវត្តនឹងមគ្គ ផល ក្បាក់ផ្តើល មានប្រការផ្សេង ។ ជាអនេក ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះវិធីច្រើនយ៉ាងខ្លះ ។

(๓๐๖) ពាក្យថា បពិត្រព្រះមុនិ បើព្រះអង្គត្រាស់ថាសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ធ្វើឧឃះមិនបានទេ ត្រង់ពាក្យថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ គឺពួកបុគ្គលអកល្អះកើតមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា មុនិ សេចក្តីថា ញាណ លោកហៅថា មោនៈ ។បេ។ មុនិនោះ ជាឧកន្ទ្ធនូវបណ្តាញគឺការជាប់ចំពាក់ ។

ព្រសិ អនោឃតិណ្ណោតិ ឥមោឃំ កវោឃំ ឥដ្ឋោឃំ អវិដ្ឋោឃំ អតិណ្ណោ អនុត្តិណ្ណោ អនិត្តិណ្ណោ អនតិក្កន្តេ អសមតិក្កន្តេ អវីតិវត្តេ អព្ភោជាតិជរាមរណោ បរិវត្តន្តេ អព្ភោសំសារបថេ បរិវត្តន្តេ ជាតិយា អនុគតេ ជរ-
យ អនុសដេ ព្យាធិនា អភិភូតេ មរណេន អព្ភា-
ហតេ អតាណោ អលេណោ អសរណោ អសរណី-
ភូតេ ។ ព្រសីតិ ព្រសិ អាចិក្ខសិ ទេសេសិ បញ្ញ-
បេសិ បដ្ឋបេសិ វិវរសិ វិភជសិ ឧត្តានីករោសិ បកា-
សេសីតិ តេ ចេ មុនី ព្រសិ អនោឃតិណ្ណោ ។

(៣០៧) អថ ខោ ចរហិ ទេវមនុស្សេហិ អតារំ ជាតិញ្ច ជរញ្ច មារសាតិ អថ ខោ ឃសោ សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្ស-
មណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ជាតិ-
ជរាមរណំ អតារំ ឧត្តារំ បតរំ សមតិក្កមិ វីតិវត្តយិ ។

ពាក្យថា បើព្រះអង្គត្រាស់ថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឆ្ងល់ឃៈ មិនបានទេ គឺឆ្ងល់មិនបាន ឆ្ងល់ឡើងមិនបាន ឆ្ងល់ចេញមិនបាន ឆ្ងល់រលែងមិនបាន កន្ទួលមិនបាន ប្រព្រឹត្តកន្ទួលមិនបាន ទូវឧឃៈគឺតាមឧឃៈគឺកត ឧឃៈគឺទិដ្ឋ ឧឃៈគឺអវិជ្ជា គឺវិលវល់នៅ ក្នុងខាងក្នុងនៃជាតិជរាធម៌មរណៈ វិលវល់នៅ ក្នុងខាងក្នុងគន្ធសង្សារ ត្រូវជាតិជាប់តាមហើយ ត្រូវជរាតែងតួហើយ ត្រូវព្យាធិសង្កត់សង្កិនហើយ ត្រូវមរណៈកំចាត់ហើយ ជាអ្នកឥតមានទីជ្រក ឥតមានទីពឹង ឥតមានទីរឭក ឥតមានបុគ្គលជាទីរឭក ។ ពាក្យថា ត្រាស់ គឺ ពោល ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យពាក់ ប្រកាស ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះមុនិ បើព្រះអង្គត្រាស់ថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឆ្ងល់ឃៈមិនបានទេ ។

(៣០៧) ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គទ្រង់នូវទុក្ខ កាលបើដូច្នេះ តើនរណាក្នុងទេវលោកនឹងមនុស្សលោក ទើបឆ្ងល់ជាតិនឹងជរាបាន គឺកាលបើដូច្នេះ តើនរណា ក្នុងលោក ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពួកសត្វ ព្រមទាំងសមណៈនឹងព្រាហ្មណ៍ ក្នុងពួកមនុស្ស ជាសម្មតិទេព នឹងមនុស្សសាមញ្ញ ឆ្ងល់ ឆ្ងល់ឡើង ឆ្ងល់កាត់ កន្ទួល ប្រព្រឹត្តកន្ទួល នូវជាតិជរាមរណៈបាន ។

មារិសានំ បិយវចនំ គរុវចនំ សគារវសប្បតិស្សវ-
វចនមេតំ មារិសានំ អថ តោ ចរហិ នេវមនុស្ស-
លោកេ អតារំ ជាតិញ្ហ ជរញ្ហ មារិស ។

(๓๐๘) បុច្ឆាមិ តំ ភគវា ព្រហ្មា មេ តន្តិ
បុច្ឆាមិ តន្តិ បុច្ឆាមិ តំ យាចាមិ តំ អជ្ឈេសាមិ
តំ បសាទេមិ តំ ភគវយស្សុ មេតំ បុច្ឆាមិ តំ ។
ភគវាតំ តារាគាំវចនមេតំ ។ បេ ។ សច្ចំតោ បញ្ញត្តិ
យនិទំ ភគវាតំ ។ ព្រហ្មា មេ តន្តិ ព្រហ្មា អាចក្ខា-
ហិ នេសេហិ បញ្ញបេហិ បដ្ឋបេហិ វិវរហិ វិភជា-
ហិ ឧត្តានីករោហិ បតោសេហីតំ បុច្ឆាមិ តំ ភគវា
ព្រហ្មា មេ តំ ។ តោតហ សោ ព្រាហ្មណោ

ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គទ្រង់នូវទុក្ខ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ពាក្យជាទីគោរព ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គទ្រង់នូវទុក្ខ នេះជាពាក្យពោលដោយគោរព កោតខ្លាច ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះអង្គទ្រង់នូវទុក្ខ កាលបើដូច្នេះ តើនរណា ក្នុងទេវលោកនឹងមនុស្សលោក ឆ្លងជាតិនឹងជរាបាន ។

(៣០៨)ពាក្យថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គទ្រង់ប្រាប់សេចក្តីនោះដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ត្រង់ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គសូមទូលសួរព្រះអង្គ គឺខ្ញុំព្រះអង្គសូមសួរព្រះអង្គ សូមអង្វរព្រះអង្គ សូមអាពាធនាព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់សេចក្តីនោះដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ខ្ញុំព្រះអង្គសូមទូលសួរព្រះអង្គ ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ នេះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។បេ។ ការបញ្ជាក់ថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការត្រាស់ដឹង ។ ពាក្យថា សូមប្រាប់សេចក្តីនោះដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ គឺសូមទ្រង់ប្រាប់ បង្ហាញ សំដែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក រៀបឲ្យកក់ ប្រកាស ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គទ្រង់ប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

យោគេ ចមេ សមណា ព្រាហ្មណា សេ

(ឥច្ចាយស្មា ឧត្តរោ)

ឯដ្ឋ សុតេ ជាបិ វទន្តិ សុទ្ធិ

ស័ លព្វ តេ ជាបិ វទន្តិ សុទ្ធិ ។

អនេ ករូ បេ ន វទន្តិ សុទ្ធិ

តេ ពេ ម្ពុ នី ព្រូ សិ អនោ ឃ តិ ណ្ណោ

អ ថ កោ ចរ ហិ នេ វ មនុ ស្ស លោ កេ

អតា រំ ជាតិ ញ្ជ ជរ ញ្ជ មា វ សេ

ប្ប ជ្ជា បិ តំ ភគ វ ព្រូ ហិ មេ តន្តិ ។

(៣០៩) ជាហំ សព្វេ សមណា ព្រាហ្មណា សេ

(ឧត្តរតិ ភគវា)

ជាតិ ជ ក យ ឯ វុ តា តិ ព្រូ មិ

យេ ស័ ង ឯ ដ្ឋ សុ តំ មុ តំ វ

ស័ លព្វ តំ វ បិ ប ហា យ សព្វំ

អនេ ករូ ប ម្ប ប ហា យ សព្វំ

តណ្ហំ ប រិ ញ្ញា យ អ ឆា ស វ យេ

តេ វេ ឆ ក ខិ ឃ តិ ណ្ណា តិ ព្រូ មិ ។

(ខន្ធៈមានអាយុ ពោលដូច្នេះថា) សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយណាមួយនេះ ពោលថាសេចក្តីថាវិសុទ្ធិ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញខ្លះ ដែលស្តាប់ឮខ្លះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះសីលធ៌ិវត្តខ្លះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះវិធីច្រើនយ៉ាងខ្លះ បពិត្រព្រះមុនិ បើព្រះអង្គត្រាស់ថាសមណ-ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ធ្វើនុយៈមិនបានទេ បពិត្រព្រះអង្គទ្រង់និរទុក្ខ កាលបើដូច្នេះ តើនរណា ក្នុងទេវលោកនិងមនុស្សលោក ទើបធ្វើជាតិនិងជាកបាន បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គទ្រង់ប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

(៣០៩) (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលខន្ធៈ) តថាគតមិនបានពោលថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់ ត្រូវជាតិនិងជាកបិទំាងទេ តថាគតពោលថា ជនទាំងឡាយណា ក្នុងលោកនេះ លះបង់នូវអារម្មណ៍ទាំងអស់ដែលឃើញក្តី ដែលឮក្តី ដែលប៉ះពាល់ក្តី នូវសីលធ៌ិវត្តក្តី លះបង់នូវវិធីច្រើនប្រការទាំងអស់ក្តី ឬជនទាំងឡាយណា កំណត់ដឹងនូវតណ្ហា ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ជនទាំងនោះឯង ឈ្មោះថាធ្វើនុយៈបាន។

(๓๑๐) ตาหิ สาฏฺ สมณาพฺราหฺมณาเส (อฏฺกถาตี กถิต) ชาตีฆาเย ปุตาตี ปฏิปนฺนา ตาหิ อฏฺ สาฏฺ สมณาพฺราหฺมณา ชาตีฆาเย อาปุตา ปุตา ปฏิปนฺนา ตาหิ ปฏิปนฺนา ปกฺขนฺทา ปกฺขนฺทาตี วตาหิ อตฺถี เต สมณาพฺราหฺมณา เยสำ ชาตี ฉ ฆาตยาณาฏฺ ปหีนา ปุพฺเพนฺตมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวงฺคตา อายติมนุปฺปาทธมฺมาตี พฺยนฺติ อกตฺถาหิ เอเสหิ ปฏิเสหิ ปฏิเสหิ ปฏิกหิ ปฏิกาหิ ขุทฺทาธิกาเภตี ตาหิ สาฏฺ สมณาพฺราหฺมณาเส (อฏฺกถาตี กถิต) ชาตีฆาเย ปุตาตี พฺยนฺติ ฯ

(๓๑๑) เยสีธ ปณฺฑิโต สุตำ มุตำ ปฏิสีลฏฺตำ ปฏิปนฺโน ปหาย สฏฺฐิ เย สฏฺฐา ปฏิฏฺฐสุทฺธิเยา ปหาย ปฏิปนฺนาตี ปาเปเนตี ฆฏฺเฏตีตี อนภาวงฺคเมตี เย สฏฺฐา สุตสุทฺธิเยา

(๓๑๐) ពាក្យថា (ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា ម្នាលទន្តុះ) តថាគតមិនបានត្រាស់ថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់ ត្រូវជាតិទន្ទឹងជាបច្ចំាងទេ សេចក្តីថា ម្នាលទន្តុះ តថាគតមិនបានត្រាស់ថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់ ត្រូវជាតិជាពួក ខ្ជប់ កំង ហ៊ុមក្លិត បិទ បង្រ្កែម ផ្កាប់ហើយ តថាគត ត្រាស់ ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើកចែក ធ្វើឲ្យពាក់ថា ជាតិក្តី ជាទន្ទឹងមរណៈក្តី ដែលសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយណា លះបង់ហើយ ផ្តាច់ប្រសិទ្ធហើយ ធ្វើមិនឲ្យមានទីតើតដូចជាទីតើតនៃដើមត្នោត ធ្វើមិនឲ្យតើតមានបែបភាព ឲ្យជាធម្មជាតិមិនតើតទៅមុខទៀត សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះគង់មាន ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលទន្តុ) តថាគតមិនបានត្រាស់ថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់ ត្រូវជាតិទន្ទឹងជាបច្ចំាងទេ។

(๓๑๑) ពាក្យថា ជនទាំងឡាយណាក្នុងលោកនេះ លះបង់នូវអារម្មណ៍ទាំងអស់ដែលឃើញក្តី ដែលឮក្តី ដែលប៉ះពាល់ក្តី នូវសីលទិដ្ឋិវត្តក្តី សេចក្តីថា ជនទាំងឡាយណា លះបង់ ផ្តាច់បង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាសដល់នូវការមិនតើតមាន នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញទាំងអស់ ជនទាំងឡាយណា លះបង់ ផ្តាច់បង់ បន្ទោបង់ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យតើតមានបែបភាព នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឮទាំងអស់

ยเ สงฺขา นิฏฺฐสุตสุทฺธิยา ยเ สงฺขา ปุตสุทฺธิยา ยเ สงฺขา สีลสุทฺธิยา ยเ สงฺขา วตฺตสุทฺธิยา ยเ สงฺขา สีลพฺพตสุทฺธิยา ปหาย ปฏิปชฺชติ วิเสา. เตสฺวา ฌานฺตีกวิสฺวา อนกาวฏฺฏเมสฺวาตเ ยเสีฆ นิฏฺฐสุตเ มุตเ ว สีลพฺพตเ วเ ปหาย สงฺขฺ ฯ

(๓๑๒) อเนกรูปมฺปิ ปหาย สงฺขฺติ อเนกวิเธ วตฺถุกสฺมิ ลมฺพเน สุทฺธิ วิสุทฺธิ ปริสุทฺธิ มุตฺติ วิมุตฺติ ปริมุตฺติ ปหาย ปฏิปชฺชติ วิเสเตสฺวา ฌานฺตีกวิสฺวา อนกาวฏฺฏเมสฺวาตเ อเนกรูปมฺปิ ปหาย สงฺขฺ ฯ

(๓๑๓) ตณฺหกฺขยา ปริญฺญาย อนาสวา เย เต ธมฺมา ตีสุ ภเวสุ ตณฺหาตเ ปฺปตฺติยา รูปตณฺหา สทฺทตณฺหา คนฺธตณฺหา รสตณฺหา โผฏฺฐพฺพตณฺหา ธมฺมตณฺหา ฯ ปริญฺญายาตเ ตณฺหกฺขยา ตีหิ ปริญฺญาหิ ปริชานิสฺวา ญาตปริญฺญาย ตีรณาปริญฺญาย ปหานปริญฺญาย ฯ

ន្ទរសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះអារម្មណ៍ ដែលឃើញដែលឮគាំងអស់ ន្ទរសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់គាំងអស់ ន្ទរសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះសីលគាំងអស់ ន្ទរសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះវត្តគាំងអស់ ន្ទរសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះសីលនឹងវត្តគាំងអស់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនគាំងឡាយណា ក្នុងលោកនេះ លះបង់ន្ទរអារម្មណ៍គាំងអស់ ដែលឃើញក្តី ដែលឮក្តី ដែលប៉ះពាល់ក្តី ន្ទរសីលនឹងវត្តក្តី ។

(៣១២) ពាក្យថា លះបង់ន្ទរវិធីច្រើនប្រការគាំងអស់ក្តី គឺលះបង់ផ្តាច់បង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមានបៃបកាពន្ទរការស្អាតស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះដោយវត្តនឹងមគ្គលភ្លាក់ផ្តើលមានប្រការផ្សេង។ ជាអនេក ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា)លះបង់ន្ទរវិធីច្រើនប្រការគាំងអស់ក្តី ។

(៣១៣) អធិប្បាយពាក្យថា តថាគតពោលថា . . . ឬជនគាំងឡាយណា កំណត់ដឹងន្ទរតណ្ហា ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ជនគាំងនោះឯងឈ្មោះថាធ្វើងផុតទុក្ខបាន ត្រង់ពាក្យថា តណ្ហា បានដល់ រូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ ពាក្យថា កំណត់ដឹង គឺកំណត់ដឹងន្ទរតណ្ហា ដោយបរិញ្ញា ៣ គឺ ញាតបរិញ្ញា ១ តីរណបរិញ្ញា ១ បហានបរិញ្ញា ១ ។

កតមា ញាតបវ័ញ្ញា ។ តណ្ហំ បជាជាតំ អយំ រូបតណ្ហា អយំ សទ្ទតណ្ហា អយំ គន្ធតណ្ហា អយំ រសតណ្ហា អយំ ផោដ្ឋព្វតណ្ហា អយំ ធម្មតណ្ហាតំ បជាជាតំ បសវ្ហតំ អយំ ញាតបវ័ញ្ញា ។

កតមា តំរណាបវ័ញ្ញា ។ ឃំ ញាតំ កត្វា តណ្ហំ តំរេតំ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ រោគតោ គណ្ឌតោ ។បេ។ អនិសរ្សរណតោ តំរេតំ អយំ តំរណាបវ័ញ្ញា ។

កតមា បហាឆបវ័ញ្ញា ។ ឃំ តំរេត្វា តណ្ហំ បជហតំ វិនោទេតំ ព្យន្តីករោតំ អនភាវង្គមេតំ ។ ទ្វំ ហោតំ កតវតា យោ តំក្ខវេ តណ្ហាយ ឆន្ទ-រាគោ តំ បជហថ ឃំ សា តណ្ហា បហីនា ភវិស្សតំ ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្គតា អាយតឹអនុប្បាទធម្មាតំ អយំ បហាឆបវ័ញ្ញា ។ តណ្ហំ ឧមាហំ តំហំ បវ័ញ្ញាហំ បវ័ជាឯត្វាតំ តណ្ហំ បវ័ញ្ញាយ ។

ញាតបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវតណ្ហា គឺដឹងច្បាស់ ឃើញច្បាស់ថា នេះរូបតណ្ហា នេះសទ្ទតណ្ហា នេះគន្ធតណ្ហា នេះរសតណ្ហា នេះផោដ្ឋព្វតណ្ហា នេះធម្មតណ្ហាដូច្នេះ នេះញាតបរិញ្ញា ។

តិរណបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលធ្វើការដឹងយ៉ាងនេះហើយ ត្រិះរិះនូវតណ្ហា ថាមិនទៀង ជាទុក្ខ ជារោគ ជាបូស ។ បេ ។ ត្រិះរិះនូវតណ្ហាថា មិនមែនជាគ្រឿងរលាស់ចេញដូច្នេះ នេះតិរណបរិញ្ញា ។

បហានបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលត្រិះរិះយ៉ាងនេះហើយ លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមានបៃបកាត នូវតណ្ហា ។ សមដូចព្រះពុទ្ធដីកានេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធនូរបស់តណ្ហាណា អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះបង់ធនូរបស់នោះចេញ កាលបើធ្វើបានយ៉ាងនេះ តណ្ហានោះ ឈ្មោះថា ជាធម្មជាតិដែលអ្នកលះបង់ហើយ ផ្តាច់ឫសចោលហើយ ធ្វើមិនឲ្យមានទីតើតដូចជាទីតើតនៃដើមត្នោត ធ្វើមិនឲ្យកើតមានបៃបកាត ឲ្យជាធម៌លែងកើតតទៅទៀតដូច្នេះ នេះបហានបរិញ្ញា ។ បុគ្គលកំណត់ដឹងតណ្ហា ដោយបរិញ្ញាទាំង ៣ នេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កំណត់ដឹងនូវតណ្ហា ។

អជាសកតំ ចត្តារោ អាសវា ភាមាសវោ ភវា-
សវោ ទិដ្ឋាសវោ អវិជ្ជាសវោ យេសំ ន មេ អា-
សវា បហីនា ខុន្ទិន្ទមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភា-
វង្គតា អាយតឹអនុប្បាទធម្មា តេ វុច្ចន្តិ អជាសវា ។
យេតំ អរហាត្តំ ខីណាសវា ។

តណ្ហំ បរិញ្ញាយ អជាសវា យេ តេ វេ ឧភ
ឱឃតិណ្ណាតំ ព្រូមីតំ យេ តណ្ហំ បរិញ្ញាយ អជា-
សវា តេ ភាមោឃំ តិណ្ណា ភវោឃំ តិណ្ណា ទិដ្ឋោឃំ
តិណ្ណា អវិជ្ជោឃំ តិណ្ណា សព្ពំ សំសារបថំ តិណ្ណា
ខុតិណ្ណា ឧតិណ្ណា អតិក្កន្តា សមតិក្កន្តា វីតិវត្តាតំ
ព្រូមិ អាឧក្ខាមិ ទេសេមិ បញ្ញបេមិ បដ្ឋបេមិ វិវរាមិ
វិភជាមិ ឧត្តានីភរោមិ បភាសេមិតំ តណ្ហំ បរិញ្ញាយ
អជាសវា យេ តេ វេ ឧភ ឱឃតិណ្ណាតំ ព្រូមិ ។

តេជាបា ភវភា

ពាក្យថា មិនមានអាសវៈ សេចក្តីថា អាសវៈ ៤ គឺ កាមាសវៈ ភវាសវៈ ទិដ្ឋាសវៈ អវិជ្ជាសវៈ អាសវៈទាំងនេះ បុគ្គលទាំងឡាយណា បានលះបង់ ផ្តាច់ប្រសចោល ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើមត្នោត ធ្វើមិនឲ្យកើតមានបែបភាព ឲ្យជាធម្មតាលែងកើតតទៅទៀត បុគ្គលទាំងនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានអាសវៈ ។ ពាក្យថា បុគ្គលទាំងឡាយណា គឺ ព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។

ពាក្យថា តថាគតពោលថា . . . ឬជនទាំងឡាយណា កំណត់ដឹងនូវតណ្ហា ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ជនទាំងឡាយនោះឯង ឈ្មោះថាធ្វើផុតទុក្ខបាន បានន័យថា តថាគតពោល ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក បែក ធ្វើឲ្យពាក់ ប្រកាសថា ជនទាំងឡាយណា កំណត់ដឹងតណ្ហា ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ជនទាំងនោះ ធ្វើទុក្ខៈគឺកាម ធ្វើទុក្ខៈគឺភព ធ្វើទុក្ខៈគឺទិដ្ឋិ ធ្វើទុក្ខៈគឺអវិជ្ជា ធ្វើ ធ្វើឡើង ធ្វើបេញ្ច កន្ធ កន្ធព្រម ប្រព្រឹត្តកន្ធ នូវគន្ធសង្ខារទាំងអស់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតពោលថា . . . ឬជនទាំងឡាយណា កំណត់ដឹងនូវតណ្ហា ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ជនទាំងនោះឯង ឈ្មោះថាធ្វើផុតទុក្ខបាន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ភាគ ៣ សន្លឹក ១៤៩ ដល់ ២០៤

(ឧដ្ឋានំ ភគវា)

ជានាថ ភគវា ឧប្បាទោ ព្រហ្មចរិយស្ស ឧដ្ឋានំ សុគត មុត្តរំ ភ
ិក្ខវេ សីលវន្តានំ ភិក្ខូនំ ពហុការោ សត្ថា អនុគ្គហិតា ធម្មេន
តណ្ហំ បរិញ្ញាយ អភាសក យេ តេ ឧភ ទ្វិយតិណ្ណានំ ព្រហ្មចរិយានំ ។

(៣១៤) ឯតាភិឧដ្ឋាមិ ភគវា ពហោសិនោ
សុភាភិត្តានំ តោតម ឆ្លបដិភាគំ
យេសញ្ច ទ្វិដ្ឋ សុតំ មុតំ ភ
សីលវន្តានំ ភវំ ពហុការោ សត្ថា
អនុគ្គហិតា ធម្មេន តណ្ហំ បរិញ្ញាយ អភាសក យេ
អមាមា តេ ទ្វិយតិណ្ណានំ ព្រហ្មចរិយានំ ។

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលនន្ទៈ) តថាគតមិនបាន
ពោលថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់ ត្រូវជាតិនឹងជាបិទ
ប្រាំងទេ តថាគតពោលថាជនទាំងឡាយណា ក្នុងលោកនេះ
លះបង់នូវអារម្មណ៍ទាំងអស់ ដែលឃើញក្តី ដែលឮក្តី ដែល
ប៉ះពាល់ក្តី នូវសីលនឹងវត្តក្តី លះបង់នូវវិធីច្រើនប្រការទាំង
អស់ក្តី ឬជនទាំងឡាយណា កំណត់ដឹងនូវតណ្ហា ជាអ្នកមិន
មានអាសវៈ ជនទាំងនោះឯង ឈ្មោះថាធ្វើទុតទុយៈបាន ។

(៣១៤) ខ្ញុំព្រះអង្គ រីករាយចំពោះពាក្យទុះ របស់ព្រះអង្គ
ទ្រង់ស្វែងរកគុណដ៏ធំ បពិត្រព្រះគោតម ព្រះមន្ទិរមិន
មានទ្វារបិទ ព្រះអង្គត្រាស់ទុកល្អហើយថា តថាគតពោលថា
ជនទាំងឡាយណាក្នុងលោកនេះ លះបង់នូវអារម្មណ៍ទាំង
អស់ ដែលឃើញក្តី ដែលឮក្តី ដែលប៉ះពាល់ក្តី នូវសីលនឹង
វត្តក្តី លះបង់នូវវិធីច្រើនប្រការទាំងអស់ក្តី ឬជនទាំងឡាយ
ណា កំណត់ដឹងនូវតណ្ហា ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ជនទាំង
នោះឯង ឈ្មោះថាធ្វើទុតទុយៈបាន ។

(๓๑๕) ฯ ตาหิ กิร ฉหิปิ ภาตูหิ มหาสตฺโต ฯ ตสฺส ปุตฺโต สุยามโน นาม อโหสิ ฯ ตสฺส ปุตฺโต สุภทฺทสโน นาม ฯ ตสฺส ปุตฺโต สุทสฺสโน นาม ฯ ตสฺส ปุตฺโต สุปฺปิโย นาม ฯ ตสฺส ปุตฺโต สุปาโร นาม ฯ ตสฺส ปุตฺโต สุปารโว นาม ฯ ตสฺส ปุตฺโต สุโรจโน นาม ฯ ตสฺส ปุตฺโต สุมนาโน นาม ฯ ตสฺส ปุตฺโต สุทสฺสโน นาม ฯ ตสฺส ปุตฺโต สุปติฏฺฐิโต นาม ฯ ตสฺส ปุตฺโต สุมโน นาม ฯ ตสฺส ปุตฺโต สุมนสฺสโร นาม ฯ ตสฺส ปุตฺโต สุโสภโน นาม ฯ ตสฺส ปุตฺโต สุปฺ

(๓๑๙) អធិប្បាយពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គ រីករាយ ចំពោះពាក្យទុំនេះ របស់ព្រះអង្គ ទ្រង់ស្ងែរកគុណដ៏ធំ ត្រង់ពាក្យថា ទុំនេះ គឺខ្ញុំព្រះអង្គត្រេកអរ ត្រេកអរចំពោះ រីករាយ រីករាយតាម ចង់បាន ជ្រះថ្លា ជ្រាបថ្លា ស្រឡាញ់ ជាប់ចិត្តចំពោះពាក្យ ចំពោះកិរិយាពោល ចំពោះទេសនា ចំពោះអនុសន្ធិ របស់ព្រះអង្គ ។ ពាក្យថា ទ្រង់ស្ងែរកគុណដ៏ធំ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្ងែរកគុណដ៏ធំ ។ ឈ្មោះថា ទ្រង់ស្ងែរកគុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់រក ស្ងែរស្ងែ ទូវសីរបក្ខន្ធដ៏ធំ ឈ្មោះថា ទ្រង់ស្ងែរកគុណដ៏ធំ ព្រោះត្រូវគេ ស្ងែរកថា ។ បេ ។ ព្រះពុទ្ធជាទេវតា ធំជាងទេវតា (គង់) ក្នុងទីណា ព្រះពុទ្ធជានេះដ៏អង់អាច (គង់) ក្នុងទីណា ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គរីករាយចំពោះពាក្យទុំនេះ របស់ព្រះអង្គ ទ្រង់ស្ងែរកគុណដ៏ធំ ។

(๓๑๖) អធិប្បាយថា បពិត្រព្រះគោតម ព្រះនិព្វានមិនមានទុបធិ ព្រះអង្គត្រាស់ទុំកល្អហើយ ត្រង់ពាក្យថា ត្រាស់ល្អហើយ គឺព្រះអង្គ ត្រាប់ល្អ សំដែងល្អ បញ្ញត្តល្អ តាំងទុំកល្អ បើកល្អ ចែកល្អ ធ្វើឲ្យពាក់ល្អ ប្រកាសល្អហើយ ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះគោតម ព្រះនិព្វាន មិនមានទុបធិ សេចក្តីថា កិលេសផង ខន្ធផង អភិសង្ខារផង លោក ហៅថា ទុបធិ ។ គឺការលះបង់ទុបធិ ការរម្ងាប់ទុបធិ ការរលាស់ចោល ទុបធិ ការស្ងប់ទុបធិ អមតនិព្វាន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រ ព្រះគោតម ព្រះនិព្វានមិនមានទុបធិ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ល្អហើយ ។

(๓๑๗) យេសំ ឥដ្ឋំ សុតំ មុតំ ឥ សីលព្វតំ ឥមំ បរញ្ច សព្វញ្ច យេ សព្វា ឥដ្ឋសុទ្ធិយោ បហាយ បដិហិត្វា វិហរន្តេត្វា ព្យន្តីករិត្វា អនភាវង្គតេត្វា យេ សព្វា សុតសុទ្ធិយោ យេ សព្វា ឥដ្ឋសុតសុទ្ធិយោ យេ សព្វា មុតសុទ្ធិយោ យេ សព្វា សីលសុទ្ធិយោ យេ សព្វា វត្តសុទ្ធិយោ យេ សព្វា សីលព្វតសុទ្ធិយោ បហាយ បដិហិត្វា វិហរន្តេត្វា ព្យន្តីករិត្វា អនភាវង្គតេត្វា យេសំ ឥដ្ឋំ សុតំ មុតំ ឥ សីលព្វតំ ឥមំ បរញ្ច បហាយ សព្វំ ។

(๓๑๘) អនេករូបម្បិ បហាយ សព្វញ្ញុ អនេកវិធវត្តកុតូហលមង្គលេន សុទ្ធិំ វិសុទ្ធិំ បរិសុទ្ធិំ មុត្តិំ បរិមុត្តិំ បហាយ បដិហិត្វា វិហរន្តេត្វា ព្យន្តីករិត្វា អនភាវង្គតេត្វា អនេករូបម្បិ បហាយ សព្វំ ។

(๓๑๗) ពាក្យថា ជនទាំងឡាយណា ក្នុងលោកនេះ លះបង់នូវអារម្មណ៍ទាំងអស់ ដែលឃើញក្តី ដែលឮក្តី ដែលប៉ះពាល់ក្តី នូវសីលនឹងវត្តក្តី សេចក្តីថា ជនទាំងឡាយណា លះបង់ ផ្តាច់បង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមានបែបភាព នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញទាំងអស់ ជនទាំងឡាយណា លះបង់ ផ្តាច់បង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមានបែបភាព នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញ ឬឮទាំងអស់ នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ទាំងអស់ នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះសីលទាំងអស់ នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះវត្តទាំងអស់ នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះសីលនឹងវត្តទាំងអស់ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ជនទាំងឡាយណា ក្នុងលោកនេះ លះបង់នូវអារម្មណ៍ទាំងអស់ ដែលឃើញក្តី ដែលឮក្តី ដែលប៉ះពាល់ក្តី នូវសីលនឹងវត្តក្តី ។

(๓๑๘) ពាក្យថា លះបង់នូវវិធីច្រើនប្រការទាំងអស់ក្តី គឺលះបង់ ផ្តាច់បង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមានបែបភាព នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះវត្តនឹងមគ្គលក្ខាក់ផ្តើលមានប្រការផ្សេង ៗ ជាអនេក ហេតុនោះ (លោកពោលថា) លះបង់នូវវិធីច្រើនប្រការទាំងអស់ក្តី ។

(๓๑๙) តណ្ហំ បរិញ្ញាយ អនាសវោ យេ អភព្ពវិតេ
ជិឃតណ្ហាតំ ព្រហ្មទត្ត តណ្ហាធិ រូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា
គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្ពតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ តណ្ហំ
បរិញ្ញាយាតំ តណ្ហំ តីហិ បរិញ្ញាហិ បរិជានិត្វា(๑)
ញាតបរិញ្ញាយ តីរណបរិញ្ញាយ បហានបរិញ្ញាយ ។

កតមា ញាតបរិញ្ញា ។ តណ្ហំ បជានាតិ អយំ
រូបតណ្ហា អយំ សទ្ទតណ្ហា អយំ គន្ធតណ្ហា អយំ
រសតណ្ហា អយំ ផោដ្ឋព្ពតណ្ហា អយំ ធម្មតណ្ហាតិ
បជានាតិ បស្សតិ អយំ ញាតបរិញ្ញា ។

កតមា តីរណបរិញ្ញា ។ ឯវំ ញាតំ កត្វា
តណ្ហំ តីរេតិ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ រោគតោ គណ្ឌតោ
សល្លតោ អឃតោ អាពាធតោ បរតោ បលោក-
តោ ឥតិតោ ឧបទ្ទវតោ ភយតោ ឧបសគ្គតោ
ចលតោ បភង្គុតោ អទ្ធុវតោ អតាណតោ អលេ-
ណតោ អសរណតោ អសរណីភូតតោ រិត្តតោ តុច្ឆតោ
សុញ្ញតោ អនត្តតោ អាទីនវតោ វិបរិណាមធម្មតោ
អសារកតោ អឃមូលកតោ វធកតោ សាសវតោ

---

๑ ម. បរិជានេយ្យ ។

(๓๑๙) អធិប្បាយពាក្យថា តថាគតពោលថា . . . ប្តូជន
ទាំងឡាយណា កំណត់ដ៏ឥតល្អា ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ជនទាំង
ឡាយនោះឯង ឈ្មោះថាឆ្លងធុតទុយ:ចាន ត្រង់ពាក្យថា តណ្ហា ចាន
ដល់រូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ។
ពាក្យថា កំណត់ដ៏ងនូវតណ្ហា គឺកណត់ដ៏ងនូវតណ្ហាដោយបរិញ្ញា ៣
គឺញាតបរិញ្ញា ១ តីរណបរិញ្ញា ១ បហានបរិញ្ញា ១ ។

ញាតបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវតណ្ហា គឺដឹងច្បាស់
យើញច្បាស់ថា នេះរូបតណ្ហា នេះសទ្ទតណ្ហា នេះគន្ធតណ្ហា នេះរស-
តណ្ហា នេះផោដ្ឋព្វតណ្ហា នេះធម្មតណ្ហា ដូច្នេះ នេះញាតបរិញ្ញា ។

តីរណបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលធ្វើ នូវការដឹង យ៉ាង
នេះ ហើយត្រិះរិះ នូវតណ្ហា គឺត្រិះរិះថា មិនទៀង ជាទុក្ខ ជារោគ
ជាបូស ជាសរ ជាសេចក្តីតានតឹង ជាអាពាធ ជារបស់បុគ្គល
ដទៃ ជារបស់សាបសូន្យ ជាចង្រៃ ជាទុព្វត ជាភ័យ ជាទុ-
ខគ្គ ជារបស់ប្រែប្រួល ជារបស់ពុករលួយ ជារបស់មិនបឹតថេរ
ឥតទីពឹង ឥតទីជ្រក ឥតទីពឹក ឥតបុគ្គលជាទីពឹក គ្មាន ទេ
សោះសូន្យ មិនមែនខ្លួន ជាទោស ជារបស់ប្រែប្រួលជាធម្មតា ឥតខ្លឹម
ជាទីតាំង នៃសេចក្តីតានតឹង ជាអ្នកសម្លាប់ ប្រកបដោយអាសវៈ

สงฺคหตฺโถ อาทิสทฺโท ฌานงฺคาทิเก ธมฺเม ปริคฺคณฺหาติ. ตถา ผสฺสาทิเก. ตตฺถ ผสฺสาทโย ผสฺสปญฺจมกา ธมฺมา ผุสนาทิลกฺขณา. เวทนาทโย เวทนาปญฺจมกา ธมฺมา อนุภวนาทิลกฺขณา. สญฺญาทโย สญฺญาปญฺจมกา ธมฺมา สญฺชานนาทิลกฺขณา. เจตนาทโย เจตนาปญฺจมกา ธมฺมา เจตยิตาทิลกฺขณา. เอกคฺคตาทโย เอกคฺคตาปญฺจมกา ธมฺมา อวิกฺเขปาทิลกฺขณา. ชีวิตาทโย ชีวิตปญฺจมกา ธมฺมา ปวตฺตาทิลกฺขณา. มนสิการาทโย มนสิการปญฺจมกา ธมฺมา สารมฺมณปฏิปาทนาทิลกฺขณา. อธิโมกฺขาทโย อธิโมกฺขปญฺจมกา ธมฺมา สนฺนิฏฺฐานาทิลกฺขณา. วิริยาทโย วิริยปญฺจมกา ธมฺมา ปคฺคหาทิลกฺขณา. ปีตาทโย ปีติปญฺจมกา ธมฺมา ผรณาทิลกฺขณา. ฉนฺทาทโย ฉนฺทปญฺจมกา ธมฺมา กตฺตุกมฺยตาทิลกฺขณา. ปญฺญาทโย ปญฺญาปญฺจมกา ธมฺมา ปกาสนาทิลกฺขณา. ตตฺถ ปญฺญาปญฺจมกา ธมฺมา ปญฺญาย สหคตตฺตา ปญฺญาย สหชาตตฺตา ปญฺญาย สหชาตตฺตา ปญฺญาย สหชา

ជារបស់មានបច្ច័យតាក់តែង ជាអាមិសនៃមារ មានជាតិជាធម្មតា មានជរាជាធម្មតា មានព្យាធិជាធម្មតា មានសេចក្តីស្លាប់ជាធម្មតា មានការសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស ចង្អៀតចង្អល់ជាធម្មតា ជាហេតុឲ្យកើត ជារបស់វិនាស ជារបស់ឥតសង្ឃឹម ជាទោស មិនជាទីលោស់ចេញ នេះ តិរណបរិញ្ញា ។

បហានបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលត្រិះយ៉ាងនេះហើយ លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមានបែបភាព នូវតណ្ហានេះបហានបរិញ្ញា ។ បុគ្គលកំណត់ដឹង នូវតណ្ហា ដោយបរិញ្ញា ៣ នេះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) កំណត់ដឹងនូវតណ្ហា ។

ពាក្យថា ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ សេចក្តីថា អាសវៈ ៤ គឺ កាមាសវៈ ភវាសវៈ ទិដ្ឋាសវៈ អវិជ្ជាសវៈ ។ អាសវៈទាំងនេះ បុគ្គលទាំងឡាយណា បានលះបង់ ផ្តាច់ឫសចោល ធ្វើឲ្យសល់តែទីនៅដូចជាទីនៅនៃដើមត្នោត ធ្វើមិនឲ្យកើតមានបែបភាព ឲ្យជាធម្មតាលែងកើតតទៅទៀត ជនទាំងនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានអាសវៈ ។ ពាក្យថា ជនទាំងឡាយណា បានដល់ ពួកព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។

ពាក្យថា តថាគតពោលថា . . . ឬជនទាំងឡាយណា កំណត់ដឹងនូវតណ្ហា ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ជនទាំងនោះឯង ឈ្មោះថាធ្វើផុតទុក្ខ: បានសេចក្តីថា ជនទាំងឡាយណា កំណត់ដឹងតណ្ហា ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ

អហមម្បិ តេ តាតោយេវ តំណ្ហា ភវេយំ តំណ្ហា
ឯជ្ឈេយំ តំណ្ហា អវិជ្ឈេយំ តំណ្ហា សព្ពំ សំសារបថំ
តំណ្ហា ឧត្តំណ្ហា ឯតំណ្ហា អតិក្កន្តា សមតិក្កន្តា
វីតិវត្តាតំ ព្រូមិ វធាមីតំ តណ្ហំ បរិញ្ញាយ អនាសក
យេ អហម្បិ តេ ជិយតិណ្ហាតំ ព្រូមិ ។ តេនាហ សោ
ព្រាហ្មណោ

ឯតាភិនន្ទាមិ វចោ មហេសិនោ
សុភាសិតំ តោតម ធម្មនីតិំ
យេសីឆ ឯជ្ជំ សុតំ មុតំ ឯ
សីលព្វតំ ឯបិ បហាយ សព្ពំ
អនេករូបម្បិ បហាយ សព្ពំ
តណ្ហំ បរិញ្ញាយ អនាសក យេ
អហម្បិ តេ ជិយតិណ្ហាតំ ព្រូមីតំ ។

សហ គាថាបរិយោសានា ។ បេ ។ សត្ថា មេ ភគ្គេ
ភគវា សាវត្ថោហមស្មីតិ ។

នន្ទមាណវកប្បញ្ហានិទ្ទេសោ សត្តមោ ។

តថាគតពោល នូវយ៉ាងថា ជនទាំងនោះ ឋានឆ្ងល់នូវ: គឺកាម ឆ្ងល់នូវ:គឺភព ឆ្ងល់នូវ:គឺទិដ្ឋិ ឆ្ងល់នូវ:គឺអវិជ្ជា ឆ្ងល់ឡើង ឆ្ងល់ចេញ កន្លង រំលង ប្រព្រឹត្តកន្លង នូវគន្លងនៃសង្សារទាំងអស់ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) តថាគតពោលថា . . . ឬជនទាំងឡាយណា កំណត់ដឹងនូវតណ្ហា ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ជនទាំងនោះឯង ឈ្មោះថាឆ្ងល់ផុតនូវ:បាន ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

ខ្ញុំព្រះអង្គរីករាយចំពោះពាក្យទុំ: របស់ព្រះអង្គ ទ្រង់ស្វែងរកគុណដ៏ធំ បពិត្រព្រះគោតម ព្រះទិព្វានមិនមានឧបធិ ព្រះអង្គត្រាស់ទុកល្អហើយថា តថាគតពោលថា ជនទាំងឡាយណាក្នុងលោកនេះ លះបង់នូវអាម្មណ៍ទាំងអស់ ដែលឃើញក្តី ដែលឮក្តី ដែលប៉ះពាល់ក្តី នូវសីលនឹងវត្តក្តី លះបង់នូវវិធីច្រើនប្រការទាំងអស់ក្តី ឬជនទាំងឡាយណា កំណត់ដឹងនូវតណ្ហា ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ជនទាំងនោះឯង ឈ្មោះថា ឆ្ងល់ផុតនូវ:បាន ។

លុះចប់គាថាហើយ ។ បេ ។ ខ្ទុះពោលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ព្រះមានព្រះភាគ ជាសាស្តារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គជាសាវក ។

ភេមកមាណវកបញ្ហានិទ្ទេសោ

(៣២០) យេមេ បុព្វេ វិយាកំសុ

(ឥច្ចាយស្មា ហេមកោ)

ហុរំ គោតមសាសនា

ឥច្ចាសិ ឥតិ ភវិស្សតិ

សព្វន្តំ ឥតិហីតិហំ

សព្វន្តំ តក្កវឌ្ឍនំ

ជាហំ តត្ថ អកិរមឹ ។

(៣២១) យេមេ បុព្វេ វិយាកំសូតិ យេតិ យោ ឥ
ពារី ព្រាហ្មណោ យេ ចញ្ញេ តស្ស អាចរិយា តេ
សកំ ទិដ្ឋំ សកំ ខន្តិំ សកំ រុចិំ សកំ លទ្ធិំ សកំ
អជ្ឈាសយំ សកំ អធិប្បាយំ ព្យាករិំសុ អាចិក្ខិំសុ
ទេសយិំសុ បញ្ញបិំសុ បដ្ឋបិំសុ វិវរិំសុ វិភជិំសុ ឧត្តា-
នីមកាសុ បកាសេសុន្តិ យេមេ បុព្វេ វិយាកំសុ ។
ឥច្ចាយស្មា ហេមកោតិ ឥច្ចាតិ បទសន្ធិ ។ បេ ។
បជានុបុព្វកមេតំ ឥច្ចាតិ ។ អាយស្មាតិ បិយវចនំ
គរុវចនំ សការសម្បតិស្សាធិវចនមេតំ អាយស្មាតិ ។

ហេមកមាណវិកបញ្ហានិទ្ទេស

(៣២០) (ហេមកៈមានអាយុទូលសួរដូច្នេះថា) កុង្គកាលមុន អំពីសាសនាព្រះគោតម ជនទាំងឡាយណា ព្យាករ ថា ហេតុធ្លាប់មានហើយដូច្នេះ ទើងមានដូច្នេះ ពាក្យទាំងអស់នោះ ជាពាក្យដឿីស្តាប់ប្តូលជាមែ ពាក្យទាំងអស់នោះ ជាពាក្យធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះឡើចំពោះ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនត្រេកអរ កុង្គពាក្យនោះទេឡើយ ។

(៣២១) អធិប្បាយពាក្យថា ជនទាំងឡាយណា ព្យាករ ត្រង់ពាក្យថា ជនទាំងឡាយណា គឺពាវរីព្រាហ្មណ៍ណាផង ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយដទៃណា ជាអាចារ្យរបស់ពាវរីព្រាហ្មណ៍នោះផង ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ព្យាករ ច្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យពក់ ប្រកាសហើយ នូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន សេចក្តីគួររបស់ខ្លួន សេចក្តីគាប់ចិត្តរបស់ខ្លួន លទ្ធិរបស់ខ្លួន អធ្យាស្រ័យរបស់ខ្លួន សេចក្តីប៉ុនប៉ងរបស់ខ្លួន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ជនទាំងឡាយណា ព្យាករ ។ ពាក្យថា ដូច្នេះ របស់បទថា ហេមកៈមានអាយុទូលសួរដូច្នេះ ជាពាក្យតំណបទ ។ បេ ។ ពាក្យថា ដូច្នេះ នេះ ជាលំដាប់លំដោយនៃបទ ។ ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ជាពាក្យគោរព ពាក្យថា មានអាយុ នេះជាពាក្យពោលដោយគោរព គោតខ្លាច ។

ហោមតោតំ ជាមំ ។ បេ ។ អតិលាតោតំ ឥច្ចាយស្មា ហោមតោ ។

(๓๒๒) ហុរំ គោតមសាសនាតំ ហុរំ គោតមសាសនា មរំ គោតមសាសនា បុរេ គោតមសាសនា បឋមតរំ គោតមសាសនា ពុទ្ធសាសនា ជិនសាសនា តថាគតសាសនា[๑] អរហន្តសាសនាតំ ហុរំ គោតមសាសនា ។

(๓๒๓) ឥច្ចាសិ ឥតិ អវិស្សតីតំ ឃរំ កិរ អសិ ឃរំ កិរ អវិស្សតីតំ ឥច្ចាសិ ឥតិ អវិស្សតំ ។

(๓๒๔) សព្ពន្តំ ឥតិហីតិហន្តំ សព្ពន្តំ ឥតិហីតិហំ ឥតិកិរាយ បរម្បរាយ បិដកសម្បទាយ តក្កហេតុ នយហេតុ អាការបរិវិតក្កេន ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា ន សាមំ សយមភិញ្ញាតំ ន អត្តបច្ចក្ខំ ធម្មំ កថយីសូតិ សព្ពន្តំ ឥតិហីតិហំ ។

---

๑ ម. ឯត្តន្តរេ ទេវសាសនាតិ ទិស្សតិ ។

ពាក្យថា ហេមកៈ គឺជាឈ្មោះ។ បេ។ ជាពាក្យសម្រាប់ហៅ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ហេមកៈមានអាយុទូលសួរដូច្នេះ ។

(៣៦២) ពាក្យថា កុង្កាលមុនអំពីសាសនាព្រះគោតម គឺមុនអំពីសាសនានៃព្រះគោតម ខាងនាយអំពីសាសនារបស់ព្រះគោតម ខាងដើមអំពីសាសនារបស់ព្រះគោតម ជំពូងបង្អស់អំពីសាសនារបស់ព្រះគោតម អំពីសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ អំពីសាសនារបស់ព្រះជិនស្រី អំពីសាសនារបស់ព្រះតថាគត អំពីសាសនារបស់ព្រះអរហន្ត ហេតុនោះ (លោកពោលថា) កុង្កាលមុនអំពីសាសនាព្រះគោតម ។

(៣៦៣) ពាក្យថា ហេតុឆ្លាក់មានហើយដូច្នេះ ទំនងមានដូច្នេះ គឺ ពួកថា ហេតុយ៉ាងនេះមានមកហើយ ពួកថា ហេតុយ៉ាងនេះទំនងមានហេតុនោះ (លោកពោលថា) ហេតុឆ្លាក់មានហើយដូច្នេះ ទំនងមានដូច្នេះ ។

(៣៦៤) ពាក្យថា ពាក្យទាំងអស់នោះ ជាពាក្យផ្សឹស្តាប់បុគ្គលដទៃ គឺពាក្យទាំងអស់នោះ ជាពាក្យផ្សឹស្តាប់បុគ្គលដទៃ សេចក្តីថា ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយសំដែងធម៌ ដោយពួកថាដូច្នេះ ។ ដោយពួកត ។ គ្នា ដោយការផ្សំផ្សំទំនឹងក្បួន ដោយហេតុនៃការត្រិះរិះ ដោយហេតុនៃការគ្នេគ្នាន់ ដោយការជញ្ជឹងនូវអាការៈ ដោយហេតុដែលខ្លួនយល់ ខ្លួនពិនិត្យ ខ្លួនចូលចិត្ត មិនមែនគ្រាន់ដឹងចំពោះខ្លួនឯង មិនមែនជាក់ច្បាស់ចំពោះខ្លួន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ពាក្យទាំងអស់នោះ ជាពាក្យផ្សឹស្តាប់បុគ្គលដទៃ ។

(๓๒๕) សព្វន្តំ តក្កាវឆ្ឆនន្តំ សព្វន្តំ តក្កាវឆ្ឆំ វិតក្កាវឆ្ឆំ សង្កប្បាវឆ្ឆំ ភាវមវិតក្កាវឆ្ឆំ ញាណវិតក្កាវឆ្ឆំ វិបាំសាវិតក្កាវឆ្ឆំ ញាតិវិតក្កាវឆ្ឆំ ជនបទវិតក្កាវឆ្ឆំ អមរវិតក្កាវឆ្ឆំ បរកនុទ្ទយតាបដិសំយុត្តវិតក្កាវឆ្ឆំ លាភសក្ការសិលោកបដិសំយុត្តវិតក្កាវឆ្ឆំ អនវញ្ញត្តិបដិសំយុត្តវិតក្កាវឆ្ឆនន្តំ សព្វន្តំ តក្កាវឆ្ឆំ ។

(๓๒๖) ជាហំ តត្ថ អភិរមិត្តំ ន វិន្ទឺ ជាឯកច្ចឺ ន បដិលភិត្តំ ជាហំ តត្ថ អភិរមឺ ។ តេជាហ សោ ព្រាហ្មណោ

យេមេ បុព្វេ វិយាកំសុ
(ឥច្ចាយស្មា ហេមកោ)
ហុរំ គោតមសាសនា
ឥច្ចាសិ ឥតិ ភវិស្សតិ
សព្វន្តំ ឥតិហីតិហំ
សព្វន្តំ តក្កាវឆ្ឆំ
ជាហំ តត្ថ អភិរមិត្តំ ។

(๓๒๕) ពាក្យថា ពាក្យទាំងអស់នោះ ជាពាក្យធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះឲ្យចំរើន គឺ ពាក្យទាំងអស់នោះ ជាពាក្យធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះឲ្យចំរើន ធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះផ្សេង ។ ឲ្យចំរើន ធ្វើតម្រិះឲ្យចំរើន ធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះកុងកាមឲ្យចំរើន ធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះកុងព្យាបាទឲ្យចំរើន ធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះកុងការបៀតបៀនឲ្យចំរើន ធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះញាតិឲ្យចំរើន ធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះជនបទឲ្យចំរើន ធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះការមិនស្លាប់ឲ្យចំរើន ធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះដែលប្រកបដោយសេចក្តីអាណិត ចំពោះបុគ្គលដទៃឲ្យចំរើន ធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះដែលប្រកបដោយលាភៈ សក្ការៈ មឹងសេចក្តីសរសើរឲ្យចំរើន ធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីមិនមើលងាយឲ្យចំរើន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ពាក្យទាំងអស់នោះ ជាពាក្យធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះឲ្យចំរើន ។

(๓๒๖) ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គមិនត្រេកអរក្នុងពាក្យនោះឡើយ គឺ ខ្ញុំព្រះអង្គ មិនបាន មិនលុះ មិនបានចំពោះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គមិនត្រេកអរក្នុងពាក្យនោះឡើយ ។ ហេតុនោះព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

(ហេមកៈមានអាយុ ខ្ញុំសូមដូច្នេះថា) កុងកាលមុនអំពីសាសនាព្រះគោតម ជនទាំងឡាយណា ពោលថា ហេតុធ្លាប់មានហើយដូច្នេះ ទឹងមានដូច្នេះ ពាក្យទាំងអស់នោះ ជាពាក្យជឿស្តាប់បុគ្គលដទៃ ពាក្យទាំងអស់នោះ ជាពាក្យធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះឲ្យចំរើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនត្រេកអរ កុងពាក្យនោះឡើយ ។

(๓๒๗) ត្វញ្ច មេ ធម្មមក្ខាហិ តណ្ហាឝង្ខាតំ មុឝិ
យំ វិឝិត្វា សតោ ចរំ តរេ លោកេ វិសត្តិកំ ។

(๓๒๘) ត្វញ្ច មេ ធម្មមក្ខាហីតិ តុឝ្ឝិ ភគវន្តំ ក-
ណាតិ ។ ធម្មមក្ខាហីតិ ធម្មុឝិ អាឝិកល្យាណំ មជ្ឈេ-
កល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ
កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ឝត្តាកៃ សតិបដ្ឋា-
នេ ឝត្តាកៃ សម្មប្បធានេ ឝត្តាកៃ ឥទ្ធិបាទេ
បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បញ្ច ពលានិ សត្ត ពោជ្ឈង្គេ អរិយំ
អដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ និព្ពានញ្ច និព្ពានគាមិនិញ្ច បដិបទំ
អក្ខាហិ អាឝិក្ខាហិ ទេសេហិ បញ្ញបេហិ បដ្ឋបេ-
ហិ វិវរហិ វិភជាហិ ឧត្តានីករោហិ បកាសេហីតិ
ត្វញ្ច មេ ធម្មមក្ខាហិ ។

(๓๒๙) តណ្ហាឝង្ខាតំ មុឝីតិ តណ្ហាតិ រូបត-
ណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្ពត-
ណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ តណ្ហាឝង្ខាតន្តិ តណ្ហាឝង្ខា-
តំ តណ្ហាបហានំ តណ្ហាវូបសមំ តណ្ហាបដិ-
និស្សគ្គំ តណ្ហាបដិប្បស្សទ្ធិំ អមតំ និព្ពានំ ។

(๓๒๗) បពិត្រព្រះមុនិ សូមព្រះអង្គ សំដែងធម៌ សម្រាប់ដកចេញនូវតណ្ហា ជាធម៌ដែលទាំងឫបុគ្គលដ៏ឆ្លាស់ មានសតិប្រព្រឹត្តទូន្មនូវសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោក ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

(๓๒๘) ពាក្យថា សូមព្រះអង្គ សំដែងធម៌ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ត្រង់ពាក្យថា ព្រះអង្គ គឺ ព្រាហ្មណ៍ពោល ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ។ ពាក្យថា ធម៌ រមស់បទថា សូមសំដែងធម៌ គឺ សូមព្រះអង្គ ពោលប្រាប់សំដែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យពាក់ ប្រកាសនូវធម៌ មានពីរោះបទខាងដើម មានពីរោះបទកណ្តាល មានពីរោះបទខាងចុង នូវព្រហ្មចរិយៈ ព្រមទាំងអត្ថ ព្រមទាំងព្យញ្ជនៈ ដ៏បរិសុទ្ធបរិបូណ៌ សព្វគ្រប់ នូវសតិបដ្ឋាន ๔ សម្មប្បធាន ๔ ឥទ្ធិបាទ ๔ ឥន្ទ្រិយ ๕ ពលៈ ๕ ពោជ្ឈង្គៈ ๗ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ๘ ដ៏ប្រសើរព្រះនិព្វាន នឹងឋបដិឋាជាដំណើរទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) សូមព្រះអង្គ សំដែងធម៌ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

(๓๒๙) ពាក្យថា បពិត្រព្រះមុនិ...សម្រាប់ដកចេញនូវតណ្ហា ត្រង់ពាក្យថា តណ្ហា បានដល់រូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ ពាក្យថា សម្រាប់ដកចេញនូវតណ្ហា គឺជាគ្រឿងធ្វើតណ្ហាឲ្យវិនាស ជាគ្រឿងលះបង់តណ្ហា ជាគ្រឿងរម្ងាប់តណ្ហា ជាគ្រឿងរលាស់ចោលតណ្ហា ជាគ្រឿងសូន្យរម្ងាប់តណ្ហា អមតនិព្វាន ។

មុនីតំ អោនំ វុច្ចតិ ញាណំ ។ បេ ។ សព្ពជាលមតិច្ច សោ មុនីតំ តណ្ហាឯក្ខាតនំ មុនិ ។

(៣៣០) យំ វិនិត្វា សតោ ចរន្តេ យំ វិនិតំ កត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា សព្ពេ សង្ខារ អនិច្ចាតិ វិនិតំ កត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា សព្ពេ សង្ខារ ទុក្ខាតិ សព្ពេ ធម្មា អនត្តាតិ ។ បេ ។ យន្តិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្ពន្តំ ឯកេឆធម្មន្តេ វិនិតំ កត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា ។ សតោតិ ចតូហាការេហិ សតោ ការយោ ការយាទុបស្សនាសតិបដ្ឋានំ ភាវេន្តោ សតោ ។ បេ ។ សោ វុច្ចតិ សតោ ។ ចរន្តេ ចរន្តោ វិចរន្តោ អវិយន្តោ វត្តេន្តោ បាលេន្តោ យបេន្តោ យាបេន្តោតិ យំ វិនិត្វា សតោ ចរំ ។

(៣៣១) តវេ លោកេ វិសត្តិកន្តេ វិសត្តិការុច្ចតិ តណ្ហា យោ ភវេ សាភវេ ។ បេ ។ អតិដ្ឋា លោកេ អកុសលមូលំ ។ វិសត្តិការតិ កេនត្តេន វិសត្តិការ ។ បេ ។

ពាក្យថា មុនិ សេចក្តីថា ញាណ លោកហៅថា មោនៈ ។ បេ ។ មុនិនោះ ចានកន្ទងនូវបណ្តាញ គឺការជាប់ចំពាក់ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះមុនិ . . . សម្រាប់ដកចេញនូវតណ្ហា ។

(៣៣០) ពាក្យថា ដែលនាំឲ្យបុគ្គលដ៏ឆ្ងាស់ មានសតិ ប្រព្រឹត្ត គឺធ្វើឲ្យដឹង ថ្លឹង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដ នូវធម៌ណា គឺធ្វើឲ្យដឹង ថ្លឹង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដថា សង្ខារទាំងពួង មិនទៀងថា សង្ខារទាំងពួងជាទុក្ខថា ធម៌ទាំងពួងជាអនត្តា ។ បេ ។ ធ្វើឲ្យដឹង ថ្លឹង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដថា របស់ណាមួយ មានការកើតឡើងជាធម្មតា របស់ទាំងអស់នោះ មានការរលត់ទៅវិញជាធម្មតា ។ ពាក្យថា មានសតិ គឺ មានសតិដោយអាការ ៤ គឺ បុគ្គលកំពុងចំរើនកាយេកាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ឈ្មោះថា អ្នកមានសតិ ។ បេ ។ បុគ្គលនោះ ហៅថា អ្នកមានសតិ ។ ពាក្យថា ប្រព្រឹត្ត គឺប្រព្រឹត្ត ប្រព្រឹត្តផ្សេងៗ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ដែលនាំឲ្យបុគ្គលដ៏ឆ្ងាស់ មានសតិ ប្រព្រឹត្ត ។

(៣៣១) ពាក្យថា ធ្វើនិបត្តិតាតណ្ហាក្នុងលោក សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា វិសត្តិកា ចានខាងតម្រេក តម្រេកដ៏មានកម្លាំង ។ បេ ។ អតិដ្ឋា លោកៈ អកុសលមួល ។ សំនួរត្រង់ពាក្យថា វិសត្តិកា ចុះវិសត្តិកា ដោយអត្ថដូចម្តេច ។ បេ ។

វិសជា វិត្តតាតំ វិសត្តិកា ។ លោភេតំ អភាយលោ-
ភេ មក្ខុស្សលោភេ ទេវលោភេ ខន្ធលោភេ ជាតុ-
លោភេ អាយតនលោភេ ។ តវ លោភេ វិសត្តិ-
កន្តំ យា សា លោភេ វិសត្តិកា លោភេ តំ
វិសត្តិកំ សតោ តវេយ្យ ឧត្តវេយ្យ បតវេយ្យ សម-
តិក្កមេយ្យ វីតិវត្តេយ្យាតំ តវេ លោភេ វិសត្តិកំ ។
តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

ភូញ្ជ មេ ឆម្មមក្ខាហិ តណ្ហាឯក្ខាតនំ មុនិ
យំ វិនិត្វា សតោ ចរំ តវេ លោភេ វិសត្តិកន្តិ ។

(៣៣៦) ឥធ និដ្ឋសុតមុតំ (វិញ្ញាតេសុ) បិយរូបេសុ
ហោមកេ ឆន្ទកវិនោទនំ និព្ភោគបថមក្ខុតំ ។

(៣៣៧) ឥធ និដ្ឋសុតមុតំ វិញ្ញាតេស្វតិ និដ្ឋន្តិ
ឧក្កាជា និដ្ឋិ ។ សុតន្តិ សោតេន សុតំ ។ មុតន្តិ មុតំ
ឃានេន ឃាយិតំ ជិវ្ហាយ សាយិតំ កាយេន ផុដ្ឋំ ។

ឈ្មោះវិសត្តិកា ព្រោះហេតុជាធម្មជាតិលាត ផ្សាយទៅ ។ ពាក្យថា កង់លោក គឺកង់អបាយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក ។ ពាក្យថា ធ្វង់វិសត្តិកាតណ្ហា កង់លោក បានសេចក្តីថា តណ្ហាណា ឈ្មោះវិសត្តិកា កង់លោក បុគ្គលមានសតិគប្បីធ្វង់ ធ្វង់ទៀង ធ្វង់កាត់ កន្ទង់ ប្រព្រឹត្តកន្ទង់ នូវធម្មជាតិឈ្មោះវិសត្តិកា កង់លោក ហេតុនោះ (លោកពាលថា) ធ្វង់នូវវិសត្តិកាតណ្ហា កង់លោក ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

> បពិត្រព្រះមុនិ សូមព្រះអង្គសំដែងធម៌ សម្រាប់ដកចេញនូវតណ្ហា ជាធម៌ដែលនាំឲ្យបុគ្គលជំនះបានស្រួល មានសតិប្រព្រឹត្តធ្វង់នូវវិសត្តិកាតណ្ហា កង់លោក ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

(៣៣២) (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) ម្នាលហេមកៈ និញ្ញានបទជាធម្មជាតមិនឃ្លៀងឃ្លាត ជាគ្រឿងបន្ទោបង់នូវធម៌ទាំងពួង កង់អារម្មណ៍ទាំងឡាយ មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ ដែលឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ (ប្តូរដំនឹងបានស្រួល) កង់លោកនេះ ។

(៣៣៣) ពាក្យថា ដែលឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ប្តូរដំនឹងបានស្រួល កង់លោកនេះ ត្រង់ពាក្យថា ដែលឃើញ គឺដែលឃើញដោយភ្នែក ។ ពាក្យថា ឮ គឺឮដោយត្រចៀក ។ ពាក្យថា ប៉ះពាល់ គឺ ប៉ះពាល់ គឺ ធ្លុះចូលដោយប្រមុះ លិទ្ធភ្លក្សដោយអណ្តាត ប៉ះពាល់ដោយកាយ ។

វិញ្ញាតព្វំ មនសា ញាតព្វំ ឥច ឥដ្ឋសុតមុតំ វិញ្ញា-
តេសុ ។

(๓๓๔) បិយរូបេសុ ហេមកាតិ កិញ្ចុ លោកេ
បិយរូបំ សាតរូបំ ។ ចក្ខុំ លោកេ បិយរូបំ សា-
តរូបំ សោតំ ឃានំ ជិវ្ហា កាយោ មនោ លោ-
កេ បិយរូបំ សាតរូបំ រូបំ លោកេ បិយរូបំ សា-
តរូបំ សទ្ទា គន្ធា រសា ផោដ្ឋព្វា ធម្មា លោកេ
បិយរូបំ សាតរូបំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ លោកេ បិយរូបំ
សាតរូបំ សោតវិញ្ញាណំ ឃានវិញ្ញាណំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ
កាយវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណំ លោកេ បិយ-
រូបំ សាតរូបំ ចក្ខុសម្ផស្សោ លោកេ បិយរូបំ
សាតរូបំ សោតសម្ផស្សោ ឃានសម្ផស្សោ ជិវ្ហាសម្ផ-
ស្សោ កាយសម្ផស្សោ មនោសម្ផស្សោ លោកេ
បិយរូបំ សាតរូបំ ចក្ខុសម្ផស្សជា វេទនា លោកេ

ពាក្យថា ដឹងច្បាស់ គឺដឹងដោយចិត្ត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដែលឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ឬដឹងច្បាស់ ក្នុងលោកនេះ ។

(៣៣៤) អធិប្បាយពាក្យថា ម្នាលហេមក: . . . ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងឡាយ មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ សំនួរថា អារម្មណ៍ដូចម្តេច មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក ។ ចក្ខុ មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក សោត: ឃាន: ជិវ្ហា កាយ ចិត្ត មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក រូប មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក សទ្ទ: គន្ធ: រស: ផោដ្ឋព្ព: ធម្មារម្មណ៍ មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក ចក្ខុវិញ្ញាណ មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក សោតវិញ្ញាណ ឃានវិញ្ញាណ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ កាយវិញ្ញាណ មនោវិញ្ញាណ មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក ចក្ខុសម្ផស្ស មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក សោតសម្ផស្ស ឃានសម្ផស្ស ជិវ្ហាសម្ផស្ស កាយសម្ផស្ស មនោសម្ផស្ស មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាព ជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក វេទនាកើត អំពីចក្ខុសម្ផស្ស

បិយរូបំ សាតរូបំ សោតសម្ផស្សជា វេទនា ឃាន.
សម្ផស្សជា វេទនា ជិវ្ហាសម្ផស្សជា វេទនា កាយ-
សម្ផស្សជា វេទនា មនោសម្ផស្សជា វេទនា
លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ សទ្ទសញ្ញា គន្ធសញ្ញា
រសសញ្ញា ផោដ្ឋព្ពសញ្ញា ធម្មសញ្ញា លោកេ
បិយរូបំ សាតរូបំ រូបសញ្ចេតនា លោកេ បិយរូបំ
សាតរូបំ សទ្ទសញ្ចេតនា គន្ធសញ្ចេតនា រសស-
ញ្ចេតនា ផោដ្ឋព្ពសញ្ចេតនា ធម្មសញ្ចេតនា លោកេ
បិយរូបំ សាតរូបំ រូបតណ្ហា លោកេ បិយរូបំ សា-
តរូបំ សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្ព-
តណ្ហា ធម្មតណ្ហា លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ រូប-
វិតក្កោ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ សទ្ទវិតក្កោ
គន្ធវិតក្កោ រសវិតក្កោ ផោដ្ឋព្ពវិតក្កោ ធម្មវិតក្កោ
លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ រូបវិចារោ លោកេ

មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក វេទនា
កើតអំពីសោតសម្ផស្ស វេទនាកើតអំពីឃានសម្ផស្ស វេទនាកើតអំពី
ជិវ្ហាសម្ផស្ស: វេទនាកើតអំពីកាយសម្ផស្ស វេទនាកើតអំពីមនោសម្ផស្ស
មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក សេចក្តី
សំគាល់ក្នុងរូប មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ
ក្នុងលោក សេចក្តីសំគាល់ក្នុងសំឡេង សេចក្តីសំគាល់ក្នុងក្លិន សេចក្តី
សំគាល់ក្នុងរស សេចក្តីសំគាល់ក្នុងផ្សព្វ សេចក្តីសំគាល់ក្នុងធម្មារម្មណ៍
មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក ការ
គិតរូប មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក
ការគិតសំឡេង ការគិតក្លិន ការគិតរស ការគិតផ្សព្វ ការគិតធម្មារម្មណ៍
មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក សេចក្តី
ប្រាថ្នារូប មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុង
លោក សេចក្តីប្រាថ្នាសំឡេង សេចក្តីប្រាថ្នាក្លិន សេចក្តីប្រាថ្នារស សេច
ក្តីប្រាថ្នាផ្សព្វ សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងធម្មារម្មណ៍ មានសភាពជាទីស្រឡាញ់
មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក សេចក្តីត្រិះរិះរូប មានសភាពជា
ស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក សេចក្តីត្រិះរិះសំឡេង
សេចក្តីត្រិះរិះក្លិន សេចក្តីត្រិះរិះរស សេចក្តីត្រិះរិះផ្សព្វ សេចក្តីត្រិះរិះធម្ម-
រម្មណ៍ មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក

បិយរូបំ សាតរូបំ សន្ធវិចារោ គន្ធវិចារោ រសវិចារោ ផោដ្ឋព្វវិចារោ ធម្មវិចារោ លោកោ បិយរូបំ សាត-រូបន្តិ បិយរូបេសុ ។ ហេមកាតិ កតរា តំ ព្រាហ្មណំ ជាមេន អាលបតិ ។

(៣៣៥) ឆន្ទរាគវិនោទនន្តិ ឆន្ទរាគោតិ យោ កាមេសុ កាមច្ឆន្ទោ កាមរាគោ កាមនន្ទិ កាម-តណ្ហា កាមសិនេហោ កាមបរិឡាហោ កាម-មុច្ឆា កាមជ្ឈោសានំ កាមោឃោ កាមយោគោ កាមុបាទានំ កាមច្ឆន្ទនីវរណំ ។ ឆន្ទរាគវិនោទនន្តិ ឆន្ទរាគបហានំ ឆន្ទរាគូបសមំ ឆន្ទរាគបដិនិស្សគ្គំ ឆន្ទរាគបដិបស្សទ្ធិំ អមតំ និព្ពានន្តិ ឆន្ទរាគ-វិនោទនំ ។

(៣៣៦) និព្ពានបទមច្ចុតន្តិ និព្ពានបទំ តាណ-បទំ លេណបទំ បរាយនបទំ(១) អភយបទំ ។

---

๑ ម. សរណបទំ ។

ការពិចារណារូប មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីគ្រេកអរ ក្នុងលោក ការពិចារណាសំឡេង ការពិចារណាក្លិន ការពិចារណារស ការពិចារណាផ្សព្វ ការពិចារណាធម្មារម្មណ៍ មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីគ្រេកអរ ក្នុងលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ក្នុងអារម្មណ៍ មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ ។ ពាក្យថា ម្នាលហេមកៈ គឺព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ តាមឈ្មោះ ។

(៣៣៥) ពាក្យថា ជាគ្រឿងបន្ទោបង់ធន្ធកត ត្រង់ពាក្យថា ធន្ធកត ប្រាថនាដ៏កាមច្ឆន្ទៈ ក្នុងកាមទាំងឡាយ តម្រេកក្នុងកាម សេចក្តីរីករាយក្នុងកាម សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាម សេចក្តីស្នេហាក្នុងកាម សេចក្តីក្តៅក្រហាយក្នុងកាម ការជ្រប់ចុះក្នុងកាម ការឆ្កល់ឆប់ក្នុងកាម អន្ទង់គឺកាម ធម៌ជាគ្រឿងប្រកបគឺកាម សេចក្តីប្រកាន់គឺកាម នីវរណៈគឺកាមច្ឆន្ទៈ ។ ពាក្យថា ជាគ្រឿងបន្ទោបង់ធន្ធកត បានន័យថា គ្រឿងលះបង់ធន្ធកត រម្ងាប់ធន្ធកត លោះចោលធន្ធកត គ្របសង្កត់ធន្ធកត អមតនិព្វាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាគ្រឿងបន្ទោបង់ធន្ធកត ។

(៣៣៦) ពាក្យថា និព្វានបទ ជាធម្មជាត មិនប្រែប្រួលឃ្លាត សេចក្តីថា បទ គឺ និព្វាន បទ គឺ ទីពឹង បទ គឺ ទីគ្រេក បទ គឺ ធម៌ជាគ្រឿងប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ បទ គឺ ទីមិនមានភ័យ ។

អច្ចន្តន្តិ និច្ចំ ធុវំ សស្សតំ អវិបរិណាមធម្មន្តិ និញ្ញ-
ឧបធមច្ចុតំ ។ តេនាហ ភគវា

៧ ឧ និដ្ឋសុតមុតំ (វិញ្ញាតេសុ) បិយរូបេសុ ហោមភគ
ឧច្ចាវចាភោនំ និញ្ញឧបធមច្ចុតន្តិ ។

(៣៣៧) ឯតទញ្ញាយ យេ សតា និដ្ឋធម្មាភិនិព្ពុតា
ឧបសន្តា ច តេ សទា តិណ្ណោ លោកេ វិសត្តិកំ ។

(៣៣៨) ឯតទញ្ញាយ យេ សតាតំ ឯតន្តិ អមតំ
និញ្ញំ យោ សោ សព្ពសង្ខារសមថោ សព្ពូបធិប្បដិ-
និស្សគ្គោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និញ្ញំ ។
អញ្ញាយោតំ អញ្ញាយ ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភា-
វយិត្វា វិភូតំ កត្វា សព្ពេ សង្ខារ អនិច្ចាតំ អញ្ញាយ
ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា
សព្ពេ សង្ខារ ទុក្ខាតំ សព្ពេ ធម្មា អនត្តាតំ ។ បេ ។

ពាក្យថា មិនឃ្យៀងឃ្យាត គឺឆៀងចាត់ ឋិតថេរ ឆាប់ខ្លួន មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) និព្វានបទ ជាធម្មជាត មិនឃ្យៀងឃ្យាត ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ម្នាលភេមក: និព្វានបទ ជាធម្មជាត មិនឃ្យៀងឃ្យាត ជាគ្រឿងបន្ទោបង់ធន្លុកគ ក្នុងអារម្មណ៍ មានសភាពគួរស្រឡាញ់ដែលឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ (ឬដឹងច្បាស់) ក្នុងលោកនេះ ។

(៣៣៧) ជនទាំងឡាយ ណា ដឹងនិព្វាននុ៎ះ ជាអ្នកមានសតិ មានធម៌ឃើញហើយ រលត់តំណៃសហើយ ជនទាំងនោះ ជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ សព្វកាល ឈ្មោះថាឆ្ងន់ នូវវិសត្តិកតណ្ហា ក្នុងលោកបាន ។

(៣៣៨) អធិប្បាយពាក្យថា ជនទាំងឡាយណា ដឹងនិព្វាននុ៎ះ ជាអ្នកមានសតិ ត្រង់ពាក្យថា និព្វាននុ៎ះ គឺអមតនិព្វាន បានខាងការរម្ងាប់សង្ខារ ទាំងពួង ការរលាស់ចោលឧបធិ ទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាកតម្រេក ការរំលត់ទុក្ខ និព្វាន ។ ពាក្យថា ដឹង គឺ ដឹង យល់ ថ្លឹង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដ គឺ ដឹង យល់ ថ្លឹង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដថា សង្ខារទាំងពួង មិនទៀង ដឹង យល់ ថ្លឹង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដថា សង្ខារទាំងពួង ជាទុក្ខ ឋាធម៌ទាំងពួងជាអនត្តា។ បេ ។

យង្កិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ ឯវោឧធម្មន្តិ អញ្ញាយ ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា ។ យេតំ អរហាន្តោ ខីណាសវា ។ សតាតំ ចតូហិ ការណេហិ សតា ការយេ ការ-យាមុបស្សជាសតិប្បដ្ឋានំ ភាវេត្វា សតា ។ បេ ។ តេ ឋុច្ចន្តិ សតាតំ ឃតញ្ញាយ យេ សតា ។

(៣៣៨) និដ្ឋធម្មាភិនិព្ពុតាតំ និដ្ឋធម្មា ញាតធម្មា តុលិតធម្មា តីរិតធម្មា វិភាវិតធម្មា វិភូតធម្មា សព្ពេ សង្ខារ អនិច្ចាតិ ។ បេ ។ យង្កិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ ឯវោឧធម្មន្តិ និដ្ឋធម្មា ញាតធម្មា តុលិតធម្មា តីរិតធម្មា វិភាវិតធម្មា វិភូតធម្មា ។ អភិនិព្ពុតាតំ ភ-គវន្តំ និញ្ចាបិតត្តា អភិនិព្ពុតា នោសវន្តំ និញ្ចាបិតត្តា អភិនិព្ពុតា មោហវន្តំ និញ្ចាបិតត្តា អភិនិព្ពុតា កោ-ធវន្តំ ឧបនាហវន្តំ ។ បេ ។ សព្វាកុសលាភិ-សង្ខារានំ និញ្ចាបិតត្តា អភិនិព្ពុតាតំ និដ្ឋធម្មាភិ-និព្ពុតា ។

ថាវេបុល្លៈណាមួយ មានការកើតឡើងជាធម្មតា របស់ទាំងអស់នោះ មានការរលត់ទៅជាធម្មតា ។ ពាក្យថា ជនទាំងឡាយណា ចូរដល់ព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។ ពាក្យថា ជាអ្នកមានសតិ គឺមានសតិ ដោយហេតុ ៤ គឺ បុគ្គលកំពុងចំរើនកាយេកាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ឈ្មោះថា អ្នកមានសតិ ។ បេ ។ បុគ្គលទាំងនោះ លោកហៅថា អ្នកមានសតិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនទាំងឡាយណា ដឹងនិព្វាននុ៎ះ ជាអ្នកមានសតិ ។

(៣៣៩) ពាក្យថា មានធម៌ឃើញហើយ រំលត់កិលេសហើយ គឺមានធម៌ឃើញហើយ មានធម៌ដឹងហើយ មានធម៌ថ្លឹងហើយ មានធម៌ត្រិះរិះហើយ មានធម៌ជាក់ច្បាស់ហើយ មានធម៌ប្រាកដហើយ ថាសង្ខារទាំងពួងមិនទៀង ។ បេ ។ មានធម៌ឃើញហើយ មានធម៌ដឹងហើយ មានធម៌ថ្លឹងហើយ មានធម៌ត្រិះរិះហើយ មានធម៌ជាក់ច្បាស់ហើយ មានធម៌ប្រាកដហើយថា របស់ណាមួយ មានការកើតឡើងជាធម្មតា របស់ទាំងអស់នោះ មានការរលត់ទៅជាធម្មតា ។ ពាក្យថា រលត់ហើយ គឺឈ្មោះថារលត់ហើយ ព្រោះរំលត់រាគៈ រលត់ហើយ ព្រោះរំលត់ទោសៈ រលត់ហើយ ព្រោះរំលត់មោហៈ កោធៈ ឧបនាហៈ ។ បេ ។ រលត់ហើយ ព្រោះរលត់អកុសលាភិសង្ខារទាំងអស់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មានធម៌ឃើញហើយ រលត់កិលេសហើយ ។

(๓๔๐) ขุปสนฺตา จ เต สงฺขาตา ขุปสนฺตาติ ภควนฺตสฺส สนฺตา[๑] ขุปสนฺตา โกสลฺลสฺส สนฺตา ขุปสนฺตา โมหสฺส สนฺตา ขุปสนฺตา กิเลสสฺส ขุปนาหสฺส ฯ เป ฯ สพฺพกุสลาภิสงฺขารานํ สนฺตา สมิตา วูปสนฺตา[๒] นิพฺพุตา ปฏิปฺปสฺสทฺธา ปฏิปฺปสฺสทฺธตฺตา สนฺตา ขุปสนฺตา วูปสนฺตา นิพฺพุตา ปฏิปฺปสฺสทฺธาติ ขุปสนฺตา ฯ เตติ อารทฺธา ขีณาสวา ฯ สงฺขาตา สงฺขา สพฺพา สพฺพกาลํ นิจฺจกาลํ ธุวกาลํ สตตํ สมิตํ อพฺโภกิณฺณา โลหิตกุโลหิตา ขุนกฺขุมฺมาตา[๓] อวีจิ สนฺตติ สหิตา ฆนสิตา ปุเรภตฺตา ปจฺฉาภตฺตา ปุริมยามา มชฺฌิมยามา ปจฺฉิมยามา กาเฬ ชุณฺเห วสฺเส หิมนฺเต คิมฺเห ปุริเม วยาขนฺเธ มชฺฌิเม วยาขนฺเธ ปจฺฉิเม วยาขนฺเธติ ขุปสนฺตา จ เต สงฺขา ฯ

---

๑ ม. ขุปสมิตตฺตา นิพฺพิสิตตฺตา ฯ ๒ ม. วูปสมิตตฺตา นิพฺพุตตฺตา ฯ ๓ ม. ขุกฺกุมฺมาตา ฯ

(๓๘๐) ពាក្យថា ជនទាំងនោះ ជាអ្នកសូម្បីរម្ងាប់ សព្វកាល ត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកសូម្បីរម្ងាប់ គឺសូម្បីរម្ងាប់ ព្រោះសូម្បីរាគៈ សូម្បីរម្ងាប់ ព្រោះសូម្បីទោសៈ សូម្បីរម្ងាប់ ព្រោះសូម្បីមោហៈ កោធៈ ឧបនាហៈ ។ បេ ។ ជាអ្នកសូម្បី រម្ងាប់ ចូលទៅរម្ងាប់ រំលត់ សូម្បីរម្ងាប់ ព្រោះសូម្បីរម្ងាប់ ដុត រលត់ ទៅប្រាស ត្រូបសង្កត់ នូវអកុសលាភិសង្ខារទាំងអស់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកសូម្បីរម្ងាប់ ។ ពាក្យថា ជនទាំងនោះ បានដល់ពួកព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។ ពាក្យថា សព្វកាល គឺសព្វកាល គ្រប់កាល អស់កាលទាំងពួង អស់កាលជានិច្ច អស់កាលដ៏ទៀងតាត់ អស់កាលមិនដាច់ អស់កាលរឿយ ។ មិនច្រឡូកច្រឡំ ថែមកើយថែមទៀត ជាប់តគ្នា មិនមានចន្លោះដូចរលកទឹក បន្តគ្នា ប៉ះពាល់គ្នា អស់បុរេភត្ត បច្ឆាភត្ត បឋមយាម មជ្ឈិមយាម បច្ឆិមយាម កាឡបក្ខ សុក្កបក្ខ វស្សានរដូវ ហេមន្តរដូវ គិម្ហានរដូវ ចំណែកបឋមវ័យ ចំណែកមជ្ឈិមវ័យ ចំណែកបច្ឆិមវ័យ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនទាំងឡាយនោះ ជាអ្នកសូម្បីរម្ងាប់ សព្វកាល ។

(๗๔๑) តិណ្ណោ លោកេ វិសត្តិកត្តុ វិសត្តិតោ ปุច្ឆតិ តណ្ហា យោ ภเว สาภเว ฯ เป ฯ អកិញ្ចា លោកេ អกุสลមูลំ ฯ วิសត្តិកាតិ เกเนฏฐេน วิสត្តិกา ฯ เป ฯ วิสฺสជ្ជា วิត្តតាតិ วิสត្តិกา ฯ លោเกតិ អទ្ធាយលោเก ฯ เป ฯ អាយតនលោเก ฯ តិណ្ណោ លោเก วิสត្តិกត្តុ យោ สา លោเก วิสត្តិกา លោเก តំ วิส-ត្តិกំ តិណ្ណោ ខុត្តិណ្ណោ ឧត្តិណ្ណោ អតិกฺกนฺโต สม-តិกฺกนฺโต វីតិวត្តោតិ តិណ្ណោ លោเก วิสត្តិกំ ฯ เตនาห ภควา

ฉឥនญาយ เยสตา ธิชฺชนฺตาภิธิตฺตา

ขุបสนฺโต จ เต สนฺตา តិណ្ណោ លោเก วิสត្តិกត្តុ ฯ สห ตาថាបរិយោสาเน ฯ เป ฯ สตฺถา เม ภเนฺต ภควา สาวเกหมสฺมีតិ ฯ

(๓๔๑) ពាក្យថា ឈ្មោះថាធ្នូន ធ្នូវវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោក សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា វិសត្តិកា ជាន១ខាង តម្រេក តម្រេកដ៏មាន១កំឡាំង ។ បេ ។ អតិដ្ឋា លោក: អកុសលមូល ។ សំនួរត្រង់ពាក្យថា វិសត្តិកា ចុះវិសត្តិកា ដោយអត្ថដូចម្តេច ។ បេ ។ ឈ្មោះវិសត្តិកា ព្រោះហេតុជាធម្មជាតិលាត ផ្សាយទៅ ។ ពាក្យថាក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក ។ បេ ។ អាយតនលោក ។ ពាក្យថា ឈ្មោះថាធ្នូន ធ្នូវវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោក គឺតណ្ហាណា ឈ្មោះវិសត្តិកា ក្នុងលោក ជនពាលឲ្យាយ ជាន១ធ្នូន ធ្នូនឡើង ធ្នូនចេញ កន្ទួន រលង ប្រព្រឹត្តកន្ទួន ធ្នូវតណ្ហាឈ្មោះវិសត្តិកានោះ ក្នុងលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ធ្នូនធ្នូវវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោក ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា

> ជនពាលឲ្យាយណា ដំណទិញានុ៎ះ ជាអ្នកមានសតិ មានធម៌ ឃើញហើយ រលត់តំណើសហើយ ជនពាលនោះ ជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ សព្វកាល ឈ្មោះថាធ្នូនធ្នូវវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោកជាន ។

លុះចប់គាថាហើយ ។បេ។ (ហេមកមាណពប្រកាសខ្លួនថា) បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ព្រះមានព្រះភាគ ជាសាស្តារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គជាសាវក ។

(៣៤២) យស្មឹ កាមា ន វុសន្តិ

(ឥច្ចាយស្មា តោទេយ្យោ)

តណ្ហា យស្ស ន វិជ្ជតិ

កេវឡ្ហិថា ច យោ តិណ្ណោ

វិមោក្ខោ តស្ស កីទិសោ ។

(៣៤៣) យស្មឹ កាមា ន វុសន្តីតិ យស្មឹ កាមា ន វុសន្តិ ន សំវុសន្តិ ន អាវុសន្តិ(១) ។ ឥច្ចាយស្មា តោទេយ្យោតិ ឥច្ចាតិ បទសន្ធិ ។ បេ ។ បជានុបុព្វកមេតំ ឥច្ចាតិ ។ អាយស្មាតិ បិយវចនំ គរុវចនំ សការវសម្បត្តិសប្បដិវចនមេតំ អាយស្មាតិ ។ តោទេយ្យោតិ តស្ស ព្រាហ្មណស្ស នាមំ ។ បេ ។ អភិលាបោតិ ឥច្ចាយស្មា តោទេយ្យោ ។

(៣៤៤) តណ្ហា យស្ស ន វិជ្ជតីតិ តណ្ហា យស្ស នត្ថិ(២) ន សំវិជ្ជតិ ឧបលព្ភតិ បហីនា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា(៣) ញាណាគ្គិនា ឌឌ្ឍាតិ តណ្ហា យស្ស ន វិជ្ជតិ ។

---

១ ម. ឯត្ថន្តរេ ន បរិវុសន្តីតិ យស្មឹ កាមា ន វុសន្តីតិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. ឯត្ថន្តរេ ន សន្តីតិ ទិស្សតិ ។ ៣ បហីនា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកាតិ ន ទិស្សន្តិ ។

គោទេយ្យមាណវិកប្បញ្ហានិទ្ទេស

(៣៤២) (គោទេយ្យ មានអាយុ ខ្ញុំសួរដូច្នេះថា) កាមតាំងឡាយ មិនមាននៅក្នុងបុគ្គលណា តណ្ហារបស់បុគ្គលណា មិនមាន មួយទៀត បុគ្គលណា ឆ្លងសេចក្តីសង្ស័យបាន ហើយ វិមោក្ខធម៌ របស់បុគ្គលនោះ តើដូចម្តេចវិញ ។

(៣៤៣) ពាក្យថា កាមតាំងឡាយ មិនមាននៅក្នុងបុគ្គលណា គឺកាមតាំងឡាយ មិនមាននៅ មិននៅព្រម មិននៅខ្ជះខ្ជាក្នុងបុគ្គលណា ។ ពាក្យថា ដូច្នេះ របស់បទថា គោទេយ្យ មានអាយុ ពោលដូច្នេះ ជាតំណបទ ។ បេ ។ ពាក្យថា ដូច្នេះ នេះ ជាលំដាប់បទ ។ ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ជាពាក្យគោរព ពាក្យថា មានអាយុ នេះជាពាក្យពោល ដោយសេចក្តីគោរព គោតមថ្លែង ។ ពាក្យថា គោទេយ្យ ជាឈ្មោះរបស់ព្រាហ្មណ៍នោះ ។ បេ ។ ជាពាក្យសម្រាប់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) គោទេយ្យ មានអាយុ ខ្ញុំសួរដូច្នេះ ។

(៣៤៤) ពាក្យថា តណ្ហា របស់បុគ្គលណា មិនមាន គឺតណ្ហា នៃបុគ្គលណា មិនមាន មិនមានព្រម មិនកើតមាន គឺបុគ្គលណា លះបង់រម្ងាប់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណ ហើយ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) តណ្ហារបស់បុគ្គលណា មិនមាន ។

(๓๒๕) កថង្កថា ច យោ តំណ្ហាតំ កថង្កថា ច យោ តំណ្ហា ទុត្តំណ្ហា ឯតំណ្ហា អតិក្កន្តោ សមតិក្កន្តោ វីតិវត្តោតំ កថង្កថា ច យោ តំណ្ហា ។

(๓๒๖) វិមោក្ខោ តស្ស កីទិសោតំ វិមោក្ខោ តស្ស កីទិសោ កីសណ្ឋិតោ កីបភាវោ កីបដិភាគោ ឥច្ឆិតព្ពោតំ វិមោក្ខំ បុច្ឆតីតំ វិមោក្ខោ តស្ស កីទិសោ ។ តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

យស្មឹ កាមា ន វសន្តិ

(ឥច្ចាយស្មា តោទេយ្យោ)

តណ្ហា យស្ស ន វិជ្ជតិ

កថង្កថា ច យោ តំណ្ហា

វិមោក្ខោ តស្ស កីទិសោតំ ។

(๓๒๗) យស្មឹ កាមា ន វសន្តិ

(តោទេយ្យោតិ ភគវា)

តណ្ហា យស្ស ន វិជ្ជតិ

កថង្កថា ច យោ តំណ្ហា

វិមោក្ខោ តស្ស ឯទិសោ ។

(๓๔๕) ពាក្យថា មួយទៀត បុគ្គលណា ឆ្លងសេចក្តីសង្ស័យបាន គឺ មួយទៀត បុគ្គលណា ឆ្លង ឆ្លងខ្លើង ឆ្លងចេញ កន្លង លែង ប្រព្រឹត្តកន្លង សេចក្តីសង្ស័យបាន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) មួយទៀត បុគ្គលណា ឆ្លងសេចក្តីសង្ស័យបានហើយ ។

(๓๔๖) ពាក្យថា វិមោក្ខធម៌ របស់បុគ្គលនោះ តើដូចម្តេច គឺ គោទេយ្យមាណពសួរវិមោក្ខធម៌ថា វិមោក្ខធម៌របស់បុគ្គលនោះ ដូចម្តេច ៗ តាំងនៅដូចម្តេច មានប្រការដូចម្តេច មានចំណែកប្រៀបដូចម្តេច ដែលបុគ្គលគប្បីប្រាថ្នា ហេតុនោះ (លោកពោលថា) វិមោក្ខធម៌ របស់បុគ្គលនោះ តើដូចម្តេច ៗ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលថា

(គោទេយ្យ មានអាយុ ខ្ញុំសួរដូច្នេះថា) កាមទាំងឡាយ មិនមាននៅក្នុងបុគ្គលណា តណ្ហារបស់បុគ្គលណា មិនមាន មួយទៀត បុគ្គលណា ឆ្លងសេចក្តីសង្ស័យ បានហើយ វិមោក្ខធម៌ របស់បុគ្គលនោះ តើដូចម្តេច ៗ

(๓๔๗) (ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលគោទេយ្យ) កាមទាំងឡាយ មិនមាននៅក្នុងបុគ្គលណា តណ្ហារបស់បុគ្គលណាមិនមាន មួយទៀត បុគ្គលណាឆ្លងសេចក្តីសង្ស័យបាន ហើយ វិមោក្ខធម៌របស់បុគ្គលនោះ មិនមែនដូចជាដូចម្តេច ។

(๓๔๘) ยสฺมึ กาเม ฉ วิสฺสชฺเชติ ยสฺมึ อารมฺเณ ฉินฺนเมว ฉินฺนสทิสเมว ฯ กาเมติ ขนฺธาภิสงฺขารา ทฺเว กามา วตฺถุกามา จ กิเลสกามา จ ฯ เปฯ สเมน ปุคฺคเลน วตฺถุกามา ฯเปฯ สเมน ปุคฺคเลน กิเลสกามา ฯ ฉ วิสฺสชฺเชติ ยสฺมึ กาเม ฉ วิสฺสชฺเชติ ฉ สมฺวิสฺสชฺเชติ ฉ อาวิสฺสชฺเชติ ยสฺมึ กาเม ฉ วิสฺสชฺเชติ ฯ สงฺเขยฺยาติ สงฺขยติ สงฺเขยฺยาติ สงฺขยติ ปญฺญาย ปริจฺฉินฺทติ อนวเสสเมว ฯ สงฺขยติ การณมตฺเตน ผลูปจาเรน ฯ เปฯ สงฺขฺยาติ คณนา ยาย ปริจฺฉินฺนา สงฺขยติ สงฺเขยฺยาติ สงฺขยติ ฯ

(๓๔๙) ตณฺหา ยสฺส ฉ ปหีนา ตณฺหาติ รูปตณฺหา สทฺทตณฺหา คนฺธตณฺหา รสตณฺหา โผฏฺฐพฺพตณฺหา ธมฺมตณฺหา ฯ ยสฺสาติ อรหาโต ขีณาสวสฺส ฯ ตณฺหา ยสฺส ฉ ปหีนา ตณฺหา ยสฺส ฉินฺนา ฉ สมุจฺฉินฺนา อนุปลทฺธา ปหีนา ปฏิปสฺสทฺธา อภพฺพุปฺปตฺติกา ญาณคฺคินา ฌาปิตา ตณฺหา ยสฺส ฉ ปหีนา ฯ

(๓๔๘) ពាក្យថា កាមតំាងឡាយ មិនមាននៅក្នុងបុគ្គលណា ត្រង់ពាក្យថា ក្នុងបុគ្គលណា គឺក្នុងព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។ ពាក្យថា កាមតំាងឡាយ តាមទំនាន កាមមាន ២ គឺ វត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។ បេ ។ នេះ វត្ថុកាម ។ បេ ។ នេះ កិលេសកាម ។ ពាក្យថា មិនមាននៅ គឺកាមតំាងឡាយ មិននៅ មិននៅព្រម មិននៅខ្ជះខ្ជៅ ក្នុងបុគ្គលណា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាមតំាងឡាយ មិនមាននៅក្នុងបុគ្គលណា ។ ពាក្យថា គោតមេយ្យ របស់បុរថា ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា ម្នាលគោតមេយ្យ គឺព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ តាមឈ្មោះ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការត្រាស់ដឹង ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលគោតមេយ្យ ។

(๓๔๙) ពាក្យថា តណ្ហា របស់បុគ្គលណា មិនមាន ត្រង់ពាក្យថា តណ្ហា ជាដល់រូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ ពាក្យថា របស់បុគ្គលណា គឺរបស់ព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។ ពាក្យថា តណ្ហា របស់បុគ្គលណាមិនមាន គឺតណ្ហា នៃបុគ្គលណាមិនមាន មិនមានព្រម មិនកើតមាន គឺបុគ្គលណា លះបង់ រម្ងាប់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តណ្ហា របស់បុគ្គលណា មិនមាន ។

[๓๕๐] กถญฺจ ปน ยาวตติยานิ กถญฺจ ปุคฺคลิกา ทุกฺกฏา ฯ เป ฯ อนาปตฺติ ปฐมสฺส ปาราชิกสฺส ฯ ยาวตติยานิ ฯ ยาวตติยานิ สาสงฺกาย ฯ กถญฺจ ปน ยาวตติยานิ กถญฺจ ปน ยาวตติยานิ ปุพฺพนฺเต ปุพฺพนฺเต อปรนฺเต อปรนฺเต สมนฺตา ปริยนฺเต ปริยนฺเต กถญฺจ ปน ยาวตติยานิ ฯ

[๓๕๑] ปาโมกฺขา ตสฺส ภณเกน อตฺถิ ตสฺส อภณเก ปาโมกฺขา ยาน ปาโมกฺขาน ปาฏิปุคฺคลิยา[๑] กตฺถ ตสฺส ปาโมกฺขาน การณิยนฺติ ปาโมกฺขา ตสฺส ภณเก ฯ เตนาห กตฺถ

ยสฺมึ กาเม น สนฺติ (เจเตยฺยาทิ กตฺถ)
ตตฺถา ยสฺส น ทิฏฺฐิ
กถญฺจ ปน ยาวตติยานิ
ปาโมกฺขา ตสฺส ภณเกน ฯ

---

๑ ม. เอตฺถนฺตเร ปาฏิปุคฺคลิยา เสาต์ ทิสฺสติ ฯ

(๓๙๐) ពាក្យថា មួយទៀត បុគ្គលណា ធ្វើនសេចក្តីសង្ស័យបាន សេចក្តីថា វិចិកិច្ឆា លោកហៅថា សេចក្តីសង្ស័យ គឺសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ ក្នុងទុក្ខ ។បេ។ ភាពនៃចិត្តញាប់ញ័រ ការស្ទាក់ស្ទាមនៃចិត្ត ។ ពាក្យថា ណា គឺព្រះខីណាស្រពណា ។ ពាក្យថា មួយទៀត បុគ្គលណា ធ្វើនសេចក្តីសង្ស័យបាន បានន័យថា មួយទៀត បុគ្គលណា ធ្វើ ធ្វើឡើង ធ្វើចេញ កន្ធ៍ រលឹង ប្រព្រឹត្តកន្ធ៍នូវសេចក្តីសង្ស័យ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មួយទៀត បុគ្គលណា ធ្វើនសេចក្តីសង្ស័យបាន ។

(๓๙๑) ពាក្យថា វិមោក្ខធម៌របស់បុគ្គលនោះ មិនមែនទៅជាដទៃទេ គឺវិមោក្ខធម៌ដទៃ របស់បុគ្គលនោះ មិនមាន បុគ្គលគប្បីរួចដោយវិមោក្ខណា កិច្ចដែលបុគ្គលនោះ គប្បីធ្វើដោយវិមោក្ខនោះ ដូចម្តេចកើត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) វិមោក្ខធម៌របស់បុគ្គលនោះ មិនមែនទៅជាដទៃទេ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា ម្នាលតោទេយ្យ) កាមទាំងឡាយ មិនមាននៅក្នុងបុគ្គលណា តណ្ហា របស់បុគ្គលណា មិនមាន មួយទៀត បុគ្គលណា ធ្វើនសេចក្តីសង្ស័យបាន វិមោក្ខធម៌ របស់បុគ្គលនោះ មិនមែនទៅជាដទៃទេ ។

(๓๙๒) ឯវមេសោ មេ សុតោ អនុ អាសវាយោ

បញ្ចាលាយ មេ សុតោ អនុ បញ្ចាលប្បី

ឆន្ទំ អហំ សត្ថុ យថា វិទិតំ

តម្ហេ វិយាចិត្ថ សមន្តចក្ខុ ។

(๓๙๓) ឯវមេសោ មេ សុតោ អនុ អាសវាយោតិ

ឯត្ថញ្ញោ មេ សុតោ អនុជាហុ សត្ថញ្ញោ រូបំ អាសីស-

តិ សទ្ទេ តន្ធេ រសេ ផោដ្ឋព្ពេ កុលំ គណំ អា-

វាសំ លាភំ យសំ បសំសំ សុខំ ចីវរបិណ្ឌបាត-

សេនាសនគិលានបច្চយភេសជ្ជបរិក្ខារំ កាមធាតុំ

រូបធាតុំ អរូបធាតុំ កាមភវំ រូបភវំ អរូបភវំ ស-

ញ្ញាភវំ អសញ្ញាភវំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាភវំ ឯកវោ-

ការភវំ ចតុវោការភវំ ចតុវោការភវំ បញ្ចវោការ-

ភវំ អតីតំ អនាគតំ បច្চុប្បន្នំ[1] ទិដ្ឋសុតមុតវិញ្ញាតព្ពេ

ធម្មេ អាសីសតិ ឥច្ឆតិ សាធិយតិ បត្ថេតិ បិហេតិ

អភិជប្បតីតិ ឯវមេសោ មេ សុតោ អនុ អាសវាយោ ។

---

๑ ម. កុលេ គណេ ។បេ។ អតីតេ អនាគតេ បច្চុប្បន្នេ ។

(๓๙๒) (គោរខយ្យព្រាហ្មណ៍ទូលសួរថា) បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីជ្រាបថាទេ ឬនៅមាន សេចក្តីជ្រាបថា បុគ្គលនោះ មានបញ្ញា ឬមានការកំណត់ដោយបញ្ញា បពិត្រព្រះសក្យៈ ខ្ញុំព្រះអង្គគប្បីស្គាល់នូវមុនិណា បពិត្រព្រះអង្គជាសម្មន្តចក្ខុ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់មុនិនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

(๓๙๓) ពាក្យថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីជ្រាបថាទេ ឬនៅមានសេចក្តីជ្រាបថា គឺបុគ្គលនោះ មិនមានតណ្ហាទេ ឬប្រកបដោយតណ្ហា គឺប៉ងនូវរូប ទឹកប៉ង ចង់បាន ត្រេកអរ ជ្រាបថា ស្រឡាញ់ ជាប់ចិត្ត នូវសម្លេង ក្លិន រស ផ្សព្វ ត្រកូល ពួក អាវាស លាភ យស សេចក្តីសរសើរ សុខ ចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ ទីគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ កាមធាតុ រូបធាតុ អរូបធាតុ កាមភព រូបភព អរូបភព សញ្ញីភព អសញ្ញីភព នេវសញ្ញីនាសញ្ញីភព ឯកវោការភព ចតុវោការភព បញ្ចវោការភព អតីត អនាគត បច្চុប្បន្ន អារម្មណ៍ដែលឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ បុដ្ឋធ៌ច្បាស់ ហេតុនោះ(លោកសួរថា) បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីជ្រាបថាទេ ឬនៅមានសេចក្តីជ្រាបថា ។

(๓๙๔) បញ្ញាណវា សោ ឯវ បញ្ញាភាគិយតំ បញ្ញាណវា សោតិ បណ្ឌិតោ បញ្ញា ពុទ្ធិមា ញាណី វិភាវី មេធាវី ។ ឯវ បញ្ញាភាគិយតំ ឯតាហ អដ្ឋសមាបត្តិញ្ញាណេន ឯ បញ្ចាភិញ្ញាញ្ញាណេន ឯ មិច្ឆាញ្ញាណេន ឯ តណ្ហាភាគិយំ ឯ ទិដ្ឋិភាគិយំ ឯ ភាគិយតំ ជានេតំ សញ្ជានេតំ ឯញ្ញត្តេតំ អភិឯញ្ញត្តេតំ បញ្ញាណវា សោ ឯវ បញ្ញាភាគិយំ ។

(๓๙๕) មុទឺ អហំ សក្ក យថា វិជញ្ញំ សក្កោតិ សក្កោ ។ អថវា សក្យកុលា បព្វជិតោតិបិ សក្កោ ។ អថវា អត្ថោ មហន្តោ ឆនភាតិបិ សក្កោ ។ តស្សិមានិ ឆនាមានិ សេយ្យថីទំ សទ្ធាឆនំ សីលឆនំ ហិរិឆនំ ឱត្តប្បឆនំ សុតឆនំ ចាគឆនំ បញ្ញាឆនំ សតិប្បដ្ឋានឆនំ សម្មប្បធានឆនំ ឥទ្ធិបាទឆនំ ឥន្ទ្រិយឆនំ ពលឆនំ ពោជ្ឈង្គឆនំ មគ្គឆនំ ផលឆនំ និព្ពានឆនំ ។

(๓๙๔) ពាក្យថា បុគ្គលនោះមានបញ្ញា ឬមានការកំណត់ដឹងដោយបញ្ញា ត្រង់ពាក្យថា បុគ្គលនោះមានបញ្ញា គឺបុគ្គលនោះ ជាបណ្ឌិត មានប្រាជ្ញា មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងត្រាស់ដឹង មានញាណ មានប្រាជ្ញាក្តីប្សាស់ មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងទំលាយកិលេស ។ ពាក្យថា ឬមានការការកំណត់ ដោយបញ្ញា គឺ កំណត់ បង្កើត បង្កើតព្រម បង្កើតចំពោះ ន្ទូវតណ្ហាកប្ប: ឬទិដ្ឋិកប្ប: ដោយញាណដែលប្រកបដោយសមាថត្តិ ៨ ក្តី ដោយញាណ ដែលប្រកបដោយអតិញ្ញា ៥ ក្តី ដោយមិច្ឆាញាណក្តី ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បុគ្គលនោះ មានបញ្ញា ឬមានការកំណត់ដោយបញ្ញា ។

(๓๙๕) ពាក្យថា បពិត្រព្រះសក្កៈ ខ្ញុំព្រះអង្គ គប្បីស្គាល់ន្ទូវមុនណា ត្រង់ពាក្យថា ព្រះសក្កៈ បានដល់ព្រះមានព្រះភាគជាសក្កៈ ។ មួយ៉ាងទៀត ព្រះនាមថា សក្កៈ ព្រោះហេតុទ្រង់ចេញចាកសាក្យត្រកូលមកបួស ក៏បាន ។ ឬថា ព្រះនាមថាសក្កៈ ព្រោះទ្រង់ស្តុកស្តម្ភ មានទ្រព្យច្រើន មានទ្រព្យ ក៏បាន ។ ទ្រព្យទាំងនេះ របស់ព្រះមានព្រះភាគនោះគឺ ទ្រព្យគឺសទ្ធា ទ្រព្យគឺសីល ទ្រព្យគឺហិរិ ទ្រព្យគឺឧត្តប្ប: ទ្រព្យគឺសុតៈ ទ្រព្យគឺចាគៈ ទ្រព្យគឺបញ្ញា ទ្រព្យគឺសតិប្បដ្ឋាន ទ្រព្យគឺសម្មប្បធាន ទ្រព្យគឺឥទ្ធិបាទ ទ្រព្យគឺឥន្ទ្រិយ ទ្រព្យគឺពល: ទ្រព្យគឺពោជ្ឈង្គ ទ្រព្យគឺមគ្គ ទ្រព្យគឺផល ទ្រព្យគឺនិព្វាន ។

ตตฺเถว อเนกวิเธปิ ฉนฺทราคเธปิ อเนฺต มหนฺตฺเต ฉฬภิญฺญตาทิเก สกฺกา ฯ อยญฺหิ ปหุ วิสยี อสมตฺตา สพฺเพ วิเย วิกฺกนฺตา อกิตฺวา อฏฺฐตฺวา อนุตฺราสี อปลายี ยถาฉกฺขตฺติยาทโย วิคตโลมหึสาตฺเต สกฺกา ฯ มุนี อหึ สกฺก ยถา วิฆฺฉนฺเต ยึ สกฺก มุนี ชาเนยฺย วิชาเนยฺย ปฏิวิชาเนยฺย ปฏิวิชฺเฌยฺยนฺเต มุนี อหึ สกฺก ยถา วิฆฺฉึ ฯ

(๓๙๖) ตสฺมา วิยาติกฺก สมฺพนฺธกฺกตา ตนฺเต ยึ ปุจฺฉามิ ยึ ยาจามิ ยึ อชฺฌาสามิ ยึ ปสาเทมิ ฯ วิยาติกฺกาตา อาติกฺก เทเสสิ ปญฺญเปหิ ปฏฺฐเปหิ วิวเรหิ วิภเชหิ อุตฺตานีกเรหิ ปกาเสหิ ฯ สมฺพนฺธกฺกตา สมฺพนฺธกฺกุ วุจฺจเต สพฺพญฺญุตญฺญาณึ ฯ เย ฯเปฯ ตถาคเตา เตน สมฺพนฺธกฺกตา ตสฺมา วิยาติกฺก สมฺพนฺธกฺกุ ฯ เตนาห เสา ภควา

ภควา

ព្រះនាមថាសក្កៈ ព្រោះហេតុទ្រង់ស្តុកស្តម្ភ មានទ្រព្យច្រើន មានទ្រព្យដោយរតនៈ ទ្រព្យទាំងនោះ មានប្រការជាអនេក ក៏បាន ។ ឬថា ព្រះនាមថាសក្កៈ ព្រោះហេតុមានព្យាយាមច្រើន មានចិត្តអង់អាច ក្លៀវក្លា ប្រកបដោយព្យាយាម មានព្យាយាមមោះមុត មិនខ្ជាប មិនព្រើមេម មិនតក់ស្លុត មិនរត់ មានភ័យតូរខ្លាច លះបង់ហើយ ច្រាសចាកការព្រើមេម ក៏បាន ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជាសក្កៈ ខ្ញុំព្រះអង្គ គប្បីដឹងនូវមុនិណា គឺបពិត្រព្រះអង្គជាសក្កៈ ខ្ញុំព្រះអង្គ គប្បីដឹង គប្បីដឹងច្បាស់ គប្បីដឹងចំពោះ គប្បីចាត់ចុះនូវមុនិណា ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះសក្កៈ ខ្ញុំព្រះអង្គ គប្បីស្គាល់ នូវមុនិណា ។

(៣៩៦) ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជាសមន្តចក្ខុ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់នូវមុនិនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ត្រង់ពាក្យថា មុនិនោះ គឺខ្ញុំសួរនូវមុនិណា អង្វរមុនិណា អាភតនាមុនិណា ដណ្តឹងនូវមុនិណា ។ ពាក្យថា សូមត្រាស់ប្រាប់ គឺសូមប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាស ។ ពាក្យថា សមន្តចក្ខុ សេចក្តីថា សព្វញ្ញុតញ្ញាណ លោកហៅថា សមន្តចក្ខុ ។ បេ ។ ព្រះតថាគតទ្រង់ព្រះនាមសមន្តចក្ខុ ដោយហេតុនោះ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះអង្គជាសមន្តចក្ខុ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់នូវមុនិនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ទូលសួរថា

ឯកសិសោ សោ ខុ ន អាសសាគោ

បញ្ចាណាភ សោ ខុ ន បញ្ចកប្បី

មុនិ អហំ សក្ក យថា វិជញ្ញំ

តម្មេ វិយាចិក្ខ សមន្តចក្ខុតំ ។

(๓๙๗) ឯកសិសោ សោ ន ច អាសសាគោ(๑)

បញ្ចាណាភ សោ ន ច(๒) បញ្ចកប្បី

ឯវម្បិ តោទេយ្យ មុនិ វិជាន

អកិញ្ចនំ កាមភវេ អសត្តំ ។

(๓๙๘) ឯកសិសោ សោ ន ច អាសសាគោតិ ឯត្តាវតា សោ ន សតាវតា ខុបំ ជាសីសតិ សន្ទេ កន្ទេ ។ បេ ។ ឯដ្ឋសុតមុតវិញ្ញាតព្វេ ធម្មេ ជាសីសតិ ន ឥច្ឆតិ ន សាធិយតិ ន បត្ថេតិ ន បិហេតិ ជាកិដប្បតីតិ ឯកសិសោ សោ ន ច អាសសាគោ។

---

๑ ម. ឯកសិសោ ន សោ អាសសាគោ ។ ๒ ម. សោ ។

បុគ្គលនោះជាអ្នកមិនមានសេចក្តីជ្រុលថាទេ ឬនៅមានសេចក្តីជ្រុលថា បុគ្គលនោះ មានបញ្ញា ឬមានការកំណត់ដោយបញ្ញា បពិត្រព្រះសក្កៈ ខ្ញុំព្រះអង្គ គប្បីស្គាល់នូវមុនិណាបពិត្រព្រះអង្គ ជាសមន្តចក្ខុ សូមព្រះអង្គ ត្រាស់ប្រាប់នូវមុនិនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

(៣៩៧) (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីជ្រុលថា តាំងមិនប្រកបដោយសេចក្តីជ្រុលថាទេ បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមានបញ្ញា តាំងមិនមានការកំណត់ដោយបញ្ញាទេ ម្នាលតោទេយ្យ អ្នកចូរស្គាល់នូវបុគ្គលនោះថាជាមុនិ ជាអ្នកមិនមានកង្វល់ មិនជាប់នៅកង្វក់កាមទឹកភព យ៉ាងនេះចុះ ។

(៣៩៨) ពាក្យថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីជ្រុលថា តាំងមិនប្រកបដោយសេចក្តីជ្រុលថាទេ គឺ បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនមានតណ្ហា មិនប្រកបដោយតណ្ហា គឺមិនប៉ងប៉ំងចំពោះនូវរូប សទ្ទៈ គន្ធៈ ។ បេ ។ មិនប៉ងប៉ំង មិនចង់បាន មិនត្រេកអរ មិនជ្រុលថា មិនស្រឡាញ់ មិនជាប់ចិត្ត នូវអារម្មណ៍ដែលឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ឬដឹងច្បាស់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះជាអ្នកមិនមានសេចក្តីជ្រុលថា តាំងមិនប្រកបដោយសេចក្តីជ្រុលថាទេ ។

(๓๙๙) បញ្ញាណញ្ច សោ ន ច បញ្ញកប្បីតិ បញ្ញាណញ្ច សោតិ បណ្ឌិតោ បញ្ញវាពុទ្ធិមា ញាណី វិភាវី មេធាវី ។ ន ច បញ្ញកប្បីតិ អដ្ឋសមាបត្តិ-ញាណេន ច បញ្ចកិញ្ញាណេន ច មិច្ឆាញាណេន ច តណ្ហាកប្បំ ច ទិដ្ឋិកប្បំ ច ន កប្បេតិ ន ជនេតិ ន សញ្ជនេតិ ន និព្ពត្តេតិ ឯកិនិព្ពត្តីតិ បញ្ញាណញ្ច សោ ន ច បញ្ញកប្ប ។

(๓๑๐) ឯវម្បិ តោនេយ្យ មុនិ វិភាគតិ មុនិន្តិ អោនំ វុច្ចតិ ញាណំ ។បេ។ សន្តំ ជាលមតិក្កុ សោ មុនិ ។ ឯវម្បិ តោនេយ្យ មុនិ វិភាគតិ តោនេយ្យ ឯវំ មុនិ ជាន វិភាន បដិវិភាគតិ[1] ឯវម្បិ តោនេ-យ្យ មុនិ វិភាន ។

---

๑ ម. បដិភាន ។ បដិវិភាន បដិវិជ្ឈតិ ។

(๓๔๙) ពាក្យថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមានបញ្ញា តាំងមិនមានការកំណត់ដោយបញ្ញា ត្រង់ពាក្យថា បុគ្គលនោះជាអ្នកមានបញ្ញា គឺជាបណ្ឌិត មានប្រាជ្ញា មានប្រាជ្ញាដាគ្រឿងត្រាស់ដឹង មានញាណ មានប្រាជ្ញាភ្លឺឫស្យាស់ មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងទំលាយបង់នូវកិលេស ។ ពាក្យថា តាំងមិនមានការកំណត់ ដោយបញ្ញា គឺ មិនកំណត់ មិនបង្កើត មិនបង្កើតព្រម មិនបង្កើត មិនបង្កើតចំពោះ នូវតណ្ហាកប្ប: ឬទិដ្ឋិកប្ប: ដោយញាណប្រកបដោយសមាបត្តិ ៨ ក្តី ដោយញាណគឺអភិញ្ញា ៥ ក្តី ដោយមគ្គញាណក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមានបញ្ញា តាំងមិនមានការកំណត់ដោយបញ្ញា ។

(๓๖๐) ពាក្យថា មុនិ របស់បទថា ម្នាលគោតមេយ្យ អ្នកចូរស្គាល់នូវបុគ្គលនោះថាជាមុនិ យ៉ាងនេះចុះ ត្រង់ពាក្យថា មុនិ សេចក្តីថា ញាណ លោកហៅថា មោនៈ ។ បេ ។ មុនិនោះ កន្ទងហើយនូវបណ្តាញ គឺកិលេសជាគ្រឿងជាប់ចំពាក់ ។ ពាក្យថា ម្នាលគោតមេយ្យ អ្នកចូរស្គាល់នូវបុគ្គលនោះថាជាមុនិ យ៉ាងនេះចុះ ចានសេចក្តីថា ម្នាលគោតមេយ្យ អ្នកចូរដឹង ចូរដឹងច្បាស់ ចូរដឹងចំពោះ នូវបុគ្គលនោះថាជាមុនិ យ៉ាងនេះចុះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្នាលគោតមេយ្យ អ្នកចូរស្គាល់នូវបុគ្គលនោះថាជាមុនិ យ៉ាងនេះចុះ ។

[๓๖๑] អកិញ្ចនំ តាមកវេ អសត្តន្តិ អកិញ្ចនន្តិ អកតកិញ្ចនំ នោសកិញ្ចនំ មោហកិញ្ចនំ មានកិញ្ចនំ ទិដ្ឋិកិញ្ចនំ កិលេសកិញ្ចនំ ទុច្ចរិតកិញ្ចនំ យស្សេតេ កិញ្ចនា បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ឌឌ្ឍា សោ វុច្ចតិ អកិញ្ចនោ ។ តាមកវេតិ តាមោតិ ពុទ្ធោ នោ ខ្វេ តាមោ វុត្តតាមោ ច កិលេសតាមោ ច ។បេ។ តមេ វុច្ចន្តិ វុត្តតាមោ ។បេ។ តមេ វុច្ចន្តិ កិលេសតាមោ ។ តវាតិ ខ្វេ តវ តុម្ហតវេ ច បដិសន្ធិតោ ច បុនព្ភវេ ។បេ។ អយំ បដិសន្ធិតោ បុនព្ភវេ ។ អកិញ្ចនំ តាមកវេ អសត្តន្តិ អកិញ្ចនំ (๑) តាមេ ច តវេ ច អសត្តំ អលគ្គំ អលគ្គិតំ អបលិពុទ្ធិំ និក្កង្ខំ និស្សង្កំ វិមុត្តមានសំ វិសំយុត្តំ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរន្តន្តិ អកិញ្ចនំ តាមកវេ អសន្តុំ ។ តេនាហ តវវ

---

๑ ម. ឯត្ថន្តរេ បុគ្គលត្តំ ទិស្សតិ ។

(๓๖๑) អធិប្បាយពាក្យថា ជាអ្នកមិនមានកង្ខល់ មិនជាប់នៅក្នុងកាមទាំងឥត ត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកមិនមានកង្ខល់ សេចក្តីថា កង្ខល់គឺពាគៈ កង្ខល់គឺទោសៈ កង្ខល់គឺមោហៈ កង្ខល់គឺមានៈ កង្ខល់គឺទិដ្ឋិ កង្ខល់គឺកិលេស កង្ខល់គឺទុច្ចរិត កង្ខល់ទាំងនុ៎ះ បុគ្គលណាបានលះបង់ ផ្តាច់បង់ រម្ងាប់ ឲ្យរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបានដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានកង្ខល់ ។ ពាក្យថា កាមទាំងឡាយ រមែងបានថា ក្នុងកាមទាំងឥត តាម ๑ ๓ កាមមាន ๒ គឺ វត្ថុកាម ๑ កិលេសកាម ๑ ។ បេ ។ ទាំងនេះ លោកហៅថា វត្ថុកាម ។ បេ ។ ទាំងនេះ លោកហៅថា កិលេសកាម ។ ពាក្យថា ឥត បានដល់ឥត ๒ គឺ កម្មឥត ๑ បុនព្ភវ គឺបដិសន្ធិ ๑ ។ បេ ។ នេះ បុនព្ភវ គឺបដិសន្ធិ ។ ពាក្យថា ជាអ្នកមិនមានកង្ខល់ មិនជាប់នៅ ក្នុងកាមទាំងឥត បានសេចក្តីថាមិនមានកង្ខល់ មិនជាប់ មិនជំពាក់ មិនជាប់ជំពាក់ មិនខ្ជិលនៅ គឺជាអ្នកចេញទៅ រលាស់ចោលរួចស្រឡះ មិនប្រកប ក្នុងកាមផង ក្នុងឥតផង នៅដោយចិត្តដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនមានកង្ខល់ មិនជាប់នៅ ក្នុងកាមទាំងឥត ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

สาตฺตตฺถปิฏเก ขุทฺทกนิกายสฺส ทุติยวิภงฺเค

ฉกฺกสงฺเค เสา ฉ ฉ อาสวสาโค

ปญฺจกฺขนฺธา เสา ฉ ฉ ปญฺจกปฺปี

ฆาตปฺปี เตเนยฺยา มุนี วิชาฉ

อกิญฺจนํ กามกเร อสตฺถิ ฯ

สหา ตาตามริโยสาตา ฯเปฯ สตฺถา เม กโต

กกกา สาวโกหมสฺมิ ฯ

เตเวยฺยมาณวกปญฺหนิทฺเทโส ฉรโม ฯ

បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីជ្រាបថា តាំងមិនប្រកប
ដោយសេចក្តីជ្រាបថាទេ បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមានបញ្ញា តាំង
មិនមានការកំណត់ដោយបញ្ញាទេ ម្នាលគោយ្យ អ្នកចូរ
ស្គាល់នូវបុគ្គលនោះថាជាមុនិ ជាអ្នកមិនមានកង្វល់ មិន
ជាប់នៅ ក្នុងកាមទាំងពួង យ៉ាងនេះបុះ ។
លុះចប់គាថាហើយ ។ បេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ព្រះមានព្រះភាគ
ជាសាស្តា របស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គជាសាវក ។

ចប់ គោទេយ្យមាណវកបញ្ហានិទ្ទេស ទី ៩ ។

(៣៦២) មជ្ឈេ សរស្មឹ(១) តិដ្ឋតិ (ឥច្ចាយស្មា តកប្បោ)

ទិយេ ជាតេ មហាព្ភយេ
ជាតមច្ចុបវេគានំ
ទីបំ បព្រូហិ មារិស
ត្វញ្ហេ មេ ទីបមក្ខាហិ
យថាយិទំ ជាបរំ សិយា ។

(៣៦៣) មជ្ឈេ សរស្មឹ តិដ្ឋតច្ចេ សតេ បុច្ឆតិ សំ. សារេ អាតមនំ តមនំ តមជាតមនំ កាលំ កតំ ភវ-ភវេ ចុតិំ ច ឧបបត្តិំ ច ឯព្ភត្តិំ ច តេសោ ច ជាតិំ ច ជរា ច មរណាញ្ច ។ សំសារេស្ស បុរិមាបិ កោដិ ន បញ្ញាយតិ បច្ឆិមាបិ កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។ មជ្ឈេ ច សំសារេ សត្តា បិតា បតិដ្ឋិតា អល្លីនា ឧបគតា អជ្ឈោ-សិតា អធិមុត្តា តកិំ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញា-យតិ ។ ឃត្តកា ជាតិយោ វុដ្ឋំ វុត្តិ តតោ បរំ ន វុត្តិ(២) ហោរំ ឆត្តិ ឯវម្បិ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយ-តិ ។ ឃត្តកាឯ ជាតិសតាឯ វុដ្ឋំ វុត្តិ តតោ បរំ ន វុត្តិ ហោរំ ឆត្តិ ឯវម្បិ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។

---

១ ម. បរស្មឹ ។ ២ ម. ន វុត្តីតិ ។

(៣៦២) (កប្បមាណពមានអាយុ ទូលសួរដូច្នេះថា) បពិត្រព្រះអង្គមិនទុក្ខ សូមព្រះអង្គគ្រាស់ប្រាប់ នូវទីពឹង របស់ពួកសត្វអ្នកបិតនៅកន្លងកណ្តាលនៃស្រះ ដែលត្រូវជាទំនឹមចូកគ្រប សង្កត់ ព្រោះខ្លាចជាភ័យធំកើតឡើងហើយ ចុះសេចក្តីទុក្ខ (ក្នុងស្រះ) នេះ មិនគប្បីមានតទៅទៀត ដោយប្រការណា សូមព្រះអង្គប្រាប់នូវទីពឹងដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយប្រការនោះ ។

(៣៦៣) ពាក្យថា អ្នកបិតនៅកន្លងកណ្តាលនៃស្រះ អធិប្បាយថា សង្សារ លោកហៅថា ស្រះ ចាន់ដល់ដំណើរមក ដំណើរទៅ ដំណើរទៅទីឆ្ងាយមក ការ: គតិ កតតូចធំ ការបុតិផង ការចាប់កំណើតផង ការកើតផង ការលែកគ្នាយផង ជាតិផង ជរាផង មរណៈផង ។ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដ តាំងទីបំផុតខាងចុង ក៏មិនប្រាកដ ។ ពួកសត្វដែលបិតនៅ តាំងនៅ ជាប់ស្អិតនៅកុះករ ជ្រួលច្របល់ ចុះសាប់កន្លងសង្សារ តែត្រង់កណ្តាល ។ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដ តើដូចម្តេច ។ វដ្តៈវិលទៅហើយ អស់ជាតិតាំងឆ្ងាយប៉ុណ្ណោះ ទីដ៏មិនវិលហួសអំពីនោះ ការដ៏ឆ្ងាយនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះឯង ។

ឯត្តកោឯ ជាតិសហស្សានិ វដ្ដិ វត្តិ តតោ បរំ ន វត្តតិ ហោរំ
ឧត្តិ ឯវមឺ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។
ឯត្តកោឯ ជាតិសតសហស្សានិ វដ្ដិ វត្តិ តតោ បរំ
ន វត្តតិ ហោរំ ឧត្តិ ឯវមឺ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ
ន បញ្ញាយតិ ។ ឯត្តកោឯ ជាតិកោដិយោ វដ្ដិ វត្តិ
តតោ បរំ ន វត្តតិ ហោរំ ឧត្តិ ឯវមឺ សំសារស្ស បុ-
រិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។ ឯត្តកោឯ ជាតិកោ-
ដិសតានិ វដ្ដិ វត្តិ តតោ បរំ ន វត្តតិ ហោរំ ឧត្តិ
ឯវមឺ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។
ឯត្តកោឯ ជាតិកោដិសហស្សានិ វដ្ដិ វត្តិ តតោ បរំ
ន វត្តតិ ហោរំ ឧត្តិ ឯវមឺ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ
ន បញ្ញាយតិ ។ ឯត្តកោឯ ជាតិកោដិសតសហស្ស-
និ វដ្ដិ វត្តិ តតោ បរំ ន វត្តតិ ហោរំ ឧត្តិ ឯវមឺ សំ-
សារស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។ ឯត្តកោឯ
វស្សានិ វដ្ដិ វត្តិ តតោ បរំ ន វត្តតិ ហោរំ ឧត្តិ ឯវមឺ
សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។ ឯត្តកោ-
ឯ វស្សសតានិ វដ្ដិ វត្តិ តតោ បរំ ន វត្តតិ ហោរំ
ឧត្តិ ឯវមឺ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។

វដ្ដៈវិលទៅហើយ អស់រយៈនៃជាតិប៉ុណ្ណេះ ទើបមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដើរយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដយ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្ដៈវិលទៅហើយ អស់ពាន់នៃជាតិប៉ុណ្ណេះ ទើបមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដើរយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដយ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្ដៈវិលទៅហើយ អស់សែនកោដិនៃជាតិប៉ុណ្ណេះ ទើបមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដើរយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុត ខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្ដៈវិលទៅហើយ អស់រយៈកោដិនៃជាតិប៉ុណ្ណេះ ទើបមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដើរយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្ដៈវិលទៅហើយ អស់រយៈកោដិនៃជាតិប៉ុណ្ណេះ ទើបមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដើរយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្ដៈវិលទៅហើយ អស់សែនកោដិនៃជាតិប៉ុណ្ណេះ ទើបមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដើរយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្ដៈវិលទៅហើយ អស់ឆ្នាំប៉ុណ្ណេះ ទើបមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដើរយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្ដៈវិលទៅហើយ អស់រយៈនៃឆ្នាំប៉ុណ្ណេះ ទើបមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដើរយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

ឯត្តកោ៑ ឥស្សរសហស្សា៑ រដ្ឋំ វត្តំ តតោ បរំ ន វត្ត-
តំ ហោតំ ន៑តំ ឯវមប្បំ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន
បញ្ញាយតិ ។ ឯត្តកោ៑ ឥស្សរតសហស្សា៑ រដ្ឋំ វត្តំ
តតោ បរំ ន វត្តតិ ហោតំ ន៑តំ ឯវមប្បំ សំសារស្ស បុរិមា
កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។ ឯត្តកោ ឥស្សកោដិយោ រដ្ឋំ
វត្តំ តតោ បរំ ន វត្តតិ ហោតំ ន៑តំ ឯវមប្បំ សំសារស្ស បុរិមា
កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។ ឯត្តកោ៑ ឥស្សកោដិសតា៑
រដ្ឋំ វត្តំ តតោ បរំ ន វត្តតិ ហោតំ ន៑តំ ឯវមប្បំ សំសា-
រស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។ ឯត្តកោ៑ ឥស្ស-
កោដិសហស្សា៑ រដ្ឋំ វត្តំ តតោ បរំ ន វត្តតិ ហោតំ
ន៑តំ ឯវមប្បំ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញា-
យតិ ។ ឯត្តកោ៑ ឥស្សកោដិតតសហស្សា៑ រដ្ឋំ
វត្តំ តតោ បរំ ន វត្តតិ ហោតំ ន៑តំ ឯវមប្បំ សំសា-
រស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។ ឯត្តកោ៑
កកប្បា៑ រដ្ឋំ វត្តំ តតោ បរំ ន វត្តតិ ហោតំ ន៑តំ
ឯវមប្បំ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។

វដ្តៈវិលទៅហើយ អស់ពាន់នៃឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ ទើបមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដើរយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើម នៃសង្សារ មិនប្រាកដយ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្តៈវិលទៅហើយ អស់សែន នៃឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ ទើបមិនវិលហួស អំពីនោះ ការដើរយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្តៈវិលទៅហើយ អស់កោដិនៃឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ ទើបមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដើរយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើម នៃសង្សារ មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្តៈវិលទៅហើយ អស់យោកោដិនៃឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ ទើបមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដើរយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើម នៃសង្សារ មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្តៈវិលទៅហើយ អស់ពាន់កោដិនៃឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ ទើបមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដើរយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើម នៃសង្សារ មិនប្រាកដយ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្តៈវិលទៅហើយ អស់សែនកោដិនៃឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ ទើបមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដើរយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើម នៃសង្សារ មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្តៈវិលទៅហើយ អស់កប្បប៉ុណ្ណោះ ទើបមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដើរយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើម នៃសង្សារ មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

ឯត្តកោនំ កេបញ្ឆសតានំ វដ្តំ វត្តិ តតោ បរំ ន វត្តតិ
ហោតិ ន ឯវមេវំ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញា-
យតិ ។ ឯត្តកានំ កេបញ្ឆសហស្សានំ វដ្តំ វត្តិ តតោ
បរំ ន វត្តតិ ហោតិ ន ឯវមេវំ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ
ន បញ្ញាយតិ ។ ឯត្តកានំ កេបញ្ឆសតសហស្សានំ វដ្តំ
វត្តិ តតោ បរំ ន វត្តតិ ហោតិ ន ឯវមេវំ សំសារស្ស
បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។ ឯត្តកា កេបញ្ឆកោ-
ដិយោ វដ្តំ វត្តិ តតោ បរំ ន វត្តតិ ហោតិ ន
ឯវមេវំ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។
ឯត្តកានំ កេបញ្ឆកោដិសតានំ វដ្តំ វត្តិ តតោ បរំ ន
វត្តតិ ហោតិ ន ឯវមេវំ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន
បញ្ញាយតិ ។ ឯត្តកានំ កេបញ្ឆកោដិសហស្សានំ វដ្តំ
វត្តិ តតោ បរំ ន វត្តតិ ហោតិ ន ឯវមេវំ សំសារស្ស
បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។ ឯត្តកានំ កេបញ្ឆកោ-
ដិសតសហស្សានំ វដ្តំ វត្តិ តតោ បរំ ន វត្តតិ
ហោតិ ន ឯវមេវំ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន
បញ្ញាយតិ ។

វដ្ដៈវិលទៅហើយ អស់រយៈនៃកប្បប៉ុណ្ណោះ ទើបមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដឹងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនច្បាស់ដូចយ៉ាងនេះទេ ។ វដ្ដៈវិលទៅហើយ អស់ពាន់នៃកប្បប៉ុណ្ណោះ ទើបមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដឹងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនច្បាស់ដូចយ៉ាងនេះទេ ។ វដ្ដៈវិលទៅហើយ អស់សែននៃកប្បប៉ុណ្ណោះ ទើបមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដឹងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើម នៃសង្សារ មិនច្បាស់ដូចយ៉ាងនេះទេ ។ វដ្ដៈវិលទៅហើយ អស់កោដិ នៃកប្បប៉ុណ្ណោះ ទើបមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដឹងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើម នៃសង្សារ មិនច្បាស់ដូចយ៉ាងនេះទេ ។ វដ្ដៈវិលទៅហើយអស់រយៈកោដិ នៃកប្បប៉ុណ្ណោះ ទើបមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដឹងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើម នៃសង្សារ មិនច្បាស់ដូចយ៉ាងនេះទេ ។ វដ្ដៈវិលទៅហើយ អស់ពាន់កោដិនៃកប្បប៉ុណ្ណោះ ទើបមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដឹងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនច្បាស់ដូចយ៉ាងនេះទេ ។ វដ្ដៈវិលទៅហើយអស់សែនកោដិនៃកប្បប៉ុណ្ណោះ ទើបមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដឹងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនច្បាស់ដូចយ៉ាងនេះទេ ។

กปฺปมาณาทิกปฺปญฺหาติ

ปุน เอเตน ภควตา อนมตคฺคายํ ภิกฺขเว สํสาโร ปุพฺพโกฏิ(๑) น ปญฺญายติ อวิชฺชานีวรณานํ สตฺตานํ ตณฺหาสญฺโญชนานํ สนฺธาวตํ สํสรตญฺจ ยา อิยมฺปิ โข ภิกฺขเว ทุกฺขา ปชฺชุปฺปนฺนา ตีหิ ฯ ยสฺส กสฺสจิ ภิกฺขเว อลเมว สพฺพสงฺขาเรสุ นิพฺพินฺทิตุ อลเมว วิรชฺชิตุ อลเมว มุจฺจิตุ (๓) ฯ เอวมฺปิ สํสารสฺส ปุริมา โกฏิ น ปญฺญายติ ฯ

กถญฺจ สํสารสฺส ปจฺฉิมา โกฏิ น ปญฺญายติ ฯ เอตฺถาห ชาติยา ฯเป ฯ เอตฺถาห ชาติสตมฺปิ ชาติสหสฺสมฺปิ ชาติสตสหสฺสมฺปิ ฯเป ฯ เอตฺถาห ชาติโกฏิยา เอตฺถาห ชาติโกฏิสตมฺปิ ชาติโกฏิสหสฺสมฺปิ ชาติโกฏิสตสหสฺสมฺปิ

---

๑ อนมตคฺคายํ ภิกฺขเว สํสาโร ปุพฺพา โกฏิ ฯ ๒ ม. ปชฺชุปฺปนฺนา ตีหิ ปชฺชุปฺปนฺนา ทฬฺหาย สงฺขาเรสุ ปชฺชุปฺปนฺนา ทฬฺหาย นิพฺพิทาย ฯ ๓ ม. วิมุจฺจิตุ ฯ

សមដូចពាក្យនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សង្សារនេះ មានទីបំផុតដ៏មិនបាន ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសត្វដែលត្រូវអវិជ្ជាជាគ្រឿងរាំងមានតណ្ហា ជាគ្រឿងប្រកបទុក រត់តាម អន្ទោលទៅ ទន្ទឹលទុក យ៉ាងខ្លាំងជាគ្រឿងវិនាស ញុាំងវៃស្មសានឲ្យចំរើន អស់កាលយូរយោរយ៉ាងនេះឯង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកទាំងឡាយ គួរតែនឿយណាយ គួរតែប្រាស គួរតែគេចចេញ ចាកសង្សារទាំងពួង ។ ទីបំផុតខាងដើម នៃសង្សារ មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

ទីបំផុតខាងចុងនៃសង្សារ មិនប្រាកដ តើដូចម្តេច ។ វដ្តៈទំាងវិលទៅអស់ជាតិប៉ុណ្ណោះ ទំាងមិនវិល ហួសអំពីនោះ ការដាំងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងចុងនៃសង្សារ មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្តៈទំាងវិលទៅ អស់រយៈនៃជាតិប៉ុណ្ណោះ អស់ពាន់នៃជាតិប៉ុណ្ណោះ អស់សែននៃជាតិប៉ុណ្ណោះ ។ បេ ។ អស់កោដិនៃជាតិប៉ុណ្ណោះ អស់រយកោដិនៃជាតិប៉ុណ្ណោះ អស់ពាន់កោដិនៃជាតិប៉ុណ្ណោះ អស់សែនកោដិនៃជាតិប៉ុណ្ណោះ

ឯត្តកាឯ វេសច្ចាឯ ឯត្តកាឯ វេសច្ចសតាឯ ឯត្តកា-
ឯ វេសច្ចសហស្សាឯ ឯត្តកាឯ វេសច្ចសតសហស្ស-
ឯ ឯត្តកា វេសច្ចកោដិយោ ឯត្តកាឯ វេសច្ចកោដិស-
តាឯ ឯត្តកាឯ វេសច្ចកោដិសហស្សាឯ ឯត្តកាឯ
វេសច្ចកោដិសតសហស្សាឯ ឯត្តកាឯ កប្បាឯ ឯត្ត-
កាឯ កប្បសតសហស្សាឯ ឯត្តកា កប្បកោដិ-
យោ ឯត្តកាឯ កប្បកោដិសតាឯ ឯត្តកាឯ កប្ប-
កោដិសហស្សាឯ ឯត្តកាឯ កប្បកោដិសតសហ-
ស្សាឯ កប្បសតសហស្សាឯ ឯត្តកា កប្បកោដិស-
ហស្សាឯ វដ្ដំ វដ្ដេស្សតិ តតោ បរំ ឯ វដ្ដេស្សតិ ហោវំ
ឯតំ ឯវមេ្ស សំសារស្ស បច្ចុមា កោដិ ឯ បញ្ញាយតិ ។
ឯវំ សំសារស្ស បុរិមាបិ កោដិ ឯ បញ្ញាយតិ បច្ចុ-
មាបិ កោដិ ឯ បញ្ញាយតិ ។ មាឍ្ឍវ សំសារេ សត្តា
បិតា បតិដ្ឋិតា អល្លីនា ឧបគតា អជ្ឈោសិតា អធិមុត្តាតិ
មាឍ្ឍវ សរេស្មិំ តិដ្ឋតំ ។ ឥច្ចាយស្មា កុមេ្ភាតិ ឥច្ចាតិ
បឯសង្ខំ ។ បេ ។ បឯាឍុបុព្ពកុមេតំ ឥច្ចាតិ ។

អស់ឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ អស់រយនៃឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ អស់ពាន់នៃឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ អស់សែន
នៃឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ អស់កោដិនៃឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ អស់រយកោដិនៃឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ អស់
ពាន់កោដិនៃឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ អស់សែនកោដិនៃឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ អស់កប្បប៉ុណ្ណោះ
អស់រយនៃកប្បប៉ុណ្ណោះ អស់ពាន់នៃកប្បប៉ុណ្ណោះ អស់សែននៃកប្ប
ប៉ុណ្ណោះ អស់កោដិនៃកប្បប៉ុណ្ណោះ អស់រយកោដិនៃកប្បប៉ុណ្ណោះ អស់
ពាន់កោដិនៃកប្បប៉ុណ្ណោះ អស់សែនកោដិនៃកប្បប៉ុណ្ណោះ ទីឆ៏មិនវិល
ហួសអំពីនោះ ការដ៏ឆ៏យ៉ាឆ៏នេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាឆ៏ចុងនៃសង្សារ
មិនប្រាកដ យ៉ាឆ៏នេះខ្លះ ។ ទីបំផុតខាឆ៏ដើមនៃសង្សារ ក៏មិនប្រាកដ
ចាំឆ៏ទីបំផុតខាឆ៏ចុងនៃសង្សារ ក៏មិនប្រាកដយ៉ាឆ៏នេះឯឆ៏ ។ ពួកសត្វអ្នក
បិតនៅ តាំឆ៏នៅ ជាប់ស្អិត ចូលទៅ នៅ កុះករ ជ្រួលជ្រប់ ចុះស៊ីប់
ហើយ ក្នុឆ៏សង្សារតែត្រង់កណ្តាល ហេតុនោះ (លោកសួរថា) អ្នកនៅក្នុឆ៏
កណ្តាលនៃស្រះ ។ ពាក្យថា ដូច្នេះ រមែបបទថា កប្បមាណពមានអាយុ
ទូលសួរដូច្នេះ ជាពាក្យតបទ ។ បេ ។ ពាក្យថា ដូច្នេះ នុ៎ះ ជាលំដាប់បទ ។

អាយស្មាតំ បិយវចនំ គរុវចនំ សគារវសប្បតិស្សាជិវចនមេតំ អាយស្មាតំ ។ កាបេក្ខតំ តស្ស ព្រាហ្មណស្ស ជាមំ ។ បេ ។ អកិលាភោតំ ឥច្ចាយស្មា កាបេក្ខ ។

(៣៦៤) ឯយេ ជាតេ មហគ្គយេតំ តាមោយេ កកេយេ ឥដ្ឋោយេ អរិដ្ឋោយេ ជាតេ សញ្ជាតេ ឯព្ភត្តេ អភិនិព្ភត្តេ ចាតុភូតេ មហគ្គយេតំ ជាតិកយេ ជរាកយេ ព្យាធិកយេ មរណកយេតំ ឯយេ ជាមេ មហគ្គយេ ។

(៣៦៥) ជរាមច្ចុបរេតានន្តិ ជរាយ ផុដ្ឋានំ បរេតានំ សមោហិតានំ សមង្គីភូតានំ មច្ចុនា ផុដ្ឋានំ បរេតានំ សមោហិតានំ សមង្គីភូតានំ ជាតិយា អនុគតានំ ជរាយ អនុសដានំ ព្យាធិនា អភិភូតានំ មរណេន អព្ភាហតានំ អត្តាណានំ អលេណានំ អសរណានំ អសរណីភូតានន្តិ ជរាមច្ចុបរេតានំ ។

ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ជាពាក្យគោរព ពាក្យថា មានអាយុ ន៎ុះ ជាពាក្យពោលដោយគោរពកោតក្រែង ។ ពាក្យថា កប្ប: ជាឈ្មោះរបស់ព្រាហ្មណ៍ ។ បេ ។ ជាពាក្យហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) កប្បមាណពមានអាយុ ខ្ញុំសួរដូច្នេះ ។

(៣៦៤) ពាក្យថា ព្រោះតុយ:ជាភ័យធំកើតឡើងហើយ គឺ ព្រោះតាមោយ: តវោយ: ឥដ្ឋោយ: អវិដ្ឋោយ: កើត កើតព្រម តកើត កើតចំពោះ កើតប្រាកដ ។ ពាក្យថា ភ័យធំ ជាន់ដល់ ភ័យអំពីជាតិ ភ័យអំពីជរា ភ័យអំពីព្យាធិ ភ័យអំពីមរណៈ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ព្រោះតុយ:ជាភ័យធំ កើតឡើងហើយ ។

(៣៦៥) ពាក្យថា ដែលត្រូវដកនឹងមច្ចុ គ្របសង្កត់ គឺត្រូវដក ប៉ះពាល់ គ្របសង្កត់ រួបរឹត ខ្ជាន ត្រូវមច្ចុប៉ះពាល់ គ្របសង្កត់ រួបរឹត ខ្ជាន ត្រូវជាតិជាប់តាម ត្រូវដកជ្រែតជ្រាបចូល ត្រូវព្យាធិ គ្របសង្កត់ ត្រូវមរណៈកំចាត់ មិនមានទីការពារ មិនមានទីជ្រក មិនមានទីពឹង មិនមានបុគ្គលជាទីពំនាក់ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ដែលត្រូវដកនឹងមច្ចុ គ្របសង្កត់ ។

(๓๖๖) ឥមំ ព្រូមិ អាវុសាតិ ឥមំ តាណំ លេណំ សរណំ គតិបរាយនំ ព្រូមិ អាចិក្ខាមិ ទេសេមិ បញ្ញបេមិ បដ្ឋបេមិ វិវរាមិ វិភជាមិ ឧត្តានីករោមិ បកាសេមិ ។ អាវុសាតិ បិយរូបំ គរុរូបំ សតារវសប្បតិស្សាដិរូបមេតំ អាវុសាតិ ឥមំ ព្រូមិ អាវុសោ ។

(๓๖๗) ន្ហាបេ ធម្មក្ខាហីតិ ន្ហាបេ ភណ្ឌំ ភណាតិ ។ ធម្មក្ខាហីតិ ឥមំ តាណំ លេណំ សរណំ គតិបរាយនំ អក្ខាមិ អាចិក្ខាមិ ទេសេមិ បញ្ញបេមិ បដ្ឋបេមិ វិវរាមិ វិភជាមិ ឧត្តានីករោមិ បកាសេមីតិ ន្ហាបេ មេ ធម្មក្ខាហិ ។

(๓๖๘) យថាយំ ឥមំ ជាលំ សិយាតិ យថា អិមំ ឧក្កំ អនេន និរុជ្ឈយ្យ រូបសមេយ្យ អត្ថំ គច្ឆេយ្យ បដិប្បស្សម្ភេយ្យ បុន បដិសន្ធិកំ ឧក្កំ ន និព្ពត្តេយ្យ តាមជាតុយា ភ រូបជាតុយា ភ អរូបជាតុយា ភ តាមភវេ ភ រូបភវេ ភ អរូបភវេ ភ

(๓๖๖) ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់នូវទីពឹង គឺ សូមព្រះអង្គពោល ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ដើម្បីឲ្យកក់ ប្រកាស នូវទីពឹង ទីការពារ ទីជ្រក ទីពំនាក់ ទីពឹង ការប្រព្រឹត្តនៃបំណើរ ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ឈ្មោះថាពាក្យគោរព ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន នេះជាពាក្យពោលដោយគោរព ក៏ពាក្យនេះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់ នូវទីពឹង ។

(៣៦៧) ពាក្យថា ព្រះអង្គ រមែងបន្ទរថា សូមព្រះអង្គប្រាប់នូវទីពឹង ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ គឺកប្បមាណពោល ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ។ ពាក្យថា សូមត្រាស់ប្រាប់នូវទីពឹង គឺ សូមព្រះអង្គពោល ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ដើម្បីឲ្យកក់ ប្រកាស នូវទីពឹង នូវទីការពារ នូវទីជ្រក នូវទីពំនាក់ នូវការប្រព្រឹត្តទៅនៃតណ្ហា ហេតុនោះ (លោកសួរថា) សូមព្រះអង្គប្រាប់ នូវទីពឹង ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

(៣៦៨) ពាក្យថា ចុះសេចក្តីទុក្ខ(ក្នុងស្រែ)នេះ មិនគប្បីមានតទៅទៀត ដោយប្រការណា រសេចក្តីថា ទុក្ខនេះ គប្បីរលត់ រម្ងាប់ ដល់នូវការវិនាស សូន្យរម្ងាប់ ក្នុងស្រែនេះឯង គឺសេចក្តីទុក្ខដែលកើតអំពីបដិសន្ធិទៀតមិនគប្បីកើតហួស គឺថាមិនគប្បីកើត មិនគប្បីកើតព្រម មិនគប្បីកកើតក្នុងកាមធាតុ រូបធាតុ អរូបធាតុ កាមភពក្តី រូបភពក្តី អរូបភពក្តី

สญฺญาคเว ก อสญฺญาคเว ก เนวสญฺญานาสญฺญาคเว ก ฯ ฌคเวคามาคเว ก ธมฺมเวคามาคเว ก ปญฺญเวคามาคเว ก ปุน คตินฺติ ก ปุน อุปปตฺตินฺติ ก ปุน ปฏิสนฺธิ. นฺติ ก คเว ก สีสาเว ก ฯ ฏฺฐ ก ธ ฌานนฺติ ธ สญฺญานนฺติ ธ ธมฺมฏฺฐิตินฺติ[๑] ฯ เนว ธมฺมนิรุตฺตินฺติ ปุพฺพ-เมนฺติ อตฺถ คณฺหนฺติ ปฏิปฺปสฺสทฺธินฺติ ยถายิทํ ภาปรา สีนฺติ ฯ เตนาห เสา ព្រាហ្មណោ

มาฆ สาสฺมึ ตีฏฺฐตี (ฯ ทฺวายสฺมา คเปฺปา)
ฆิเย ชาเต มหาภูเย
ฌาคมฺมูปเวตาโน
ธีโร ปตฺเถติ มาวิสฺ
ภูญฺ เม ธีปมกฺขาหิ
ยถายิทํ ภาปรา สีนฺติ ฯ

(๓๖๙) มาฆ สาสฺมึ ตีฏฺฐตี (คเปฺปติ ภควา)
ฆิเย ชาเต มหาภูเย
ฌาคมฺมูปเวตาโน
ธีโร ปตฺเถติ คเปฺป เต ฯ

---

๑ ม. ฉฏฺฐนฺนญฺจ ฌานานญฺจ ธมฺมฏฺฐิตินฺติ ทิสฺสติ ฯ

สญฺญาคตฺติ อสญฺญาคตฺติ เนวสญฺญานาสญฺญาคตฺติ ฯ ឯกវោការគតฺติ ចតុវោការគតฺติ បញ្ចវោការគតฺតិ គតិ ខฺเวติ ฯ ឧបបត្តិ ខฺเวติ ฯ បដิសนฺธิ ខฺเวติ ฯ ภวคฺคติ ฯ สงฺขารคฺคติ ฯ วฏฺฏคฺติ ฯ ឥតិ อยំ สេចគฺติ ฯ ทุกฺขนิ ฯ คมฺภีรตฺถ ฯ ทุทฺทสตฺถ ฯ ทุรนุโพธตฺถ ฯ อตกฺกาวจรตฺถ ฯ นิปุณตฺถ ฯ ปณฺฑิตเวทนียตฺถ ฯ ตตฺถ กตมา สา ฯ ปุจฺฉา ฯ ยา ตตฺถ ฯ ชานนา ฯ ปชานนา ฯ ปชานิตตฺตนฺ ฯ ปณฺฑิจฺจ ฯ กุสลตา ฯ เนปกฺก ฯ เมธา ฯ ปริณายิกา ฯ วิปสฺสนา ฯ สมฺปชญฺญ ฯ ปฏิสมฺภิทา ฯ ยา ปญฺญา ฯ ปชานนา ฯ ปชานิตตฺตนฺ ฯ ปณฺฑิจฺจ ฯ กุสลตา ฯ เนปกฺก ฯ เมธา ฯ ปริณายิกา ฯ วิปสฺสนา ฯ สมฺปชญฺญ ฯ ปฏิสมฺภิทา ฯ ยา ปญฺญา ฯ อิมาย ปญฺญาย ฯ อิเมหิ ธมฺเมหิ ฯ สมนฺนาคตตฺตา ฯ ปณฺฑิโต ฯ ติ ฯ ตตฺถ กตมา สา ฯ ปุจฺฉา ฯ ยา ตตฺถ ฯ ชานนา ฯ ปชานนา ฯ ปชานิตตฺตนฺ ฯ ปณฺฑิจฺจ ฯ กุสลตา ฯ เนปกฺก ฯ เมธา ฯ ปริณายิกา ฯ วิปสฺสนา ฯ สมฺปชญฺญ ฯ ปฏิสมฺภิทา ฯ ยา ปญฺญา ฯ ปชานนา ฯ ปชานิตตฺตนฺ ฯ ปณฺฑิจฺจ ฯ กุสลตา ฯ เนปกฺก ฯ เมธา ฯ ปริณายิกา ฯ วิปสฺสนา ฯ สมฺปชญฺญ ฯ ปฏิสมฺภิทา ฯ ยา ปญฺญา ฯ อิมาย ปญฺญาย ฯ อิเมหิ ธมฺเมหิ ฯ สมนฺนาคตตฺตา ฯ ปณฺฑิโต ฯ ติ ฯ

(กปฺปมาณตมานอายุ ខ្ញុលសូរដូច្នេះថា) ឧតាត្រែព្រះអង្គ ទិរុក្ខ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់នូវធីពីង របស់ពួកសត្វអ្នកបិត នៅកង់កណ្តាលនៃស្រះ ដែលត្រូវដកនឹមចុះគ្រប់សង្កត់ ព្រោះខ្លាច ជាភ័យធំកើតឡើងហើយ ចុះសេចក្តីទុក្ខ (ក្នុងស្រះ) នេះ មិនគប្បីមានតទៅទៀត ដោយប្រការណា សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់នូវធីពីង ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយប្រការនោះ ។

(៣៦៩) (ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុ:) តថាគត នឹងប្រាប់អ្នកនូវធីពីង របស់ពួកសត្វ អ្នកបិតនៅកង់កណ្តាលនៃស្រះ ដែលត្រូវដកនឹមចុះគ្រប់សង្កត់ ព្រោះខ្លាចជាភ័យធំកើតឡើងហើយ ។

(๓๗๐) មជ្ឈេ សាវត្ថិំ តំដ្ឋតន្តិ សពេ វុច្ចតិ សំសារពេ អាគមនំ គមនំ គមនាគមនំ ការណំ តតិ អាគតោ ច ឧបបត្តិ ច ឧប្បត្តិ ច ភវោ ច ជាតិ ច ជរា ច មរណាញ្ច ។ សំសារស្ស បុរិមាបិ កោដិ ន បញ្ញាយតិ បច្ឆិមាបិ កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។បេ។ មជ្ឈេ ច សំសារេ សត្តា បិតា បតិដ្ឋិតា អល្លីនា ឧបគតា អជ្ឈោសិតា អធិមុត្តា ។ កេចិ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។បេ។ ឯវមេវ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។ កេចិ សំសារស្ស បច្ឆិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។បេ។ ឯវមេវ សំសារស្ស បច្ឆិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។ ឯវំ សំសារស្ស បុរិមាបិ កោដិ ន បញ្ញាយតិ បច្ឆិមាបិ កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។ មជ្ឈេ សំសារេ សត្តា បិតា បតិដ្ឋិតា អល្លីនា ឧបគតា អជ្ឈោសិតា អធិមុត្តាតិ មជ្ឈេ សាវត្ថិំ តំដ្ឋតំ ។ កប្បតិ កតាតិ កប្បតិ កតា តំ ព្រាហ្មណំ ជាមេន អាលបតិ ។ កតាតិ តាវតិំសភវនមេតំ ។បេ។ សច្ចកា បញ្ចតិ យតិំ កតាតិ កប្បតិ កតា ។

(๓๗๐) ពាក្យថា អ្នកបិតនៅក្នុងកណ្តាលនៃស្រះ អធិប្បាយថា សង្សារ លោកហៅថា ស្រះ ចាន់ដល់ជំណើរមក ជំណើរទៅ ជំណើរទៅទំងមក មរណកាល គតិ កតតូច កតធំ ការច្យុតិផង ការចាប់កំណើតផង ការកើតផង ការបែកធ្លាយផង ជាតិផង ជរាផង មរណៈផង ។ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដ ទាំងទីបំផុតខាងចុង ក៏មិនប្រាកដ ។បេ។ ពួកសត្វបិតនៅ តាំងនៅ ជាប់ស្អិត នៅកុះករ ជ្រួលច្របល់ ចុះសិប់ហើយក្នុងសង្សារ តែត្រង់កណ្តាល ។ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដ តើដូចម្តេច ។ បេ ។ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដយ៉ាងនេះខ្លះ ។ ទីបំផុតខាងចុងនៃសង្សារ មិនប្រាកដ តើដូចម្តេច ។ បេ ។ ទីបំផុតខាងចុងនៃសង្សារ មិនប្រាកដយ៉ាងនេះខ្លះ ។ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ ក៏មិនប្រាកដ ទាំងទីបំផុតខាងចុង ក៏មិនប្រាកដយ៉ាងនេះ ។ ពួកសត្វបិតនៅ តាំងនៅ ជាប់ស្អិតនៅ កុះករ ជ្រួលច្របល់ ចុះសិប់ហើយក្នុងសង្សារ តែត្រង់កណ្តាល ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកបិតនៅក្នុងកណ្តាលនៃស្រះ ។ ពាក្យថា ម្នាលកប្ប: របស់បទថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលកប្ប: គឺព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះតាមឈ្មោះ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ ទុះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលកប្ប: ។

(๓๗๑) ជិរយេ ជាតេ មហព្ភយេតំ តោមោយេ តភេយេ ធិដ្ឋាយេ អវិដ្ឋាយេ ជាតេ សញ្ញាតេ ឯព្វត្តេ អភិឯព្វត្តេ ភាតុភូតេ ។ មហព្ភយេតំ ជាតំ. តយេ ជភតយេ ព្យាធិតយេ មរណតយេតំ ជិរយេ ជាតេ មហព្ភយេ ។

(๓๗๒) ជភមច្ចុបរេតានន្តិ ជភយ ជុដ្ឋានំ បរេ. តានំ សមោហិតានំ សមជ្ជាគតានំ មច្ចុនា ជុដ្ឋានំ បរេតានំ សមោហិតានំ សមជ្ជាគតានំ ជាតិយា អនុគតានំ ជភយ អនុសជានំ ព្យាធិនា អភិភូតានំ មរណេន អព្ភាហតានំ អត្តាណានំ អលេណានំ អសរណានំ អសរណីភូតានន្តិ ជភមច្ចុបរេតានំ ។

(๓๗๓) ធីបំ បព្រូមិ តាឡ្ហ តេតំ ធីបំ តាណំ លេណំ សរណំ តតិយាយនំ ព្រូមិ អាចិក្ខាមិ ទេ. សេមិ បញ្ញបេមិ បដ្ឋបេមិ វិវរាមិ វិតជាមិ ឧត្តានី. តរោមីតំ ធីបំ បព្រូមិ ។ តាឡ្ហ តេតំ តាឡ្ហតំ តតភ តំ ព្រាហ្មណំ ជាមេន អាលបតីតំ ធីបំ បព្រូមិ តាឡ្ហ តេ ។ តេនាហ តតភ

(๓๗๑) ពាក្យថា ព្រោះខ្លួចៈជាភ័យធំ កើតឡើងហើយ គឺ ព្រោះកាមោយៈ ភវោយៈ ទិដ្ឋោយៈ អវិជ្ជោយៈ កើត កើតព្រម កកើត ជុះជាល កើតច្រាកដ ។ ពាក្យថា ជាភ័យធំ គឺជាភ័យអំពីជាតិ ភ័យអំពីជរា ភ័យអំពីព្យាធិ ភ័យអំពីមរណៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះខ្លួចៈជាភ័យធំកើតឡើងហើយ ។

(៣៧២) ពាក្យថា ដែលត្រូវដកនីវរណធម្ម គ្របសង្កត់ គឺត្រូវដក ប៉ះពាល់ គ្របសង្កត់ ប្រជុំចុះ ខន្ធាន ត្រូវមច្ចុប៉ះពាល់ គ្របសង្កត់ ប្រជុំចុះ ខន្ធាន ត្រូវជាតិជាប់តាម ត្រូវជរាជ្រួតជ្រាបចូល ត្រូវព្យាធិ គ្របសង្កត់ ត្រូវមរណៈកំចាត់ មិនមានតិការពារ មិនមានទីជ្រក មិនមានទីពឹង មិនមានបុគ្គលជាទីសង្ឃឹម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដែលត្រូវដកនីវរណធម្មគ្របសង្កត់ ។

(៣៧៣) ពាក្យថា ម្នាលកប្ប: តថាគតនីវរណប្បហាយកៈ ទ្វារទីពឹង គឺ តថាគតនីវរណពោល ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក បែក ធ្វើឲ្យកក់ ទ្វារទីពឹង តិការពារ ទីជ្រក ទីពំនាក់ ការប្រព្រឹត្តិទៅនៃគតិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតនីវរណប្បហាយកទ្វារទីពឹង ។ ពាក្យថា ម្នាលកប្ប: របស់បថា ម្នាលកប្ប: ... ដល់អ្នក គឺព្រះមានព្រះភាគ ហៅព្រាហ្មណ៍នោះតាមឈ្មោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្នាលកប្ប: តថាគត នីវរណប្បហាយកៈ ទ្វារទីពឹង ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

(៣៧៨) អតិភ្ជនំ អជានានំ ឯតំ ទិដ្ឋំ អជានបរំ
ឯភ្ជនំ ឥតិ នំ ព្រូមិ ជភមក្ខបរិក្ខយំ ។

(៣៧៩) អតិភ្ជនំ អជានានត្តិ អតិភ្ជនត្តិ ភគ-
តិភ្ជនំ នោសតិភ្ជនំ មោហតិភ្ជនំ មានតិភ្ជនំ
ទិដ្ឋតិភ្ជនំ តិលេសតិភ្ជនំ ទុច្ចរិតតិភ្ជនំ តិភ្ជន-
ប្បហានំ តិភ្ជនូបសមោ[1] តិភ្ជនប្បដិនិស្សគ្គោ
តិភ្ជនប្បដិប្បស្សទ្ធិ អមតំ និព្ភានត្តិ អតិភ្ជនំ ។
អជានានត្តិ អាជានំ ទុក្ខតំ តណ្ហា យោ ភវោ
សាភវោ ។ បេ ។ អតិដ្ឋា លោភោ អតុសលមូលំ
អាជានប្បហានំ អាជានូបសមោ អាជានប្បដិនិស្ស-
គ្គោ អាជានប្បដិប្បស្សទ្ធិ អមតំ និព្ភានត្តិ អតិភ្ជ-
នំ អជានានំ ។

---

១ ម. តិភ្ជនូបសមោ តិភ្ជនប្បដិនិស្សគ្គោ ។ ល ។ ភវាទប្បដិប្បស្សទ្ធិ ។

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) ម្នាលកប្ប: តថាគតនឹងប្រាប់អ្នក ទូវទីពីរ បេស់ពួកសត្វ អ្នកឋិតនៅ ក្នុងកណ្តាលនៃស្រះ ដែលត្រូវដកនឹងមច្ចុគ្រប់សង្កត់ ព្រោះទុយ:ជាភយធំ តើត ម្បើរហើយ ។

(៣៧៤) ការមិនកង្វល់ ការមិនប្រកាន់មាំ ទុះឯងជាទីពឹង ឯ ទីពឹងក្រៅពីនេះ ពុំមានទេ តថាគតហៅទូវទីពឹងនោះ ថា និព្វាន ជាទីរស់ដកនឹងមច្ចុ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(៣៧៥) ពាក្យថា ការមិនកង្វល់ ការមិនប្រកាន់មាំ ត្រង់ពាក្យថា ការមិនកង្វល់ សេចក្តីថា កង្វល់គឺរាគៈ កង្វល់គឺទោសៈ កង្វល់គឺមោហៈ កង្វល់គឺមានៈ កង្វល់គឺទិដ្ឋិ កង្វល់គឺកិលេស កង្វល់គឺទុច្ចរិត ការលះបង់ កង្វល់ ការរម្ងាប់កង្វល់ ការរលាស់កង្វល់ ការស្ងប់កង្វល់ អមតនិព្វាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការមិនកង្វល់ ។ ពាក្យថា ការមិន ប្រកាន់មាំ សេចក្តីថា តណ្ហា លោភ ហៅថា ការប្រកាន់មាំ ដូច ដល់រាគៈ រាគៈមានកំឡាំង ។ បេ ។ អកុសលមូល ការលះបង់ សេចក្តីប្រកាន់មាំ ការរម្ងាប់ សេចក្តីប្រកាន់ ការរលាស់ ចោល សេចក្តីប្រកាន់មាំ ការស្ងប់ សេចក្តីប្រកាន់មាំ អមតនិព្វាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការមិនកង្វល់ ការមិនប្រកាន់មាំ ។

(๓๗๖) ฝสึ ธีปึ อชาปยฺโต ฝสึ ธีปึ ตาฬึ เลฬึ สยึ กสิปกยนึ ฯ อชาปยฺโต ตมฺหา(๑) ปเร อญฺเญ ธีเรา ชสฺสิ อตฺถิ เสยฺยโถ ธีเรา อกฺโก จ เสฏฺโก จ วิเสฏฺโก จ ชาเมยฺโก จ ขุสฺสเร จ ปเรเร ชาสิ ฝสึ ธีปึ อชาปยึ ฯ

(๓๗๗) ชิฆฺฉนึ สสิ นึ ตฺวมีสิ กนึ ปุตฺตสิ ตณฺหา เยเร กเร สากเร ฯ เป ฯ อสิปฺปา เสเร อกุสลมูลึ กชฺชปฺปหานึ กชฺชูปสเมเร กชฺชปฺปฏินิสฺสคฺเค กชฺชปฺปฏิปสฺสทฺธิ อมสิ นิฆฺฉนึ ฯ สสิสิ ปชสฺสิ ฯเป ฯ ปชาปุปฺผเกเมสิ สสิสิ ฯ ตฺวมีสิ ตฺวมิ อาธิกฺกามิ เธเสมิ ปญฺญเปมิ ปฏฺ-ปเปมิ วิวเรมิ วิภเชมิ อุตฺตานีกเรเมิ ปกาเสมีสิ นิฆฺฉนึ สสิ นึ ตฺวมิ ฯ

(๓๗๘) ชกมฏฺฐปริกฺขเยสิ ชกมรณสฺส ปหานึ ปูปสเมเร ปฏินิสฺสคฺเค ปฏิปสฺสทฺธิ อมสิ นิฆฺฉนสิ ชกมฏฺฐปริกฺขยึ ฯ เสชาเย กสก

---

๑ ม. เสส ฯ

กปฺปอเณวกปฺปญฺญตฺติวณฺณนา

(๓๗๖) ពាក្យថា នុ៎ះឯងជាទីពឹង ឯទីពឹងក្រៅពីនេះ ពុំមានទេ គឺ នុ៎ះជាទីពឹង ជាទីការពារ ជាទីជ្រក ជាទីពំនាក់ ជាដំណើរប្រព្រឹត្តទៅនៃគតិ ។ ពាក្យថា ឯទីពឹងក្រៅពីនេះ ពុំមានទេ គឺទីពឹងដទៃ ឯទៀត អំពីទីពឹងនោះ មិនមាន មានតែទីពឹងនោះឯង ជាគុណដ៏លើសផង ប្រសើរផុតផង វិសេសផង ជាប្រធានផង ខ្ពង់ខ្ពស់ផង ថ្លៃថ្លាផង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឯទីពឹងក្រៅពីនេះ ពុំមានទេ ។

(๓๗๗) អធិប្បាយពាក្យថា តថាគតហៅ នូវទីពឹងនោះថា និព្វាន ដោយប្រការដូច្នេះ សេចក្តីថា គណ្ហា លោកហៅថា ភវនៈ ចាន ដល់ ភគៈ ភគៈដ៏មានកំភ្លាំង ។ បេ ។ អតិដ្ឋា លោកៈ អកុសលមូល ការរលះបង់ភវនៈ រម្ងាប់ភវនៈ រលាស់ចោលភវនៈ ស្ងប់ភវនៈ អមតនិព្វាន ។ ពាក្យថា ដោយប្រការដូច្នេះ ជាពាក្យត្បាប់បទ ។ បេ ។ ពាក្យថា ដោយប្រការដូច្នេះ នុ៎ះ ជាលំដាប់បទ ។ ពាក្យថា តថាគតហៅ គឺ តថាគត ពោល ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក បែក ធ្វើឲ្យពាក់ ប្រកាស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតហៅ នូវទីពឹងនោះ ថានិព្វាន ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(๓๗๘) ពាក្យថា ជាទីអស់ជាតិនឹងមច្ចុ គឺការលះបង់ ការរម្ងាប់ ការរលាស់ ការស្ងប់រម្ងាប់ នូវជាតិនឹងមរណៈ អមតនិព្វាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាទីអស់ជាតិនឹងមច្ចុ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

អតិវិញ្ជំ អនាទានំ ឯតំ ទីបំ អនាបរំ

និព្ពានំ អតិ នំ ព្រូមិ ជរាមច្ចុបរិក្ខយន្តិ ។

(๓๗๙) ឯតទញ្ញាយ យេ សតា ទិដ្ឋធម្មាភិនិព្ពុតា

ន តេ មារវសានុគា ន តេ មារស្សុបដ្ឋកា ។

(๓๘๐) ឯតទញ្ញាយ យេ សតាតំ ឯតន្តិ អម-

តំ និព្ពានំ យោ សោ សព្ពសង្ខារសមថោ សព្ព-

បធិប្បដិនិស្សគ្គោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ

និព្ពានំ ។ អញ្ញាយតិ អញ្ញាយ ជានិត្វា តុលយិត្វា

តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា សព្ពេ សង្ខារ

អនិច្ចាតិ ។ បេ ។ យត្ថិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្ពន្តំ

និរោធធម្មន្តិ អញ្ញាយ ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា

វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា ។ យេតំ អរហាត្តេ ខីណាស-

សា ។ សតាតំ ចត្តារិ ការណានិ សតា ការយេ

ការយា ឧបសគ្គាសតិបដ្ឋានំ ភាវិតា សតា ។ បេ ។

តេន វុច្ចន្តិ សតាតំ ឯតទញ្ញាយ យេ សតា ។

ការមិនមានកង្វល់ ការមិនប្រកាន់មាំ នុ៎ះឯងជាទីពឹង ឯទីពឹងក្រៅពីនេះ ពុំមានទេ តថាគតហៅ នូវទីពឹងនោះថានិព្វាន ជាទីអស់ជាតិនឹងមច្ចុ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(៣៧៩) ពួកជនណា ជាអ្នកមានសតិ ដឹងនូវទីពឹងនុ៎ះ មានធម៌យើញហើយ ជាអ្នករំលត់ហើយ ពួកជននោះ ជាអ្នកមិនលុះអំណាចមារ ពួកជននោះ ជាអ្នកមិនដល់ នូវភាពជាអ្នកចំរើនមារ ។

(៣៨០) ពាក្យថា ពួកជនណា ជាអ្នកមានសតិ ដឹងនូវទីពឹងនុ៎ះ ត្រង់ពាក្យថា ទីពឹងនុ៎ះ គឺអមតនិព្វាន បានដល់ការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការលះឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាកតម្រេក ការរលត់និព្វាន ។ ពាក្យកា ដឹង គឺដឹងច្បាស់ ស្គាល់ ថ្លឹង ពិចារណា ឈ្លាស់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដថា សង្ខារទាំងឡាយទាំងពួងមិនទៀង ។បេ។ ដឹងច្បាស់ ថ្លឹងពិចារណា ឈ្លាស់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដថា វត្ថុណាមួយ មានកិរិយាកើតឡើងជាធម្មតា វត្ថុទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់វិញជាធម្មតា ។ ពាក្យថា ពួកជនណា បានដល់ពួកព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។ ពាក្យថា មានសតិ គឺមានសតិដោយហេតុ៤ គឺកំពុងចំរើន ការយកការយោនុបស្សនាសតិបដ្ឋាន ឈ្មោះថាមានសតិ ។បេ។ ហេតុនោះ ពួកនោះលោកហៅថា អ្នកមានសតិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកជនណា មានសតិដឹងនូវទីពឹងនុ៎ះ ។

(๓๘๑) ฉินฺทชฺชมฺหากนฺติ ฉินฺทชฺชมฺหา[๑] ฉินฺนมฺหา ภินฺนมฺหา ผาลิตมฺหา ผาลิตมฺหา วิกาวิตมฺหา วิกฺขิตมฺหา ฯ อกิ. ฉินฺทตีติ ฉินฺนสฺส ฉินฺทิตตฺตา ฉินฺทติ โฉนสฺส ฉินฺทิตตฺตา ฉินฺทติ เมหนสฺส ฉินฺทิตตฺตา ฉินฺทติ ขาณุกนฺตกนสฺส ขุปฺปปาทสฺส ฯเป ฯ สพฺพกุสลาภิสงฺขารานํ ฉินฺทิตตฺตา ฉินฺทติ ปฏิปฺปสฺสทฺธิยาติ ฉินฺทชฺชมฺหากนฺติ ฉินฺทติ ฯ

(๓๘๒) น เต มารวสานุคาติ มารติ เยเนเส มาเรติ กเถตีติ มารโก อภิมติ มนฺตฺวา ฉมฺปิ ปมตฺตพนฺธุ ฯ น เต มารวสานุคาติ น เต มารสฺส วเส วตฺตนฺติ ฉนฺทา มารเก เตสุ วสึ วตฺเตติ เต มารพนฺธา มารปกฺขา มารามิสา มารโภชนา มารพลิสา มารามิสา มารวิสยา มารนิวาสา มารโคจรา มารพนฺธนา อกิกฺขาย อกิกวิตฺวา อเปกฺขิตฺวา ปริยาทิยิตฺวา ปริคฺคเหตฺวา วิหรนฺติ สริยนฺติ วตฺตนฺติ จาเลนฺติ ยเปนฺติ ยาเปนฺตีติ น เต มารวสานุคา ฯ

กปฺปอณวารกปฺปญฺหานิทฺเทโส

(๓๘๑) ពាក្យថា មានធម៌ឃើញហើយ ជាអ្នករំលត់ហើយ គឺមានធម៌ឃើញហើយ មានធម៌ដឹងហើយ មានធម៌ច្បងំហើយ មានធម៌ពិចារណាហើយ មានធម៌ឃល់ច្បាស់ហើយ មានធម៌ប្រាកដហើយ ។ ពាក្យថា ជាអ្នករំលត់ គឺ ជាអ្នករំលត់ ព្រោះរំលត់ពគៈ ជាអ្នករំលត់ ព្រោះរំលត់ទោសៈ ជាអ្នករំលត់ ព្រោះរំលត់មោហៈ ជាអ្នករំលត់ ព្រោះរំលត់កោធៈ ឧបនាហៈ។ បេ ។ ជាអ្នករំលត់ ព្រោះរំលត់អកិសង្ខារជាអកុសលទាំងពួង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មានធម៌ឃើញហើយ ជាអ្នករំលត់ហើយ ។

(๓๘๒) ពាក្យថា ពួកជននោះជាអ្នកមិនលុះក្នុងអំណាចមារ ត្រង់ពាក្យថា មារ បានដល់ អ្នកសំឡាប់ អ្នកមានធម៌ខ្មៅ អ្នកជាអធិបតី អ្នកដល់នូវទីបំផុត (អកុសលកម្ម) អ្នកមិនលែង អ្នកជាផៅពង្ស នៃបុគ្គលធ្ងូសប្រហែស ។ ពាក្យថា ពួកជននោះ ជាអ្នកមិនលុះ អំណាចមារ បានសេចក្តីថា ពួកជននោះ ជាអ្នកមិនលុះក្នុងអំណាចមារ ទាំងមារក៏មិនញុំាងអំណាចឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងពួកជននោះបាន ពួកជននោះ គ្របសង្កត់ញុំាញី រួបរឹត ពក់ព័ន្ធ ដុះជាន់ នូវមារផង ពួកមារផង អន្លាក់មារផង សន្ធូចមារផង នុយមារផង វិស័យមារផង លំនៅមារផង គោចរមារផង ចំណងមារផង ហើយនៅ ទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកជននោះ ជាអ្នកមិនលុះក្នុងអំណាចមារ ។

(๓๘๓) ន តេ មារស្ស បដ្ឋភូតំ ន តេ មារ-
ស្ស បដ្ឋា បដ្ឋចរា បរិចារិកា បេសិយោ[๑] តេ
ពុទ្ធស្ស កតវតោ បដ្ឋា បដ្ឋចរា បរិចារិកា បេសិ-
យាតិ[๒] ន តេ មារស្ស បដ្ឋភូ ។ តេនាហ កតវា

ឯតទញ្ញាយ យេ សតា ទិដ្ឋធម្មាភិនិព្ពុតា

ន តេ មារវសានុគា ន តេ មារស្ស បដ្ឋភូតិ ។
សេសំ តាទិសមេវ ។បេ។ សត្ថា មេ កតេ
កតវា សាវកោ បារមិំ ។

កណ្ឌមាណវកបញ្ហានិទ្ទេសោ ទសមោ ។

---

๑ ម. សិយាតិ ។

(๓๘๓) ពាក្យថា ពួកជននោះ ជាអ្នកមិនដល់នូវភាពជាអ្នកបំរើមារ គឺពួកជននោះ មិនមែនជាអ្នកប្រើប្រាស់ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តកង្វក់ការប្រើប្រាស់ ជាអ្នកបំរើបំពាស់ ជាអ្នកបំរើ របស់មារទេ ពួកជននោះ ជាអ្នកប្រើប្រាស់ ប្រព្រឹត្តកង្វក់ការប្រើប្រាស់ ជាអ្នកបំរើបំពាស់ ជាអ្នកបំរើ របស់ព្រះពុទ្ធមានជោគ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកជននោះជាអ្នកមិនដល់នូវភាពជាអ្នកបំរើមារ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ពួកជនណា ជាអ្នកមានសតិ ដឹងនូវទីពឹងនុ៎ះ មានធម៌ឃើញហើយ ជាអ្នករំលត់ហើយ ពួកជននោះ ជាអ្នកមិនលុះអំណាចមារ ពួកជននោះ ជាអ្នកមិនដល់នូវភាពជាអ្នកបំរើមារ ។

ដំណាលគ្នាទីឆ្កាលជាទីបញ្ចប់ នៃគាថា ។ បេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ព្រះមានព្រះភាគ ជាសាស្តារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គជាសាវ័ក ។

(៣៨៤) សុត្វាឧបាំ វីរ អភោមភោមំ

(ឥច្ចាយស្មា ជតុក្កណ្ណោ)

ទិឃាតិតំ បុដ្ឋមភោមភមំ

សន្ធិបធំ ព្រូហិ សហាជនេត្ត

យថាតច្ចំ ភគវា ព្រូហិ មេ តំ ។

(៣៨៥) សុត្វាឧបាំ វីរ អភោមភោមិន្ទ្រិ សុត្វា សុណិត្វា ឧក្កហេត្វា ឧបធារេត្វា ឧបលក្ខយិត្វា ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ ។បេ។ ពុទ្ធោ ភគវាតិ សុត្វាឧបាំ ។ វីភតិ វីភេ ។ ភគវា វីរិយវាតិ វីភេ ។ បហូតិ វីភេ ។ វិសវីតិ វីភេ ។ អលមត្តោតិ វីភេ ។ សូភេ[1] វិក្កន្តោ អភិរូ អច្ឆម្ភី អនុត្រាសី អបលាយី បហីនភយភេរភេ វិគតលោមហំសោតិ វីភេ ។

---

๑ ម. សូភេតិ វីភេ ។

ជតុក្កណ្ណីមាណវកប្បញ្ហានិទ្ទេស

(៣៨៤) (ជតុក្កណ្ណីមានអាយុ ទូលសួរដូច្នេះថា) បពិត្រព្រះអង្គ ជាវីរបុរស ខ្ញុំព្រះអង្គបានឮហើយ ទើបមក ដើម្បីទូលសួរព្រះអង្គ ទ្រង់មិនមានប្រាថ្នាកង្ខាកាម ទ្រង់ឆ្ងន់ទុយ: ទ្រង់មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា បពិត្រព្រះអង្គមានព្រះនេត្រកើត ព្រមគ្នា សូមព្រះអង្គសំដែងនូវសន្តិបទ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ សូមព្រះអង្គ សំដែងនូវសន្តិបទនោះ ដែលជាធម៌ពិត ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ឲ្យមាន ។

(៣៨៥) ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជាវីរបុរស ខ្ញុំព្រះអង្គបានឮហើយ ... ទ្រង់មានប្រាថ្នាកង្ខាកាម អធិប្បាយថា ខ្ញុំព្រះអង្គឮ ស្តាប់ រៀន ចាំទុក កំណត់ទុកថា ព្រះមានព្រះភាគព្រះអង្គនោះ ជាព្រះអរហន្តព្រោះហេតុដូច្នេះខ្លះ ។បេ។ ព្រះអង្គត្រាស់ដឹងហើយ ព្រះអង្គមានចំណែកធម៌ ហេតុនោះ (លោកពោលថា)ខ្ញុំព្រះអង្គបានឮហើយ ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជាវីរបុរស គឺព្រះពុទ្ធជាវីរជន ។ ព្រះមានព្រះភាគជាវីរបុរស ព្រោះទ្រង់មានសេចក្តីព្យាយាម ។ ជាវីរបុរស ព្រោះព្រះអង្គជាអ្នកសប្បុរិសដោយគុណ ។ ជាវីរបុរស ព្រោះព្រះអង្គញុំាងសេចក្តីព្យាយាមឲ្យកើត (កង្ខសន្តានរបស់អ្នកដទៃ) ។ ជាវីរបុរស ព្រោះព្រះអង្គមានព្រះហឫទ័យអង់អាច ។ ជាវីរបុរស ព្រោះព្រះអង្គជាបុគ្គលក្លៀវក្លា មោះមុត មិនខ្លាច មិនរន្ធត់ មិនស្ទន់ មិនរត់ បានលះបង់នូវសេចក្តីខ្លាចធំ សេចក្តីញ័រចំប្រប់ ប្រាសចាកសេចក្តីព្រឺព្រួចរោម ។

สุตฺตนฺตปิฏกេ ขុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

វីរតោ ឥធ សព្ពថាបតេហិ

ឯវយេតុត្តមតិត្ថ វីរិយេនសោ

សោ វីរិយេន បជានថ

វីរេហ តាទិ បវុច្ចតេ តថត្តាតិ ។

សុត្តានមាំ វីរ ។ អកាមកាមិនិ កាមាតិ ខុទ្ធ.

ឯតោ ទ្វេ កាមា វត្ថុកាមា ច កិលេសកាមា ច

។បេ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ វត្ថុកាមា ។បេ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ

កិលេសកាមា ។ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ វត្ថុកាមា

បរិញ្ញាតា កិលេសកាមា បហីនា វត្ថុកាមានំ

បរិញ្ញាតត្តា កិលេសកាមានំ បហីនត្តា ភគវា ឯ

កាមេ កាមេតិ កាមា សេដ្ឋាតិ ឯ កាមេ បមោទតិ

ឯ កាមេ អភិជប្បតិ តស្មា ពុទ្ធោ អកាមោ និក្កា.

មោ ចត្តកាមោ វន្តកាមោ មុត្តកាមោ បហីនកា.

មោ បដិនិស្សដ្ឋកាមោ វីតរាគោ វិគតរាគោ ចត្តរា-

គោ វន្តរាគោ មុត្តរាគោ បហីនរាគោ បដិនិស្សដ្ឋរាគោ

និច្ឆាតោ និព្ភោ សីតិភូតោ សុខប្បដិសំវេទី ព្រហ្ម-

ភូតេន អត្តនា វិហរតីតិ សុត្តានមាំ វីរ អកាមកាមី ។

ព្រះខីណាស្រព រៀរហើយចាកបាបធំធ្ងន់ ក្នុងលោកនេះ
មានកិរិយាអប់រំ ដោយសេចក្តីព្យាយាម កន្ទងនិរយទុក្ខ
លោកមានព្យាយាម មានសេចក្តីប្រឹងប្រែង មិនញាប់ញ័រ
មានសភាពដូច្នោះ ទើបលោកហៅថា វីរបុរស ។

ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គជាវីរបុរស ខ្ញុំព្រះអង្គបានឮ
ហើយ ។ ពាក្យថា កាម របស់បទថា ទ្រង់មិនមានប្រាថ្នាក្នុងកាម បើតាម
ទុកូន កាមមាន២ គឺ វត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។បេ។ ពាំងនេះ
លោកហៅថា វត្ថុកាម ។បេ។ ពាំងនេះ លោកហៅថា កិលេសកាម ។
វត្ថុកាម ព្រះពុទ្ធមានជោគ ទ្រង់កំណត់ដឹងហើយ កិលេសកាម ព្រះអង្គ
លះបង់ហើយ ព្រោះទ្រង់កំណត់ដឹងវត្ថុកាម ព្រោះលះបង់កិលេសកាម
ព្រះមានព្រះភាគ ទើបមិនត្រូវការនឹងកាមពាំងឡាយ មិនរីករាយរកកាម
ពាំងឡាយ មិនប្រាថ្នាកាមពាំងឡាយថា កាមពាំងឡាយប្រសើរបំផុត
ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធឈ្មោះថា មិនប្រាថ្នាកាម ចេញចាកកាម លះចោល
កាម ខ្ជាក់ចោលកាម លែងកាម លះកាម រលាស់ចោលកាម ប្រាសចាកភាវៈ
ឃ្លាតចាកភាវៈ លះចោលភាវៈ ខ្ជាក់ចោលភាវៈ លែងភាវៈ
លះភាវៈ រលាស់ចោលភាវៈ មិនមានប្រាថ្នា រលត់ទុក្ខ ត្រជាក់ សោយ
សុខ មានព្រះទ័យប្រសើរ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គ
ជាវីរបុរស ខ្ញុំព្រះអង្គបានឮហើយ . . . ទ្រង់មិនមានប្រាថ្នាក្នុងកាម ។

អច្ឆាយស្មា ជតុក្កណ្ឋីតិ អវ្ចាតិ បឧសង្ខ ។ បេ ។ បញ្ចបុប្ផកមេតំ អវ្ចាតិ ។ អាយស្មាតិ បិយ. វចនំ សការសម្បដិស្សាវិវចនមេតំ អាយស្មាតិ ។ ជតុក្កណ្ឋីតិ តស្ស ព្រាហ្មណស្ស គោត្តំ ។បេ។ ឥមេហារេតិ អច្ឆាយស្មា ជតុក្កណ្ឋី ។

(๗๘๖) ឱឃាតិំ បុដ្ឋមការមហាតមង្ខ ឱឃាតិ. តង្ខ ឱឃាតិំ ឱឃំ អតិក្កង្ខំ សមតិក្កង្ខំ វីតិវត្តង្ខ ឱឃាតិំ ។ បុដ្ឋង្ខ បុដ្ឋំ បុច្ឆិតុំ យាចិតុំ អជ្ឈេសិតុំ បសាទេតុំ ។ អការមមាតមង្ខ អការមំ បុដ្ឋុំ ង ឥច្ឆាមំ ជត្តុការមំ វង្ខការមំ មុត្តុការមំ បហីឯការមំ បដិឯស្ស. ដ្ឋការមំ វីតរាគំ ចត្តរាគំ វង្ខរាគំ មុត្តរាគំ បហីឯរាគំ បដិឯស្សដ្ឋរាគំ អាតម្ភា អាតតម្ភា ខុតាតតម្ភា ស. ម្ភតម្ភា តយោ សង្ខ្ហេ សអាតតម្ភាតិ ឱឃាតិំ បុដ្ឋ. មការមមាតមំ ។

ពាក្យថា ដូច្នេះ បេសម្ចរថា ជតុកណ្ណីមានអាយុ ខ្ញុំសួរដូច្នេះ គឺជាពាក្យតបខ ។ បេ ។ ពាក្យថា ដូច្នេះ នុ៎ះ ជាលំដាប់បទ ។ ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ពាក្យថា មានអាយុ នុ៎ះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព គោតត្រង់ ។ ពាក្យថា ជតុកណ្ណី គឺជាគោត្រ ។ បេ ។ ជាពាក្យហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ជតុកណ្ណី មានអាយុ ខ្ញុំសួរដូច្នេះ ។

(៣៨៦) អធិប្បាយពាក្យថា ខើបមក ដើម្បីខ្ញុំសួរព្រះអង្គ ខ្ញុំនូនឆន្ទៈ ខ្ញុំមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ត្រង់ពាក្យថា ខ្ញុំនូនឆន្ទៈ គឺខ្ញុំកន្ទូនឆន្ទៈ ឈានកន្ទូន រំលងផុត ប្រព្រឹត្តកន្ទូនឆន្ទៈ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំនូនឆន្ទៈ ។ ពាក្យថា ដើម្បីខ្ញុំសួរ គឺដើម្បីសាកសួរ ដើម្បីដណ្តឹង ដើម្បីសូម ដើម្បីអាពាធនា ដើម្បីឲ្យជ្រះថ្លា ។ ពាក្យថា ខើបមក... ខ្ញុំមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា គឺយើងខ្ញុំមកហើយ ជាអ្នកមកហើយ ចូលមកកៈហើយ សំដៅមកហើយ គឺជាអ្នកមកចូលបទធឹងព្រះអង្គ ដើម្បីខ្ញុំសួរព្រះអង្គ ខ្ញុំមិនមានប្រាថ្នា ខ្ញុំចេញចាកកាម ខ្ញុំចាលកាម ខ្ញុំខ្ជាក់កាម ខ្ញុំលែងកាម ខ្ញុំលះកាម ខ្ញុំរលាស់កាម ខ្ញុំប្រាសចាកកាគៈ ខ្ញុំចាលកគៈ ខ្ញុំខ្ជាក់កគៈ ខ្ញុំលែងកគៈ ខ្ញុំលះកគៈ ខ្ញុំរលាស់ចាលកគៈ ហេតុនោះ (លោកខ្ញុំសួរថា) ខ្ញុំព្រះអង្គខើបមកដើម្បីខ្ញុំសួរព្រះអង្គ ខ្ញុំនូនឆន្ទៈ ខ្ញុំមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ។

(๓๘๗) สงฺฆิเปนฺติ ตฺวาปิ สเมาหาเรนฺตาติ สงฺฆิปนฺติ ฯเปฯ อาคาเรน อาคาริเยน สงฺฆิปิ สงฺฆิเปนฺติ สงฺฆิปนฺติปิ ตาเยว อตฺถกถา ธมฺมกถา[๑] เยา เสา สพฺพสงฺขารสมถาติ สพฺพูปธิปฏินิสฺสคฺโค อณฺหาตฺวายา วิราโค นิโรโธ นิพฺพานนฺติ ฯ ปุน ตฺหิ ตตฺถ ภควา สงฺขเมตฺถ ปทนฺติ ปณีตเมตฺถ ปทนฺติ ปทนฺติ สพฺพสงฺขารสมถาติ สพฺพูปธิปฏินิสฺสคฺโค อณฺหาตฺวายา วิราโค นิโรโธ นิพฺพานนฺติ ฯ อถาย-เมตาคาเรน เยเน สนฺตาธิคมาย สงฺฆิปฺปสาทาย สงฺฆิการิยาย สเวฺหยฺยนฺติ เสยฺยถีทนฺติ ตตฺถาเย สติปฏฺฐานา ตตฺถาเย สมฺมปฺปธานา ตตฺถาเย อิทฺธิปาทา ปญฺจินฺทฺริยานิ ปญฺจ พลานิ สตฺตเตฺวฬงฺคา อริยา อฏฺฐงฺคิ-เกา มคฺคา เอเม ปุพฺพนฺติ สงฺฆิปนา ฯ สงฺฆิปนฺติ ตา-ณาปนนฺติ เลณาปนนฺติ สรณาปนนฺติ อภยปนนฺติ อจฺจุตปนนฺติ อมตปนนฺติ นิพฺพานปนนฺติ ปฺหิ อาธิปฺปาหิ เนเสหิ ปญฺ-ปเหหิ ปฏฺฐเปหิ วิวเรหิ วิภเชหิ อุตฺตานีกเรหิ ปกา-เสหิ ฯ สมาปตฺเตนฺติ เนตฺวา ปุคฺคเล สพฺพญฺญุ

---

๑ ม. สงฺฆิปชฺชติ ตตฺเถว ภควตฺเถว อปตฺติ นิพฺพานนฺติ ฯ

(๓๘๗) อธิปฺปายพาหิรตฺถา បពិត្រព្រះអង្គមានព្រះនេត្រកើតព្រមគ្នា សូមព្រះអង្គសំដែងនូវសន្ធិបទ ត្រង់ពាក្យថា សន្ធិ សេចក្តីថា សន្ធិក៏ សន្ធិបទក្តី ដោយអាការតែមួយ គឺអមតនិព្វាននោះឯង ឈ្មោះថាសង្ខារទាំងពួង ការរលាស់ចោលនូវបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាកតម្រេក ការរលត់ និព្វាន ។ សមដូចពាក្យនេះដែល ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ខ្ញុំ ជាចំណែកដ៏ស្ងប់ ខ្ញុំជាចំណែកដ៏ឧត្តម គឺការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការលះបង់នូវបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាកតម្រេក ការរលត់ ព្រះនិព្វាន ។ មួយទៀត បើដោយអាការដទៃ ពួកធម៌ណាប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីកិរិយាជាទីស្ងប់ ដើម្បីការពាល់ត្រូវនូវសេចក្តីស្ងប់ ដើម្បីការធ្វើឲ្យជាក់ស្តែង គឺ សតិប្បដ្ឋាន ๔ សម្មប្បធាន ๔ ឥទ្ធិបាទ ๔ ឥន្ទ្រិយ ๕ ពលៈ ๕ ពោជ្ឈង្គ ๗ អរិយមគ្គ ប្រកបដោយអង្គ ๘ ពួកធម៌នេះ លោកហៅថា សន្ធិបទ ។ សូមព្រះអង្គ ពោល ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត បើក បែក ធ្វើឲ្យពាក់ប្រកាស នូវសន្ធិបទ ទ្រង់ជាគ្រឿងការពារ ទ្រង់ជាគ្រឿងជ្រក ទ្រង់ជាគ្រឿងពឹង ទ្រង់មិនមានភ័យ ទ្រង់មិនប្រួត ទ្រង់មិនមានស្ងប់ ទ្រង់គឺព្រះនិព្វាន ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គ ទ្រង់មានព្រះនេត្រកើតព្រមគ្នា គឺសព្វញ្ញុតញ្ញាណ លោកហៅថា ព្រះនេត្រ ។

ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ឆេតញ្ច ជិនភាវេ ច ពោធិយោ
ម្ហលេ អបុព្ពំ អចរិមំ ឯកស្មិំ ខណេ ឧប្បន្នោ
តស្មា ពុទ្ធោ សព្ពញ្ញុតញាណំ សន្ធិបទំ ព្រូហិ
សព្ពញ្ញុតញាណន្តិ ។

[៣៨៨] យថាតច្ឆំ ភគវា ព្រូហិ មេ តច្ឆិ យថា-
តច្ឆំ វុច្ចតិ អមតំ និព្ភានំ យោ សោ សព្ពសង្ខា-
រសមថោ សព្ពូបធិប្បដិនិស្សគ្គោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ
និរោធោ និព្ភានំ ។ ភគវាតិ តារកាធិវចនមេតំ ។បេ។
សច្ឆិកា បញ្ញតិ យទិទំ ភគវាតិ ។ ព្រូហិ មេ តច្ឆិ
ព្រូហិ អាចិក្ខាហិ ។ បេ ។ បតិរូបាសេហីតិ យថា-
តច្ឆំ ភគវា ព្រូហិ មេ តំ ។ តេនាហ សោ
ព្រាហ្មណោ

ដំណាក់ណ្តាំពាណរកែប្បញ្ញាតិទ្វេស

ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ មានព្រះនេត្រ នឹងភាពនៃព្រះជិនសិរី (អ្នកឈ្នះ
កិលេស) កើតឡើងមិនបុនមិនក្រោយ គឺក្នុងខណៈតែមួយ ទៀបគល់នៃ
ពោធិព្រឹក្ស ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធឈ្មោះថា មានព្រះនេត្រកើតដំណាល
គ្នា ហេតុនោះ (លោកទូលសួរថា) បពិត្រព្រះអង្គ មានព្រះនេត្រកើត
ព្រមគ្នា សូមព្រះអង្គ សំដែងនូវសន្ទិដ្ឋធម៌ ។

(៣៨៨) ពាក្យថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ សូមព្រះអង្គសំដែង
នូវសន្ទិដ្ឋធម៌នោះ ដែលជាធម៌ពិត ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ សេចក្តីថា អមតនិព្វាន
លោកហៅថា ធម៌ពិត ជានាន ការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការលះបង់
ឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាកតម្រេក ការរលត់ និព្វាន ។
ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នុ៎ះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។
ការបញ្ជាក្តីថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។
ពាក្យថា សូមព្រះអង្គសំដែង នូវសន្ទិដ្ឋធម៌នោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ គឺសូមព្រះ
អង្គ សំដែង ប្រាប់ ។ បេ ។ ប្រកាស ហេតុនោះ (លោកពោលថា)
បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ សូមព្រះអង្គសំដែង នូវសន្ទិដ្ឋធម៌នោះ ដែល
ជាធម៌ពិត្រ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលថា

សុត្វាន ហំ វីរ អគាមកាមី

(ឥច្ចាយស្មា ជតុកណ្ណិ)

ទិយាតិកំ បុដ្ឋមកាមមាគមំ
សន្តិបទំ ព្រូហិ សហាជនេត្ត
យថាតច្ចំ កកវ ព្រូហិ មេ តត្ថ ។

(៣៨៩) កកវ ហិ កាមេ អតិកុយ្យ ឥរិយតិ
(អានន្ទោវ បមាទំ តេជី តេជសា)
បរិត្តបញ្ញស្ស មេ ភូរិបញ្ញ
អាចិក្ខ ធម្មំ យមហំ វិជញ្ញំ
ជាតិជ្ជរាយ ឥធ វិប្បហានំ ។

(៣៩០) កកវ ហិ កាមេ អតិកុយ្យ ឥរិយតីតិ កកវតោ គារវាធិវចនមេតំ ។ បេ ។ សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ កកវតោ ។ កាមេតិ ឧច្ចាវតេសុ ខ្វេ កាមា វត្ថុកាមា ច កិលេសកាមា ច ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ វត្ថុកាមា ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កិលេសកាមា ។

(ដកុកណ្ឌលីមានអាយុ ទូលសួរដូច្នេះថា)បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើនបុរស ខ្ញុំព្រះអង្គបានឮហើយ ទើបមក ដើម្បីទូលសួរព្រះអង្គ ទ្រង់មិនមានប្រាជ្ញាគងគឹកាម ទ្រង់ធ្វេងធ្វាយ ទ្រង់មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា បពិត្រព្រះអង្គមានព្រះនេត្រតែតម្រង់គ្នា សូមព្រះអង្គសំដែងនូវសន្តិបទ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ សូមព្រះអង្គ សំដែងនូវសន្តិបទនោះ ដែលជាធម៌ពិត ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យបាន ។

(៣៨៩) ព្រោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ប្រព្រឹត្តគ្របសង្កត់នូវកាម ដូចព្រះអាទិត្យ មានតេជះ គ្របសង្កត់ នូវប្រឹថពីមណ្ឌល ដោយតេជះ សូមព្រះអង្គមានប្រាជ្ញាស្មើដោយផែនដី គ្រាស់ប្រាប់ធម៌ ដែលឈ្មោះខ្ញុំព្រះអង្គយល់បាន ជាគ្រឿងលះបង់ស្រឡះនូវជាតិនឹងជរា ក្នុងលោកនេះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គជាអ្នកមានប្រាជ្ញាស្អាតស្អើងឲ្យបាន ។

(៣៩០) អធិប្បាយពាក្យថា ព្រោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ប្រព្រឹត្តគ្របសង្កត់ នូវកាម ត្រង់ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ គឺជាពាក្យពោលដោយសេចក្តីគោរព ។បេ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (តើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ពាក្យថា កាម បើតាមទុក្ខានកាមមាន ២ គឺ វត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។បេ។ ទាំងនេះ លោកហៅថា វត្ថុកាម ។បេ។ ទាំងនេះ លោកហៅថា កិលេសកាម ។

ภควา วัตตุกาเม ปริชานิตฺวา กาลเสน[illegible] ปาตเรว ปาตราสมกาสิ อภิกฺขุณฺหา อภิกฺขณฺหา อาฬาหนฺตฺวา ปริโยทเปตฺวา ปฏิ-ญฺญา ปรโต ฯ ปริยนฺตา วตฺตเต กาลโต ยเมโต ยาเปตีติ ภควา ปิ กาเมเม อภิกฺขุณฺหา ฯ ปริยนฺตา ฯ

(๓๙๑) อาธิโภฺว ปมาณี เตสี เตสนาติ อาธิ-โภฺว วุตฺตา สุริโย ฯ ปมาณี วุตฺตา ๑๓[๑] ฯ ยถา สุริโย เตสี เตสนา เตเชน สมฺปาปโต ปมาณี อภิกฺขุณฺหา อภิกฺขณฺหา อาฬาหนฺตฺวา ปริโยทเปตฺวา ส. ญฺญาปยิตฺวา สพฺพ อาคาสกสี[๒] อภิภวิตฺวา อนฺธการ วิธมิตฺวา อาโลกกรณ ฐาเปตฺวา[๓] อาคาเส อนฺตลิกฺเข คมนปถ[๔] วุตฺตา ปากโฏ ภควา ญาณเตสี ญาณเตเชน สมฺปาปโต สพฺพ อภิสมฺพุทธนฺติ ฯ เป ฯ กาลเสนปิ อาวชฺชนการ วิธมิตฺวา ญาณ. โลกกรณ ฐาเปตฺวา วัตตุกาเม ปริชานิตฺวา กาลเส-กาเม ปฏิญฺญา อภิกฺขุณฺหา อภิกฺขณฺหา อาฬาหนฺตฺวา ปริโยทเปตฺวา ปฏิญฺญา ปรโต ปริยนฺตา วตฺตเต กาลโต ยเมโต ยาเปตีติ อาธิโภฺว ปมาณี เตสี เตสนา ฯ

---

๑ ม. ฉตฺติ ฯ ๒ ม. ฉตฺตนฺนเตมตฺตี ทิสฺสติ ฯ ๓ ม. ฐปยิตฺวา ฯ ๔ ม. ปาเตส ปถเว ฯ

ព្រះមានព្រះភាគ កំណត់ដំណឹងវត្ថុកាមទាំងឡាយ លះបង់ គ្របសង្កត់ បៀតបៀន រួបរឹត ឈ្លុចឈ្លី ញុំាញី នូវកិលេសកាមទាំងឡាយហើយ គ្រាច់ៅ ប្រព្រឹត្តៅ រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រាៅ ហេតុនោះ លោកពោលថា ព្រោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ប្រព្រឹត្តគ្របសង្កត់ នូវកាម ។

(៣៩១) ពាក្យថា ដូចព្រះអាទិត្យ មានតេជៈ គ្របសង្កត់នូវប្រឹថពីមណ្ឌល ដោយតេជៈ សេចក្តីថា សុរិយទេវបុត្រ លោកហៅថា ព្រះអាទិត្យ ។ ផែនដី លោកហៅថា ប្រឹថពី ។ សុរិយទេវបុត្រមានតេជៈ ដោយតេជៈ ប្រកបដោយតេជៈ គ្របសង្កត់ បៀតបៀន រួបរឹត ឈ្លុចឈ្លី កំដៅ នូវប្រឹថពី ញុំាងវត្ថុដែលតាំងនៅក្នុងអាកាសទាំងអស់ ឲ្យវិនាស កំចាត់បង់ឆាំងឆឹត ធ្លុះនូវពន្ធ ហើយចរៅ ក្នុងផ្លូវជាទីចរៅគឺអាកាសនេយ្យ៉ាងណាមិញ ព្រះមានព្រះភាគមានតេជៈគឺញាណ ប្រកបដោយតេជៈគឺញាណ កំចាត់បង់នូវកិរិយាកើតឡើង នៃអកិសង្ខារទាំងពួង ។ បេ ។ នូវឆន្ទរាគៈកិលេស នូវឆន្ទរាគៈអវិជ្ជា សំដៅឆន្ទរាគៈគឺញាណ កំណត់ដំណឹងវត្ថុកាមទាំងឡាយ លះបង់ គ្របសង្កត់ ឃាត់បង់ រួបរឹត ឈ្លុចឈ្លី ញុំាញី នូវកិលេសកាមទាំងឡាយ ហើយគ្រាច់ៅ ប្រព្រឹត្តៅ រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រាៅ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ដូចព្រះអាទិត្យ មានតេជៈ គ្របសង្កត់នូវប្រឹថពីមណ្ឌល ដោយតេជៈ ។

(៣៨៦) បរិត្តបញ្ញស្ស មេ ភូរិបញ្ញោតិ អហម-
ស្មិ បរិត្តប្បញ្ញោ ខិឌ្ឍកប្បញ្ញោ ជតុកប្បញ្ញោ តុម្ពិ-
លបញ្ញោ បុថុប្បញ្ញោ ហាសប្បញ្ញោ ជវនប្បញ្ញោ
តិក្ខប្បញ្ញោ ឯឡេឯកប្បញ្ញោ ភូរិ វុច្ចតិ បឋវី តាយ
បឋវីសមាយ បញ្ញាយ វិបុលាយ វិត្ថតាយ សម-
ន្នាគតោតិ បរិត្តបញ្ញស្ស មេ ភូរិបញ្ញោ ។

(៣៨៣) អាឯក្ខ ធម្មំ យមហំ វិជញ្ញំ អាឯក្ខ
ធម្មន្តិ អាឯកល្យាណំ មជ្ឈកល្យាណំ បរិយោសា-
ឯកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ
បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ឯត្តាវតា សតិបដ្ឋានេ ។បេ។
ឥន្ទ្រិយញ្ច ឥន្ទ្រិយតាមិឥន្ទ្រិ បដិបទំ អាឯក្ខាហិ
ឥសេហិ បញ្ញបេហិ បដ្ឋបេហិ វិវរហិ វិភជាហិ
ឧត្តានីករោហិ បកាសេហីតិ អាឯក្ខ ធម្មំ ។
យមហំ វិជញ្ញំ យមហំ ជានេយ្យំ វិជានេយ្យំ
បដិវិជានេយ្យំ បដិវិជ្ឈេយ្យំ អឯកច្ឆេយ្យំ ផុសេយ្យំ
សច្ឆិករេយ្យន្តិ អាឯក្ខ ធម្មំ យមហំ វិញ្ញំ ។

(๓๙๒) ពាក្យថា ព្រះអង្គមានប្រាជ្ញាស្មើដោយផែនដី ... ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញាស្អិតស្អាង គឺខ្ញុំព្រះអង្គជាបុគ្គលមានប្រាជ្ញាតិច មានប្រាជ្ញាតូចថយ មានប្រាជ្ញាស្រាកស្រាក ចំណែកខាងព្រះអង្គមានប្រាជ្ញាច្រើន មានប្រាជ្ញាក្រាស់ មានប្រាជ្ញារីករាយ មានប្រាជ្ញាលឿន មានប្រាជ្ញាមុត មានប្រាជ្ញាធ្ងន់ធ្ងរ ប្រែថា ហៅថា ផែនដី ព្រះអង្គប្រកបដោយប្រាជ្ញាស្មើដោយផែនដីនោះ ជាឋានដ៏ធំទូលាយ ប្រាលស្រៀវ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះអង្គមានប្រាជ្ញាស្មើដោយផែនដី ... ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញាស្អិតស្អាង ។

(๓๙๓) ពាក្យថា សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់ធម៌ ដែលលោមខ្ញុំព្រះអង្គយល់បាន ត្រង់ពាក្យថា សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់ធម៌ គឺសូមព្រះអង្គប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យពាក់ ប្រកាស នូវព្រហ្មចរិយៈមានលំអកខាងដើម មានលំអកខាងកណ្តាល មានលំអកខាងទីបំផុត ប្រកបដោយអត្ថ ប្រកបដោយព្យញ្ជនៈ បរិបូណ៌គ្រាន់អស់ ដ៏បរិសុទ្ធ នូវសតិប្បដ្ឋាន ๔ ។ បេ ។ នូវព្រះនិព្វានផង នូវបដិបទា ជាដំណើរទៅកាន់ព្រះនិព្វានផង ហេតុនោះ (លោកពោលថា) សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់ធម៌ ។ ពាក្យថា ដែលលោមខ្ញុំព្រះអង្គយល់បាន គឺដែលលោមខ្ញុំព្រះអង្គដឹង យល់ច្បាស់ ចាក់ធ្លុះ ពាល់ត្រូវ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់បាន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់ធម៌ ដែលលោមខ្ញុំព្រះអង្គយល់បាន ។

(๓๙๘) ជាតិជរាយ ๙๓ វិប្បហានត្ថំ ๙๔ ជាតិយា ជរាមរណស្ស បហានំ វូបសមោ បដិនិ. สฺสคฺคោ បដិប្បสฺสទ្ធិ អមតំ นิพฺพานត្ថំ ជាតិជរាយ ๙๓ วิប្បหานំ ฯ เหตาหา เสา ព្រាហ្មណោ

ภควา หิ กาเม อภิภุยฺย ๙วิยติ
อาธิโจฺรว បថวึ เตชี เตชสา
បริตฺตปญฺญสฺส เม ภูริปญฺญา
อาธิกฺขิ ธมฺมึ ยมหึ วิชฺชาหึ
ជាតិជរាយ ๙๓ วิប្បหานត្ថំ ฯ

(๓๙๙) กาเมสุ วินเย เกจิ (ជាតុកណ្ណិតិ ภควา)
เนกฺขมฺมึ ธมฺมึ ខេមតោ
ทิกฺขหิตึ นิรตึ ภ
หา เต วิชฺชิตฺ กาญฺจนึ ฯ

(๔๐๐) กาเมสุ วินเย เกจิตฺ กาเมสูติ ทุฏฺ. ชโต ខ្វ กาหา วตฺถุกาหา จ กิเลสกาหา จ ฯ เม ฯ ๙เม วิจฺฉิตฺ วตฺถุกาหา ฯ เม ฯ

(๓๙๔) ពាក្យថា ជាគ្រឿងលះបង់ស្រឡះ នូវជាតិ ទឹងជក កង្វល់ក្នុងលោកនេះ គឺជាគ្រឿងលះបង់ រម្ងាប់ រលាស់ចេញ ស្ងប់រម្ងាប់ នូវជាតិ ជក ទឹងមរណៈ ក្នុងលោកនេះឯង គឺអមតនិព្វាន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ជាគ្រឿងលះបង់ស្រឡះ នូវជាតិ ទឹងជក ក្នុងលោកនេះ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលថា

ព្រោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ប្រព្រឹត្តគ្រប់សង្កត់នូវកាម ដូចព្រះអាទិត្យ មានតេជៈ គ្រប់សង្កត់ប្រឹថពីមណ្ឌល ដោយតេជៈ សូមព្រះអង្គមានប្រាជ្ញាស្មើដោយផែនដី គ្រាស់ប្រាប់ធម៌ ដែលសូមខ្ញុំព្រះអង្គឮស្តាប់បាន ជាគ្រឿងលះបង់ស្រឡះនូវជាតិទឹងជក ក្នុងលោកនេះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញាស្អាតស្អំដ ឲ្យមាន។

(๓๙๕) (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលជតុកណ្ណី) អ្នកចូរឃើញនូវនេក្ខម្មៈ ថាជាសេចក្តីក្សេម ហើយកំចាត់បង់នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងកាមទាំងឡាយចេញ ការប្រកាន់ក្តី ការត្រូវរលាស់ចេញក្តី កង្វល់ក្តី កុំមានដល់អ្នកឡើយ។

(๓๙๖) អធិប្បាយពាក្យថា កំចាត់បង់នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងកាមទាំងឡាយចេញ ត្រង់ពាក្យថា ក្នុងកាមទាំងឡាយ គឺតាមទំនងកាមមាន ๒ គឺវត្ថុកាម ๑ កិលេសកាម ๑។ បេ។ ទាំងនេះ ហៅថា វត្ថុកាម។ បេ។

ฯเปฯ ปุถุชฺชนิ กาเลสกามา ฯ เตสนฺนิ เตเนว ปุถุชฺชนิ อิฆา เยว ภเว สาภเว ฯ เปฯ อกิญฺจา เนวเว อกุสลมูลานิ ฯ กามเธสุ วิเนยเตสนฺนิ วิเนย ปฏิวิเนย ปชหา วิเนเตหิ ฯฯ กเรหิ อนเภาวกเรหิ กามเธสุ วิเนย เตสนฺนิ ฯ ปุถุกลฺยาณิ ปถวิ สุ ปฺรหฺมณา เวเนน อาลปติ ฯ ปถวิสุ การณวจนเมตนฺนิ ฯ เปฯ สจฺจกา ปญฺญาติ ยนฺนิ ปถวิสุ ปุถุกลฺยาณิ ปถวิ ฯ

(๓๙๗) เนกฺขมฺมนฺติ ขนฺติ เขมเวติ เนกฺขมฺมนฺติ สมฺมาปฏิปทนฺติ อนุโลมปฏิปทนฺติ อปจฺจนีกปฏิปทนฺติ อนุปฺปฏิปทนฺติ ธมฺมานุธมฺมปฏิปทนฺติ สีเลสุ ปริปูรการีนฺติ ฯฯ อินฺทฺริเยสุ คุตฺตทฺวารนฺติ เวเนน อตฺตานิ ฆานิ ยาวนฺติ ยาเวติ สติสมฺปชญฺเญ จตฺตาเร สติปฏฺฐาเน จตฺตาเร สมฺมปฺปธาเน จตฺตาเร อิทฺธิปาเน ปญฺจินฺทฺริยานิ ปญฺจ พลานิ สตฺต โพชฺฌงฺเค อริยนฺติ อฏฺฐงฺคิกนฺติ มคฺโค นิยฺยานิโก นิยฺยาตีติ นิยฺยานิโก ปฏิปทนฺติ

ទាំងនេះហៅថា តំលេសកាម ។ ពាក្យថា សេចក្តីប្រាថ្នា សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា សេចក្តីប្រាថ្នា ឈ្មោះជល់ភគៈ ភគៈមានកំឡាំង ។បេ។ អតិផ្សា លោភៈ អកុសលមូល ។ ពាក្យថា កំចាត់នូវសេចក្តី ប្រាថ្នា ក្នុងកាមទាំង ឡាយចេញ គឺកំចាត់ កំចាត់បង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កំចាត់បង់នូវសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាមទាំងឡាយ ចេញ ។ ពាក្យថា ម្នាលជតុកណ្ណី គឺព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅព្រាហ្មណ៍ ឈ្មោះតាមគោត្រ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នុ៎ះ ជាពាក្យពោលដោយ គោរព ។បេ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគនេះ (កើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលជតុកណ្ណី ។

(៣៩៧) ពាក្យថា នេក្ខម្មៈ រមែងបរិយាយថា អ្នកចូរឃើញនូវនេក្ខម្មៈ ថាជាសេចក្តីក្សេម គឺអ្នកចូរឃើញ ឃល់ ថ្នឹង តាំចារណា ឈ្មោះឃល់ ធ្វើឲ្យប្រាកដ នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិដោយប្រពៃ សេចក្តីប្រតិបត្តិដ៏សមគួរ សេចក្តីប្រតិបត្តិជាសឹកសត្រូវ សេចក្តីប្រតិបត្តិសមគួរដល់ប្រយោជន៍ សេចក្តីប្រតិបត្តិធម៌សមគួរដល់ធម៌ ការធ្វើឲ្យពេញលេញក្នុងសីលទាំងឡាយ ការគ្រប់គ្រងទ្វារ ក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ការដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ការប្រកបរឿយៗ នូវសេចក្តីភ្ញាក់រឭក សតិបដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គ ៧ អរិយមគ្គ ប្រកបដោយអង្គ ៨ ព្រះនិព្វាន និងបដិបទាជាដំណើរទៅកាន់ព្រះនិព្វាន

ขยาโย ตาณาโย เลณาโย สรณาโย สรณี-
ภูตาโย อภยาโย อกุตาโย อมตาโย ฉิฺนฺนาโย
ฉฏฺฐิ ปสฏฺฐา ตุลยิตฺวา ตีรยิตฺวา วิภาวยิตฺวา วิภูตํ
กตฺวาติ เอตฺถมฺปิ ฉฏฺฐิ ขยาโยติ ฯ

(๓๙๘) ขุตฺตหิตนฺติ ฉินฺนตฺตา ภินฺนตฺตา ขุตฺตหิตตฺตา ตณฺหา-
วเสน ทิฏฺฐิวเสน ตหิตนฺติ ปหีนนฺติ อภินวภาวกรณวเสน อ-
ปฺปหีนนฺติ อนิมุตฺตนฺติ ฯ นิรตฺตา ภินฺนา นิรตฺตา ภ มุญฺจิ-
ตพฺพา ปชหิตพฺพา วิโนเทตพฺพา พฺยนฺตีกาตพฺพา อนภาวงฺ-
เมตพฺพนฺติ ขุตฺตหิตา นิรตฺตา ภ ฯ

(๓๙๙) มา เต วิชฺชึสุ กิญฺจนฺติ ภตกกิญฺจนฺ
โทสกิญฺจนฺ โมหกิญฺจนฺ มานกิญฺจนฺ ทิฏฺฐิกิ-
ญฺจนฺ กิเลสกิญฺจนฺ ทุจฺจริตกิญฺจนฺ ๙ธ กิญฺจนฺ(๑)
สุขนฺ มา วิชฺชึสุ มา ภวิชฺชึสุ มา สมฺภวิชฺชึสุ ปชหา
วิโนเทหิ พฺยนฺตีกโรหิ อนภาวงฺเมหีติ มา เต
วิชฺชึสุ กิญฺจนฺ ฯ เสฺวหิ ภตกา

ม. ๙เม กิญฺจา ฯ

ชื่อว่าเสขกิเลส ชื่อว่าเครื่องกั้น ชื่อว่าเครื่องผูก ชื่อว่าเครื่องตีตรวน ชื่อว่าเครื่องประกอบไว้ ชื่อว่าเครื่องไม่มีที่พึ่ง ชื่อว่าเครื่องไม่ปลอดโปร่ง ชื่อว่าเครื่องไม่มีเสขกิเลสสงบ ชื่อว่าเครื่องออกจากกามนี้ เหตุนั้น (พระผู้มีพระภาคตรัสว่า) ผู้ถูกปุถุชนยึดถือด้วยทิฏฐิ ชื่อว่าเสขกิเลส ฯ

(๓๙๘) พึงทราบวินิจฉัยในคำว่า การประกอบ ของบทว่า การประกอบกิเลสเครื่องร้อยรัดว่า การประกอบ คือ การประกอบ การเชื่อมสัมพันธ์ การเกี่ยวข้อง การเข้าไปเกี่ยวข้อง การเข้าไปเกี่ยวข้องโดยอำนาจตัณหา โดยอำนาจทิฏฐิ ฯ พึงทราบวินิจฉัยในคำว่า การถอนขึ้น คือ การถอนขึ้น การถอนออก การนำออก การทำให้สิ้นไป การทำให้ไม่มี เหตุนั้น (พระผู้มีพระภาคตรัสว่า) การประกอบกิเลสเครื่องร้อยรัดว่า การถอนขึ้นกิเลสเครื่องร้อยรัด ฯ

(๓๙๙) พึงทราบวินิจฉัยในคำว่า กิเลสเครื่องร้อยรัด ไม่มีแก่ผู้ใดเลย ในบทว่า กิเลสเครื่องร้อยรัดว่า กิเลสเครื่องร้อยรัด คือ ราคะ โทสะ โมหะ มานะ ทิฏฐิ กิเลส ทุจริต ความเดือดร้อน ไม่มี ไม่ติดแก่ ไม่มีแก่ผู้ใด คือว่า ผู้ถูกปุถุชนยึดถือ ชื่อว่ากิเลสเครื่องร้อยรัด ผู้ถูกปุถุชนยึดถือ ชื่อว่าเครื่องกั้น ผู้ถูกปุถุชนยึดถือ ชื่อว่าเครื่องผูก ผู้ถูกปุถุชนยึดถือ ชื่อว่าเครื่องตีตรวน ผู้ถูกปุถุชนยึดถือ ชื่อว่าเครื่องประกอบไว้ ผู้ถูกปุถุชนยึดถือ ชื่อว่าเครื่องไม่มีที่พึ่ง ผู้ถูกปุถุชนยึดถือ ชื่อว่าเครื่องไม่ปลอดโปร่ง ผู้ถูกปุถุชนยึดถือ ชื่อว่าเครื่องไม่มีเสขกิเลสสงบ ผู้ถูกปุถุชนยึดถือ ชื่อว่าเครื่องออกจากกามนี้ เหตุนั้น (พระผู้มีพระภาคตรัสว่า) กิเลสเครื่องร้อยรัด ไม่มีแก่ผู้ใดเลย ฯ เหตุนั้น พระผู้มีพระภาค ตรัสว่า

(ฉกฺกนิปาตสฺส ภควา)

เอกกฺขตฺตุ๋ นฺหตฺวา เอกมลงฺกตา

อุกฺกมิตฺวา ฉิวฏฺฐึ ฯ

มา เต วิชฺชิตฺถ กิญฺจนตฺถิ ฯ

(๔๐๐) ยถา ปุเพฺพ ตถา วิสชฺเชสิ ปจฺฉา เตนหิ กิญฺจิ

มชฺเฌ เตน เตน กเถสฺสสิ อุปสนฺเต จ วิสฺสสิ ฯ

(๔๐๑) ยถา ปุเพฺพ ตถา วิสชฺเชสิ อตีเต สงฺขา.

เร อาวฏฺเฏ เย กิเลสา อุปฺปชฺเชยฺยุ เต กิเลสเส

สเมสิ วิสเมสิ สุกฺขาเปสิ วิสุกฺขาเปสิ

อวีฬึ กเรหิ ปชหิ วิเนเตหิ ฌานฺตึ กเรหิ

อนภาวงฺคเมหีติ ฯเปฯ ยถา ปุเพฺพ ตถา วิสชฺเชสิ ฯ

อชฺช เย อตีตา ขนฺธาติสงฺขาย วิยกฺขาตา

เต ขนฺธาติสงฺขาเร สเมสิ วิสเมสิ

สุกฺขาเปสิ วิสุกฺขาเปสิ อวีฬึ กเรหิ

ปชหิ วิเนเตหิ ฌานฺตึ กเรหิ อนภาวงฺคเมหีติ

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលជតុកណ្ណិ) អ្នកចូរឃើញនូវនេក្ខម្មៈ ថាជាសេចក្តីក្សេម ហើយកំចាត់បង់នូវសេចក្តីប្រាថ្នាកាមគុណទាំងឡាយចេញ មួយទៀត ការប្រកាន់ក្តី ការត្រេកអរលាស់បង់ចេញក្តី កង្វល់ក្តី កុំមានដល់អ្នកឡើយ ។

(៤០០) តំណាលសាតណា (ធ្លាប់មានហើយ) ក្នុងកាលមុន អ្នកចូរញុំាងតំណាលសាតនោះ ឲ្យរីងស្ងួតទៅ កង្វល់ខាងក្រោយ កុំមានដល់អ្នកឡើយ បើអ្នកនឹងមិនកាន់យកនូវធម៌ជាកណ្តាលទេ អ្នកនឹងជាបុគ្គលស្ងប់ ត្រាច់ទៅ ។

(៤០១) ពាក្យថា តំណាលសាតណា (ធ្លាប់មានហើយ) ក្នុងកាលមុន អ្នកចូរញុំាងតំណាលសាតនោះ ឲ្យរីងស្ងួតទៅ គឺពួកតំណាលណាគប្បីកើត ព្រោះប្រារព្ធសង្ខារទាំងឡាយជាអតីត អ្នកចូរញុំាងតំណាលទាំងនោះ ឲ្យរីង ឲ្យស្ងួត ឲ្យខះ ឲ្យហួតហែង ចូរធ្វើកុំឲ្យមានពូជ ចូរលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តំណាលសាតណា (ធ្លាប់មានហើយ) ក្នុងកាលមុន អ្នកចូរញុំាងតំណាលសាតនោះ ឲ្យរីងស្ងួតទៅ យ៉ាងនេះក៏មាន ។ មួយទៀត ពួកកម្មតំណាល ណា ជាអតីត មានវិបាកចាស់ក្លាហើយ អ្នកចូរញុំាងកម្មតំណាលទាំងនោះ ឲ្យរីង ឲ្យស្ងួត ឲ្យខះ ឲ្យហួតហែង ចូរធ្វើកុំឲ្យមានពូជ ចូរលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន

ฝามฺ ยมิ มุเข ตีณิ ปาฏิหาริยานิ ฯ

(๔๐๒) ยญฺหิ เตน มหาปุริเสน ปญฺญาย ปตฺตพฺพํ อภิญฺเญยฺยญฺจ อภิญฺญาตญฺจ ปหาตพฺพญฺจ ปหีนญฺจ ภาเวตพฺพญฺจ ภาวิตญฺจ สจฺฉิกาตพฺพญฺจ สจฺฉิกตญฺจ สพฺพเมตฺถ ญาณมตฺถีติ ตสฺมา ตานิ ญาณานิ ปาฏิหาริยานีติ วุจฺจนฺติ ฯ

(๔๐๓) ตตฺถ กตมานิ ตีณิ ปาฏิหาริยานิ ฯ อิทฺธิปาฏิหาริยญฺจ อาเทสนาปาฏิหาริยญฺจ อนุสาสนีปาฏิหาริยญฺจ ฯ

(๔๐๔) ตตฺถ กตมา อิทฺธิปาฏิหาริยา ฯ อิทฺธิยา อภิสงฺขาโร อภิสงฺขรณตา จิตฺตสฺส ปาคพฺภิยตา ฯ อยมุจฺจเต อิทฺธิปาฏิหาริยา ฯ

(๔๐๕) ตตฺถ กตมา อาเทสนาปาฏิหาริยา ฯ อิธ ปุคฺคโล ปรสตฺตานญฺจ ปรปุคฺคลานญฺจ ปรสญฺญานญฺจ ปรวิตกฺกานญฺจ ปรวิจารานญฺจ เจตสา เจโตปริยญาณปุพฺพงฺคมาย วาจาย อาเทสนา โหติ เอวมฺปิ เต มโน เอวมฺปิ เต มนสิกาโร เอวมฺปิ เต วิตกฺกา เอวมฺปิ เต วิจารา เอวมฺปิ เต วิมุตฺติ เอวมฺปิ เต วิมุตฺติยา วิหาโร ฯ อยมุจฺจเต อาเทสนาปาฏิหาริยา ฯ

(๔๐๖) ตตฺถ กตมา อนุสาสนีปาฏิหาริยา ฯ อิธ ปุคฺคโล ปรสตฺตานญฺจ ปรปุคฺคลานญฺจ ปรสญฺญานญฺจ ปรวิตกฺกานญฺจ ปรวิจารานญฺจ เจตสา เจโตปริยญาณปุพฺพงฺคมาย วาจาย อนุสาสนี โหติ เอวมฺปิ มา เต มโน เอวมฺปิ มา เต มนสิกาโร เอวมฺปิ มา เต วิตกฺกา เอวมฺปิ มา เต วิจารา เอวมฺปิ มา เต วิมุตฺติ เอวมฺปิ มา เต วิมุตฺติยา วิหาโร ฯ อยมุจฺจเต อนุสาสนีปาฏิหาริยา ฯ

(๔๐๗) อิมานิ ตีณิ ปาฏิหาริยานิ ฯ ตตฺถ กตมานิ ตีณิ ปาฏิหาริยานิ ฯ อิทฺธิปาฏิหาริยญฺจ อาเทสนาปาฏิหาริยญฺจ อนุสาสนีปาฏิหาริยญฺจ ฯ

(๔๐๘) ตตฺถ กตมา อิทฺธิปาฏิหาริยา ฯ อิทฺธิยา อภิสงฺขาโร อภิสงฺขรณตา จิตฺตสฺส ปาคพฺภิยตา ฯ อยมุจฺจเต อิทฺธิปาฏิหาริยา ฯ

(๔๐๙) ตตฺถ กตมา อาเทสนาปาฏิหาริยา ฯ อิธ ปุคฺคโล ปรสตฺตานญฺจ ปรปุคฺคลานญฺจ ปรสญฺญานญฺจ ปรวิตกฺกานญฺจ ปรวิจารานญฺจ เจตสา เจโตปริยญาณปุพฺพงฺคมาย วาจาย อาเทสนา โหติ เอวมฺปิ เต มโน เอวมฺปิ เต มนสิกาโร เอวมฺปิ เต วิตกฺกา เอวมฺปิ เต วิจารา เอวมฺปิ เต วิมุตฺติ เอวมฺปิ เต วิมุตฺติยา วิหาโร ฯ อยมุจฺจเต อาเทสนาปาฏิหาริยา ฯ

(๔๑๐) ตตฺถ กตมา อนุสาสนีปาฏิหาริยา ฯ อิธ ปุคฺคโล ปรสตฺตานญฺจ ปรปุคฺคลานญฺจ ปรสญฺญานญฺจ ปรวิตกฺกานญฺจ ปรวิจารานญฺจ เจตสา เจโตปริยญาณปุพฺพงฺคมาย วาจาย อนุสาสนี โหติ เอวมฺปิ มา เต มโน เอวมฺปิ มา เต มนสิกาโร เอวมฺปิ มา เต วิตกฺกา เอวมฺปิ มา เต วิจารา เอวมฺปิ มา เต วิมุตฺติ เอวมฺปิ มา เต วิมุตฺติยา วิหาโร ฯ อยมุจฺจเต อนุสาสนีปาฏิหาริยา ฯ

---

๑ ม. ฉฏฺฐญาเณ อภิญฺญาตฏฺเฐ ทิสฺสติ ฯ

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កិលេសជាតណា (ផ្ទាប់មានហើយ) ក្នុងកាលមុន អ្នកចូរញុំាងកិលេសជាតនោះ ឲ្យរលែងសូត្រ ៧ យ៉ាងនេះកំមាន ។

(៤០២) ពាក្យថា កង្ខល់ខាងក្រោយកុំមានដល់អ្នកឡើយ សេចក្តីថា កង្ខល់ជាអនាគត ហៅថា កង្ខល់ខាងក្រោយ ចាន់ដល់កង្ខល់តឹកគ: កង្ខល់តឹទោស: កង្ខល់តឹមោហ: កង្ខល់តឹមានៈ កង្ខល់តឹទិដ្ឋិ កង្ខល់តឹកិលេស កង្ខល់តឹទុច្ចរិត ព្រោះប្រារព្ធបង្អាងចាំងឡាយជាអនាគត កង្ខល់នេះ កុំមាន កុំឲ្យកើតមាន ដល់អ្នក អ្នកចូរកុំញុំាងកង្ខល់ឲ្យកើត កុំបង្អរ កុំឲ្យលូតលាស់ឡើង ចូរលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កង្ខល់ខាងក្រោយកុំមានដល់អ្នកឡើយ ។

(៤០៣) ពាក្យថា បើអ្នកនឹងមិនកាន់យក ខន្ធជាកណ្តាលទេ សេចក្តីថា រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ជាបច្ចុប្បន្ន លោកហៅថា ខន្ធជាកណ្តាល អ្នកនឹងមិនកាន់យក មិនចាប់ មិនស្អាបអង្អែល មិនរឹតពាយ មិនជ្រុលជ្រប់ ចំពោះសង្ខារចាំងឡាយ ជាបច្ចុប្បន្ន ដោយអំណាចតណ្ហា ដោយអំណាចទិដ្ឋិ គឺថាបើអ្នកនឹងលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវសេចក្តីរឹតពាយ ការជ្រុលជ្រប់ ការប្រកាន់ ការស្អាបអង្អែល ការជាប់ចំពាក់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បើអ្នកនឹងមិនកាន់យកខន្ធជាកណ្តាលទេ ។

(៤០៤) ឧបសគ្គោ ចរិស្សតីតិ ភគវស្ស សន្តិកា ឧបសគ្គោ នោ សស្ស សន្តិកា ឧបសគ្គោ អោហា សស្ស សន្តិកា ឧបសគ្គោ កោធស្ស ឧបភោហស្ស ។ បេ ។ សព្ភាកុសលាភិសង្ខារកំ សន្តិកា សមិតិកា វូបស-មិតិកា វិជ្ឈាតិកា ឯកូភាវិតិកា វិគតិកា បដិប្បស្ស-ទ្ធិកា សន្តិកា ឧបសន្តិកា វូបសន្តិកា ឯកូតោ បដិប្ប-ស្សទ្ធោ ចរិស្សសិ វិចរិស្សសិ វិតិរិស្សសិ ចាលេស្សសិ យោបេស្សសិ យោបេស្សសីតិ ឧបសគ្គោ ចរិស្សសិ ។ តេនាហ ភគវា

យំ ករោតិ នំ វិសោសេហិ បច្ចា តេ មាហុ តិកិញ្ចនំ
មរណ្ឍ ចេ តោ តហោស្សសិ ឧបសគ្គោ ចរិស្សតីតិ ។

(៤០៥) សព្ពសោ ជាមរូបស្មឹ វីតរាគស្ស ព្រាហ្មណស្ស អាសវក្ខយំ ឧ វិជ្ឈតិ យេហិ មច្ចុវសំ វជេ ។

(៤០៦) សព្ពសោ ជាមរូបស្មឹ វីតរាគស្ស ព្រាហ្មណាតិ ស-ព្ពសោតិ សព្ពេ សព្ពំ សព្ពថា សព្ពំ អសេសំ និស្សេសំ

(៤០៤) ពាក្យថា អ្នកនឹងជាបុគ្គលស្លប់ត្រាច់ទៅ គឺឈ្មោះថាអ្នកស្លប់ ព្រោះស្លប់កន: ឈ្មោះថាអ្នកស្លប់ ព្រោះស្លប់ទោស: ឈ្មោះថាអ្នកស្លប់ ព្រោះស្លប់មោហ: ឈ្មោះថាអ្នកស្លប់ ស្លប់រម្ងាប់ រម្ងាប់សូន្យ រលត់ រសាយ រលាយ ព្រោះស្លប់ រម្ងាប់ រម្ងាប់សូន្យ ផុតរលត់ ទៅប្រាស រសាយ រលាយ ន្ទូវគោធ: ឧបមាហ: ។ បេ ។ អតិសង្ខារជាអកុសលតាំងពួង ហើយនឹងត្រាច់ទៅ ត្រាច់ទៅផ្សេង ។ ប្រព្រឹត្ត រក្សា យាត្រា យាត្រាទៅ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកនឹងជាបុគ្គលស្លប់ត្រាច់ទៅ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

> កិលេសជាតណា (ផ្ងាប់មានហើយ) ក្នុងកាលមុន អ្នកចូរញុំាងកិលេសជាតនោះ ឲ្យរីងស្ងួតទៅ កង្វល់ខាងក្រោយកុំមានដល់អ្នកឡើយ បើអ្នកនឹងមិនកាន់យកខន្ធជាកណ្តាលទេ អ្នកនឹងជាបុគ្គលស្លប់ ត្រាច់ទៅ ។

(៤០៥) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ បុគ្គលតែងលុះអំណាចមច្ចុ ដោយអាសវៈ:

> តាំងពីណា អាសវៈ (តាំងនោះ) រមែងមានដល់បុគ្គលដែលប្រាសចាកតម្រេកក្នុងនាមរូប ដោយប្រការតាំងពួងនោះ មិនមានទេ ។

(៤០៦) អធិប្បាយពាក្យថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍.. ដែលប្រាសចាកតម្រេកក្នុងនាមរូប ដោយប្រការតាំងពួង ត្រង់ពាក្យថា ដោយប្រការតាំងពួង គឺ គ្រប់តាំងអស់ សព្វតាំងអស់ មិនមានសល់ ផុតសេសសល់ ។

បរិយោធាយវគ្គមេតំ សព្វសោតំ ។ ឯមច្ចំ ចត្តារោ អម្ពបោ ។ ទ្វេមច្ចំ ចត្តារោ ច មហាភូតា ចតុដ្ឋញ្ច មហាភូតានំ ឧបាទាយរូបំ ។ តេជោ ធាតុតិណ្ហោ យោ ភតោ សាភតោ ។ បេ ។ អតិដ្ឋា លោកោ អកុសលមូលំ ។ សព្វសោ ជាមរូបស្មិំ វីតរាគស្ស ព្រាហ្មណាតំ សព្វសោ ជាមរូបស្មិំ វីតរាគស្ស វីតរាគស្ស ចត្តរាគស្ស វន្តរាគស្ស មុត្តរាគស្ស បហីនរាគស្ស បដិនិស្សដ្ឋរាគស្ស វីតទោសស្ស វីតមោហស្ស ចត្តទោសស្ស វន្តទោសស្ស មុត្តទោសស្ស បហីនទោសស្ស បដិនិស្សដ្ឋទោសស្សាតំ សព្វសោ ជាមរូបស្មិំ វីតរាគស្ស ព្រាហ្មណា ។

(๘๐๗) អាសវស្ស ឧ វិដ្ឋត្តីតំ អាសវាតំ ចត្តារោ អាសវា កាមាសវោ ភវាសវោ ទិដ្ឋាសវោ អវិជ្ជាសវោ ។ អស្សាតំ អរហាតោ ខីណាសវស្ស ។ ឧ វិដ្ឋត្តីតំ ឥមេ អាសវា តស្ស ឧត្តិ ឧ សត្តិ ឧ សំវិដ្ឋត្តិ ឧបលព្ភត្តិ បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ឌឌ្ឍាតំ អាសវស្ស ឧ វិដ្ឋត្តិ ។

ពាក្យថា ដោយប្រការទាំងពួងនុ៎ះ ជាពាក្យប្រមូល ។ ពាក្យថា នាម បានដល់អរូបក្ខន្ធ៤ ។ ពាក្យថា រូប បានដល់មហាភូតរូប ៤ និង១បាយ. រូបរបស់មហាភូតរូប ៤ ។ តណ្ហា លោកហៅថា តម្រេក បានដល់ពគៈ ពគៈមានកំឡាំង ។ បេ ។ អតិដ្ឋា លោកៈ អកុសលមូល ។ ពាក្យថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍...ដែលប្រុងបាកតម្រេកក្នុងនាមរូប ដោយប្រការទាំងពួង បានសេចក្តីថា ប្រុងសាកប្រុងថ្នា ឃ្លាតចាកប្រុងថ្នា ចេលប្រុងថ្នា ខ្លាត់ប្រុងថ្នា លែងប្រុងថ្នា លះប្រុងថ្នា រលាស់ប្រុងថ្នា គឺជាអ្នកប្រុងសាកពគៈ ឃ្លាតចាកពគៈ ចេលពគៈ ខ្លាក់ពគៈ លែងពគៈ លះពគៈ រលាស់ពគៈ ក្នុងនាមរូប ដោយប្រការទាំងពួង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្នាលព្រាហ្មណ៍...ដែលប្រុងបាកតម្រេក ក្នុងនាមរូប ដោយប្រការទាំងពួង ។

(៤០៧) អធិប្បាយពាក្យថា អាសវៈ ទាំងឡាយ របស់បុគ្គលនោះ មិនមានទេ ត្រង់ពាក្យថា អាសវៈ បានដល់ អាសវៈ ៤ គឺ កាមាសវៈ ភវាសវៈ ទិដ្ឋាសវៈ អវិជ្ជាសវៈ ។ ពាក្យថា របស់បុគ្គលនោះ គឺរបស់ព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។ ពាក្យថា មិនមាន គឺអាសវៈទាំងនេះ របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមាន ឥតមាន លែងមាន គឺលោកមិនបាន លោកលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ ធ្វើឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អាសវៈទាំងឡាយ របស់បុគ្គលនោះ មិនមានទេ ។

[๔๐๘] យេបាំ មច្ចុវសំ វជេតិ យេបាំ អាសវេហិ មច្ចុនោ កាវសំ គច្ឆេយ្យ មារស្សាបិ កាវសំ គច្ឆេយ្យ អារបេក្ខស្សាបិ កាវសំ គច្ឆេយ្យ តេ អាសវា អស្ស ន ន សន្តិ ន សំវិជ្ជន្តិ ឧបលព្ភន្តិ បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណាគ្គិនា ឌឌ្ឍាតិ យេបាំ មច្ចុវសំ វជេ ។ តេនាហ ភគវា

សព្វសោ នាមរូបស្មិំ វីតតេជស្ស ព្រាហ្មណា

អាសវស្ស ន វិជ្ជន្តិ យេបាំ មច្ចុវសំ វជេតិ ។

សេសំ តាទិសមេវាតិ ។ សេ ។ សត្ថា មេ ភន្តេ ភគវា សាវកោហមស្មីតិ ។

(๔๐๘) ពាក្យថា បុគ្គលតែងលុះអំណាចមក្តុំ ដោយអាសវៈទាំងឡាយណា សេចក្តីថា បុគ្គលតែងលុះអំណាចមក្តុំក្តី លុះអំណាចមរណៈក្តី លុះអំណាចមាតិក្តី ដោយអាសវៈទាំងឡាយណា អាសវៈទាំងនោះ របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមាន ឥតមាន លែងមាន គឺលោកមិនបាន លោកលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យស្ងប់ រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលតែងលុះអំណាចមក្តុំ ដោយអាសវៈទាំងឡាយ ណា ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

> ម្នាលព្រាហ្មណ៍ បុគ្គលតែងលុះអំណាចមក្តុំ ដោយអាសវៈទាំងឡាយណា អាសវៈ(ទាំងនោះ) របស់បុគ្គលណា ដែលប្រាសចាកតម្រេក កន្ធនាមរូប ដោយប្រការទាំងពួង នោះមិនមានទេ ។

ដំណាលគ្នាទឹងកាលជាទីចប់នៃគាថា ។ បេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ព្រះមានព្រះភាគ ជាសាស្តារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គជាសាវ័ក ។

ចប់ ជតុកណ្ណីមាណវកបញ្ហានិទ្ទេស ទី ๑๑ ។

(៤០៩) ឯតាសញ្ច បនាសំ តណ្ហាដ្ឋានំ អនេន

(ឥត្ថាយស្មា តទ្ធារុណោ)

ឆដ្ឋិញ្ច បនាសំ ឯឃតិណ្ណំ វិភត្តិំ

តកប្បញ្ច បនាសំ អតិយោគេ សុមេធំ

សុត្វាន តាតស្ស អវនមិស្សន្តិ វតោ ។

(៤១០) ឯតាសញ្ច បនាសំ តណ្ហាដ្ឋានំ អនេនដ្ឋិ ឯតាសញ្ច

រូបនាតុយោ យោ ឆដ្ឋោ យោ វតោ យោ ឆដ្ឋិ យោ

តណ្ហា យេ ទុតាយុតាឆាឆា ចេតសោ អធិដ្ឋាឆាតិ.

ឯវេសាឆុសយោ តេ ពុទ្ធស្ស តាតវតោ បហីឆា

ទុច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុតតា អនភាវង្កតា អាយតឹអនុ-

បាទធម្មា តស្ស ពុទ្ធោ ឯតាសញ្ច យោ ។ វេនឆាឆាតុ-

យោ សញ្ញាឆាតុយោ សង្ខារឆាតុយោ វិញ្ញាណាឆាតុយោ

(៤០៩) (កត្រាវុធមានអាយុ តោលដូច្នេះថា) ខ្ញុំព្រះអង្គសូមអាភធនា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គលះបង់ ទីលំនៅ កាត់បង់តណ្ហា មិនមានការញាប់ញ័រ លះបង់សេចក្តីត្រេកអរ ធ្វើអន្ទង់ មានព្រះទ័យរួចស្រឡះ លះបង់គ្រឿងកំណាត់ មានបញ្ញាល្អ ពួកជនឃ្លានស្តាប់ (ព្រះតម្រាស់) របស់ព្រះអង្គ ជាព្រះពុទ្ធនាគហើយ នឹងចៀសចេញអំពីទីនេះ ។

(៤១០) អធិប្បាយពាក្យថា ព្រះអង្គលះបង់ទីលំនៅ កាត់បង់តណ្ហា មិនមានការញាប់ញ័រ ត្រង់ពាក្យថា ព្រះអង្គលះបង់ទីលំនៅ សេចក្តីថា ធម្មៈណា ភគៈណា នន្ទិណា តណ្ហា ណា ការចូលទៅជិតប្រកាន់ជាគ្រឿងតាំងស៊ប់របស់ចិត្ត ជាទីមកដេកត្រាំជាប់ណា កង់រូបធាតុ កំលេសទាំងនោះ ព្រះពុទ្ធមានផោគលះបង់ ផ្តាច់ឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីតាំង ដូចជាទីតាំងនៃដើមត្នោត ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព មិនឲ្យកើតឡើងជាធម្មតាទៅ ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធឈ្មោះថាលះបង់ទីលំនៅ ។ ធម្មៈណា ភគៈណា នន្ទិណា តណ្ហា ណា ការចូលទៅជិតប្រកាន់ ជាគ្រឿងតាំងស៊ប់របស់ចិត្ត ជាទីមកដេកត្រាំជាប់ណា កង់វេទនាធាតុ សញ្ញាធាតុ សង្ខារធាតុ វិញ្ញាណធាតុ

យោ ជម្ភោ យោ ភគោ យោ ឆដ្ឋំ យោ តណ្ហា យេ
ខុតាយុកាជាតា ពេតសោ អដ្ឋជាតាតំជំវេសាធុយោ
តេ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ បហីតា ខុច្ឆិន្នមូលា តាលា.
វត្ថុតតា អនភាវង្គតា អាយតឹអនុប្បាទធម្មា តស្មា
ពុទ្ធោ ជិតញ្ជយោ ។ តណ្ហាច្ឆិន្ទំ តណ្ហាតំ រូបតណ្ហា
សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា
ធម្មតណ្ហា សា តណ្ហា ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ជំញ្ញា ខុច្ឆិ
ញ្ញា សមុច្ឆិញ្ញា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិតា
ញាណាគ្គិជា ឌឌ្ឍា តស្មា ពុទ្ធោ តណ្ហាច្ឆិទោ ។
អនេជន្តំ ឯជា ឆុច្ឆតំ តណ្ហា យោ ភគោ សាភគោ
។ បេ ។ អភំឆ្ឆា លោភោ អកុសលមូលំ ។ សា
ឯជា តណ្ហា ពុទ្ធស្ស ភគវតោ បហីតា ខុច្ឆិន្នមូលា
តាលាវត្ថុតតា អនភាវង្គតា អាយតឹអនុប្បាទធម្មា តស្មា
ពុទ្ធោ អនេជោ ។ ឯជាយ បហីនត្តា អនេជោ ។ ភគវ
លាភេបំ ន ឝញ្ជតំ អលាភេបំ ន ឝញ្ជតំ យសេបំ ន
ឝញ្ជតំ អយសេបំ ន ឝញ្ជតំ បសំសាយ ន ឝញ្ជតំ ន-
ឌ្ឍាយបំ ន ឝញ្ជតំ សុខេបំ ន ឝញ្ជតំ ទុក្ខេបំ ន ឝញ្ជតំ

កិលេសតាំងនោះ ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគលះបង់ ផ្តាច់ឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើមត្នោត ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព មិនឲ្យកើតឡើងជាធម្មតាទៅ ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធ ឈ្មោះថាលះបង់ទីលំនៅ ។ ពាក្យថាតណ្ហា បានដល់រូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា តណ្ហានោះ ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគកាត់បង់ ផ្តាច់បង់ ផ្តិលផ្តាច់រម្ងាប់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធឈ្មោះថាកាត់បង់តណ្ហា ។ ពាក្យថា មិនមានការញាប់ញ័រ សេចក្តីថា តណ្ហា ហៅថា ការញាប់ញ័រ បានដល់កាគៈ ពាគៈមានកំឡាំង ។បេ។ អកិដ្ឋា លោភៈ អកុសលមូល ។ ការញាប់ញ័រ គឺតណ្ហានោះ ព្រះពុទ្ធមានផោគ លះបង់ ផ្តាច់ឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើមត្នោត ដល់នូវការមិនមានបែបភាព មិនឲ្យកើតឡើងជាធម្មតាទៅ ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធឈ្មោះថា មិនមានការញាប់ញ័រ ។ ព្រះពុទ្ធឈ្មោះថាមិនមានការញាប់ញ័រ ព្រោះទ្រង់លះបង់ការញាប់ញ័រហើយ ។ ព្រះមានព្រះភាគមិនរំភើប ក្នុងលាភផង មិនរំភើបក្នុងអលាភផង មិនរំភើបក្នុងយសផង មិនរំភើបក្នុងអយសផង មិនរំភើបក្នុងបសំសាផង មិនរំភើបក្នុងនិន្ទាផង មិនរំភើបក្នុងសុខផង មិនរំភើប មិនកំរើក មិនញាប់ញ័រ មិនរញ្ជួយ មិនកក្រើក ក្នុងទុក្ខផង

ฉ ฉฬสตี ฉ วีสตี ฉ ทฺวาวีสตี ฉ สมฺปวีสตี สตฺถา ภควา อเนกปริยาเยน ขีณาสวตฺตมาย อเนกี ฯ สตฺถายสฺมา ภทฺทาลิตฺถโร สตฺถริ ปสนฺนตฺตา ฯ เปฯ ฯ ปสาทนฺตฺวากาเรสิ สตฺถริ ฯ อายสฺมาปิ ปิยวจนกมฺมวาจนกมฺมสาสนสมฺปหสิตสฺสาปิวจนเมตฺตมาย อายสฺมาปิ ฯ ภทฺทาลิตฺถโร สตฺถา ปรหฺมณาสฺส ชาตมตฺตา ฯ เปฯ ฯ อภิณฺหาปิตาปิ สตฺถายสฺมา ภทฺทาลิตฺถโร ฯ

(๔๑๑) ฉฏฺฐมฺปิ ขีณสตฺตาปิ ปริมุตฺตฺวา ฉฏฺฐ ปุคฺคลา ตณฺหา ยาว ภเวา สาภเวา ฯ เปฯ ฯ อภิญฺญา โลกา อคฺคปุคฺคลมตฺตาปิ ฯ สา ฉฏฺฐ ตณฺหา พุทฺธสฺส ภควาโต ปหีนา ขุชฺชุตฺตมา ลาภคฺคยสคฺคา อนภิชฺฌาวิตา อายสฺมาปิ อนุปฺปาทธมฺมา ตสฺมา พุทฺธา ฉฏฺฐมฺปิ ฯ ขีณสตฺตาปิ ภควา ตาหิ-ยำ ตณฺหา ภวาหิยำ ตณฺหา ธิภวาหิยำ ตณฺหา อภิภวาหิยำ ตณฺหา สพฺพ สพฺพสาหิยำ ตณฺหา ขุทฺ-ทณฺหา ฉฏฺฐตณฺหา อตีตกฺขนฺธา ปรมตีตกฺขนฺธา ปีตีตกฺขนฺธา เสา ปจฺจุปฺปนฺนกฺขนฺธา ฉฏฺฐตณฺหา ฯ เปฯ ฯ

ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធ ឈ្មោះថា មិនមានការញាប់ញ័រ ហេតុនោះ (លោក
ពោលថា) ព្រះអង្គលះបង់លំនៅ កាត់បង់តណ្ហា មិនមានការញាប់
ញ័រ ។ ពាក្យថា ដូច្នេះ របស់បទថា ភគ្រាវុធមានអាយុ ពោលដូច្នេះ
ជាពាក្យតបទ ។ បេ ។ ពាក្យថា ដូច្នេះ នុ៎ះ ជាលំដាប់បទ ។ ពាក្យថា
មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ជាពាក្យគោរព ពាក្យថា មាន
អាយុ នុ៎ះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព កោតក្រែង ។ ពាក្យថា
ភគ្រាវុធ ជាឈ្មោះ ។ បេ ។ ជាពាក្យហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ហេតុនោះ
(មានពាក្យថា) ភគ្រាវុធមានអាយុ ពោលដូច្នេះ ។

(៤១១) ពាក្យថា លះបង់សេចក្តីត្រេកអរ ធ្វើអន្ទង់ មានព្រះ
ន័យដូចស្រឡះ អធិប្បាយថា តណ្ហា លោកហៅថា សេចក្តីត្រេកអរ
ប្លាស់ពាគ: ភគ:មានកំឡាំង ។ បេ ។ អតិដ្ឋា លោក: អកុសល-
មូល ។ សេចក្តីត្រេកអរ គឺតណ្ហានោះ ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ លះបង់
ផ្តាច់ឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីតើត ដូចជាទីតើតនៃដើមត្នោត ធ្វើមិន
ឲ្យមានបែបភាព មិនឲ្យកើតតទៅជាធម្មតា ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធទើប
ឈ្មោះថា លះបង់សេចក្តីត្រេកអរ ។ ពាក្យថា ធ្វើអន្ទង់ គឺព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់ធ្វើការមោយ: ធ្វើការកេយ: ធ្វើទង្ហោយ: ធ្វើអវិជ្ជាយ: ធ្វើ
ធ្វើឡើង ធ្វើកាត់ កន្ទង់ ឈានរំលង ផ្លូវរំលង ឱឃវិតគឺសង្សារទាំង
អស់ ព្រះអង្គមានការអប់រំនៅហើយ មានចរណៈប្រព្រឹត្តហើយ ។បេ។

ชานิตพฺพาติ ญาณสมงฺคิสฺส ปุคฺคลสฺส ปญฺญาปนตฺถาย ปญฺ-
ญตฺติ ทิยฑฺฒสตานิ ฯ ทิฏฺฐิคตานิ ทฺวาสฏฺฐิ ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิ-
คตานิ ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิคตานิ สพฺพทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิคตานิ สพฺพทิฏฺฐิ
คตานิ ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิคตานิ สพฺพทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิคตานิ ปหีนานิ
สมุจฺฉินฺนานิ วูปสนฺตานิ ปฏิปสฺสทฺธานิ อภพฺพุปฺปตฺติกานิ
ญาณคฺคินา ทฑฺฒานีติ ทิยฑฺฒสตานิ ทิฏฺฐิคตานิ ปหีนานิ ฯ

(๘๑๒) กปฺปญฺจมา อกิริยาติ สุเมธญฺจ กปฺปานิ ทฺเว
กปฺปา ตณฺหากปฺปา จ ทิฏฺฐิกปฺปา จ ฯ เป ฯ
อยํ ตณฺหากปฺปา ฯ เป ฯ อยํ ทิฏฺฐิกปฺปา ฯ
ภควโต ภควโต ตณฺหากปฺปา ปหีนา ทิฏฺฐิกปฺปา
ปหีนา สพฺพสฺส ภควโต ตณฺหากปฺปา ปหีนา ทิฏฺฐิกปฺ-
สา ปหีนา สพฺพสฺส ภควโต ตณฺหากปฺปา ปหีนา ทิฏฺฐิกปฺป-
สา ปหีนา ภควา กปฺปญฺจโม ฯ อกิริยา-
ติ ยาจามิ อกิริยาจามิ อเปฺสามิ สาธิยามิ
ปตฺถยามิ ปิหยามิ อภิปฺปามิ ฯ สุเมธญฺจ เม.
ติ ภควนฺตํ ยาจนา ยาจา ยาจนา ปยาจนา ฯ เป ฯ

ភពថ្មី គឺជាតិ ជរា មរណៈ ទីឆសង្ខារ នៃព្រះអង្គ បានមានឡើយ ហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា ទ្រង់លះបង់សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងអនុធម៌ ។ ពាក្យថា មានព្រះទ័យរួចស្រឡះ គឺព្រះហឫទ័យ របស់ព្រះមានព្រះភាគ ផុត រួចស្រឡះ រួចស្រឡះដោយប្រពៃ ចាកកាគៈ ព្រះហឫទ័យ ផុត រួចស្រឡះ រួចស្រឡះដោយប្រពៃ ចាកទោសៈ ព្រះហឫទ័យ ផុត រួចស្រឡះ រួចស្រឡះដោយប្រពៃ ចាកមោហៈ ព្រះហឫទ័យ ផុត រួចស្រឡះ រួចស្រឡះដោយប្រពៃ ចាកកោធៈ ឧបនាហៈ ។ បេ ។ អកុសលាភិសង្ខារ ទាំងអស់ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) លះបង់សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងអនុធម៌ មានព្រះហឫទ័យរួចស្រឡះ ។

(๔๑๒) ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គសូមអាភធនា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់លះបង់គ្រឿងកំណត់ មានបញ្ញាល្អ ត្រង់ពាក្យថា គ្រឿងកំណត់ បានដល់ កប្បៈ (គ្រឿងកំណត់) ២ គឺតណ្ហាកប្បៈ ១ ទិដ្ឋិកប្បៈ ១ ។ បេ ។ នេះ តណ្ហាកប្បៈ ។ បេ ។ នេះ ទិដ្ឋិកប្បៈ ។ ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ លះបង់តណ្ហាកប្បៈ រលាស់ចោលទិដ្ឋិកប្បៈ ព្រះពុទ្ធ ឈ្មោះថា លះបង់កប្បៈ ព្រោះលះបង់តណ្ហាកប្បៈ ព្រោះរលាស់ចោលទិដ្ឋិកប្បៈ ។ ពាក្យថា សូមអាភធនា គឺ ខ្ញុំព្រះអង្គ សូមអង្វរ អាភធនា និមន្ត ត្រេកអរ ប្រាថ្នា ស្រឡាញ់ ប៉ុនប៉ង ។ ពាក្យថា មានបញ្ញាល្អ សេចក្តីថា ប្រាជ្ញា ហៅថា បញ្ញា បានដល់ ប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។

อเหาเหา ฉมฺหาจเยา สมฺมาทิฏฺฐิ ฯ ตถา ฯ สมายเยา เมฆายเยา ปฆายเยา ๒ ขุเปโต สมุเปโต อุปาคโต สมุปาคโต อุปปชฺโช สมุปปชฺโช สมฺปชฺชโต ตสฺมา ตุเมฺห สุเมโธติ ตถาปฺปฆาหิ อภิยาเจ สุเมธ ฯ

(๔๑๓) สุตฺวาน ชาตสฺส อปชฺชมิสฺสนฺติ ฯ เตนาห ชาตสฺสาติ อาทิ ฯ ตถา อาสุ ๒ ตาวเทวาติ อาทิ ฯ ๒ อตฺถวสีติ อาทิ ฯ ๒ อาตฺถวสีติ อาทิ ฯ เย ฯ ยาวา ตถา ๒ อาตฺถวสีติ อาทิ ฯ สุตฺวาน ชาตสฺส อปชฺชมิสฺสนฺติ ฯ เตนาห ตุยฺหาปิ วจนา ฆฺยปาปิ เอเสวา อนุสฺสุตฺวา สุตฺวา สุณิตฺวา อุปฺปชฺเชตฺวา อุปชานายิตฺวา อุปลกฺขยิตฺวา ฯ เตนา อปชฺชมิสฺสนฺติ วาปิสฺสนฺติ อิสาวิธิสา ตมิสฺสนฺติ(๑) สุตฺวาน ชาตสฺส อปชฺชมิสฺสนฺติ ฯ เตนาห ตาเตนาหา เสา ปฺรหฺมณาณา

---

๑ ม. ปกฺขมิสฺสนฺติ ทิสา ตมิสฺสนฺติ ฯ

សេចក្តីមិនវង្វើង ការពិនិត្យធម៌ យើញត្រូវ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ប្រកប ប្រកបច្រើន ចូលទៅប្រកប ចូលទៅប្រកបច្រើន ចូលដល់ ចូលដល់ច្រើន មកដល់ច្រើន ដោយទេយ្យធម៌ជាគ្រឿងតំចាត់នេះឯង ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធ ទើបឈ្មោះថា មានបញ្ញាដ៏ល្អ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គ សូមអាកប្បនាព្រះអង្គ ទ្រង់លះបង់គ្រឿងកំណាត់ មានបញ្ញាល្អ ។

(៤១៣) ពាក្យថា ពួកជនបានស្តាប់ (ព្រះតម្រាស់) របស់ព្រះអង្គ ជាព្រះពុទ្ធនាគហើយ ទើបចៀសចេញអំពីទីនេះ ត្រង់ពាក្យថា នាគ គឺ (ព្រះពុទ្ធ) ទ្រង់ព្រះនាមថា ព្រះនាគ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមថា នាគ ព្រោះមិនធ្វើអំពើអាក្រក់ ។ ទ្រង់ព្រះនាមថា នាគ ព្រោះមិនលុះ (អគតិ) ។ ទ្រង់ព្រះនាមថា នាគ ព្រោះមិនមក ។ បេ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមថា នាគ ព្រោះមិនមក យ៉ាងនេះឯង ។ ពាក្យថា ពួកជនស្តាប់(ព្រះតម្រាស់) របស់ព្រះអង្គជាព្រះពុទ្ធនាគហើយ ទើបចៀសចេញអំពីទីនេះ គឺ ពួកជនស្តាប់ ឮ ស្តាប់តាន់ ចាំទុក កំណត់ទុក នូវព្រះតម្រាស់ គន្ថធុរៈនៃវាចា ទេសនា អនុសន្ធិ របស់ព្រះអង្គហើយ ទើបចៀសចេញ ទើបគេចចេញ អំពីទីនេះ ទៅតាន់ទិសផ្សេង ។ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ពួកជនស្តាប់ (ព្រះតម្រាស់) របស់ព្រះអង្គ ជាព្រះពុទ្ធនាគហើយ ទើបចៀសចេញអំពីទីនេះ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍ នោះ ពោលថា

ទីឃញ្ចេវាហំ តណ្ហាដ្ឋំ អនេឝំ

(ឥទ្ធាយស្មា កត្រាវុតោ)

ឆដ្ឋញ្ចេវាហំ ទុឃតំណ្ហំ វិមុត្តំ

កឝ្យញ្ចេវាហំ អតិយាឧ សុមេធំ

សុត្វាន ជាតិក្ខយ អបជមិស្សន្តិ ឥតោតិ ។

(๔๑๒) ជាជាជា ជនបទេហិ សង្ឃតា

តវ វីរ ឯកក្ខំ អតិកច្ឆមាន

តេសំ តុវំ សាធុ វិយាករោហិ

តថា ហិ តេ វិទិតោ ឋិស ឆម្ភោ ។

(๔๑๙) ជាជាជា ជនបទេហិ សង្ឃតាតិ ជាជា-

ជាតិ ខត្តិយា ឧ ព្រាហ្មណា ឧ វេស្សា ឧ សុទ្ទា ឧ

គហដ្ឋា ឧ បព្វជិតា ឧ ទេវ ឧ មនុស្សា ឧ ។ ជនប-

ទេហិ សង្ឃតាតិ អង្គា ឧ មគធា ឧ កាសិយា ឧ

កោសលា ឧ វជ្ជិយា ឧ មល្លា ឧ ចេតិយម្ហា ឧ

សាតវាហា ឧ បញ្ចាលា ឧ អវន្តិយោ ឧ យោជ ឧ

កម្ពោជា ឧ ។ សង្ឃតាតិ សង្ឃតា សមាគតា សមោ-

ហិតា សង្ខិបតីតាតិ ជាជាជា ជនបទេហិ សង្ឃតា ។

(ภควาติ ครุคารวยุตฺตวจนเมตํ) ข้าแต่พระผู้เจริญ ขอพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงพระนามว่าพระผู้เจริญ ทรงพระนามว่าพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงพระนามว่าพระอรหันต์ ทรงพระนามว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงพระนามว่าพระวิชชาจรณสัมปันนะ ทรงพระนามว่าพระสุคตะ ทรงพระนามว่าพระโลกวิทู ทรงพระนามว่าพระอนุตตรปุริสทัมมสารถิ ทรงพระนามว่าพระสัตถาเทวมนุสสานัง ทรงพระนามว่าพระพุทธะ ทรงพระนามว่าพระภควา ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงโปรดสดับ ซึ่งคำนี้ ของข้าพระองค์ ผู้ทูลขอ ผู้ทูลวิงวอน ผู้ทูลอ้อนวอน ผู้ทูลขอโอกาส ผู้ทูลขอความเป็นใหญ่ ผู้ทูลขอความเป็นเจ้าใหญ่ ผู้ทูลขอความเป็นเจ้าโดยชอบ ผู้ทูลขอความเป็นเจ้าโดยชอบยิ่ง ผู้ทูลขอความเป็นเจ้าโดยชอบยิ่งนัก ผู้ทูลขอความเป็นเจ้าโดยชอบยิ่งนักหนา ผู้ทูลขอความเป็นเจ้าโดยชอบยิ่งนักหนาแล้ว ผู้ทูลขอความเป็นเจ้าโดยชอบยิ่งนักหนาแล้วแล ผู้ทูลขอความเป็นเจ้าโดยชอบยิ่งนักหนาแล้วแลหนอ

(๔๑๖) ตฺวา ปีติ ภวิสฺสติ อภิกฺกมฺมาทีสุ ปีติสทิสา ปีติ ฯ ภชติ ปีติยาติ ปีติ ฯ ผรตีติ ปีติ ฯ ปีณยตีติ ปีติ ฯ อลมตฺตาติ ปีติ ฯ เขฯ ฯ ติตฺตลหุ-ผรณาสาติ ปีติ ฯ

ปีติยา ๕ สพฺพกามเตหิ
ฉิชฺชเย ทุกฺขมตฺถุ ปีติยาสเย
เขฯ ปีติยา ปหาเนน
ปีติ สาธิ ปหุชฺชเต ตตฺถาติ ฯ

ตฺวา ปีติ ฯ ภวิสฺสติ อภิกฺกมฺมาทีสุ สุขุมา ปีติ วิปสฺสนูปกิเลสา ปีติ ฯ อภิกฺกมฺมาทีสุ กมฺม-ฐานาทีสุ อภิกฺกมฺมาทีสุ ๙ ฐานาทีสุ สาธิยาทีสุ ปคฺค-หาทีสุ ปิหายาทีสุ อภิสปฺปาทีสุ ตฺวา ปีติ ภวิสฺสติ อภิกฺกมฺมาทีสุ ฯ

(๔๑๗) เตสนฺติ สุขุ วิโยคกเรหีติ เตสนฺติ เตสนฺติ ขตฺติยาน ปฺราหฺมณาน เวสฺสาน สุทฺทาน คเหฏฺฐาน ปพฺพชิตาน เตกิจฺฉาน มนุสฺสาน ฯ

(๔๑๖) ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជាវីរបុរស (ពួកជន) ត្រូវការព្រះតម្រាស់របស់ព្រះអង្គ ត្រង់ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជាវីរបុរស គឺព្រះពុទ្ធជាវីរបុរស។ ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមថា វីរបុរស ព្រោះទ្រង់មានព្យាយាម ។ ព្រះនាមថា វីរបុរស ព្រោះទ្រង់សម្បូណ៌ដោយគុណ ។ ព្រះនាមថា វីរបុរស ព្រោះទ្រង់ជាអ្នកបណ្តុះសេចក្តីព្យាយាម ។ ព្រះនាមថាវីរបុរស ព្រោះទ្រង់អង់អាច ។បេ។ ព្រះនាមថា វីរបុរស ព្រោះទ្រង់ប្រាសចាកការត្រឹកពេក ។

> បុគ្គលណាវៀរហើយ ចាកចាបទាំងពួង ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមានព្យាយាមជាលំនៅ កន្ទងនិវរណ៍ទុក្ខ បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមានព្យាយាម មានសេចក្តីប្រឹងប្រែង មានសភាពដូច្នោះ លោកហៅថា វីរបុរស ជាបុគ្គលមិនកម្រើក ។

ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គ ជាវីបុរស . . . របស់ព្រះអង្គ ។ ពាក្យថា ត្រូវការព្រះតម្រាស់ គឺព្រះតម្រាស់ គន្ថធម៌នៃវាចា ទេសនា អនុសន្ធិ របស់ព្រះអង្គ ។ ពាក្យថា ត្រូវការ គឺប៉ុនប៉ងឆ ត្រូវការប្រាថ្នា ត្រេកអរ ចង់បាន ស្រឡាញ់ ជាប់ចិត្ត ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គជាវីរបុរស ពួកជនត្រូវការព្រះតម្រាស់របស់ព្រះអង្គ ។

(๔๑๗) ពាក្យថា សូមព្រះមង្គលសំដែងដោះប្រស្នា ដើម្បីជនទាំងនោះ ត្រង់ពាក្យថា ដើម្បីជនទាំងនោះ គឺដើម្បីជនទាំងនោះ បានដល់ក្សត្រិយ៍ ព្រាហ្មណ៍ វេស្សៈ សុទ្ទៈ គហស្ថ បព្វជិត ទេវតា ទាំងមនុស្ស ។

สุวณฺณ ภควณฺณ กฬาตา ฯ สาธุ วิยาคเกหีติ สาธุ อาจิกฺขาหิ เทเสหิ ปญฺญเปหิ ปฏฺฐเปหิ วิวเรหิ วิภเชหิ อุตฺตานีกเกหิ ปกาเสหีติ(๑) สาธุ วิยาคเกหิ ฯ

(๔๑๔) ตถาหิ เต วิธิโต ฬส ชฺหาติ ตถาหิ เต วิธิโต ญาโต สุลิโต ติวิโต วิภาวิโต วิภูโต ฬส ชฺหาติ ตถาหิ เต วิธิโต ฬส ชฺหา ฯ เตนาหา เสา ព្រាហ្មណោ

ชาชาชา ชนเยหิ สงฺคตา
ตว ปีร ภิกฺขุ อภิกฺกนฺตมาตา
เตสํ ตุวํ สาธุ วิยาคเกหิ
ตถาหิ เต วิธิโต ฬส ชฺหาติ ฯ

(๔๑๕) อาชาเนยฺยาสิ วิเนเยน สงฺฆ (ภทฺรวุฒาติ ภควา)

ขุทฺทํ อเณ ติวิธิ ภวิ มาฌฺ
ยิ ยิ หิ โลเกสฺมิ ขุทาธิเยฺย
เตเนว มาเร อเนฺตติ ชนฺตุ ฯ

(๔๐๖) อาชาเนยฺยาสิ วิเนเยน สงฺฆสฺส อาชาเนยฺยา วุฒิโต วุฒโต ฯ กึ การณา อาชาเนยฺยา วุฒิโต

๑ ม. ฉตฺตนฺตเร เตสํ ตุวํ สาธุ วิยากเรหีติ ทิสฺสเต ฯ

ពាក្យថា ព្រះអង្គ គឺកត្រាំនូវនិយាយចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ។ ពាក្យថា សូមព្រះអង្គសំដែង គឺសូមព្រះអង្គប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត ផ្តើម បើក ចែក ធ្វើឲ្យភក់ ប្រកាស ហេតុនោះ (លោកពោលថា) សូមព្រះអង្គសំដែង ។

(៤១៨) ពាក្យថា ធម្មិ+ទុ: ព្រះអង្គជ្រាបហើយ ដោយពិត គឺធម្មិ+ទុ: ព្រះអង្គជ្រាប ដឹង ថ្លឹង ពិចារណា ឈ្វេងយល់ ច្បាស់ ដោយពិត ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ធម្មិ+ទុ: ព្រះអង្គជ្រាបហើយដោយពិត ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលថា

បពិត្រព្រះអង្គជាវីរបុរស ពួកជនផ្សេង។ ចេញអំពីជនបទ ទាំងឡាយ មកប្រជុំគ្នា ត្រូវការព្រះតម្រាស់របស់ព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គសំដែង ដោះប្រស្នា ដើម្បីជនទាំងនោះ ព្រោះថា ធម្មិ+ទុ: ព្រះអង្គជ្រាបហើយ ដោយពិត ។

(៤១៩) (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលកត្រាំធ) បុគ្គលគប្បីកំចាត់អាទានតណ្ហា (តណ្ហាជាគ្រឿងប្រកាន់) ទាំងអស់ ទាំងខាងលើ ទាំងខាងក្រោម ទាំងទទឹងគឺតណ្ហាលៃ ព្រោះថា ពួកសត្វប្រកាន់នូវខន្ធបញ្ចក: ណា ។ ក្នុងលោក មានតែងជាប់តាម នូវសត្វ ដោយអភិសង្ខារ គឺកម្មនោះឯង ។

(៤២០) ពាក្យថា បុគ្គលត្រូវកំចាត់អាទានតណ្ហាទាំងអស់ គឺ រូបតណ្ហា ហៅថា អាទានតណ្ហា ។ ព្រោះហេតុអ្វី រូបតណ្ហា ហៅថា អាទានតណ្ហា ។

ឬសតណ្ហា ។ តាយ ឬបំ អាធិយន្តិ ឧតាធិយន្តិ តណ្ហាធិ
បរាមសន្តិ អភិនិវិសន្តិ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ
តតិ ឧបរមតិ បដិសន្ធិំ កតំ សំសារំ វដ្ដំ អាធិយន្តិ
ឧតាធិយន្តិ តណ្ហាធិ បរាមសន្តិ អភិនិវិសន្តិ
តំ តោ រណា អាធានតណ្ហា វុច្ចតិ ឬបតណ្ហា ។
អាធានតណ្ហាំ វិនយេ៥ សព្ពត្ថ សព្ពំ អាធានតណ្ហាំ
វិនយេ៥ វិនេយ្យ បជហោយ្យ វិនោទេយ្យ អនភាវង្គ.
មេយ្យាតិ អាធានតណ្ហាំ វិនយេ៥ សព្ពំ ។ ភក្ខ្រាវុជា.
តិ ភកភាតិ ភក្ខ្រាវុជាតិ ភកភ តំ ព្រាហ្មណាំ
ជាមេន អាលបតិ ។ ភកភាតិ តារភតិវចនមេតំ
។ បេ ។ សព្ពំ បញ្ញត្តិ យនិទំ ភកភាតិ ភក្ខ្រា.
វុជាតិ ភកភ ។

(๔๒๑) ឧទ្ធំ អធោ តិរិយំ ឯបិ មជ្ឈតិ ឧទ្ធន្តិ វុច្ចតិ
អនាគតំ ។ អធោតិ អតីតំ ។ តិរិយំ ឯបិ មជ្ឈតិ
បច្ចុប្បន្នំ ។ ឧទ្ធន្តិ កុសលា ធម្មា ។ អធោតិ អកុសៈ.
លា ធម្មា ។ តិរិយំ ឯបិ មជ្ឈតិ អព្យាកតា ធម្មា ។
ឧទ្ធន្តិ នេវលោតោ ។ អធោតិ អតាយលោតោ ។

ពួកសត្វមែនកាន់ ប្រកាន់ ក្តួចកាន់ ស្អិតអង្អែល ជាប់ចំពាក់ ចំពោះ រូប ដោយតណ្ហានោះ កាន់ ប្រកាន់ ក្តួចកាន់ ស្អិតអង្អែល ជាប់ចំពាក់ ចំពោះវេទនា សញ្ញា ពួកសង្ខារ វិញ្ញាណ គតិ ឧបបត្តិ បដិសន្ធិ ភព សង្សារ វដ្ត: ហេតុនោះ រូបតណ្ហា ហៅថា អាគានតណ្ហា ។ ពាក្យថា បុគ្គលត្រូវកំចាត់អាគានតណ្ហាទាំងអស់ គឺបុគ្គល ត្រូវកំចាត់ បណ្តេញ លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព នូវអាគានតណ្ហា ទាំងអស់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលត្រូវកំចាត់អាគានតណ្ហា ទាំងអស់ ។ ពាក្យថា ភគ្រាវុធ របស់បទថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលភគ្រាវុធ គឺព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ តាមឈ្មោះ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នុ៎ះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ជាក់ថា មានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលភគ្រាវុធ ។

(៤២១) ពាក្យថា ទាំងខាងលើ ទាំងខាងក្រោម ទាំងទទឹង គឺតណ្ហាល សេចក្តីថា អនាគត ហៅថា ខាងលើ ។ អតីត ហៅថា ខាងក្រោម ។ បច្ចុប្បន្ន ហៅថា ទទឹង គឺតណ្ហាល ។ ពួកកុសលធម៌ ហៅថា ខាងលើ ។ ពួកអកុសលធម៌ ហៅថា ខាងក្រោម ។ ពួកអព្យាកតធម៌ ហៅថា ទទឹង គឺតណ្ហាល ។ ទេវលោក ហៅថា ខាងលើ ។ អបាយលោក ហៅថា ខាងក្រោម ។

ตีรียนฺติ ภวติ ปฏฺฐิตา มนุสฺสาโลกาติ ฯ ขุทฺทกา สุขา วิรฬา ฯ อโลกา ทุกฺขา วิรฬา ฯ ตีรียนฺติ ภวติ ปฏฺฐิตา อทุกฺขมสุขา วิรฬา ฯ ขุทฺทกา อรูปธาตุ ฯ อโลกา กามธาตุ ฯ ตีรียนฺติ ภวติ ปฏฺฐิตา รูปธาตุ ฯ ขุทฺทกา ขุทฺทิกา ฉายาลตา ฯ อโลกา อโลกา เกสมสฺสุกา ฯ ตีรียนฺติ ภวติ ปฏฺฐิตา วิย ขุทฺทิกา อโลกา ตีรียนฺติ ภวติ ปฏฺฐิตา ฯ

(๔๒๒) ยถา ยถา หิ โลกสฺมึ ขุทาธิมตฺตตาติ ยถา ยถา หิ รูปกสิณาทีสุ สญฺญากสิณาทีสุ สงฺขารกสิณาทีสุ วิญฺญาณกสิณาทีสุ อาธิมตฺตา ขุทาธิมตฺตา กสิณาธิมตฺตา ปรมสิณาธิมตฺตา อภิภายตนาธิมตฺตา ฯ โลกสฺมินฺติ อตฺถโย โลโก ฯ เป ฯ อายตนโลโกติ ยถา ยถา หิ โลกสฺมึ ขุทาธิมตฺตาติ ฯ

(๔๒๓) ตตฺถ มาโร อนฺโตติ ขนฺธาติ ตตฺถ กิเลสาภิสงฺขารเสน ปฏิสนฺธิโก มาโร ขนฺธมาโร อายตนมาโร ตณฺหามาโร ทุปปตฺติมาโร ปฏิสนฺธิมาโร ภวมาโร สังสารมาโร วฏฺฏมาโร อนฺโตติ อนฺตคโตติ อตฺถโย โหติ ฯ

មនុស្សលោក ហៅថា ខន្ធ៍ គឺកណ្តាល ។ សុខវេទនា ហៅថា ខាងលើ ។ ទុក្ខវេទនា ហៅថា ខាងក្រោម ។ អទុក្ខមសុខវេទនា ហៅថា ខន្ធ៍ គឺកណ្តាល ។ អរូបធាតុ ហៅថា ខាងលើ ។ កាមធាតុ ហៅថា ខាងក្រោម ។ រូបធាតុ ហៅថា ខន្ធ៍ គឺកណ្តាល ។ សរីរៈខាងលើ អំពីចុងសក់ចុះមក ហៅថា ខាងលើ ។ សរីរៈខាងក្រោម អំពីចុងសក់ចុះមក ហៅថា ខាងក្រោម ។ សរីរៈ ត្រង់ពាក់កណ្តាល ហៅថា ខន្ធ៍ គឺកណ្តាល ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តាំងខាងលើ តាំងខាងក្រោម តាំងខន្ធ៍គឺកណ្តាល ។

(៤២២) ពាក្យថា ព្រោះពួកសត្វប្រកាន់នូវខន្ធបញ្ចក: ណា ។ ក្នុងលោក គឺព្រោះពួកសត្វកាន់ ក្អួបកាន់ ប្រកាន់ ស្អួបអង្អែល ជាប់ជំពាក់ បំពេរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ណា ។ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក ។ បេ ។ ក្នុងអាយតនលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកសត្វប្រកាន់នូវខន្ធបញ្ចក: ណា ។ ក្នុងលោក ។

(៤២៣) ពាក្យថា មារតែងជាប់តាមនូវសត្វ ដោយអកិសង្ខារ គឺកម្មមោះឯង ឈ្មោះដល់ មារគឺខន្ធ មារគឺធាតុ មារគឺអាយតន: មារគឺគតិ មារគឺឧបបត្តិ មារគឺបដិសន្ធិ មារគឺភព មារគឺសង្សារ មារគឺវដ្ត: ដែលប្រកបដោយបដិសន្ធិ តែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម ដោយអំណាច នៃអកិសង្ខារ គឺកម្មមោះឯង ។

ជនេតុំ សត្ថុ ឆវំ មាណវំ តោសយំ បុក្កលំ ជីវំ ជាតុំ(๑)
ជនេតុំ ឥច្ចតុំ មន្តុជនេ តេនេវ មាវោ អនុគតំ ជនេតុំ ។
តេជាមោ ភគវា

អាជានតណ្ហាំ វិនយេថ សព្ពំ (ភទ្រាវុធាតិ ភគវា)
ឧទ្ធំ អធោ តិរិយំ ចបិ មជ្ឈេ
យំ យំ ហិ លោកស្មឹ ឧបាទិយន្តិ
តេនេវ មាវោ អនុគតំ ជនេតុំ ។

(๒๒๔) តស្មា បជានំ ន ឧបាទិយេថ
កិញ្ចិ សតោ កិញ្ចនំ សព្ពលោកេ
អាជានសត្តេ ឥតិ បេក្ខមានោ
បជំ ឥមំ មច្ចុធេយ្យំ វិសត្តំ ។

(๒๒๕) តស្មា បជានំ ន ឧបាទិយេថាតិ តស្មា តំការណា តំហេតុ តប្បច្ចយា តំនិទានា ឯតំ អាទីនវំ សម្បស្សមានោ អាជានតណ្ហាយាតិ តស្មា ។ បជានន្តិ ជានន្តោ បជានន្តោ អាជានន្តោ វិជានន្តោ បដិវិជាន-ន្តោ បដិវិជ្ឈន្តោ សព្ពេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ ។បេ។

๑ ម. ជនេតុំ ។

ពាក្យថា សត្ថ គឺសត្ថ ន្តរៈ មាណព បុរស បុគ្គល ដ៏រៈ សត្ថមានជាតិ មានជរា សត្ថទៅដោយឥន្ទ្រិយ សត្ថកើតអំពីមនុស្ស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មារតែងជាប់តាមនូវសត្ថ ដោយអភិសង្ខារគឺកម្មនោះឯង ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលភក្រាវុធ) បុគ្គលត្រូវកំចាត់អាតនតណ្ហាចាំងអស់ ចាំងខាងលើ ចាំងខាងក្រោម ចាំងទទឹង គឺកណ្តាល ព្រោះថា ពួកសត្ថប្រកាន់នូវខន្ធបញ្ចកៈណា ។ ក្នុងលោក មារតែងជាប់តាមសត្ថ ដោយអភិសង្ខារគឺកម្មនោះឯង ។

(๔๒๘) ព្រោះហេតុដូច្នោះ ភិក្ខុជំងឺចប្បាស់ ទឹករលឹកឃើញ កាលសំឡឹងឃើញ នូវពួកសត្ថដែលជាប់ ក្នុងអារម្មណ៍ជាគ្រឿងប្រកាន់ នូវប្រជាជននេះ ដែលជាប់ចំពាក់ក្នុងហេតុជាទីតាំងនៃមន្ទៈដូច្នេះ មិនគប្បីប្រកាន់នូវខន្ធបញ្ចកៈទីមួយ ក្នុងលោកចាំងពួង ។

(๔๒๙) ពាក្យថា ព្រោះហេតុដូច្នោះ ... ជំងឺចប្បាស់ ... មិនគប្បីប្រកាន់គឺ ព្រោះហេតុដូច្នោះ ព្រោះដំណើរនោះ ព្រោះហេតុនោះ ព្រោះបច្ចយនោះ ព្រោះនិទាននោះ ឃើញចប្បាស់នូវទោសទុះ ក្នុងអាតនតណ្ហា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុដូច្នោះ ។ ពាក្យថា ជំងឺចប្បាស់ គឺ ជំងឺ ជំងឺចប្បាស់ យល់ច្បាស់ ជំងឺវិសេស យល់ធ្ងុះធ្ងាយ ត្រាស់ជំងឺថា សង្ខារចាំងឡាយ ចាំងពួង មិនខៀង ។ បេ ។

យត្ថិញ្ចិ សព្ពេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ យទា បញ្ញាយ បស្សតិ អថ
និព្ពិន្ទតិ ទុក្ខេ ឯស មគ្គោ វិសុទ្ធិយា ។ សព្ពេ សង្ខារា
ទុក្ខាតិ យទា បញ្ញាយ បស្សតិ អថ និព្ពិន្ទតិ ទុក្ខេ ឯស
មគ្គោ វិសុទ្ធិយា ។ សព្ពេ ធម្មា អនត្តាតិ យទា បញ្ញាយ
បស្សតិ អថ និព្ពិន្ទតិ ទុក្ខេ ឯស មគ្គោ វិសុទ្ធិយា ។

(៤៦៥) ភិក្ខុ សតោ ភិញ្ញំ សព្ពលោកេតិ ភិក្ខុនោ
កល្យាណបុថុជ្ជនោ វា ភិក្ខុ សេក្ខោ វា ភិក្ខុនោ
ភិក្ខុ ។ សតោតិ ចតូហិ ការណេហិ សតោ កាយេ
កាយានុបស្សនាសតិបដ្ឋានំ ភាវេន្តោ សតោ ។បេ។
សោ វុច្ចតិ សតោតិ ភិក្ខុ សតោ ។ ភិញ្ញាតិ ភិញ្ញា
រូបគតំ វេទនាគតំ សញ្ញាគតំ សង្ខារគតំ វិញ្ញាណគ-
តំ ។ សព្ពលោកេតិ សព្ពអបាយលោកេ សព្ពនេរ-
លោកេ សព្ពមនុស្សលោកេ សព្ពទេវលោកេ សព្ព-
ខន្ធលោកេ សព្ពធាតុលោកេតិ ភិក្ខុ សតោ
ភិញ្ញំ សព្ពលោកេ ។

ជាធ ដ៏ធំច្បាស់ យល់ច្បាស់ ដ៏ធំវិសេស យល់ជ្រះថ្លាយ ត្រាស់ដ៏ធំថា ធម្មជាតណាមួយ មានកិរិយាកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់ទៅវិញជាធម្មតា ។ ពាក្យថា មិនគប្បីប្រកាន់ គឺមិនត្រូវកួចកាន់ មិនត្រូវកាន់យក មិនត្រូវស្អប់អង្អែល មិនត្រូវជាប់ចំពាក់ចំពោះរូប មិនត្រូវប្រកាន់ មិនត្រូវកួចកាន់ មិនត្រូវកាន់យក មិនត្រូវស្អប់អង្អែល មិនត្រូវចំពាក់ ចំពោះវេទនា សញ្ញា ពួកសង្ខារ វិញ្ញាណ គតិ ឧបបត្តិ បដិសន្ធិ ភព សង្សារ វដ្ដៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុដូច្នោះ ធំធាត់ច្បាស់ មិនគប្បីប្រកាន់ ។

(៤២៦) ពាក្យថា កិកុទ្ធំ តរលឹកឃើញខន្ធ៥ខន្ធបញ្ចកៈទីមួយ ក្នុងលោកទាំងពួង ត្រង់ពាក្យថាកិកុ គឺកិកុជាកល្យាណបុថុជ្ជន ឬកិកុជាសេក្ខៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កិកុ ។ ពាក្យថា ទិសលឹកឃើញ គឺទិសលឹកដោយហេតុ៤ គឺកំពុងចំរើន កាយ កាយានុបស្សនាសតិបដ្ឋាន ឈ្មោះថាទិសលឹកឃើញ ។បេ។ កិកុនោះលោកហៅថាអ្នកលឹកឃើញ ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា)កិកុទិសលឹកឃើញ ។ ពាក្យថា ខន្ធបញ្ចកៈទីមួយ គឺ រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ណាមួយ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោកទាំងពួង គឺក្នុងអាយលោកទាំងមូល ក្នុងទេវលោកទាំងមូល ក្នុងមនុស្សលោកទាំងមូល ក្នុងខន្ធលោកទាំងមូល ក្នុងអាយតនលោកទាំងមូល ក្នុងធាតុលោកទាំងមូល ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កិកុទិសលឹកឃើញខន្ធបញ្ចកៈទីមួយ ក្នុងលោកទាំងពួង ។

(๘๒๗) អាធានសត្តេ ឥតិ បេក្ខមានោតិ អាធានសត្តា ឋិត្វន្តិ យេ រូបំ អានិយន្តិ ឧបានិយន្តិ គណ្ហន្តិ បរាមសន្តិ អភិនិវិសន្តិ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ ភតិ ឧបមត្តី បដិសន្ធិ ភវំ សំសារំ វដ្ដំ អានិយន្តិ ឧបានិយន្តិ គណ្ហន្តិ បរាមសន្តិ អភិនិវិសន្តិ ។ ឥតីតិ បនេសន្តិ ។ បេ ។ បធានុបុព្ពភគមេតំ ឥតីតិ ។ បេក្ខមានោតិ ឧក្ខមានោ ឧិស្សមានោ បស្សមានោ ឧិលោភយមានោ ឧិជ្ឈាយមានោ ឧបបរិក្ខមានោតិ អាធានសត្តេ ឥតិ បេក្ខមានោ ។

(๘๒๘) បដិ ឥមំ មច្ចុធេយ្យំ វិសត្តន្តិ បដិជ្ជន្តិ សត្តាដិវចនំ ។ មច្ចុធេយ្យន្តិ មច្ចុធេយ្យា វុច្ចន្តិ កិលេសា ច ខន្ធា ច អភិសង្ខារា ច ។ បជា មច្ចុធេយ្យំ មារធេយ្យំ មរណធេយ្យំ វិសត្តា អាសត្តា លគ្គា លគ្គិតា បលិពុទ្ធា ។

(៤២៧) ពាក្យថា កាលសំឡឹងឃើញនូវពួកសត្វដែលជាប់ក្នុងអារម្មណ៍ជាគ្រឿងប្រកាន់ដូច្នេះ គឺពួកសត្វណា កាន់ កួចកាន់ ប្រកាន់ស្អប អង្អែល ជាប់ចំពាក់ ចំពោះរូប កាន់ កួចកាន់ ប្រកាន់ ស្អបអង្អែល ជាប់ចំពាក់ ចំពោះវេទនា សញ្ញា ពួកសង្ខារ វិញ្ញាណ គតិ ឧបបត្តិ បដិសន្ធិ ភព សង្សារវដ្ដៈ សត្វទាំងនោះ លោកហៅថា អ្នកជាប់ក្នុងអារម្មណ៍ជាគ្រឿងប្រកាន់ ។ ពាក្យថា ដូច្នេះ គឺជាពាក្យតបទ ។ បេ ។ ពាក្យថា ដូច្នេះ នុ៎ះ ជាលំជាប់បទ ។ ពាក្យថា កាលសំឡឹងឃើញ គឺកាលឃើញ មើលឃើញ ឃល់ឃើញ រមិលមើល គន់មើល ពិចារណាមើល ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាលសំឡឹងឃើញនូវពួកសត្វដែលជាប់ក្នុងអារម្មណ៍ជាគ្រឿងប្រកាន់ ដូច្នេះ ។

(៤២៨) ពាក្យថា ប្រជាជននេះ ដែលជាប់ចំពាក់ ក្នុងហេតុជាទីតាំងនៃមច្ចុ ត្រង់ពាក្យថា ប្រជាជន គឺជាឈ្មោះ នៃសត្វ ។ ពាក្យថា ហេតុជាទីតាំង នៃមច្ចុ គឺ ពួកកិលេសកាម ខន្ធកាម អភិសង្ខារកាម លោកហៅថា ហេតុជាទីតាំង នៃមច្ចុ ។ ប្រជាជន ជាប់ ជាប់ខ្ជួលៅ ថ្នាក់ ពាក់ ជាប់ចំពាក់ ក្នុងហេតុជាទីតាំង នៃមច្ចុ ហេតុជាទីតាំងនៃមារ ហេតុជាទីតាំង នៃមរណៈ ។

យថា កិត្តិវិលេ ឯ ជាតរូបន្តេ ឯ កល្លំ វិសត្តំ អាសត្តំ លក្ខំ លក្ខិតំ បលិពុទ្ធំ ឱវរមេវ បជា មច្ចុឆេយ្យា មារឆេយ្យា មរណាឆេយ្យា វិសត្តា អាសត្តា លក្ខា លក្ខិតា បលិពុទ្ធាតំ បជំ ឥមំ មច្ចុឆេយ្យា វិសត្តំ ។ តេនាហ ភគវា

តស្មា បជានំ ឧ ឧបាទិយេ ឥ

កិក្ខុ សតោ កិញ្ចនំ សព្ពលោកេ

អាទានសត្តេ ឥតិ បេក្ខមានោ

បជំ ឥមំ មច្ចុឆេយ្យា វិសត្តន្តិ ។

សហ គាថាបរិយោសានា ។បេ។ សត្ថា មេ ភគ្គេ ភគវា សារីរោភាមស្មីតិ ។

វត្តព្រៃដែលជាប់ ជាប់ខ្លួនៅ ថ្ពក់ ភាក់ ជាប់ចំពាក់ ត្រង់ចម្រឹងជញ្ជាំង ឬដែកែវ យ៉ាងណា ពួកសត្វជាប់ ជាប់ខ្លួនៅ ថ្ពក់ ភាក់ ជាប់ចំពាក់ក្នុងហេតុជាទីតាំងនៃមច្ចុ ក្នុងហេតុជាទីតាំងនៃមារ ក្នុងហេតុជាទីតាំងនៃមរណៈ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ប្រជាជននេះ ដែលជាប់ក្នុងហេតុជាទីតាំងនៃមច្ចុ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ព្រោះហេតុដូច្នោះ ភិក្ខុដឹងច្បាស់ ទឹកភ្នែកឃើញ កាលសំឡឹងឃើញ នូវពួកសត្វដែលជាប់ ក្នុងអារម្មណ៍ជាគ្រឿងប្រកាន់ នូវប្រជាជននេះ ដែលជាប់ចំពាក់ ក្នុងហេតុជាទីតាំងនៃមច្ចុ ដូច្នេះ មិនគប្បីប្រកាន់នូវខន្ធបញ្ចកៈនីមួយក្នុងលោកទាំងពួង ។

ដំណាលគ្នានឹងកាលជាទីបំផុតនៃគាថា ។ បេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ព្រះមានព្រះភាគ ជាសាស្តារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គ ជាសាវ័ក ។

សុត្តន្តបិដកេ
ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ
បឋមោ ភាគោ

	មាតិកា	អង្គុ
ចូឡនិទ្ទេសោ	វត្ថុគាថា	១
	ពារាវី សសិសេរ្ហ	"
	អជិតមាណវកបញ្ហានិទ្ទេសោ	១១
	និរយោ ទយោ លោកា	"
	អវិជ្ជាយ និវុតោ លោកោ	១៣
	វេវិច្ឆា នប្បកាសតិ លោកា	១៧
	ជប្បា លោកស្ស អតិលេបនំ	១៨
	ទុក្ខំ លោកស្ស មហព្ភយំ	២០
	តណ្ហាទីនិ លោកស្មិំ សោតានិ	២៥
	សតិ សោតានំ និវារណំ	"
	សោតានិ បញ្ញាយ បច្ចិជ្ជន្តិ	២៦
	បញ្ញាទីនិ វិញ្ញាណនិរោធេន និវុជ្ឈន្តិ . . .	៣១
	អធិសីលសិក្ខា	៣៧

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

បឋមភាគ

	មាតិកា	ទំព័រ
ចូឡនិទ្ទេស	វត្ថុគាថា	១
	ពាវរីព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងសិស្ស	"
	អដ្ឋកមាណវកប្បញ្ហានិទ្ទេស	១១
	លោកមាននរកជាដើម	"
	លោកគឺអវិជ្ជាបិទបាំងហើយ	១៣
	លោកមិនក្តីស្វាធ ព្រោះសេចក្តីប្រាថ្នាផ្សេងៗ .	១៧
	តណ្ហាជាគ្រឿងជាប់នៃលោក	១៨
	ទុក្ខ ជាមហាភ័យនៃលោក	២០
	តណ្ហាជាដើម ជាខ្សែក្នុងលោក	២៥
	សតិជាគ្រឿងបិទខ្សែគឺតណ្ហាជាដើម . . .	"
	ខ្សែ(មានតណ្ហាជាដើម)ជាប់សួនឬដោយបញ្ញា .	២៦
	បញ្ញាជាដើមលេចព្រោះរលត់វិញ្ញាណ . . .	៣៣
	អធិសីលសិក្ខា	៣៧

មាតិកាបត្តានំ

មាតិកា	អង្គុ
ភូទ្បនំខ្នេសេ	អនិតមាណវកបញ្ហានំខ្នេសោ
អធិចិត្តសិក្ខា	៣៧
អធិបញ្ញាសិក្ខា	៣៨
កាមេសុ នាកតំដេរ្យេ	៤១
ខ្ញុ កាមា	,,
មនសានាវិលោ សិយា	៤៣
សព្វធម្មានំ កុសលោ សិយា	៤៤
សតោ តិក្ខុ បរិព្វជេ	៤៦
តិស្សមេត្តេយ្យមាណវកបញ្ហានំខ្នេសោ	៥០
កាមេសុ ព្រហ្មចរិយវា តិក្ខុ	,,
អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ព្រហ្មចរិយំ	,,
តីតណ្ហោ សទា សតោ	៥៥
ចតូហិ ការណេហិ សតោ	៥៦
សង្ខាយ និព្វុតោ តិក្ខុ	,,
អរហតោ ឥញ្ជិតំ នត្ថិ	៥៧

សន្ទីកប្រៀបមាតិកា

មាតិកា	ទំព័រ
ឫទ្ធិនិទ្ទេស	អធិគមាណវិកប្បញ្ញត្តិនិទ្ទេស
អធិចិត្តសិក្ខា	៣៧
អធិប្បញ្ញាសិក្ខា	៣៨
មិនគប្បីជាប់ចំពាក់កន្លងកាម	៤១
កាម ២ យ៉ាង	"
មិនគប្បីធ្វើចិត្តឲ្យល្អក់	៤៣
គប្បីឈ្វាសវៃកន្លងធម៌ទាំងពួង	៤៤
គប្បីមានសតិជាកិច្ចប្រព្រឹត្តទៅ	៤៦
តិសម្បមេត្តេយ្យមាណវិកប្បញ្ញត្តិនិទ្ទេស	៤៩
កិច្ចមានព្រហ្មចរិយៈកន្លងកាមទាំងឡាយ	"
មគ្គមានអង្គ៨ជាព្រហ្មចរិយៈ	"
អ្នកប្រាសចាកតណ្ហាមានស្មារតីគ្រប់កាល	៥៨
អ្នកមានស្មារតីដោយហេតុ៤យ៉ាង	៥៩
កិច្ចលះទុក្ខព្រោះពិចារណា	"
ព្រះអរហន្តមិនមានការញាប់ញ័រ	៦០

មាតិកាបន្ថែម

មាតិកា	អង្កៀ
ចូឡនិទ្ទេសៈ តិស្សមេត្តេយ្យមាណវកបញ្ហានិទ្ទេសោ	
ខ្លួ លេបា.	៥៨
វិមុត្តចិត្តោ មហាបុរិសោ	៦១
បហីនតណ្ហោ សព្ពទុក្ខច្ចគា.	៦២
បុណ្ណកមាណវកបញ្ហានិទ្ទេសោ	៦៤
តីណិ អកុសលមូលានិ.	៦៥
តីណិ ទុច្ចរិតានិ	"
កតវ មូលទស្សាវី.	៦៦
តិស្សេ បុច្ឆា	៧៣
អបរាបិ តិស្សេ បុច្ឆា	៧៤
ជរំ សិតា ឃញ្ញមកប្បយឹសុ.	៨២
ឃញ្ញផលទក្ខិណេយ្យវោមនា	៨៩
ទុសហាការេហិ តោតេ ជាយតិ. . . .	១០១

សន្ទីកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
ឫទ្ធិនិទ្ទេស	តិស្សមេត្តេយ្យមាណវកប្បញ្ហានិទ្ទេស	
	គ្រឿងជាប់ ២ យ៉ាង	៥៨
	អ្នកមានចិត្តផុតស្រឡះ ឈ្មោះថាមហាបុរស .	៦១
	អ្នកលះតណ្ហា ជានកន្ទុងគ្រឿងចាក់ស្រេះ . .	៦២
	បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ហានិទ្ទេស	៦៤
	មូលនៃអកុសល ៣ យ៉ាង	៦៥
	និទាន (ហេតុ) ៣ យ៉ាង	”
	ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ឃើញនូវមូល . . .	៦៦
	ការសួរ ៣ យ៉ាង	៧៣
	ការសួរ ៣ យ៉ាងដទៃទៀត	៧៤
	អាស្រ័យជាទើបបានតាក់តែងយញ្ញ . . .	៨២
	ការសរសើរផលយញ្ញទឹងកុំណោយបុគ្គល .	៨៩
	ក្រោធកើតដោយអាការៈ ១០ យ៉ាង . . .	១០១

មាតិការឯកនិបាត

	មាតិកា	អ្នកផ្តើ
ភូទ្ធនិទ្ទេស	មេត្តក្ខមាណវកបញ្ហានិទ្ទេសោ	១០៦
	តិស្សា ភុជ្ជា	"
	អបរាបិ តិស្សា ភុជ្ជា	១០៧
	ភគវា វេទគូ	១១០
	បត្តូសុ មគ្គេសុ ញាណំ វេទោ	"
	ភគវា តាវតិកាយោ	១១២
	ភគវា សុវិមុត្តចិត្តោ	១១៦
	ជាតិខ្ខត្តាទីនិ	១១៩
	ឧបធិនិទានា បភវន្តិ ទុក្ខា	១២៥
	ទស ឧបធី	"
	អវិជ្ជា ឧបធិ ភវោតិ	១២៧
	ឋានប្បត្តំ ទុក្ខមុបេតិ មន្ទោ	"
	ឧបធិ នកយិរា	១២៨
	តីណិ មោនេយ្យានិ	១៣៤
	វិសត្តិកា តណ្ហា	១៤១

សន្ទីកប្រាប់មាតិកា

	មាតិកា	ទំព័រ
ប្ញទ្ធនិទ្ទេស	មេត្តគ្គមាណវកប្បញ្ហានិទ្ទេស	១០៦
	ការសួរញយ៉ាង	"
	ការសួរញយ៉ាងដទៃទៀត	១០៧
	ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ដល់នូវវេ	១១០
	ញាណកុងមគ្គ ៤ ហៅថាវេ	"
	ព្រះមានព្រះភាគមានកាយចំរើនហើយ . . .	១១២
	ព្រះមានព្រះភាគមានព្រះទ័យផុតស្រឡះ . .	១១៦
	ទុក្ខមានជាតិទុក្ខជាដើម	១១៨
	ទុក្ខកើតព្រោះឧបធិជាហេតុ	១២៥
	ឧបធិ ១០ យ៉ាង	"
	ជនមិនដឹង រមែងសាងឧបធិ	១២៧
	ជនល្ងង់ រមែងចូលទៅកាន់ទុក្ខរឿយ ៗ . .	"
	មិនតប្បីសាងឧបធិ	១២៨
	មោនេយ្យៈ ៣ យ៉ាង	១៣៤
	គណ្ឋ ជាវិសត្តិកា (ផ្សាយទៅ) . .	១៤១

មាតិកាបត្តាន

មាតិកា		អ្នកដែ
ចូឡនន្ទេសៈ	មេត្តគូមាណវកបញ្ហានន្ទេសោ	
	តណ្ហា អកុសលមូលំ	១៤១
	កេនត្តេន មហេសី	១៤៣
	ទ្វេ និវេសនា	១៤៤
	ទ្វេ ភរ	"
	ទ្វេ មមត្តា	១៤៣
	បជហេយ្យ ទុក្ខំ	១៤៤
	អាគូ អកុសលា ធម្មា	១៦០
	កេនត្តេន នាគោ	"
	កេនត្តេន ព្រាហ្មណោ	១៦៣
	ពាគាទីនិ កិញ្ចនានិ.	១៦៤
	ជាវំ អមតំ និព្វានំ	១៦៨
	ពាគាទយោ ទិលោ	"
	ទុក្ខេ កង្ខាទិកា	១៦៩
	សត្ត សង្គា	១៧១
	តណ្ហា អាសា	១៧៣

សន្ទីកប្រៀបមាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
ប្អូរឝ្ឍនិទ្ទេស	មេត្តគូមាណវិកបញ្ហានិទ្ទេស	
	តណ្ហា ជាអកុសលមូល	១៤១
	ព្រះនាមថា ព្រះមហេសី ដោយអត្តដូចម្តេច .	១៤៣
	ការប្រកាន់ ២ យ៉ាង	១៤៩
	កឝ ២ យ៉ាង	”
	សេចក្តីប្រកាន់ ២ យ៉ាង	១៥៣
	គប្បីលះទុក្ខ	១៥៥
	អកុសលធម៌ ឈ្មោះថាអគ្គ (អំពើអាក្រក់) .	១៦០
	ព្រះនាមថានាគៈដោយអត្តដូចម្តេច . . .	”
	ឈ្មោះថាព្រាហ្មណ៍ដោយអត្តដូចម្តេច . .	១៦៣
	គ្រឿងកង្វល់មានពគៈជាដើម	១៦៤
	អមតនិព្វាន ឈ្មោះថាត្រើយ	១៦៨
	កិលេសមានពគៈជាដើមឈ្មោះវិលៈ . .	”
	ការសង្រ្គោះក្នុងទុក្ខជាដើម	១៦៩
	កិលេសជាគ្រឿងជាប់	១៧១
	តណ្ហា ឈ្មោះថាអាសា	១៧៣

មាតិកាបត្តនិ

មាតិកា	អង្គុ
ចូឡនិទ្ទេសៈ ដោតកមាណវកបញ្ហានិទ្ទេសោ	១៧៥
តិស្សា ឬឆា	"
តិស្សា សិក្ខា	១៧៧
សិក្ខេ និញ្ញទមត្តនោ	១៨០
តយោ ទេវ	១៨២
កេទន្តេន សក្កា	១៨៥
សព្ពាធមាទីនិ	"
កថង្កថា វិចិកិច្ឆា	១៨៦
វិវេកធម្មោ អមតំ និញ្ញានំ	១៨៧
ទ្វេ និស្សយោ	១៨៤
តយោ លោកេ វិសត្តិកំ	២០១
ឧបសីវមាណវកបញ្ហានិទ្ទេសោ	២០៦
ទ្វេ កាមា	២១២
តិស្សោ ទយោ ភវេបថា	២៣០

សន្លឹកប្រៀបមាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
ឬទ្ធានិទ្ទេស	ឆោតកមាណវកប្បញ្ហានិទ្ទេស	១៧៤
	ការស្មូរ ៣ យ៉ាង	"
	សិក្ខា ៣ យ៉ាង	១៧៧
	គប្បីសិក្សាទូវនិញ្ញាននៃខ្លួន	១៨០
	ខេវតា ៣ យ៉ាង	១៨២
	ព្រះនាមថាសក្កៈដោយហេតុដូចម្តេច . .	១៨៥
	ព្រឹត្តគឺសទ្ធាជាដើម	"
	សេចក្តីសង្ស័យ ឈ្មោះថាកថង្កថា . . .	១៨៦
	អមតនិញ្ញានជាវិវេកធម៌	១៨៦
	និស្សយ ២ យ៉ាង	១៨៨
	គប្បីឆ្ងល់តណ្ហាជាវិសត្តិកា	២០១
	ឧបសីវមាណវកប្បញ្ហានិទ្ទេស	២០៦
	កាម ២ យ៉ាង	២១២
	កិលេសជាដើម ឈ្មោះថាឥទបច្ច . . .	២៣០

មាតិកាបត្តាន

មាតិកា		អង្កែ
ចូឡនិទ្ទេសៈ	ឧទ្ទមាណវកបញ្ហានិទ្ទេសោ	២៣២
	ខត្តិយាទយោ	"
	ខន្ធកុសលាទយោ	២៣៥
	កាយទុច្ចរិតាទិកា មារសេនា . . .	២៣៦
	រូបតណ្ហាទយោ	២៥៤
	តិស្សា ចរិញ្ញា	"
	បត្តាវេ អាសវា.	២៥៦
	តិលេសាទយោ ទុបធី	២៥៨
	មោឡកមាណវកបញ្ហានិទ្ទេសោ	២៦៣
	កិញ្ចេ លោកេ ចិយរូបំ សាតរូបំ . . .	២៦៤
	ឆន្ទូបគវិនោទនំ.	២៧១
	តោទេយ្យមាណវកបញ្ហានិទ្ទេសោ	២៧៦
	ទ្វេ កាមា.	២៧៨
	សង្ខាឆនាទីនិ.	២៨១
	សមន្តចក្ខុ ភគវា	២៨២
	ពគាទីនិ កិញ្ចនានិ	២៨៥

សន្លឹកប្រៀបមាតិកា

	មាតិកា	ទំព័រ
ប្រែធំទ្វេ	ឆន្ទមាណវិកប្បញ្ហានិទ្ទេស	២៣២
	ជនមានកត្តុកម្យតាដើម	”
	អ្នកឈ្មោសក្តដ៏ខ្ជាដើម	២៣៥
	មារសេនាមានកាយទុច្ចរិតជាដើម . . .	២៣៦
	រូបតណ្ហាជាដើម	២៥៤
	បរិញ្ញា ៣ យ៉ាង	”
	អាសវៈ ៤ យ៉ាង	២៥៦
	កិលេសជាដើម ឈ្មោះថាឧបធិ . .	២៥៨
	បោមកមាណវិកប្បញ្ហានិទ្ទេស	២៦៣
	អ្វីជាបិយរូប សាតរូប ក្នុងលោក . . .	២៦៩
	ការបន្ទោបង់នូវឆន្ទរាគ	២៧១
	តោទេយ្យមាណវិកប្បញ្ហានិទ្ទេស	២៧៦
	កាម ២ យ៉ាង	២៧៨
	ទ្រព្យគឺសទ្ធាជាដើម	២៨១
	ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ប្រកបដ្បិញ . . .	២៨២
	គ្រឿងកង្វល់មានភគៈជាដើម . . .	២៨៥

មាតិកាបត្តាំង

មាតិកា		អង្គុំ
ទុទ្ធនិទ្ទេស	កថាមាណវកបញ្ហានិទ្ទេសោ	២៨៧
	សំសារេ សរេ	,,
	សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ . .	,,
	សំសារស្ស បច្ឆិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ . .	២៩១
	តណ្ហា អាទានំ	២៩៨
	ចតុក្កណ្ឌិមាណវកបញ្ហានិទ្ទេសោ	៣០៣
	ទ្វេ កាមា	៣០៤
	ធម្មា សន្ធិបទា	៣០៦
	កតវា ញាណវត្ថុ.	៣០៩
	ពាតកិញ្ចនាទីនិ	៣១៥
	តណ្ហា វេវចនា	៣១៧
	បត្តវេ អាសវា	,,

សន្ទីរប្រៀបមាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
ប្អូឡនិទ្ទេស	កប្បមាណវិកប្បញ្ញានិទ្ទេស	២៨៧
	សង្ឃរ ឈ្មោះថាស្រះ	,,
	ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្ឃរមិនប្រាកដ . .	,,
	ទីបំផុតខាងចុងនៃសង្ឃរមិនប្រាកដ . .	២៩១
	តណ្ហាជាអាគន: (គ្រឿងប្រកាន់មាំ) . .	២៩៨
	បត្តុកណ្ឌីមាណវិកប្បញ្ញានិទ្ទេស	៣០៣
	កាម ២ យ៉ាង	៣០៤
	ធម៌ជាសន្ធិបទ	៣០៦
	ព្រះមានព្រះភាគមានតេជៈគឺញាណ . .	៣០៩
	គ្រឿងកង្វល់គឺភគៈជាដើម	៣១៥
	តណ្ហាជាគេធៈ(គ្រឿងតម្រេក) . . .	៣១៧
	អាសវៈ ៤	,,

មាតិកាបត្តាធិ

មាតិកា		អង្គុំ
ចូឡធម្មទេសនា	កច្ចាយនមាណវកបញ្ហានិទ្ទេសោ	៣១៩
	ពុទ្ធោ ទុតិយវារោ	"
	រូបតណ្ហាទិកា តណ្ហា	៣២០
	ពុទ្ធោ តតិយវារោ	"
	ពុទ្ធោ អាទេយ្យោ	"
	ទ្វេ កប្បា	៣២២
	ពុទ្ធោ កប្បិយវារោ	"
	មន្ធាតុរាជវត្ថុ	៣២៨

សន្ទីកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
ប្អូទ្ឍនិទ្ទេស	ភទ្រោរុធមាណវកបញ្ហានិទ្ទេស	៣១៩
	ព្រះពុទ្ធទ្រង់លះបង់ទីលំនៅ	,,
	តណ្ហាមានរូបតណ្ហាជាដើម	៣២០
	ព្រះពុទ្ធទ្រង់កាត់បង់តណ្ហា	,,
	ព្រះពុទ្ធទ្រង់មិនញាប់ញ័រ	,,
	គ្រឿងកំណត់ ២ យ៉ាង	៣២២
	ព្រះពុទ្ធទ្រង់លះបង់កម្ម: (គ្រឿងកំណត់) .	,,
	មារគឺខន្ធជាដើម	៣២៨

វិរុទ្ធាវិរុទ្ធបត្តំ

វិរុទ្ធបាឋៈ	អវិរុទ្ធបាឋៈ	អង្គុ	ផ្ទៃលេខាយ៉ំ
កម្មវិបាកកជា	កម្មវិបាកកជា	២១	៥
ភគនីមរណំ	ភគិនីមរណំ	,,	៨
អនុភវំ	អនុភវំ	,,	១៥
ជាមនេយ្យ	ជាមនេយ្យំ	២៣	១៣
ទុក្ខនីរោធោតំ	ទុក្ខនិរោធោតំ	២៨	៧
សិលក	សីលក	៣៧	៨
ទុន្ទុភោបិ	ទុន្ទុភោបិ	,,	១១
សវិចារ	សវិចារំ	,,	១៧
អឆប្បញ្ញាសំក្ខោ	អនិមប្បញ្ញាសំក្ខោ	៣៨	៦
វត្តភាមា	វត្តភាមា	៤១	១៥
អវិធិ	អវីធិ	៥៥	១៣
បសវិតំ	បសវតំ	,,	១៧
អនិសវ្វរោ	អនិសវ្វរណោ	៥៧	៤
ឯត្តន្តរេ	ឯត្តន្តរេ	៦៣	១៤
ឆោសា	ឆោសោ	៦៥	១០
តិណាមានិ	តិណានិមានិ	,,	១៦

កំរង្វាក់រង្វេងតំ

រង្វេងបាលៅ	អរង្វេងបាលៅ	អង្គុ	រជ្ជលេខាឃ្លី
ចិត្តវិសយេ	ចិត្តវិសយេ	៦៦	៦
ភសនេ	ភសនេភ	៧០	១១
បរិក្ខារ	បរិក្ខារំ	៧១	១៤
ភ	ភ	៧២	១១
អហំនិន្ទ្រិយំ	អហីនិន្ទ្រិយំ	៧៥	៨
ន៎ក្លិលេសេសុបុជ្ជា	ន៎ក្លិលេសសុបុជ្ជា	,,	១៦
,,	,,	,,	១៧
បុណ្ណាកតន្តំ	បុណ្ណាក តន្តំ	៨២	៤
អនោលីនវុត្តិកា	អនោលីនវុត្តិកា	៨៥	១៨
តន្ត	តន្តិ	៨៧	៦
ថោអយន្តិ	ថោមយន្តិ	៨៨	២
កាម	កាមេ	៩១	៧
កាមាកិបន្តិ	កាមាកិបន្តិ	,,	៩
បរ	បរំ	១០៣	១០
បុច្ឆត	បុច្ឆតិ	១០៦	១៣
ភៃសាធម្មត្តា	ភៃសាធម្មត្តោ	១១០	,,

វាក្យាវាក្យបន្ត

វាក្យបាលៅ	អវាក្យបាលៅ	អង្គ	វគ្គលេខាយំ
អន្តកតោត	អន្តកតោតំ	១១១	៣
វាចិតោ	វាចិតោ	,,	៦
វាចេយ្យ	វាចេយ្យ	,,	៩
សព្ពវារបដិក្ខ	សព្ពវារំ បដិក្ខ	,,	១៣
ការិតបច្ចញ្ញោ	ការិតបច្ចញ្ញោ	១១៦	៣
ការិតំ	ការិតំ	,,	១០
វាញ្ញាយ	វាញ្ញាយ	១១៣	៦
សុតេន លិម្បតិ	សុតេន		
មុតេន	លិម្បតិ	១១៩	១២
លិម្បតិ មុតេន	មុតេន		
លិម្បតិ	លិម្បតិ	,,	១៣
សំវុតំ	សំវុតំ	១១៧	៧
សម្ភវ	សម្ភវំ	១២១	១២
វិវរ	វិវរិ	១៣១	៩
ខត្តាធិមកាសិ	ខត្តាធិមកាសិ	,,	៦
វិក្ខតោ	វិក្ខតោ	១៣៧	៨

វិរុទ្ធាវិរុទ្ធបត្តំ

វិរុទ្ធបាឋៈ	អវិរុទ្ធបាឋៈ	អង្គៈ	វជ្ជលេខាយំ
ជាដ្ឋព្ភ	ជោដ្ឋព្ភ	១៨១	១១
វិភូតំ	វិភូតំ	១៨៩	១១
វិតំវត្តេយ្យាតំ	វិតំវត្តេយ្យាតំ	១៨៦	៩
តារកាធិវចមេតំ	តារកាធិវចនមេតំ	១៨៧	១០
មជេតំ	មជ្ឈតំ	១៨៨	៤
ភភតំ	ភភាតំ	១៨៩	១៤
ឧសុស្សាហោ	ឧសុស្សាហោ	១៩២	១២
បរិនេវិតតំ	បរិនេវិតត្តំ	១៩៤	១៥
បជហោយ្យំ	បជហោយ្យ	១៦២	៩
សច្ចំកតា	សច្ចំកតោ	១៦៥	១២
អកម្មយតាយាតំ	អកម្មយតាយាតំ	១៦៧	១៥
វីតតោ	វីតភតោ	១៧២	៨
បដិមុ-	បដិប្ប-	១៧៣	២
សតារវសមុ.	សតារវសប្ប.	១៧៦	១៥
អាវជ្ជព្ភោ	អាវជ្ជនព្ភោ	១៧៧	១៤
វីរិយំ	វីរិយំ	,,	១៦

វាំងន្ធវាំងនួបតំ

វាំងន្ធបាលៅ	អវាំងន្ធបាលៅ	អង្គ	វដ្ដលេខាយំ
ស័លព្វត្តបក-	ស័លព្វតបក-		
មាសោ	មាសោ	១៨៣	១៤
លោមហំសោតំបំ	លោមហំសោតំបំ	១៨៦	៦
ឧភោឆេ	ឩភោឆេ	១៨៦	៨
ឧទ្ធកបតុំ	ឧទ្ធកបេតុំ	១៨៨	៤
មធុសប្ប	មធុសប្បំ	១៩០	១១
អពជ្ឈមោនោ	អពជ្ឈមោនោ	១៩៣	១៧
រូបតាយា	រូបតាយា	២២៤	១៤
បតាយា	រូបតាយា	២២៥	៥
អដ្ឋដ្ឋតោ	អដ្ឋដ្ឋតោ	២២៦	១៤
កកច្ឆំសប្ប	កកច្ឆំសប្ប	២៣៨	១៥
បច្ឆាមិ	បុច្ឆាមិ	"	១៧
អាយស្មា	អាយស្មា -	២៣៩	៨
តេជាមា-	តេជាមា	២៤២	១០
អសមតិក្កន្តាកិ	អសមតិក្កន្តាតិ	២៤៦	១៨
សមតិក្កមិ	សមតិក្កមិ	២៥០	១៥
ឱឃតិណ្ណាតិ	ឱឃតិណ្ណាតិ	២៥៤	១៣

វិរុទ្ធាវិរុទ្ធបត្តំ

វិរុទ្ធបាឋៈ	អវិរុទ្ធបាឋៈ	អង្គុ	វង្គលេខាយ៉ាំ
អាសភ	អាសភ	២៥៦	៤
ម មាសីតំ	មមោសីតំ	២៥៨	៨
តាមោយ	តាមោយំ	២៦២	២
តវោយំ	តវោយំ	"	"
លោត	លោតេ	២៦៤	៤
វមសន្តា	វូមសន្តា	២៧៦	១៥
ឃ	ឯ	២៨០	១០
ឃវម្ប	ឃវម្ប	"	១៤
ជាមេ	ជាតេ	២៨៣	១០
វិតជាហិ	វិតជាហិ	២៨៤	៤
ជតុតណ្ហិ	ជតុតណ្ហិ	៣០៨	៣
ឧសេត្ថ	ឧសេដ្ឋ	៣០៩	១៥
អធិដ្ឋាជាតិជ-	អធិដ្ឋាជាតិជ-		
សាឧយា	វេសាឧសយា	៣២០	៣
តទ្ធតណ្ហា	តទ្ធតណ្ហា	"	៧
វិតតលោ-	វិតតលោ-	៣២៥	៤
ជីវយឧក្ខុមតិច្ច	ជីវយឧក្ខុមតិច្ច	"	៧

សន្ទឹកត្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
បេតវិសយ	បិត្តវិសយ	២០	៦
គប្បីចំរើនថា ធម៌	គប្បីចំរើន ថាធម៌	២៨	១៥
ទៅវិជ្ជាជាធម្មតា	ទៅវិញជាធម្មតា	២៩	១១
គាបចិត្ត	គាប់ចិត្ត	៣៩	៧
កិលេស	កិលេស	៤៤	៥
ដក	ដក	៤៥	១១
តណ្ហាវិបរីត	តណ្ហាវិបរីត	៥៩	១០
ចាន់កកន្ធ៍	ចាន់កន្ធ៍	៦២	៩
ជាទេវតា	ជាទេវតា	៧១	៣
គឺកុដ៏មនុសរលោក	គឺកុដ៏មនុស្សលោក	៧៣	៥
ស្តុះ	ស្តុះ	៧៤	៨
ចុសិប់	ចុះសិប់	៨៣	៧
ច្រាថ្នាកាពនេះ	ច្រាថ្នាកាពនេះ	,,	១៣
ទូវាសច្រាថ្នាការបាន	ទូវាស ច្រាថ្នាការបាន	៨៨	៨
ខែ	ដខែ	១០៧	៥
វិមតិច្ចេទនាឬបា	វិមតិច្ចេទនាឬបា	,,	៩
ប័ពាល់	ប័ះពាល់	១៣៣	៦

សន្ធឹកក្រាប់ពាក្យខុស.ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
ចង់ចាន	ចង់ចាន	១៤៣	៥
ន្ទូវខង	ន្ទូវខង់	១៤៤	១២
ង់គ	គង់	,,	១៨
ឧបធិ	ឧបធិ	១៥៦	១៨
មានទិសគឺ	មានទិសគឺ	១៦៥	១១
ដែលគប្បី	ដែលគប្បី	,,	១៨
កេតអត្តភាព	កើតអត្តភាព	១៧១	៨
ថក់	ថ្ពក់	,,	១៣
ិនមាន	មិនមាន	១៧២	១១
បវនិម្មិត	បវនិម្មិត	១៨២	៨
សេចក្តីសង្រ្គាម	សេចក្តីសង្រ្គាម	១៨៧	១៦
ជា គ្គល	ជាបុគ្គល	១៩៥	១១
ន្ទូកោរស្អាត	ន្ទូវកោរស្អាត	២៤០	៧
មិនខឿនថា	មិនខឿន ថា	២៦៧	៨
ជាខ្ញុកថា	ជាខ្ញុក ថា	,,	,,
មានវិបាកថាស់ក្នា	មានវិបាកកថាស់ក្នា	៣១៤	១៧

សៀវភៅនេះ ត្រូវបានបោះពុម្ពឡើងវិញ ដោយប្រាក់អំណោយនៃ
អ្នកខាងក្រោមនេះ :

Printing costs were met through the gift of

Wat. Shuzenji Temple
The Rev. Horyu Mutoh
5-30 Tsujimachi, Kita-ku, Nagaoya-shi, Aichi-ken 462 Japan

この本は次の方によって復刻されました。

宗教法人 修善寺 住職　武藤法隆
〒462　名古屋市北区辻町５丁目30番地
☎052-991-1605

ព្រះត្រៃបិដក ភាគទី ១១០ " អភិធម្មបិដក "
ការផ្សាយរបស់ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ, ភ្នំពេញ
ការបោះពុម្ពជាថ្មីឡើងវិញ របស់សមាគមជំនួយដល់ការបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដកឡើងវិញ
បោះពុម្ព ថ្ងៃទី ១០ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤
សហប្រតិបត្តិការរៀបរៀង និងបោះពុម្ពនៅប្រទេសជប៉ុន

TRIPITAKA VOL. 67 (of 110 volumes total)
"SUTTANTA PITAKA"
Published by the Buddhist Institute, Phnom Penh
Reproduced with the kind cooperation of the
TRIPITAKA PUBLISHING COMMITTEE
First edition December 8, 1994
Printed in Japan by Hirosaki Sogo Printing Ltd.

トリピタカ（南伝大蔵経）全110巻・第67巻スッタンタピタカ（経部）

発　　行：プノンペン仏教研究所
復刻救援：カンボジア版トリピタカ(南伝大蔵経)復刻救援委員会
発　　行：1994年12月８日

印刷・製本／弘前相互印刷株式会社
製作にあたり弘前相互印刷株式会社の多大な協力を得ました。

INSTITUT BOUDDHIQUE